Prestižinės
„Man Booker“ premijos nominantė

KNYGA LAIKO BŪČIAI

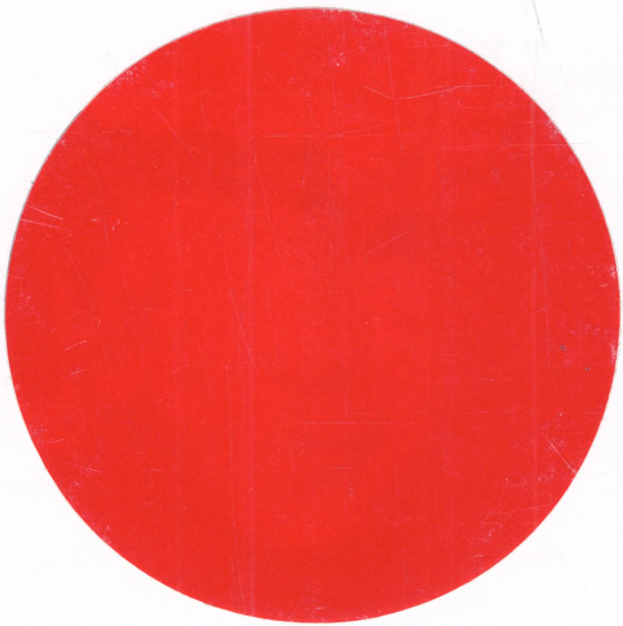

romanas

RUTH OZEKI

baltos lankos

RUTH OZEKI

KNYGA LAIKO BŪČIAI

Romanas

Iš anglų kalbos vertė Nijolė Regina Chijenienė

baltos lankos

UDK 821.111(73)-31
Oz-09

Versta iš:
Ruth Ozeki, *A Tale for the Time Being*,
Canongate Books Ltd, 2013

Redaktorė
Diana Bučiūtė

Maketuotoja
Eglė Jurkūnaitė

Dailininkas
Zigmantas Butautis

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-9955-23-944-4

Copyright © Ruth Ozeki Lounsbury, 2013
© Nijolė Regina Chijenienė, vertimas į lietuvių kalbą, 2016
© Baltų lankų leidyba, 2016

Skiriu Masako,
dabar ir visiems laikams

I dalis

Senovės buda kartą pasakė:

Visą laiko būtį stoviu ant aukščiausios viršukalnės,
Visą laiko būtį žengiu giliausio vandenyno dugnu,
Visą laiko būtį – demonas trimis galvomis ir aštuoniomis rankomis,
Visą laiko būtį – auksinis budos kūnas su šešiolika kojų,
Visą laiko būtį – vienuolio lazda ar mokytojo šluotelė[1]
Visą laiko būtį – stulpas arba žibintas,
Visą laiko būtį – bet kuris Dikas ar Džeinė[2],
Visą laiko būtį – visut visutėlė žemė ir bekraštis dangus.

Dogenas Dzendži, „Laiko būtis“[3]

1 Japoniškai *hosu* – arklio ašutų šluotelė, nešiojama dzenbudizmo vienuolių. (Čia ir toliau, kur nenurodyta kitaip, – aut. past.)

2 Japoniškai čiosan riši – pažodžiui „trečias Džango ir ketvirtas Li sūnus“; idioma, reiškianti „eilinis asmuo“. Aš išverčiau „bet kuris Dikas ar Džeinė“, bet taip pat galėjau parašyti ir „bet kuris Tomas, Dikas ar Haris“.

3 Eihei Dogenas Dzendži (1200–1253) – japonų dzeno meistras, parašęs *Šiobogendzo* (*Tikrosios dharmos akies lobyną*). „Laiko būtis“ (*Udži*) yra vienuoliktas jo skyrius.

Nao

1.

Sveiki!

Mano vardas Nao, ir aš esu laiko būtis. Ar žinot, kas yra laiko būtis? Gerai, luktelkit, aš jums paaiškinsiu.

Laiko būtis yra tas, kas gyvena laike, vadinasi, jūs ir aš, ir kiekvienas iš mūsų, kuris yra, buvo ar bus. Pavyzdžiui, aš dabar sėdžiu prancūzų kambarinių kavinėje Akibos Elektros mieste ir klausydamasi liūdnos šansonos, kuri skamba kažkur jūsų praeityje, o kartu ir mano dabartyje, rašau visa tai ir galvoju apie jus, kažkur mano ateityje. Ir jeigu jūs dabar tai skaitot, gal irgi galvojat, kas aš per viena.

Jūs spėliojat, kas aš.

Aš spėlioju, kas jūs.

Kas jūs ir ką veikiat?

Ar kybot ant rankenos Niujorko traukinyje, ar mirkstat karštoje vonioje Saniveilyje?

Ar kaitinatės saulėje smėlėtame Puketo paplūdimyje, ar dildotės kojų nagus Braitone?

Ar jūs vyras, ar moteris, ar kas nors per vidurį?

Ar jūsų mergina verda jums gardžius pietus, ar kemšate šaltus kinų makaronus iš popierinės dėžutės?

Ar gulit susirangęs, abejingai atsukęs nugarą knarkiančiai žmonai, ar nekantriai laukiat, kol jūsų gražuolis meilužis išsimaudys ir jūs aistringai pasimylėsit?

Ar turit katę, kuri dabar tupi jums ant kelių? Ar jos galva prakvipusi kedrais ir šviežiu oru?

Iš esmės tai nelabai ir svarbu, nes tuo metu, kai tai skaitysit, viskas bus kitaip ir jūs, tingiai vartydamas šios knygos – tikriau pasakius, paskutinių mano dienų šioje žemėje dienoraščio – puslapius ir svarstydamas, skaityti toliau ar ne, būsit visai kitoje aplinkoje. Ir jeigu nuspręsit daugiau neskaityti, ką gi, nieko baisaus, nes aš ir šiaip tikėjausi ne tokio kaip jūs. Bet jeigu vis dėlto pasiryšit skaityti toliau, tada – spėkit, kas tada? Tada jūs – mano mėgstamo tipo laiko būtis ir mes kartu kursim stebuklą!

2.

Fui. Kažkokios nesąmonės. Turėsiu pasistengti. Aišku, jūs stebitės, kas per kvaila mergiūkštė, kad taip rašo.

Ką gi, tai aš taip rašau.

Nao.

Nao – tai mano vardas. Naoko Jasutani, bet galite vadinti mane Nao, nes visi taip vadina. Ir jeigu jau mes ir toliau šitaip bendrausim, tai papasakosiu apie save šiek tiek daugiau!.. ☺

Tiesą sakant, mažai kas pasikeitė. Aš vis dar sėdžiu šitoje prancūzų kambarinių kavinėje Akibos Elektros mieste ir Edit Pilaf dainuoja kitą šansoną, o Babetė ką tik atnešė man kavos ir aš jau gurkšnelį nugėriau. Babetė – mano padavėja kambarinė ir taip pat mano nauja draugė, o kava – „Blue Mountain“, ir aš geriu ją be pieno, nors paauglės nemėgsta, bet juk gera kava ir turi būti juoda, jeigu bent kiek vertini pupelių kartį.

Atsiraitojusi kojinę pasikasau pakinklį.

Tvarkingai susidėlioju sijono klostes, kad gražiai sugultų ant šlaunų.

Užsikišu plaukus – jie ilgumo sulig pečiais – už dešinės ausies, pradurtos penkiose vietose, bet paskui vėl išsitraukiu, kad tiesiog kristų ant veido, nes vienas klerkas otakas[4] prie gretimo staliuko taip į mane spokso, kad per kūną bėga šiurpuliukai, bet ir juokas ima. Aš su vidurinės mokyklos uniforma ir iš to, kaip jis mane apžiūrinėja, galiu spręsti, kad jo fetišas – moksleivės, bet jeigu taip, tai ką jis veikia prancūzų kambarinių kavinėje? Ar ne mulkis, ką?

Bet niekada negali žinoti. Viskas keičiasi ir viskas yra įmanoma, gal ir mano nuomonė apie jį pasikeis. Gal po kelių minučių jis negrabiai pasilenks mano pusėn ir pasakys ką nors pritrenkiančiai gražaus ir aš pajusiu jam simpatiją, užmiršusi riebaluotus jo plaukus ir spuogus, ir teiksiuosi su juo šiek tiek šnektelėti, ir galiausiai jis pakvies mane pasidairyti pirkinių, ir jeigu sugebės įtikinti, kad tragiškai įsimylėjo, nueisiu su juo į prekybos centrą ir leisiu nupirkti man dailų megztuką arba keitajų[5], arba rankinę, nors akivaizdu, kad jis neturi daug pinigų. O paskui gal nuvarysim į kokį klubą, išgersim keletą kokteilių, tada čiuožtelsim į „meilės viešbutį" su didele sūkurine vonia, o kai išsimaudysim ir aš jau būsiu beatsipalaiduojanti, jis staiga parodys savo tikrąjį veidą, suriš mane ir, užmovęs plastikinį maišą nuo naujojo megztuko ant galvos, išprievartaus, o po kelių valandų policija suras mano nuogą kūną be gyvybės ženklų, išnarintomis galūnėmis dryksantį ant grindų šalia didelės apskritos lovos su zebro odos raštų užtiesalu.

4 *Otaku* (お宅) – fanas ar fanatikas, apsėstas kompiuterių, mulkis.

5 *Keitai* (携帯) – mobilusis telefonas.

O gal tik paprašys smauginti jį kelnaitėmis ir kvaišinsis nuostabiu jų aromatu.

O gal tikrovėje nebus nei to, nei ano, o viskas tiktai mano ir jūsų galvose, nes, kaip jau sakiau, kartu mes kursim stebuklą, bent jau per savąją laiko būtį.

3.

Ar jūs vis dar čia? Aš dabar perskaičiau, ką parašiau apie klerką otaką, ir noriu atsiimti savo žodžius. Bjauriai parašiau. Negražu taip pradėti.

Nenoriu, kad susidarytumėte apie mane neteisingą nuomonę. Aš nesu kvaila mergiūkštė. Žinau, kad Edit Pilaf pavardė visai ne Pilaf. Nesu nei kokia nenormali, o juolab ne koks hentajus[6], o jeigu jūs iš tokių, tai prašom mesti knygą į šalį ir daugiau neskaityti, gerai? Jūs tik nusivilsit ir sugaišit laiką, nes ši knyga ne intymi patvirkusios panelytės išpažintis, pilna rožinių fantazijų ir iškrypėliškų fetišų. Tai visai ne tai, ką jūs manot, nes rašau ją prieš mirtį todėl, kad noriu papasakoti nuostabią istoriją apie savo šimto ketverių metų prosenelės, dzenbudistų vienuolės, gyvenimą.

Turbūt manot, kad apie vienuoles neįmanoma papasakoti nieko nuostabaus, bet mano prosenelė – išimtis, ir visai ne dėl kokių nukrypimų nuo normos. Neabejoju, kad yra daug iškrypėlių vienuolių... ne, gal ne tiek vienuolių, kiek kunigų, tikrai, iškrypėlių kunigų pilna visur... bet mano dienoraštis ne apie juos ir jų nešvankius pomėgius.

6 *Hentai* (変態) – išsigimėlis, iškrypėlis.

Šis dienoraštis papasakos tikrą mano prosenelės Džiko Jasutani istoriją. Ji buvo vienuolė, rašytoja ir naujoji moteris[7], gyvenusi Taišio epochoje[8]. Be to, ji buvo anarchistė ir feministė, mylėjo daugybę vyrų ir moterų, tik be jokio iškrypėliškumo ar nešvankumo. Ir net jei vis dėlto užsiminsiu apie kai kuriuos jos meilės romanus, viskas, ką rašysiu, bus istorinė tiesa ir padrąsinimas moterims, o ne koks lėkštas geišiškas šlamštas. Taigi jeigu šlykštūs iškrypimai teikia jums malonumo, prašyčiau užversti šią knygą ir atiduoti savo žmonai ar bendradarbiui, kad negaištumėt laiko ir negadintumėt nervų.

4.

Mano manymu, gyvenime svarbu nusibrėžti aiškius tikslus, sutinkat? Ypač kai to gyvenimo likę ne taip ir daug. Nes jeigu neturi aiškių tikslų, tai laikas švilpte prašvilps ir kai ta diena ateis, tu pamatysi, kad stovi ant dangoraižio stogo atbrailos arba sėdi ant lovos su tablečių buteliuku rankoje ir galvoji: Šūdas. Aš susimoviau. Kodėl neužsibrėžiau aiškesnių tikslų?

Pasakoju tai dėl to, kad iš tikrųjų nežadu čia ilgai užsibūti, ir geriau, kad apie tai žinotumėt ir iš anksto nedarytumėt jokių išvadų. Išankstinės išvados taip užknisa. Panašiai kaip lūkesčiai. Išankstinės išvados ir lūkesčiai pražudys bet kokius santykius, tad gal verčiau pamirškim tai, gerai?

Iš tiesų tai aš netrukus žadu užbaigti savo kelionę laiku, o gal geriau sakyti ne „užbaigti“, nes tada atrodo, kad pasiekiau

7 Naujoji moteris – XX a. pradžioje Japonijoje vartotas terminas, apibūdinantis pažangią, išsilavinusią moterį, atmetančią tradicinius lyčių vaidmens apribojimus.

8 Taišio epocha (1912–1926), pavadinta pagal Taišio imperatorių, dar vadinama Taišio demokratija; trumpas socialinės ir politinės liberalizacijos periodas, pasibaigęs dešiniojo sparno organizuotu kariniu perversmu, privedusiu prie Antrojo pasaulinio karo.

savo tikslus ir esu nusipelniusi žengti toliau, o iš tikrųjų man ką tik sukako šešiolika ir aš dar ničnieko nepasiekiau. Visiškas nulis. Tuščia vieta. Apgailėtinai skamba, ar ne? Bet aš ne todėl. Man tik rūpi tikslumas. Gal turėčiau sakyti ne „užbaigti kelionę laiku", bet išeiti iš laiko. Pasitraukti. Palikti laiką. Nulipti nuo scenos. Aš skaičiuoju akimirkas.

Viena...

Dvi...

Trys...

Keturios...

Ei! Sugalvojau! Skaičiuokim akimirkas[9] drauge!

9 Plačiau apie dzeno akimirkas žr. A priede.

Ruta

1.

Rutos akis pagavo nedidelį žybsnį, trumpą saulės atspindį iš po didžiulės džiūstančių susiraizgiusių laminarijų krūvos, potvynio suneštos į krantą. Iš pradžių ji pamanė, jog blizga dvesianti medūza, ir buvo beeinanti pro šalį. Tomis dienomis pakrantė buvo sėte nusėta medūzų – pabaisiškų dilgių padarų, raudonuojančių kaip žaizdos smėlyje.

Vis dėlto kažkas privertė ją sustoti. Pasilenkusi ji pakapstė dumblių krūvą sportbačio nosimi, paskui lazda. Praskleidusi ilgus kaip bizūnai stiebus pamatė, kad blizga ne dvesianti medūza, bet kažkoks plastikas, plastikinis maišas. Nieko stebėtina. Vandenyne apstu plastikinių daiktų. Ji kapstė tol, kol suėmusi už kampo galėjo ištraukti maišą lauk. Jis buvo sunkesnis, nei ji tikėjosi, supleišėjęs plastikinis maisto produktų šaldymo maišelis, aplipęs vėžiagyvių inkrustacijomis. Matyt, ilgai buvo jūroje, pamanė ji. Viduje buvo kažkas raudonas, turbūt šiukšlės, išmestos per bortą arba paliktos po iškylos ar vakarėlio paplūdimyje. Jūra nuolat išmeta į krantą tokių daiktų, o paskui susišluoja juos atgal: meškerių valų, plūdžių, alaus skardinių, tamponų, „Nike“ sportbačių. Prieš keletą metų žmonės vis rasdavo ant smėlio nutrauktų žmogaus pėdų. Visoje Vankuverio salos pakrantėje. Viena gulėjo krante kaip tik šitoje vietoje. Niekas negalėjo paaiškinti, kas atsitiko kitoms kūno dalims. Ruta bijojo net pagalvoti, kas ten pūva maišo viduje, ir švystelėjo jį tolyn į paplūdimį. Grįždama namo paims ir išmes.

2.

– Kas čia? – išgirdo ji vyro balsą iš prieškambario.

Ruta virė pietus ir itin susikaupusi pjaustė morkas.

– Aš klausiu apie šitą, – pakartojo Oliveris, kai ji nieko neatsakė.

Ji pakėlė akis. Vyras stovėjo virtuvės tarpduryje ir laikė pirštais suėmęs didelį apiplyšusį maisto šaldymo maišą. Ji buvo palikusi jį prieangyje, ketino įmesti į šiukšlių konteinerį, bet pamiršo.

– Išmesk, – tarė ji. – Čia šiukšlės. Radau pajūryje. Tik jau nenešk į vidų.

Kodėl reikia viską aiškinti?

– Bet viduje kažkas yra, – neatlyžo jis. – Ar nenori sužinoti kas?

– Ne, – atsakė jinai. – Pietūs jau beveik gatavi.

Oliveris vis tiek įnešė maišą į vidų ir padėjo ant virtuvės stalo pribarstydamas smėlio. Kitaip jis negalėjo. Tokia buvo jo prigimtis – jam viską reikėdavo išsiaiškinti, viską išardyti, o kartais net ir surinkti atgal į krūvą. Jų šaldiklis buvo prigrūstas plastikinių indelių su katino atneštais paukšteliais, kirstukais ir kitais mažais lavonėliais, paruoštais skrosti ir kimšti.

– Čia ne vienas maišas, – pranešė jis, atsargiai atsegęs pirmąjį ir atidėjęs į šalį. – Čia keli maišeliai, sudėti vienas į kitą.

Susidomėjęs šurmuliu, katinas liuoktelėjo ant stalo norėdamas prisidėti. Jam nebuvo leidžiama lipti ant stalo. Katinas turėjo vardą, Šrėdingeris, bet jie niekada jo taip nevadindavo. Oliveris vadino jį Pestūnu, kartais sutrumpindamas iki Pesto. Katinas nuolat krėtė visokias eibes, vidury virtuvės skersdavo voveres, o jų mažus blizgančius vidurius, inkstus ir žarnas, palikdavo prie pat jų miegamojo durų, ir Ruta, eidama naktį į vonią, basomis kojomis ant jų užmindavo. Katinas su Oliveriu buvo vienoje komandoje.

Jeigu Oliveris lipdavo į viršų, katinas sekdavo jam iš paskos. Kai Oliveris nulipdavo valgyti, katinas irgi pėdindavo žemyn. Kai Oliveris išeidavo į lauką nusilengvinti, katinas irgi išsmukdavo pro duris to paties. Dabar Ruta žiūrėjo, kaip jie abu tyrinėja plastikinio maišo turinį. Ji iš anksto raukėsi laukdama, kol pasklis pūvančių kažkieno iškylos išėdų smarvė ar dar blogiau – apnuodys gardžius valgių kvapus. Ypač lęšių. Vakarienei ji pataisė lęšių sriubos ir mišrainės ir ką tik įbėrė rozmarinų.

– Gal malonėtum tas atmatas darinėti prieangyje?

– Pati atsinešei, – atsakė vyras. – Nemanau, kad čia atmatos. Per daug tvarkingai suvyniota. – Ir jis toliau atsargiai lukšteno radinį nelyginant teismo medicinos ekspertas.

Ruta patraukė nosim, bet užuodė tik smėlio, druskos ir jūros kvapą.

Staiga Oliveris nusikvatojo:

– Žiūrėk, Pestūne! Čia tau! „Hello Kitty“ priešpiečių dėžutė!

– Dėl Dievo meilės, – dabar jau apimta nevilties meldė Ruta.

– Ir viduje kažkas yra...

– Aš rimtai tavęs prašau. Nereikia jos čia atidaryti. Išsinešk lauk...

Bet buvo per vėlu.

3.

Jis išlygino maišelius ir sudėjo juos vieną ant kito nuo didžiausio iki mažiausio, o paskui dėžutės turinį suskirstė į tris nedideles krūveles: pluoštelis ranka rašytų laiškų, stora įrišta knyga su nublukusiu raudonu viršeliu, senovinis masyvus rankinis laikrodis su matiniu juodu ciferblatu ir švytinčia skale. Šalia gulėjo „Hello Kitty“ priešpiečių dėžutė, apsaugojusi turinį nuo ardančio jūros poveikio.

Katinas uostinėjo dėžutę. Ruta paėmė jį nuo stalo ir numetė ant žemės, tada ėmėsi apžiūrinėti ant stalo išdėliotus radinius.

Laiškai buvo rašyti japonų kalba. Raudonos knygos viršelyje buvo prancūziškas užrašas. Įrašo ant laikrodžio nugarėlės buvo neįmanoma perskaityti, tad Oliveris išsitraukė savo aifoną ir jame įtaisytu mikroskopu apžiūrėjo, kas išgraviruota.

– Turbūt čia irgi parašyta japoniškai, – nusprendė jis.

Ruta pavartė laiškus, primargintus išblukusių mėlynu rašalu išvedžiotų hieroglifų.

– Rašyta seniai ir skubant. Gražu, bet neperskaitau nė žodžio. – Ji padėjo laiškus ir paėmė iš jo laikrodį. – Taip, – pasakė. – Japoniški skaitmenys. Bet ne data. *Jon*, *nana*, *san*, *hači*, *nana*. Keturi, septyni, trys, aštuoni, septyni. Gal serijos numeris?

Prisidėjusi laikrodį prie ausies pasiklausė, ar tiksi, bet jis neveikė. Padėjusi laikrodį paėmė skaisčiai raudoną dėžutę. Dėl šitos raudonos spalvos, prasišvietusios pro maišelio įplyšimus, ji palaikė maisto šaldymo maišelį nuodinga medūza. Kiek laiko dėžutė plaukiojo po vandenyną, kol bangos išplovė ją į krantą? Jos dangtis buvo apjuostas gumos tarpikliu. Paėmusi į rankas knygą, Ruta nustebo, kad ji tokia sausa; viršelis minkštas ir aptrintas, nučiupinėti kampai suapvalėję. Prisidėjusi kraštą prie nosies, ji užuodė pelėsių ir dulkių kvapą. Žvilgtelėjo į pavadinimą.

– *À la recherche du temps perdu*, – perskaitė. – Marselis Prustas.

4.

Jie mėgo knygas, visokias knygas, o ypač senas, ir jų namuose jų buvo galybė. Knygos buvo visur – sugrūstos į lentynas ir sukrautos ant grindų, kėdžių, laiptų pakopų, bet nei Rutai, nei

Oliveriui jos nekliudė. Ruta buvo rašytoja, o rašytojams, kaip tvirtino Oliveris, privalu turėti kačių ir knygų. Tiesą sakant, knygų pirkimas jai buvo tarsi paguoda atsikėlus į šitą atokią salą pačiame Tuštumos sąsiaurio viduryje, kur viešoji biblioteka telpa į drėgną kambarėlį virš bendruomenės susirinkimų salės, visada sausakimšos vaikų. Joje, be daugybės paauglіškų knygų užlankstytais kampučiais ir kelių bestselerių suaugusiems, buvo apstu literatūros apie sodininkystę, konservavimą, maisto produktų apsaugą, alternatyviąją energiją, alternatyviuosius gydymo metodus ir alternatyvųjį mokslą. Ruta ilgėjosi miesto bibliotekų knygų gausos ir įvairovės, tylios jų erdvės, ir kai jie su Oliveriu atsikraustė į mažą salelę, abu sutarė, kad ji galės užsisakyti kokią tik panorėjusi knygą, tad taip ji ir darė. Jos buvo skirtos Rutos parengiamajam darbui, bet galiausiai Oliveris perskaitydavo beveik visas tas knygas, o ji tik vieną kitą. Jai tiesiog patiko matyti jas aplinkui. Tačiau neseniai ji pastebėjo, kad nuo drėgno jūros oro knygų puslapiai išbrinko, o nugarėlėse įsiveisė cukriniai žvyninukai. Atvertus knygą pakvipdavo žeme. Tai ją liūdino.

– Prarasto laiko beieškant, – išvertė ji knygos pavadinimą, patamsėjusiomis iškiliomis aukso raidėmis užrašytą ant raudonos medžiaginės nugarėlės. – Aš jos nesu skaičiusi.

– Ir aš ne, – pasakė Oliveris. – Bet kažin ar bandysiu skaityti prancūziškai.

– Hm, – numykė ji pritardama, bet vis dėlto atsivertė knygą, norėdama pasižiūrėti, ar galės suprasti bent keletą eilučių. Tikėjosi pamatyti nuo laiko patamsėjusį popierių su senoviniu šriftu, tad buvo tiesiog užklupta iš netyčių, išvydusi paauglіška rašysena violetiniu rašalu primargintus puslapius. Jai tai pasirodė nelyginant koks išniekinimas, ir sukrėsta ji vos neišmetė knygos iš rankų.

5.

Spausdintas tekstas yra nuspėjamas ir beasmenis, mechaniškai perduodantis informaciją skaitytojo akiai.

Rašysena, atvirkščiai, priešinasi akiai, atskleidžia savo prasmę iš lėto ir yra intymi kaip prisilietimas prie odos.

Ruta įsižiūrėjo į puslapį. Dauguma violetinių žodžių buvo angliški, tik kur ne kur įterpti japoniški hieroglifai, bet jos akis pagavo ne tiek prasmę, kiek pojūtį, miglotą ir jaudinantį, bylojantį apie rašančiosios asmenybę. Pirštai, laikę violetinio gelio rašiklį, greičiausiai buvo mergaitės, paauglės. Jos rašysena, tie kilpuoti violetiniai ženklai, įsispaudę lape, atspindėjo jos nuotaikas ir rūpesčius, ir tą pačią akimirką, kai Ruta juos pamatė, ji jau žinojo, kad mergaitės pirštų galiukai buvo violetiniai ir drėgni ir kad ji buvo nusikramčiusi nagus iki gyvuonies.

Ruta, dar labiau prisikišusi, tyrinėjo raides. Jos buvo apskritos ir išvedžiotos kiek atsainiai (tokia turbūt ir pati mergaitė), tačiau daugmaž stačios ir spėriu žingsniu narsiai žygiavo per puslapį – neskubėdamos, bet ir negaišuodamos. Kartais puslapio gale jos sulipdavo viena su kita, kaip žmonės besispraudžiantys į liftą ar metro traukinį prieš pat užsidarant durims. Rutą pagavo smalsumas. Akivaizdu, jog tai vienokio ar kitokio pobūdžio dienoraštis. Ji dar kartą apžiūrėjo viršelį. Ar jai dera skaityti, kas čia parašyta? Apsisprendusi atsivertė pirmą puslapį, jausdama neįveikiamą smalsumą, tarytum seklė ar vujaristė. Rašytojai mėgsta kaišioti nosis į kitų žmonių reikalus. Rutai šis jausmas taip pat buvo pažįstamas.

„Sveiki! – perskaitė ji. – Mano vardas Nao, ir aš esu laiko būtis. Ar žinote, kas yra laiko būtis?..“

6.

– Plūduriai, – tarė Oliveris. Jis tyrinėjo vėžiagyvius, kuriais buvo apaugęs plastikinio maišo viršus. – Negaliu patikėti.

Ruta pakėlė akis nuo knygos.

– Na taip, – tarė ji. – Arba išmesta už borto. Jos rankose knyga atrodė šilta, ir ji norėjo skaityti toliau, bet išgirdo save sakant: – Beje, koks skirtumas?

– Plūduriai yra atsitiktiniai jūroje plūduriuojantys daiktai. O kiti gali būti kažkieno tyčia išmesti už borto. Taigi šiuo atveju gal ir tavo tiesa, tai bus išmesti už borto daiktai. – Jis padėjo maišą ant stalo. – Atrodo, prasideda.

– Kas prasideda?

– Šiukšlių dreifas, – atsakė jis. – Atsiskiriantis nuo Ramiojo vandenyno srovės...

Jo akys žibėjo, ir Ruta suprato, kad jis susijaudinęs. Ji pasidėjo knygą ant kelių.

– Kokios srovės?

– Yra vienuolika didelių planetos srovių, – paaiškino jis. – Dvi iš jų ateina pas mus tiesiai iš Japonijos ir išsiskiria prie pat Britų Kolumbijos pakrantės. Mažesnioji, Aleutų srovė, teka į šiaurę, Aleutų salų link. Didesnioji srūva į pietus. Ji kartais vadinama Vėžlių sūkuriu, nes vėžliai naudojasi ja migruodami iš Japonijos į Bachą.

Jis iškėlė rankas, brėždamas ore didelį apskritimą. Katinas, kuris jau buvo užmigęs ant stalo, matyt, pajuto jo susijaudinimą, nes atmerkęs vieną žalią akį stebėjo jį.

– Įsivaizduok Ramųjį vandenyną, – tarė Oliveris. – Vėžlių sūkurys teka pagal laikrodžio rodyklę, o Aleutų srovė prieš. – Rankomis jis piešė didelius vandenyno tėkmių puslankius ir spirales.

– Ar čia ne tas pats, kas Kurosijo?

Apie Kurosijo jis jau buvo jai pasakojęs. Ji dar vadinama Juodąja srove, ir su ja šiltas tropinis vanduo iš Azijos atkeliauja į šiaurvakarinę Ramiojo vandenyno pakrantę.

– Ne visai, – papurtė galvą Oliveris. – Šitos srovės yra didesnės. Tarytum pluoštas srovių. Įsivaizduok gyvačių žiedą, kur kiekviena įsikandusi kitos uodegą. Kurosijo yra viena iš keturių ar penkių srovių, sudarančių Vėžlių sūkurį.

Ji linktelėjo. Užsimerkusi bandė įsivaizduoti gyvates.

– Kiekviena srovė sukasi tam tikru greičiu, – dėstė jis toliau. – Apsisukimo periodas vadinamas tonu. Ar ne gražu? Tarytum sferų muzika. Ilgiausias apsisukimo periodas yra trylika metų, ir tai pagrindinis tonas. Vėžlių sūkurys, apsisukantis per šešerius su puse metų, yra pusės tono. Aleutų srovė apeina ratą per trejus metus ir yra ketvirčio tono. Srovių plukdomos laivo nuolaužos vadinamos plūduriais. Pasilikdamos srovės orbitoje, jos sudaro dalį srovės atminties. Pagal šiukšlių pasitraukimo iš srovės rodiklius nustatoma plūdurio pusėjimo trukmė...

Oliveris paėmė nuo stalo „Hello Kitty“ priešpiečių dėžutę ir pavartė rankose.

– Visi šie daiktai, regis, bus iš japonų namų, cunamio nublokštų į jūrą. Jų kelias jau buvo sekamas, ir žmonės numatė, kad jūra išplaus juos į mūsų krantą. Tik, manau, tai prasidėjo anksčiau, nei tikėtasi.

Nao

1.

Kiek daug reikia parašyti. Nuo ko man pradėti?

Aš nusiunčiau šitą klausimą savo senolei Džiko ir ji man atrašė štai ką: 現在地で始まるべき[10]

Gerai, mano mieloji senučiuke Džiko. Aš pradėsiu nuo „Dailiosios Fifi prijuostės". „Fifi" yra viena iš kambarinių kavinių, prieš porą metų pridygusių Akibos Elektros mieste[11], tačiau „Fifi" šiek tiek skiriasi nuo kitų, nes įrengta prancūzų salono stiliumi. Interjere vyrauja rausva ir raudona spalvos su paauksinimais, juodmedžio bei dramblio kaulo akcentais. Staliukai apskriti ir jaukūs: viršus imituoja marmurą, kojos atrodo tarsi išdrožtos iš raudonmedžio, o prie jų priderintų kėdžių sėdynės minkštos ir aptrauktos rausvu gobelenu. Ant sienų apmušalų išsiraičiusios tamsiai raudonos aksominės rožės, o ant langų kabo atlaso draperijos. Paauksintos lubos nukabinėtos krištoliniais sietynais, o kampuose kaip debesėliai kyburiuoja plikos „Kewpie" lėlytės. Be to, čia yra vestibiulis su rūbine, kur čiurlena fontanas su nuogos damos statula, mirgančia raudonos šviesos salelėje.

Nežinau, ar tas interjeras autentiškas, ar ne, niekada nebuvau Prancūzijoje, bet spėju, kad, ko gero, Paryžiuje nėra daug tokių

10 *Genzaiči de hadžimarubeki* – „Pradėk nuo ten, kur esi." Hieroglifai *genzaiči* vartojami žemėlapiuose: „Jūs esate čia."

11 Akihabara (秋葉原) – Tokijo rajonas, garsėjantis elektronikos parduotuvėmis; Japonijos mangų fanų kultūros centras.

prancūzų kambarinių kavinių kaip ši. Bet tai nesvarbu. „Dailiojoje Fifi prijuostėje“ labai prašmatnu ir jauku, lyg būtum kokios didžiulės klaustrofobiškos Šv. Valentino dienos dovanų dėžės viduje, o kambarinės su pūpsančiomis krūtimis ir nėriniuotomis uniformomis irgi atrodo kaip dailios dovanėlės.

Deja, dabar čia gana tuščia, neskaitant kelių tipų, panašių į otakus[12], prie kampinio stalelio ir dviejų išverstakių amerikiečių turistų.

Kambarinės nuobodžiaujančiais ir nusivylusiais veidais stovi išsirikiavusios į eilę ir nekantriai tampo savo sijonų nėrinukus, tarytum laukdamos ateisiant kokių naujų ir geresnių klientų, kurie pagyvins jų gyvenimą. Kiek anksčiau šiokį tokį sujudimą sukėlė vienas otakas, užsisakęs omuraiso[13] su dideliu raudonu „Hello Kitty“ veidu iš kečupo ant viršaus. Kambarinė, vardu Mimi, kaip parašyta ant kortelės, atsiklaupusi prie jo maitino jį šaukštu prieš tai kiekvieną vis papūsdama. Amerikiečiai apsikaifavo, šakės, koks vaizdas. Gaila, kad nematėt. Bet paskui jis baigė valgyti, Mimi išnešė nešvarią lėkštę, ir dabar vėl nuobodu. Amerikiečiai plempia kavą. Vyras prašo žmoną leisti jam irgi užsisakyti „Hello Kitty“ omuraiso, bet ta per daug susikaustusi. Girdėjau, kaip sušnibždėjo, kad omuraisas labai brangus, ir tai tiesa. Kainos čia tikrai žiaurios, bet aš gaunu kavą dykai, nes Babetė mano draugė. Jeigu žmona suminkštės ir persigalvos, aš jums pranešiu.

Anksčiau taip nebūdavo. Tai laikais, kai kambarinių kavinės buvo ninki nr. 1[14], Babetė man pasakojo, kad klientai

12 *Otaku* (お宅) – taip pat oficiali žodžio „jūs“ forma. (宅) reiškia „namai“, o kartu su pagarbiu (お) pažodžiui reiškia „jūsų garbingi namai“, turint galvoje, kad „jūs“ nusako ne tiek asmenį, kiek apibrėžtą vietą erdvėje po stogu. Logiška, kad šiuolaikinio otako stereotipas yra užsidarėlis, liguistas vienišius ir atsiskyrėlis, retai išeinantis iš namų.

13 *Omuraisu* – (オムライス) – omletas su plovo ryžiais, pagardintas pomidorų padažu ir sviestu.

14 *Ninki namba van!* – populiariausios, pirmas numeris pagal populiarumą.

stovėdavo eilėje ir laukdavo laisvo stalelio, o kambarinės buvo gražiausios Tokijo merginos ir per Elektros miesto triukšmą galėdavai išgirsti jas šaukiant: „Okaerinasaimase, dannasama!“[15], ir vyrai pasijusdavo turtingi ir svarbūs. Bet dabar ta mada praėjo ir kambarinės jau taip nebevilioja, o vieninteliai lankytojai yra užsienio turistai ir otakai[16] iš kaimo arba nusmurgę hentajai, kuriuos kambarinės vis dar sugeba užkurti. Ir pačios merginos dabar nebe tokios gražios ir lipšnios, nes dirbdama „sesele“ medicinos kavinėje ar minkštajame Lovamiestyje[17] gali užsikalti daug daugiau pinigo. Taigi kambarinių laikas jau tikrai praeina ir visi tai žino, tad niekas per daug nebesistengia. Sakysit, tokioje aplinkoje liūdna, bet, pavyzdžiui, aš kaip tik geriau jaučiuosi, kai niekas per daug nesistengia. Nyku tada, kai per daug stengiasi, o nykiausia, kai per daug stengiasi ir mano, kad jiems tai pavyksta. Esu tikra, anksčiau čia taip ir būdavo – linksmai tilindžiuodavo varpeliai, skardėdavo juokas, lankytojų eilės nutįsdavo per visą kvartalą, ir mažos dailios kambarinės padlaižiaudavo kavinės bosams, slampinėjantiems aplinkui su vardiniais akiniais nuo saulės ir vintažiniais „Levi's“ džinsais nelyginant drakulos ar lošimų imperijos magnatai. Kaip iš aukštai tie pižonai krito.

Taigi man visa tai nė motais. Man net patinka taip, kaip yra, nes žinau, kad visada gausiu staliuką „Dailiojoje Fifi prijuostėje“, ir muzika man tinka, ir kambarinės mane pažįsta, tad paprastai duoda ramybę. Galbūt reikėtų kavinę pervadinti „Liūdnąja Fifi prijuoste“. O ką, neblogai! Gerai skamba!

15 Sveikas sugrįžęs namo, mano pone!

16 ...taip pat, kadangi žodis *otaku*, vartojamas kaip antro asmens įvardis, yra pagarbus, jis sukuria tam tikrą socialinį atstumą tarp kalbėtojo ir *jūsų* – asmens, į kurį kreipiamasi. Šis atstumas paprastai yra pagarbus, tačiau gali būti ir paniekinamas bei ironiškas.

17 Niekur neradau paminėta nei medicinos kavinių, nei Lovamiesčio. Gal ji visa tai prasimanė?

2.

Mano senolei Džiko labai patinka visokios smulkmenos apie šių dienų gyvenimą. Ji jau retai kur beiškiša nosį, nes gyvena šventovėje tarp kalnų giliausiame užkampyje ir yra išsižadėjusi pasaulio, o be to, jai jau šimtas ketveri. Aš visą laiką sakau, kad jos toks amžius, bet iš tikrųjų tik spėju. Mes nežinom, kiek jai metų, ir ji pati tikina nebeatsimenanti. Kai paklausi, sako:

– *Dzuibun nagaku ikisarete itadaite orimasu ne?*[18]

Bet tai ne atsakymas, todėl klausiu vėl ir ji sako:

– *Soo desu ne.*[19] Aš taip seniai skaičiavau...

O kai paklausiu, kada jos gimtadienis, ji sako:

– Hm, aš neprisimenu, kad būčiau kada gimusi...

Jeigu neatstoju ir toliau kamantinėju, kiek laiko ji jau gyvena, sako:

– Kiek pamenu, aš visada čia buvau.

Superinis atsakymas, senuliuk!

Tikrai žinom tik tai, kad nėra už ją vyresnių, kas galėtų prisiminti, o rajono savivaldybės metrikų knyga supleškėjo per Antrojo pasaulinio karo bombardavimą, taigi tenka pasikliauti jos žodžiu. Prieš keletą metų ji lyg ir apsistojo ties šimtu ketveriais, tiek nuo to laiko ir yra.

Jau sakiau, kad mano senolė Džiko mėgsta smulkmenas, ir jai patinka, kai aš pasakoju jai apie visus tuos menkiausius garsus ir kvapus, spalvas ir šviesas, reklamas ir žmones, madas ir laikraščių antraštes, mirguliuojančias triukšmingame Tokijo okeane, o

18 *Dzuibun nagaku ikisarete itadaite orimasu ne* – „Aš jau labai ilgai esu gyva, ar ne taip?“ Neįmanoma išversti, bet prasmė maždaug tokia: *Slėpininga visatos lemtis leido man gyventi, ir už tai nuolankiai ir iš visos širdies dėkoju.* P. Arai vadina šią gramatinę konstrukciją „dėkingumo laiku“ ir teigia, kad jos grožį sudaro tai, jog „nesą piršto, rodančio į šaltinį“. Ji taip pat sako: „Vartojant šį laiką neįmanoma jausti pykčio.“

19 Hm, taip, ko gero, taip...

aš kaip tik dėl to įsipratinau viską pastebėti ir įsidėmėti. Pasakoju viską – apie kultūros kryptis, savo perskaitytas laikraščių naujienas apie mokines, išprievartautas ir uždusintas ant galvos užmautais plastikiniais maišeliais meilės viešbučiuose. Senelei galima pasakoti tokius dalykus, ji nieko prieš. Nesakau, kad jai malonu apie tai klausytis. Ji ne kokia hentajė. Tiesiog supranta, kad pasaulyje atsitinka visokių šlykštybių, ir tik klausosi, linguoja galva ir skaičiuoja savo džiudzu[20] karoliukus, laimindama tas mokines ir iškrypėlius, ir visas kenčiančias žemės būtybes. Ji vienuolė, toks jos darbas. Prisiekiu, kartais galvoju, kad ji vis dar gyva todėl, kad aš duodu jai tiek progų melstis.

Kartą paklausiau, kodėl jai patinka tokios istorijos, ir ji paaiškino, kad per įšventinimą nusiskutusi plaukus ir prisiekusi būti bosacu[21]. Viena iš jos priesaikų buvusi saugoti visas būtybes, o tai iš esmės reiškia, kad ji sutinka nenušvisti tol, kol visos kitos pasaulio būtybės nepasieks nušvitimo. Panašiai kaip praleisti visus pirma savęs į liftą. Kai suskaičiuoji visas būtybes, kokiu nors metu gyvenusias žemėje, ir pridedi tas, kurios gimsta kiekvieną sekundę, ir tas, kurios jau mirė, – ir ne vien žmones, bet ir visus gyvūnus bei kitokias gyvybės formas, pavyzdžiui, amebas ir virusus, ir gal net augalus, kurie kada nors augo ir dar užaugs, taip pat ir išnykusias jų rūšis, – na, tada supranti, kad nušvitimas užtruks labai ilgai. O kas bus, jeigu liftas užsipildys ir durys užsitrenks, o tu liksi stovėti už jų?

Kai paklausiau šito senelę, ji pasitrynė savo blizgančią pliką galvą ir pasakė:

– *Soo desu ne.* Tai labai erdvus liftas...

– Bet, senele, tai truks amžinybę!

20 Džiudzu (数珠) – budistų rožinis.

21 *Bosacu* (菩薩) – bodhisatva, bundanti būtybė, budistų šventasis.

– Na, todėl mes turime dar labiau stengtis.

– *Mes?!*

– Žinoma, brangioji Nao. Tu turi man padėti.

– Nė nemanau! – atkirtau. – Baigiam šitą temą! Aš tau ne bosacu...

Bet ji tik sučepsėjo ir taukštelėjo rožinio karoliukais, o iš to, kaip ji žvelgė į mane pro tuos storus akinius juodais rėmeliais, supratau, kad, ko gero, dabar meldžiasi ir už mane. Ir gerai. Aš jaučiausi saugi, lyg žinočiau, jog senelė žūtbūt pasirūpins, kad aš patekčiau į tą liftą.

Žinot ką? Kaip tik dabar, kai rašau, man toptelėjo vienas dalykas. Niekada neklausiau jos, kur tas liftas važiuoja. Dabar pat parašysiu ir paklausiu. O paskui parašysiu jums, ką ji atsakė.

3.

Na, gerai, dabar jau iš tikrųjų pradėsiu pasakoti nepakartojamą Džiko Jasutani, žymios Taišio eros anarchistės, feministės ir rašytojos, tapusios budistų vienuole, gyvenimo istoriją, bet pirmiau turiu šį tą paaiškinti apie knygą, kurią laikote rankose[22]. Turbūt pastebėjot, kad ji atrodo ne taip kaip įprastas nuoširdus mokinės dienoraštis su puriais kaip zefyrai gyvūnėliais ant blizgančio rožinio viršelio, su širdelės pavidalo užraktu ir mažu auksiniu rakteliu. Ir pirmą kartą paėmę ją į rankas vargu ar pagalvojot: O! čia dailus nekaltas dienoraštis, parašytas įdomios japonų mergaitės. Geras! Imsiu ir perskaitysiu! Ne, pirmą kartą paėmę ją į rankas jūs pamanėt, kad čia filosofinis šedevras *À la recherche du temps perdu*, parašytas žymaus prancūzų autoriaus Marselio Prusto, o

22 Storą, kompaktišką tomelį, greičiausiai *in crown octavo*, maždaug 5x7½ colio.

ne kažkoks nereikšmingas niekam nežinomos Nao Jasutani dienoraštis. Ir tai tik parodo, kad žmonės teisingai sako: Nespręsk apie knygą iš viršelio![23]

Tikiuosi, nelabai nusivylėt. Atsitiko taip, kad Marselio Prusto knyga buvo suskaityta, tik ne aš tą padariau. Tokią nusipirkau, jau anksčiau suskaitytą, vienoje rankdarbių krautuvėlėje Haradžiuku[24] rajone, kur parduodamos „pasidaryk pats" tipo prekės, kaip vąšeliu nerti šalikai ir kentajų krepšeliai, iš karoliukų suvertos riešinės ir kitokie mieli daikčiukai. Japonijoje visi pamišę dėl rankdarbių, čia kiekvienas mezga, veria karoliukus, neria vąšeliu ir daro popierinius modelius peipakuras[25], bet aš esu atgrubnagė, todėl turiu pirktis „pasidaryk pats" prekes, jeigu noriu neatsilikti nuo mados. Mergina, kuri daro tokius dienoraščius, yra tikra gudragalvė, konteineriais supirkinėja iš viso pasaulio senas knygas, paskui dailiai išpjauna visus išspausdintus puslapius ir įdeda tuščius. Padaro jas tokias tikroviškas, kad tu nepastebi įpjovų ir atrodo, jog raidės tiesiog išslydo iš puslapių ir išbyrėjo ant grindų kaip krūva negyvų skruzdžių.

Neseniai mano gyvenime ėmė vykti visokia velniava, ir tą dieną, kai nusipirkau dienoraštį, aš buvau pabėgusi iš pamokų ir labai nusiminusi, todėl nusprendžiau nueiti į Haradžiuku centrą ir ką nors nusipirkti nuotaikai praskaidrinti. Kai pamačiau lentynoje tas senas knygas, pamaniau, kad čia krautuvės puošmena ir neatkreipiau dėmesio, bet kai pardavėjos parodė, iškart nusprendžiau pirkti. Ir tie dienoraščiai toli gražu ne pigūs, bet man patiko liesti tą nučiupinėtą viršelį, jaučiau, kad rašyti viduje bus smagu,

23 Viršelis aptrintas, rausvo audeklo. Ant jo ir ant nugarėlės reljefiškomis apiblukusio aukso raidėmis užrašytas pavadinimas.

24 *Haradžiuku* (原宿) – žymus jaunimo kultūros ir gatvės mados centras.

25 *Peipaakura* (ペーパー・クラ) – darbai iš popieriaus, iš angliško *paper* + *craft* (popierius + amatas).

lyg į tikrą išleistą knygą. Bet geriausia tai, kad toks viršelis bus puiki apsaugos priemonė.

Nežinau, ar esate patyrę, kad kas naršytų, vogtų jūsų daiktus ir panaudotų juos prieš jus, bet jeigu taip, tai suprasite, kad ši knyga buvo tiesiog genialus atradimas, jeigu tie lopai, mano klasiokai, sumanytų dienoraštį pasiglemžti, perskaityti ir įdėti į internetą ar panašiai. Bet kas gi ims seną knygą, pavadinimu *À la recherche du temps perdu*, tiesa? Tie kiaušingalviai tiesiog pamanys, kad čia džiuku[26] namų darbai. Net nežinos, ką tas pavadinimas reiškia.

Iš tiesų tai ir aš nežinojau, ką jis reiškia, nes mano gebėjimas kalbėti prancūziškai lygus nuliui. Ten buvo krūva knygų skirtingais pavadinimais. Kai kurie angliški, kaip antai *Great Expectations* ir *Gulliver's Travels*, tos irgi būtų man tikusios, bet pamaniau, kad geriau bus nusipirkti su tokiu pavadinimu, kurio negaliu perskaityti, nes pavadinimo prasmė juk gali paveikti mano pačios kūrybos raišką. Buvo knygų ir kitų kalbų pavadinimais, pavyzdžiui, vokiečių, rusų ir netgi kinų, bet galiausiai apsistojau prie prancūziško, nes prancūzų kalba žavi ir turi įmantrumo, o be to, knyga tokio dydžio, kad kaip tik telpa į rankinę.

4.

Tą pačią akimirką, kai nusipirkau knygą, savaime suprantama, užsimaniau pradėti į ją rašyti, tad nuėjau į gretimą kisą[27] ir užsisakiau kavos „Blue Mountain", o tada išsitraukiau savo pamėgtąjį violetinį gelio rašiklį ir atsiverčiau pirmąjį kreminį knygos puslapį. Gurkštelėjau kartokos kavos ir ėmiau laukti ateinant žodžių.

26 *Juku* (塾) – parengiamieji kursai.
27 *Kissa* (喫茶) – kavos krautuvė.

Laukiau, laukiau, gurkštelėjau dar kavos ir vėl laukiau. Nieko. Aš esu plepė, kaip jūs greičiausiai patys matot, ir dažniausiai man nesunku sugalvoti, ką pasakyti. Bet šį kartą, nors galvoje knibždėjo minčių, žodžių neatsirado. Keista, pamaniau, kad ta sena, bet nauja knyga mane baugina, bet gal po kiek laiko praeis. Taigi išgėriau visą kavą, perskaičiau porą mangų ir kai pamokos mokykloje jau ėmė artėti prie pabaigos, grįžau namo.

Kitą dieną vėl pamėginau ir vėl buvo tas pats. Paskui, kaskart išsitraukusi knygą, su nuostaba įsispoksodavau į viršelį. Juk Marselis Prustas turėtų būti labai svarbus asmuo, net jeigu tokios kaip aš nieko nėra apie jį girdėjusios ir iš pradžių net pamano, kad čia koks garsus virėjas ar prancūzų mados dizaineris. O kas, jeigu jo vėlė vis dar tūno tarp puslapių, niršdama, kad nagingoji meistrė sumaitojo jo knygą, išpjovė jo žodžius ir puslapius? Ir kas, jeigu ta vėlė neleidžia man naudoti jo garsiosios knygos visokiems moksleiviškiems paistalams rašyti, tarkime, apie įsimylėjimus (tai nereiškia, kad turiu vaikiną) arba apie svajones turėti visokių madingų daikčiukų (mano norai begaliniai), arba apie savo storas šlaunis (iš tikrųjų mano šlaunys normalios, tik keliai šlykštūs). Juk negali kaltinti senuko Marselio vėlės, jeigu ją užknisa, kad tokia įžūli kvaiša kaip aš drįsta į jo reikšmingą knygą rašyti visokias sušiktas nesąmones.

Ir net jeigu jo vėlei tai nerūpi, aš vis tiek nesiryžčiau naudoti jo knygos tokioms banalybėms, net jeigu tai ir nebūtų paskutinės mano gyvenimo dienos žemėje. Bet kadangi tai iš tiesų yra paskutinės mano dienos žemėje, aš taip pat noriu parašyti ką nors svarbaus. Noriu po savęs palikti ką nors tikra.

Bet kas tie tikri dalykai, apie kuriuos galėčiau rašyti? Žinoma, galiu rašyti apie tą savo patirtą absoliutų „š“, apie tai, ką jaučiau tėčiui ir mamai, ir savo vadinamiesiems draugams, bet nelabai noriu. Kai pagalvoju apie savo nevykusį nykų gyvenimą,

tai matau, kad tik gaištu laiką, ir aš tokia ne viena. Visi, kuriuos pažįstu, yra tokie pat, išskyrus senolę Džiko. Tiesiog gaištu, stumiu laiką ir šlykščiai jaučiuosi.

Beje, ką reiškia gaišti laiką? Jeigu gaišti laiką, prarandi jį amžinai?

O jeigu laikas prarastas amžinai, ką tai reiškia? Juk ne tai, kad tu greičiau numirsi, tiesa? Kitaip tariant, jeigu nori mirti anksčiau, tenka imtis reikalo pačiai.

5.

Taigi tos blaškančios mintys apie vėles ir laiką apnikdavo mane kaskart sėdus rašyti į senuko Marselio knygą, kol galiausiai nusprendžiau išsiaiškinti, ką reiškia jos pavadinimas. Paklausiau Babetės, bet ji nežinojo, nes, kaip suprantat, ji netikra prancūzų kambarinė, tik mokinė, išmesta iš vidurinės Čibos prefektūros mokyklos, o tų prancūziškų posakių apie seksą ji prisigraibė iš seno bezdaliaus profesoriaus prancūzo, su kuriuo vienu metu susitikinėjo. Taigi parėjusi namo paguglinau *Marselis Prustas* ir sužinojau, kad *À la recherche du temps perdu* reiškia *Prarasto laiko beieškant*.

Keista, ką? Įsivaizduokit, aš sėdžiu Akibos prancūzų kavinėje mąstydama apie prarastą laiką, o senukas Marselis Prustas prieš šimtą metų sėdi Prancūzijoje ir rašo visą knygą apie absoliučiai tą patį dalyką. Tai gal ta vėlė tūnojo suspausta viršelių ir įlindo man į galvą, o gal tai tik kvailas sutapimas, tačiau, šiaip ar anaip, geras, ką? Sutapimai yra superinis daiktas, net jeigu jie nieko nereiškia, nors kas žino? Gal ir reiškia! Nesakau, kad viskas vyksta ne šiaip sau. Tiesiog jaučiau, kad mudviejų su senuku Marseliu bangos sutampa.

Kitą dieną aš vėl užsukau į „Fifi“ ir paįvairinimui užsisakiau nebe „Blue Mountain“, bet mažą puodelį lapsang součong arbatos, ir kol taip sėdėjau, siurbčiodama garuojančią arbatą su prancūzišku pyragaičiu ir laukdama, kol Babetė suorganizuos man pasimatymą, ėmiau galvoti.

Kaip vis dėlto ieškoma to prarasto laiko? Klausimas įdomus, todėl aš nusiunčiau jį senolei Džiko, nes visada taip darau, kai iškyla filosofinė dilema. Paskui ilgai, tikrai ilgai laukiau atsakymo, bet pagaliau keitajus pyptelėjo ir aš supratau, kad ji atrašė. Štai jos atsakymas:

あるときや
ことのはもちり
おちばかな[28]

Išvertus būtų maždaug taip:

Visą laiko būtį
Byra žodžiai...
Ar tai nuo medžio nukritę lapai?

Aš nelinkusi į poeziją, bet perskaičiusi senolės Džiko eilėraštį prieš akis pamačiau didelį seną ginkmedį jos šventyklos kieme[29]. Jo lapai kaip mažos žalios vėduoklytės, o rudenį ryškiai pageltonuoja

28 *Aru toki ja / Koto no ha čiri / Očiba ka na*
Aru toki ja – tuo laiku, kažkada, visą laiko būtį (有る時や). Tie patys kandži vartojami žodžiui *Udži* (有時).
Koto no ha – pažod. „kalbos lapai“ (言の葉). Tie patys kandži reiškia *kotoba* (言葉), „žodžio“ prasme.
Očiba – nukritę lapai, žodžių žaismas su *ha* (葉), turint omenyje nukritusius žodžius.
Ka na – klausiamoji dalelytė, suteikianti nuostabos pojūtį.

29 Ginkmedžio lapų arbata stiprina atmintį. Ginkmedžiai dažnai sodinami prie budistų šventyklų, kad vienuoliai geriau įsimintų sutras.

ir nukritę nugula žemę kaip grynas auksas. Tada man toptelėjo, kad didelis senas medis yra laiko būtis ir Džiko taip pat yra laiko būtis, ir aš jau mačiau save ieškančią prarasto laiko po medžiu, žarstančią nukritusius lapus, kaip pabirusius jos aukso žodžius.

Mintis apie laiko būtį paimta iš knygos *Šiobogendzo*, kurią parašė senovės dzeno meistras Dogenas Dzendži, gyvenęs prieš aštuonis šimtus metų, vadinasi, senesnis ir už senolę Džiko ir netgi už Marselį Prustą. Dogenas Dzendži – vienas mėgstamiausių Džiko autorių, ir jam pasisekė, nes jo knygos reikšmingos ir vis dar gali jų rasti. Deja, to, ką parašė Džiko, jau niekas nebespausdina ir aš niekada nieko neskaičiau, bet ji man papasakojo daugybę istorijų ir aš pagalvojau, kad žodžiai ir istorijos taip pat yra laiko būtys, ir kaip tik tada man šovė mintis panaudoti svarbią Marselio Prusto knygą mano senolės Džiko gyvenimui aprašyti.

Ne todėl, kad Džiko – svarbiausias mano gyvenime žmogus, nors iš dalies taip ir yra. Ir ne todėl, kad ji klaikiai sena ir gyveno dar tuo metu, kai Marselis Prustas rašė savo knygą apie laiką. Bet jeigu ir gyveno, vis tiek ne todėl. Aš nusprendžiau rašyti apie ją į *À la recherche du temps perdu* dėl to, kad ji vienintelis mano pažįstamas žmogus, kuris tikrai mane supranta.

Senolė Džiko su laiku elgiasi superatsargiai. Viską daro tikrai tikrai lėtai, netgi kai tiesiog sėdi verandoje ir žiūri į laumžirgius, tingiai zujančius apie sodo tvenkinį. Ji sako viską daranti tikrai tikrai lėtai tam, kad ištemptų laiką, turėtų jo daugiau ir ilgiau gyventų, o paskui nusijuokia ir tu supranti, kad tai pokštas. Aišku, ji puikiai žino, jog laiko negali ištempti kaip gumos ir mirtis neslampinėja aplinkui lūkuriuodama, kol tu užbaigsi ką daręs, kad galėtų ištrinti tavo failą. Štai kur visas pokštas, ir ji juokiasi, nes tai žino.

Bet man, atvirai sakant, nelabai juokinga. Nors ir nežinau, kiek tiksliai senolei Džiko metų, tikrai žinau, kad greitai ji mirs, nors ir nebus baigusi šluoti šventyklos virtuvės, ravėti japoninių

ridikų lysvės ar dėlioti gėlių puokštės ant altoriaus, o kai ji bus mirusi, tai jos laikas bus pasibaigęs. Jos tai nė kiek nejaudina, bet mane labai. Juk Džiko gyvena paskutines savo dienas šioje žemėje, o aš nieko negaliu padaryti, nieko, kad sustabdyčiau ar bent sulėtinčiau laiko bėgimą, ir kiekviena dienos sekundė yra dar viena prarasta sekundė. Ji greičiausiai su manim nesutiktų, bet man atrodo taip.

Manęs nejaudina, koks pasaulis bus be manęs, nes aš nesu išskirtinė, bet nė pagalvot negaliu apie pasaulį be senolės Džiko. Ji totaliai fantastiška ir nepaprasta, kaip Galapagų vėžlys ar koks senovinis gyvūnas, kėblinantis per išdegusią žemę, vienintelis išlikęs tos rūšies atstovas. Tik prašom neversti manęs kalbėti apie nykstančias rūšis, nes mane apims žiauri depresija ir aš turėsiu nusižudyti nieko nelaukdama.

6.

Gerai, Nao. Kodėl tu tai darai? Ta prasme, kokiu tikslu?

Nežinau, ką atsakyti. Vienintelė į galvą ateinanti priežastis, dėl ko ketinu parašyti Džiko gyvenimo istoriją, yra ta, kad aš ją myliu ir noriu prisiminti, bet pati nežadu čia ilgai užsibūti, o numirusi juk neprisiminsiu jos istorijų, tiesa?

O kam dar, be manęs, tai rūpi? Na, jeigu manyčiau, kad pasaulis norėtų išgirsti apie senolę Džiko, įkelčiau jos istorijas į tinklaraštį, bet, tiesą sakant, aš jau senokai nustojau tai dariusi. Tiesiog pagavau save apsigaudinėjančią, kad kiekvienam toje kibererdvėje įdomu, ką aš galvoju, o iš tikrųjų visiems jiems vienodai, ir man pasidarė liūdna[30]. O kai padauginau tą liūdesį iš

30 „Aš nemanau, kad jiems vienodai, – pasakė Oliveris. – Argi tai liūdna? Man taip neatrodo."

milijonų žmonių, kurie savo vienišuose kambarėliuose įnirtingai rašo ir siunčia tekstus į savo vienišus internetinių dienoraščių puslapius, kurių niekas neturi laiko skaityti, nes visi užsiėmę rašinėjimu ir siuntinėjimu[31], tai man vos širdis neplyšo.

Tiesą sakant, pastaruoju metu aš nedaug laiko skiriu socialiniams tinklams, ir tie žmonės, su kuriais bendrauju, ne iš tų, kurie domėtųsi šimto ketverių metų senute budistų vienuole, net jeigu ji bosacu ir moka naudotis elektroniniu paštu ir susirašinėti žinutėmis, nes prikalbinau ją nusipirkti kompiuterį, kad mudvi galėtume susisiekti, kai aš būsiu Tokijuje, o ji savo senoje griūvančioje šventykloje ant kalno pasaulio pakraštyje. Naujos technologijos nekelia jai susižavėjimo, bet kol kas, nepaisant kataraktos ir abiejų nykščių artrito, ji neblogai su jomis susidoroja. Senolė Džiko ir Marselis Prustas – būtybės iš ikišviesolaidinio pasaulio, šiais laikais totaliai prarasto.

Taigi aš esu čia, „Vienišojoje Fifi prijuostėje", spoksau į tuščius puslapius ir klausiu savęs, kam man viso to prireikė, ir staiga mane pritrenkia stulbinanti idėja. Norit išgirsti? Štai ji:

Aš užrašysiu viską, ką žinau apie Džiko gyvenimą, į Marselio knygą ir kai užbaigsiu, paliksiu ją kur nors, kad jūs galėtumėt rasti!

Geras, ką? Lyg per laiką tiesiu ranką į jus, o dabar, kai jūs ją radot, jūs tiesiat ranką į mane!

Patikėkit, tai fantastiškas ir gražus dalykas. Kaip raštelis butelyje, įmestas į laiko ir erdvės vandenyną. Absoliučiai asmeniškas ir tikras, atėjęs iš senolės Džiko ir Marselio ikišviesolaidinio pasaulio. Tai tinklaraščio priešingybė. Tai antitinklaraštis, nes skirtas tik vienam ypatingam asmeniui, ir tas asmuo esate jūs. Ir jeigu

31 „Kai vieną dieną (ir tai įvyks greitai) visi žmonės pabus būdami rašytojais, ateis visuotinio kurtumo ir nesupratimo laikai", Milan Kundera, *Juoko ir užmaršties knyga*, vert. P. Bieliauskas.

jau perskaitėt iki šitos vietos, turbūt suprasite, ką aš turiu galvoje. Suprantat? Ar jau pasijutot išskirtinis?

Palauksiu, kol atsakysit...

7.

Juokauju. Žinau, kad negalit atsakyti, ir man nesmagu, galgi visai nepasijutot išskirtinis? Aš pradėjau daryti išankstines išvadas, taip? O gal pamanėt, kad aš kokia papliauška ir išmetėt mane į šiukšlyną, kaip atsitiko toms merginoms, apie kurias pasakoju Džiko? Iškrypėlių nužudytos ir sukapotos į gabalus, jos buvo sugrūstos į konteinerį vien dėl to, kad apsiriko ir susitiko ne su tuo vaikinu. Tai būtų tikrai liūdna ir baisu.

Arba dar viena bauginanti mintis: kas, jeigu jūs išvis neskaitysit? Kas, jeigu niekada nerasit šitos knygos, nes ją jau anksčiau kažkas bus išmetęs lauk ar perdirbęs? Tada senolės Džiko istorijos bus prarastos visiems laikams ir aš dabar tik gaištu laiką sėdėdama čia ir kalbėdama į šiukšlių konteinerį.

Ei, atsakykit man! Ar aš šiukšlių dėžėje, ar ne?

Juokauju. Ir vėl. ☺

Na, gerai, nusprendžiau, tai nusprendžiau. Aš nebijau rizikuoti, nes rizikuojant įdomiau. Džiko irgi pritars, nes kaip tikra budistė ji iš esmės supranta nepastovumą ir tai, kad viskas keičiasi ir niekas netrunka amžinai. Senolei Džiko tikrai vis vien, ar jos gyvenimo istorijos bus užrašytos, ar pasimes, ir gal aš perėmiau iš jos šiek tiek to „kas bus, tas“. Gal ateis laikas, kai norėsiu tiesiog numesti knygą į šalį.

O gal ne. Nežinau. Galbūt, kai parašysiu paskutinį puslapį, bus nejauku ar gėda palikti ją mėtytis ir suskydusi aš ją sunaikinsiu.

Tai va, jeigu jūs jos neskaitot, vadinasi, aš ištižėlė. Cha cha.

O dėl visų tų nesąmonių, kad senuko Marselio vėlė susinervins, man dzin. Guglindama *Marselis Prustas* radau „Amazon" svetainėje jo pardavimo reitingus ir negalėjau patikėti – jo knygos vis dar spausdinamos ir, priklausomai nuo to, apie kurį *À la recherche du temps perdu* leidimą kalbama, svyruoja nuo 13 695 iki 79 324, tegu ne bestselerio skaičiai, bet numirėliui ne taip jau ir blogai. Taigi dėl senuko Marselio neverta jaudintis.

Nežinau, kiek tas visas projektas užims man laiko. Galbūt kelis mėnesius. Čia daugybė tuščių lapų ir Džiko turi daug istorijų, o aš rašau klaikiai lėtai, bet apsisprendžiau įtemptai dirbti ir kai prirašysiu paskutinį puslapį, senoji Džiko gal jau bus mirusi, o tada jau bus atėjęs ir mano laikas.

Žinau, kad tikrai neaprašysiu kiekvienos Džiko gyvenimo smulkmenos, taigi, jei norit sužinoti daugiau, perskaitykit jos knygas, jeigu jas rasit. Kaip jau sakiau, jos knygų nebespausdina ir visai įmanoma, kad kokia nors gudragalvė jau išpjaustė jos knygos puslapius ir išmetė visus auksinius jos žodžius į konteinerį prie Prusto. Čia tai būtų tikrai liūdna, nes „Amazon" parduotuvėje senolė Džiko neturi jokio reitingo. Aš žinau, nes tikrinau, jos ten išvis nėra. Hm. Dar kartelį apsvarstysiu tą knygų plėšymo idėją. Gal ji ne tokia jau ir geniali.

Ruta

1.

Katinas liuoktelėjo ant Rutos rašomojo stalo ir ėmė rengtis strateginiam išsilaipinimui jos skreite. Kai jis pasirodė, ji skaitė dienoraštį; katinas apėjo iš šono ir priekinėmis nusileidęs ant kelių, pakišęs nosį po knyga, ėmė stumti ją šalin. Nustūmęs įsitaisė visas ir įniko trepsėti letenėlėmis ir baksnoti galva jai į delną. Jis toks įkyruolis. Nuolat reikalauja dėmesio.

Glostydama katino viršugalvį, Ruta užvertė dienoraštį ir padėjo ant stalo, bet net padėjusi knygą jautė keistą nerimą ir norą kuo greičiau... bet ką? Padėti tai mergaitei? Išgelbėti ją? Juokinga.

Prisėdus prie dienoraščio pirmas jos impulsas buvo kuo greičiau perskaityti iki galo, bet daiktais mergaitės raštas būdavo sunkiai įskaitomas, be to, sakiniai knibždėjo žargonybių ir savitų šnekamosios kalbos posakių. Jau daug metų Ruta nebegyveno Japonijoje, ir nors vis dar kalbėjo laisvai, jos kalba jau buvo pasenusi. Universitete ji studijavo japonų klasikus: *Pasakojimą apie Gendžį*, no dramą, *Priegalvio knygą*, – šimtų ir net tūkstančių metų senumo literatūrą, o japonų popkultūrą pažinojo menkai. Kartais mergaitė mėgindavo paaiškinti, bet dažnai tuo nesirūpindavo, tad Ruta nejučia įjunko naršyti po internetą tikrindama jos minimus objektus ir po kurio laiko išsitraukė savo seną kandži žodyną ir ėmė versti, persirašinėti apibūdinimus, žymėtis pastabas apie

Akibą ir kambarinių kavines, otakus ir hentajus. Negana to, ten dar buvo toji anarchistė feministė dzenbudistė rašytoja vienuolė.

Ji vėl palinko prie kompiuterio ieškoti „Amazon" svetainėje Džiko Jasutani, bet, kaip buvo įspėjusi Nao, jos tenai nebuvo. Paguglino Nao Jasutani pavardę, bet ir vėl nieko nerado. Katinas, išvargintas šeimininkės bruzdėjimo ir nedėmesingumo, nušoko žemyn. Jis nemėgdavo, kai atsisėdusi prie kompiuterio ji imdavo pirštais spaudyti klavišus ir stumdyti pelę, užuot kasiusi jam galvą. Tvirtu katino įsitikinimu, tai buvo tikras tobulų rankų švaistymas vėjais, todėl jis nupėdino ieškoti Oliverio.

Rasti Dogeną sekėsi lengviau, jo šedevras *Tikrosios dharmos akies lobynas* turėjo savo reitingą tarp „Amazon" svetainės knygų, nors toli gražu ne tokį kaip Prusto. Žinoma, jis gyveno trylikto amžiaus pradžioje, tad septyniais šimtais metų anksčiau už Prustą. Pradėjusi ieškoti „laiko būties", ji sužinojo, kad ši sąvoka buvo pavartota angliškame *Šiobogendzo* pavadinimo vertime ir ji rado internate keletą vertimų kartu su komentarais. Daugiasluoksnė ir sudėtinga senojo dzeno mokytojo laiko samprata pasirodė jai poetiška, bet miglota. „Pats laikas yra būtis, – rašė jis, – ir visa būtis yra laikas... Iš esmės viskas visoje visatoje glaudžiai susiję vienas su kitu kaip susijusios laiko akimirkos, nenutrūkstančios ir atskiros."

Ruta nusiėmė akinius ir pasitrynė akis. Atsigėrė arbatos, net nepastebėjusi, kad ji visai atšalo – galvoje knibždėjo tiek klausimų. Kas buvo toji Nao Jasutani ir kur ji dabar? Nors ji nepasakė tiesiai, kad žada nusižudyti, iš užuominų buvo aišku. Gal sėdi kur nors ant čiužinio krašto, sugniaužusi rankose tablečių buteliuką ir didelę stiklinę vandens? O gal tas hentajus spėjo prie jos prisigretinti? O gal ji nusprendė ne žudytis, bet žūti per žemės drebėjimą ar cunamį, nors tai būtų gana absurdiška. Cunamis praūžė Tohoku regione, šiaurės Japonijoje. Nao rašė kambarinių kavinėje

Tokijuje. Visų pirma, ką ji veikė toje kambarinių kavinėje? „Fifi“? Skamba kaip viešnamis.

Ji atsilošė ir pažvelgė pro langą į trumpą horizonto atkarpą, kurią galėjo matyti pro tarpą tarp aukštų medžių viršūnių. „Pušis yra laikas, – rašė Dogenas, – ir bambukas yra laikas. Kalnai yra laikas. Vandenynai yra laikas...“ Danguje žemai kabėjo tamsūs debesys, beveik susiliedami su lygiu ir blizgančiu niūraus vandenyno paviršiumi. Pilku kaip šautuvo vamzdis. Toli anapus vandenyno driekėsi sumaitota Japonijos pakrantė. Ištisi miesteliai suniokoti ir nušluoti į jūrą. „Jeigu sunaikinamas laikas, sunaikinami kalnai ir vandenynai.“ Ar ta mergaitė irgi plūduriavo tuose vandenyse ir jos kūną, per laiką suirusį, išnešiojo bangos?

Ruta pažvelgė į atsparų raudoną knygos viršelį su iškiliomis paauksuotomis raidėmis. Ji gulėjo ant didelės netvarkingos krūvos užrašų ir rankraščio puslapių, apklijuotų paaiškinimų lapeliais ir išmargintų neįskaitomomis pastabomis paraštėse – memuarų, kuriuos ji rašė jau kone dešimt metų. Tikras *À la recherche du temps perdu*. Nepajėgdama užbaigti eilinio romano, ji nusprendė aprašyti laiką, praleistą slaugant motiną, kuri sirgo Alcheimerio liga. Dabar, žvelgdama į tą krūvą puslapių, ji jautė, kaip į ją smelkiasi nerimas pagalvojus, kiek ji pati prarado laiko, kokį jovalą padarė iš rankraščio ir kiek reikės dirbti, norint viską sutvarkyti. Kodėl ji gaišta brangias valandas skaitydama kažkieno istoriją?

Ji paėmė dienoraštį ir nykščio šonu ėmė braukti per puslapius. Neskaitė, sąmoningai stengėsi neskaityti. Rūpėjo įsitikinti, ar ranka rašytas tekstas eina iki galo, ar nenutrūksta kur per vidurį. Kiek dienoraščių ji pati yra pradėjusi ir metusi? Kiek nutrauktų romanų nyksta jos kietajame diske? Nuostabu, bet šios ranka rašytos eilutės, iš violetinių pereinančios į juodas ar mėlynas, paskui vėl į violetines, taip ir nenutrūko, tik raidės darėsi

vis smulkesnės ir gal net glaudesnės, ir taip iki pat paskutinio lig viršaus prirašyto puslapio. Popieriaus mergaitei pritrūko ankščiau negu žodžių.

Kas toliau?

Ruta skubiai užvertė knygą ir net užsimerkė, kad neįsigudrintų perskaityti paskutinio sakinio, bet klausimas vis išplaukdavo kaip saulės sudirgintos tinklainės pavidalas jos sąmonės tamsoje: *Kuo viskas baigiasi?*

2.

Užsibalnojusi ant nosies skaitymo akinius, Murielė tyrinėjo maisto maišą aplipusius vėžiagyvius.

– Tavim dėta, paprašyčiau Kali, kad pasižiūrėtų. Gal ji nustatytų, kokio tie padarėliai senumo, ir tada galėtum paskaičiuoti, kiek laiko dėžutė išbuvo vandenyje.

– Oliveris mano, kad tai pirmoji cunamio plūdurių banga, – tarė Ruta.

Murielė suraukė kaktą.

– Turbūt įmanoma. Nors lyg ir per greitai. Aliaskoje ir Tofine bangos jau išmeta lengvus daiktus, bet pas mus jūra giliai įsispraudusi į žemyną. Kur, sakai, ją radai?

– Pietiniame paplūdimio pakraštyje, už Japų rančos.

Tos vietos saloje niekas seniai taip nebevadino, bet Murielė buvo senbuvė ir žinojo, iš kur tas pavadinimas kilęs. Ta sena sodyba, viena gražiausių vietų saloje, kadaise priklausė japonų šeimai, kuri per karą buvo internuota ir turėjo ją parduoti. Nuo to laiko jos šeimininkai vis keitėsi, o dabar ji priklausė pagyvenusiems vokiečiams. Nuo tada, kai Ruta pirmą kartą išgirdo tą

pavadinimą, užsispyrusi jo laikėsi. Kaip japonų ainė, ji manė turinti teisę ir pareigą neleisti naujojo amžiaus politiniam korektiškumui ištrinti salos istorijos.

– Tau galima, – pasakė Oliveris, kurio šeima buvo emigravusi iš Vokietijos. – Bet ne man. Būtų nepadoru.

– Geras žodis, – tarė Ruta. – Nepadoru buvo taip pasielgti. Mano mamos šeima taip pat buvo internuota. Gal man verta pareikalauti grąžinti žemę savo tėvynainių naudai. Juk nuosavybė buvo atimta. Nueičiau pas juos, atsisėsčiau prie durų ir sėdėčiau. Susigrąžinčiau teisę į žemę ir išspirčiau vokiečius.

– Kodėl tu taip nusiteikusi prieš mano tautiečius? – paklausė Oliveris.

Tokia buvo jų santuoka – Ašies valstybių aljansas. Jos giminės internuoti, jo – žuvę per atsitiktinumą, Štutgarte sprogus bombai, užsilikusiai po karo, kurio metu dar nė vienas iš jų nebuvo gimęs.

– Mes esame dvidešimto amžiaus vidurio šalutinis produktas, – pasakė Oliveris.

– O kas ne?

– Abejoju, ar čia cunamio plūduriai, – tarė Murielė dėdama ant stalo maisto maišą ir imdama „Hello Kitty“ priešpiečių dėžutę. – Veikiau iš kruizinio laivo, plaukusio Vidiniu jūrų keliu, o gal iš japonų turistų laivo.

Pestūnas, besiglaustantis Murielei apie kojas, dabar stryktelėjo jai ant kelių ir nusitaikęs čiupo jos storą žilą kasą, nutįsusią per petį kaip gyvatė. Gale kasa buvo surišta spalvingų karoliukų juostele, kuriai Pestūnas nepajėgė atsispirti. Kabantys jos auskarai jį irgi viliojo.

– Aš renkuosi istoriją su cunamiu, – tarė Ruta ir susiraukusi dirstelėjo į katiną.

Murielė persimetė kasą per petį, kad katinas jos nebepasiektų, ir pakasė jam baltą lopinėlį tarp ausų, norėdama nukreipti jo dėmesį.

– Nepritariu, – tarė per akinių viršų įdėmiai žiūrėdama į Rutą. – Negerai, jeigu istorijos siužeto pasirinkimas turės įtakos tavo teisminiam tyrimui.

Prieš išeidama į pensiją, Murielė buvo antropologė ir tyrinėjo atliekas. Ji daug žinojo apie šiukšles. Be to, buvo aistringa pakrantės smėlio kasinėtoja ir būtent ji surado nutrauktą pėdą. Ji didžiavosi savo radiniais: akmeniniais kabliukais ir jaukais žuvims, titnaginiais ietigaliais ir strėlių smaigaliais, akmeniniais kalimo ir pjovimo įnagiais. Dauguma buvo čiabuvių dirbiniai, be to, ji buvo surinkusi kolekciją senovinių japoniškų plūdžių, nutrūkusių nuo tinklų Ramiajame vandenyne ir bangų išplautų į salos krantą. Tos plūdės buvo didumo sulig dideliu paplūdimio kamuoliu, tokie drumzlini rutuliai iš storo spalvoto stiklo. Gražūs kaip dingę pasauliai.

– Ką padarysi, aš rašytoja, – tarė Ruta. – Istorijos – visas mano turtas.

– Sutinku, – atsakė Murielė. – Bet faktai yra faktai ir svarbu nustatyti radinio kilmę. – Pakėlusi katiną numetė ant grindų ir suėmė pirštais dėžutės užšovas. Stambūs sidabro ir turkio žiedai ant rankų keistai nederėjo šalia „Hello Kitty“ dėžutės. – Galima pasižiūrėti? – paklausė.

– Prašom nesivaržyti.

Per pokalbį telefonu Murielė paprašė leisti apžiūrėti radinį, tad Ruta kuo kruopščiau buvo sudėjusi į dėžutę viską, kaip buvo. Šią akimirką ji pajuto ore tvyrant tarsi kokią įtampą, tik nesuprato, iš kur ji atsirado. Gal kad Murielė taip oficialiai paprašė leidimo atidaryti. Gal kad taip rimtai susikaupusi pakėlė dėžutės

dangtelį. Kad stabtelėjo, beveik ceremoningai, prieš išimdama iš jos laikrodį, tada apvertė jį ir prisidėjo prie ausies.

– Sudužęs, – paaiškino Ruta.

Murielė paėmė į rankas dienoraštį. Apžiūrėjo nugarėlę, paskui viršelį.

– Čia tu rasi visus atsakymus, – tarė ji, atvertusi kažkur per vidurį. – Jau pradėjai skaityti?

Žiūrėdama, kaip Murielė varto dienoraštį, Ruta pajuto kylantį nerimą.

– Na taip. Dar tik keletą pirmųjų puslapių. Nieko įdomaus. – Ji ištraukė iš dėžutės laiškus. – Iš šitų tikiuosi daugiau. Jie senesni ir gali turėti istorinę vertę, kaip manai? – Murielė padėjo dienoraštį ir paėmė iš Rutos laiškus. – Deja, negaliu jų perskaityti, – pridūrė Ruta.

– Rašysena graži, – pasakė Murielė versdama puslapius. – Ajako rodei?

Ajako buvo jauna saloje gyvenančio austrių fermerio žmona japonė.

– Taip, – atsakė Ruta kišdama dienoraštį į lentyną po stalu, toliau nuo akių. – Bet ir jai sunku buvo įskaityti, be to, ji ir angliškai prastai kalba. Nors datas iššifravo. Sakė, kad laiškai rašyti 1944–1945 metais, ir man reikėtų ieškoti vyresnio žmogaus, tokio, kuris gyveno per karą.

– Linkiu sėkmės, – tarė Murielė. – Ar per tą laiką kalba iš tiesų taip smarkiai pasikeitė?

– Ne kalba. Žmonės. Ajako sako, kad jaunimas nebeperskaito sudėtingų hieroglifų ir nebemoka jų parašyti. Jie užaugo su kompiuteriais. – Po stalu ji pirštais užčiuopė nuzulintus dienoraščio kampus. Vienas kampas buvo nulūžęs ir kartonas audinio viduje tabalavo kaip klibantis dantis. Ar Nao irgi kirbindavo pirštais tą kamputį?

Murielė palingavo galvą.

– Na taip, – pasakė. – Visur tas pats. Šiais laikais vaikų rašysena siaubinga. Mokyklose to niekas net nebemoko. – Ji padėjo laiškus prie laikrodžio ir maišelių ant stalo ir apžvelgė kolekciją. Jeigu ir pastebėjo, kad trūksta dienoraščio, nieko nesakė. – Ką gi, ačiū, kad parodei, – tarė.

Ji sunkiai atsistojo, nusibraukė katino plaukus nuo sijono ir nuklibinkščiavo į prieškambarį. Po klubo sąnario pakeitimo ji priaugo svorio ir jai buvo sunku stotis ir sėstis. Ji vilkėjo seną kauičanių darbo megztinį ir ilgą šiurkštaus valstietiško audinio sijoną, kuris, kaip paaiškėjo jai apsiavus, dengė guminių botų viršų. Patrepsėjusi kojomis, ji pakėlė akis į Rutą, atėjusią prie durų jos išlydėti.

– Vis tiek čia turėjo būti mano radinys, – pasakė vilkdamasi skrandą su gobtuvu nuo lietaus. – Bet gal geriau, kad tu radai, bent jau šį tą japoniškai galėsi perskaityti. Linkiu sėkmės. Tik dabar per daug neužsižaisk...

Ruta sukluso.

– ...o kaip, beje, stumiasi naujoji knyga? – paklausė Murielė.

3.

Naktį, lovoje, Ruta dažnai skaitydavo Oliveriui. Paprastai, jeigu per dieną pavykdavo ką nors parašyti, skaitydavo tai, ką buvo parašiusi, nes jeigu užmigdavo galvodama apie sceną, prie kurios dirbo, atsibudusi dažnai žinodavo, kas turi vykti toliau. Bet jau seniai nebuvo tokios dienos kaip ši ir ji nebuvo skaičiusi jam nieko naujo.

Tą vakarą ji skaitė pirmuosius Nao dienoraščio skyrius. Kai priėjo skyrių apie iškrypėlius, kelnaites ir lovą su zebro odos raštų

užtiesalu, staiga pasijuto nepatogiai. Ne iš drovumo. Ji niekada tokių dalykų nesigėdijo. Jai pasidarė nesmagu dėl mergaitės. Norėjosi ją apsaugoti. Bet kodėl jai rūpi?

– Apie vienuolę įdomu, – pasakė Oliveris, vartaliodamas rankoje sugedusį laikrodį.

– Taip, – tarė ji su palengvėjimu. – Taišio demokratija buvo įdomus metas japonų moterims.

– Kaip manai, ar ji dar gyva?

– Vienuolė? Abejoju. Jau buvo šimtas ketveri...

– Aš turiu galvoje mergaitę.

– Nežinau, – atsakė Ruta. – Kvaila, bet aš kažkodėl nerimauju dėl jos. Gal tiesiog reikia skaityti toliau.

4.

„Ar jau pasijutot išskirtinis?“

Mergaitės klausimas pakibo ore.

– Įdomi mintis, – pasakė Oliveris vis dar mataruodamas laikrodį. – Tai kaip?

– Kas kaip?

– Ji sako rašanti tau. Ar tu pasijutai išskirtinė?

– Nesąmonė, – tarė Ruta.

„Kas, jeigu pamanėt, kad aš kokia papliauška ir išmetėt mane į šiukšlyną?“

– Beje, apie šiukšlyną, – tarė Oliveris. – Aš kaip tik neseniai galvojau apie Didžiąsias šiukšlių salas...

– Ką?

– Didžiąją rytinę ir Didžiąją vakarinę šiukšlių salas. Milžiniškas šiukšlių ir lūženų sankaupas, plaukiojančias vandenynuose. Tu juk girdėjai apie jas...

– Taip, – pasakė ji. – Na, bendrais bruožais. – Bet galėjo to ir nesakyti, nes jis aiškiai buvo pasiryžęs jai apie tai papasakoti. Ji padėjo dienoraštį į šalį, ant balto antklodės užvalkalo. Paskui nusiėmė akinius ir uždėjo ant knygos. Retro stiliaus akiniai juodais rėmeliais gražiai atrodė ant apiblukusio raudono viršelio.

– Vandenyne jų mažiausiai aštuonios, – pasakė jis. – Knygoje, kurią dabar skaitau, parašyta, kad dvi iš jų – Didžioji rytinė ir Didžioji vakarinė sala – sukasi Vėžlių sūkurio rate ir susijungia ties pietrytiniu Havajų smaigaliu. Didžioji rytinė sala yra Teksaso valstijos didumo, o Didžioji vakarų sala dar didesnė – kaip pusė žemyninės Jungtinių Valstijų teritorijos.

– Kas jose?

– Daugiausia plastikas. Kaip tas tavo maisto šaldymo maišelis. Gazuoto vandens buteliukai, polistirenas, išsinešamo maisto dėželės, vienkartiniai skustuvai, pramoninės atliekos.

– Siaubas. Kam tu man visa tai pasakoji?

Jis pakratė laikrodį ir prisidėjo prie ausies.

– Šiaip. Tiesiog jie yra tenai ir bet koks daiktas, kuris neskęsta ir neišsprūsta iš sūkurio, įsiurbiamas į patį šiukšlių salos vidurį. Taip būtų atsitikę ir tavo maišeliui, jeigu nebūtų išsprūdęs. Sūkurys būtų jį įsiurbęs ir lėtai sukęs aplinkui. Dienoraštis ir laiškai būtų suirę, taip ir neperskaityti. O vis dėlto jis buvo išneštas į krantą už Japų rančos, kad tu galėtum jį rasti...

– Ką nori tuo pasakyti? – paklausė Ruta.

– Nieko. Nuostabu, ir tiek.

– Atseit visata dovanoja mums šansą?

– Galbūt. – Staiga jis nustebęs pakėlė akis. – Klausyk! – Atkišo jai laikrodį. – Jis eina!

Sekundinė rodyklė keliavo ratu palei stambius švytinčius ciferblato skaitmenis. Ji paėmė laikrodį iš vyro ir užsisegė ant riešo. Laikrodis buvo vyriškas, bet jai tiko.

– Ką tu jam padarei?

– Nežinau. – Jis patraukė pečiais. – Turbūt prisukau.

5.

Ji klausėsi tamsoje, kaip švelniai tiksi laikrodis ant rankos, kaip tolygiai kvėpuoja Oliveris. Ištiesusi ranką prie stalelio šalia lovos apgraibom susirado dienoraštį. Pirštų galiukais perbėgusi minkštą medžiaginį viršelį užčiuopė apiblukusias raides. Jos tebeturėjo *À la recherche du temps perdu* pavidalą, tačiau evoliucionavo – ne, tas žodis reiškia laipsnišką keitimąsi, o šis įvyko staiga, kaip mutacija ar skilimas, nežinoma Tokijo amatininkė išplėšė įrištus puslapius ir perdirbo Prustą į kažką visai kita.

Vingiuotos violetinio rašalo eilutės, subėgančios į didelius spalvingus skirsnius, stovėjo jai akyse. Ji negalėjo nepastebėti ir nesižavėti tuo, kaip nevaržomai mergaitė reiškia savo mintis. Retai kada pasiduodama norui peržiūrėti, ką parašiusi. Retai suabejodama pasirinktu žodžiu ar stabteldama pakeisti jo kitu. Per visą rankraštį tebuvo kelios išbrauktos eilutės ar posakiai, ir tai taip pat kėlė jai kone baimingą pagarbą. Tik po daug metų ji įgudo rašyti su tokiu pasitikėjimu.

„Tiesiu per laiką ranką į jus."

Jai vėl pasirodė, kad dienoraštis šiltas, nors žinojo, jog tai priklauso ne nuo kažkokių mistinių knygos savybių, o tik nuo jos pačios kūno temperatūros svyravimo. Ji jau priprato prie staigių temperatūros šuolių. Prie staiga įkaistančio ir limpančio prie rankų automobilio vairo. Prie degančios pagalvės, kurią atsibudusi dažnai randa ant grindų kartu su antklode, lyg būtų per miegus nubloškusi jas žemėn už bausmę, kad taip kaitino.

Laikrodis, priešingai, vėsino riešą.

„Tiesiu per laiką ranką į jus... o jūs tiesiat ranką į mane."

Ji vėl prikišo dienoraštį prie nosies ir pauostė skirdama kvapus vieną po kito: kutenantis šnerves pelėsinis senų knygų, aitrus klijų ir popieriaus, o paskui dar kažkoks, kuris, kaip ji suvokė, turėjo būti Nao kvapas, kartus kaip kavos pupelių ir saldus kaip vaisinio šampūno. Ji vėl įtraukė kvapo, šį kartą giliai, ir padėjo knygą – tikrai ne naivų, mielą mokinukės dienoraštį – atgal ant stalelio, vis dar mąstydama, kaip geriausia skaityti šį neįtikėtiną tekstą. Nao tvirtino parašiusi jį būtent jai, ir nors Ruta žinojo, jog tai absurdas, nusprendė pasiduoti šiai apgaulei. Kaip skaitytoja, ji neturėjo kito pasirinkimo.

Tolygus laikrodžio tiksėjimas tarytum pasidarė garsesnis. Beje, kaipgi ieškoma prarasto laiko? Pamąsčiusi nusprendė, kad svarbu, kokį pasirenki tempą. Nao parašė savo dienoraštį realiu laiku, gyvendama savo gyvenimą, akimirka po akimirkos. Galbūt, jeigu Ruta sulėtins savo tempą ir skaitys ne greičiau, negu mergaitė rašė, ji intymiau išgyvens Nao patirtį. Žinoma, datų dienoraštyje nebuvo, tad nežinia, kokiu iš tikrųjų greičiu ji rašė, bet remtis yra į ką: besikeičiantis rašalo atspalvis, taip pat didėjantys ar mažėjantys tarpai tarp raidžių ir jų palinkimo kampas byloja apie pertraukas ar nuotaikų kaitą. Jeigu ji patyrinėtų tuos dalykus, galėtų suskaidyti dienoraštį hipotetiškais intervalais ir netgi sunumeruoti, o paskui atitinkamai pritaikyti savo skaitymo tempą. Jeigu pajus, kad mergaitę pagavęs įkvėpimas, leis paskaityti sau daugiau ir greičiau, bet jeigu matys, kad rašymo tempas lėtėja, ji taip pat skaitys lėčiau arba visai sustos. Šitaip ji pajus tikrą mergaitės gyvenimo tempą ir plėtojimąsi, be to, neskirs tam per daug laiko. Galės derinti dienoraščio skaitymą su visais kitais darbais, reikalingais memuarams rašyti.

Planas atrodė labai protingas. Patenkinta Ruta sugraibė knygą ant stalelio ir pasikišo po pagalve. Mergaitė neklydo, pagalvojo ji grimzdama į miegus. Ji tikra ir absoliučiai asmeniška.

6.

Tą naktį ji sapnavo vienuolę.

Ji buvo kažkur Japonijoje, ant kalno šlaito, tylą trikdė tik šaižus vabzdžių čirpimas ir gaivus nakties vėjas, siūruojantis aukštas kiparisų viršūnes.

Tarp medžių mėnesienoje dulsvai spindėjo grakštus čerpėmis dengto šventyklos stogo linkis, ir nors buvo tamsu, Ruta matė, kad pastatas vos laikosi ir tuoj virs griuvėsiais. Viename jo lange į sodo pusę degė šviesa, o už jo, mažame kambarėlyje, prie žemo staliuko klūpojo sena vienuolė, palinkusi prie šviečiančio kompiuterio ekrano, tarsi sklendžiančio tamsoje ir metančio sidabrinį šviesos keturkampį ant jos senatviško veido. Jos kūnas skendėjo kambario tamsoje, bet jai palinkstant prie kompiuterio Ruta matė, kad jos nugara susirietusi kaip klaustukas, o juodas išblukęs klostėtas rūbas senas ir sudėvėtas. Ant krūtinės paristas keturkampis durstinys nelyginant seilinukas pieną atpylinėjančiam kūdikiui. Pro atviras stumdomąsias duris į verandą iš šventyklos sodo pašvietė mėnulis. Skusta vienuolės galva kaip kupolas suspindo mėnesienoje, ir kai ji atsisuko, Ruta pamatė, kaip kompiuterio šviesa blykstelėjo jos akiniuose juodais storais ir keturkampiais rėmeliais, visai ne tokiais kaip Rutos. Vienuolės veidas atrodė keistai jaunas ekrano pikselių mirgėjime. Ji kažką rašė, atsargiai baksnodama klavišus artrito iškreivintais smiliais.

„Kartaisviršun...“ – rašė ji. Jos riešai buvo sulinkę kaip lūžusios šakos, o pirštai, baksnojantys po vieną raidę, susirangę kaip gumbuotos lazdos.

„Kartaisapačion...“

Tai buvo atsakymas į Nao klausimą apie liftą. Ji spustelėjo ĮVESTI ir vėl nusileido ant kulnų užsimerkusi, tarsi snūduriuodama. Po kelių minučių ekrano kampe sušvito nedidelė piktograma

ir pasigirdo įspėjamasis skimbtelėjimas. Ji atsiklaupė, pasitaisė akinius ir pasilenkė skaityti. Paskui pradėjo spausdinti atsakymą.

„Į viršų, į apačią – tas pats. Bet kartu ir ne tas pats."

Išsiuntusi tekstą vėl atsisėdo laukti. Kai skimbtelėjo, ji perskaitė atėjusią žinutę ir linktelėjo galvą. Akimirką pagalvojo braukdama ranka per lygutėlę galvą, paskui vėl pradėjo rašyti.

„Kai viršus žiūri į viršų, viršus yra apačia.

Kai apačia žiūri žemyn, apačia yra viršus.

Ne vienas, ne du. Ne tas pats. Ne skirtingas.

Ar dabar supranti?"

Ji kiek užtruko, kol visa tai parašė, ir kai pagaliau spustelėjo ĮVESTI, norėdama išsiųsti laišką, atrodė pavargusi. Nusiėmusi akinius, padėjo juos ant stalelio krašto ir gumbuotais pirštais pasitrynė akis. Vėl užsidėjusi akinius, iš lėto išsitiesė ir neskubėdama atsistojo. Kai kojos jau tvirtai įsirėmė į grindis, palengva nušlepsėjo per kambarį prie stumdomųjų popierinių durų ir medinės verandos. Baltos jos kojinės švietė ant tamsaus ir blizgaus grindų medžio, daugybės pėdų ir kojinių šlifuoto tol, kol ėmė spindėti mėnesienoje. Sustojusi prie krašto, ji žiūrėjo į sodą, kuriame senos uolos metė ilgus šešėlius ir šiureno bambukai. Kvepėjo šlapiomis samanomis ir tą dieną smilkytais smilkalais. Ji giliai įkvėpė, paskui dar kartą, ir išskėtė rankas išskleisdama savo plačias juodo drabužio rankoves kaip varna, kelianti sparnus skrydžiui. Taip ji akimirką stovėjo, tarsi sustingusi, paskui suglaudė rankas priekyje ir ėmė švytuoti jomis pirmyn ir atgal. Drabužio rankovės pliaukšėjo pūsdamosi nuo oro, ir tada, kai jau atrodė, kad vienuolė pakils nuo žemės, ji, regis, apsigalvojo ir sunėrusi pirštus už nugaros ėmė spausti jais juosmenį stengdamasi išlenkti stuburą. Iškėlusi smakrą aukštyn, ji žiūrėjo į mėnulį.

Į viršų, į apačią.

Glotni skustos galvos oda atspindėjo šviesą. Iš tolo Rutai atrodė, kad tai du mėnuliai kalbasi vienas su kitu.

Nao

1.

Laikas yra viskas. Kažkur skaičiau, kad vyrai, gimę tarp balandžio ir birželio mėnesio, labiau linkę į savižudybę negu gimusieji kitu metų laiku. Mano tėtis gimė gegužę, tai gal viskas dėl to. Jis dar nenusižudė. Ne. Bet vis bando. Tai tik laiko klausimas.

Žinau, kad žadėjau parašyti apie senolę Džiko, bet mes su tėčiu susipykom, taigi mano galva užimta kitkuo. Ne taip jau baisiai susipykom, bet nesikalbam. Iš tikrųjų tai aš su juo nesikalbu. Jis turbūt to nė nepastebėjo, nes pastaruoju metu retai pastebi kitų žmonių jausmus, ir aš nenoriu jo liūdinti vis primindama: „Klausyk, tėti, jeigu tu kartais nepastebėjai, tai mes susipykę, ką?“ Jis turi daug rūpesčių, ir aš nenoriu, kad pultų į dar didesnę depresiją.

Bet pykstamės tikrai ne dėl to, kad aš iš esmės nebevaikštau į mokyklą. Bėda ta, kad aš susimoviau per stojamuosius į aukštesniąją mokyklą, todėl man dabar nėra kur eiti, ir vienintelis kelias – į kokią amatų mokyklą, kur stoja paskutiniai kvailiai, vadinasi, man ten ne vieta. Apskritai išsilavinimu aš per daug nesirūpinu. Jau geriau tapčiau vienuole ir gyvenčiau su senole Džiko jos kalno šventykloje, bet tėtis su mama sako, kad pirmiau man reikia baigti vidurinę.

Taigi šiuo metu esu roninas – senovėje taip vadindavo karį samurajų, kuris neturi šeimininko. Feodaliniais laikais samurajų kariai privalėjo turėti savo feodalą ar šeimininką. Būti samurajumi

reiškė tarnauti šeimininkui ir jeigu šeimininkas žūdavo, pasidarydavo sepuku[32] ar per karą netekdavo visų savo pilių, tai samurajui galas. Staigiai nebetenki savo *raison d'ètre*[33] ir tampi roninu – bastaisi be vietos, mojuoji kardu ir veliesi į visokias bėdas. Tie roninai – kraupūs tipai, kaip kokie benamiai po tentais Ueno parke, tik tie neturi tokių šveitrių kardų.

Žinoma, aš nesu joks samurajų karys ir šiais laikais roninas reiškia grybą, kuris susimovė per stojamuosius ir turi papildomai ruoštis parengiamuosiuose kursuose ir kalti namie, kol sukaups tiek energijos ir pasitikėjimo, kad galėtų vėl bandyti stoti. Dažniausiai roninai yra aukštesniosios mokyklos abiturientai, gyvenantys su tėvais ir mėginantys įstoti į universitetą. Kad roninu taptų vidurinės mokyklos mokinys kaip aš – retas dalykas, bet pagal amžių aš vyresnė už savo bendraklasius ir dabar, kai man jau sukako šešiolika, galiu ir nebeiti į mokyklą, jeigu nenoriu. Bent jau toks yra įstatymas.

Roninas rašomas taip: 浪人, čia vienas ženklas reiškia bangą, o kitas žmogų, maždaug taip aš ir jaučiuosi – kaip mažas bangos žmogelis, plūduriuojantis audringoje gyvenimo jūroje.

2.

Aš tikrai nekalta, kad susimoviau per stojamuosius. Turėdama tokį pasiruošimą negalėjau patekti į gerą Japonijos mokyklą, kad ir kiek būčiau kalusi. Mano tėtis nori, kad stočiau į tarptautinę mokyklą. Nori, kad važiuočiau į Kanadą. Įsikalė tą Kanadą. Sako, tai tas pats, kas Amerika, tik su sveikatos apsauga ir be ginklų, ir

32 *Seppuku* (腹切) – ritualinė savižudybė persiskrodžiant pilvą; pažod. „pilvas" + „pjovimas". Tie patys ženklai reiškia charakirį (腹切り).

33 Gyvenimo prasmė. (Pranc.)

ten gali netrukdomai atsiskleisti ir nesirūpinti, ką apie tave mano visuomenė ir nebijoti, kad susirgsi ar kad tave nušaus. Pasakiau jam, kad nesiardytų, man ir dabar dzin, ką ta visuomenė mano, ir aš neturiu tiek gabumų, kad veltui sukčiau galvą, kaip man juos atskleisti. Nors dėl ligos ir nušovimo jis vis dėlto teisus. Sveikata nesiskundžiu ir mirti nebijau, bet nenorėčiau, kad mane nubombintų koks frykas iš vidurinės mokyklos su frenčium, sėdintis ant „Zoloft" tablečių ir išsikeitęs žaidimų kompiuterį į savitaisį pistoletą.

Tėtis buvo įsimylėjęs Ameriką. Aš rimtai. Amerika jam buvo kaip meilužė, ir jis taip ją mylėjo, kad mama – prisiekiu – pavyduliavo. Mes gyvenom tenai, Kalifornijoje, Saniveilio mieste. Mano tėtis buvo kietas kompiuterių programuotojas, ir kai man buvo treji, jį suviliojo kita kompanija ir davė jam fantastinį darbą Silicio slėnyje ir mes visi persikėlėm tenai. Mama nebuvo per daug susižavėjusi, bet tais laikais ji sutikdavo su viskuo, ką nuspręsdavo tėtis, o aš neprisimenu Japonijos iš to meto, kai buvau vaikas. Kiek žinau, mano gyvenimas prasidėjo ir baigėsi Saniveilyje, todėl aš esu amerikietė. Mama sako, kad iš pradžių nemokėjau nė žodžio angliškai, bet jie atidavė mane į darželį pas mielą ponią Delgado ir aš pasijutau ten kaip žuvis vandenyje. Maži vaikai visi tokie. Mamai buvo sunkiau. Ji taip ir neįkando anglų kalbos ir nesusirado draugų, bet laikėsi neblogai, nes tėtis užkaldavo krūvą pinigų ir ji prisipirkdavo tikrai gražių drabužių.

Taigi viskas buvo super ir mes plaukėm pasroviui, bet bėda ta, jog gyvenom absoliučioje pasakų šalyje, kuri vadinosi interneto bendrovių burbulas, ir kai jis sprogo, tėčio kompanija subankrutavo ir jis buvo atleistas, o mūsų vizos nebegaliojo, tad turėjome grįžti į Japoniją ir atsidūrėme visiškoje skylėje, nes tėtis ne tik neturėjo darbo, bet didelį procentą savo kapitalinio atlyginimo buvo sukišęs į kompanijos akcijas, todėl staiga likome be jokių

santaupų, o gyvenimas Tokijuje nepigus. Tai buvo visiškas žlugimas. Tėtis vaikščiojo paniuręs kaip apviltas meilužis, o mama – visa susiraukusi, įsitempusi ir nutaisiusi teisuolės veidą, bet jie nors galėjo laikyti save japonais ir vis dar laisvai ta kalba kalbėjo. Na o mano reikalas buvo sušiktas, nes aš laikiau save amerikiete ir nors namie kalbėdavom japoniškai, mano žodynas buvo primityvus, sudarytas iš kasdienių frazių, kaip antai: kur kišenpinigiai, paduokit man džemo ir oi, meldžiu jūsų, aš nenoriu išvažiuoti iš Saniveilio.

Japonijoje yra specialių privačių mokyklų tokiems *kikokušidžio*[34] vaikams kaip aš, kurie, keletą metų praleidę dundukiškoje Amerikos mokykloje, kol jų tėvai dirbo savo kompanijoms užsienyje, sugrįžę turi pasivyti Japonijos mokyklos programą. Tik mano tėtis dirbo ne Japonijos kompanijai ir nebuvo sugrąžintas į ankstesnę darbovietę. Jis buvo atleistas. Ir aš visai nebuvau atsilikusi nuo savo amžiaus mokinių, nes lankiau tik Amerikos mokyklą ir man nebuvo nuo ko atsilikti. Kadangi tėvai neturėjo už ką leisti manęs į tą privačią supermuper besivejančių mokyklą, tai pagaliau atidavė į žemesniąją vidurinę mokyklą, kur aš turėjau kartoti pusę aštuntos klasės kurso, nes įstojau rugsėjį, o Japonijoje tai pats mokslo metų vidurys.

Gal jūs jau seniai pabaigėt vidurinę mokyklą, bet jeigu jums taip pasitaikė, kad aštuntoje klasėje per mokslo metų vidurį į klasę atėjo vargšas lūzeris užsienietis vaikas, tai gal nors kiek mane atjausit. Aš neturėjau nė menkiausio supratimo, kaip reikia elgtis japoniškos mokyklos klasėje, mane kniso japonų kalba ir tuo metu aš jau buvau beveik penkiolikos, vyresnė už kitus vaikus, ir pagal amžių stambi nuo amerikietiško šlamštmaisčio. Be to,

34 *Kikokušidžio* (帰国子女) – repatrijuoti vaikai.

mes buvome bankrotai ir aš neturėjau jokių kišenpinigių nei gražių daikčiukų, todėl jie mane užkankino. Japonijoje tai vadinama idžime[35], bet tas žodis nė iš tolo nepasako to, ką tie klasiokai man darė. Turbūt jau būčiau numirusi, jeigu Džiko nebūtų manęs išmokiusi, kaip išsiugdyti superjėgą. Dėl idžimės aš ir neketinu vaikščioti į kvailių mokyklą, nes esu patyrusi, kad kvailiai būna dar blogesni negu protingi, mat jie neturi ko prarasti. Tiesiog mokykloje nesaugu.

Bet Kanadoje saugu. Tėtis sako, kad tuo Kanada skiriasi nuo Amerikos. Amerikoje baisus tempas, visi paklaikę dėl sekso, ten pavojinga, baugu ir lengvai galima nusvilti nagus, o Kanadoje saugu, ir mano tėtis tikrai nori, kad aš būčiau saugi, kaip ir visi normalūs tėčiai, koks jis ir būtų, jeigu turėtų darbą ir nemėgintų visą laiką nusižudyti. Kartais galvoju, ar tik ne todėl jam svarbus mano saugumas, kad nejaustų kaltės, kai jam pagaliau pavyks.

3.

Pirmą kartą jis pabandė prieš kokius metus. Buvo praėję jau pusė metų, kai grįžome iš Saniveilio ir gyvenome ankštame dviejų kambarių bute vakarinėje Tokijo dalyje, nes nieko kito negalėjome sau leisti dėl beprotiškų nuomos kainų ir netgi tą butą išsinuomojome tik todėl, kad jo savininkas buvo tėčio draugas iš universiteto laikų ir leido mums sumokėti užstatą vėliau.

Tai buvo tikrai šlykštus butas, ir visos mūsų kaimynės buvo barų merginos, kurios niekada nerūšiuodavo savo šiukšlių, imdavo bentą[36] iš „7-Eleven“ krautuvės ir parsirasdavo namo penktą

35 *Idžime* (いじめ) – tyčiojimasis.
36 *Bento* (弁当) – priešpiečių dėžutė.

ar šeštą ryto girtos su savo kadrais. Pusryčiaudami girdėdavome, kaip jos dulkinasi. Iš pradžių galvojome, kad katinai miaukia gatvėje, ir kartais tikrai miaukdavo katinai, bet dažniausiai tai būdavo barų merginos, nors niekada negalėjai garantuoti, tokie panašūs buvo garsai. Košmaras.

Nežinau, kaip juos užrašyti, bet maždaug taip: ooo...ooo... oooh... Arba: aau...au...auuuu... Arba: ne...ne...neeeee... lyg jauną mergaitę kankintų sadistas, kankintų beveik mechaniškai ir jam jau būtų šiek tiek nusibodę, bet sustoti dar irgi nesinorėtų.

Mama visada apsimesdavo, kad negirdi, bet galėjai suprasti iš to, kaip suspausdavo lūpas, kad net oda aplinkui pabaldavo, o skrebutį kąsdavo mažais kąsniukais, vis mažesniais ir mažesniais, kol galop pasidėdavo apkramsnotą ant lėkštės ir įbedusi į jį akis sėdėdavo, kad viską girdėtų. Ir, žinoma, girdėdavo! Tik kurčias būtų negirdėjęs tų prietrankų, staugiančių ir cypiančių kaip besipešančios katės ir pliaukšinčių plikais užpakaliais į mūsų sienas ir lubas. Kartais dulkių gumulėlių ar negyvų vabzdžių nuo liuminescencinės lubų lempos prikrisdavo į pieną, o man, įsivaizduokit, reikėdavo sėdėti ir tylėti! Tėtis šiaip jau į visa tai numodavo ranka, nebent pasigirsdavo itin galingas BUMPT! Tada jis nuleisdavo laikraštį žemiau ir dirstelėjęs į mane, tipo, užversdavo akis, o paskui greitai vėl pakeldavo laikraštį, kad mama nieko nepastebėtų ir neužsipultų jo už tai, kad nebeištvėrusi aš suprunkščiau ir pienas ištryško man pro nosį.

Tomis dienomis tėtis kiekvieną dieną keliaudavo ieškoti darbo, taigi rytą mudu išeidavom kartu. Paprastai išeidavom anksčiau, kad užtektų laiko ilgesniam keliui. Ne todėl, kad būtume taip sutarę ar suplanavę. Tiesiog pavalgom, sumetam lėkštes į kriauklę, išsivalom dantis, čiumpam savo daiktus ir lekiam pro duris. Manau, kad norėdavom greičiau pabėgti nuo mamos, nes tuo laiku ji skleidė gana nuodingus fluidus. Žinoma, mes su tėčiu apie tai nekalbėjom, ne, bet šalia būti nenorėjom.

Palikę saugų mūsų namo prieglobstį ir išėję į gatvę visada susižvalgydavom. Esu tikra, kad abu jautėm tą patį – kaltę, kad paliekam mamą namie vieną, ir bejėgiškumą eidami į pasaulį, kuriam nebuvom pasiruošę ir kuris atrodė absoliučiai nerealus. Mes abu atrodėm juokingai ir tai žinojom. Tenai, Saniveilyje, tėtis jautėsi užtikrintai. Į darbą važinėjo dviračiu vilkėdamas džinsais ir avėdamas „Adidas" sportbačiais, nešinas stilingu krepšiu, o dabar vaikščiojo apsivilkęs tuo šlykščiu mėlynu poliesterio kostiumu, apsiavęs mokasinais ir nešinas pigiu portfeliu, su kuriuo atrodė senas ir atsilikęs. O aš turėjau vilkėti tą kraupią mokyklinę uniformą, kuri buvo man gerokai per ankšta, bet kad ir kaip stengiausi, nesugalvojau, kaip ją prisitaikyti. Kitos mano klasės aštuntokės buvo smulkutės ir su tomis uniformomis atrodė superkietos misės, o aš – kaip sena prasmirdusi drimba, taip, beje, ir jaučiausi. Taigi, kai išeidavom iš namų, geriausiai prisimenu tą nerealų pasmerktumo jausmą, lyg mudu būtume buvę kokie klaikiais kostiumais apvilkti nevykėliai aktoriai, vis vaidinantys spektaklyje, kuris vis tiek bus nušvilptas.

Tas ilgas mūsų maršrutas ėjo pro senus kvartalus, krautuvių rajoną ir pagaliau pro mažą šventyklėlę, įsispraudusią tarp šlykščių betoninių administracinių pastatų. Šventykla buvo ypatinga vieta. Tenai kvepėjo samanomis ir smilkalais, buvo pilna garsų – galėjai išgirsti dūzgiant vabzdį, čiulbant paukštį ir net kurkiant varlę – ir beveik jautei, kaip augalai ir visa kas stiebiasi aukštyn. Pačiame Tokijo viduryje prie šventyklos staiga tarytum įžengdavai į kokią kišenę, kurioje nežinia kaip išsilaikė drėgnas senybinis oras, kaip koks burbulas lede, su visais jame įstrigusiais garsais ir kvapais. Buvau skaičiusi, kaip mokslininkai Arktyje ar Antarktyje ar dar kažkur, kur iš tikrųjų šalta, pragręžę ledą ištraukia iš gelmės šimtų, tūkstančių ar net milijonų metų senumo oro pavyzdžių. Ir nors tai žiauriai fantastiška, man darosi liūdna pagalvojus apie tuos

ledo gabalus, kurie tirpsta ir išleidžia savo seno oro burbuliukus it trumpus atodūsius į mūsų užterštą dvidešimt pirmo amžiaus orą. Kvaila, žinau, bet šitaip aš vaizdavausi šventyklą, kaip kokį ledo luitą iš kitų laikų, ir man ji klaikiai patiko, taip tėčiui kartą ir pasakiau, gerokai anksčiau, nei aš susitikau su Džiko ir praleidau vasarą jos šventykloje kalno šlaite, ir taip toliau. Tada net nežinojau, kad ji yra.

– Ar neprisimeni, kaip važiavome jos aplankyti, kai buvai dar mažytė?

– Ne.

– Mes užsukome pas ją į šventyklą atsisveikinti prieš Ameriką.

– Aš neprisimenu nieko, kas buvo prieš Ameriką.

Eidami taku aukštyn įžengėm pro medinius vartus. Prie akmeninio žibinto saulės atokaitoje miegojo katė. Keliais aptrupėjusiais laipteliais užlipom prie altoriaus, kurio pavėsyje sėdėjo Buda Šakjamunis, Viešpats Buda. Stovėjome vienas šalia kito ir žiūrėjome į jį. Jis atrodė ramus, prisimerkęs, tarytum snaudžiantis.

– Tavo prosenelė – vienuolė. Žinojai?

– Tėti, aš tau sakiau. Net nežinojau, kad išvis ją turiu.

Aš dusyk suplojau rankomis, nusilenkiau ir sugalvojau norą, kaip tėtis mokė. Visada norėdavau to paties: kad tėtis susirastų darbą, kad aš sugrįžčiau į Saniveilį, o jeigu nė vienas iš tų norų neišsipildytų, tai bent jau kad vaikai mokykloje nustotų mane kankinę. Tada manęs dar nedomino prosenelės vienuolės. Tiesiog kas dieną stengiausi išgyventi.

Iš šventyklos tėtis vesdavo mane į mokyklą ir mes pasišnekėdavom apie šį bei tą. Gerai neprisimenu apie ką, bet tai ir nebuvo svarbu. Svarbiausia buvo būti mandagiems ir neminėti dalykų, kurie gadintų nuotaiką, nes mes tik taip mokėjome mylėti vienas kitą.

Kai priartėdavom prie mokyklos vartų, tėtis sulėtindavo žingsnį ir aš taip pat sulėtindavau žingsnį, paskui, apsidairęs aplink, ar niekas nežiūri, jis greitosiomis mane apkabindavo ir pabučiuodavo į viršugalvį. Tai buvo paprasčiausias dalykas pasaulyje, bet atrodė taip, lyg būtume darę kažką neleistina, lyg būtume meilužiai, ar kas, nes Japonijoje tėvai paprastai neapkabina ir nebučiuoja savo vaikų. Neklauskite manęs kodėl. Tiesiog taip yra. Bet mes apsikabindavom ir pasibučiuodavom, nes buvome amerikiečiai, bent jau širdyje, o paskui skubiai atsitraukdavom vienas nuo kito, kad kas nepamatytų.

– Tu puikiai atrodai, Nao, – sakydavo jis žiūrėdamas man virš galvos.

Nudūrusi akis į batus atsakydavau:

– Tu irgi gerai atrodai, tėti.

Meluodavom išsijuosę, bet buvom jau įpratę, tik paskui visą kelią eidavom nesikalbėdami, nes jeigu po tokio melo prasižiosi, tiesa bematant išsprūs lauk, todėl reikėdavo laikyti burną sučiauptą. Vis dėlto, nors ir negalėdavom atvirai pasišnekėti, man vis tiek patikdavo, kad tėtis kiekvieną rytą mane lydi į mokyklą, nes tai reiškė, kad vaikai nepradės kibti, kol jis, pamojavęs ranka, nepasuks už kampo.

Nors jie jau tykodavo. Kai sustodavom prie vartų, pajusdavau jų žvilgsnius, plaukeliai ant rankų ir sprando, būdavo, pasistoja, širdis ima daužytis, o pažastys pažliunga prakaitu. Norėdavau įsikibti į tėtį ir maldauti, kad nepaliktų manęs, bet žinodavau, kad negaliu.

– Iki, – žvaliai sakydavo tėtis. – Nežiopsok per pamokas, gerai?

Ir aš tik linktelėdavau galvą, nes jeigu būčiau mėginusi ką pasakyti, būčiau apsižliumbusi.

4.

Kai tik jis nusisukdavo, jie pradėdavo artėti. Ar esate matę filme apie gyvūnus, kaip laukinių hienų gauja medžioja antilopę ar gazelės jauniklį? Jos renkasi iš visų pusių ir apsupa varganiausią žvėrelį glaudžiu ratu, atkirsdamos jį nuo bandos ir eidamos vis artyn ir artyn, visai prie pat, ir jeigu tėtis netyčia būtų atsisukęs pamojuoti, tai būtų išvydęs kuo gražiausią sceną – lyg aš būčiau apsupta daugybės linksmų draugų, skubančių prieiti ir garsiai pasisveikinti laužyta anglų kalba: Labas rytas, brangioji naujoke Jasutani! Sveika! Sveika! – ir tėtis būtų patikėjęs, kad aš labai populiari ir visi nori su manim draugauti. Ir štai kuri nors hiena, nebūtinai stambiausia, gal net smulki, bet greita ir klastinga, puola pirmoji ir pradreskia odą, paleidžia kraują ir taip duoda ženklą kitoms pulti, todėl, dar neįėjusi pro mokyklos duris, būdavau visa subraižyta ir sužnaibyta, o mano uniforma suglamžyta ir subadyta aštriomis manikiūro žirklutėmis, kurias mergaitės nešiodavosi penaluose išsišakojusiems plaukų galiukams karpyti. Hienos nežudo savo aukų. Jos sužaloja jas, o paskui suėda gyvas.

Iš esmės tai vykdavo kiaurą dieną. Eidami pro mano suolą, jie tyčia užsidengdavo burną, traukydavo nosimi orą ir sakydavo: *Jada! Gaidžin kusai!*[37] Arba: *Bimbo kusai!*[38] Kartais kreipdamiesi į mane tobulindavo savo šnekamąją anglų kalbą amerikietiško repo stiliuku: „Ei, tu, storaišikne mergše, argi tu ne kekšė, klausyk, padaryk man dziunzės smailą, parodyk dogistailą, palaižyk mano failą, o je!“ Ir panašiai. Jūs supratote. Mano strategija buvo nekreipti į juos dėmesio, apsimesti negyvai ar nesančiai. Maniau, jeigu pasistengsiu iš visų jėgų, tai taip ir įvyks, ir aš arba numirsiu,

37 Fe! Ji dvokia kaip užsienietė!

38 Ji dvokia kaip vargeta!

arba pradingsiu. Ar bent jau tai įvyks iš dalies, tiek, kad klasiokai užkibs ir liausis mane kankinę, bet jie nesiliovė. Jie vydavosi mane iki pat namų, kol užbėgdavau laiptais į viršų ir užtrenkdavau duris uždususi ir kraujuodama iš daugybės žaizdelių pažastyse ir tarp kojų – jie badydavo ten, kur pėdsakų nepamatysi.

Tuo metu mamos beveik niekada nebūdavo namie. Ji gyveno medūzų laikotarpį – ištisą dieną sėdėdavo prie miesto akvariumo bestuburių baseino ir suspaudusi savo seną „Gucci" rankinę stebeilydavo pro stiklą į kurages[39]. Žinau, nes kartą buvo mane nusivedusi. Tik tenai jai pavykdavo užsimiršti. Kažkur buvo skaičiusi, kad labai sveika stebėti medūzas, nes jos atpalaiduojančios nuo streso, tik bėda, kad daugybė kitų namų šeimininkių irgi buvo apie tai skaičiusios, todėl prie baseino visada būdavo grūstis ir tarnautojams net teko pristatyti sulankstomų kėdžių, tad jeigu norėjai ką nors matyti, turėjai ateiti labai anksti ir užsiimti gerą vietą, ir visa tai buvo ištisinis stresas. Dabar suprantu, kad tuo metu ją tikrai buvo ištikęs nervinis šokas, bet iki šiol prisimenu, kokia ji buvo išblyškusi ir graži, koks dailus atrodė jos profilis to melsvo vandens baseino fone ir kaip jos paraudusios akys lydėjo pro šalį plaukiančias rausvas ir geltonas medūzas, kurios atrodė kaip pulsuojantys pastelinių atspalvių mėnuliai su ilgais iš paskos besidriekiančiais čiuptuvais.

5.

Toks buvo mūsų gyvenimas parvykus iš Saniveilio, ir atrodė, kad jis tęsiasi jau amžinybę, nors iš tiesų buvo praėję tik keli mėnesiai. Paskui vieną vakarą tėtis grįžęs namo pranešė, kad jį priėmė

39 *Kurage* (水母) – medūza, pažod. „vanduo" + „motina".

į darbą naujoje įmonėje, plėtojančioje programavimo liniją empatinio produktyvumo pagrindu, ir kad jis dirbsiąs programuotojų viršininku, ir nors alga sudarė tik nedidelę dalelę tos, kurią uždirbdavo Silicio slėnyje, vis dėlto tai buvo tarnyba. Stebuklas!

Atsimenu, mama iš laimės apsiverkė, o tėtis baisiai susinepatogino ir suraukė kaktą, o paskui nusivedė mus visus valgyti kepto ant grotelių ungurio su ryžiais, o aš tą patiekalą mėgstu labiausiai pasaulyje.

Paskui tėtis vis tiek išeidavo iš namų su manim, o grįždavo namo vėlai, ir nors mokykloje klasiokai iš manęs ir toliau tyčiojosi ir mes vis tiek neturėjome pinigų, visa tai atrodė niekis, nes mes vėl tikėjome savo šeimos ateitimi. Mama nustojo vaikščiojusi į akvariumą ir ėmėsi tvarkyti mūsų dviejų kambarių butelį. Išvalė tatamius, sutvarkė lentynas ir netgi, patykojusi koridoriuje, užsipuolė į barą einančias padavėjas ir išbarė, kam nerūšiuoja šiukšlių ir triukšmauja.

– Aš turiu paauglę dukterį, – išgirdau ją sakant ir pasijutau nejaukiai – tipo, geras, man jau beveik penkiolika, bene aš nežinau, kas yra seksas, – bet kartu didžiavausi, kad mama dėl manęs kovoja.

Tais metais buvo pirmos įsimintinos Kalėdos Japonijoje ir mama su tėčiu stengėsi įtikėti, kad viskas gerai ir kad visa ta mūsų gyvenimo nesėkmė yra tiesiog didelis nuotykis, ir aš tikėjau kartu su jais, nes buvau dar vaikas ir ką galėjau žinoti? Mes įteikėm vienas kitam dovanas, mama pagamino osečį[40], ir visi trys susėdom prie televizoriaus valgyti krevečių su saldžiu padažu, mažyčių džiovintų žuvelių, sūdytų ikrų, marinuotų lotoso šaknų ir pupų, o tėtis gėrė sakę ir pasakojo mums istorijas apie savo empatinio

40 *Oseči rjori* (おせち料理) – specialūs naujametiniai pietūs, gaminami iš anksto ir patiekiami dėžėje su daug stalčiukų.

produktyvumo programinės įrangos liniją, kaip kompiuteriai išmoksią atjausti ir nuspėti mūsų poreikius bei jausmus net geriau negu žmonės ir kaip jau greitai žmonėms nebereikėsią vienas kito taip kaip anksčiau. Turint galvoje, kas vyko mokykloje, tai skambėjo labai viltingai.

Neįsivaizduoju, ką tėtis sau manė. Negaliu patikėti, kad jis tikėjosi, jog viskas baigsis geruoju. Gal ir nesitikėjo. Gal iš viso nieko negalvojo, o gal jau buvo toks nupušęs, kad tikėjo savo paties pasakėlėmis. O gal tiesiog pavargo jaustis niekamtikėliu, todėl susigalvojo tą tarnybą, duodamas sau atsipūsti ir mums pasijusti laimingoms, bent jau kurį laiką. Ir tai suveikė. Labai trumpam. Netrukus juodu su mama ėmė naktimis ginčytis, iš pradžių ramiai, paskui vis aršiau ir aršiau.

Ir vis dėl pinigų. Mama norėjo, kad jis atiduotų jai savaitinį uždarbį namų ūkiui. Taip daroma Japonijoje. Vyras atiduoda žmonai visus pinigus, ir ji duoda jam kišenpinigių alui, biliardui ar ką jis dar mėgsta, o kitką ji saugiai pasideda. Ir mama turėjo pagrindo elgtis taip, kaip įprasta Japonijoje. Kai jie gyveno Amerikoje, tėtis užsispyrė elgtis amerikietiškai, kur namų galva daro visus pagrindinius finansinius sprendimus, bet, kaip paaiškėjo po istorijos su biržos akcijomis, tas kelias atvedė juos į pražūtį. Mama nebenorėjo, kad atsitiktų vėl kas nors panašaus, todėl reikalavo atiduoti jai algą, o jis tvirtino atidedąs ją į kažkokią, tipo, sąskaitą su didelėm palūkanom. Retsykiais duodavo jai pluoštą banknotų po dešimt tūkstančių juanių, ir viskas. Ir taip būtų tęsęsi ilgai, bet tėtis prarado budrumą ir likus kelioms dienoms iki mano penkioliktojo gimtadienio mama aptiko jo kišenėje totalizatoriaus talonų šakneles ir pakėlė triukšmą, o jis, užuot prisipažinęs, kad apgaudinėjo, išlėkė į parką ir prisisiurbė sakės iš automato, o paskui nusibeldė į traukinių stotį, nusipirko bilietą ir šoko ant bėgių priešais greitąjį Šindžiuku ekspresą, 12 val. 37 min. atvykstantį iš Čiūo.

Laimė, artėdamas prie stoties traukinys jau buvo ėmęs lėtinti greitį ir konduktorius, pastebėjęs ant platformos krašto svirduliuojantį žmogų, suspėjo paspausti avarinę rankeną. Traukinys sustojo laiku. Tik tą suknistą jo portfelį pervažiavo. Atvykusi stoties policija nuvilko tėtį nuo bėgių ir pareiškė suimanti už tai, kad sutrikdęs tvarką ir sustabdęs traukinių eismą, bet kadangi buvo neaišku, ar jis šoko ant bėgių, ar tik iš girtumo prarado pusiausvyrą, jie, užuot pasodinę jį į kalėjimą, grąžino į mamos rankas.

Mama su taksi atvažiavo į geležinkelio stotį jo paimti ir parsivežusi namo įmurkdė į vonią, o kai jis išlipo, šlapias ir šiek tiek prasiblaivęs, pasakė, kad pasiryžęs viską prisipažinti. Mama liepė man eiti į savo kambarį, bet tėtis pasakė, kad aš jau didelė ir turiu žinoti, kas per žmogus esąs jos tėvas. Jis atsisėdo virtuvėje prie stalo priešais mus, sunėrė pabalusius pirštus ir prisipažino viską prasimanęs. Jis nedirbęs programuotojų viršininku, o visas dienas sėdėjęs Ueno parke ant suoliuko tyrinėdamas totalizatorių lenteles ir lesindamas varnas. Jis pardavęs išorinius savo kompiuterio įrenginius, kad gautų nors kiek grynųjų pinigų statymams žirgų lenktynėse. Kartais jis išlošdavęs ir, dalį pinigų pasilikęs kitiems statymams, likusius parnešdavęs namo mamai, bet pastaruoju metu ėmęs vis dažniau pralošinėti ir galiausiai likęs be pinigų. O legendinės sąskaitos su didelėmis palūkanomis nebuvo. Ir nebuvo programinės įrangos empatinio produktyvumo pagrindu kompanijos. Ir jokios naujos pradžios. Tiktai penkių milijonų juanių bauda iš transporto kompanijos už sukeltą „su žmogumi susijusį incidentą“ – mandagus pasakymas, turint galvoje, kad kompanijos traukiniu buvo pasinaudota norint nusižudyti. Jo galva leidosi vis žemiau, kol kakta kone pasiekė stalą ir jis pasakė apgailestaująs, kad neišgali man nupirkti gimtadienio dovanos. Esu tikra, kad jis verkė.

Greitasis Čiūo ekspresas buvo pirmas kartas ir tėtis buvo girtas, taigi beveik galėjai patikėti, kad tai nelaimingas atvejis. Galiausiai mama ir nusprendė tuo patikėti ir tėtis jai pritarė, nors iš jo akių mačiau, kad tai netiesa.

6.

Mano senolė Džiko sako, kad viskas, kas atsitinka, yra dėl karmos, tokios subtiliosios energijos, susikuriančios, kai ką nors darai, kalbi ar net mąstai, o tai reiškia, kad turi save nuolat sekti ir neprisileisti iškreiptų minčių, nes jos sugrįš ir įkąs tau. Ne tik šiame gyvenime, bet ir visuose ankstesniuose, taip pat būsimuose. Tai gal čia tiesiog tokia mano tėčio karma – šiame gyvenime sėdėti ant parko suoliuko ir lesinti varnas, ir tikrai negali jo kaltinti už sukeltą su žmogumi susijusį incidentą ir už tai, kad jis norėjo kuo greičiau pereiti į kitą gyvenimą. Šiaip ar taip, Džiko sako, kad jeigu stengiesi būti geru žmogumi ir šiaip dedi pastangas pasikeisti, tai vieną dieną visi tavo geri darbai užbrauks visas padarytas blogybes ir nušvitęs tu įšoksi į liftą ir daugiau niekada nebesugrįši – nebent, kaip sakiau, esi toks kaip Džiko ir prisiekei nelipti į liftą tol, kol pirmiau nesulips visi kiti. Štai kuo ypatinga mano nemirtingoji prosenelė. Galite jos žodžiu tikėti. Tegu jai šimtas ketveri ir ji atrodo trenkta, bet manąja senole Džiko galima pasikliauti užsimerkus.

Ruta

1.

– Įdomios tos varnos, – mąsliai tarė Oliveris.

Ruta užvertė dienoraštį ir pakėlė akis į vyrą. Jis gulėjo ant lovos atsirėmęs į pagalves ir ištiesęs kojas stebeilijo į kojų pirštus. Ji žiūrėjo į jo dailų, tarsi iškaltą profilį ir tylomis stebėjosi. Po viso to, ką ji dabar perskaitė – apie Nao gyvenimą, jos tėvą, padėtį mokykloje, – jam parūpo varnos! Jai magėjo pasvarstyti daugybę kur kas įdomesnių dalykų, ir ji jau buvo beprasižiojanti, bet tam tikra dvejonė jo balse ją sustabdė. Ji žinojo, kad jis jaučiasi nesmagiai, suprasdamas, kad jo replikos dažnai būna neadekvačios. Jis nenorėjo jos erzinti, kaip tik atvirkščiai. Ruta giliai įkvėpė.

– Varnos, – pakartojo jinai. – Taip. Na ir kuo gi jos įdomios?

– Matai, – apsidžiaugė jis. – Keista, kad jinai jas mini, nes visai neseniai aš šį tą skaičiau apie Japonijos varnas. Vietinė jų rūšis *Corvus japonensis*, sudaranti *Corvus macrorhynchos* porūšį, yra didžiasnapė varna. Ji labai skiriasi nuo amerikinės...

– Čia Kanada, – nutraukė jį Ruta, nors jos mintys buvo toli. – Pas mus turėtų būti savos, kanadietiškos varnos. – Ji įsivaizdavo Nao tėtį, sėdintį ant suoliuko. Kiekvieną rytą jis atsikeldavo, apsivilkdavo savo pigų mėlynąjį kostiumą, papusryčiaudavo ir palydėdavo dukrą į mokyklą. Gal pakeliui į parką susižvejodavo rytinį laikraštį iš šiukšlių dėžės, kad turėtų ką paskaityti.

– Taip, – atsakė Oliveris. – Kaip tik ruošiausi pasakyti, kad šiose vietose paplitusi *Corvus caurinus* rūšis, aliaskinė varna. Beveik identiška amerikinei, tik mažesnė.

– Kas be ko, – tarė ji. Kažin ar jis turėjo savo mėgstamą suoliuką? Atsisėsdavo, skaitydavo rytinį laikraštį ir tyrinėdavo lenktynių suvestines. Po pietų gal palesindavo varnas sumuštinio trupiniais ar ryžių kukulių likučiais, o paskui, išsitiesęs ant suoliuko ir užsidengęs veidą laikraščiu, nusnūsdavo. Nejaugi jis iš tikrųjų tikėjosi, kad tiesa neiškils aikštėn?

Oliveris nutilo.

– Aš nežinojau, kad čia apskritai esama varnų, – tarė Ruta, norėdama parodyti, kad klausosi.

– Esama, – atitarė Oliveris. – Ir varnų, ir kranklių. Ta pati šeima. O paukščiai skirtingi. O keisčiausia yra štai kas.

Jis atsisėdo lovoje, laukdamas, kol dėmesys bus skirtas jam vienam.

– Prisimeni tą dieną, kai parsinešei maišą? Aš buvau sode ir išgirdau kranksint kranklius. Kažkas vyko ties eglės viršūne – sparnai tik vasnoja, triukšmas baisiausias. Pakėlęs galvą žiūriu – krankliai puldinėja mažesnį paukštį. Šis bando prisiartinti prie jų, o jie veja jį šalin. Galop paukštis nutūpė ant tvoros, kur aš dirbau. Jis buvo panašus į varną, tik stambesnis už *Corvus caurinus*, su gumbu ant kaktos ir dideliu, storu lenktu snapu.

– Vadinasi, ne varna?

– Ne, tai buvo varna, manau, didžiasnapė. Ji ilgai ten tupėjo stebėdama mane, todėl spėjau gerai apžiūrėti. Galėjau prisiekti, jog tai *Corvus japonensis*. Bet ką jinai čia veikia?

Dabar jis sėdėjo palinkęs į priekį, įsmeigęs savo mėlynas akis į antklodę, tarsi ieškodamas joje atsakymo į šią geografinio poslinkio paslaptį.

– Vienintelis paaiškinimas, kokį galiu sugalvoti, kad ji atplaukė su sąnašomis.

– Ar tai įmanoma?

Jis perbraukė rankomis antklodę išlygindamas jos kalnus ir slėnius.

– Viskas įmanoma. Žmonės atplaukdavo čionai luotais. Kuo varnos blogesnės? Nutūpia ant šiukšlių ir plaukia, be to, įsigeidusios gali pakilti ir nuskristi. Tai visai įmanoma. Šiokia tokia anomalija, tik tiek.

2.

Jis pats buvo anomalija, juokdarys, nukrypimas nuo vidurkio. „Jis kepa žuvį kitokioj keptuvėj", – sakydavo žmonės apie jį saloje. Bet Rutą visada žavėdavo jo minčių vingiai, tiesa, kartais, bandydama sekti jų srautą iki galo, imdavo nekantrauti, tačiau visada likdavo patenkinta. O patys įdomiausi būdavo jo stebėjimų rezultatai, kaip tas apie varną.

Jie susitiko praeito amžiaus paskutinio dešimtmečio pradžioje Kanados Uoliniuose kalnuose įsikūrusioje menininkų kolonijoje, kur jis, kaip rezidentas, vedė kursus tema „Nacionalinės valstybės pabaiga". Ji buvo pakviesta į koloniją dirbti savo kuriamo filmo postprodukcijos darbų, o jis buvo aistringas dvidešimto amžiaus vidurio japonų filmų gerbėjas, tad jiedu netruko susidraugauti. Jis ateidavo pas ją į montažinę su alaus pakuote, jie gerdavo alų, jis kalbėdavo apie montavimą, scenų sudėjimą, formatą ir trukmę, o ji tuo metu kruopščiai jungė vieną prie kito savo filmo kadrus. Jis buvo aplinkos dizaineris, privilegijuotojo meno paraštėse kuriantis viešųjų erdvių instaliacijas (botaninius intarpus į miesto kraštovaizdį, kaip jis juos vadino). Ją patraukė

nežabota ir išradinga jo mąstymo anarchija. Mirgančioje montažinės prietemoje ji klausydavosi jo kalbų ir netrukus persikraustė į jo kambarį bendrabutyje.

Oliverio rezidentūrai pasibaigus jie išsiskyrė ir iškeliavo vienas į vieną, kitas į kitą pusę; ji atgal į Niujorką, o jis į sodybą Britų Kolumbijos saloje, kur dėstė permakultūrą. Jeigu jie būtų susitikę bent metais anksčiau, jų romanas būtų tuo ir pasibaigęs, tačiau buvo pati interneto eros pradžia, tad jie galėjo susisiekti elektroniniu paštu ir tai neleido jų draugystei išblėsti. Jis dalinosi vienu kanalu su trimis kaimyniniais namais, bet laukdavo vidurnakčio, kai niekas nebesinaudodavo telefonu, ir kasdien išsiųsdavo pranešimą tema: *Laiškai iš apsamanojusių paribių*. Vasarą, kai mieguisti drugiai, barstydami nuo sparnelių žiedadulkes, daužydavosi į jo lango tinklelį, jis rašydavo jai apie salą, apie apsunkusius nuo uogų uogienojus, seklumas, kur pačios sultingiausios austrės, ir apie tai, kaip bioliuminescencija apšviečia teškenančias bangas ir išmargina vandenyną raibuliuojančiais planktono pavidalais, kuriuose atsispindi žvaigždės. Beribę, laukinę Ramiojo vandenyno ekosistemą pavertęs poezija ir pikseliais, siųsdavo jai į Manhataną, o ji, palinkusi prie savo monitoriaus ekrano, plakančia širdimi godžiai skaitydavo kiekvieną žodį, nes tuo metu buvo smarkiai įsimylėjusi.

Tą žiemą jie bandė gyventi kartu Niujorke, tačiau artėjant pavasariui ji vėl atsidavė jo minčių traukai ir tėkmei ir leidosi jų srovės nešama atgal per visą žemyną ir išmetama į amžinai žaliuojantį Nykos sąsiaurio krantą, apsuptą fiordų ir kalnų su sniego kepurėmis. Ji atsidavė jo minčių traukai ir Kanados sveikatos sistemai, nes jis pasigavo kažkokią į gripą panašią ligą ir, likę be pinigų, jie turėjo ieškotis įkandamo sveikatos draudimo.

Ir jeigu ji būtų buvusi nepriekaištingai sąžininga, tai būtų turėjusi pripažinti, kiek pati prisidėjo prie persikėlimo. Ji norėjo,

kad jam būtų geriau, norėjo, kad jis būtų laimingas ir saugus, tačiau ieškojo prieglobsčio ir sau, taip pat savo motinai. Tuo metu motina sirgo Alcheimerio liga, kuri jai buvo diagnozuota likus vos keliems mėnesiams iki mirštant tėvui, ir prie jo mirties patalo Ruta pažadėjo pasirūpinti motina, bet paskui išėjo pirmasis jos romanas ir ji leidosi su juo į turą – dukart apvažiavo aplink pasaulį. Akivaizdu, kad rūpintis silpnaprote motina Konektikute ir chroniškai sergančiu vyru Kanadoje buvo neįmanoma. Vienintelė išeitis buvo surinkti jai likusius šeimos narius ir visiems persikraustyti į salą.

Planas atrodė neblogas, ir kai atėjo išvažiavimo diena, Ruta mielai iškeitė ankštą vieno kambario butelį žemutiniame Manhatane į dvidešimt akrų atogrąžų miško ir du namus Veiltaune. „Aš tiesiog keičiu vieną salą į kitą, – paaiškino savo draugams niujorkiečiams. – Koks skirtumas?“

3.

Skirtumas, kaip paaiškėjo, buvo labai didelis. Veiltaunas iš tikrųjų buvo ne miestas, bet veikiau „vietovė“, Britų Kolumbijos provincijos apibrėžiama kaip „rajonas ar teritorija, turinti savo pavadinimą ir apgyventa penkiasdešimties ar mažiau gyventojų“. Ir vis dėlto tai antras pagal gyventojų skaičių centras saloje.

Kadaise tai buvo banginių medžioklės stotis – iš to ir kilo vietovės pavadinimas[41], nors tuose vandenyse banginių jau seniai niekas nebematė. Dauguma jų buvo sumedžiota 1869 metais, kai škotas, pavarde Džeimsas Dosonas, ir jo amerikietis partneris Abelis Daglasas įkūrė banginių medžioklės stotį ir pradėjo žudyti banginius

41 *Whale* - banginis. (Angl.) (Vert. past.)

nepaprastai veiksmingu ginklu – metaliniu sprogstamuoju harpūnu. Tai buvo sunkus šautuvas su apsodu, kuris iššaudavo specialų harpūną su uždelsto veikimo sprogdikliu, susprogdinančiu užtaisą gyvūno viduriuose. Tų metų rugsėjo viduryje Dosonas ir Daglasas išgabeno daugiau kaip 450 statinių, t. y. 20 000 galonų, taukų į pietus, į Jungtines Valstijas.

Tais laikais svarbiausias taukų produktas buvo varvelis ir vienintelis būdas jo gauti buvo gyvų banginių taukai. Kai amžiaus pabaigoje buvo komercializuota žibalo ir naftos gamyba iš priešistorinių organizmų, *Cetacea* būrys gavo šansą išlikti. Galima sakyti, kad kuro gamyba iš fosilijų atsirado pačiu laiku ir išgelbėjo banginius, bet ne tuos, kurie gyveno Veiltaune. Iki 1870-ųjų birželio mėnesio, praėjus metams nuo stoties įkūrimo, visi šiame rajone laikęsi banginiai buvo iššudyti arba spėjo pabėgti, tad Dosonas su Daglasu uždarė savo krautuvę ir taip pat išsikraustė.

Banginiai taip pat yra laiko būtys. 2007 metų gegužę Aliaskos pakrantėje eskimų sumedžioto penkiasdešimties tonų grenlandinio banginio kūne buvo rastas pusketvirto colio strėlės pavidalo sprogstamojo harpūno gabaliukas, įstrigęs kaklo riebaluose. Datavę fragmentą, tyrėjai galėjo nustatyti banginio amžių – nuo 115 ir 130 metų. Taip ilgai gyvenantys gyvūnai turėtų daug ką atsiminti. Vandenys aplink Veiltauną kadaise buvo pavojingi, bet tie, kuriems pavyko pabėgti, žinojo, kad reikia laikytis atokiau. Galite įsivaizduoti, kaip jie čirpė ir ulbavo vienas kitam savo nuostabiais povandeniniais balsais:

Neplaukit čia! Neplaukit!

Retsykiais iš salos kelto gali pamatyti banginį. Tuomet kapitonas išjungia variklį ir per garsiakalbį praneša, kad keturioliktą valandą prie kairiojo borto pastebėtas būrys daugiapelekių delfinų ar kupročių, ir visi keleiviai subėga į tą pusę, ar nepamatys kur švystelint peleko ar uodegos arba iškylant iš vandens juodos

glotnios nugaros linkio. Turistai kelia aukščiau fotoaparatus ir mobiliuosius telefonus vildamiesi įamžinti banginio šuolį ar iš vandens trykštančią čiurkšlę, jaudinasi net vietiniai. Tačiau dažniausiai banginiai vis tiek laikosi atstu nuo jų vardu pavadinto miesto.

4.

Vardas, Rutos manymu, būna arba vaiduokliškas, arba pranašiškas – nelygu iš kurio laiko taško žiūrėsi. Pavadinimas Veiltaunas buvo likęs tarytum praeities šmėkla, blausus Ramiojo vandenyno mirguliavimas, tačiau pavadinimas Nykos sąsiauris vis dar tvyrojo neapčiuopiamoje erdvėje ir skambėjo pranašiškai ir baugiai.

Jos pačios vardas, Ruta, dažnai pasirodydavo esąs nelyginant pranašingas ženklas, metantis sudėtingą šešėlį jos gyvenimo kelyje. Žodis *ruth* kilęs iš vidurinės anglų kalbos žodžio *rue*, reiškiančio sąžinės graužimą ar apgailestavimą. Japonė Rutos motina rinkdama vardą negalvojo apie jo anglišką etimologiją ir neketino juo dukters prakeikti – tiesiog toks buvo senos šeimos bičiulės vardas. Ir vis dėlto Ruta dažnai jautėsi slegiama savo vardo prasmės ir ne vien angliško jo varianto. Japonų kalba jis taip pat buvo problemiškas. Japonai neištaria „r“ ir „th“. Japoniškai vardas Ruta tariamas kaip *rucu*, o tai reiškia „šaknys“, arba *rusu*, t. y. „ne namie“ arba „nesantis“.

Namas, kurį jie nusipirko Veiltaune, stovėjo pieva apaugusioje laukymėje, iškirstoje vidury tankaus vidutinių platumų drėgnojo miško. Prie įvažiavimo stovėjo mažesnis namelis, kuriame turėjo gyventi motina. Greta iš visų pusių juos supančių didžiųjų pocūgių, virgininių kadagių ir stambialapių klevų stovintys namai ir

žmonės atrodė nykštukiniai. Pirmą kartą pamačiusi tuos medžius, Ruta apsiverkė. Jie stūksojo aplinkui kaip praamžės būtybės, kaip bokštai, siekiantys šimtą ar du šimtų pėdų. Būdama vos penkių pėdų ir penkių colių ūgio, ji dar niekada nesijautė tokia menka.

– Mes esame niekas, – pasakė šluostydamasi ašaras. – Mūsų čia beveik nėra.

– Taip, – pritarė Oliveris. – Argi ne puiku? Juk jie gali išgyventi iki tūkstančio metų.

Ji prisiglaudė prie jo ir atlošė galvą, kad galėtų matyti dangun smingančias viršūnes.

– Neįtikėtina, kokie dideli, – pasakė.

– Kodėl neįtikėtina, – nesutiko Oliveris, prilaikydamas ją, kad nepargriūtų. – Viskas priklauso nuo perspektyvos. Jeigu tu būtum medis, aš net nesiekčiau tavo kulkšnies.

Oliveris džiūgavo. Jis žavėjosi medžiais ir nepakentė darželių ir vienmečių augalų paviršinėmis šaknimis, tokių kaip salotos. Kai jie atsikraustė, jis buvo dar smarkiai pasiligojęs, jį kamuodavo pykinimo priepuoliai ir jis greitai pavargdavo. Tačiau laikydamasis griežto kasdienių pasivaikščiojimų režimo netrukus jau lakstė takais ir Rutai atrodė, kad miškas jį gydo, lyg jis būtų gėręs jo nenumaldomai plūstančią gyvybės energiją. Braudamasis per tankų pomiškį, jis pastebėdavo ženklus, bylojančius apie pinklias medžių gyvenimo istorijas, dramatiškas ir galingas rūšių kovas dėl lopinėlio dangaus ir saulės šviesos arba apie galiūnių pušų ir grybų sporų abipusiškai naudingą draugystę. Tenai jis įžiūrėdavo paties laiko tėkmę, istoriją, įstrigusią lapų menturiuose ir fraktaliniuose gamtos pavidaluose, ir grįžęs namo, visas suplukęs ir be kvapo, pasakodavo jai, ką matęs.

Jų namas, pastatytas iš vietinių kedrų, buvo ekscentriškas dviejų aukštų statinys, sukurtas aštuntojo dešimtmečio hipių, su

malksnų stogu, plačiomis pakraigėmis ir išsikišusia veranda, žvelgiančia į pievą ir apsuptą aukštaūgių medžių. Nekilnojamojo turto agentas parinko šį namą iš sąrašo namų su vaizdu į vandenyną, tačiau vienintelis langas, pro kurį matėsi vanduo, buvo Rutos kabinete, ir tenai pro U raidės plyšelį medžių viršūnėse, primenantį tunelį, matėsi tik siaurutė jūros ir dangaus juosta. Agentas pareiškė, kad jie gali nupjauti vaizdą užstojančius medžius, bet jie to nedarė. Tik dar daugiau prisodino.

Veltui bandydama suteikti kraštovaizdžiui jaukumo, Ruta prisodino aplink namą europinių vijoklinių rožių. Oliveris – bambukų. Ir vieni, ir kiti netrukus suaugo į tokią tankią raizgalynę, kad nežinodamas kažin ar būtum radęs, kaip įeiti į vidų. Namas jau taisėsi visai prapulti, o ir laukymė buvo pradėjusi trauktis, nes miškas gulė iš visų pusių kaip iš lėto riedanti spygliuočių banga, bausdamasi rytinai juos praryti.

Oliveris dėl to nesijaudino. Jis žvelgė toli į ateitį. Numatydamas, kokį poveikį visuotinis atšilimas padarys vietiniams medžiams, jis sukūrė klimato kaitai atsparų mišką užsodinęs plynai iškirstą šimto akrų plotą, priklausantį bičiuliui botanikui, senovėje čia augusiomis medžių rūšimis: metasekvojomis, didžiaisiais mamutmedžiais, viršalėmis sekvojomis, *Juglans, Ulmus* ir ginkmedžiais – čionykštėmis rūšimis, vešėjusiomis eoceno epochos terminio maksimumo laikotarpiu, maždaug prieš 55 milijonus metų.

– Įsivaizduok sau, – sakė jis. – Ir vėl aligatoriai ir palmės Aliaskos platumoje!

Tai buvo naujausias jo meno kūrinys – botaninė intervencija, kurią jis vadino neoeocenu. Šitaip jis tarėsi bendradarbiaująs su laiku ir vieta, nors niekas iš jo bendraamžių neišgyvens tiek, kad savo akimis pamatytų, kuo visa tai baigsis. Iš prigimties kantrus,

jis laikė savo gentainius neilgaamžiais žinduoliais, bėginėjančiais tarp gigantų šaknų.

Tačiau Ruta nebuvo nei kantri, nei linkusi viskuo tikėti ir jai labai rūpėjo žinoti. Po kelerių greitai prabėgusių metų (tiksliau sakant, penkiolikos trumpučių metų jo skaičiavimu ir begalinių jos mastais) tarp viso to augmenijos sprogsmo ji jautėsi vis netvirčiau. Jai buvo ilgu technogeninės Niujorko aplinkos. Tiktai mieste, tarp tiesių jo linijų ir architektūros ji galėjo jausti savo žmogišką būtį istoriniame laike. To jai reikėjo kaip rašytojai. Ji ilgėjosi žmonių. Žmogiškų intrigų, dramų ir kovų. Jai reikėjo tokių pat kaip jinai būtybių, nebūtinai pasikalbėti, tiesiog būti tarp jų, įsimaišyti į minią, iš šono stebėti kitus.

Tačiau čia, menkai apgyventoje saloje, žmonių kultūros tarsi nė nebuvo, tik menkas jos lukštas. Užgožta spygliuotų rožių ir tarpstančių bambukų, ji žvelgė pro langą ir jautėsi taip, tarsi būtų įžengusi į baisią pasaką. Tarsi kas būtų ją užkerėjęs. Įsidūrė pirštą ir užmigo kietu, maringu miegu. Metai bėgo, ir ji nėjo jaunyn. Ji įvykdė pažadą, duotą tėvui, ir pasirūpino motina. Dabar motina mirusi. Ruta jautė, kad jos pačios gyvenimas plaukia pro šalį. Gal atėjo laikas palikti šią vietą, kurioje ji tikėjosi įsikurti visam gyvenimui. Gal atėjo laikas išsklaidyti kerus.

5.

„Palikti namus“ yra budistinis eufemizmas, reiškiantis pasaulietinio gyvenimo iškeitimą į vienuolyno celę, o tai visiška priešingybė tam, ką mąstė Ruta svarstydama apie savo grįžimą į miestą. Šią frazę dzeno mokytojas Dogenas pavartoja pavadindamas savojo *Šiobogendzo* 86 skyrių: „Namų palikimo privalumai“. Jame

autorius giria jaunus vienuolius už tai, kad pasirinko pabudimo kelią ir plėtoja granulinę laiko prigimtį; 6 400 099 980 akimirkų[42], sudarančių vieną dieną. Jis tvirtina, kad kiekviena iš tų akimirkų teikia galimybę kaskart vėl įtvirtinti savo ketinimą. Netgi pirštų spragtelėjimas, sako jis, duoda mums šešiasdešimt penkias galimybes pabusti ir pasirinkti veiksmus, kurie suteiks mums palankią karmą ir apvers mūsų gyvenimą aukštyn kojom.

„Namų palikimo privalumai" buvo sukurti kaip paskaita, skirta vienuoliams, gyvenantiems Eiheidžio vienuolyne, kurį Dogenas įkūrė tarp Fukujo prefektūros kalnų, toli nuo miesto nuosmukio ir pagedimo. Knygoje *Šiobogendzo* po paskaitos teksto gale yra prierašas, kada ji perskaityta. *Vasaros atsiskyrimo diena septintaisiais Kenčio metais.*

Viskas lyg ir gerai. Nesunku įsivaizduoti, koks karštis vasarą gaubia kalno atšlaites, kaip šaižiai čirpia cikados, virpindamos sustingusį orą, kaip vienuoliai valandų valandas nė nekrustelėdami sėdi ant savo įdrėkusių pagalvėlių atsidavę dzadzenui, kaip uodai zvimbia aplinkui plikas jų galvas ir prakaitas čiurkšlėmis srūva per jaunus veidus. Laikas jiems turbūt atrodydavo begalinis.

Viskas lyg ir gerai, tik Grigaliaus kalendoriuje septintieji Kenčio metai atitinka 1255 metus ir dzeno mokytojas Dogenas, per tų metų vasaros meditacijas tariamai skaitęs paskaitą apie namų palikimo privalumus, jau buvo miręs. Jis mirė 1253-iaisiais – dvejais metais ir daugybe akimirkų anksčiau.

Šiam neatitikimui esama keletas paaiškinimų. Labiausiai įtikėtinas tas, kad Dogenas parašė paskaitos juodraštį keleri metai prieš mirtį ir, ketindamas jį dar redaguoti, paliko komentarų ir pastabų, o vėliau šie buvo įtraukti į galutinę versiją ir perskaityti vienuoliams jo dharmos įpėdinio mokytojo Kouno Edžio.

42 Japoniškai *secuna* (刹那) – iš sanskrito *ksana* (A priedas).

Taip pat gali būti, kad tą septintųjų Kenčio metų vasaros dieną mokytojas Dogenas dar nebuvo visiškai miręs. Žinoma, jis negalėjo būti ir visiškai gyvas. Kaip Šrėdingerio teorinio eksperimento katė, jis buvo kartu ir gyvas, ir miręs[43].

Tikroji „Namų palikimo privalumų" tema yra didysis gyvenimo ir mirties slėpinys. Ragindamas savo jaunuosius miško vienuolius kiekvieną akimirką kaupti ryžtą eiti keliu, vedančiu į pabudimą, Dogenas turėjo galvoje paprasčiausiai štai ką: *Gyvenimas bėga! Negaiškite nė menkiausios savo brangaus gyvenimo akimirkos!*

Pabuskite dabar!

Ir dabar!

Ir dabar!

6.

Sėdėdama savo kabinete antrame aukšte, Ruta snūduriavo. Ant stalo kūpsojo bokštas popieriaus lapų, žymintis pastarąjį jos gyvenimo dešimtmetį. Žodis po žodžio, puslapis po puslapio ji pastatė šį statinį, tačiau dabar, vos tik imdavo mąstyti apie praeitį, jos galva ištuštėdavo ir ją suimdavo miegas. Jau daug mėnesių, gal net metus, ji nepridūrė nieko naujo. Nauji žodžiai nebesirodė, ir net senieji, kuriuos jau buvo užrašiusi, tarytum užsimiršo. Be to, baugu buvo ir pasižiūrėti. Ruta žinojo, kad reikia dar kartą perskaityti rankraštį, suveržti struktūrą, o paskui pradėti redaguoti ir pildyti spragas, tačiau miglus jos protas nebuvo linkęs to imtis. Pasaulis puslapių viduje buvo neryškus kaip sapnas.

43 Plačiau apie Dogeną ir kvantinę mechaniką žr. B priede.

Lauke Oliveris kapojo malkas, ir ji girdėjo ritmingą medį skeliančio kirvio pokšėjimą. Jam ta mankšta į naudą. Jis jau dirba ne vieną valandą.

Ji sukaupė ryžtą ir atsitiesė. Storas raudonas dienoraštis gulėjo ant memuarų viršaus, ir ji paėmė jį norėdama padėti į šalį. Knyga jos rankose buvo tarsi dėžutė. Ji apvertė ją. Vaikystėje rytais atsivertusi knygą visada nustebdavo, kad raidės kuo gražiausiai guli tose pačiose vietose. Kažkodėl manydavo, kad užvertus knygą jos turi susijaukti, sukristi į apačią. Nao patyrė kažką panašaus, kai pamatė tuščius Prusto puslapius, ir jai toptelėjo, kad raidės išbyrėjo iš jų kaip negyvos skruzdės. Perskaičiusi tai Ruta buvo sukrėsta, nes atpažino save.

Ji padėjo dienoraštį į toliausią stalo kraštą, kad nesimaišytų po akimis, tada dėbtelėjo į rankraštį. Galbūt ir jos puslapiams bus tas pats atsitikę. Ar tik pradėjus skaityti nepaaiškės, kad žodžiai dingę? Gal ir gerai būtų. Gal nuo to tik palengvėtų. Išdrikusi memuarų šūsnis grėsmingai dėbsojo į ją. Kol motina buvo gyva, sumanymas atrodė geras. Per visą užsitęsusį motinos gyvenimo saulėlydį Ruta registravo pamažėle irstančio jos proto apraiškas, kartu stebėdama ir savąjį, smulkiai užsirašinėdama, ką jaučia ir kaip reaguoja. Iš to ir susidėjo ta netvarkinga krūva priešais. Ji perbėgo akimis pirmąjį puslapį ir tučtuojau metė jį šalin. Pasakojimo tonas ją suerzino – jausmingas, graudus. Ji net susigūžė. Juk ji rašytoja. Ją domina kitų žmonių gyvenimai. Kas jai šovė į galvą, kad gali parašyti memuarus?

Nao dienoraštis, be abejo, buvo prasiblaškymas, ir nors Ruta buvo nusprendusi neskubėti, vis dėlto didesnę dienos dalį praleido internete peržiūrinėdama žemės drebėjimo ir cunamio aukų pavardžių sąrašus. Susirado žmonių paieškos svetainę ir pradėjo ieškoti Jasutani pavardės. Keletą rado, bet nė viena nebuvo Džiko ar Nao. Ji nežinojo tėvų vardų, tad skaitė atsiųstus dingusių

žmonių aprašymus, ieškodama sutapimų. Informacija buvo negausi: esminiai faktai apie amžių, lytį ir gyvenamąją vietą, kur asmuo dirbo, kur jį kas paskutinį kartą matė ir kaip jis buvo apsivilkęs. Kartais būdavo pridedama nuotrauka iš laimingesnių laikų. Besišypsantis berniukas moksleivio kepuraite. Jauna moteris, mojuojanti priešais fotoaparatą šventyklos fone. Tėvas žaidimų parke su vaiku ant rankų. Po šykščių duomenų sluoksniu slypėjo milžiniško masto tragedija. Tiek gyvenimų, bet tarp jų nėra to, kurio ji ieško. Galop Ruta pasidavė. Jai reikia daugiau sužinoti apie savuosius Jasutanius, ir vienintelis būdas tai padaryti – toliau skaityti dienoraštį.

Ruta užsimerkė. Mintyse ji įsivaizdavo Nao, sėdinčią blandžioje virtuvėje, laukiančią, kol motina parveš tėvą namo iš policijos. Ką ji tuo metu jautė? Iš dienoraščio sunku suvokti bėgančio laiko tėkmę. Joks rašytojas, netgi labiausiai įgudęs, negali žodžiais nusakyti, kaip srūva gyvenimas, o juolab įgūdžių stokojanti Nao. Niūrioje virtuvėje buvo tamsu ir tylu. Išgirdusi raktą brakštelint spynoje ji turbūt krūptelėjo, bet liko sėdėti. Prieškambaryje sušlepseno žingsniai. Ar tėvai kalbasi? Atrodo, ne. Ji girdėjo, kaip motina vonioje atsuko vandenį ir tėvas nusirengė. Ji net nepajudėjo iš vietos. Net galvos nepakėlė. Sėdėjo įbedusi akis į rankas, be gyvybės ženklų gulinčias skreite. Klausėsi, kaip tėvas maudosi, paskui, kaip spiriamas sunkaus motinos žvilgsnio mikčioja savo prisipažinimą. Ar ji, vogčia žvilgtelėjusi, pastebėjo paraudusius jo skruostus ir ar spėliojo – iš gėdos ar tik nuo karštos vonios? Ar pastebėjo išrasojusią jo kaktą? Kiek akimirkų praėjo nuo to laiko, kai jis pradėjo kalbėti ir kai motina atsistojusi išėjo iš kambario? O liuminescencinės lempos ūžimas – ar jis buvo aiškiai girdėti tyloje?

O paskui, miegamajame, kuriuo ji dalinosi su tėvais, ar ji užsitraukė antklodę virš galvos, ar įjungė šviesą ir skaitė knygą, ar

ruošėsi rytdienos testui, kurio nesitikėjo išlaikyti? Galbūt paguglino: žmogžudystė, vyrai, kol tėvai miegojo, ar apsimetė miegantys, atsukę vienas kitam nugarą ant futonų, patiestų ant grindų jai už nugaros. Jeigu ji taip padarė, tai turėjo sužinoti, kaip sužinojo Ruta, kad Japonijoje vidutinio amžiaus vyrai dažniau pasidaro sau galą, negu miršta nuo vėžio, ir jos tėvas kaip tik pataikė į dešimtuką. Ar tai ją paguodė? Su pižama ji sėdėjo priešais švytintį ekraną, tamsoje nejučia girdėdama čia sutartinį, čia pavienį jųdviejų kvėpavimą, tėvo garsesnį ir tolygų, nors ir po atvirai pareikšto noro liautis kvėpavus, mamos švelnesnį, bet retsykiais nutraukiamą staigaus išgąstingo kvėptelėjimo ar visai sustojantį.

Ką ji tuo metu jautė?

Ruta atsimerkė. Kažkas buvo pasikeitę. Ji įsiklausė. Už lango čiulbėjo paukščiai. Nuo vandens plasnodamos pakilo antys, medį tukseno kuoduotoji meleta, balsiai triukšmavo ir karkė varnos, tačiau dabar jos dėmesį patraukė ne garsas, o veikiau jo nebuvimas: nebesigirdėjo ritmingo Oliverio kirvio taukšėjimo. Rutai suspurdėjo širdis. Kada jis liovėsi? Ji atsistojo ir priėjo prie lango, žvelgiančio į malkų rietuvę. Ar jis nesusižeidė? Gal jam apsvaigo galva ir jis nusikirto koją? Kaimo gyvenimas kupinas pavojų. Kasmet kas nors saloje miršta, paskęsta ar sunkiai susižaloja. Jų kaimynas žuvo raškydamas obuolius. Nukrito nuo kopėčių tiesiai ant galvos, ir žmona rado jį po medžiu, tarp pabirusių vaisių. Pavojų buvo daugybė: kopėčios, vaismedžiai, slidūs apsamanoję stogai, lietvamzdžiai, kirviai, kūjai, grandininiai pjūklai, šautuvai, odalupio peiliai, vilkai, pumos, vėtros, griūvantys medžiai, pasalūnė banga, prasta elektros instaliacija, narkotikų prekeiviai, girti vairuotojai, nusenę vairuotojai, savižudybė ir netgi žmogžudystė.

Ji žvilgtelėjo pro langą. Apačioje ant tako pamatė savo vyrą. Neatrodė, kad jam kas būtų atsitikę. Stovėjo ant abiejų kojų prie

malkų rietuvės, vieną ranką įsikišęs į kišenę, o kita atsirėmęs į kirvio kotą, ir pakėlęs akis į medį klausėsi varnų.

7.

– Ta didžiasnapė vėl sugrįžo, – pasakė jis tą vakarą gulėdamas vonioje. – Krankliai kraustosi iš proto.

Ruta kažką suniurnėjo. Ji valėsi dantis elektriniu šepetėliu, ir jos burna buvo pilna pastos. Oliveris išsitieseęs vonioje vartė paskutinį *New Science* žurnalą. Pestūnas tupėjo ant vonios briaunos prie pat jo galvos.

– Aš čia skaičiau apie didžiasnapes, – tarė jis. – Atrodo, kad Japonijoje jos pridaro daug bėdų. Labai protingi paukščiai. Įsimena šiukšlių išnešimo tvarkaraštį ir lūkuriuoja šeimininkių su maišais, kad galėtų juos praplėšti ir pasivogti, kas viduje. Užkapoja kačiukus ir iš metalinių pakabų krauna lizdus ant elektros stulpų, sukeldamos trumpus jungimus ir nutraukdamos elektros tiekimą. Tokijo elektros energijos kompanija tvirtina, kad dėl varnų per metus elektros srovė nutrūksta šimtus kartų, o kartais jos net sustabdo viršgarsinius keleivinius ekspresus. Jie turi specialius varnų patrulius, kurie jas medžioja ir ardo jų lizdus, tačiau varnos juos pergudrauja ir pridaro netikrų lizdų. Vaikai turi eiti į mokyklą su skėčiais, kad galėtų atsiginti nuo užpuolikių ir apsisaugoti nuo išmatų, o moterys nebesisega į plaukus blizgančių segtukų.

Ruta išspjovė pastą.

– Atrodo, tave tai linksmina, – pasakė žiūrėdama į kriauklę.

– Linksmina. Man patinka varnos. Man patinka visi paukščiai. Atsimeni istoriją su pelėdomis prieš keletą metų Stanlio parke? Kaip ambulatoriją užplūdo bėgikai apdraskytomis galvomis, skųsdamiesi, kad juos puldinėja pelėdos? Sudėję visus

nusiskundimus į krūvą, daktarai išsiaiškino priežastį. Tai buvo jauniklių augimo metas, ir pelėdžiukai mokėsi pelėdų amato. Paskui kažkas atkreipė dėmesį, kad visi tie bėgikai buvo pusamžiai plinkantys vyrukai, susirišę plaukus į uodegėlę. Įsivaizduok, kaip jie atrodė iš viršaus su spindinčiais kaip blizgės viršugalviais ir besimataruojančiomis į šalis graužikų uodegėlėmis. Sunku pelėdžiukui atsispirti.

Ruta stovėjo ir šluostėsi rankšluosčiu burną.

– Tu irgi plinkantis pusamžis vyrukas, – pasakė ji. – Pasisaugok.

Eidama prie durų, ji švelniai pastukseno pirštais jam per viršugalvį. Katinas griebė jai už rankos.

– Taip, – sutiko Oliveris grįždamas prie savo *New Science*. – Bet, kaip matai, aš be uodegėlės.

Nao

1.

Džiko Jasutani yra mano prosenelė iš tėvo pusės ir turi tris vaikus: sūnų Harukį ir dvi dukteris – Sugako ir Emą. Štai giminės medis:

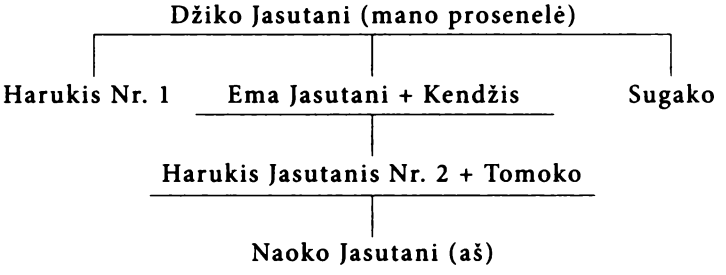

Ema buvo mano senelė, o kai Ema ištekėjo, Džiko įsisūnijo jos vyrą Kendžį vietoj Harukio, žuvusio per Antrąjį pasaulinį karą. Niekas negalėjo atstoti Harukio, bet šeimai reikėjo sūnaus Jasutanių pavardei pratęsti.

Harukis buvo mano tėčio dėdė, ir Ema davė tėčiui jo vardą. Pirmasis Harukis buvo lakūnas kamikadzė, ir kai pagalvoji, keista, nes prieš tapdamas savižudžiu sprogdintoju jis studijavo filosofiją Tokijo universitete, o mano tėtis, antrasis Harukis, iš tikrųjų mėgsta filosofiją ir vis bando nusižudyti, todėl manau, kad savižudybė ir filosofija, gali sakyti, yra šeimos pomėgis, bent jau tarp Harukių.

Kai pasakiau tai Džiko, ji man atsakė, kad iš tiesų pirmasis Harukis visai nenorėjo žudytis. Jis buvo iš tų jaunuolių, kurie mėgsta knygas ir prancūzų poeziją, ir net nenorėjo kariauti, bet buvo priverstas. Anais laikais visus versdavo eiti į karą, nori tu to ar ne. Džiko sakė, jog kariuomenėje iš jo buvo tyčiojamasi dėl to, kad mėgo prancūzų poeziją, vadinasi, tai irgi būdinga šeimai: domėtis prancūzų kultūra ir kentėti nuo patyčių.

Šiaip ar anaip, kaip tik dėl to, kad pirmasis Harukis žuvo kare ir iš pradžių jo sesuo, o paskui mano tėtis gavo Jasutanio pavardę, ir aš šiandien esu Nao Jasutani. Aš tik noriu pasakyti, jog žiūrėdama į tą giminės medį kraupstu, nes patys matote, kad jis baigiasi MANIM. O kadangi aš neketinu tekėti ar turėti vaikų, tai toks tas medis ir liks. Kaput. Galas. *Sajonara*[44], Jasutani.

Kalbant apie vardus, mano močiutės vardas atėjo iš Emos Goldman, kuri yra viena iš Džiko herojų. Ema Goldman buvo žymi anarchistė tais senais laikais, kai Džiko dar buvo maža, ir Džiko mano, kad ji buvo kieta. Ema Goldman parašė autobiografiją *Mano gyvenimas*, kurią Džiko vis bando priversti mane perskaityti, bet aš dar prie jos nepriėjau, nes turiu daug rūpesčių savo pačios gyvenime arba mėginu rasti būdą, kaip jį užbaigti.

Savo jaunesniąją dukrą Džiko pavadino Sugako, nusižiūrėjusi į Sugako Kano, kitą garsią anarchistę ir Džiko heroję – pirmąją moterį Japonijoje, pakartą už tėvynės išdavystę. Šiais laikais žmonės pavadintų Sugako Kano teroriste, nes ji rengė sąmokslą susprogdinti bomba imperatorių, bet paklausius, ką Džiko apie ją pasakoja, atrodo, kad ji ta nesąmone netiki. Džiko iš tikrųjų ją dievino. Jos nebuvo meilužės ar dar kas, nes tuo laiku, kai Sugako pakibo ant virvės, Džiko dar buvo maža ir gal net niekada nebuvo jos mačiusi, bet manau, kad buvo ją įsimylėjusi, kaip jaunos

44 Sudie. (Jap.) (Vert. past.)

mergaitės įsimyli popžvaigždes ar imtynininkes. Sugako parašė dienoraštį *Apmąstymai pakeliui į kartuves*, kurį aš taip pat turėčiau perskaityti. Pavadinimas superinis, bet kam toms moterims prireikė tiek rašyti?

Kai tėtis buvo mažas, senelė Ema veždavosi jį pas Džiko į jos šventyklą šiaurėje, kur ji persikėlė gyventi tapusi vienuole, tad jie labai suartėjo. Tėtis pasakojo, kad porą kartų važiuodami traukiniu jie buvo pasiėmę ir mane, kai buvau dar kūdikis, bet paskui išvažiavom į Saniveilį ir Džiko nebemačiau, kol mano tėtis buvo rastas ant bėgių ir aš sužinojau, kas jis per žmogus.

2.

Incidentas su greituoju Čiūo ekspresu mums visiems buvo svarbus posūkio taškas, nors visi dėjomės, kad to niekada nebuvo. Po to įvykio tėtė pradėjo trauktis iš pasaulio ir virsti hikikomoriu[45], tad mama galiausiai suprato, kad kas nors vadinamojoje mūsų šeimoje turi susirasti darbą ir kad tas žmogus tikrai ne jisai. Ji nustojo vaikščiojusi į akvariumą žiūrėti medūzų, nusipirko dailų kostiumėlį, nusikirpo pagal standartą, paskambino keletui savo kursiokių iš universiteto ir pagaliau įsitaisė dirbti administratoriaus padėjėja leidykloje, kuri leido akademinius žurnalus ir vadovėlius. Jeigu ką nors žinot apie Japonijos kompanijų darbą, tai turėtumėt labai nustebti, nes gauti tokią tarnybą, kad ir žemiausios kategorijos ir niekingai apmokamą, jai buvo stebuklas, nes ji jau buvo trisdešimt devynerių, o trisdešimt devynerių metų amžiaus oeru[46] niekas nebesamdo.

45 *Hikikomori* (引きこもり) – atsiskyrėlis, žmogus, kuris nebeišeina iš namų.
46 *ō-eru* – santrumpa, reiškianti „kontoros dama".

Taigi dabar tėtis tūnojo namuose, o mama aprūpindavo šeimą, tačiau mano problema neišsisprendė. Kovo mėnesį prasidėjo nauji mokslo metai ir man kažkaip pavyko pereiti į devintą klasę, tačiau idžimė tik dar sustiprėjo. Iki to laiko man pavykdavo nuslėpti visus smulkius įbrėžimus ir mėlynes ant rankų ir kojų nuo žnaibymo, bet paskui vieną vakarą sugedo mūsų vonia. Ir anksčiau vanduo tekėdavo su juodom žemėm, bet vonia bent jau galėjome naudotis, bet kai sugedo vandens šildytuvas ir šeimininkas jo nepataisė, nors buvo tėčio draugas, turėjome eiti į sentą[47].

Žinojau, kad jei mama iš arti pamatys mane nuogą, bus šakės, todėl kai nuėjome pirmą kartą, pradėjau visaip priešintis: Jokiu būdu! Nė negalvok! Aš nesirengsiu visų šitų bobų akivaizdoje! Ir nesirengiau. Galop mamai įkyrėjo ir ji paliko mane persirengimo kambaryje, o aš pamažu nusirengiau ir nei gyva, nei mirusi nubidzenau jai iš paskos prisidengusi tuo trenktu tarpkojo rankšluosčiu. Atsimenu, kaip ėjau įbedusi žvilgsnį į kojas ir kaip nuraudau, kai akis atsitiktinai užkliuvo už kažkieno spenelio. Bet jeigu aš ko ir išmokau gyvenime, iš Kalifornijos Saniveilio vidurinės klasės „baltosios apykaklės" vaiko virtusi bedarbio nevykėlio dukra Japonijos Tokijuje, tai to, kad žmogus pripranta prie visko.

Po to pirmo karto visada stengdavausi eiti į pirtį, kai mama būdavo darbe. Sente iš ryto geriau, nes nebūna tiek žmonių ir visada gali rasti vietą prie čiaupo ir iš ten stebėti, kas vyksta. Tokiu metu iš mūsų rajono sueidavo tiktai visai nusenusios bobulytės ir barų merginos prieš darbą, ir man tiek į vienas, tiek į kitas būdavo įdomu paspoksoti.

Tai buvo fantastiška, tikrai. Kalifornijoje, Saniveilyje, nuogą moterį nedažnai pamatysi, nebent kokią pornožvaigždę degalinės žurnalo viršelyje. Ir niekur nerasi nuogų nusenusių moteriškių

47 *Sento* (洗湯) - viešoji pirtis.

atvaizdų, nes greičiausiai tai nelegalu ar ką, todėl man jos buvo įdomios moksliniu požiūriu. Suprantate, barų merginos buvo liaunos, jų oda lygi, ir nors krūtys, liemuo ir klubai skirtingų matmenų, visos jos buvo jaunos ir atrodė daugmaž vienodai. Tačiau senutės... šakės! Jų kūnai absoliučiai skirtingo stambumo ir pavidalo, vienų papai milžiniški ir riebūs, kitų – kaip nukarę odos maišiukiai su dideliais kaip stalčiaus bumbulai speniais, o pilvai kaip pieno plėvelė, kai sustumi ją į puodelio kraštą. Man patikdavo žaisti tokį žaidimą – lyginti barų merginas su senutėmis ir įsivaizduoti, kokia kriošena virs tas ar anas jaunas kūnas ir kaip tos putlios krūtys susitrauks ir taps apgailėtinais skudurėliais, ir kaip išpamps arba nukabs pilvas. Tai buvo savotiška, lyg matytum bėgantį laiką kaip vieną budistinę akimirką, suprantat?

Aš žavėjausi baro merginomis ir jų grožio procedūromis. Nusekdavau paskui jas į pirtį ir žiūrėdavau, kaip jos trina nuo kūno negyvą odą su šepečiais ir lazdelėmis ir skutasi veidus mažulyčiais skustuvais su pastelinės spalvos koteliu. Ką jos ten skuta? Juk joms neauga nei barzda, nei niekas. Kai jos įeidavo, būdavo aišku, jog ką tik atsikėlė, nes be atvangos žiovaudavo ir sakydavo „labas rytas“, nors jau būdavo po pietų, bet dažniausiai beveik nekalbėdavo, o vokai būdavo patinę ir akių baltymai paraudę nuo pagirių. Bet pabuvusios valandą pirtyje jos sušildavo, parausdavo, atgaudavo skaistumą ir kai jau išsidžiovinusios sėdėdavo su savo nėriniuotais apatiniais ir dažydavosi, visos juokdavosi ir pasakodavo viena kitai apie praėjusio vakaro pasimatymą. Kai jos jau mane atpažindavo, tai net pasišaipydavo iš mano pradėjusių augti krūtų, ir jūs pamanysite, kad man būdavo gėda, bet nė kiek. Slapta jaučiausi patenkinta, kad jos pastebėjo. Aš jas dievinau. Man jos atrodė gražios, drąsios ir laisvai besielgiančios, darančios tai, ką nori, dėl to mama greičiausiai ir nusprendė, jog ta aplinka man ne į naudą. Ji ėmė versti mane laukti popietės, o tai pats blogiausias

laikas, nes tada susirenka tos nuobodos mamos su savo bjauriais snargliais ir smalsios pusamžės tetulytės metalo spalvos plaukais, žiopsančios į tave ir aptarinėjančios dalykus, kurie yra visai ne jų reikalas. Ir aišku, nors laikiausi nuošaliai ir stengiausi prisidengti, viena iš jų pastebėjo mano mėlynes ir garsiai pareiškė:

– O! Kas atsitiko jaunajai panelei? Ar tave išbėrė?

Iš pradžių mama nekreipė dėmesio, bet tada ta sena ragana ją pasišaukė ir sako:

– *Okusan, Okusan!*[48] Kas jūsų dukters odai? Ji visa nusėta *bucubucu*[49]. Tikiuosi, tai ne liga?

Mama priėjo prie manęs. Aš tuo metu buvau pasilenkusi prie dubens, ir ji paėmė mano ranką už riešo, pakėlė ir apvertusi apžiūrėjo apačią, kur mėlynių buvo daugiausia. Ir taip stipriai suspaudė riešą, kad suskaudo labiau negu nuo mokinių žnaibymo.

– Gal geriau tegu neina į vandenį, – pasakė ta sena ragana. – Jei tai išbėrimas, gali būti užkrečiama...

Mama paleido mano ranką.

– *Tondemonai*[50], – pasakė. – Mėlynės po fizinio lavinimo pamokos. Per šiurkščiai žaidė. Ar taip reikia, Naoko?

Aš tik linktelėjau ir įnikau praustis, kad čia pat neapsivemčiau ir klykdama neišbėgčiau lauk. Mama sugrįžo prie savo dubens ir kol išsimaudėme, daugiau nebepratarė nė žodžio, bet vėliau, kai sugrįžome namo, liepė man eiti į miegamąjį ir vėl nusirengti. Tėtis dar nebuvo grįžęs iš pirties. Tai buvo vienintelė vieša vieta, kur jis dar nueidavo, ir jis mėgdavo tenai pasibūti ir kartais po pirties pasimėgauti skardine šalto alaus, taigi ėmusis manęs mama turėjo visą butą savo žinioje. Ji atitempė stalinę halogeninę

48 *Okusan* (奥さん) – žmona. Ženklas *oku* (奥) reiškia „interjeras“ arba „vidus“, kalbant apie namą. Pridėjus pagarbų *san*, žodis reiškia oficialų kreipinį į ištekėjusią moterį.

49 *Bucubucu* (ぶつぶつ) – guzai, bėrimas.

50 Niekai.

lempą ir ištyrinėjo mane nuo galvos iki kojų, ir jau tūkstantąjį kartą aš pamaniau, kad mirsiu. Ji surado visas mėlynes, įbrėžimus ir šašus nuo žirklučių smaigalio ir netgi pliką vietą pakaušyje, kur už manęs sėdintis berniukas raudavo po vieną man plaukus. Bandžiau meluoti, kad man alergija, paskui, kad plaukai iškritę dėl streso, paskui, kad tikrai nuo fizinio lavinimo pamokų, o paskui, kad dėl hemofilijos ar leukemijos, ar fon Vilebrando ligos, bet mama neužkibo, tad galop turėjau prisipažinti ir papasakoti, kas vyksta iš tikrųjų. Stengiausi nuteikti ją, kad čia nieko baisaus, nes nenorėjau, kad eitų į mokyklą skųstis ir keltų vėją.

– Nieko čia tokio, mama, tikrai. Nieko asmeniška. Žinai, kokie būna mokiniai. Aš esu naujokė. Jie su visais taip elgiasi.

Ji papurtė galvą.

– Gal tu nesistengi susirasti naujų draugų, – bandė spėlioti.

– Aš turiu daugybę draugų, mama, patikėk. Viskas gerai.

Ji norėjo manim tikėti. Žinau, kai mes tik sugrįžome į Tokiją, ji labai jaudinosi, kaip aš pritapsiu naujoje mokykloje, bet paskui jos dėmesį atitraukė medūzos, o vėliau įvykis su greituoju Čiūo ekspresu, ir kurį laiką atrodė, kad aš esu geriausiai prisitaikiusi iš visos šeimos. Paskui mama, kaip dauguma, pradėjo dirbti normalų darbą ir nebeturėjo laiko domėtis mano mokyklos reikalais, juolab tuo, ką veikiu laisvu laiku. Ji nenorėjo, kad leisčiau laiką pirtyje su barų merginomis, bet taip pat nenorėjo, kad sėdėčiau namie viena su tėčiu, nes jis buvo apimtas depresijos ir savižudybės manijos. Manau, ji bijojo, kad jis gali padaryti ką nors beprotiško, kaip tie tėvai Amerikoje, kurie medžiokliniu šautuvu iššaudo savo miegančius lovose vaikus ir žmoną, paskui nulipa į rūsį ir išsitaško sau smegenis, tik tiek, kad Japonijoje, kur įvesta griežta ginklų kontrolė, jie dažniausiai pasinaudoja metro, lipniąja juosta ir anglies briketais šeimos automobilyje. Žinau, nes jau buvau įpratusi skaityti laikraščių pranešimus apie savižudybes,

smurtines mirtis ir kentėjimus. Norėjau žinoti kuo daugiau, kad galėčiau pasiruošti tėčio mirčiai, bet nejučia pati įjunkau į tas istorijas, ypač vėliau, kai pradėjau jas garsiai skaityti Džiko, kad ji galėtų jiems siųsti tuos savo palaiminimus su džiudzu karoliukais.

Šiaip ar taip, turint galvoje, ką mano klasiokai išdarinėjo su manim, aš buvau linkus rizikuoti po pamokų sėdėti namie su tėčiu, tuo labiau kad mes neturėjom automobilio, o ką jau kalbėti apie rūsį. Bet mama manė kitaip.

– Gal tau reikėtų po pamokų kuo nors užsiimti? – pasiūlė ji. – Prasideda nauji mokslo metai. Argi tau neprivalu įstoti į kokį būrelį? Ar tareisi su savo klasės auklėtoju? Gal man pačiai su juo pasikalbėti...

Žinot, kaip komiksuose akys iššauna iš orbitų lyg pritvirtintos prie kokių spiralių ar gumyčių? Prisiekiu, kad man taip ir atsitiko, ir dar žandikaulis atvipo ir atsitrenkė į grindis kaip ekskavatoriaus kaušo dantys. Aš stovėjau mūsų miegamojo viduryje su savo plonomis medvilninėmis kelnaitėmis ir marškinėliais be rankovių, halogeninės lempos apšviesta, ir jaučiau skrandyje tokį sunkumą, lyg didžiulė šalta žuvis būtų dvėsusi man po pat širdimi. Žiūrėjau į mamą ir galvojau, šakės, ji nori, kad jie mane pribaigtų. Ką tik mane apžiūrėjo, matė, ką klasiokai man padarė, o dabar siūlo man praleisti su jais dar daugiau laiko po pamokų.

Aš jau buvau įtikėjusi, kad mano tėvas išėjo iš proto, nes tuo laiku dar maniau, jog tiktai psichai nori žudytis, bet pasąmonėje turbūt tikėjausi, kad mama normali ir kad dabar, kai ji nustojo žiūrėti į medūzas ir susirado darbą, vėl viskas gerai. Tačiau tą akimirką suvokiau, kad ji tokia pat beprotė ir nepatikima kaip tėvas, ir jos klausimas mano prielaidą tik patvirtino, o tai reiškė, kad mano gyvenime nebeliko nieko, kas galėtų mane apsaugoti. Niekada dar nesijaučiau tokia nuoga ir vieniša. Man pakirto kelius, ir aš susmukau sūpuodama savo žuvį. Ji paskutinįkart pašoko, kone

iki pat gerklės, paskui krito žemyn ir liko žiopčiodama gulėti. Aš ją laikiau. Ji merdėjo mano rankose. Susirinkau nuo tatamio drabužius ir apsirengiau nusisukusi nuo mamos, kad nematyčiau jos akių, apžiūrinėjančių mano kūną.

– Viskas bus gerai, mama. Man nelabai įdomu užklasiniai užsiėmimai.

Bet ji manęs negirdėjo.

– Ne, – pasakė. – Vis dėlto aš pasikalbėsiu su tavo auklėtoju...

Žuvis krūptelėjo mano šonkaulių narve.

– Nemanau, kad tai gera mintis, mama.

– Bet, Nao, visa tai turi baigtis.

– Baigsis. Tikrai, mama. Tik nesikišk.

– Ne, – papurtė galvą mama. – Aš negaliu stovėti rankas sudėjus ir leisti, kad mano dukteriai būtų daromi tokie dalykai.

Jos balse pasigirdo nauja, tvirto pasiryžimo gaida, kuri skambėjo labai amerikietiškai. Ji atitiko jos naująjį požiūrį „Hilari Klinton gali tai padaryti" bei šukuoseną ir tikrai mane gąsdino.

– Mama, būk gera...

– *Šimpai šinakute ii no jo*, – pasakė ji apkabindama mane per pečius.

Nesijaudinti? Kaip kvaila!

3.

Iš pradžių nieko nevyko ir kelias dienas maniau, kad gal ji bus užmiršus ar apsigalvojus. Tėtis, tapęs hikikomoriu, jau nebelydėjo manęs į mokyklą, taigi eidavau viena ir įpratau ateiti pačią paskutinę minutę, kaip tik skambant paskutiniam skambučiui. Taip pat įpratau stumti laiką mažoje šventykloje pakeliui, gardžiuodamasi smilkalų kvapu ir klausydamasi paukščių bei vabzdžių. Aš

nesimelsdavau Budai, nes tuo laiku maniau, kad jis kaip Dievas, o aš netikiu į Dievą, ir tai nenuostabu, turint galvoje apgailėtiną vyriško autoriteto stoką mano gyvenime. Tačiau senasis Buda Šakjamunis ne toks. Jis niekada nesidėjo esąs kas nors daugiau nei išmintingas mokytojas, ir aš galiu jam melstis, nes tai tas pats, kas melstis senolei Džiko.

Sode už šventyklos yra nedidelė žalia samanomis apžėlusi kalvelė su viršuje augančiu skurdžiu kleveliu ir akmeniniu suoliuku šalia, ir aš sėdėdavau tenai ir žiūrėdavau, kaip skleidžiasi blyškūs klevo pumpurai ir išvynioja savo žalius lapų pirštelius. Rudenį, kai tie patys lapai parusdavo ir nukrisdavo, vienuolis su bambukų šluotele juos sušluodavo nuo žalio samanų apkloto, o pavasarį kartais ateidavo išravėti piktžolių. Tas nedidelis žaliai apsamanojęs gūbrys buvo tarytum jo nuosava salelė, kurią jisai prižiūrėjo, ir aš troškau susitraukti ir pasidaryti tokia maža, kad galėčiau gyventi po tuo kleveliu. Ten būdavo taip ramu. Sėdėdavau ant suoliuko ir ausdavau svajones iki paskutinės akimirkos, kai tekdavo palikti aukštas šventyklos sienas, kur jausdavausi saugi, ir tekinomis bėgti į mokyklą, kur jokio saugumo nebuvo, ir jau tylant paskutiniam skambučiui šmurkštelėti pro vartus.

Tai buvo tapę mano įpročiu, bet praėjus savaitei po to, kai mama atrado mano įbrėžimus ir mėlynes, nuėjusi į sodą radau jį užtvertą. Šventyklos sodas buvo tvarkomas, todėl tą dieną į mokyklą atėjau anksti.

Beregint pajutau, kad kažkas pasikeitę. Man artėjant niekas nepakėlė galvos ir tarsi nė nepastebėjo manęs. Kiek palūkuriavusi prie mokyklos vartų, įsmukau vidun, bet niekas tenai manęs netykojo, nestebėjo ir nesuko ratų aplinkui. Ištempiau ausis, bet neišgirdau savo vardo, keliaujančio iš lūpų į lūpas, nemačiau, kad kas spigintų į mane akis. Niekas nekreipė į mane jokio dėmesio, ir visi kalbėjosi vieni su kitais, lyg manęs čia nė nebūtų.

Iš pradžių susinervinau ir lyg pajutau kokį palengvėjimą ar jaudulį, bet paskui pagalvojau, ne, pala, gal jie rezga kokią baisią bjaurastį. Nebūk kvaila, Nao! Atsargiai. Neprarask budrumo! Tad akylai stebėjau ir laukiau. Rytinės pamokos monotoniškai keitė viena kitą: Japonijos istorija, matieka, etika, bet niekas manęs neužkabino. Niekas neįžnybo, nespjovė, nedūrė pieštuko smaigaliu. Niekas neužspaudė nosies, negrasino išprievartauti, neapsimetė, kad vimdosi eidamas pro mano suolą. Už nugaros sėdintis berniukas nė karto nepeštelėjo už plaukų, ir apie pietus aš jau patikėjau, kad košmaras pagaliau baigėsi. Per priešpiečių pertrauką buvau palikta vienui viena suole su savo sumuštinių dėžute ir niekas nenušveitė jos ant grindų ir nemindė batais mano ryžių kukulių. Per pertrauką stovėjau atsirėmusi į mokyklos kiemo tvorą ir žiūrėjau, kaip kiti vaikai kalbasi ir juokiasi. Kai suskambėjo skambutis ir mokiniai pabiro į namus, aš ėjau sausakimšu koridoriumi, lyg būčiau nematoma, kaip mirusiojo vėlė ar vaiduoklis.

4.

Nežinau, ar jie nustojo mane fiziškai kankinti dėl to, kad mama apsilankė mokykloje. Aš tuo šiek tiek abejoju. Gal jiems nusibodo ir jie, šiaip ar taip, ketino liautis, tad mamos nusiskundimai tik pastūmėjo juos į naują fazę. Nežinau, su kuo ji kalbėjosi, bet greičiausiai ne su mano naujuoju devintos klasės auklėtoju Ugava, kuris tik pavadavo nuolatinę mokytoją, išėjusią motinystės atostogų. Manau, kad mama kreipėsi į aukštesnę instanciją, gal į direktoriaus pavaduotoją, o gal ir į patį direktorių, – taip manau todėl, kad mokytojas Ugava prisidėjo prie klasiokų ir taip pat ignoravo mane, apsimesdamas, kad nemato ar negirdi. Iš pradžių to nepastebėjau. Jis visada mane ignoruodavo ir niekada manęs

nekviesdavo, o kadangi aš niekada nekeliu rankos, norėdama atsakyti, tai galima teigti, kad tas jausmas buvo abipusis. Bet dabar jis pradėjo kitaip elgtis per rytinį patikrinimą. Perskaito mano pavardę: „Jasutani!“, aš atsakau: „Hai!“, bet jis, užuot pasižymėjęs, kad esu, šaukia vėl: „Naujokė Jasutani!“, lyg nebūtų girdėjęs atsakymo. Aš ir vėl atsakau „HAI!!!“ taip garsiai, kaip tik galiu, bet jis tik susiraukia, pakraipo galvą ir pažymi, kad manęs nėra. Tai truko kelias dienas, kol pastebėjau kai kuriuos berniukus prunkščiant ir pamažu pradėjau suprasti. Tada praradau balsą. Kad ir kaip stengdavausi, nieko nebegalėdavau ištarti. Gerklės raumenys kaip kokio žmogžudžio rankos užsmaugdavo kylantį balsą. Kartais kuris nors iš vaikų atsakydavo už mane, paslaugiai sušukdamas *Jasutani-kun va rusu desu jo*[51], ir po kurio laiko šaukiama aš tik sėdėdavau kietai sučiaupusi lūpas ir įbedusi akis į subraižytą suolo viršų, nes žinojau, kad jie visi tylomis tyčiojasi iš manęs.

Buvau keistai rami. Per daug nekreipiau dėmesio į nebylias patyčias, jos bent jau nepalikdavo žaizdų ant kūno, ir netgi džiaugiausi Ugavos laimėjimais, matydama, kaip jis renka taškus ir įtinka populiariausiems klasės mokiniams. Pavaduojantiems mokytojams dar blogiau negu iš kitur atvykusiems naujokams, ir mokytojas Ugava buvo net didesnis lūzeris už mane, tad aš jo gailėjau. Jo galvos forma ir spalva kaip enokio[52], dantys išgedę, plaukai išretėję. Jis vilkėdavo poliesterio megztinius atlenkiama apykakle, ir pečiai būdavo apibirę pleiskanomis kaip sporomis. Be to, jis dvokė, tiesą sakant, bjauriai dvokė.

Kalbu taip visai ne iš piktumo, bet kad suprastumėt, kokia menka buvo tikimybė, kad toks lūzeris kaip mokytojas Ugava įgytų įtakingiausių savo klasės mokinių pripažinimą, bet mano

51 Jasutani nėra.

52 *Enoki* (えのき) – mažas baltas grybas apvalia kepurėle su ilgu ir plonu kaip siūlas kotu, augantis guotais tamsoje ir niekada nematantis dienos šviesos.

dėka jam tai pavyko. Mačiau iš to, koks susijaudinęs būdavo jo veidas, kai jis perskaitydavo mano pavardę ir apsimesdavo, kad laukia atsakymo. Iš to, kaip jis žiūrėdavo į mane, o paskui kiaurai mane – taip įtikinamai, kad aš pati beveik patikėdavau, kad manęs čia nėra. Kai jis pergalingu pieštuko brūkštelėjimu pažymėdavo, kad manęs pamokoje nėra, atrodydavo, lyg būtų atlikęs žygdarbį.

Tikiuosi, suprantat, jog aš nelaikiau jo blogu žmogumi. Tik manau, kad jis buvo labai nepasitikintis savim ir galėjo bet kuo save įtikinti, kaip visi nesaugumą jaučiantys žmonės. Taip, pavyzdžiui, mano tėtis įtikino save, kad jo savižudybė nepadarys nei man, nei mamai žalos, nes iš tikrųjų mums bus geriau be jo ir kada nors, artimiausioje ateityje, mes tai suvoksime ir būsime jam dėkingos už tai, kad jis nusižudė. Taip pat ir mokytojui Ugavai greičiausiai atrodė, kad man geriau nebūti negu būti, ir iš esmės jis neklydo. Taigi jis lyg ir padėjo man siekti savo tikslo ir galiausiai beveik jaučiausi jam dėkinga.

Dienos mokykloje ėjo, o aš plaukiau per jas kaip debesų sruogelė per dangų, kaip vėjo nešama migla, beveik nedalyvaudama tame, kas ten vyko, o po pamokų grįždavau į mūsų butą, dažniausiai viena, ir tai buvo daug geriau nei būti persekiojamai, griaunamai, stumiamai ant prekių automato arba stovų su dviračiais. Žinojau, kad nesu dar visiškai saugi, nes kartais mano klasiokai slinkdavo iš paskos, bet visada kita gatvės puse ar atsilikę per pusę kvartalo, ir net jeigu garsiai aptarinėdavo susmirdusį getą, kuriame aš gyvenu, bent jau niekada manęs nebekalbino ir nebelietė.

Kai pareidavau namo, tėtis paprastai duodavo man užkąsti ir aš ruošdavau pamokas ar tiesiog naršydavau internetą, stumdama laiką arba susirašinėdama su geriausia drauge iš Saniveilio Kaila, kuriai vis dar buvo įdomu su manim pasišnekučiuoti. Bet, atvirai kalbant, net ir tai keldavo įtampą, nes ji vis norėdavo sužinoti, kaip

man patinka mokykla, o aš nesiruošiau jai pasakoti apie idžimę, nes tada jinai būtų supratusi, kad aš totali lūzerė, todėl tiesiog pasakodavau apie visokius japoniškus keistumynus. Amerikos jaunimas domisi japonų kultūra, todėl dažniausiai plepėdavom apie mangas ir japonišką popą, apie animę, mados kryptis ir taip toliau.

„Tu taip toli, – rašė Kaila. – Tu beveik nereali."

Tai buvo tiesa. Aš buvau nereali ir mano gyvenimas nerealus, o Saniveilis, visiškai realus, nutolęs per milijonų milijonus mylių laike ir erdvėje, gražus kaip iš kosmoso matoma Žemė, o mes su tėčiu – aeronautai, skriejantys erdvėlaiviu šaltoje tamsoje.

5.

Jau sakiau, kad mano tėtis atsiribojo nuo pasaulio ir tapo hikikomoriu, bet noriu, kad teisingai suprastumėte. Tėtis mane mylėjo ir norėjo, kad man nieko neatsitiktų. Jis neketino nušokti nuo proto ir kišti mūsų galvų į orkaitę ar panašiai. Ir nors dauguma hikikomorių visą dieną tupi namie, skaito pornomangas ir neišlenda iš hentajų fetišų svetainių, mano tėtis, ačiū Dievui, ne tokio tipo degradas. Jis kitoks. Į internetą apskritai beveik nelenda, tik skaito knygas apie Vakarų filosofiją ir daro origamio vabzdžius, o tai – kaip turbūt prisimenat iš vaikystės – yra toks japonų popieriaus lankstymo menas.

Į filosofiją jis įniko todėl, kad mamos leidykla leido seriją knygų „Didieji Vakarų filosofijos protai". Turbūt suprantate, kad „Didieji Vakarų filosofijos protai" nebuvo baisus bestseleris, taigi atlikusį rinkinį mama parnešė namo tėčiui, tikėdamasi, jog jis padės jam surasti gyvenimo prasmę, be to, gavo jį veltui. Tėtis pradėjo nuo Sokrato ir per savaitę vidutiniškai susidorodavo su vienu filosofu. Kažin ar jie padėjo jam rasti gyvenimo prasmę,

tačiau bent jau suteikė konkretų tikslą, o tai jau šis tas. Man atrodo, šitame beprasmiškame mūsų gyvenime svarbiausia turėti kuo užsiimti.

O jeigu manot, kad žinot, kas yra origamis, tai manykit iš naujo, nes tėčio lankstiniai nė iš tolo nepriminė įprastinių gervių, laivų, puošnių skrybėlių ir saldainių dėžučių. Jis lankstydavo rendzuru tipo lankstinius, totaliai fantastiškus ir tobulus. Iš tikrųjų tai jam patikdavo lankstyti juos iš „Didžiųjų Vakarų filosofijos protų". Perskaitęs kelis puslapius, jis išpjaudavo puslapius iš knygos maketiniu peiliuku pridėjęs liniuotę geležiniu kraštu. Greičiausiai žinote, kad Vakarų filosofijoje yra apstu didžių protų, todėl knygos buvo išspausdintos ant superplono popieriaus, kad į tomą tilptų kuo daugiau protų. Tėtis sako, kad ploną popierių lengviau lankstyti, ypač jeigu lankstai tokį sudėtingą lankstinį kaip *Trypoxylus dichotomus*, tai yra japonišką samurajaus šalmo vabalą, arba *Mantis religiosa* – maldininką. Lankstiniams jis naudodavo tiktai tuos protus, kurių nemėgdavo, taigi galiausiai namai buvo pilni vabzdžių iš Nyčės ir Hobso.

Tėtis valandų valandas išsėdėdavo ant grindų prie kotacu[53] skaitydamas ir lankstydamas, lankstydamas ir skaitydamas, ir aš sėdėdama su juo ruošdavau namų darbus, jeigu jis pažadėdavo per daug nerūkyti. Slopindamas nikotino poreikį, tėtis rūkydavo dirbtines mėtų skonio plastiko cigaretes, ir aš retkarčiais paprašydavau tokios. Tada mes sėdėdavom vienas priešais kitą, pasilenkę prie savo knygų, pasidėję alkūnes ant stalo, kartu čiulpsėdami ir kramtydami dirbtines cigaretes. Tai būdavo šioks toks malonumas, nes po kurio laiko jis susijaudindavo, o susijaudinęs visada imdavo linksėti galvą. Linksi ir linksi, o kai pagauna kaifą, suima pirštais akinius lyg žiūronus ir mėgina kiaurai peržvelgti puslapius ir

53 *Kotacu* – žemas staliukas su antklode uždengtais kraštais ir šildomuoju įrenginiu po juo.

įsiskverbti į pačią giliausią žodžių esmę. Sėdama priešais niekaip negalėdavau susikaupti, kai jis linksėdavo ir linguodavo, o ypač kai pradėdavo kalbėti. „Šitkaip...šitkaip...šitkaiiiip... – murma arba staiga pratrūksta: – *Sore!* Taip! *Sore da jo!*[54]“ O kartais nutraukia mane ir sako: „Nao, tu tik paklausyk!“ ir garsiai perskaito puslapį ar du iš Heidegerio.

Lyg aš ką nors suprasčiau! Bet aš klausydavausi. Vis tiek įdomiau negu tie suknisti mokyklos namų darbai. Per matieką mokėmės tiesioginį proporcingumą ir perskaičiusi klausimą, panašų į: jeigu traukinys, važiuojantis 3 km per minutę, nuvažiuoja y km per x minučių, tai... ir t. t., pajusdavau, kaip mano protas stingsta ir aš negaliu galvoti apie nieką kita, tik kaip atrodo traukinio pervažiuotas kūnas, per kokį atstumą nuo jo ant bėgių nurieda galva ir kaip toli ištrykšta kraujas. Tėčio filosofija buvo sausesnė ir ne tokia absurdiška kaip mano matieka, ir nors aš ten nieko neįsikirtau, gal šis tas vis dėlto ir įstrigo. Man net patiko, kad tėtis nebūna kiaurą dieną kokiame sumautame darbe ar negludina savo gyvenimo aprašymo kokiai sumautai tarnybai ir nesėdi ant Ueno parko suoliuko, apsimetinėdamas, kad dirba kokioje sumautoje kontoroje, o iš tiesų lesindamas varnas. Man patiko, kad jis apskritai atsižadėjo minties susirasti darbą, todėl turi laiko pabūti su manim, nors įtariau, kad jis mieliau būtų buvęs negyvas.

6.

Kalbant apie laisvą laiką – ar žinot žodį „furitas“[55]? Japonijoje esama žmonių, vadinamų furitais, tai yra tokių, kurie dirba ne visą

54 Būtent! Būtent taip ir yra! (Jap.)

55 *Furiitaa* – laisvai samdomas darbuotojas, iš angl. *free* (laisvas) + vok. *arbeiter* (darbininkas).

dieną ir turi daug laisvo laiko, nes nedarė karjeros ir neturi viso etato kompanijoje. Man ta mintis šovė todėl, kad vėl esu „Liūdnojoje Fifi prijuostėje" ir nejučia pakėlusi akis pastebėjau, jog esu apsupta otakų, kurie greičiausiai visi yra furitai, todėl turi marias laiko ir sėdi čia nuo vieno samdomo darbo iki kito, o vakare grįžta namo pas tėvus pernakvoti. Prancūzų kambarinės, tos tai jau tikros furitos ir dirba čia tik tol, kol susiranda geresnę vietą arba pakabina kokį pinigų kapšą. Ir visi padavėjai, ir vaikinai virtuvėje taip pat furitai, išskyrus imigrantus ir laikinai iš svetur atvažiavusius darbininkus. Imigrantų ir darbininkų iš kitų šalių niekas nevadina furitais, nes jie neturi jokios vilties gauti normalų darbą Japonijos kompanijoje.

Sakysit, kas gi nori Japonijoje gauti normalų darbą? Turbūt prisiklausėt kraupių istorijų apie Japonijos korporacinę kultūrą, apie ilgą darbo dieną ir tarnautojus, kurie net neturi kada pabūti su savo šeima ir apkabinti vaikų ir nuo tokio krūvio krinta negyvi, bet tai jau visai kitas reiškinys[56]. Palyginti su tokiu gyvenimu, furito dalia gali pasirodyti ne tokia jau bloga, bet taip nėra. Japonija ne pati geriausia vieta būti nuo ko nors laisvam, nes laisvas tiesiog reiškia vienui vienas ir niekur nepritampantis.

Kartais, rašydami angliškai, žmonės tą žodį rašo kaip „friter" ir tada jis labai panašus į *fritter*, kaip posakyje *tofritter your life away*[57] – tą mes, beje, su tėčiu kaip tik dabar ir darome. Aš dar jauna, todėl ne tokia beviltiška, bet dėl tėčio labai nerimauju.

Gerai. Apie ką aš čia?

56 Greičiausiai *karoši* (過労死), „mirtis nuo persidirbimo" – XX a. 9-ojo dešimtmečio Japonijos ekonominio burbulo padarinys.

57 Tuščiai švaistyti laiką. (Angl.) (Vert. past.)

Ruta

1.

Friteriai, pagalvojo Ruta. Tai mes. Mes švaistome savo laiką.

Ji užvertė dienoraštį ir pasidėjo ant pilvo. Oliveris miegojo šalia. Ji skaitė jam balsu, ir jis užmigo. Ji jo nežadino, toliau skaitė tyliai. Žinojo, kad hikikomorio istorija jį sutrikdė. Ji ir jai sukėlė neramių minčių.

Jų atsikraustymas į salą buvo užsisklendimas. Pirmų Naujųjų metų išvakares jie praleido ant kušetės, sugulę abipus motinos, apkamšytos antklode, siurbčiodami pigų putojantįjį vyną ir žiūrėdami, kaip pasaulis persirita per 2000-ųjų slenkstį. BBC rodė tūkstantmečio šventimus, sekdama laiko zonas ir iš lėto judėdama į vakarus aplink planetą. Kaskart, kai naujas fejerverkų pliūpsnis užliedavo ekraną, motina atsisėsdavo ir pasilenkdavo į priekį.

– Dievulėliau, argi ne gražu! Ką mes čia švenčiam?

– Naujuosius metus, mama.

– Tikrai? O kokie dabar metai?

– 2000-ieji. Naujas tūkstantmetis.

– Ne! – sušukdavo motina pliaukštelėdama delnais sau per kelius ir krisdama atgal ant pagalvės. – Viešpatie. Tik pamanykit. – Paskui užsimerkdavo ir vėl užsnūsdavo, kol ją pažadindavo kitas fejerverkų pliūpsnis ir ji vėl atsisėdusi palinkdavo priekin.

– Dievulėliau, argi ne gražu! Ką mes čia švenčiam?

Kai naujasis tūkstantmetis galiausiai pasiekė jų laiko zoną, kita planetos dalis jau buvo nuėjusi miegoti, o Rutai plyšte plyšo galva. Mes švenčiame visų laikų pabaigą, mama. Elektros tinklų ir pasaulio bankų sistemos griūtį. Pasaulio nuomarį ir galą...

Viešpatie. Tik pamanykit!

Jai kėlė nerimą visai ne absurdiškos 2000-ųjų prognozės. Rūpesčiai, pakurstę juos užsisklęsti, buvo tarytum išsisklaidę ir nebeįvardijami, ir baigiantis tiems pirmiesiems metams, sėdėdama priešais televizorių ir stebėdama į pabaigą sunkiai besistumiančius prezidento rinkimus, ji buvo tikra, kad atsitiks kažkas siaubinga. Plūduriuodama tarytum valtelė jūroje, tolumoje pro rūko properšas ji matė besikeičiančio pasaulio krantus.

Buvo jau vėlu. Ruta padėjo dienoraštį į šalį ir išjungė šviesą. Girdėjo, kaip šalia kvėpuoja Oliveris. Į stogą barbeno lietus. Užsimerkusi ji matė skaisčiai raudoną „Hello Kitty" dėžutę, besisupančią ant drumzlinai pilkų bangų.

2.

Rytą, apsiginklavusi dideliu puodeliu kavos, ji vėl ryžtingai sėdo prie memuarų. Reikėjo atkurti pasitikėjimą. Nebaigta, likimo valiai palikta knyga sulaukėja ir, norint ją vėl prisijaukinti, reikės sukaupti visą dėmesį, valią ir nuožmų pasiryžimą. Ji nuvijo katiną nuo kėdės, susitvarkė rašomąjį stalą ir pasidėjo rankraščio šūsnį priešais.

Katinas nepatenkintas vėl stryktelėjo ant stalo, bet Ruta suėmė jį į glėbį ir numetusi žemėn pastūmėjo koridoriaus link.

– Eik, aplankyk Oliverį, Pestūnai. Juk jis tavo mylimiausias.

Katinas atsuko nugarą ir pastatęs uodegą išdidžiai ištipeno iš kambario, lyg pats būtų norėjęs išeiti.

Kartais, kai jai būdavo sunku susikaupti, ji nusistatydavo trumpas laiko atkarpas tam tikram įmanomam tikslui pasiekti. Oliverio sutaisytą senovinį laikrodį nešiojo kasdien ir dabar nusisegusi nusiėmė nuo rankos. Be kelių minučių devynios. Trisdešimt minučių darbui ir dešimt minučių pertraukai. Ji matė, kad sekundinė rodyklė tolygiai juda savo orbita, bet vis tiek dėl tikrumo prisidėjo laikrodį prie ausies. Jo tiksėjimas ramino. Tai buvo gražus vėlyvojo *art deco* stiliaus laikrodis juodu ciferblatu, ryškiais skaitmenimis ir šviečiančiomis rodyklėmis. Geležinė nugarėlė susibraižiusi nuo laiko, bet kandži skaičiai dar buvo įžiūrimi – serijos numeris ar kažkas kita? Virš numerio buvo dar du japoniški ženklai. Ji atpažino pirmąjį. Tai buvo kandži (空), reiškiantis dangų. Antrasis kandži (兵) taip pat atrodė pažįstamas, bet šiame kontekste ji negalėjo jo suprasti. Atsivertusi savo hieroglifų žodyną suskaičiavo brūkštelėjimus. Septyni. Peržvelgusi ilgą septynių brūkštelėjimų kandži sąrašą, pagaliau surado. *Hei*, perskaitė, – kareivis.

Dangaus kareivis?

Ji įjungė kompiuterį ir paguglino: *dangaus kareivis japoniškas laikrodis*. Šimtai nuorodų į svetaines su animės serijomis „Dangaus kareivis“. Ne tai.

Ji pabandė *senovinis laikrodis*, paskui *vintažinis laikrodis*, o tada *vintažinis kariškas laikrodis*. Bingo. Ištisas pasaulis vintažinių kariškų laikrodžių.

Dabar, mėgindama kitaip, prie *dangaus kareivis* pridėjo *Antrasis pasaulinis karas*, bet paskui intuityviai pakeitė jį į *kamikadzė* ir spustelėjo ĮVESTI. Paieškos modulis ėmė suktis, ir po kelių akimirkų ji atsidūrė kariškų laikrodžių entuziastų forume ir skaitė apie laikrodį, kurį laikė rankoje: sužinojo jo kilmę, perskaitė įrašus apie panašius laikrodžius, išsiaiškino, kad per Antrąjį pasaulinį karą jie buvo pagaminti „Seiko“ kompanijos ir mėgstami

kamikadzių kareivių. Dėl suprantamų priežasčių iš daugybės pagamintų laikrodžių išliko tik keletas. Jie buvo kolekcionierių godžiai gaudoma retenybė. Skaičiai, išgraviruoti nugarėlėje, iš tiesų buvo serijos numeris, tik ne laikrodžio, o jį nešiojusio kareivio.

Pirmasis Harukis?

3.

Ji paieškojo internete Harukio Jasutanio su visais specifiniais žodžiais, kokius tik galėjo prisiminti iš Nao dienoraščio: *dangus*, *kareivis*, *kamikadzė*, *filosofija*, *prancūzų poezija*, *Tokijo universitetas*. Tuščiai. Paskui perėjo prie antrojo Harukio pridėdama kitokių raktažodžių: *kompiuterinė programa*, *origamis*, *Saniveilis*, tačiau nors ir rado keletą Jasutanių, porą Harukių ir saujelę kompiuterių pramonėje dirbančių žmonių tokiu vardu arba pavarde, nebuvo nė vieno, turinčio tokį pat vardą ir pavardę, ir nė vieno, susijusio su lakūnu kamikadze arba jo sūnėnu, Nao tėvu.

Nusivylusi Ruta grįžo prie cunamio aukų paieškos ir naršė pagal Harukio ir Tomoko vardus, bet nė vieno iš jų nebuvo tarp dingusių ir žuvusių Jasutanių. Tai buvo palengvėjimas. Toliau ji ieškojo dzeno šventyklų šiaurės Japonijoje, bet nebuvo kaip patikslinti, nes ji nežinojo, kur konkrečiai šiaurėje buvo ta šventykla ir netgi kuriai dzeno atšakai ji priklausė. Mėgino prie šventyklos ieškinio pridurti Džiko Jasutani pavardę, kartu su tokiais žodžiais kaip *anarchistė*, *feministė*, *rašytoja* ir *vienuolė*, įvairiai juos derindama. Nieko. Ji paieškojo šiaurės šventyklų, kurias sugriovė cunamis. Keletą tokių rado. Kitos išliko ir dabar padėjo nukentėjusiems.

Kareiviško laikrodžio rodyklės apsuko ratą, bet ji nekreipė į jas dėmesio ir toliau naršė po duomenis, įkeltus tada, 2011 metais,

tuoj po kovo 11 dienos. Kuoktelėję religiniai lyderiai žemės drebėjimą aiškino dievų kerštu Japonijai už daugelį dalykų, pradedant sumaterialėjimu ir technologijų garbinimu ir baigiant priklausomybe nuo branduolinės energijos ir beatodairišku banginių naikinimu. Įpykę Fukušimos vaikų tėvai reikalavo atsakyti, kaip vyriausybė ketina apsaugoti jų atžalas nuo radiacijos. Vyriausybė bandė išsisukti klastodama skaičius ir keldama leistiną radiacijos lygį, o tuo tarpu branduolinės elektrinės darbininkai krisdavo vietoje. Į aštuntąją ir devintąją dešimtį įkopusių inžinierių pensininkų grupė, pasivadinusi „Pagyvenusių mirtininkų būriu"[58], savanoriškai pasisiūlė pakeisti jaunus darbininkus. Tarp žmonių, kuriuos radioaktyvios dulkės ir cunamis išstūmė iš vietos, daugėjo savižudybių. Ji surinko žodį *mirtininkai* ir *savižudybė* ir tada prisiminė traukinį. Surinko *greitasis Čiūo ekspresas* ir galop *Harryki*, per skubėjimą įveldama klaidą. Mat kol kairės rankos smilius per ilgai spaudė „r", dešinės rankos pirštas, peršokęs „u", vietoje jos paspaudė „y" , o mažylis, nespėjus ištaisyti klaidos, spustelėjo ĮVESTI.

Ji sunkiai atsiduso, kai paieškos modulis ėmė suktis, bet kai pamatė rezultatus, išsižiojo.

4.

Tai buvo Stanfordo universiteto psichologijos profesoriaus dr. Rongstado Listiko svetainė. Daktaras Listiko tyrinėjo raštiškus savižudžių ir mėginusiųjų nusižudyti paliudijimus. Jis pateikė ištrauką iš laiško, parašyto vieno iš jo šaltinių, žmogaus, vardu „Haris". Ištraukoje buvo rašoma:

58 Šinja Kesšitai (シニア決死隊). (Jap.)

Savižudybė – labai klampi tema, bet jeigu Jums įdomu, mėginsiu paaiškinti savo minčių eigą.

Nuo amžių mes, japonai, vertinome savižudybę. Mums tai gražus poelgis, amžiams suteikiantis gyvenimui prasmę, pavidalą ir garbę. Tai būdas, leidžiantis realiausiai pajusti, kad esame gyvi. Ši tradicija gyvuoja jau daug tūkstančių metų.

Dalykas tas, kad ne taip lengva pajusti, jog esi gyvas. Nors gyvenimas tarytum ir turi tam tikrą svorį ir pavidalą, tai tėra iliuzija. Mūsų gyvybės pajautimas neturi aiškios ribos ar atramos. Todėl mes, japonai, sakome, kad gyvenimas kartais atrodo netikras, tarytum sapnas.

Mirtis yra tikra. Gyvenimas visada keičiasi, kaip vėjo gūsis ore ar jūros banga, ar net mintis galvoje. Tad savižudybė leidžia užčiuopti gyvenimo ribą. Ji sustabdo gyvenimą laike, taigi mes bent jau akimirksnį juntame jo pavidalą ir tikrumą. Iš nuolat besikeičiančio gyvenimo tėkmės ji išgriebia kažką tikra ir patikima.

Šiais laikais, gyvendami modernių technologijų kultūroje, kartais girdime žmones skundžiantis, kad niekas daugiau nebeatrodo realu. Šiuolaikiniame pasaulyje viskas yra padaryta iš plastiko, suskaitmeninta arba virtualu. Bet aš pasakyčiau, gyvenimas visada buvo toks! Tai ir yra gyvenimas! Jau Platonas svarstė apie tai, kad daiktai šiame gyvenime esą tik pavidalų šešėliai. Štai ką turiu galvoje kalbėdamas apie gyvenimo permainingumo ir netikrumo jausmą.

Gal Jums įdomu, kaip savižudybė padaro gyvenimą tikrą? Įsiskverbia į iliuzijas. Įsiskverbia į smulkiausius pikselius ir

randa kraują. Įlenda į proto urvą ir į ugnį. Priverčia šešėlius kraujuoti. Tik netekdamas gyvenimo pajunti jo pilnatvę.

Savižudybė suteikia vientisumo ir autentiškumo pojūtį.
Savižudybė suteikia gyvenimo prasmės pojūtį.
Savižudybė suteikia paskutinio žodžio pojūtį.
Savižudybė suteikia laiko sustabdymo amžiams pojūtį.

Bet, žinoma, visa tai irgi tėra apgaulė! Savižudybė taip pat gyvenimo dalis, todėl ir iliuzijos dalis.

Šiuo metu Japonijoje dėl ekonominio nuosmukio ir etatų mažinimo savižudybė labai populiari, ypač tarp tokių pusamžių tarnautojų kaip aš. Kompanijos juos atleidžia iš darbo, ir jie nebegali išlaikyti šeimos. Kartais būna smarkiai įsiskolinę. Jie negali prisipažinti žmonoms, todėl kasdien sėdi parke ant suoliuko kaip gomiai. Ar žinote, kas yra gomiai? Tai šiukšlės, tokios, kurios išmetamos ir net neperdirbamos. Vyrai išsigandę ir susigėdę, nereikalingi kaip gomiai. Liūdna padėtis.

Būdų esama įvairių. Vienas iš jų – pasikarti ir populiariausia vieta tai atlikti yra prie Fudžio kalno Aokiharos miškuose. Ji vadinama Savižudžių mišku, nes toje medžių jūroje ant šakų kyburiavo galybė tarnautojų.

Dar keletas kitokių būdų:

1. Šokti nuo platformos priešais atvažiuojantį traukinį (greitasis Čiūo ekspresas – vienas populiariausių).
2. Šokti nuo stogo.
3. Anglies briketų metodas.
4. Valiklių metodas.

Netrūksta populiarių filmų apie savižudybes, taip pat ir knygų, kuriose mokoma, kaip pritaikyti visus šiuos metodus. Aš pats esu išbandęs platformos metodą, bet man nepasisekė. Jaunimas labiau mėgsta antrąjį būdą – šokti nuo stogo, ir kartais jiems patinka tai daryti dviese susikibus rankomis. Deja, savižudybės populiarios tarp jaunimo, ypač pradinės ir vidurinės mokyklos mokinių dėl didelio krūvio ir patyčių. Aš dėl to nerimauju, nes mano duktė moksleivė ir nesidžiaugia mokydamasi japonų mokykloje.

Gal jums teko girdėti apie pastarojo meto savižudybių klubų bumą. Žmonės susiranda vieni kitus internete ir sprendžia, kaip žudytis. Aptaria kokį būdą ir pritaiko individualiam skoniui, pavyzdžiui, pasirenka muziką, kuri būtų kaip garso takelis jų mirčiai. O jeigu randa draugų, su kuriais gerai sutaria, tai sukuria planą. Nusprendžia kur nors susitikti, pavyzdžiui, traukinių stotyje ar prie parduotuvės, ar ant kokio parko suoliuko. Susitaria laikyti ką nors rankoje, kad atpažintų vienas kitą. Ar kaip nors ypatingai apsirengti. Tada rašys vienas kitam žinutes, kol jų akys susitiks, ir taip atpažins vienas kitą.

Daugelis klubo narių renkasi trečiąjį – anglies briketų būdą. Tam reikia kartu išsinuomoti automobilį ir važiuoti į užmiestį. Tada įdėti kokį gražų diską į grotuvą ir klausytis, kol numirsi nuo anglies monoksido dujų.

Dažniausiai jie klausosi liūdnų dainų apie meilę.

Automobilio nuoma Japonijoje brangi, ir daugelis savižudžių neturi pakankamai pinigų, nes yra atleisti iš darbo arba subankrutavę ir panašiai, taigi apsimoka surinkti daugiau

dalyvių. Štai kodėl policija kartais randa po penkis ar šešis lavonus viename automobilyje.

Skaitydamas apie tą būdą vis prisimenu, kaip vedėtės mane į ūkio prekių parduotuvę. Pamenate tą kartą? Kai parodėte man „Weber" kepsninę ir meskitu kvepiančius briketus? Liūdna, bet Tokijuje aš neradau meskito kvapo briketų ir „Weber" kepsninės čia ne tokios populiarios.

Kartais man atrodo, kad amerikiečiai apskritai negali suprasti, kaip japonams šauna į galvą žudytis. Amerikiečiai yra labai sau svarbūs. Jie tiki individualybe, taip pat turi savo Dievą, kuris jiems sako, kad žudytis nevalia. Kaip paprasta! Kaip būtų gera tikėti tokiu paprastu dalyku. Pastaruoju metu skaitinėju filosofijos knygas, parašytas didžiųjų Vakarų protų apie gyvenimo prasmę. Labai įdomu, viliuosi rasti jose įtikinamų atsakymų.

Dėl savęs nesijaudinu, bet bijau, kad mano nusiteikimas kenkia dukteriai. Iš pradžių tariausi turįs nusižudyti dėl to, kad ji nesigėdytų manęs, nesugebančio rasti darbo su padoria alga, bet kai išbandžiau pirmąjį būdą, jos veide mačiau tokį liūdesį, kad apsigalvojau. Dabar manau, kad turiu likti gyvas, bet man stinga savikliovos. Prašom išmokyti mane paprasto amerikietiško būdo pamilti gyvenimą taip, kad niekada daugiau negalvočiau apie savižudybę. Dėl dukters aš noriu surasti prasmę gyventi.

Nuoširdžiai jūsų

Haris

5.

Mielas profesoriau Listiko,

Kreipiuosi į Jus neatidėliotinu reikalu. Esu rašytoja ir neseniai, tyrinėdama savižudybių Japonijoje temą savo būsimai knygai, aptikau Jūsų svetainę ir Jūsų turimą medžiagą iš pirmųjų lūpų apie savižudybę ir mėginimą nusižudyti. Mane labai sudomino Jūsų šaltinio, vardu „Haris", laiškas, ir aš rašau norėdama išsiaiškinti jo asmenybę. Ar kartais tas „Haris" nėra japonas kompiuterių inžinierius Harukis Jasutanis, kuris kadaise gyveno Saniveilyje, Kalifornijoje, ir dirbo Silicio slėnyje interneto eros pradžioje?

Suprantu, kad toks prašymas gali pasirodyti neteisėtas ir, be abejo, čia esama konfidencialumo taisyklių, bet aš bandau susisiekti su p. Jasutaniu ar jo dukra Naoko. Keletas daiktų, tarp jų laiškai ir dienoraštis, kuris, mano manymu, priklauso dukteriai, paslaptingu būdu pakliuvo į mano rankas, ir aš esu susirūpinusi dėl jos ir noriu kuo skubiau jai viską grąžinti.

Jeigu jums prireiktų dar kokios informacijos, mielai suteiksiu. Praeityje rezidavau Lyginamosios literatūros katedroje Stanforde ir esu tikra, kad profesorius P.L. ar bet kuris fakulteto narys mielai už mane laiduotų. Tikiuosi, radęs laisvą valandėlę atsakysite man.

Labai pagarbiai

Ir t. t.

Ji išsiuntė laišką elektroniniu paštu, atsilošė kėdėje ir žvilgtelėjo į dangaus kareivio laikrodį, gulintį ant jos taip ir nepaliesto rankraščio viršaus, kur buvo palikusi jį prieš kelias valandas. Jai sugedo nuotaika. Jau po pirmos, rytas pralėkė. Lyg to dar būtų buvę maža, pasigirdo keliuku atriedančio automobilio padangų šiuršenimas.

6.

Laikas savotiškai sąveikauja su dėmesiu.

Kai Ruta būna pagauta intriguojančio smalsumo ir nikte įnikusi į interneto paieškas, laikas kaupiasi ir auga kaip banga, ryjanti didelius jos dienos gabalus.

Kai, atvirkščiai, dėmesys išsisklaido, į nieką nesusitelkdamas, laikas suskeldėja ir pasklidusios akimirkos pakimba tarytum dalelės nejudančiame vandenyje.

Kadaise būdavo ir vidurinis tarpsnis, kai dėmesys sukauptas ir kartu visa apimantis, ir laikas atrodo kaip skaidrus tvenkinys, apaugęs saulės užlietais paparčiais. Iš požeminio tvenkinį maitinančio upokšnio tykiai sruvena žodžiai, puškuliuojantys aukštyn, o vandens paviršius, lengvo vėjelio papučiamas, virpa ribuliais.

Ruta prisiminė tą palaimingą būseną, kurią jausdavo kadaise, seniai seniai, kai jai sekdavosi rašyti. Dabar, kad ir kaip stengėsi, Edenas jos nebeįsileido. Upokšnis išdžiūvo, tvenkinys užako ir užsistovėjo. Ji kaltino dėl to internetą. Kaltino hormonus. Kaltino savo DNR. Ji naršė po internetą rinkdama medžiagą apie dėmesio sutrikimo sindromą, dėmesio sutrikimo ir hiperaktyvumo sindromą, maniakinę depresiją, disociatyvų tapatybės sutrikimą, parazitus ir netgi nemigą, bet labiausiai bijojo Alcheimerio ligos. Ji matė, kaip nyksta jos motinos protas, ir žinojo, kaip apnašos ardo

smegenis. Kaip ir motina, Ruta dažnai užmiršdavo įvairius dalykus. Nerasdavo žodžių. Kartodavo tą patį. Prarasdavo laiko pojūtį.

Automobilis buvo Murielės, ir dabar jiedu su Oliveriu sėdėjo virtuvėje, gėrė arbatą ir kalbėjosi apie šiukšles. Ruta, iš mandagumo nulipusi žemyn, atsisėdo tarp jų ir šiek tiek nuobodžiaudama klausėsi pokalbio, pirštais čiupinėdama krūvelę laiškų iš „Hello Kitty" dėžutės. Ant stalo, šalia dėžutės gulėjo sulankstyta japoniškos „Lion Brand" dantų pastos tūbelė, dėl kurios Murielė ir užsuko pas juos. Ji rado ją pajūryje išmestą į krantą už Japonų rančos ir tuoj pat atvežė.

Ruta nemėgo nelauktų svečių. Atsikrausčiusi į salą, ji stebėjosi, kaip žmonės čia ima ir užsuka vieni pas kitus neįspėję prieš tai skambučiu ar laiškeliu. Oliveriui toks paprotys buvo dar nepriimtinesnis nei jai ir kartą, išgirdęs artėjantį per žvyrą automobilį, jis net pasislėpė rūsyje, įlindęs į šaldytuvo dėžę, bet tai nepadėjo. Svečiai tiesiog įėjo į namą ir susėdo prie virtuvės stalo laukti, o kai užbaigusi darbus Ruta grįžo namo, rado juos tenai. Ji pasiūlė jiems arbatos ir garsiai šūktelėjo Oliverį.

– O, jo nėra, – pasakė jie.

Jie plepėjo ir siurbčiojo arbatą, o Ruta bandė išsiaiškinti, ko jie atvyko. Po kiek laiko ji išgirdo rūsyje slapukiškus garsus, ir netrukus Oliveris išdygo tarpduryje.

– Kur tu buvai? – paklausė ji įtariai ir susierzinusi, kad jis taip ilgai nesirodė, palikęs ją vieną su neprašytais svečiais.

– Vaikščiojau. Miške, – pasakė braukdamas voratinklius nuo plaukų.

Kai svečiai pagaliau išėjo, Ruta įspraudė vyrą į kampą ir tas prisipažino.

– Tai tu tiesiog lindėjai apačioje? – paklausė ji.

Jis linktelėjo šiek tiek susigėdęs.

– Dėžėje? Visą tą laiką?

– Ne taip jau ilgai.

– Valandų valandas! Ką tu ten veikei?

– Nieko.

– Klauseisi, ką kalbam?

– Viena ausim. Blogai girdėjosi.

– Tai ką tu darei?

Jis papurtė galvą, susidrovėjęs, bet kartu patenkintas.

– Nieko, – pakartojo. – Sėdėjau, ir tiek. Buvo gera. Vėsu. Aš nusnūdau.

Ji tikrai norėjo supykti, bet negalėjo. Toks jau tas Oliveris, ir ji nusijuokė. Atlėgęs nusijuokė ir jis.

Tai buvo jam būdinga, kaip saliečiams buvo būdinga užsukti be įspėjimo. Kad ir labai neįprasta ir erzinanti tokia lankymosi tradicija, kai svečiai pasirodo, pasiūlai jiems arbatos.

„Lion Brand" pastos radinys buvo įdomus, ir gražu, kad Murielė juo pasidalino, bet pokalbis buvo nukrypęs į spirale besisukančio plastiko pusėjimo trukmę, ir Rutai pasidarė nuobodu, todėl ji ėmėsi laiškų. Išlanksčiusi kiekvieną išdėliojo juos ant stalo ir apžiūrinėjo neįskaitomus kandži. Ji bent jau galėtų iššifruoti adresą. Praverstų net prefektūros pavadinimas. Murielė kalbėjosi su Oliveriu, nors Ruta pastebėjo, jog tai ne visai pokalbis. Pasikeitimas nuomonėmis skambėjo veikiau kaip mokslinės konferencijos sesija, kai du pakaitomis kalbantys iš tribūnos profesoriai pateikia jiems abiem žinomą informaciją, dėl kurios jie daugmaž sutaria.

– Tokia jau to plastiko prigimtis, – kalbėjo Oliveris. – Jis niekada nesuyra. – Srovė suka jį ratu ir smulkina. Okeanografai vadina tas liekanas konfeti. Granulių pavidalu jis lieka amžinai.

– Jūroje pilna plastiko konfeti, – patvirtino Murielė. – Jie plaukioja visur, juos praryja žuvys arbà bangos išmeta į krantą. Jis yra mūsų mitybos grandinėje. Nepavydžiu antropologams,

spręsiantiems apie mūsų materialiąją kultūrą iš visų tų skaidrių kietų gumulėlių, kuriuos ras ateities atmatų krūvose.

Paskutinis laiškas buvo storesnis už kitus. Jis buvo suvyniotas į kelis vaškinio popieriaus sluoksnius. Ruta atsargiai jį išvyniojo ir padėjo lipnų popierių į šoną. Viduje, sulankstytas į keturias dalis, buvo plonas sąsiuvinis, kokius galbūt kadaise universiteto studentai naudodavo per egzaminus rašyti esė. Ji išlankstė sąsiuvinį ir atvertė tikėdamasi vėl pamatyti japoniškus hieroglifus, bet nustebo išvydusi lotyniškus rašmenis ir prancūzų kalbą.

Žodį gavo Oliveris.

– Ateities antropologai... – pradėjo jis, bet Ruta jį nutraukė.

– Atsiprašau, – tarė ji. – Apgailestauju, kad nutrauksiu jūsų pokalbį, bet ar kuris nors iš jūsų skaitote prancūziškai?

7.

Ji parodė jiems sąsiuvinį, ir jie vienas po kito bandė perskaityti, bet ne kažin kiek tepasistūmėjo.

– Tai tiek naudos iš dvikalbio išsilavinimo, – pasakė Murielė. Ji dirstelėjo į laikrodį, nusiėmė skaitymo akinius ir ėmė rinktis daiktus. – Pamėginkit paskambinti Benua.

Ruta nepažinojo Benua.

– Benua Lebekui, – paaiškino Murielė. – Melancholikas, kvebekietis, A klubo narys, dirba krautuvo vairuotoju...

– A klubo?

– Anoniminių alkoholikų. Bet šitoje saloje nieko nėra anonimiško, todėl jie sako A. Jo žmona mokytoja, o jis, kiek žinau, baisus knygius. Jo tėvai buvo literatūros profesoriai.

Ji ištiesė ranką paimti „Lion Brand“ tūbelės, gulinčios prie vėžiagyviais apaugusio plastikinio maišelio.

– Ar jau paskambinai Kali dėl šito? – paklausė Murielė rodydama į maišelį, kuris pamažėle dvesiant vėžiagyviams jau buvo pradėjęs skleisti kvapą.

– Ne, – apgailestaudama atsakė Ruta. Ketino tai padaryti, bet pastarosiomis dienomis jai vis sunkiau buvo prisiversti surinkti telefono numerį. Ji nebenorėjo kalbėtis su žmonėmis realiu laiku.

– Atsitiktinai sužinojau, kad ji neseniai grįžo iš kelionės ir kurį laiką bus saloje. Gali jai paskambinti, kol tie gyviai dar ne visi nusibaigė.

Ruta pajuto sąžinės priekaištą.

– Ar mums reikėjo palaikyti jų gyvybę? Aš nepagalvojau...

Murielė patraukė pečiais ir atsistojo.

– Gal tas ir nesvarbu, bet vis tiek paskambink. – Apsigalvojusi ji paliko dantų pastą ant stalo ir kažkaip įsakmiai mostelėjusi į tūbelę pridūrė: – Aš ją palieku. Muziejininkų kalba tariant, jaučiu, kad čia rinkinys ir viskas turi būti kartu.

Jie palydėjo ją iki automobilio. Šiandien Murielė, be savo ilgo sijono ir guminių botų, dar vilkėjo nutriušusį vyrišką megztinį, ir Ruta, žiūrėdama, kaip sunkiai ji perkelia kūną lipdama nuo laiptelio ant laiptelio žemyn, nejučia prisiminė Nao aprašytas senyvas ponias pirtyje, kokių jos esančios įvairių formų ir dydžio. Ruta taip pat jautė savo amžių – keliuose, klubuose. Gyvendama Niujorke, ji visur vaikščiojo pėsčiomis ir pakankamai pasimankštindavo. Čia, saloje, daugiausia važinėdavo. Ji prisiminė savo senąjį kvartalą Ist Vilidže, kavines, restoranus, knygynus, parką. Jos gyvenimas Niujorke vis dar buvo toks gyvas ir realus. Kaip Nao Saniveilis.

„...nutolęs per milijonų milijonus mylių laike ir erdvėje, gražus kaip iš kosmoso matoma Žemė, o mes su tėčiu – aeronautai, skriejantys erdvėlaiviu šaltoje tamsoje."

Dar buvo tik keturios, bet lauke jau temo. Lietus liovėsi, bet vis tiek buvo drėgna ir šalta. Jie ėjo per šlapią žolę. Oliveris atidarė Murielei dureles, paskui staiga sukluso, išgirdęs virš galvos kažkokį šlamesį. Jis pakėlė akis ir parodė pirštu į viršų.

– Žiūrėk!

Ant didžiausio klevo šakos blausioje šešėlio prietemoje tupėjo vieniša varna. Blizgančiomis juodomis plunksnomis, su keistu gumbu ant kaktos ir ilgu lenktu snapu.

– Kaip keista, – tarė Murielė. – Atrodo kaip didžiasnapė.

– Koks nors porūšis, – pasakė Oliveris, – *Corvus japonensis*...

– Dar vadinama storasnape, – tarė Murielė. – Labai keista. Manai, kad...

– Na taip, – pasakė Oliveris. – Ji tiesiog atsirado vieną dieną. Spėju, kad atplaukė su sąnašomis.

– Nekviesta viešnia, – pasakė Murielė. Ji žinojo apie jųdviejų nepakantumą nekviestiems svečiams, ir tai atrodė jai juokinga.

Varna išskleidė sparnus, paskui šoktelėjo šaka tolyn.

– Iš kur žinote, kad čia ji? – paklausė Ruta.

Oliveris patraukė pečiais, tarytum klausimas būtų buvęs nesvarbus, bet Murielė palinksėjo galvą.

– Geras klausimas, – tarė. – Galėtų būti ir ji. Senelė Varna, arba T'Ets sliamonų kalba. Viena iš magiškųjų protėvių, sugebančių keisti pavidalą ir virsti gyvūnu ar žmogumi. Kai jos anūkė pastojo ir tėvas liepė genčiai ją palikti, senelė išgelbėjo mergaitei gyvybę. Tėvas liepė Varnui P'a užgesinti visus laužus, bet T'Ets paslėpė kriauklėje vieną žariją savo anūkei ir apsaugojo ją nuo mirties. Mergaitė pagimdė septynis šuniukus, kurie vėliau nusimetė kalius ir virtę žmonėmis pradėjo sliamonų gentį, bet tai jau visai kita istorija.

Atsirėmusi ranka į automobilio korpusą, Murielė lėtai nusileido ant vairuotojo sėdynės. Ruta prilaikė ją už alkūnės.

Varna nuo šakos stebėjo vyksmą. Kai Murielė saugiai įsitaisė viduje, ji ištiesė kaklą ir šaižiai karktelėjo.

– Sudie ir tau, – pasakė Murielė jungdama variklį ir modama jai ranka.

Palenkusi galvą, varna žiūrėjo, kaip automobilis iš lėto juda ilgu vingiuotu keliu, tolydžio mažėdamas, kol galiausiai dingsta tarp aukštų medžių. Oliveris nuėjo į daržą parnešti pietums žalumynų, o Ruta dar kiek pastovėjo prie malkų rietuvės žiūrėdama į varną.

– Sveika, varna, – pasakė ji.

Varna kilstelėjo galvą.

– Ke, – atsakė. – Ke ke.

– Ką tu čia veiki? – paklausė ji. – Ko nori?

Bet šį kartą varna neatsakė. Tik spoksojo į ją juoda kaip gagatas akimi. Ir laukė. Ruta buvo tikra, kad varna laukia.

Nao

1.

Sunku rašyti apie tai, kas vyko prieš daug metų. Kai Džiko pasakoja man jaudinančias istorijas iš savo gyvenimo, kaip, pavyzdžiui, jos dievaitė, garsi anarchistė, antiimperialistė ir teroristė Sugako Kano buvo pakarta už išdavystę arba kaip mano posenolis pirmasis Harukis susisprogdino su savižudžių bomba atakuodamas amerikiečių karo laivą, kol ji jas pasakoja, tos istorijos atrodo tokios tikroviškos, bet vėliau, kai sėdu jų aprašyti, jos išslysta man iš rankų ir vėl atrodo nebetikroviškos. Praeitis yra nesuprantama. Kitaip tariant, ar ji iš tiesų egzistuoja? Atrodo, kad egzistuoja, bet kur ji yra? O jeigu egzistavo anksčiau, o dabar ne, tai kur ji pasidėjo?

Kai Džiko pasakoja apie praeitį, jos akys atsigręžia į vidų, lyg ji žiūrėtų į kažką, kas giliai palaidota jos kūne, pačiuose kaulų čiulpuose. Nuo kataraktos jos akys blausiai mėlynos, ir kai ji atgręžia jas į vidų, atrodo, kad nukeliauja į kitą pasaulį, įšalusį ledo gelmėje. Savo kataraktą Džiko vadina *kūge*, o tai reiškia „tuštumos gėlės“[59]. Man gražu.

59 Kūge (空華) – pažod. tuštumos arba dangus gėlės; idiomatinis kataraktos pavadinimas; taip pat dzeno mokytojo Dogeno *Šiobogendzo* 43 skyriaus pavadinimas. Kandži *kū* (空) turi kelias reikšmes, tarp jų „dangus“ arba „erdvė“, arba „tuštuma“ kaip 空兵 (dangaus kareivyje). Frazė „dangaus gėlės“ nusako akies valktį dėl kataraktos, bet tradiciniame budistų mokyme „dangaus gėlės“ reiškia iliuziją, susidariusią dėl žmogaus karminių kliūčių. Dogenas, regis, naujai interpretavo tą frazę, suteikdamas jai „tuštumos žydėjimo“, kitaip tariant, nušvitimo, būsenos prasmę. Visi dalykai pasaulyje, sako jis, yra kosminis tuštumos žydėjimas.

Senolės Džiko praeitis yra labai toli, bet net jeigu praeitis ir nesena, kaip mano laimingos dienos Saniveilyje, tai ją vis tiek sunku aprašyti. Tas laimingas gyvenimas atrodo realesnis negu dabartinis, bet kartu tai tarsi prisiminimai, priklausantys visiškai kitokiai Nao Jasutani. Galbūt ta praeities Nao niekada iš tiesų neegzistavo, ir ją tik įsivaizduoja dabartinė Nao, sėdinti čia, prancūzų kambarinių kavinėje Akibos Elektros mieste. O gal atvirkščiai.

Jeigu kada nors rašėte dienoraštį, tai turbūt žinote, kad rašymo apie praeitį sunkumai prasideda dabartyje: kad ir kaip sparčiai rašytum, visada užstringi prie *tada* ir niekada negali pagauti to, kas vyksta *dabar*, o tai reiškia, kad *dabar* yra beveik pasmerktas išnykti. Tai iš tiesų beviltiška. Ir nesakyčiau, kad tas dabar visada jau toks baisiai įdomus. Dabartinis mano dabar dažniausiai yra sėdėjimas kokioje nors nuobodžioje kambarinių kavinėje arba ant šventyklos kiemo suoliuko ir skrebinimas rašikliu pirmyn atgal per puslapį šimtus milijardų kartų, besivejant save pačią.

Kai buvau maža Saniveilyje, vis galvodavau apie žodį *dabar*. Namie mama su tėčiu kalbėdavo japoniškai, bet visi kiti angliškai, ir kartais aš įstrigdavau tarp dviejų kalbų. Tokiomis akimirkomis kasdieniai žodžiai ir jų reikšmės staiga prarasdavo ryšį ir pasaulis pasidarydavo keistas ir nerealus. Ypač keistas ir nerealus atrodydavo žodis *dabar*, nes jis reiškė mane, bent jau taip skambėjo[60].

Kai kurie japonų kalbos žodžiai turi kotodamą[61], tai yra dvasias, kurios gyvena žodyje ir suteikia jam ypatingą galią. Žodžio „dabar" kotodama atrodė kaip slidi žuvis, glotnus riebus tunas storu pilvu ir mažoka galva, maždaug tokia:

60 Turimas galvoje panašus vardo Nao ir žodžio *now* (angl. „dabar") skambėjimas. (Vert. past.)
61 *Kotodama* (言霊) – pažod. „kalba" (*koto*) + „siela arba dvasia" (*tama*).

DABAR atrodė kaip didelė žuvis, ryjanti mažą žuvelę, ir aš norėdavau ją sugauti ir sulaikyti. Buvau tik mažas vaikas ir tikėjau, kad jeigu pagausiu didelės žuvies DABAR prasmę, tai išgelbėsiu mažą žuvelę Naoko, tačiau žodis visada pasprukdavo nuo manęs. Buvau turbūt kokių šešerių ar septynerių metų, kai įsitaisiusi ant užpakalinės mūsų mikroautobuso „Volvo" sėdynės, žiūrėdama į golfo laukus ir krautuvių bei gyvenamųjų namų rajonus, fabrikus ir druskingus tvenkinius, plytinčius palei Bei Šoro greitkelį, o tolumoje – į San Fransisko įlanką, tokią žydrą ir mirguliuojančią, atsidariusi langą, kad karštas, sausas, smogo prisigėręs rūkas pūstų man į veidą, tyliai šnibždėdavau: „Dabar!.. Dabar!.. Dabar!.." nenustodama, vis greityn ir greityn, mesdama tą žodį pavėjui pasauliui skriejant pro šalį, bandydama pagauti akimirką, kada jis atitinka savo prasmę: kai *dabar* tampa DABAR.

Tačiau per tą laiką, kai ištari *dabar*, dabar jau būna pasibaigęs. Ir virtęs *tada*.

Tada yra *dabar* priešingybė. Taigi sakydamas *dabar* ištrini jo prasmę ir paverti tuo, kuo jis kaip tik ir nėra. Tas žodis tarsi nusižudo ar panašiai. Todėl pradedu jį trumpinti... *dabar*, *bar*, *ar*, *r*... kol iš jo lieka tik krūvelė trumpų armančių garsų, kurie nesudaro net žodžio. Beviltiškas darbas, panašiai kaip išlaikyti snaigę ant liežuvio ar suimti pirštais muilo burbulą. Sugausi – išnyks, ir man atrodė, kad aš ir pati nykstu.

Tokie dalykai varo iš proto. Tėtis per dienas mąsto apie juos, skaitydamas „Didžiuosius Vakarų filosofijos protus", ir stebėdama

jį aš suprantu, kad reikia rūpintis savo protu, net jeigu jis ir ne didis, nes kitaip viskas gali baigtis tuo, kad tavo galva nuriedės traukinio bėgiais.

2.

Mano tėčio gimtadienis gegužę, o mano laidotuvės įvyko po mėnesio. Tėvas jautėsi kone pakiliai, nes jis išgyveno dar vienus metus ir pelnė trečią vietą „Didžiuosiuose vabzdžių karuose" už savo skrendantį *Cyclommatus imperator*[62], o tai buvo didžiulis pasiekimas, nes išlankstyti išskleistus sparnus tikrai nelengva. Taigi tėčiui, kaip asmeniui, linkusiam į savižudybę, sekėsi neblogai, o man, kaip kankinimų aukai, taip pat. Vaikai mokykloje ir toliau dėjosi, kad aš nematoma, tik dabar tą darė visi devintokai, ne tik iš mano pailgintos dienos grupės. Žinau, kad tai atrodo beprotiška. Bet Japonijoje visai normalu, tam netgi yra pavadinimas, *dzen-inšikato*[63]. Taigi aš susidūriau su dideliu *dzen-inšikato* ir kai eidavau mokyklos koridoriumi ar prie savo suolo, girdėdavau mokinius kalbant: „Naujokė Jasutani jau kelias savaites nebuvo mokykloje!" Jie niekada nevadindavo manęs Nao ar Naoko. Tiktai Naujoke Jasutani arba tiesiog Naujoke, lyg aš nė vardo neturėčiau. „Ar Naujokė serga? Gal Naujokė pasigavo kokią bjaurią amerikietišką ligą? Gal Sveikatos ministerija ją izoliavo? Naujokę reikia būtinai izoliuoti. Jinai yra baikinė[64]. Fe, tikiuosi, kad neužkrečiama! Nuo jos gali užsikrėsti tik darydamas tai. Šlykštu! Jinai valkata. Aš su ja to nedaryčiau! Žinoma, juk tu impo. Užsičiaupk!"

62 Didysis elniaragis.
63 *Dzen-inšikato* (全員しかと) – pažod. „visų atstūmimas" arba „visų ignoravimas".
64 *Baikin* (ばい菌) – bakterija.

Būdingas pavyzdys. Tik anksčiau jie taip kalbėdavo man į akis, o dabar vienas kitam, bet vis tiek taip, kad girdėčiau. Prasimanydavo ir kitko. Kai ateini į japonų mokyklą, ten yra vieta, skirta nusiauti batams ir apsiauti šlepetėms. Jie palaukia, kol nusiausiu vieną batą ir imsiu balansuoti ant vienos kojos, tada prieina, pargriauna ir mindo mane, lyg būčiau tuščia vieta. „Oi, kaip smirda! Gal kas nors įlipo į šuns šūdus?"

Prieš fizinio lavinimo pamoką reikia persivilkti sportine uniforma, bet mano mokykla tokia beviltiška, kad neturi patalpos su užrakinamomis spintelėmis kaip Saniveilyje, todėl visi persirenginėja čia pat prie suolo. Mergaitės vienoje klasėje, berniukai kitoje, ir tu stovi, nusivelki drabužius ir velkiesi tą pasenusią sportinę uniformą, o kai išsirengi, mergaitės užsiima nosis ir burnas, dairosi aplink ir sako: „*Nanka kusai jo!*[65] Gal kas padvėsė?" Ko gero, tai ir pakišo jiems mintį surengti laidotuves.

3.

Likus savaitei iki vasaros atostogų mane apėmė nemaloni nuojauta, kad kažkas vėl pasikeitė. Toks supersubtilus pojūtis, bet jeigu kada buvote psichologinio karo taikiniu, jeigu kas nors jus kankino, medžiojo ar persekiojo, suprasite, kad sakau tiesą. Nors tarytum nieko ir nevyko, aš jau mokėjau skaityti ženklus, nes nuo jų priklausė mano gyvybė. Manęs daugiau nebestumdė, nebemindžiojo genkane[66] ir niekas nebesakė, kad dvokiu ar sergu. Tačiau visi vaikščiojo aplinkui itin tyliai ir baisiai nusiminusiais veidais, o kai koks nors žioplas mažius užsimiršdavo ir man einant pro

65 Kažkas dvokia!

66 *Genkan* (玄関) – įėjimas, prieškambaris.

šalį imdavo kikenti, tuoj gaudavo niuksą. Žinojau, kad tuoj kažkas įvyks, ir tai varė mane iš proto. Paskui po priešpiečių pamačiau, kaip jie perduoda vienas kitam kažkokius sulankstytus lapelius, korteles ar kažką tokio, bet man, žinoma, niekas nieko nedavė, todėl turėjau laukti, kada baigsis užklasiniai užsiėmimai.

Po pamokų kaip paprastai parėjau namo ir maliausi tenai apsimesdama, kad ruošiu pamokas, ir sukdama galvą, kaip išeiti lauk. Staiga tėtis suskato kažko ieškoti ir išgirdau, kaip ėmė dūsauti, o tai reiškė, kad jis pasiėmė cigarečių pakelį, o šis pasirodė besąs tuščias.

– *Urusai jo!* – pasakiau niūriai. – *Tabako katte kojo ka?*[67]

Jau vien pasiūlyti tai man buvo nelengva. Tėtis nemėgsta eiti į gatvę, nors cigarečių automatas stovi vos už poros kvartalų, bet paprastai aš atsisakau pirkti jam cigarečių, nes iš visų savižudybės būdų rūkymas yra pats kvailiausias ir brangiausiai kaštuojantis. Na, kam žudantis dar labiau turtinti ir taip turtingas tabako kompanijas? Bet šį kartą šlykštus jo įprotis suteikė man puikią progą ir jis dėkingas davė man daugiau pinigų, kad nusipirkčiau gazuoto vandens. Vietoj plastikinių šlepečių, su kuriomis einame prireikus ko nors netoliese, apsiaviau sportbačius ir prieš išeidama pro duris dar įsikišau į kišenę mažą virtuvinį peiliuką. Nubėgusi skersgatviu prie cigarečių automatų užlindau už jų.

Aš laukiau Daisukės. Jis mokėsi mano klasėje ir gyveno su motina mūsų name. Daisukė jaunesnis už mane, tikra maža gyvalazdė, o jo vieniša motina – baro mergina ir vargeta, taigi mokykloje jam kliūdavo ne mažiau negu man. Daisukė buvo tikras lopas, ir po kurio laiko aš jį pamačiau klupiniuojantį gatve su kuprine priekyje, palei pat aukštą betoninę sieną. Jis buvo iš tų, kurie ir su ilgomis kelnėmis atrodo lyg su šortais. Vien pamačius

67 Kaip tu triukšmauji! Nori, kad parnešćiau cigarečių?

tą mažą kaip smeigtukas galvą, besisukiojančią ant plono kaklo, išsprogusias akis ir į visas puses šaudantį žvilgsnį, nors niekas nesekė jam iš paskos, man kraujas mušė į galvą ir iš pykčio sukilęs adrenalinas suteikė antžmogiškos jėgos, nes parversti jį man buvo ne sunkiau kaip nutraukti kojinę nuo skalbinių virvės. Nuoširdžiai sakau, tai buvo fantastiška. Aš jaučiausi pasakiškai. Kaip milžinė galiūnė. Taip, kaip ir įsivaizdavau, kad jausiuosi atkeršijusi. Nuplėšiau jam nuo galvos kepurę ir sugriebusi už plaukų parklupdžiau ant kelių prieš save. Jis susmuko ir apmirė kaip prūsokas, kai įjungi virtuvėje šviesą ir užsimoji šlepete. Atvertusi jam smakrą prikišau peiliuką prie gerklės. Peiliukas buvo aštrus, ir aš mačiau, kaip tvinksi gysla jo ištįsusiame kakle. Perpjauti ją būtų buvę vieni niekai. Man tai nieko nebūtų reiškę.

– *Nakami o misero!*[68] – Spyriau į jo kuprinę. – Išimk viską! – Mano balsas buvo žemas ir šiurkštus, kaip sukebanės[69]. Net pati nustebau.

Jis atsegė kuprinę ir ėmė krauti iš jos daiktus man prie kojų.

– Aš neturiu daugiau pinigų, – vebleno jis. – Jie jau visus atėmė.

Žinoma, atėmė. Ta šutvė, vadovaujama tikros sukebanės, vardu Reiko, apšvarindavo tokius beviltiškus lopus kaip aš ir Daisukė.

– Man nereikia tavo suknistų pinigų, – pasakiau. – Man reikia kortelės.

– Kortelės?

– Tos, kurią jie tau davė mokykloje. Žinau, kad ją turi. Duok man. – Aš spyriau į jo „Ultraman" pieštukinę, ir visi pieštukai išlėkė į orą. Repečkodamas keturiomis jis naršė savo vadovėlius.

68 Parodyk man, kas viduje!

69 *Sukeban* (スケ番) – supermergina, nepilnametė nusikaltėlė.

Pagaliau padavė sulankstytą popierių, stengdamasis nežiūrėti man į akis. Aš paėmiau jį.

– Ant kelių, – pasakiau. – Užsimerk ir nuleisk galvą. Prisėsk rankas.

Jis prisėdo. Tą pozą jis mokėjo gerai, kaip ir aš. Ji atėjo iš vaikiško žaidimo kagomė kagomė[70], tokio japoniško ratelio. Vaikas, kuris spėlioja, tampa oniu[71] ir klūpo centre užrištomis akimis, o kiti vaikai susikibę rankomis šoka aplink jį ratelį ir dainuoja:

Kagome Kagome
Kago no naka no tori va
Icu icu dejaru? Joake no ban ni
Curu to kame ga subeta.
Uširo no šioumen dare?

Tai reiškia:

Kagomė kagomė,
Tu, paukšteli narve,
Oi kada, oi kada tu ištrūksi?
Vakare, kai išauš,
Gervė su vėžliu kojeles padžiaus.
Ar atspėsi, kas tau už peties?

Baigę dainuoti visi sustoja, ir onis bando atspėti, kuris vaikas stovi jam už nugaros, ir jeigu atspėja, jiedu keičiasi vietomis ir oniu tampa kitas.

Taip tas žaidimas turėtų būti žaidžiamas, bet mokykloje mes žaidėme kitokią versiją. Galima sakyti, atnaujintą, vadinamąjį

70 *Kagome* (籠目)– kiauro pynimo būdas krepšiams ar narveliams pinti.
71 *Oni* (鬼) – demonas, žmogėdra.

kagomę rinčį[72], labai paplitusią japonų pradinėse mokyklose. Žaidžiant kagomę rinčį, jeigu tu onis, turi klūpoti ant grindų prisėdęs rankas, o vaikai, stumdydami ir spardydami tave, rateliu eina aplinkui ir dainuoja kagomę. Kai dainelė baigiasi, net jeigu dar pajėgi išsižioti, neišdrįsti sakyti už tavęs stovinčio vaiko vardo, nes jeigu net ir atspėsi, vis tiek būsi nepataikęs ir ratelis prasidės iš naujo. Tas, kas kagomės rinčio žaidime yra onis, juo ir lieka visam laikui. Žaidimas baigiasi tada, kai tu jau nebegali klūpoti ir sudrimbi ant grindų.

Taigi Daisukė klūpėjo skersgatvyje kietai sumerkęs akis, laukdamas, kol įspirsiu, pastumsiu ar perjausiu gerklę, bet aš delsiau. Dar buvo ankstus metas ir tokią valandą skersgatvyje buvo tuščia, nes barų merginos iki sutemstant neprisiruošia net savo šiukšlių išsinešti. Aš išlanksčiau lapą, kurį jis man davė. Tai buvo kaligrafiniu teptuku parašytas skelbimas apie įvyksiančią laidotuvių ceremoniją. Rašysena taisyklinga ir daili, kaip suaugusiojo, ir aš pagalvojau, ar tik ne mokytojas Ugava jį parašė. Laidotuvių ceremonija turėjo įvykti kitą dieną per paskutinę pamoką prieš vasaros atostogas. Velionė – buvusi naujokė Naoko Jasutani.

Daisukė vis dar klūpojo prie mano kojų, nuleidęs galvą, užsimerkęs. Čiupau jam už plaukų ir prilenkiau galvą prie lapo prieš nosį.

– Džiaugiesi?

– Neee, – sumykė jisai.

– *Usocuke!*[73] – pasakiau ir timptelėjau jam už plaukų. Žinoma, tas suknistas mėšlavabalis melavo. Kai esi tuščia vieta, visada džiaugiesi, kai kankina ne tave, o ką kitą, ir aš norėjau jį už tai nubausti. Plaukai, kuriuos jaučiau savo delne, kėlė man

72 *Rinči* – iš angl. *lynch* (linčas).

73 Melagis!

pasibjaurėjimą, per daug šiurkštūs tokio amžiaus vaikui, kaip kokio senio plaukai ant berniuko galvos, be to, riebaluoti, lyg būtų užsitepęs motinos draugužio plaukų želės. Vos nesusivėmiau. Suspaudžiau kumštį ir taip patraukiau, kad pajutau, kaip plaukų svogūnėliai lenda iš porų. Prikišau peilį jam prie gerklės. Oda balta, beveik mėlyna, kaklas kaip mergaitės. Įsirėžusios virpa sausgyslės, tvinkčioja venos, prispaustos dantyto ašmenų krašto. Laikas sulėtėjo, ir kiekviena akimirka vėrėsi į ateitį, kupiną nesibaigiančių galimybių. Kaip būtų lengva. Brūkšt per arteriją, raudonas kraujas tykšt ant grindinio, ir sumautas to niekingo vabalo gyvenimėlis teka lauk iš sumauto niekingo kūnelio. Arba paleisti. Leisti tam vabalui ropoti. Tiktų bet kas. Prispaudžiau ašmenis smarkiau. Kiek dar galiu spausti? Jeigu per biologiją matėte per mikroskopą odos ląsteles, tai suprasite, kaip dantyto peilio ašmenys pašiaušia ir praskiria ląsteles, kol ima sunktis kraujas. Aš galvojau apie savo rytdienos laidotuves, koks tai būtų puikus būdas jas sustabdyti. Duočiau jiems tikrą lavoną. Bet ne savo.

Daisukė sudejavo. Jis buvo užsimerkęs, bet burna suglebusi, o veidas keistai atsipalaidavęs. Iš suskeldėjusių lūpų kampučio nutekėjo seilė. Atrodė, kad jis šypsosi.

Mano kumštis, sugniaužęs peilį, buvo kupinas ryžto, o ranka stipri ir galinga. Man patiko tas jausmas. Stovėdami čia, mudu su Daisuke buvome sustingę laike, ir ateitis priklausė man. Kad ir kokią išeitį pasirinksiu, tą vieną akimirką Daisukė priklausė man, ir jo ateitis taip pat. Tai buvo keistas, šiurpus, šiek tiek per intymus jausmas, nes jeigu aš jį dabar nužudysiu, mes būsime susiję visą gyvenimą, visą amžinybę, todėl jį paleidau. Jis sumuko man prie kojų.

Pasižiūrėjau į savo rankas, kurios atrodė svetimos. Šlykščių jo plaukų sruogos baltais svogūnėlių gumulėliais prikibo man prie pirštų. Nusibraukiau juos į sijoną.

– Nešdinkis, – pasakiau. – Drožk namo.

Daisukė lėtai atsistojo ir nusivalė kelius.

– Reikėjo užbaigti, – tarė jis.

Jo žodžiai mane nustebino.

– Ką užbaigti? – bukai paklausiau.

Jis atsitūpė ant grindinio ir ėmė lėtai rinkti knygas į kuprinę.

– Pjauti, – atsakė pakėlęs akis ir mirksėdamas. – Reikėjo perpjauti man gerklę. Aš noriu mirti.

– Tu?

Jis linktelėjo.

– Žinoma, – pasakė ir vėl ėmė rinkti savo popierius.

Kurį laiką jį stebėjau. Man pagailo jo, nes aš supratau, ką jis sako, ir net buvau besisiūlanti padaryti tai dar kartą, bet ta akimirka jau buvo praėjusi. Tiek to.

– Atleisk, – pasakiau.

Jis papurtė galvą.

– Niekis, – atsakė.

Žiūrėjau, kaip jis ropoja aplinkui, palindęs po automatu grabalioja pieštukus. Man knietėjo jam padėti, bet nusisukau ir nuėjau šalin. Neatsigręžiau atgal. Nebijojau, kad jis kam pasakys. Žino, kuo tas kvepia. Kaip ir aš. Nužygiavau iki pat stoties, kur geresni automatai, ir paėmiau tėčiui pakelį „Short Hopes“[74], nes tai buvo vienintelė rūšis, kurią vien dėl pavadinimo dar būčiau galėjusi jam nupirkti, o paskui iš gėrimų automato nusipirkau skardinę „Pulpy“. Tai tokios apelsinų sultys su dideliais minkštimo gabaliukais, kuriuos aš mėgstu votuluoti liežuviu tarp dantų.

74 Pažod. – trumpa viltis. (Angl.) (Vert. past.)

4.

Mano laidotuvės buvo gražios ir labai tikroviškos. Visi klasės vaikai buvo su juodais raiščiais ant rankų, o ant mano suolo stovėjo altorius su žvake, smilkaline ir išdidinta mano mokykline nuotrauka, apkaišyta juodais ir baltais kaspinais. Mano priešai vienas po kito ėjo prie mano suolo pareikšti pagarbos ir padėti baltos popierinės gėlės prie mano nuotraukos, o kiti tuo tarpu stovėjo prie savo suolų sunėrę pirštus ir nudūrę akis. Gal tvardėsi, kad nesukikentų, bet aš abejoju. Nuotaika buvo labai liūdna, ir atrodė, kad čia tikros laidotuvės. Daisukė išblyško, kai atėjo jo eilė, bet jis viską atliko, padėjo savo gėlę ir žemai nusilenkė, kad aš net pasididžiavau juo, – žinau, kad tai nenormalu, bet gal šiek tiek pamilsti tuos, kuriuos kankini ir kurių ateitis buvo atsidūrusi tavo rankose.

Kol jie taip darė, mokytojas Ugava giedojo budistų giesmę. Man ta giesmė buvo negidėta, nes užaugau Saniveilyje ir beveik nesusidurdavau su budistinėmis tradicijomis, bet vėliau, kai vėl ją išgirdau senolės Džiko šventykloje, aš jos paklausiau, kas tai per giesmė. Pasirodo, tai „Maka Hanja Haramita Šingjo“[75], o tai reiškia kažką panašaus į „Didžioji tobuliausiosios išminties širdies sūtra“. Vieninteliai žodžiai, kuriuos įsiminiau, buvo: „Šiki fu i ku, ku, ku fu i šiki“[76].

Tai gana abstraktu. Senolė Džiko bandė man paaiškinti, ir aš nežinau, ar teisingai supratau, ar ne, bet manau, kad tai reiškia, jog nieko pasaulyje nėra patvaraus ir tikro, nes nieko nėra amžina ir viskas – taip pat ir medžiai, gyvūnai, akmenys, upės, netgi jūs ir aš – tėra savotiška tėkmė per dabartį. Manau, tai tiesa ir labai ramina, gaila, kad per savo laidotuves to nesupratau, kai mokytojas

75 Pagrindinis Mahajanos budizmo tekstas.
76 Forma yra tuštuma, tuštuma yra forma.

Ugava giedojo, nes tai būtų mane labai paguodę, bet kaip aš galėjau žinoti, juk tos sūtros parašytos senovine kalba, kurios niekas daugiau nebesupranta, nebent esi tokia kaip Džiko ir tai tavo darbas. Bet iš tikrųjų tai ne taip jau svarbu, nes ir nesuprasdamas žodžių jauti, kad jos gražios ir gilios, ir mokytojo Ugavos balsas, paprastai toks švokščiantis ir nemalonus, staiga pasidarė švelnus, liūdnas ir romus, ir jis giedojo įkvėptai, lyg visa tai vyktų iš tikrųjų. Kai jis priėjo prie mano suolo padėti gėlės, vos neapsiverkiau pamačiusi jo veidą – tokį persikreipusį ir kupiną ypatingo skausmo. Porą kartų aš tikrai pravirkau – kai pamačiau savo nuotrauką, papuoštą juodais ir baltais kaspinais, ir klasiokų pagarbą, kai jie nuleidę galvas nešė man savo popierines gėles. Matyt, po pamokų visi rinkosi būreliuose ir darė tas gėles, dekoravo nuotrauką. Jie buvo rimti ir orūs. Aš beveik juos mylėjau.

5.

Tą dieną aš nenuėjau į mokyklą, taigi iš tikrųjų nedalyvavau laidotuvėse. Pamačiau jas vėliau. Po susitikimo su Daisuke grįžau namo ir atidavusi tėčiui cigaretes nuėjau gulti. Kai vakare grįžo mama, prisiverčiau išsivemti ant grindų ir pasakiau, kad blogai jaučiuosi, o kitą rytą dėl visa ko dar kartą apsivėmiau ir kadangi tai buvo paskutinė diena prieš vasaros atostogas, ji leido man pasilikti namie. Aš jaučiausi tikrai laiminga, tikėdamasi, kad išsisukau nuo viso šito reikalo, bet tą vakarą gavau anoniminį elektroninį laišką, kurio tema buvo „Tragiška ir ankstyva naujokės Nao Jasutani mirtis“. Laiške buvo nuoroda į internetinį vaizdo įrašą. Kažkas įrašė mano laidotuves keitajumi ir įrašą įkėlė į internetą, ir aš kelias valandas stebėjau, kaip auga balsuojančių „už“ skaičius. Nežinau, kas jį žiūrėjo, bet įrašas gavo šimtus, paskui tūkstančius

balsų ir žaibiškai populiarėjo. Keista, bet aš kone didžiavausi. Visai smagu būti populiariai.

6.

Aš ką tik prisiminiau paskutines „Širdies sūtros“ eilutes:

Gate gate, para gate,
Parasam gate, bodži sova ka...

Tie žodžiai iš tikrųjų yra kažkokios senovinės indų kalbos[77] ir netgi ne japoniški, bet Džiko sakė, kad jų reikšmė maždaug tokia:

Išėjo išėjo, išėjo anapus,
Negrįžtamai išėjo anapus, pabudę, valio...

Aš vis galvoju apie Džiko ir kaip jai palengvės, kai visos protingos būtybės, net mano siaubingi kretinai klasiokai, pabus ir nušvitę išeis, kad ji pagaliau galėtų atsipūsti. Ji turbūt taip pavargo.

77 Sanskrito.

II dalis

Iš tikrųjų kiekvienas skaitytojas, kai skaito, skaito save patį. Rašytojo kūrinys tėra savotiškas optikos instrumentas, kurį jis duoda skaitytojui, kad padėtų jam įžvelgti tai, kobe šios knygos jis galbūt pats savyje nematytų. Skaitytojo atpažinimas savyje to, ką sako knyga, yra jos tiesos įrodymas.[78]

Marcel Proust, *Atrastas laikas*

78 Vertė G. Baužytė-Čepinskienė. (Vert. past.)

Ruta

1.

Ekrane vyriškis, baigiantis ketvirtą dešimtį ar jau įžengęs į penktą, stovi priešais milžinišką cunamio nuolaužų lauką, besidriekiantį į tolumą, kiek tik kameros akis užmato. Balta popierinė kaukė nusmaukta ant smakro, kad galėtų kalbėti su reporteriu. Jis su senamadiško treningo kelnėmis, darbinėmis pirštinėmis, užtrauktuku užsegama striuke, auliniais.

– Man tai kaip sapnas, – rodydamas į sąvartyną sako jis. – Kaip košmariškas sapnas. Aš vis noriu iš jo pabusti. Atrodo, jeigu pabusiu, dukra sugrįš. – Balsas duslus, jis kalba nukąsdamas žodžius. – Aš visko netekau. Dukros, sūnaus, žmonos, motinos. Mūsų namo, kaimynų. Viso mūsų miestelio.

Ekrano apačioje eina užrašas su vyro pavarde: T. Nodžima, šiukšlių vežėjas, Mijagio prefektūra, O... miestelis.

Reporteris prislopintu balsu iš po kaukės kalba į kamerą. Paaiškina, kad jie stovi toje vietoje, kur stovėjo pono Nodžimos namas. Kadre – visiškai suniokota vietovė, bet kamera negalinti perduoti smarvės. Jis nusitraukia kaukę. Dvokas, aiškina jis, nepakeliamas, ore tvyro dusinantis žuvies ir mėsos, pūvančios po griuvėsiais, kvapas. Ponas Nodžima ieško savo šešiametės dukrelės. Beveik nebesitiki rasti gyvos. Jis ieško kuprinės, su kuria ji buvo kovo 11-ąją, kai atūžė cunamis.

– Raudona kuprinė, – sako Nodžima. – Su „Hello Kitty“ paveikslėliu. Ką tik buvau jai nupirkęs. Tuoj turėjo prasidėti mokslo metai, ir ji taip didžiavosi ja. Net po namus su kuprine vaikščiojo. Turėjo eiti į pirmą klasę.

Nodžima su dukra buvo namie, virtuvėje, kai juodo vandens kalnas su nuolaužomis suknežino jų namelį. Per kelias sekundes Nodžima buvo priplotas prie lubų, o dukrelė pradingo. Jis manė, kad taip ir paskęs, bet per stebuklą tuo metu, kai namas buvo atplėštas nuo pamatų, įlūžo lubos ir jis buvo išstumtas į antrą aukštą, kur į kampą buvo įsispraudusi jo žmona su kūdikiu sūnumi ant rankų.

– Norėjau sugriebti ją už rankos, – sako jis. – Buvau besuimąs, bet tada namas pasviro ir skilo pusiau.

Žmona su sūnumi buvo nunešti tolyn. Atrodė, kad jis dar galės juos pasiekti. Jam pavyko užlipti ant plaukusio pro šalį betoninio namo stogo. Jis matė žmoną jų plaukiančio miegamojo kampe, laikančią kūdikį, bet srovė nešė ją vis tolyn. Jis šaukė ją. Vandens riaumojimas ir nuolaužų traškesys buvo kurtinantis.

– Buvo toks triukšmas, bet manau, ji mane girdėjo. Ji žiūrėjo į mane. Akys buvo išplėstos, bet nė karto nesuriko. Nenorėjo gąsdinti vaikelio. Tik žiūrėjo į mane iki pat pabaigos.

Jis papurto galvą lyg norėdamas nusipurtyti tolesnius prisiminimus. Nužvelgia lūženų lauką: į šipulius sudaužyti namai, sutraiškyti automobiliai, betono luitai ir gniužulai armatūros, valtys, baldų nuolaužos, sudaužyti elektros prietaisai, stogo čerpės, drabužiai, maistas – kokti kelių metrų aukščio atmatų krūva. Jis žiūri sau po kojomis, baksnodamas bato nosimi purviną medžiagos gumulą.

– Greičiausiai aš niekada neberasiu savo šeimos, – sako jis. – Netekau vilties, kad galėsiu deramai juos palaidoti. Bet jeigu rasčiau nors ką nors, kad ir vieną savo dukters daiktelį, man

palengvėtų ir galėčiau iš čia pasitraukti. – Jis sunkiai nuryja seiles ir giliai atsidūsta.

– Mano buvęs gyvenimas su šeima yra sapnas, – sako jis. Ir apvedęs ranka aplinkui priduria: – O čia tikrovė. Viskas dingo. Reikia pabusti ir įsisąmoninti tai.

2.

Po žemės drebėjimo ir cunamio Ruta per dienas sėdėdavo prie kompiuterio naršydama internetą, gal ras naujienų apie draugus ir gimines. Po dienos kitos įsitikino, kad jos pažįstami žmonės yra saugūs, bet nesiliovė domėjusis tuo, kas vyksta. Iš Japonijos ateinantys vaizdai ją hipnotizavo. Kas kelios valandos pasirodydavo nauja siaubinga filmuota medžiaga, ir ji žiūrėdavo ją vis iš naujo, tyrinėdama, kaip banga ritasi per pylimus, nešdama laivus miesto gatvėmis, pasiglemždama automobilius bei sunkvežimius ir keldama juos ant pastatų stogų. Ji matė, kaip per kelias akimirkas ištisi miesteliai buvo nušluoti nuo žemės paviršiaus, ir suprato, kad, be šių, paskubomis įrašytų vaizdų, būta daugybės kitų, kurie tiesiog pradingo.

Daugumą medžiagos nufilmavo panikos apimti žmonės su mobiliaisiais telefonais nuo kalvelių ar namų stogų, todėl vaizdo kokybė buvo kaip atsitiktinio filmavimo, tarsi žmonės, nelabai suvokdami, ką filmuoja, būtų jautę, kad padėtis kritiška, tad įjungę telefonus atstatydavo į artėjančią bangą. Kartais vaizdas staiga užtemdavo ir susijaukdavo – mat filmuojantysis perbėgdavo į aukštesnę vietą. Kartais vaizdo kampuose ar pakrašty mažus automobiliukus ir bėgančius žmogeliukus užliedavo juodo vandens siena. Kartais atrodydavo, kad žmonės nežino, ką daryti. Jie tarytum neskubėjo bėgti ir netgi atsisukdavo atgal pasižiūrėti,

nesuvokdami, koks pavojus jiems gresia. Bet iš aukštai, iš kur būdavo filmuojama, visada aiškiai matydavosi, kaip greitai juda banga ir kokia jinai milžiniška. Tiems mažiems žmogeliukams nebūdavo jokios vilties išsigelbėti, ir tie, kurie stovėdavo anapus ekrano, tą suprasdavo. „Greičiau! Greičiau! – šaukdavo bekūniai jų balsai iš už kameros. – Nesustok! Bėk! O, ne! Kur senelė? O, ne! Žiūrėk! Tenai! O, kaip baisu! Greičiau! Bėk! Bėk!"

3.

Praėjus dviem savaitėms po žemės drebėjimo, cunamio ir radioaktyviųjų medžiagų nuotėkio iš Fukušimos branduolinių reaktorių, pasaulio žiniasklaida buvo užtvindyta vaizdų ir pranešimų iš Japonijos ir kurį laiką mes visi buvome radiacinio fono, mikrosvertų, plokščių tektonikos ir subdukcijos specialistai. Bet paskui Libijoje prasidėjo sukilimas ir tornadas Džopline pranoko žemės drebėjimą, tad nejučia raktažodžių debesis nuplaukė prie *revoliucijos*, *sausros* ir *nestabilių oro masių*, o informacijos tvanas iš Japonijos sumažėjo. Kartais laikraštyje *The New York Times* pasirodydavo straipsnis apie Tokijo elektros energijos kompanijos nesugebėjimą sustabdyti radioaktyviųjų medžiagų nuotėkio ar vyriausybės nepajėgumą reaguoti ir apsaugoti savo piliečius, bet tos žinios retai kada užimdavo pirmuosius puslapius. Verslo skyreliai pateikdavo niūrius pranešimus apie Japonijoje kaskadomis krintančių nelaimių kaštus, kurie, manoma, būsią didžiausi istorijoje, ir skaudžias šalies ekonomikos perspektyvas.

Kokia yra informacijos pusėjimo trukmė? Ar jos irimo greitis priklauso nuo ją perduodančios priemonės? Pikseliams reikia energijos. Popierius bijo ugnies ir vandens. Laiškai akmenyje išsilaiko

ilgiau, nors juos perduoti ne taip lengva, bet inertiškumas gali būti geras dalykas. Japonijos pakrantės miestuose kalvų pašlaitėse rasta akmeninių rodyklių su iškaltais jose senoviniais įrašais:

Nestatykite namų žemiau šio lygio!

Kai kuriems įspėjamiesiems akmenims daugiau kaip šeši šimtai metų. Kai kuriuos išvertė cunamis, bet dauguma liko jam nepasiekiami.

– Tai protėvių balsai, – pasakė bangos suniokoto miesto meras. – Jie bylojo mums iš amžių glūdumos, bet mes jų nesiklausėme.

Ar informacijos pusėjimo trukmė priklauso nuo mūsų dėmesio jai? Ar internetas nėra savotiškas laikinas nuolaužų sūkurys, įtraukiantis istorijas kaip geosąnašas į savo orbitą? Kokia to sūkurio atmintis? Kaip matuojama jo sąnašų pusėjimo trukmė?

Mes stebime, kaip potvynio banga skaidosi, ir kiekvienoje jos dalelėje glūdi atskira istorija:

giliai po nuosėdų ir lūženų kalnu skamba mobilusis telefonas;

kareiviai nulenkę galvas stovi ratu aplink vėliava uždengtą kūną;

medicinos darbuotojas, nuo galvos iki kojų apsitaisęs apsauginiais drabužiais, tikrina detektoriumi kūdikį niekuo nepridengtu veidu, besirangantį ant motinos rankų;

pradedantys vaikščioti mažyliai, ramiai laukiantys savo eilės pasitikrinti.

Šie vaizdai, menka dalelė didžiuliame informacijos vandenyne, sensta, irsta sulig kiekvienu sūkurio ratu, pamažėle skeldėja ir virsta aštriomis kaip skustuvas skeveldromis ir ryškiaspalvėmis šukėmis. Tie plastikiniai konfeti suplaukia į nurimusį šiukšlių salos centrą, istorijos ir laiko sąvartyną. Sūkurio atmintis yra visa tai, ką mes užmiršome.

Rutos mintys buvo nelyginant šiukšlių sala, vientisas nejudrių ir sulaužytų pikselių paklotas. Ji sėdėjo atsilošusi kėdėje, pasitraukusi nuo šviečiančio ekrano, užsimerkusi. Pikseliai niekur nedingo ir toliau šokinėjo po vokais tamsoje. Visą popietę ji žiūrėjo „YouTube“ ir kitose tiek Jungtinių Valstijų, tiek Japonijos svetainėse demonstruojamus filmukus apie patyčias ir priekabiavimus, tačiau to klipo, kurio ieškojo, pavadinimu „Tragiška ir ankstyva naujokės Nao Jasutani mirtis“, pasak Nao, anuomet labai išpopuliarėjusio, niekur nerado.

Ji perbraukė rankomis veidą aukštyn ir žemyn, paminkė smilkinius ir paspaudė pirštais akiduobes. Jautėsi taip, lyg vien savo valia ir įdėmiu žvilgsniu norėtų ištraukti mergaitę iš šviečiančio ekrano. Nejaugi tai taip svarbu? Vis dėlto svarbu. Jai reikėjo žinoti, ar Nao mirusi, ar gyva. Ji ieškojo jos kūno.

Atsistojusi Ruta pasirąžė, paskui nulipo laiptais žemyn. Namuose buvo tuščia. Oliveris, gavęs didelę siuntą metasekvojų daigų, dabar sodino juos neoeoceno kirtime. Tą rytą jis išėjo anksti švilpaudamas „Snieguolės“ nykštukų dainelę. Hai ho, hai ho. Jis niekada nebūdavo toks laimingas, kaip sodindamas medžių daigus. Katinas tupėjo lauke verandoje ir laukė jo pareinant.

Buvo pusė penkių, laikas pradėti galvoti apie pietus. Eidama pro valgomąjį, ji užuodė žuvišką irstančių vėžiagyvių kvapą. Dabar jis buvo dar stipresnis. Ji priėjo prie telefono, pakėlė ragelį ir surinko Kali numerį.

5.

– Čia ūsakojai, kartais vadinami žąsų kakleliais, – pasakė Kali, tyrinėdama vėžiagyvius ant maisto maišelio. – *Pollicipes polimerus*. Priklauso *Pedunculata* būriui, jie gyvena kolonijomis

atviroje jūroje, ne vietiniai, bet neretai randami ant nuolaužų, atneštų iš toliau.

Ji žvilgtelėjo į Rutą, verdančią kavą.

– Čia tas maišas, kurį radai prie Gudrunos ir Horsto namų?

Paskambinusi Kali telefonu, Ruta neminėjo, kur radusi maišelį, bet Kali visai nenustebo išgirdusi jos balsą ir tučtuojau pasisiūlė atvažiuoti. Atrodo, tik ir laukė skambučio, nors, žinoma, Kali visada pasiruošusi padėti. Ji buvo jūrų biologė ir aplinkosaugos aktyvistė, vykdė užliejamo salos pajūrio kontrolės programą ir savanoriškai talkino žinduolių apsaugos agentūrai. Gyveno iš gamtininkės darbo dideliuose kruiziniuose laivuose, kursuojančiuose saugiu Vidiniu koridoriumi į Aliaską ir atgal.

– Juose viso mūsų darbo virtuvė, – sakydavo Kali. – Kruiziniais laivais keliaujantys žmonės yra vienintelė mūsų viltis. Tik iš jų galime gauti lėšų, jeigu norime ką nors pakeisti.

Ji dažnai pasakodavo istoriją, kaip kartą į Ankoridžą plaukiančio laivo denyje ji parodė keleiviams būrį kupročių ir visi, kas ten buvo, susijaudinę puolė prie turėklų fotografuoti ir filmuoti. Vienas senukas stovėjo atokiau. Kali pakvietė jį arčiau turėklų, kad galėtų geriau matyti, bet jis tik su panieka nusijuokė.

– Taigi čia tiktai banginiai.

Vėliau kelionės metu ji skaitė paskaitą apie *Cetacea* būrį. Parodė filmą ir papasakojo apie sudėtingą jų bendruomenės struktūrą ir socialinį elgesį, burbulų tinklus ir echolokaciją, banginių emocijų diapazoną. Davė pasiklausyti jų balso įrašų, pliaukšėjimo ir „dainų“. Ji nustebo pamačiusi, kad tas senukas sėdi salėje ir įdėmiai klausosi.

Paskui banginiai pasirodė dar kartą, jie priplaukė arčiau ir surengė įspūdingą pasirodymą vandens paviršiuje, šokinėjo iš vandens, pasistoję stačiomis dairėsi aplinkui, uodega arba pelekais daužė vandenį.

Kelionės pabaigoje, artėjant prie Vankuverio, vyriškis susirado ją ir padavė voką.

– Jūsų banginiams, – pasakė.

Ji padėkojo, bet jis tik papurtė galvą.

– Nereikia.

Jie išlipo iš laivo, ir Kali užmiršo apie voką. Grįžusi namo rado jį ir atplėšė. Jame buvo pusės milijono dolerių čekis, išrašytas jūrinių žinduolių apsaugos agentūrai. Ji pamanė, jog tai pokštas. Pagalvojo, kad apsiriko skaičiuodama nulius. Nusiuntė čekį į kontorą, ir pinigai buvo išgryninti.

Iš keleivių sąrašo ji atsekė to keleivio adresą Betesdoje ir išklausinėjo jį. Iš pradžių jis nenorėjo kalbėti, bet galiausiai viską paaiškino. Per Antrąjį pasaulinį karą jis buvęs bombonešių lakūnas Aleutų salose dislokuotoje lėktuvų bazėje. Kasdien lakūnai skrisdavę ieškoti japoniškų taikinių. Dažnai, nepastebėję japonų laivo ar dėl prastų oro sąlygų, turėdavę nutraukti savo misiją ir grįžti atgal į bazę, bet leistis su pilnu koviniu užtaisu buvę pavojinga, tad jie išmesdavę bombas į jūrą. Iš lakūno kabinos matydavę ilgus banginių šešėlius, judančius po vandeniu. Iš taip aukštai banginiai atrodę maži. Jie praktikuodavęsi naudodami juos kaip taikinius.

– Mums tai buvo pramoga, – pasakė vyras Kali telefonu. – Ką mes išmanėm?

– Jie minta per koštuvus, – pasakė Kali apie ūsakojus. – Bet nelabai įgudę judinti savo *cirri* aplinkui, todėl reikalingi stiprios vandens tėkmės. Tam jie pasirenka ne tokias apsaugotas pakrantes kaip mūsų.

– Kas tie *cirri*? – pasidomėjo Ruta pripylusi du arbatos puodelius ir pildama trečią Oliveriui, ką tik grįžusiam iš medžių

sodinimo. Nusivilkęs ir pasikabinęs švarką, jis atėjo prie jų, o katinas, kone lipdamas jam ant kulnų, tipeno iš paskos.

– Ačiū, – pasakė Kali siurbtelėdama arbatos. – *Cirri* – tai ūsakojų galūnės. Šeriuoti čiuptuvėliai planktonui įsiurbti.

– Nematau jokių šeriuotų čiuptuvėlių, – tarė Ruta. Jai nepatiko ūsakojai. Bjaurūs ir atgrasūs.

– Jie iškiša juos tiktai po vandeniu, – tarė Oliveris suimdamas šiltą puodelį paraudusiais pirštais. – Be to, šitie egzemplioriai negyvi.

Ruta apžiūrėjo ūsakojus, kurie jai atrodė beveik tokie pat, kokie buvo gyvi. Prie maišelio jie buvo prisitvirtinę ilgais juodais stiebeliais – šiurkščiais, tampriais kaip guma ir nusėtais mažų gumbelių. Kiekvieno stiebelio gale buvo kekė baltų kietų lėkštelės pavidalo kriauklelių, primenančių nagus. Pieštuko smaigaliu Kali parodė į vieną tamprų stiebelį. Pestūnas stryktelėjo ant baro pasižiūrėti.

– Čia kojytė, arba kotelis, – pasakė ji. – O kieta dalis – žiedynas, arba galvutė.

Katinas pauostė ūsakojį, ir Ruta nustūmė jį.

– Ar jis turi veidą? – paklausė ji.

– Veido gal ir ne, – atsakė Kali. – Bet į viršų atgręžta pusė yra nugarinė, o į apačią – pilvinė. – Ji išsitraukė plastikinę dėželę iš savo žvejo liemenės ir atidarė ją. Viduje buvo sudėti kriminalisto instrumentai: skalpelis, pora pincetų, chirurginės žnyplės, žirklės, maža liniuotė. Išsirinkusi didžiausią ūsakojį, ji skalpeliu atsargiai atpjovė jo kotelio pagrindą nuo maišelio. Nupjautą padarėlį pasidėjo priešais ant baro. Liniuote išmatavo jo ilgį.

– Ar žinai, kokio jis amžiaus? – paklausė Oliveris.

– Sunku pasakyti. Lytiškai jie subręsta po metų ar daugiau. Šis patinėlis ar patelė – tiesą sakant, tai nesvarbu, nes jie

hermafroditai, – jau suaugęs individas. Jie užauga iki dvidešimties centimetrų, arba aštuonių colių, bet šitas tik kiek ilgesnis negu trijų colių, vadinasi, kolonija dar labai jauna arba sąlygos buvo prastos, o gal ir viena, ir kita. Klausyk, Oliveri, ar negalėčiau išbandyti tavo aifono mikroskopo?

Ne per seniausiai Oliveris susimeistravo mikroskopą, prie savo aifono dėklo itin stipriais klijais pritvirtindamas mažą 45 kartus priartinantį vaizdą skaitmeninį lęšį. Iš kažkur Kali žinojo ir apie tai. O juk ką tik sugrįžo į salą. Iš kur ji sužinojo? Ji ištiesė ranką, Oliveris uždarydamas spragtelėjo dėklą, įjungė taikomąjį priedą ir padavė jai aifoną. Kali nukreipus lęšį į ūsakojo galvą, priedas aktyvavo aifono apšvietimą. Ekranėlyje pasirodė išdidintas vaizdas.

– Nuostabu! – šūktelėjo ji. – Matai tas įmantrias kalkingas geldeles?

Ruta per petį dirstelėjo į ekranėlį. Geldelė atrodė kaip kokio priešistorinio roplio letenų nagai.

– Ką tik susiformavę, jie blizgūs ir perlamutriniai, bet ilgainiui, bangų daužomi, tampa grublėti ir papilkėja.

– Kaip ir mes, – tarė Ruta atsilošdama.

– Iš tikrųjų, – pritarė Kali. – Tai irgi byloja apie jų amžių. Viską susumavusi, galiu pasakyti, kad ši kolonija plaukiojo aplinkui mažiausiai porą metų, gal net trejus ar ketverius.

– Jeigu trejus, tai kaip tik prieš cunamį, – įsiterpė Oliveris.

– Taigi, kaip minėjau, tiksliau nustatyti sunku. Bet neatrodo, kad cunamio sąnašos būtų galėjusios atplaukti iki mūsų kranto. Į tokį nuošalų užkampį.

Ji išjungė mikroskopo šviesą ir pasigrožėjo lęšiu.

– Kaip jį pritvirtinai?

Kol Oliveris aiškino „įsilaužimo" į aifoną esmę, Ruta suėmusi pirštais nupjautą ūsakojį apžiūrėjo iš arčiau. Ši informacija

nedaug teparėmė jos cunamio teoriją. Gal vis dėlto Murielė neklydo. Gal maišelis buvo išmestas iš laivo, nors Nao nepanaši į turistę, kruiziniu laivu keliaujančią į Aliaską. Gal ji išmetė maišelį į jūrą kaip raštelį butelyje prieš prasidedant cunamiui, o gal buvo įsidėjusi į kišenę kartu su akmenimis, brisdama į vandenį skandintis. Visi paaiškinimai buvo tikėtini, bet nė vienas neatrodė teisingas. Ruta apskritai nemėgo vėžiagyvių, o dabar, netapę jos ieškomu įrodymu, jie kėlė jai dar didesnį pasibjaurėjimą.

– Ir kodėl jie vadinami žąsų kakleliais? – paklausė ji. – Jokio panašumo.

Atidavusi telefoną Oliveriui, Kali jau dėjosi instrumentus.

– Tiesą sakant, panašumo yra. Yra tokia žąsis, baltaskruostė berniklė, ilgu juodu kaklu ir balta galva. Pas tave atklydę padarėliai pavadinti jos vardu. Žmonės rasdavo ant kranto jais apkibusių šakų ir manydavo, jog šakos nutupėtos berniklių. Ūsakojų galvutes laikydavo berniklių kiaušiniais. Logiška prielaidų grandinė, bet, žinoma, visiškai klaidinga.

– Prielaidos toli neveda, – pasakė Ruta. Ji padėjo ūsakojį ant stalo, ir Pestūnas, jau seniai šito laukęs, čiupo ir nusinešė jį. Nubėgęs iki virtuvės vidurio paleido iš nasrų, pauostė dar sykį ir nusuko nosį. Jis nesižemins tiek, kad ėstų padvėsusį padarą.

– Ispanijoje jie laikomi dideliu skanėstu, – pasakė Kali. – Kojytė ypač švelnaus skonio. Reikia porą minučių pavirti, nulupti odą, paskui suėmus už kiauto įsikišti į burną ir...pukšt! – Rodydama ji pakštelėjo lūpomis. – Ir mėsytė slyste išslysta iš kiauto. O jeigu dar pamirkai į česnakų sviestą su citrina... niam niam!

Jau artėjo šešios ir lauke buvo beveik sutemę. Ruta paėmė galvos žibintą, ir jie nulydėjo Kali iki jos pikapo. Pažvelgusi aukštyn, ji pamatė, kad debesys prasiskyrė ir danguje šviečia pilnatis. Mėnesienoje medžių viršūnes siautė lengvos miglos driekanos, bet apačioje kedrų šakos buvo tamsios ir apsunkusios nuo kiaurą

dieną žliaugusio lietaus. Žibinto spindulys apšvietė kažkokį pavidalą tarp šakų.

– Klausykit, ar čia ne jūsiškė didžiasnapė? – paklausė Kali.

Nutaikiusi spindulį, Ruta pamatė blizgančias juodas plunksnas ir juodos kaip anglis akies žvilgesį.

– Murielė, – pasakė ji, tarsi tai būtų atsakymas į Kali klausimą.

Kali nusijuokė.

– Žinoma, – pasakė. – Bet juk visi apie ją kalba. Mūsų vietiniai imigracijos priešininkai jau nosį rauko.

– Kodėl?

– O ką tu sau manai? – atsakė Kali. – Invazinė rūšis. Egzotinė. Tamsieji plikšliužiai, šluotinis sausakrūmis, armėninė gervuogė, o dabar dar didžiasnapė varna? – Ji pasisuko į Oliverį. – Beje, kalbant apie egzotines rūšis, kas naujo girdėti karo dėl sutarties fronte?

Jis susiraukė. Neoeoceno plotas, kur jis sodino mišką, atsparų klimato pokyčiams, buvo plynai iškirstas miško ruošos kompanijos, o paskui pasirašyta sutartis su sąlyga, kad jis bus apsodintas tik vietinėmis, šiai klimatinei zonai būdingomis rūšimis. Jo medžiai buvo pripažinti egzotiniais, vadinasi, sutartis pažeista. Nei Oliveris, nei jo draugas botanikas, kuriam priklausė žemės plotas, apie tai nežinojo.

– Nieko gero, – pasakė jis. – Kompanija reikalauja stabdyti sodinimą, bet aš įrodinėju, kad atsižvelgiant į sparčią klimato kaitą būtina peržiūrėti terminą „vietinis" ir praplėsti jį įtraukiant buvusias ir netgi priešistorines šios vietovės rūšis.– Jis atrodė prislėgtas. – Semantika, – pasakė. – Kaip kvaila.

Tarsi pritardama didžiasnapė šaižiai karktelėjo, ir Kali nusijuokė.

– Matot? – pasakė. – Ji aklimatizuojasi. Nenustebkite, jeigu mūsų salos ksenofobai, apsiginklavę tinklais ir žibaliniais deglais, nušluos lauką.

Pakėlusi galvą, Ruta akimis ieškojo tamsoje varnos silueto.

– Girdėjai? Verčiau pasisaugok. – Varna suplasnojo sparnais ir pastraksėjo šaka apipurkšdama Kali vandens purslais.

– Ei, – tarė ji šluostydamasi veidą. – Liaukis. Aš tavo pusėj. – Ji pasisuko į Rutą. – Jos labai protingos. Ar žinai, kad...

Ruta pakėlė ranką.

– Žinau, – tarė ji, bet Kali kalbėjo toliau.

– ...kad sliamonų mitologijoje varnos yra magiški protėviai, kurie gali keisti pavidalą ir virsti žmogumi?

– Tik jau nereikia, – tarė Ruta.

Kali nusišypsojo.

–Paprašyk kada nors Murielės, jinai tau papasakos...

6.

Tą naktį atsigulusi Ruta garsiai perskaitė dienoraščio dienos skirsnį. Pestūnas murkdamas drybsojo Oliveriui ant pilvo, o šis, žiūrėdamas į lubas, kasė katinui viršugalvį. Ji perskaitė apie Nao laidotuves ir internete pasirodžiusį vaizdo įrašą.

Išėjo išėjo, išėjo anapus,
Negrįžtamai išėjo anapus...

Patyčių istorija jį supykdė.

– Negaliu klausytis, – pasakė jis. – Kaip mokykla leidžia tokius dalykus? Kaip tas mokytojas galėjo prisidėti?

Ruta neturėjo atsakymo. Pestas nustojo murkęs ir neramiai žvilgtelėjo į Oliverį.

– Pagaliau kas gi čia keista, – niūriai pridūrė Oliveris. – Gyvename patyčių kultūroje. Politikų, korporacijų, bankų, kariškių

patyčių. Visi prievartautojai ir sukčiai. Vagia, kankina žmones, sukurpia beprotiškas taisykles ir duoda toną kitiems.

Ji pakišo ranką jam po galva ir pamasažavo sprandą. Katinas ištiesė leteną ir uždėjo jam ant smakro.

– Pažvelk į Gvantanamą, – tarė jis. – Pažvelk į Abu Graibą. Amerika – blogis, bet Kanadoje ne geriau. Žmonės leidžiasi programuojami, bijo atvirai kalbėti. Pažvelk į dervinguosius smėlynus. Atrodo kaip Tokijo elektros energijos kompanija. Negaliu tokio mėšlo pakęsti.

Jis apsivertė ant šono numesdamas katiną ant čiužinio. Šis nušoko ant grindų ir išėjo iš kambario.

Oliveris užmigo. Ruta atsikėlė ir nuėjo prie lango. Kažkur tenai tarp šakų tupėjo varna. Jų naktinė varna. Jinai nematė jos, bet jai patiko žinoti, kad tarp šešėlių tūno juoda varna. Kažin ar jai jau pavyko susidraugauti su krankliais? Ji įsliuogė atgal į lovą ir leidosi nunešama sapno.

Tą naktį ji antrą kartą susapnavo vienuolę. Ta pati šventykla. Tas pats blausus kambarys, ta pati suplyšusi popierinė širma, ta pati sena vienuolė, apsivilkusi juodu ilgu rūbu, tupinti ant grindų prie stalelio. Sode švelniai mirguliuoja tokia pati mėnesiena, bet tik dabar tolumoje Ruta įžiūri tarytum kokias kapines, blyškiame nakties dangaus fone sustingusį dantytą kupolų ir paminklų kontūrą.

Kambaryje sėdinčios vienuolės veidas, apšviestas aštrios šaltos kompiuterio šviesos, pavargęs ir ligotas. Ji pakelia akis nuo ekrano. Juodi akiniai panašūs į Rutos. Nusiima juos, pasitrina akis, tada pamato Rutą. Išskleidusi platų juodą rankovės sparną pamoja jai, ragindama prieiti arčiau, ir Ruta atsiduria prie jos. Vienuolė duoda jai akinius ir Ruta, prisiminusi, kad paliko savuosius ant

stalelio prie lovos, paima juos. Ji žino, kad turi juos užsidėti. Ima mirksėti. Lęšiai stori ir tamsūs. Akims reikia priprasti.

Ne, nieko nebus. Vienuolės lęšiai per stori ir per stiprūs, jie trina ir naikina ją supantį pažįstamą pasaulį. Rutą suima panika. Ji bando nusiimti akinius, bet jie tarytum priaugę, ir kol ji visaip bando juos nusiplėšti, tas blandus pasaulis įtraukia ją, kaip vėjas šniokšdamas įsuka į save ir sviedžia atgal į kažkokią neįvardytą vietą ar padėtį, kurios ji negali apibūdinti žodžiais. Kaip ją aprašyti? Ne vieta, bet jausmas, nebūties pojūtis, staigus, tamsus ir egzistavęs dar prieš atsirandant žmogui, ir ją apima toks pirmykštis siaubas, kad ji surinka, užsidengia rankomis veidą ir tik tada supranta, jog veido nebėra. Nebėra nieko. Nei rankų, nei veido, nei akių, nei akinių, nei apskritai Rutos. Nieko, tik begalinė negailestinga tuštuma.

Ji klykia, bet garso negirdėti. Stumiasi per platybes ton pusėn, kur tarsi esama kažkokio priekio ar kažko, ką būtų galima pereiti kiaurai, tačiau be veido nėra jokio priekio nei užpakalio. Jokio viršaus ar apačios. Jokios praeities ar ateities. Vien tiktai tas nesiliaujantis pojūtis, kad susilieji ir tirpsti kažkame, kas neturi vardo ir driekiasi į visas puses per amžių amžius.

Tada ji pajunta nelyginant plunksnos prisilietimą ir išgirsta tarytum kokį kikenimą ir spragtelėjimą. Vienu gaistu siaubinga tamsa dingsta ir lieka visiška ramybė ir gerumas. Ne todėl, kad būtų atsiradęs jaučiantis kūnas ar reginčios akys, ar girdinčios ausys, bet ji vis tiek kažkaip tai jaučia. Tarsi sūpuojama paties laiko lopšyje, amžinybę ar dvi ji kyburiuoja apimta palaimos. Kai atsibunda, pažadinta pro bambukinę užuolaidą pralindusio blankaus žiemiškos saulės spindulio, jaučiasi neįprastai rami ir pailsėjusi.

Nao

1.

Ar jums teko girdėti apie naktimis kūną kaustančius geležies apkaustus[79]? Tai toks dalykas, apie kurį Japonijoje žino visi, bet Saniveilyje niekas nėra girdėjęs. Aš tą žinau, nes klausiau Keilos, tai gal amerikiečiams to nė nebūna. Ir aš niekada nebuvau to patyrusi, kol neatvažiavau į Tokiją.

Geležies apkaustais vadinama būsena, kai atsibudęs naktį negali pajudėti, lyg krūtinę tau būtų užgulusi kokia milžiniška įmitusi piktoji dvasia. Tikrai baisu. Po įvykio su greituoju Čiūo ekspresu aš vis atsibusdavau manydama, kad čia tėtis slegia man krūtinę. Lyg tai būtų jo dvasia, o jis pats miręs, bet tada išgirsdavau per visą kambarį aidintį jo knarkimą ir suprasdavau, kad mane tiesiog ištiko miego paralyžius. Tada, būdavo, atsimerkiu ir žiūriu į tamsą. Kartais girdžiu balsus, lyg kokių blogio demonų, bet pati neprakalbu, negaliu nė cyptelėti. O kartais, kol taip guliu, kūnas tarytum ima plaukti kažkur tolyn.

Prieš savo laidotuves aš daug kartų buvau kaustoma tais apkaustais, bet po laidotuvių viskas baigėsi, galbūt todėl, kad pati virtau vaiduokliu. Valgiau, miegojau, kartais rašiau Keilai el. laiškus, bet viduje buvau mirusi, nors tėvai to nepastebėjo.

79 *Kanašibari* (金縛り) – pažod. „metalas" + „sukabinimas, sukaustymas". Tam tikra miego paralyžiaus rūšis.

Keila vis dėlto suprato. Mes gangreit nustojome kalbėtis pokalbių kanalu dėl laiko skirtumo. Tokijuje yra šešiolika valandų anksčiau, o tai reiškia, kad tuo metu, kai Saniveilyje diena, Tokijuje naktis, o kadangi mūsų dviejų kambarių butas tokio didumo kaip Keilos drabužinė, aš negalėdavau lyg niekur nieko naktį atsikelti ir įsijungti kompiuterio pasikalbėti, todėl dažniausiai mes su Keila susirašinėjome el. paštu, o tai baisi nuobodybė. Aš nevirškinu el. pašto. Jis toks lėtas. El. pašte niekada nebūna *dabar*. Visuomet *tada*, todėl taip lengva aptingti ir nebeperskaityti dėžutėje susikaupusių laiškų. Kai išvažiavome iš Saniveilio, visi man rašė kaip išprotėję ir vis klausinėjo visokiausių dalykų apie Japoniją, bet tėčiui prireikė poros savaičių internetiniam ryšiui sutvarkyti, o tada visi mano draugai jau buvo užsiėmę vasaros atostogomis, paskui prasidėjo mokslo metai ir visi nuo manęs atšoko.

Dar kurį laiką bandžiau rašyti į tinklaraštį. Saniveilyje aštuntos klasės mokytoja patarė man jį susikurti, kad galėčiau aprašinėti visus įspūdžius ir pastebėjimus, ir viską, ką įdomaus patirsiu Japonijoje. Prieš mums išvažiuojant tėtis padėjo man jį sukurti pavadinimu „Ateitis yra Nao!“, nes maniau, kad mano ateitis Japonijoje bus vienas didelis amerikietiško tipo nuotykis. Na, ar aš ne pačiuožus?

Iš tikrųjų tai aš nebuvau pačiuožus. Tuo metu turėjau vilčių, nors dabar tai atrodo liūdna ir bravūriška. Aš nekalta, kad nesupratau, kas vyksta. Tėvai tiesiai nepasakė, kodėl išvažiuojame iš Kalifornijos. Saugojo prestižą ir apsimetinėjo, kad viskas gerai, ir aš tikrai nežinojau, kad mes subankrutavę ir be darbo, kol neatvažiavom čia. Kai pamačiau nusmurgusį mūsų butą Tokijuje, man viskas pradėjo galvoj dėliotis ir supratau, kad nepatirsiu jokių didelių nuotykių ir kad nebėra ko dėti į tinklaraštį, nes jaučiuosi visiška lūzerė. Mano tėvai beviltiški, gyvenimas mokykloje košmaras, ateitis nulinė. Apie ką man rašyti?

„Mes su mama mėgstame mirkti viešosios pirties vonioje."

„Šiandien mokykloje fantastiškai leidau laiką – žaidžiau su draugais kakurembą. Kakurembas yra žaidimas, panašus į slėpynes, ir aš buvau ta, kuri ieško!"

„Mano tėtis įsidarbino bėgių inspektoriumi greitojo Čiūo ekspreso linijoje."

Kurį laiką dar rašinėjau tokias žvalias, linksmas žinutes į „Ateitis yra Nao!", bet jaučiausi totali melagė. Paskui vieną dieną, praėjus keliems mėnesiams nuo atvažiavimo, patikrinusi lankomumą pamačiau, kad nuo tada, kai įkūriau tinklaraštį, jame buvo apsilankę tik dvylika žmonių, kiekvienas užtruko po minutę ir jau kelias savaites nebeturėjau nė vieno lankytojo, todėl lioviausi rašiusi. Nieko nėra liūdniau, kaip vienui vienai klajoti kibererdvėje ir kalbėtis pačiai su savim.

Šiaip ar taip, Keila greitai sumetė, kad aš greičiausiai tapau sumauta lūzere ir su manim draugauti jai daugiau ne lygis. Prisiekiu, netgi per internetą žmonės skleidžia virtualų kvapą, kurį kiti užuodžia, nors neįsivaizduoju, kaip tai įmanoma. Tai nėra tikras kvapas, susijęs su feromonų molekulėmis, receptoriais ir panašiai, bet toks pat apčiuopiamas kaip baimės smarvė iš pažastų ar virpesiai, kuriuos skleidi, kai esi elgeta, nepasitiki savim ir tau trūksta gražių skudurų. Gal tavo pikseliai kažkaip tave išduoda, bet aš tikrai pradėjau tokį kvapą skleisti, nes Keila jį užuodė anapus vandenyno.

Keila – visiška mano priešingybė. Ji žiauriai pasitiki savim, turi krūvas šlamančiųjų ir nieko nebijo. Ir nors mes jau kurį laiką nebesusirašinėjom ir nebežinau, kokioje mokykloje ji mokosi, esu šimtu procentų įsitikinusi, kad ten ji pati populiariausia, nes tokios kaip ji visur būna populiariausios. Būti antroje vietoje Keilai neįmanomas dalykas, taip buvo jau antroje klasėje, kai ji leido man per priešpiečius atsisėsti šalia jos. Kai dabar pagalvoju, tikras stebuklas, kad ji apskritai buvo mano draugė.

Reikalai pablogėjo, kai nusiunčiau jai savo nuotrauką su nauja mokykline uniforma ir ji man atrašė tą žiauriai ironišką laiškelį, kuris skambėjo maždaug taip: „Šakės, kokia čiki piki uniforma! Tikra manga! Atsiųsk man tokią, per Heloviną pabūsiu jap. mergaitė!“

Jai mano naujasis gyvenimas buvo tik *cosplay*[80], o man jis buvo tikrų tikriausias. Mudviejų niekas nebesiejo. Nebegalėjome kaip anksčiau aptarinėti madų ar mokyklos vaikų, kuris iš jų lūzeris, kuris mokytojas patinka, kuris užknisa. Mūsų pasikalbėjimai ir laiškai atsimušdavo į sieną, ir ji vis ilgiau ir ilgiau man neatsakydavo, o po kurio laiko prapuolė visai. Kai bandžiau ieškoti jos per internetą ir ji visada būdavo atsijungusi, nors žinojau, kad turi būti prisijungusi, supratau, jog tiesiog išbraukė mane iš savo pažįstamų sąrašo.

Aš vis dar kartais jai parašydavau, bet ji beveik niekada nebeatsakydavo. Po savo laidotuvių mėginau atvirai pasipasakoti, kaip nekenčiu mokyklos ir gyvenimo Japonijoje ir kaip ilgiuosi Saniveilio, bet vis dėlto nesiryžau parašyti jai nei apie idžimę, nei apie savo tėtį ir visą susidariusią padėtį, taigi, jeigu jau sąžiningai, ji nežinojo svarbiausių dalykų. Aš nekaltinu jos už tai, kad nesuprato. Galiausiai ji parašė glaustą, žavingą ir linksmą laiškutį, iš kurio buvo aišku, kad atsisako su manim bendrauti, jeigu žadu ir toliau verkšlenti.

Paskui nusiunčiau jai „Tragiškos ir belaikės naujokės Jasutani mirties“ nuorodą, įrašą apie savo laidotuves. Svarbiausia, norėjau ją šokiruoti, bet, kaip jau sakiau, tam tikra prasme didžiavausi to puslapio populiarumu. Ilgai laukiau atsakymo, bet nesulaukiau. Gal taip ir būna, kai numiršti. Iš pradžių manai, kad niekas

80 *Cosplay* (コスプレ) – japoniško slengo žodis, sudarytas iš angl. „kostiumas“ + „žaidimas“, reiškia persirengimą, daugiausia mangos ir animės kūrinių herojų drabužiais.

neatsako, todėl patikrini „išsiųstuose laiškuose“, ar laiškas tikrai nuėjo. Tada patikrini interneto paslaugų teikėją – pažiūri, ar tavo paskyra aktyvuota, ir galiausiai belieka padaryti išvadą, kad tavęs nebėra.

Dabar suprantat, kodėl jaučiausi kaip vaiduoklis. Japonijoje vaiduokliai – rimtas dalykas. Ne tokie kaip Amerikoje, apsisiautę paklodėmis. Japonijoje jie su baltais kimono, su užkritusiais ant veido ilgais juodais plaukais ir be kojų. Dažniausiai tai moterys, ir jų nertėjimas suprantamas, nes kas nors jas yra šiurpiai nuskriaudęs. Kartais moterys, su kuriomis elgiamasi tikrai blogai, tampa ikisudamomis[81], ir jų sielos, palikusios miegantį kūną, klajoja po miestą rengdamos tatarius[82] ir užsisėsdamos klasiokams ant krūtinės iš kerštо už patirtus kankinimus. Tokį tat tikslą nusibrėžiau vasaros atostogoms. Tapti gyvu vaiduokliu.

Aš nebuvau tokia trenkta, kaip atrodo, nes vaiduoklystė yra mūsų šeimos bruožas, nors tai suprasti pradėjau tik dabar. Mano tėtis ėmė elgtis dar keisčiau. Visą dieną jis išbūdavo namie, bet naktį, kai mes su mama užmigdavom, išeidavo pasivaikščioti. Ko jis išsėlindavo naktį? Gal irgi kam nors vaidendavosi? Gal pasiversdavo vampyru ar vilkolakiu? Gal turėjo romaną?

Aš gulėdavau lovoje, sukaustyta ir negalėdama pakrutėti, ir įsivaizduodavau, kaip jis šlepsi tamsiomis ir vingiuotomis šitamačio[83] gatvėmis, per Arakavos bei Sendžiu rajonus ir senus kaimyninius Asakusos bei Sumidos kvartalus, kur gyvena darbininkai ir kur naktį tuščia, nes visi miega. Po poros valandų prieina nedidelį parkelį prie Sumidos upės, su betonine sienele palei krantą, kad vaikai neįkristų į vandenį, ir persisvėręs per sienelę, žiūri į plaukiančias pro šalį šiukšles. Kartais net girdėdavau, kaip jis kalbina

81 *Ikisudama* (生き鵺魅) – gyvas vaiduoklis.
82 *Tatari* (祟り) – dvasinės atakos.
83 *Šitamači* (下町) – miesto centras.

laukines kates, kurios čia išnyra, čia vėl dingsta tarp šiukšlių ir šešėlių. Kartais, sėdėdamas ant sūpynių, jis išrūko paskutinę savo „Short Hope“ cigaretę, svarstydamas, kaip priversti gyvą kūną skęsti. Pristigęs cigarečių, grįžta namo ir įsliūkina į kambarį. Aš visada girdžiu, kaip spragteli durų skląstis, nes laukiu. Tas skląsčio spragtelėjimas išsklaido burtus. Kol jo neišgirstu, negaliu pajudėti.

2.

Vieną naktį, praėjus kokiai savaitei po mano laidotuvių, aš susapnavau tokį kvailą kosminį sapną apie vieną savo klasiokę, sukebanę Reiko. Man regis, rašiau apie ją anksčiau. Ji buvo superprotinga ir populiari, tokia japoniška Keila. Niekada iš manęs nesityčiodavo tiesiogiai, vadinasi, nežnaibydavo, nestumdydavo ir nebadydavo žirklėmis. Jai to ir nereikėjo, nes visi kiti išsirikiuodavo į eilę, kad galėtų tai padaryti už ją. Ji tik pasižiūri į mane persikreipusiu veidu, lyg būtų pamačiusi kokią šlykštynę ar dvėseną, ir jos draugės kimba į darbą. Dažniausiai net nesivargindavo pasižiūrėti, bet kartais aš pagaudavau jos žvilgsnį, kai ji neskubėdama grįždavosi nuo manęs, ir jis būdavo toks žiaurus ir tuščias kaip niekas kitas pasaulyje.

Ją aš ir sapnavau, tą jos žiaurią akį, tik ji buvo gigantiška, didelė kaip dangus. Nežinau, kaip paaiškinti. Buvo naktis, ir aš buvau mokyklos kieme, sukaustyta geležies apkaustais gulėjau dėžėje, bet gal tai buvo ir karstas. Mano klasiokai spoksojo į mane, ir jų akys žėrėjo kaip žvėrių miško tamsoje. Paskui jie pradėjo mirksėti ir vienas po kito dingo, kol liko tiktai Reiko akis, įsmeigta į mane ir spinduliuojanti lazerinį spindulį, tik tas spindulys buvo šviesos priešingybė, nes buvo šaltas, juodas ir tuščias. Akis vis plėtėsi ir

plėtėsi, mygdama mane žemyn, apgaubdama mane, visą pasaulį ir viską, kas jame, ir vienintelis būdas išgelbėti pasaulį buvo smeigti virtuvinį peiliuką tiesiai į akies lėliukę. Aš taip ir padariau. Užsimerkiau ir bedžiau peilį į tamsią skylę, dar ir dar, kol pajutau, kad kažkas plyšo. Iš membranos plyšio ėmė sunktis šaltas kaip azotas tirštas skystis. Žinojau, kad turiu bėgti iš čia, bet nepajėgiau, tada maišas pratrūko ir ledinis skystis pliūptelėjo iš jo, ir buvo jau vėlu, bet aš žinojau, kad nors ir mirsiu nuo šalčio, būsiu išgelbėjusi pasaulį nuo baisingos Reiko akies.

Durų skląsčio spragtelėjimas pažadino mane. Tėtis sugrįžo iš savo naktinio pasivaikščiojimo, ir aš supratau, kad tai buvo sapnas. Buvo liepos mėnuo, karšta ir tvanku net naktį, bet net kalenau dantimis iš šalčio. Susisupau į antklodę ir apsimečiau mieganti, kol tėvas įėjo į miegamąjį ir susirangė ant čiužinio. Laukiau, kol iš garsų supratau, kad užmigo. Mama miegodavo tyliai, o tėtis kvėpuodamas visada papsėdavo lūpomis pu pu pu. Įsitikinusi, kad jis miega, atsikėliau ir atsistojusi prie jo kurį laiką jį stebėjau. Iš kampo kompiuterio šviesos diodai apšvietė tarpelį tarp jo lūpų, ir aš pagalvojau, kas būtų, jeigu prispausčiau nykštį prie jo, bet to nepadariau ir pirštų galais nutykinau į svetainę.

Koridoriuje ant gembės kabėjo jo striukė, ir aš užsimečiau ją ant pečių. Tą švarką jam padovanojo kompanija Saniveilyje, žiauriai geros kokybės superinę striukę, kokias duoda aktoriams per filmavimus, su „Gore-Tex“ ir „IT“ ženklais ant nugaros, ir jis vilkėdavo po juo džemperį su gobtuvu tais laikais, kai pats buvo superinis ir geros kokybės, dar prieš poliesterio kostiumų erą. Švelnus šilkinis pamušalas dar buvo šiltas nuo jo kūno, bet nuoga mano oda šiurpo dar labiau. Stipriai įsisupau į striukę ir po kiek laiko vėl sušilau. Priėjau prie balkono durų ir priglaudžiau veidą prie stiklo. Iš balkono vaizdas buvo nykus. Mūsų rajonas ne toks,

kaip dauguma žmonių įsivaizduoja Tokiją, blizgantį ir modernų kaip Šindžiuku ir Šibujos seniūnijose, su dangoraižiais iš betono ir stiklo. Šis rajonas buvo panašus į lūšnyną, seną ir perpildytą žmonių, su nedideliais bjauriais, dėmėtais nuo vandens cementiniais daugiabučiais, sugrūstais į tą vieną kreivą gatvę. Iš mūsų balkono mačiau sienas ir senų čerpių stogus, susiduriančius keistais kampais. Jie atrodė kaip koks durstinys iš atskirų plokštumų ir paviršių, prilaikomų telefono ir elektros laidų, vijomis kadaruojančių nuo visų stogų.

Dieną galėjai matyti lopinėlius dangaus, bet naktį viskas skendo tamsoje, švietė tik gatvės žibintų salelės ant grindinio, namais aukštyn šliuožiančios taksi žibintų juostos, mirguliuojantys ant sienų dviračių atšvaitai. Be to, čia būdavo tylu. Girdėti, kaip žiurkės krebžda naršydamos po šiukšles, kaip šaižiai kvatoja baro merginos, parsvirduliuojančios namo su savo klientais. Prisimenu, kad tą naktį buvo ypač tylu ir ramu, lyg visas miestas būtų jautęs mano sapno siaubą ir geležies apkaustus. Jokio judesio, net katės šešėlio.

Mano sapnas buvo toks tikroviškas. Gal rytoj sužinosiu, kad Reiko naktį pasikorė ar buvo nužudyta. Ar aš dėl to būsiu kalta? Tada man toptelėjo, kad galbūt virtau ikisudama, o jeigu ir ne, tai gal galėčiau ja virsti. Reikėtų pasipraktikuoti, bet vasaros atostogos tik prasidėjo, o ką aš dar galėčiau veikti laisvu laiku? Kuo daugiau apie tai galvojau, tuo labiau užsikrėčiau ta mintimi ir visą rytojaus ir kitą dieną vis laukiau žinių apie Reiko. Netgi prirėmiau Daisukę, ar jis jos nematęs. Daisukė ir Reiko per vasaros atostogas vaikščiojo į tą pačią parengiamąją mokyklą. Dauguma mano klasiokų lankė parengiamąją mokyklą ruošdamiesi aukštesniosios mokyklos egzaminams, kurie laikomi antrame devintos klasės pusmetyje. Iš esmės, jeigu esi japonas, tie egzaminai nulemia visą

tavo ateitį ir visą likusį gyvenimą, ir netgi gyvenimą po jo. Tai reiškia:

nuo to, kokia bus aukštesnioji mokykla, priklauso, koks bus universitetas,

nuo to priklauso, kokioje dirbsi kompanijoje,

nuo to priklauso, kiek uždirbsi,

nuo to priklauso, su kuo susituoksi,

nuo to priklauso, kokie bus tavo vaikai ir kaip juos auginsi,

kur tu gyvensi ir mirsi,

ar tavo vaikai turės pinigų tau ištaisyti prašmatnias laidotuves su aukšto rango budistų šventikais, kurie deramai atliks laidojimo apeigas, kad galėtum pakliūti į Tyrąją žemę, nes kitaip tapsi alkana kerštinga dvasia, pasmerkta vaidentis gyviesiems dėl visų savo nepatenkintų troškimų, o visa tai prasidėjo tada, kai susikirtai per stojamuosius egzaminus ir nepatekai į gerą aukštesniąją mokyklą.

Taigi, jeigu tau rūpi gyvenimas, gali suprasti, kad parengiamoji mokykla yra labai svarbi. Dauguma mano klasiokų ir jų tėvų žiūrėjo į tai labai rimtai, bet mano tėvai negalėjo sau leisti papildomo mokymo, o ir man buvo tas pats. Juk aš jau buvau kerštingoji dvasia, persekiojanti gyvuosius, todėl buvo ne taip ir svarbu, ar aš gyva, ar mirusi, be to, aš užaugau Saniveilyje ir į tokius dalykus žiūrėjau kitaip. Širdyje esu amerikietė ir tikiu, kad turiu laisvą valią pasirinkti savo likimą.

Grįžtant prie Daisukės, aš prirėmiau jį prie to paties gėrimų automato, iš pradžių šiek tiek apstumdžiau, o paskui paklausiau apie Reiko, ar jai nieko neatsitiko, ar ji nepraleido pamokų, bet jis atsakė, kad jai nieko neatsitiko ir ji kiekvieną dieną būna mokykloje.

Primygau jį smarkiau. Ar ji neperšalusi, kvočiau žnybdama jam ranką, ar jai neprasidėjo alergija? Ar nosis nevarva? Akys neašaroja?

Taip, pasakė jis, prisiminęs, kai aš jam priminiau, prieš keletą dienų ji buvo atėjusi į klasę su akies tvarsčiu.

Mano širdis beveik sustojo plakusi, ir aš jį paleidau. Kada? Reikalavau atsakyti, ir jis lenkdamas pirštus suskaičiavo.

Pirmadienį, pasakė. Ji buvo su akies tvarsčiu pirmadienį. Aš sulaikiau kvapą. Tą sapną sapnavau sekmadienio naktį.

Aš vėl prispaudžiau jį prie automato ir priverčiau papasakoti visą istoriją. Jis pasakė, kad iš pradžių visi pamanę, kad jai išaugo miežis, labai didelis, ir vienas berniukas net išdrįsęs pavadinti ją baikine. Bet Reiko tik žavingai nusijuokusi ir atšovusi, kad čia jos toks kostiumas ir kad ji esanti Džiubei – samurajų mergaitė iš „Dailiojo akies raiščio paslapties". Ir tikrai, pasakė Daisukė, tas raištis buvęs rausvas ir širdelės pavidalo, toks kaip žavusis Džiubei raištis, todėl, kai Reiko užsipuolė berniuką, pavadinusį ją bakterija, ir savo rankomis mušte išmušė tą nesąmonę jam iš galvos, visi nusprendė, kad raištis suteikė jai magiškos ir fantastiškos jėgos, kokią turi ta samurajų mergaitė. Kai kurie pirmą kartą matė ją mušantis, todėl iš tiesų atrodė, kad ji turi antgamtinių galių, pasakė Daisukė.

Visa tai jis pašnibždomis išbėrė man skersgatvyje.

– Ir tu ja patikėjai? – paklausiau. – Tu toks atsilupėlis?

Jis patraukė savo liesais petukais. Be mokyklinės uniformos, pro marškinėlius išsišovusiais kaulais, jis atrodė dar panašesnis į vabzdį. Beviltiškas lopas.

– Ji panaši į Džiubei, – sumurmėjo jis. – Jos graži figūra.

Reiko iš tikrųjų buvo subrendusi ne pagal amžių, ir tai mane siutino, o dar labiau, kad Dasukė taip sako. Vadinasi, net toks skystimas kaip jis sugeba pastebėti krūtis ir kojas, todėl partrenkiau

jį ir įgnybau kiek smarkiau, negu derėjo, tegu žino, jog nereikia jokio dailaus akies tvarsčio, kad priverstum ką nors apsižliumbti. Bet kai paleidusi jį pagaliau ėjau namo, permąstydama viską, ką pasakė Daisukė, staiga suvokiau, ką aš padariau. Na kas, jūsų manymu, buvo po akies tvarsčiu? Mažų mažiausiai miežis, o gal net tikra žaizda, o tai reiškė, kad aš pasiekiau savo tikslą. Kol miegojau ir sapnavau, mano dvasia paliko kūną ir nuskriejo atkeršyti priešui. Aš buvau gyvas vaiduoklis, ir suvokus tai mane užplūdo palaimingas galios pojūtis.

3.

Praėjus savaitei po to, kai supratau esanti gyvas vaiduoklis, mus aplankė senolė Džiko. Tuo metu, kai suskambėjo durų skambutis, aš svetainėje skaičiau mangą, o tėtis balkone sėdėjo ant kibiro šalia skalbimo mašinos ir rūkė. Paprastai mes nekreipdavome dėmesio į skambučius, nes neturėjome jokių draugų ir dažniausiai ateidavo skolų išieškotojai ar kas nors iš namų bendrijos, bet skambutis suskambo dar ir dar kartą. Aš pasižiūrėjau į tėtį balkone norėdama sužinoti, ką turėčiau daryti. Jis stovėjo tenai baimės pilnomis akimis, užlindęs už iškabintų šlapių skalbinių, ir atrodė lyg su peruku tarp karančių palei ausis kojinių ir apatinių.

Nuo to karto, kai jis buvo suimtas už šokimą po traukiniu, darėsi vis labiau paranojiškas, o tai itin būdinga hikikomoriams. Kaip jau sakiau, be naktinių vaikštynių, jis eidavo tik į miesto pirtį, bet tiktai sutemus ir tik tada, kai pradėdavo smirdėti ir mama pagrasindavo, kad išvarys jį miegoti į balkoną, jeigu neis. Ko gero, jis būtų mielai ten miegojęs.

Jam patiko balkonas, nes ten galėjo rūkyti, be to, tai buvo vienintelė proga per dieną įkvėpti gryno oro. Sėdėdavo tenai ant

apversto kibiro ir skaitydavo mangą, mano parneštą iš šiukšlių konteinerio, o kai baigdavo rūkyti, sugrįždavo į kambarį ir skaitydavo savo „Didžiuosius Vakarų filosofijos protus" ir lankstydavo popierinius vabzdžius. Dabar jis beveik niekada nebedirbdavo prie kompiuterio ir nebenaršydavo interneto, ir tai buvo didžiausia keistenybė, nes Saniveilyje jis tik tą ir tedarydavo. Labai retai jį išvis įjungdavo, nebent retsykiais, norėdamas išsiųsti el. laišką vienam iš buvusių Saniveilio draugų. Jau pradėjau manyti, kad gal jis irgi ikisudama arba užvaldytas pabaisos, kokios nors suiko ar milžiniškos kapos[84] iš tamsiųjų Sumidos upės vandenų, iščiulpusios jo kraują ir palikusios tuščią kūną ant kranto. Buvo labai panašu.

Šiaip ar taip, kai skambutis nuskambėjo trečią ar ketvirtą kartą, nuėjau atidaryti. Maniau, gal namo savininko žmona arba dujų tikrintojas, arba gyventojų surašymo pareigūnas, arba porelė skaisčiaveidžių mormonų, vykdančių savo misiją. Kodėl tie mormonų misionieriai, net būdami skirtingo ūgio ar rasės, atrodo kaip identiški dvyniai? Taip aš svarsčiau eidama prie durų, todėl nė nenustebau pamačiusi už jų dvi ypatas vienodomis šviesiai pilkomis pižamomis ir šiaudinėmis skrybėlėmis nuo saulės. Tai buvo ne mormonai, bet atrodė kaip klonai ir jų veidai buvo skaistūs ir spinduliuojantys, todėl pamaniau, kad čia kokios kitos rūšies tikėjimo atstovų porelė. Kodėl visų tų religinių tipų tokie skaistūs ir spinduliuojantys veidai? Na, gal ir ne visų, tik įkvėptųjų, lyg Dievo šviesa smelktųsi jiems pro poras.

Sprendžiant iš švytinčių veidų, tiedu tipai buvo tikrai Dievo įkvėpti, nors abu itin menko ūgio. Vienas iš jų buvo senas, o

84 *Kappa* (河童) – pažod. „upės vaikas". Piktavalė išdykėliška mitologinė būtybė, kaip vandens dvasia, plėvėtomis rankomis ir kojomis, žvynuota žalia, mėlyna ar geltona roplio oda. Ji turi skydą, panašų į vėžlio šarvus, ir dubens pavidalo įdubą galvoje, kuri turi būti pilna vandens. Jeigu vanduo išsilieja, kapą surakina paralyžius.

kitas jaunas, ir net pro skrybėles mačiau, kad abu pliki. Jų pižamos buvo tokios kaip vienuolių šventykloje pakeliui į mokyklą, todėl nusprendžiau, kad jie budistai ir atėjo čia prašyti pinigų, o jeigu taip, tai, deja, ne tuo adresu.

Jie žemai nusilenkė. Aš irgi, tipo, linktelėjau. Japonų akimis, nesu itin mandagi.

– *Odžiama itašimasu. Tadaima lotosan va irasšiaimasuka?* – paklausė jaunesnysis, o tai reiškia maždaug: „Prašom atleisti už įsibrovimą. Ar jūsų gerbiamasis tėvas šiuo metu yra namie?“

– Ei, tėti! – šūktelėjau angliškai atsisukusi į kambarį. – Pas tave atėjo du neūžaugos su pižamomis.

Aš mėgdavau krėsti tokius pokštus tėčiui ir mamai – staiga pradėti kalbėti angliškai. Namie taip darydavau dažnai, o kartais ir parduotuvėje ar pirtyje. Japonai sunkiai supranta šnekamąją anglų kalbą, todėl kai ką nors pasakai greitakalbe, jie dažniausiai nesusigaudo. Aš nesakydavau negražių dalykų, nebent vieną kitą, ir tėčiui tai visada atrodydavo juokinga. O man smagu jį prajuokinti.

Tai va, šį kartą pradėjo kikenti jaunesnysis vienuolis, o aš tada: ot, šūdas, kaip susimoviau, ir atsisukau pasižiūrėti į juos dar kartą, ir kai man jau ėmė ryškėti, kad iš tikrųjų tai dvi moterys, senesnioji, nusiavusi savo zori[85] ir nusiėmusi skrybėlę, pranėrė pro mane į svetainę ir beregint atsidūrė balkone pas tėtį, kuris tuo metu stovėjo persisvėręs per kraštą ir žiūrėjo į šaligatvį, lyg būtų taisęsis šokti. Senoji vienuolė užsilipo ant kibiro ir persisvėrė per turėklą greta jo kaip mažas vaikas, besiverčiantis per laipynę. Ji pati buvo smulki kaip vaikas, gal todėl tėtis ir ištiesė ranką saugodamas, kad ji nenukristų. Tai buvo instinktyvus tėčio refleksas, tas pats judesys, kartotas, ko gero, šimtus kartų, kai kildavo pavojus, kad aš galiu nusisukti sprandą ar mirtinai susižaloti, tik niekada

85 *Zori* (草履) – šlepetės.

jo nemačiau štai taip iš šalies ir buvau apstulbusi, koks jis greitas ir vikrus. Kaip blogai, kad jis negali taip ištiesti rankos ir išgelbėti savęs paties.

Tada senoji vienuolė kažką pasakė. Nežinau ką, bet tėtis atsisuko ir pasižiūrėjo į ją, paskui žengtelėjo nuo turėklų ir atsisėdęs ant kibiro užsidengė rankomis veidą. Jaučiau, kaip mane apima baimė. Nežinau, ar jūsų tėtis dažnai verkia, bet, mano galva, tai kraupus vaizdas, o aš jau kartą po greitojo Čiūo ekspreso incidento turėjau jį kęsti ir netroškau vėl to patirti, ypač svetimų žmonių akivaizdoje. Tik atrodė, kad senoji to nepastebi, o gal tiesiog leidžia pabūti jam su savim. Ji vis dar žiūrėjo žemyn į gatvę, o kai prisižiūrėjo iki valiai, atsisuko, išsilygino savo pižamą ir ėmė plekšnoti tėčiui per galvą, kiek atsainiai, kaip mažam vaikui, kuris pargriuvo ir užsigavo, bet nelabai smarkiai. Plekšnodama įdėmiai dairėsi po mūsų butą, ir miglotas jos žvilgsnis lėtai slydo visų daiktų paviršiumi: per kaupiną nuorūkų peleninę, šūsnis drabužių, kompiuterį su priedais, mangą ir krūvą lėkščių kriauklėje, kol galop apsistojo prie manęs.

– *Nao-chan desu ne?*[86] – pasakė ji. – *Ohisašiburi.*[87]

Aš nusukau akis, nenorėdama per greitai išsiduoti, kad esu Naoko.

– *Okikunatta ne*[88], – pasakė ji.

Tikrai neviršinu, kai žmonės aiškina, kokia aš didelė, ir ką ta neužauga senikė išvis apie tai išmano, be to, kas ji įsivaizduoja esanti, kad įsibrauna į svetimus namus ir reiškia savo nuomonę?

Tuo metu, kai taip galvojau, tėtis krustelėjo ant savo kibiro, pakėlė galvą ir atsiduso, Obačiama...[89] ir aš tada tik: na, žinoma!

86 Brangioji Nao, ar ne tiesa?
87 Kaip daug laiko praėjo.
88 Tu smarkiai užaugai, ar ne?
89 Pagarbus, bet intymus žodis kreipiantis į senelę.

Juk čia senoji mylimoji jo senelė. Jis žiūrėjo į ją iš apačios ir dabar mačiau, kad neverkia, bet skruostai buvo paraudę kaip išgėrusio, nors žinojau, kad nuo greitojo Čiūo ekspreso incidento namie nebūdavo jokio gėralo, vadinasi, jis tiesiog buvo sutrikęs ar susigėdęs. Prisipažįstu, man irgi buvo gėda žiūrint į jo dėmėtą veidą, paraudusias akis ir sudžiūvusiomis traiškanomis aplipusias blakstienas, stambias pleiskanas tarp riebaluotų plaukų. Jo marškinėliai trumpomis rankovėmis buvo dėmėti, pažastys pageltonijusios, o kai jis atsistojo, pirmą kartą pastebėjau, kad jo nugara išsirietusi kaip S raidė, pilvas išdribęs, krūtinė įdubusi, pečiai pakumpę.

Už nugaros pasigirdo balsas.

– Šicurei itašimasu...[90] – pasakė jaunesnioji. Buvau užmiršusi apie ją, bet dabar atsisukusi ir pasižiūrėjusi atidžiau pamačiau, kad ji ne tokia jauna, kaip pamaniau iš pradžių. Apie plikas damas apskritai sunku spręsti. Vienintelė plika moteris, mano matyta iš arti, buvo Keilos mama Saniveilyje – ji sirgo krūties vėžiu ir visi jos plaukai buvo išslinkę, net antakiai, bet veidas ne toks skaistus kaip šitų dviejų, o išdžiūvęs ir pilkas kaip statybinis kartonas.

Jos abidvi turėjo po mažą lagaminėlį su ratukais ir jaunesnioji kaip tik bandė jį įridenti į mūsų prieškambarį, bet kadangi ant grindų buvo primesta šlepečių ir batų, teko vežti per viršų. Paskui ji išsispyrė iš sandalų ir įžengusi į svetainę priėjo prie manęs ir nusilenkė.

– Prašom užeiti? – paklausė ji gražiai tardama angliškai, lyg aš čia būčiau viešnia, atvykusi iš Amerikos. Aš linktelėjau, nes tikrai jaučiausi užsienietė, gyvenanti tame suknistame Tokijo bute su tais keistais žmonėmis, kurie tvirtino esantys mano tėvai, nors daugiau mažai ką apie juos težinojau.

90 Atleiskite už įsibrovimą.

Saniveilyje manydavau, kad esu įdukrinta. Kai kurios mano draugės tenai buvo paprastų kaliforniėčių įvaikintos kinės, bet aš jaučiausi atvirkščiai, kaip paprasta Kalifornijos mergaitė, įvaikinta japonų tėvų, keistų ir nepanašių į kitus, bet pakenčiamų, nes Saniveilyje japonai buvo lyg ir išskirtiniai žmonės. Kitos mamos prašydavo maniškės išmokyti jas vynioti sušius ir dėlioti puokštes, o tėčiai laikydavo maniškį savo mažu augintiniu, kurį gali pasiimti į golfo laukus pabėgioti ir išmokyti naujų triukų. Jis visada grįždavo namo su naujutėlaite aukštos klasės įranga, kaip „Weber" kepsninė ar dėžė kompostui, ir nors mama nemokėjo jomis naudotis, tai buvo klasė. Mes gyvenome prašmatniai. Čia vos suduriame galą su galu.

4.

Žinot, ką aš pagalvojau? Jeigu būčiau krikščionė, jūs būtumėt mano Dievas.

Kodėl? Juk aš kalbuosi su jumis taip, kaip, man atrodo, kai kurie krikščionys kalbasi su Dievu. Ne tada, kai meldžiasi, nes kai meldiesi, tai visada ko nors prašai, bent taip man aiškino Keila. Ji melsdavosi prašydama kokio nors daikto, paskui pasakydavo tėvams, dėl ko meldėsi, ir dažniausiai gaudavo, ko nori. Greičiausiai jie manė taip stiprinantys jos tikėjimą, bet aš žinau, kad tai nepadėjo.

Na, bet iš tikrųjų tai aš nemanau, kad jūs esate Dievas ir nesitikiu, kad patenkinsite mano norus ir panašiai. Man tiesiog patinka, kad galiu kalbėtis su jumis, o jūs norite klausytis. Bet aš turiu paskubėti, antraip nesuspėsiu papasakoti visko, ką reikia.

Džiko su tėčiu vis dar kalbėjosi balkone, o jaunesnioji vienuolė, vardu Mudži, padėjo man paruošti arbatą, ir tada mes

susėdę mandagiai japoniškai pasišnekučiavome apie nieką, kol parėjo mama ir iš to, kokia ji apsimetė nustebusi, pamačiusi savo svetainėje dvi budistų vienuoles, aš supratau – tai jos darbas, be to, ji buvo nuėjusi į parduotuvę apsipirkti ir parnešė iš restoranėlio sušių penkiems žmonėms ir didelį butelį alaus, o to niekada nebūtų dariusi vien tik dėl manęs ar tėčio.

Kai pavalgėme, nuėjau į miegamąjį ir įsijungiau internetą patikrinti, kiek dar žmonių apsilankė „Tragiškos ir belaikės naujokės Nao Jasutani mirties" puslapyje, bet lankytojų skaičius nebuvo padidėjęs nuo paskutinio karto, kai jį tikrinau, ir aš nusiminiau, nes buvau mirusi mažiau kaip dvi savaites, o jau visi mane užmiršo. Nieko nėra liūdnesnio už kibererdvę... bet aš jau tą sakiau.

Girdėjau, kaip svetainėje jie kalbasi apie tai, kad Džiko šventyklai reikia remonto ir kaip danka[91] neišgali sumokėti už darbus, nes visas jaunimas išvažiavo į miestus, o pasilikę senukai neturi daug lėšų. Paskui pokalbio tema nukrypo kitur, balsai pritilo ir aš išgirdau žodžius *idžimė*, *homušiku*[92] ir *njuugakušiken*[93], todėl užsidėjau ausines, kad negirdėčiau. Dar nykesnis dalykas už kibererdvę yra paauglės būsena, kai ji sėdi miegamajame, kuriuo turi dalintis su savo lūzeriais tėvais, nes jie neturtingi ir negali išsinuomoti pakankamai didelio buto, kad turėtum atskirą kambarį, ir klausosi, kaip jie aptarinėja vadinamąsias tavo problemas. Padidinau garsą ir pasiklausiau kelių Niko Dreiko gabalų, kuriuos man davė tėtis ir kurie mane iš tikrųjų kabina: „Mane laikantis laikas", „Diena baigta". Niko Dreiko dainos tokios liūdnos. Jis taip pat nusižudė. Galiausiai nebegalėjau daugiau klausytis, todėl pasidaviau ir nuėjau į svetainę.

91 *Danka* (檀家) – parapijiečių bendruomenė.
92 *Homušiku* (ホームシック) – iš ang. *homesick* (išsiilgęs namų, tėvynės).
93 *Njuugakušiken* (入学試験) – stojamieji egzaminai.

Jie vis dar sėdėjo prie stalo, kur mes valgėme, tik vietoj sušių ant jo buvo maža lėkštelė, pridėta fluorescencinių žalių močių[94] su kažkokias makaronais viršuje ir maišelis japoninių pipirkrienių. Jie gėrė alų, pasistatę priešais mažus stiklinaites, tik mama arbatą, o tėtis buvo nusinešęs alų į balkoną, kad galėtų parūkyti.

– O šitie iš kur čia? – paklausiau angliškai besdama pirštu į močį. – Aš nevirškinu saldžių ryžių kukulių, bet ar negalima buvo to išsiaiškinti, ką?

Mama suraukė kaktą ir papurtė galvą, o tai reiškė, kad man nedera rodyti pirštu ir taip pat nedera kalbėti angliškai. *Čotto, osuvari...* – pasakė ji plekšnodama per pagalvėlę, ir tai reiškė, kad turiu atsisėsti šalia jos kaip kokia išdresuota čihuahua.

Aš pasitraukiau atatupsta.

– Einu miegoti, – atsakiau jai vis tiek angliškai. – Aš mokiausi, pavargau.

Jie visi žiūrėjo į mane – tėtis iš balkono, Džiko prisimerkusi iš kitapus stalo ir Mudži, atsiklaupusi prie mano kojų, smarkiai įraudusiu nuo alaus veidu, dabar dar skaistesniu, jeigu tai buvo įmanoma. Ji paėmė lėkštę su žaliais ryžių kukuliais ir pasiūlė man.

– Prašau! Čia zunda-moči. Ypatingas sojų patiekalas iš Sendajaus regiono.

Mandagiai linktelėjau, atseit suprantu, apie ką ji čia, nors ir nesupratau. Ji palaukė, bet kadangi aš nesivaišinau, padėjo lėkštę atgal ir paėmusi alaus butelį supylė likutį į Džiko stiklinaitę. Ji iš tų, kurioms tik duok pasitarnauti.

– Mokytoja Džiko labai mėgsta, – pasakė ji. – Mokytoja stipri gerti sakę, bet aš labai silpna. – Ji sukikeno ir nusiraugėjo, paskui prisidengė burną delnu. Jos akys suapvalėjo, ir akių obuoliai ėmė vartaliotis akiduobėse kaip kaštainiai lukštuose. Aš klestelėjau ant

94 *Moči* (もち) – saldūs ryžių kukuliai.

pagalvėlės greta jos. Ji atrodė mažumėlę kuoktelėjusi ir pradėjo man patikti. Kitapus stalo Džiko snūduriavo.

– Nao, – tarė mama. Ji kalbėjo japoniškai ir jos balsas buvo dirbtinai linksmas. – Tavo prosenelė turi nuostabų pasiūlymą. Ji maloniai pakvietė tave praleisti visų vasaros atostogų į jos šventyklą Mijagyje...

Neįtikėtina! Aš spąstuose. Visi įdėmiai stebi mane: mama, Midži, Džiko, – jinai, jaučiau, mato mane pro užmerktus vokus, – ir tėtis, vis dar stovintis balkone, visas toks nerūpestingas ir kasdieniškas. Nekenčiu, kai suaugusieji taip spokso. Jaučiuosi kaip sugedęs kiborgas. Ne visai žmogus.

– Kaip smagu, ar ne? – sučiulbo mama. – Pajūryje taip gražu ir daug vėsiau negu mieste. Ir pasimaudyti gali bet kada. Argi ne viliojantis pasiūlymas? Aš pasakiau, kad tu mielai važiuosi...

Kartais, kai suaugusieji kalba su tavim ir tu žiūri į juos, atrodo, kad jie sulindę į senoviško televizoriaus dėžę su storu tamsiu stiklu, ir tu matai, kaip juda jų lūpos, bet žodžiai grimzta baltajame triukšme ir beveik jų nesupranti, nors tai nesvarbu, nes aš vis tiek nesiklausiau. Mama vis kalbėjo ir kalbėjo kaip pusryčių laidos vedėja per televiziją, Mudži raugėjo ir čirškė kaip nusileseęs žvirblis, Džiko apsimetė mieganti, o tėtė pūtė kamuolius dūmų ant mano švarių apatinių, kurie tebekabėjo balkone ant virvelės, nes per visą tą sumaištį pamiršau juos nukabinti, bet niekas buvo nebesvarbu, nes aš buvau giliai pasinėrusi į save, kaip visada darau, kai susidaro pernelyg didelė įtampa. Tereikėjo išlaukti, o aš moku laukti, mokykloje gaunu tiek patirties. Vienas iš triukų belaukiant yra įsivaizduoti, kad esi po vandeniu arba, dar geriau, įšalusi į ledyną, ir jeigu sutelki dėmesį, gali įsivaizduoti, kaip atrodys po ledu tavo veidas, visas mėlynas, miglotas ir raibuliuojantis.

Tėtis sugrįžo iš balkono ir atsisėdo priešais mane.

Aš vis dar negirdėjau jo balso per trukdžius, bet perskaičiau iš lūpų. Tu. Turi. Važiuoti.

Tai buvo ne tai, ko norėjau. Pulsas ėmė lėtėti. Man užgniaužė kvapą. Aš sustingau.

Tada Džiko atsimerkė. Nežinau, kaip pamačiau, nes į ją net nežiūrėjau, bet jaučiau iš tos stalo pusės atsklindančią lyg kokią energiją, todėl, kai ji pasilenkė ir uždėjo savo delną man ant rankos, aš nenustebau. Jos ranka buvo tokia lengva kaip šiltas kutenantis kvėptelėjimas, ir mano oda sudilgčiojo. Ji vis žiūrėjo į mane, ir nors aš jos nemačiau, jaučiau, kaip ji tirpdo ledą, traukia per šaltį mano sąmonę prie savęs. Jaučiau, kaip vėl sutankėjo pulsas ir kraujas pasruvo gyslomis. Aš sumirksėjau. Tėtis vis dar kalbėjo.

– Laikas greitai prabėgs, – sakė jis. – Mama viskuo pasirūpino. Yra specialistų, kurie išmokys mane susidoroti su problemomis. Kai sugrįši, man jau bus geriau. Tikrai, pamatysi. Tu tiki manim, ar ne?

Dabar, kai jau girdėjau ir mačiau, koks jis pavargęs ir liūdnas, atitirpau visa.

– Bet... – išsižiojau bandydama prakalbėti. Žinoma, aš juo netikėjau, bet ką galėjau sakyti? Todėl tik linktelėjau ir viskas buvo nuspręsta.

Ruta

1.

Mijagio prefektūra yra Tohoku regione, Japonijos šiaurės rytuose. Ši teritorija paskutinė atimta iš vietinių emišių genčių, džiomono kultūros žmonių palikuonių, gyvenusių tenai nuo priešistorinių laikų iki aštuoniolikto amžiaus, kai juos nukariavo Japonijos imperijos armija. Mijagio pakrantė taip pat buvo viena iš vietų, labiausiai nukentėjusių nuo 2011 metų cunamio ir žemės drebėjimo. Senolės Džiko šventykla buvo įsikūrusi kažkur palei tą pakrantę.

Fukušimos prefektūra, esanti piečiau Mijagio, irgi įėjo į senųjų emišių žemių teritoriją. Dabar Fukušimoje stovi Daiči branduolinė elektrinė. Žodis Fukušima reiškia „laiminga sala". Kol cunamis nebuvo sukėlęs katastrofinio branduolinės elektrinės nutekėjimo, žmonės tikėjo, kad Fukušima – laiminga vieta, ir transparantai, iškabinti skersai pagrindinių kaimyninių miestelių gatvių, atspindėjo tą optimizmą.

Branduolinė energija veda į šviesesnę ateitį!
Suprasdami branduolinės energijos vertę užsitikrinsime geresnį gyvenimą!

2.

Sala, kurioje gyveno Ruta ir Oliveris, buvo pavadinta ispanų konkistadoro, sugriovusio actekų imperiją, vardu. Nors pats jis

nebuvo atkeliavęs iki savo vardo salos, jo vyrai buvo, todėl Britų Kolumbijos pakrantės įlankos ir smėlynai mirga garsių Ispanijos masinių žudikų vardais. Bet, nepaisant tokio kruvino vardo, mažytė jų salelė buvo palyginti gera ir laiminga vieta. Du mėnesius per metus tai buvo spindintis rojus, knibždantis nerūpestingų atostogautojų su jachtomis ir vasarojimo nameliais, laimingų ūkininkaujančių hipių, auginančių ekologiškas daržoves, ir kūdikių plikais pilvukais. Čia privažiuodavo jogos mokytojų, masažuotojų, gydytojų, taikančių skirtingas metodikas, būgnininkų, šamanų ir įvairiausio plauko guru. Du mėnesius per metus švietė saulė.

Bet kai turistai ir vasarotojai palikdavo salą, mėlynas dangus vėl apsiniaukdavo ir sala apnuogindavo savo iltis, atskleisdama savo šiurkščiąją pusę. Dienos eidavo trumpyn, naktys ilgyn ir visus kitus dešimt mėnesių lydavo lietūs. Čia gyvenantys vietiniai tuo nesiskundė.

Jų sala turėjo ir pravardę, šešėlinį pavadinimą, kurį retai kas ištardavo: Mirusiųjų sala. Kai kas aiškino, kad tas vardas susijęs su kraugeriškais tarpgentiniais karais arba 1862 metų raupų epidemija, nusinešusia visą tenykštę pakrantės sališų populiaciją. Kiti su tuo nesutiko ir laikėsi nuomonės, kad sala nuo seno buvusi gentainių laidojimo vieta, išvarpyta tik vyriausiems žinomų požeminių olų, kur būdavo laidojami mirusieji. Dar treti tvirtino, kad pravardė neturi nieko bendro su vietinių kultūra, o atsiradusi dėl pagyvenusių baltųjų, atvykusių į salą praleisti savo saulėlydžio ir įkūrusių uždarą koloniją, panašiai kaip Boka Ratonas, tik bjauriomis klimato sąlygomis ir be patogumų.

Rutai patiko pravardė. Ji teikė salai orumo, be to, ji pati buvo atvežusi motiną čia numirti. Tėvo pelenus ji taip pat atsivežė urnoje ir po motinos kremacijos abiejų tėvų palaikus palaidojo Veiltauno kapinaičių žemės plotelyje, kur dar liko sočiai vietos jai ir Oliveriui. Kai ji užsiminė apie tai savo Niujorko draugams, jie pasakė, kad gyvenimas kaimiškoje salos aplinkoje padarė ją nuobodžią ir liguistą, bet ji su tuo nesutiko. Palyginti su Manhatanu,

saloje, žinoma, nebuvo tiek linksmybių, bet kiek tau reikės linksmybių, kai numirsi?

3.

Veiltauno paštas buvo nedidelė medinė pašiūrė, prisiplojusi prie uolų atodangos Veiltauno įlankos pakraštyje. Keltas atveždavo paštą triskart per savaitę, taigi triskart per savaitę vieno iš Veiltauno namų atstovas sėsdavo į automobilį, pikapą ar džipą, ir važiuodavo pasiimti siuntų. Tas lengvabūdiškas degalų švaistymas vedė Oliverį iš proto.

– Kodėl mes neturime paštininko? – bumbėdavo jis. – Vienas žmogus, vienas automobilis, mažiau teršalų ir visi gauna paštą. Kas čia taip sudėtinga?

Jis pats nevažiuodavo automobiliu, visada tik dviračiu, o kai atėjo eilė važiuoti Rutai, jis užsispyrė, kad ji eitų pėsčia, nors ir lijo. Nors ir telkėsi audra. Kelio buvo trys mylios.

– Tau reikia pasimankštinti, – pasakė jis jai.

Kilo vėjas, ir lietus kliokė vis smarkiau. Kai Ruta priėjo paštą, buvo kiaurai permirkusi. Išgraibiusi iš kišenės sutižusius siunčiamus laiškus, paprašė pašto ženklų.

– Pietrytys, – pasakė Dora už savo pinučių. – Vėjas kyla, iki pietų hidroelektrinė išeis iš rikiuotės. Smagu tokį vakarą rašyti, ką?

Dora buvo pašto viršininkė, nedidukė apgaulingai romios išvaizdos moteriškutė, pagarsėjusi aštriu liežuviu ir sugebėjimu pravirkdyti kaimynus, jeigu tie laiku neatvykdavo atsiimti pašto arba ateidavo per anksti, jai dar nespėjus jo išrūšiuoti, arba tiesiog užrašydavo vokus neįskaitoma rašysena. Buvusi medicinos

seselė, dabar pensininkė, ji rašė eiles ir siuntinėjo jas pakaitomis visiems literatūros žurnalams ir laikraščiams. Ji tikino, kad jai mažai kas patinka, ypač iš naujai atvykusiųjų, bet Rutai išsyk pajuto simpatiją, iš dalies dėl to, kad Ruta prenumeravo *The New Yorker*. Mat prieš įteikdama žurnalą Rutai, kaip ši sužinojo iš Murielės, pasiskundusi jai, kad žurnalas vėluoja, Dora turėjo įprotį pasiimti jį namo paskaityti. Bet labiausiai Dora simpatizavo Rutai todėl, kad ji taip pat buvo rašytoja, jos kolegė, ir kai tik ji pasirodydavo pašte, Dora rasdavo vis naujų formų savo nuolankiai poetės pagarbai išreikšti. Per tuos metus, kai jiedvi buvo pažįstamos, keli Doros eilėraščiai buvo išspausdinti nedideliuose leidiniuose, bet *The New Yorker* buvo jos šventasis Gralis ir ji griežtai atsisakė jį prenumeruotis, kol jie neįdės jos eilėraščio. Toks susitarimas galiojo tol, kol Ruta prenumeravo žurnalą, ir neatrodė, kad Dora būtų dėl to labai krimtųsis. Ji tvirtino, kad krūva neigiamų atsakymų yra tauri ir neišvengiama poetės gyvensenos dalis, ir didžiavosi sukaupusi savo kūrybos atmetimų kolekciją. Išklijavo jais lauko išvietę, kaip buvo girdėjusi darant Čarlzą Bukovskį su savaisiais. Ruta žavėjosi Dora dėl to, kad ši žavėjosi Bukovskiu.

Dora žinojo viską apie visus ir ne vien todėl, kad skaitydavo žmonių laiškus. Jai nuolat begėdiškai rūpėjo kitų žmonių reikalai, ir nors dėjosi pikčiurna, buvo švelnios prigimties. Ji alpo dėl Rutos motinos ir nešdavo jai puokštes ryškių margaspalvių rožių iš savo sodo. Visada teiraudavosi kaimynų apie sveikatą ir prireikus, jeigu kas susižalodavo, merdėdavo ar norėdavo užmigdyti mylimą augintinį, visada duodavo morfijaus, kurio turėjo prikaupusi iš seseriavimo laikų. Vienišoms mamoms saloje ji megzdavo naujagimio kraitelius, o per Heloviną prikepdavo vaikams sausainių, kurie atrodydavo, kaip nukirsti pirštai su migdolinių riešutų nagais ir raudonu „kruvinu" glajumi. Paštas buvo nelyginant kaimo

šulinys. Žmonės tenai ilgai užsibūdavo, tai buvo vieta, kur ateidavai norėdamas ką nors sužinoti.

Tą savaitę Ruta dukart įveikė pasibjaurėjimą telefonais, pirmą kartą, kai paskambino Kali, o antrą – Benua Lebekui. Ji paliko žinutę, bet kadangi jis nepaskambino, nusprendė, kad Dora žinos kodėl.

– O, jie išvykę, – tarė ji antspauduodama šlapius Rutos laiškus Veiltauno pašto spaudu. Ji labai didžiavosi šituo spaudu. Tai buvo seniausias spaudas, nenutrūkstamai naudotas nuo 1892 metų, kai Veiltaune buvo įkurtas pirmasis paštas.

– Išvažiavo į Monrealį, į dukterėčios vestuves. Rytoj sugrįš, kad spėtų į A susitikimą. Kodėl tau prireikė Benua?

Ruta pasitraukė per žingsnį nuo pinučių ir apsimetė ieškanti smulkiųjų. Ji buvo tikra, kad paslaptingame prancūziškame sąsiuvinyje esama užuominų, kurios padėtų jai atsekti Jasutani pėdsakus, ir nekantravo kuo greičiau jį perskaityti, bet nenorėjo Dorai to sakyti. Ir Murielė išnešiodavo paskalas, bet Dora tą darbą mokėjo dar geriau. Kaip pašto viršininkė, ji laikė tai viena iš savo pareigų, o Rutai kažkodėl rūpėjo apsaugoti Nao ir jos dienoraštį, ir ji nenorėjo, kad visi žinotų. Mažame pašto kambarėlyje buvo daugiau žmonių, lūkuriuojančių prie savo pašto dėžučių ir apsimetančių, kad skaito laiškus: austrių augintojas Bleikas, buvusi mokytoja iš Mus Džo, pavarde Čandini, jauna neapsiplunksnavusi hipė, iš pradžių vadinusis Karen, o vėliau pasikeitusi vardą į Pjuriti[95]. Niekas nekalbėjo ir tarytum laukė jos atsakymo.

– Štai, – tarė Ruta mokėdama už ženklus. – Nieko rimto. Reikia šiek tiek pagalbos verčiant.

– Tą sąsiuvinį, kurį radai pajūryje? – paklausė Dora.

Po velnių, mintyse nusikeikė Ruta. Murielė. Šitoje prakeiktoje saloje nieko nenuslėpsi.

95 Skaistybė. (Angl.) (Vert. past.)

– Ir dienoraštį, ar ne? Ir laiškus?

Nebuvo prasmės neigti. Kiti pašte pasislinko arčiau pinučių.

– Ar jie tikrai atplaukė iš Japonijos? – pasiteiravo austrių augintojas Bleikas.

– Galbūt, – atsakė Ruta. – Sunku pasakyti.

– Ar nemanote, kad turėtumėt visa tai atiduoti? – paklausė Čandini. Tai buvo liesa, nervinga moteris plonais šviesiais plaukais, anksčiau dėsčiusi matematiką.

– Kodėl? – paklausė Ruta sprausdamasi pro ją prie savo pašto dėžutės. – Atiduoti visa tai kam?

– Gal Žuvų ir laukinių gyvūnų tarnybai? – pasiūlė Čandini. – Arba Kanados policijai? Nežinau, ką jūs galvojat, bet jeigu daiktas atplaukė iš Japonijos, tai man baisu dėl radiacijos.

Pjuriti akys išsiplėtė.

– O ne! – pasakė ji. – Radioaktyviosios dulkės. Čia tai jau šakės...

– Ir austrėms negerai, – tarė Bleikas.

– Lašišoms taip pat, – pridūrė Čandini. – Visam mūsų maistui.

– Absoliučiai, – pasakė Pjuriti iškvėpdama ir ištęsdama žodį. – Nes tai patenka ir į orą, o kai palis, paklius į mūsų vandeningąjį sluoksnį ir į visą maisto grandinę, o paskui į mūsų kūnus ir panašiai.

Dora dėbtelėjo į ją.

– Ką? – šoko piestu mergina. – Aš nenoriu gauti vėžio ir kad man gimtų nenormalūs vaikai...

Bleikas pasiglostė barzdelę ir susikišo rankas į kelnių kišenes. Jo akys žibėjo.

– Girdėjau, kad ten buvo ir laikrodis, – pasakė jis. – Tikras kamikadzės laikrodis.

Ruta peržiūrėjo savo laiškus mėgindama nekreipti į jį dėmesio.

– Aš domiuosi tokiais istoriniais dalykais, – tarė jis. – Gal kada nors parodysit?

Beviltiška. Ruta iškėlė ranką, ir Bleikas su Čandini atskubėjo pažiūrėti, bet Pjuriti pasitraukė atatupsta.

– Jis irgi gali būti užkrėstas, tiesa? – paklausė ji.

– Galbūt, – atsakė Ruta. – Dabar, kai pasakėte, esu tikra, kad taip.

Dora išlindo pro langelį.

– Duokit pažiūrėti.

Ruta atsisegė dangaus kareivio laikrodį ir padavė jai laikydama už dirželio. Lauke sustaugė vėjas. Dora paėmė laikrodį ir švilptelėjo.

– Dailus, – pasakė dėdamasi ant rankos.

– Ar nebijote užsikrėsti? – nerimavo mergina.

– Mieloji, – atsakė Dora. – Aš likau gyva po krūties vėžio. Dar truputis radiacijos nepakenks. – Ji pasigrožėjo laikrodžiu, tada nusisegė ir grąžino Rutai. – Prašau, – pasakė ir mirktelėjo. – Gera medžiaga, ką? Kaip stumiasi knyga?

4.

Namo Rutą pavėžėjo Bleikas su savo sunkvežimiu, prakvipusiu austrėmis ir jūra. Jis išleido ją prie tako pradžios, ir ji bėgte atbėgo į namus tuo ilgu taku pliaupiant lietui. Vėjo šuorai čaižė aukštaūges pušis, klevų šakos sunkiai girgždėjo. Klevų mediena trapi. Prieš keletą metų per audrą nulūžusi didžiulė šaka užmušė vieną kaimyną. Čia žmonės klevus vadina našliadariais. Bėgdama ji vis dairėsi į viršų. Kažin, kur dabar varna, spėliojo.

Šviesa jau keliskart buvo dingusi, pasakė Oliveris, todėl ji užbėgo aukštyn patikrinti elektroninio pašto. Ji stengėsi nebūti

tokia priklausoma nuo jo, bet jau praėjo keturiasdešimt aštuonios valandos po to, kai ji parašė profesoriui Listiko, tad nekantravo. Ruta greitai peržiūrėjo pašto dėžutę. Iš profesoriaus nieko. Kas toliau?

Buvo girdėti, kaip Oliveris bilda rūsyje, krapštosi prie senojo elektros generatoriaus, mėgindamas jį užkurti. Nutrūkus elektros tiekimui jie galėdavo pasinaudoti generatoriumi, kuris susisukusiu kelių šimtų metrų laidu, kaip gyvatė besirangančiu iš rūsio aukštyn, pirmiausia tiekė elektrą šaldytuvui ir šaldikliui, o paskui, apsukęs virtuvę, kilo laiptais į viršų – į kabinetus. Už to laido kilpos nesunku užsikabinti ir nudardėti laiptais žemyn. Jeigu generatorius neveikia, tenka degti žvakes, žibintuvėlius ir žibalines lempas. Generatorius ūžė. Be jo ir be visos tos įrangos aplinkui – besisukančių ventiliatorių ir transformatorių dūzgimo, – name būtų viešpatavusi absoliuti tyla. Rutai patikdavo tyla. Bėda, kad su žibaline lempa neįjungsi kompiuterio ir nepanaršysi internete.

Internetas jiems buvo svarbiausi vartai į pasaulį. Ir tie vartai nuolat užsitrenkdavo. Jų prieiga buvo per 3G mobiliojo ryšio tinklą, tačiau stambi telekomunikacijos korporacija, užtikrinanti vadinamąjį jų ryšį, garsėjo tuo, kad suteikdavo mažiau pralaidumo, negu būdavo įsipareigojusi. Artimiausias bokštelis buvo gretimoje saloje, ir ryšys skausmingai lėtas. Vasarą padėtį apsunkindavo padidėjusi paklausa ir pranešimų srautai. Žiemą – audros. Signalas turėjo keliauti per mylių mylias teliūskuojančių vandenų, per smarkiai drėgmės prisotintą orą, o pasiekęs krantą skintis kelią pro aukštas, vėjo talžomas medžių viršūnes.

Tačiau bent jau dabar internetas veikė ir Ruta norėjo spėti juo pasinaudoti, kol nenutrūko energijos tiekimas. Ji pervertė vis didėjantį savo raktažodžių ir užuominų sąrašą. Surinko: „Ateitis yra Nao!“ Paieškos sistema išmetė keletą nenaudingų nuorodų:

vaizdo įrašą apie prancūzų sukurtą autonomišką programuojamą humanoidą robotą NAO, taip pat Nacionalinės vartotojų apklausos tarnybos pranešimą apie bičių sveikatos apsaugos svarbą ateičiai.

„Ar norite ieškoti: *Ateitis yra Dao!*" – paslaugiai klustelėjo paieškos sistema.

Ji nenorėjo. Žinojo, kad jeigu elektra dings, keletą dienų negalės prie to grįžti, todėl perėjo prie kito sąrašo punkto. Jau buvo atlikusi keletą išsamių paieškų įvairiai derindama raktažodžius: *Džiko Jasutani*, *anarchistė*, *feministė*, *romanistė*, *budistė*, *dzenbudistė*, *vienuolė*, *Taišio* ir netgi *moderni moteris*. Dabar ji pridūrė vakar rastą naująjį žodį *Mijagis*. Tada atsilošė kėdėje ir ėmė laukti.

Kambaryje sutemo, ir kompiuterio ekrano švytėjimas, apšviečiantis jos veidą, buvo vienintelis šviesos šaltinis, mažas šviesos stačiakampis audros salelėje. Ruta taip pat jautėsi maža. Ji nusiėmė akinius, užsimerkė ir pasitrynė akis.

Lauke vėtra kaukte kaukė, čaižydama aplinkui lietaus botagais, net visas namas drebėjo ir girgždėjo. Ji prisiminė savo antrąjį sapną apie vienuolę, tą juodą senosios moters rankovę, kai ji pamojo jai ir kai nuo storo jos akinių stiklo išskydo pasaulis. Audra padarė tą patį. O paskui prisiminė tą šlykštų jausmą, kai ji buvo sugrąžinta į tuštumą, į nebūtį, kai norėjo paliesti savo veidą ir jo nerado. Sapnas buvo toks tikroviškas, toks kraupus, ir vis dėlto po jo Ruta miegojo taip kietai ir buvo pažadinta tiktai švelnaus vienuolės prisilietimo, kikenimo ir spragtelėjimo.

Ji atsimerkė ir vėl užsidėjo akinius. Naršyklės apskritimas tebesisuko, ir tai buvo blogas ženklas. Signalas nepajėgė prasibrauti, o kai pučia toks vėjas, tai tik laiko klausimas, kada medis užgrius elektros laidus. Ruta buvo beatnaujinanti paiešką, tik staiga ekranas skaisčiai nušvito, o gal tai lauke trenkė žaibas? Ji nesuprato,

bet po akimirkos ekranas užgeso ir kambarys paniro į tamsą. Štai ir viskas.

Ruta atsistojo ir apčiuopomis apėjusi stalą ėmė grabalioti žibintą ant šalia esančios lentynos, bet vos tik surado ir jau norėjo įjungti, kietasis diskas sudūzgė, ekranas sumirksėjo ir tamsą nušvietė puslapis su jos paieškos rezultatais. Keista. Ji grįžo prie stalo pasižiūrėti.

Ne kažin kiek. Iš viso viena nuoroda, bet, atrodo, daug žadanti. Beskaitant širdis ėmė plakti tankiau:

Rezultatai: 1–1 pagal užklausą „Džiko Jasutani" ir „dzenas", ir „vienuolė", ir „romanistė", ir „Taišo", ir „Mijagis".

Ji vėl atsisėdo, prisitraukė kėdę artyn ir netrukus perėjo į internetinį mokyklinio žurnalo archyvo puslapį. Priėjimas prie puslapio buvo leidžiamas tik akademinėms bibliotekoms ir kitoms prisiregistravusioms institucijoms. Neprisiregistravęs galėjai matyti tik straipsnio pavadinimą, trumpą apžvalgą ir informaciją apie publikaciją. Pradžiai visai neblogai.

Straipsnis buvo pavadintas „Japoniškas šišiosecu ir moters „aš" nestabilumas". Palinkusi priekin, Ruta perskaitė reklaminį tekstą, kuris prasidėjo citata: „Šiosecu ir šišiosecu – abu labai neįprasti. Mat japonų tradicijoje nėra Dievo, nėra monolitinės valdžios figūros naratyve – ir čia glūdi visas skirtumas."

Irokava Budajus

Terminas šišiosecu ir oficialesnis vatakuši šiosecu vartojamas kalbant apie japonų autobiografinę literatūrą, angliškai dažniausiai vadinamą „ego romanu". Šišiosecu klestėjo per pirmąjį trumpą Taišio demokratijos (1912–1926) socialinės ir politinės liberalizacijos periodą, ir jo atgarsiai iki šių

dienų stipriai veikia Japonijos literatūrą. Daug kalbėta apie šio žanro formą, „išpažintinį" stilių, teksto „skaidrumą", autoriaus balso „nuoširdumą" bei „autentiškumą". Jis ne kartą cituotas tinklaraščiuose kalbant apie tiesą ir jos imitavimą, atkreipiant dėmesį į įtampą, egzistuojančią tarp atsiskleidimo, slėpimosi ir savinaikos.

Dažnai pažymima, kad šišiosecu pradininkai daugiausia buvo vyrai. Pirmosios šišiosecu autorės moterys dažniausiai būdavo ignoruojamos, galbūt todėl, kad iš tiesų tais laikais buvo kur kas mažiau moterų rašytojų negu dabar, o gal todėl, kad, kaip rašė Edvardas Fauleris savo klasikinėje žanro studijoje Išpažinties retorika, *„žinomų moterų rašytojų, rašiusių XX a. antrajame ir trečiajame dešimtmečiuose, kūryba tarnavo tiek feminizmo, tiek literatūrinės kūrybos idėjai".*[96]

Šiai nuostatai, kad atsidavimas feministinei idėjai menkina literatūrinę kūrinio vertę, aš ir noriu paprieštarauti atkreipdamas dėmesį, kad bent jau viena to laikotarpio šišiosecu autorė ėmėsi šio žanro naujai, energingai ir radikaliai. Jai ir moterims rašytojoms, atėjusioms po jos, ši literatūrinė patirtis buvo tiesiog revoliucinga.

Ši rašytoja nėra žinoma Vakaruose. Gimusi Mijagio prefektūroje, ji persikėlė į Tokiją ir įsitraukė į radikalų kairiojo politikos sparno judėjimą. Dirbo su įvairiomis feminisčių grupėmis, tarp jų „Seitošia"[97] *ir „Sekirankai"*[98]*,*

96 Edward Fowler, *Išpažinties retorika*. Žr. bibliografiją.
97 Mėlynųjų kojinių draugija.
98 Raudonosios bangos draugija.

ir, be politinių esė, parašė straipsnių ir eilėraščių bei vieną neįprastą ir novatorišką ego romaną, lakonišku pavadinimu Aš, aš[99].

1945 metais mirus sūnui, kuris buvo studentas kareivis, pašauktas lakūnu į tokkotai *(Japonijos specialiąsias pajėgas, taip pat žinomas kaip kamikadzės), ji išsiskuto tonzūrą ir įstojo dzenbudistų vienuolyną.*

Jos pavardė Džiko Jasutani, pirmoji „ego romano" autorė, kuri išsibraukė iš...

<skaityti toliau...>

Štai tas vardas, Džiko Jasutani, kompiuterio ekrane. Ruta net neįtarė, kaip nekantriai ji laukė šio pasaulio patvirtinimo, kad jos sapnų vienuolė iš tikrųjų gyveno ir kad Nao ir jos dienoraštis tikri, todėl atsekami.

Ji pasilenkė į priekį pasiruošusi nerti į gilesnius informacijos klodus, kur vedė šis pristatymas. Ji norėjo surinkti apie Džiko Jasutani viską, kas tik įmanoma, ne tik informacijos kruopeles, taip chaotiškai išbarstytas jos proanūkės dienoraštyje. Staiga Ruta pajuto didelį artumą šiai moteriai, gyvenusiai kitu laiku ir kitoje vietoje, atsidavusiai atsiskleidimui, slėpimuisi ir savinaikai. Ji tikėjosi rasti straipsnyje bent kokią ištrauką iš ego romano vertimo, kurį dabar jai labai magėjo perskaityti. Jai praverstų išgirsti pačios Džiko balsą ir susipažinti su jos rašymo stiliumi.

Ruta spustelėjo nuorodą teksto pabaigoje <skaityti toliau> ir atsirėmusi į kėdės atlošą ėmė laukti. Puslapis ėmė krautis, bet

99 Atrodo, kad šis pavadinimas atėjo iš Josano Akiko eilėraščio „Klajojančios mintys", išspausdinto pirmajame žurnalo *Seito* numeryje. Žr. C priedą.

jį pakeitė į „Serveris nerastas“. Apmaudu. Ji paspaudė strėlytę GRĮŽTI, bet gavo tą patį rezultatą. Ekranas sumirgėjo. Ji pabandė eiti atgal į pradinį puslapį, bet nespėjo, ekranas aptemo, elektra dingo, šį kartą tyliai, bet ryžtingai. Ji atsilošė. Norėjosi verkti. Iš rūsio pasigirdo Oliverio keiksmai, per laiptus į viršų atsklido dujų kvapas. Generatorius vėl sugedo, variklis užgeso. Kartais prireikia kelių dienų, kol Britų Kolumbijos hidroenergijos ir elektros tinklų tarnyba sutvarko linijas ir atkuria interneto ryšį. Iki to laiko jie gyvens tamsoje.

5

Kitą rytą elektros vis dar nebuvo, bet vėjas nuščiuvo ir lietus liovėsi. Po pusryčių Oliveris norėjo eiti rinkti jūržolių savo sodui. Jūržolės – puiki trąša, o pakrantė po smarkaus pietrytinio vėjo bus jomis klote nuklota. Įsimetę į pikapą šakes ir brezentą, jiedu išdardėjo į kitą salos kraštą. Artėdami prie Japų rančos, pamatė palei kelią stovinčius automobilius.

– Daugybė žmonių atvažiavo to paties, – pasakė Oliveris.

Vis dėlto buvo keista. Šitiek mašinų. Atrodė, kad tai koks susibėgimas ar laidotuvės, o ne būrys sodininkų, atvažiavusių rinkti jūržolių po audros.

– Ar tik čia nevyksta kas nors kita, – pasakė Ruta. – Nesiseka. Sustokime ir eime pėsčiomis.

Jie išsikrovė daiktus ir pasuko į pajūrį. Užkopę į pylimą pamatė Murielę. Ji stovėjo ant pakriaušės žiūrėdama žemyn į pakrantę. Pamačiusi ateinančius Rutą su Oliveriu, parodė tenai.

Pakrantėje buvo tiršta žmonių. Neįprastas dalykas. Net vasarą, per patį turistinio sezono įkarštį, paplūdimiai būna apytuščiai,

gali visą dieną plaukioti, iškylauti, ieškoti jūros suvenyrų ir sutikti tik kokią saujelę tuo pačiu užsiimančių žmonių.

Tačiau šiandien žmonės vienur tankiau, kitur rečiau buvo išsibarstę palei visą pakrantę. Kai kurie pasitiesę brezentus rinko jūržoles, kiti tiesiog vaikščiojo, įsmeigę akis į tolį, mechaniškai žingsniuodami pirmyn atgal. Keletą jų Ruta atpažino. Kitų nebuvo mačiusi.

– Kas čia darosi? – paklausė Oliveris.

– Šiukšlininkai, – pasakė Murielė. – Ieško iš Japonijos aplaukusio šlamšto. Mano pakrantėje.

Kalbėdama ji suko aplink pirštą savo ilgos žilos kasos uodegą, vadinasi, buvo susijaudinusi. Ji atvažiavusi čia anksti, bet netrukus pradėję rinktis kiti.

– Mėgėjai, – purkštelėjo ji. – Turėk galvoje, kad čia viskas per tave. Iš pradžių pasklido gandas apie tavo maišelį, o paskui kažkas pašte užsiminė apie Japonijoje paplautus pinigus.

Ruta prisiminė skaičiusi istoriją internetiniame *Japan Times*. Dauguma cunamio aukų – pagyvenę žmonės, ir jie laikė savo santaupas namuose, įkišę į spintas arba paslėpę grindyse po tatamiais. Kai namus nušlavė banga, santaupos kartu su šeimininkais iškeliavo į atvirą jūrą. Po kelių mėnesių jūra ėmė spjaudyti savo grobį ir pakrantę nuklojo seifai ir dėžutės. Juose buvo pinigų ir kitokių vertybių, tačiau pareigūnams nepavyko nustatyti visų savininkų ar net išsiaiškinti, ar jie tebėra gyvi. Tačiau žmonės, kurie visa tai rasdavo, nuolat grąžindavo radinius.

Ruta apžvelgė akimis pakrantę. Ieškotojai atrodė tarsi apsėsti, kaip kokie zombiai, vaikštantys negyvėliai. Šlykštu.

– Ar kas nors ką rado?

– Kiek žinau, ne. Tavo maišelis buvo kaip kabliukas, mano dantų pasta irgi. Aš jiems vis sakau, kad mes per giliai įsiterpę į žemyną.

Ką nors rasti galima tik palei atviro vandenyno pakrantę. Taip toli nieko gero nesitikėkit. Bet šitie draugai nenori nieko girdėti.

– Jeigu rastų pinigų, vis tiek negalėtų pasiimti, – pasakė Ruta.

– Kodėl ne?

– Nes jie priklauso aukoms. Tai buvo jų viso gyvenimo santaupos. Dauguma buvo senukai...

– Kaip ir pas mus, – tarė Murielė.

– Tik čia niekas neturi seifų, – įsiterpė Oliveris. – Ką jau kalbėti apie pinigus.

Murielė nusijuokė.

– Tai tiesa, – pasakė ji. – Geriausia, ką bangos čia gali išmesti, tai maišą žolytės.

Ruta pajuto, kaip rausta.

– Nejuokinga, – pasakė ji. – Tu nepakenčiama. Jūs abu nepakenčiami.

Murielė kilstelėjo antakius.

– Na, pagal taisykles, ką šukuodama pakrantę radai, tas tavo. Tai gana senas paprotys. Beje, matau, nešioji tą laikrodį...

Ruta dėbtelėjo į ją ir užsidėjo ant pečių šakes.

– Aš bandau rasti savininką, – pasakė ji. – Ieškosiu, kol rasiu. – Ji atsisuko į Oliverį. – Ar mes eisim rinkti žolių, ar ne?

Ir Ruta patraukė į paplūdimį. Viena akimi ji matė, kaip Oliveris gūžtelėjo pečiais ir suglumęs nusišypsojo Murielei, ir tai dar labiau ją suerzino. Ji stabtelėjo ir atsigręžė į Murielę.

– Ir tai atsitiko visai ne per mane. Nereikėjo tau, velniai griebtų, skalambyti po visą salą apie mano maišelį.

Murielė linktelėjo. Nusibraukė nuo veido užkritusias žilų plaukų sruogas.

– Žinau. Atleisk. Tiesą sakant, prasitariau tik porai žmonų, bet žinai, kaip būna. Negalėjau susiturėti. Mane taip domina šiukšlės. Dėl jų aš gyvenu.

Nao

1.

Senolė Džiko labai myli mano tėtį, nors jis nėra idealus, ir tėtis labai ją myli. Ji dažnai sakydavo, kad jis mylimiausias jos anūkas. Žinoma, jis vienintelis jos anūkas, tad ji tik juokaudavo, be to, aš žinau, kad vienuolėms nedera turėti numylėtinių tarp sąmoningų būtybių. Aš kartais galvoju, gal ji myli mano tėtį kaip tik dėl to, kad jo trūkumai duoda jai tiek progų melstis, o kai esi tokio amžiaus ir kūnas vis primena, kad jam jau visko per akis, reikia labai rimtų priežasčių ir toliau būti gyvai.

Ji gyvena miniatiūrinėje šventykloje ant kalno šlaito prie jūros, bet nors šventykla iš tikrųjų nedidukė, ji turi net du vardus: Hijudzanas Džigendžis.[100] Nedideli statiniai glaudžiasi prie stataus kalno, apsupti sudžių[101] ir bambukų miško. Nepatikėsit, kiek reikia užlipti laiptelių norint ją pasiekti, o vasarą, kai karšta, atrodo, kad tave ištiks šiluminis smūgis ar dar kas. Tokioje vietoje tikrai turėtų būti keltuvas, bet dzenbudistams modernūs patogumai vienodai rodo. Aš nejuokauju – kai ten atsiduri, atrodo, kad nukeliavai kokį tūkstantį metų į praeitį.

100 Ieškojau tų pavadinimų gugle, bet neradau. Nao rašė tuos žodžius romadži sistema, taigi žinojau tik tarimą. Pamėginau pritaikyti kandži, bet nepavyko parinkti derinio, atitinkančio geografinę vietovę žemėlapyje. Keletas galimų *Hijudzani* ir *Džigendži* kandži variantų, taip pat daugiau informacijos apie japonų šventyklų terminologiją pateikta D priede.

101 Kriptomerija.

Tėtis apsiėmė mane nuvežti traukiniu į Sendajų, o jam dienos šviesoje išeiti iš buto buvo sunkus dalykas. Mačiau, kaip jis nervinasi, bet niekuo jam nepadėjau. Kaip vaikas įsikaliau mintį, kad mes galėtume padaryti lankstą ir užsukti į Tokijo disneilendą paspausti rankos Mikiui. Žinojau, kad tai nerealu, nes Tokijo disneilendas ne visai pakeliui į Sendajų, be to, tėtis klaiksta nuo minios, bet aš tikrai norėjau tenai. Mikis iš Kalifornijos, kaip ir aš, todėl turbūt irgi ilgisi namų, ir aš vis kaulijau ir kaulijau tėčio, bet, žinoma, jis pasakė „ne". Normalioje šeimoje, manyčiau, toks prašymas būtų buvęs suprantamas. Turiu galvoje, kad kelios valandos su Mikiu nėra jau tokia didelė kaina už tai, kad visai vasarai galėsi atsikratyti savo vaiko. Bet mūsų šeima nebuvo normali ir aš žinojau, kad tėtis nėra disneilendų fanas. Užuot pasistengusi jam tai atleisti ir leidusi sau ir jam pasidžiaugti kelione, visą laiką sėdėjau užsiraukusi ir priverčiau jį jaustis kaltą ir nelaimingą, nors man, prisipažinsiu, dėl to visai nebuvo smagu. Pagaliau jis prižadėjo nuvežti mane į disneilendą pakeliui į namus, kai atvažiuos manęs pasiimti, ir aš šiek tiek pralinksmėjau – dabar žinojau, kad bent jau iki mano vasaros atostogų pabaigos jis pasiryžęs išgyventi.

Tokijo stotyje jis tikrai labai nervinosi ir mes kokią valandą prastoviniavom prie tablo, kol tėtis įsikirto, kokiu supergreituoju traukiniu mums važiuoti ir kokius bilietus pirkti, bet vis tiek nuėjom ne į tą platformą ir galiausiai vietoj Komačio ekspreso įsėdom į priemiestinį traukinį į Jamabiką, bet jam buvo vis tiek, kad mes stabčiojam kiekvienoj stoty, tiesą sakant, ir man buvo vis tiek. Taigi važiavom pro Tokijo priemiesčius, kurie tęsėsi be galo, be krašto, paskui pro pramoninius rajonus, fabrikus su kaminais, kirbines šlykščių daugiabučių, prekybos centrus ir stovėjimo aikšteles, ir traukinio durys vis atsidarydavo ir užsidarydavo, žmonės vis išlipdavo ir įlipdavo, o traukinio palydovės trumpais uniformų sijonėliais vis stumdė savo vežimėlius su bentais pirmyn atgal vagonu

šūkaudamos: „Obento va ikaga desu ka? Očia va ikaga desu ka?“[102] Staiga užsimaniau bento su keptu unguriu, bet kai jau norėjau paprašyti, prisiminiau, kad paskutinį kartą mes valgėm keptą ungurį švęsdami tėčio „įsidarbinimą“, ir kai pagalvojau apie tą jo melą, noras paragauti ungurio prapuolė ir vietoje jo užsisakiau sumuštinį su kiaušiniu. Valgiau ir spoksojau į langą stebėdama, kaip mano veido atspindys tarytum vaiduoklis slysta kraštovaizdžiu. Lauke viskas buvo purvinai pilka ar cemento spalvos, bet retsykiais pasitaikydavo žalių ryžių laukelių, kurie sušvisdavo kaip smaragdai, ir kuo toliau nuo Tokijo, tuo pasaulis darėsi žalesnis.

Pagaliau prisikasę iki Sendajaus persėdom į vietinį traukinį, kuris nuvežė mus į miestelį, esantį arčiausiai Džiko šventyklos, o tenai, įkėlę mano lagaminą su ratukais į prieštvaninį autobusą, prisikimšusį visiškai nusenusių senučiukų, išdardėjom į Džiko kaimelį. Važiuodami iš miestelio pakeliui matėm keletą bakalėjos krautuvėlių ir kavinukių, pradinę mokyklą, bet, atvirai kalbant, daugiau beveik nieko, gal tik žuvų perdirbimo fabrikėlį, pačinko automatų žaidimų salę, degalinę, „7-Eleven“ parduotuvę, automobilių remonto dirbtuvę, pakelės šventyklą ir keletą nedidelių įdirbtų sklypelių. Bet kuo toliau važiavom, tuo atstumai tarp pastatų darėsi didesni, kol galop supratau, kad esam kaime, nes aplinkui buvo labai gražu. Atrodė, kad mūsų autobusiukas, pukšintis aukštyn žemyn, vingiuojantis aplink kalnus ir skardžių pakraščiais, atsidūrė animės filmuke.

Anksčiau man patikdavo išvykos į šiaurinę Kalifornijos pakrantę, Mariną, Sonomą ir Humboldtą, ir čia pajutau kažką panašaus, tik Japonijoje viskas buvo žaliau, daugiau medžių ir jokių individualių namų. Tik maži žvejų kaimeliai palei pakrantę, valtys, tinklai ir ant bangų besisūpuojantys sieliai austrėms, rezginės

102 Ar norėtumėte priešpiečių dėžutės? Ar norėtumėte arbatos?

žuvų, kaip skalbiniai išdžiaustytos prie namų. Autobusas turbūt šimtą tūkstančių milijonų kartų sustojo stotelėse, kurios visai neatrodė kaip stotelės – tiesiog suoliukas palei kelią, aprūdijęs apskritas ženklas ant stulpo, o kartais maža pašiūrė, panaši į tas, kokiose Kalifornijoje laikomi sūkurinių vonių vandens filtravimo įrenginiai. Kalifornijoje taip pat yra kalnuotų vietų, bet labai abejojau, kad čia, kur gyvena Džiko, galėtų būti sūkurinių vonių, baseinų ar garsenybių vilų.

Tuo metu autobuse jau buvo likę nebedaug keleivių: tik mudu su tėčiu ir pora visai nusenusių perpus perlinkusių bobulyčių su tenugujais[103] ant galvų. Vairuotojas buvo lieknas stotingas jaunuolis. Su stilinga kepurėle ant galvos ir baltomis medvilninėmis vairuotojo pirštinėmis. Kaskart prieš sustodamas kelkraštyje jis palenkdavo galvą ir pirštų galais paliesdavo kepurėlės kraštą. Labai *kakkoii*[104].

Kelias, vinguriuojantis palei siaurą gilų tarpeklį, vis siaurėjo ir statėjo, ir autobusas vėl sustojo. Žiūrėdama pro langą į medžiais apaugusį kalno šlaitą ieškojau akimis bent jau suolelio ar aprūdijusio ženklo, bet šį kartą nieko nebuvo, tik kalnas iš vienos pusės ir uolingas skardis, besileidžiantis į slėnį, iš kitos. Vis dėlto dar kartą atsisukusi į kalną, tarp medžių įžiūrėjau samanų barzdomis apaugusius senovinius akmeninius vartus ir pro juos vedančius į tamsą laiptelius.

Autobuso durys atsivėrė, ir vairuotojas prisidėjo ranką prie kepurės. Senutės laukiamai sužiuro į mus.

– Atvažiavome, Naoko, – pasakė tėtis. – Lipsim lauk? – Kažkodėl jis kalbėjo angliškai. Jis taip ir neišmoko angliškai laisvai reikšti minčių, bet kalbėdamas šia kalba atrodydavo labai

103 *Tenugui* (手ぬぐい) – plonas medvilninis audeklas, naudojamas kaip galvos apdangalas ar rankšluostis.

104 *Kakkkoii* (かっこいい) – stilinga, madinga, kieta.

mandagus ir intelektualus – nieku gyvu nepatikėtum, kad toks vyrukas galėtų prakišti totalizatoriuje visus savo pinigus ir atsigulti ant bėgių.

– Čia? – sucypiau. Maniau, jis juokauja.

Bet tėtis jau buvo atsistojęs, o bobulytės šypsodamosi linksėjo galvas ir kažką vapėjo, lyg jau būtų žinojusios, kas mes tokie, ir tėtis linkčiojo joms, o aš mėginau išvairuoti savo lagaminą prie autobuso laiptelių siauru tarpu tarp sėdynių. Vairuotojas, stebėjęs mus per veidrodėlį, pamatė, kaip aš vargstu, ir prišokęs perėmė lagaminą iš manęs. Išlipusi stovėjau pakelėje ir žiūrėjau žemyn į statų kriaušį, besileidžiantį į slėnį prie jūros. Vandens mačiau tik siaurą juostelę, žybsinčią, mirguliuojančią ir tarsi žadančią išsigelbėjimą.

Nusisukusi nuo vandenyno pažvelgiau į kalno šlaitą. Nesimatė jokio pastato. Akmeniniai vartai. Samanos. Tamsūs į nežinią vedantys laiptai. Tėtis, jau išlipęs iš autobuso, stovėjo šalia ir vairuotojas jam padavė mano lagaminą. Aš žiūrėjau į akmeninius laiptus ir staiga supratau.

– Tėti... – patraukiau jį už rankovės.

Bet vairuotojas nusilenkė tėčiui, o šis nusilenkė jam, ir štai vairuotojas jau atsisėdo į savo vietą, užtrenkė dureles, įjungė variklį, padangos sugirgždėjo per žvyrą ir netrukus mes su tėčiu likome vieni šalikelėje, žiūrėdami, kaip tolsta autobusiukas ir jo žibintai paskutinį kartą mirkteli jam pasukus už posūkio.

Staiga įsiviešpatavo mirtina tyla, tik vėjas vaiduokliškai šiureno bambukus. Žvilgtelėjau į savo lagaminą, stovintį ant žemės. Rausvą, su „Hello Kitty“ ant dangčio. Jis atrodė labai vienišas ir liūdnas.

Tik tada aš atsipeikėjau. Tėtis žada mane čia palikti. Dabar užvilksim lagaminą į kalną, o paskui visoms vasaros atostogoms jis paliks mane čia su kažkokia vienuoliaujančia persona, kuri atseit yra mano prosenelė ir kurios aš beveik nepažįstu.

– Na, gerai! – pasakė tėtis žengdamas per kelią stačių laiptų link. – Eime! Išbandykim save!

Man sugniaužė gerklę ir superšėjo šnervėse. Iš įpročio sukandau dantis, kaip darydavau, kad neverkčiau, kai mokykloje vaikai spardydavo mane per kagomės linčą, bet paskui pamaniau, velniop viską, aš verksiu. Staugsiu, klyksiu ir trypsiu kojomis, ir jeigu atrodysiu tikrai apgailėtinai, gal tėtis suminkštės ir pasiims mane atgal namo. Aš porą kartų šniurkštelėjau nosimi, paskui dirstelėjau, ar tėtis mato, bet jis nekreipė į mane jokio dėmesio. Įsmeigęs akis į kalną visas švytėjo, lyg būtų jaudinęsis, bet nenorėjęs išsiduoti. Nemačiau jo susijaudinusio nuo tada, kai gyvenome Saniveilyje ir vienas jo kolegų programuotojų buvo pakvietęs jį pažvejoti meškere. Gera buvo matyti jį tokį, ir aš nusekiau jam iš paskos ir užritinau lagaminą ant pirmojo laiptelio.

Dar dar dar... dunkst.

Lagaminas buvo sunkus, prigrūstas knygų, iš kurių turėjau mokytis per atostogas. Dar dar dar... dunkst. Japonijos politinio gyvenimo aktualijos. Dar dar dar... dunkst. Japonijos senovės istorija. Dar dar dar... dunkst. Japonijos moralė ir etika. Dar dar dar... dunkst. Išpilta prakaito, aš jau buvau bepasiduodanti, bet tėtis buvo priekyje ir laukė manęs, nekantriai žvelgdamas pirmyn.

– Kai buvau berniukas, užbėgdavau iki pat viršaus, – pasakė jis. – Gal ir dabar galėčiau...

Bet jis nulipo prie manęs paimti lagamino, ir šį kartą aš nebesipriešinau. Jis bandė paimti iš manęs lagaminą metro, paskui traukinyje, paskui vėl, kai lipome į autobusą, bet pasakiau jam, kad apie tai nė negalvotų. Įsivaizduok – pusamžis dėdulė riebaluotais plaukais, krauju pasruvusiomis akimis ir visas susimetęs į kuprą vežasi rausvą „Hello Kitty“ lagaminą. Ar leistum savo tėčiui taip pasirodyti tarp žmonių? Beviltiškas reginys. Atrodytų kaip

koks hentajus, o jis ne hentajus. Jis mano tėtis. Gal jis ir hikikomoris, bet aš jį myliu. Tiesiog nebūčiau galėjusi matyti, kaip žmonės į jį spokso.

Na o čia nieko aplinkui nebuvo.

– Eikš, Nao! – pakvietė jis. – Eime!

Vilkdamas lagaminą, jis pasileido laiptais aukštyn, aš stengiausi neatsilikti, ir taip mes drauge kabarojomės į viršų. Kuo aukščiau, tuo miškas ėjo tankyn. Prakaitas žliaugė man iš pažastų. Akmenys buvo slidūs, bet ne nuo lietaus, o nuo drėgmės, dėl kurios viskas atrodė glitu, net oras. Tai priminė San Fransisko rūką, tik rūkas vėsina orą, o čia buvo karščiau negu Keilos mamos saunoje, net ir vėjeliui pučiant. Samanos, prasispraudusios pro akmenų plyšius, plito kaip bėrimas. Tėtis lipo nesustodamas. Dar vienas laiptelis. Kitas. Vis aukščiau ir aukščiau. Mes buvom kaip dviejų žmonių armija, jis ir aš, armija, žygiuojanti į kalną, bet ne tam, kad jį užkariautų. Mes buvom besitraukianti armija, bėganti iš mūšio lauko.

Orą perskrodė plonas aukštas vabzdiškas svirpimas tarsi vibruojančios stygos, jis vis garsėjo ir garsėjo. Mi... mii... miiiii... Nesuvokiau, kada tas garsas atsirado. Gal visada buvo čia, mano galvoje, tik dabar kažkas padidino garsą, ir mano kaukolė ėmė gausti kaip stiprintuvas, perduodantis zvimbesį pasauliui. Užsikimšau ausis, kad suprasčiau, ar garsas viduje, ar išorėje, ir tėtis mane pamatė.

– Mi-mi-zimi[105], – pasakė jis. Jis sustojo ir išsitraukęs nosinę nusišluostė prakaitą nuo akių, paskui persimetė ją per kaklą tarytum rankšluostį sporto salėje, tais laikais, kai dar vaikščiodavo į sporto salę Saniveilyje. – Svirpia tiktai patinai, – pasakė jis.

105 *Minminzemi* (ミンミンゼミ), *Oncotympana maculaticollis*, – japoniškos cikados porūšis.

Norėjau jo paklausti kodėl, bet nenorėjau išgirsti atsakymo. Jis susirišo nosinę po kaklu ir stovėjo žiūrėdamas į miško lapiją keistu, nutolusiu žvilgsniu.

– Prisimenu tą garsą iš vaikystės, – pasakė jis. – Tai *nacu no oto*[106].

Jis stovėjo per kelis laiptelius virš manęs ir atrodė labai aukštas, o aš, stebėdama jį, mėginau suprasti tą jo nutolusį žvilgsnį. Gal tai laimė. Manau, kad tėtis buvo laimingas.

Laimingi mano vasaros garsai taip pat buvo toli. Tai ir ledų furgonas „Good Humour", ir gelbėtojo švilpukas, ir temstant trykštanti vejos laistytuvo srovė, ir šonkauliukų čirškėjimas ant kieno nors grilio, ir ledukų skimbčiojimas aukštose matinio stiklo limonado stiklinėse. Žoliapjovės, kirptukai, vaikai, žaidžiantys gaudynes kieno nors baseine. Tie laimingi prisiminimai įstrigo man gerklėje kaip sename vamzdyje.

Dar dar dar... dunkst. Dar dar dar... dunkst. Tėtis vėl ėmė lipti. Nusišluosčiau ašaras ir nusekiau iš paskos. O ką aš dar galėjau daryti? Beliko nepasiduoti niūriai nuotaikai ir stengtis išpešti iš esamos padėties viską, kas įmanoma. Tėtis juk neužgrobė autobuso ir nenuvairavo jo žemyn į tarpeklį. Jis vis dar su manim ir galbūt – galbūt neišvažiuos. Gal aš kaip nors priversiu jį pasilikti. Kas, kad pasibaigus atostogoms jis prižadėjo pasiimti mane ir pakeliui nusivežti į disneilendą, – o jeigu jis to nepadarys? O jeigu specialistai nepajėgs jo suremontuoti? Arba, jeigu grįžtantį namo jį apims toks neįveikiamas noras mirti, kad jis susirangys ant bėgių priešais atvažiuojantį disneilendo superekspresą? Juk jis, šiaip ar taip, neturi jokio noro spausti rankos Mikiui. Kiek galima pasitikėti į savižudybę linkusio tėvo pažadu?

106 *Nacu no oto* (夏の音) – vasaros garsas.

2.

Mes lipom vis aukštyn ir aukštyn, daug nekalbėdami, kiekvienas paskendęs savo mintyse. Tėtis galvojo apie savo vaikystę, o aš galvojau apie tėtį. Ar visiems vaikams tenka nerimauti dėl tėvų psichikos? Atrodytų, visuomenė sutvarkyta taip, kad tėvai turi būti suaugę žmonės ir rūpintis savo vaikais, bet kaip dažnai būna kaip tik priešingai. Rimtai, aš gyvenime esu sutikusi nedaug suaugusiųjų, kuriuos tikrai galėčiau pavadinti suaugusiais, bet gal todėl, kad gyvenau Kalifornijoje, kur visų mano draugų tėvai atrodė visiškai nesubrendę. Jie visi vaikščiojo pas psichoterapeutus, važinėjo į asmenybės ugdymo seminarus ar potencialo atskleidimo kursus gamtoje ir grįždavo namo prisipumpavę tų naujų beprotiškų teorijų, dietų, vitaminų, vizualizacijų, ritualų ir bendravimo įgūdžių, kuriuos bandydavo pritaikyti savo vaikams, norėdami išugdyti jų savigarbą. Būdami japonai, mano tėvai per daug nesirūpino savigarbos dalykais ir nesidomėjo tomis psichologinėmis nesąmonėmis, nors vienas mano tėčio draugas ir buvo psichologijos profesorius. Šiaip tai jis gana mielas senas dėdulė, septintajame dešimtmetyje pagarsėjęs tuo, kad vartojo kvaišalus, gaudė kaifą ir vadino tai tyrimais, tad, manau, suprantat, kad buvo mažumėlę daužtas ir turbūt visiškas nesubrendėlis. Aš, žinoma, ne ekspertė. Esu tik paauglė ir daug ko nežinau, bet, mano kukliu įsitikinimu, senolė Džiko – vienintelė mano sutikta tikrai suaugusi asmenybė, gal dėl to, kad vienuolė ir kad jau ilgai gyvena žemėje. Ar reikia išgyventi iki šimto metų, kad tikrai suaugtum? Reikės jos paklausti.

Luktelkit...

„Klausyk, Džiko, kiek reikia išgyventi metų, kad būtum tikrai subrendęs? Ne kūnu, bet sąmone?“

Štai ką aš jai parašiau. Pranešiu jums, ką ji man atrašys. Atsakymas gali ateiti negreit, nes dabar šventykloje dzadzeno metas. Dzadzenas – tai tokia jų meditacija, kuri skiriasi nuo kalifornietiškos ar bent jau man atrodo kitokia, bet ką aš žinau? Kaip jau sakiau, esu tik vaikas.

Apie ką aš čia? A, taip, mes kopėm stačiais laiptais į šventyklą. Velnias, mane tai knisa. Kartais pagalvoju, kad man koks nors dėmesio sutrikimas. Gal pasigavau Kalifornijoje. Visi Kalifornijoje turi dėmesio sutrikimą, todėl geria vaistus, nuolat keičia vienas tabletes kitomis ir kaitalioja dozes. Aš visada dėl to jaučiausi už borto, nes negėriau vaistų ir neturėjau ko apie tai pasakyti, kadangi mano tėvai buvo japonai ir nelabai išmanė psichologiją, todėl tiesiog laikiau liežuvį už dantų. Bet paskui per vieną pietų pertrauką kažkas pastebėjo, kad aš negeriu jokių tablečių, ir Keila turėjo įsikišti ir mane užsistoti. Iš esmės ji dar labiau mane iš visų išskyrė, bet labai gražiai. Ji pasižiūrėjo į tą vaikiną iš savo nepasiekiamos aukštybės ir pareiškė: „Nao *nereikia* vaistų. Jinai *japonė*." Žinau, tai skamba šiurkščiai. Bet ji pasakė taip, lyg būti japone būtų labai gerai, kaip būti sveikai ar panašiai, ir tas vaikinas tik patraukė pečiais ir užsičiaupė.

Smagu, kad Keila mane užsistojo, bet iš tikrųjų aš nemanau, kad esu labai sveika. Esu šventai įsitikinusi, kad turiu visokiausių sindromų, tarp jų dėmesio sutrikimo, aktyvumo ir dėmesio sutrikimo, potrauminio streso ir maniakinės depresijos, taip pat šeimai būdingų savižudiškų polinkių. Džiko pasakė, kad dzadzeno meditacija gal ir neišgydys visų mano sindromų ir polinkių, bet išmokys, kaip nesileisti jų apninkamai. Nežinau, kiek ji padeda, bet nuo to laiko, kai išmokau ją atlikti, stengiuosi mediuoti kasdien – na, gal kas antrą dieną arba porą kartų per savaitę – ir, gerai pagalvojus, jei aš, nors tebesu pasiryžusi nusižudyti, vis dar to nepadariau ir kol kas esu gyva, o ne mirusi, tai gal ji ir veikia.

3.

Kur aš sustojau? A, šventykla. Gerai. Taigi lipom mudu tais laiptais aukštyn ir pagaliau priėjom pagrindinius šventyklos vartus, kurie yra pačiam viršuj ir atrodo nežmoniško dydžio, kaip kokios akmeninės pabaisos nasrai, apsamanoję, apkritę paparčiais ir grėsmingai dunksantys virš galvos, rodos, tuoj užgrius ir mirtinai prislėgs. Kaip tik tokia vieta, kur gyvųjų turėtų tykoti vaiduokliai. Vėliau supratau, kad tie vartai ne tokie dideli kaip stovintieji priešais garsiąsias šventyklas. Iš tiesų visai maži, bet žvelgiant iš apačios tą pirmąją dieną atrodė tiesiog gigantiški. Ką tik užsikapanojusi tais laiptais, buvau apkvaitusi nuo kaitros, apdujusi nuo cikadų ir lagamino ratukų dar dar dar... dunkst, dar dar dar... dunkst, be to, klaikau iš baimės, kad tėtis paliks mane čia, tokioje šiurpioje vietoje. Vos išvydusi tuos vartus, panūdau apsigręžti ir pulti žemyn galva stačiais laiptais arba tiesiog aukštielninka kristi į minkštą kaip pagalvė amžinybę, ir tegu pasišokinėdama kaip kopūsto gūžė bumpsėsiu sau iki pat kelio apačioje, o paskui nuriedėsiu į jūrą, bent jau būsiu saugi ir negyva.

Man drebėjo kinkos. Keliai suzmeko kaip ausytosios medūzos, kurias mama stebėdavo miesto akvariume, ir kaip tik tada kažkas brūkštelėjo man per pliką odą ir visi plaukai pasistojo, lyg kas elektros šoko įtaisu būtų trenkęs. „Tataris!“[107] – pamaniau ir pašokusi suklykiau, o tėtis pradėjo juoktis ir jau kitą budistinę akimirką pamačiau mažo juodo su baltomis dėmėmis kačiuko samanų žalumo akis. Pašnairavęs į mane, jis nusisuko ir ėmėsi savo katiniškų įpročių: vinguriavo man tarp kojų, rietė nugarą ir pastatęs uodegą piestu rąžėsi priekinėmis kojytėmis, tiesdamas jas ne į mane, o nuo manęs, siūlydamas man pakasyti jam užpakalį ir pasigėrėti išangės raukšle bei milžiniškais baltais ir pūkuotais

107 *Tatari!* – Dvasių ataka!

pautais. Šiaip jau, jeigu katinas siūlo tau pakasyti jam užpakalį, tą ir reikia daryti, neatmetant ir kitų į rinkinį įeinančių priedų. Jo kailis buvo minkštas ir įšilęs, ir kaip tik tuo metu suskambo šventyklos varpas, ir taip garsiai, kad net žali bambukų lapai suvirpo, o tėtis, stovėdamas tiesiai po akmeniniais vartais, pasižiūrėjęs šventyklos pusėn sušnibždėjo pats sau:

– *Tadaima...* – o taip paprastai sakoma sugrįžus namo.

Mažas kačiukas su milžiniškais pautais vikstelėjo uodega ir nusivedė mus aukštyn keliuku, ir kaip tik tada pasigirdo sandalų šlepsėjimas per akmens plokštes – mūsų pasitikti atbėgo Mudži. Ji vilkėjo savo pilkąją pižamą, o galvą buvo apsimuturiavusi baltu rankšluosčiu. Pakėlusi kačiuką pasikišo jį po pažasčia, o paskui, suglaudusi delnus, bet nepaleisdama katino, žemai iš juosmens nusilenkė.

– *Okaerinasaimase, dannasama!* – tarė ji, o tai yra maždaug tas pats, ką sako prancūzų kambarinės „Vienišojoje Fifi prijuostėje", kai jų šeimininkai pareina namo.

Tą vakarą jos surengė mūsų garbei vakarėlį, nors tas vakarėlis nebuvo labai prašmatnus, nes dalyvavom tiktai aš, tėtis, Džiko, Mudži ir dar pora dankos senučių, kurios nuolat tupiniuodavo po šventyklą, padėdavo gaminti valgį, prižiūrėti daržą, atlikti religines apeigas ir taip toliau. Prieš pradėdami valgyti, visi iš eilės išsimaudėme ofure[108], į kurį tekėjo sieringas karštojo šaltinio vanduo. Tėtis nuėjo pirmas, nes jis vyras, – Saniveilyje tai būtų buvusi didelė politinė klaida, bet čia niekam net toks klausimas nekilo. Išėjęs iš ten, įraudęs ir šlapias, vilkėjo jukatą[109], avėjo getas[110], o galvą buvo apsirišęs nedideliu kilpiniu rankšluosčiu. Mudži pasiūlė jam bokalą alaus, ir tokio laimingo tėčio aš dar gyvenime nebuvau mačiusi, net Saniveilyje, ir man vėl grįžo viltis, kad galbūt jis pasiliks su mumis šventykloje visai vasarai. Aš tiesiog žinojau, kad

108 *Ofuro* (お風呂) – vonia.
109 *Jukata* (浴衣) – medvilninis kimono.
110 *Geta* (下駄) – sandalai mediniais padais.

jam tai būtų daug geriau nei susitikti su krūva psichologų. Juk jis neturi darbo, nei nieko, mama visą dieną užsiėmusi ir gali pasirūpinti savim, o „Didieji Vakarų filosofijos protai", tūkstančius metų išgyvenę be jo, kaip nors pakentėtų iki rugpjūčio pabaigos.

Mes sėdėjom medinėje verandoje, žiūrėdami į mažą šventyklos sodą, o vakaro vėjas kedeno bambukų lapus. Mačiau, kaip tėtis mėgaujasi alumi, ir jau buvau besiteiraujanti, ar nepasiliks, bet Džiko staiga atsistojo ir paklausė: „Nattčian, išio ni ofuro ni hairou ka?"[111] Būtų buvę nemandagu atsisakyti, todėl atsistojau ir nuėjau paskui ją į maudyklą, tikėdamasi, kad su savo katarakta ji neįžiūrės visų tų smulkių įbrėžimų, randų ir cigarečių nudeginimų, nors dauguma jų jau buvo užgiję, išskyrus tuos, kurie, ko gero, niekada nebeišnyks.

Iš lauko prie maudyklos buvo nedidelis altorėlis. Džiko uždegė žvakę ir smilkalų lazdelę, paskui triskart nusilenkė visu kūnu, kiekvieną kartą atsiklaupdama ant kelių ir paliesdama kakta grindis, ir tai užėmė šiek tiek laiko, bet ne tiek, kiek manytum, turėdama galvoje jos amžių. Mane ji taip pat privertė padaryti tą patį, ir aš jaučiausi nerangi kvailė, bet ji tarsi to nė nepastebėjo, nes visą laiką po nosim murmėjo japonišką maldelę, kuri išvertus skambėtų maždaug taip:

Aš maudausi
Ir meldžiuosi su visomis būtybėmis
Kad nuskaistintume savo kūną ir dvasią
Ir išsivalytume iš vidaus ir išorės.

Baisus čia daiktas išsimaudyti, pamaniau iš pradžių, bet paskui prisiminiau baro merginas sente, kokios švarios ir skaisčios jos

111 Natčian, gal išsimaudysime kartu? (Natčian – maloninė Nao-čian vardo santrumpa, leistina tarp artimų žmonių.)

atrodydavo po maudynių. Juk nepasakytum, kad būtų pratusios sveikai gyventi ar panašiai, tai gal Džiko malda tikrai joms padėdavo.

Maudykla – tai tokia didelė medinė dėžė su mažesne dėže viduje. Mažesnioji ir yra vonia, kuri prileidžiama žiauriai karšto vandens su siera, ir jis garuoja ir dvokia kaip krūva virtų kiaušinių, taigi reikia laiko, kad priprastum. Maudykloje labai tamsu, tik plonyčiai skaistūs saulės spinduliai kaip tamsą skrodžiantys aštrūs kardai krinta ant nuogo kūno. Šalia vonios – pora medinių taburečių ir plastikinių dubenėlių vandeniui iš vonios pasisemti prausiantis.

Japonijoje maudydamasi vonioje pirmiausia kaip reikiant nusiplauni karštu vandeniu visą purvą ir prakaitą, kad nesubjaurotum vonios vandens, o tik paskui lipi į vonią ir šiek tiek joje pabūni, kad viskas, tipo, atmirktų. Tada vėl išlipi ir atsisėdi ant taburetės, o paskui jau iš rimtųjų prausiesi su muilu ir plaušine, o jeigu dar nori išsiplauti plaukus su šampūnu, nusiskusti kojas, išsivalyti dantis ar dar ką, visa tai gali padaryti tuo kartu. Gali ten ir ilgai būti, jeigu pagauni kablį ir jeigu ištveri supuvusių kiaušinių smarvę.

Maudykloje buvo ankšta, ir nors smulkutė Džiko daug vietos neužėmė, aš šalia jos jaučiausi kaip begemotas ir man buvo baisu, kad žengdama žingsnį jos nepargriaučiau ir nesutrypčiau. Tačiau Džiko to, regis, nė nepastebėjo ir po kurio laiko aš irgi nusiraminau. Tokia jau ta Džiko, ir tai viena iš jos ypatingų galių, kad būdama su ja toje pačioje patalpoje tampi patenkinta savim. Ir taip būna ne tik man. Taip būna visiems. Aš tą mačiau.

Dabar pats laikas papasakoti, kaip senolė Džiko atrodo, nes iš tikrųjų tą pirmąją dieną maudykloje aš buvau visiškai pritrenkta. Prisiminkit, kad jai šimtas ketveri, ir jeigu anksčiau neteko bendrauti su tokiais ilgaamžiais, tai, patikėkit, įspūdis galingas.

Matot, nors ilgaamžiai turi rankas, kojas, papus ir tarpkojį kaip kiti žmonės, jie atrodo kaip ateiviai ar padarai iš kitų galaktikų. Žinau, taip sakyti nekorektiška, bet tai tiesa. Jie atrodo kaip iš kosmoso, labai seni ir kartu jauni, ir tai, kaip jie juda, lėtai ir atsargiai, bet kartu lyg kažkaip mėšlungiškai, irgi atrodo nežemiškai.

Be to, jinai, kaip vienuolė, yra visiškai plika. Viršugalvis lygus ir blizgantis, skruostai irgi, bet visur kitur oda smulkiai susiraukšlėjusi, kaip voratinklis su ryto rasos lašais. Sveria turbūt ne daugiau kaip penkiasdešimt svarų, o ūgio bus gal keturių pėdų, ir liesa kaip kaulas, lengvai gali suimti į delną jos ranką ar koją. Šonkauliukai maži – kaip pieštukai po oda, bet dubens kaulai didžiuliai, išlenkti kaip tikras dubuo ir neproporcingi, palyginti su kitkuo. Regis, oda turėtų kabėti ant griaučių kaip klostuotas audeklas, bet iš tikrųjų jos oda atrodo stebėtinai jauna. Manau, todėl, kad ji visada buvo liesa ir neužsiaugino nereikalingų klosčių. Jos krūtys mažos ir plokščios, kaip ką tik pradėjusios bręsti jaunos mergaitės, o maži speneliai rausvi ir stangrūs.

Ir dar vienas dalykas – gal ir neturėčiau sakyti, bet tikiuosi, kad nesuprasit to iškreiptai kaip hentajus, – jos tarpukojis irgi visiškai plikas, tad viskas aiškiai matyti, ir šita kūno dalis irgi daro jaunos įspūdį, kol pastebi kelias ilgas žilas sruogeles, nutįsusias kaip senio barzda. Maudyklos prieblandoje žiūrėdama, kaip jos blyški sukumpusi figūra iškyla iš vonios garų debesies, pamaniau, kad jos išvaizda vaiduokliška – šiek tiek vaiduokliška, šiek tiek vaikiška, šiek tiek mergaitiška, šiek tiek patraukliai moteriška ir šiek tiek jamambiška[112] – viskas vienu metu. Visi amžiai ir vystymosi stadijos vienoje moteriškoje laiko būtyje.

Visa tai man atėjo į galvą ne tą pirmąjį vakarą. Aš aprašinėju bendrą įspūdį, susidariusį po dviejų savaičių stebėjimo, kaip ji

112 *Jamamba* (山姥) – kalno ragana, kalno burtininkė.

laipioja į vonią ir iš jos, po nugaros plovimo ir net galvos skutimo skustuvu. Maudykloje susispaudus telpa trys žmonės, ir kartais su mumis eidavo Mudži, tada mes kartu lankstydavomės ir sukalbėdavome maldelę. Gyvendama šventykloje turi laikytis visokių taisyklių, pavyzdžiui, nekalbėti vonioje, ir dažniausiai mes nekalbėdavome, bet kartais Džiko sulaužydavo taisyklę ir tada mielai tylomis pasišnekučiuodavom, labai ramiai ir taikiai.

Kalbant apie taisykles, tai jos laikėsi savo idiotiškų ritualų darydamos beveik viską, ką tik galima įsivaizduoti, pavyzdžiui, prausdamosi ar valydamosi dantis, ar išspjaudamos dantų pastą, ar netgi eidamos tuštintis. Aš nejuokauju. Jos lankstydavosi ir dėkodavo unitazui ir melsdavosi už visų būtybių išgelbėjimą. Viena malda, šakės, kokia, skamba taip:

Kai einu kakoti,
Meldžiuosi su visomis būtybėmis,
Kad atsikratytume nešvarumų ir sunaikintume
Godumo nuodus, pyktį ir kvailybę.

Iš pradžių aš: ne ne, to tai jau nesakysiu, bet kai pasitrini tarp tokių žmonių, kurie už viską žiauriai dėkingi, į viską žiūri teigiamai ir vis sako ačiū, tai ir tu užkimbi, ir vieną dieną, nuleidusi tulike vandenį, atsisukau ir pasakiau: „Ačiū tau, unitaze", ir jaučiausi visai natūraliai. Tai yra tokius dalykus, žinoma, gali daryti, jeigu gyveni kalno šventykloje, bet mokyklos tualete geriau nebandyk, nes jeigu tavo klasiokai pagaus tave besilankstančią ir dėkojančią tulikui, jie pamėgins tave jame prigirdyti. Aš paaiškinau tai Džiko, ir ji sutiko, kad tai ne itin gera mintis, bet pakanka vien jaustis dėkingai, net jei nieko ir nesakai. Svarbu, ką jauti. Pūsti iš to burbulo nereikia.

Aš ne iš karto pradėjau su Džiko apie tai kalbėti. Iš pradžių drovėjausi ir nenorėjau jai ir niekam kitam nieko sakyti, ypač po to, kai vieną ankstų rytą, man dar tebemiegant, tėtis pasiplovė, net nesiteikęs atsisveikinti. Jis paliko raštelį, kurį aš atsikėlusi perskaičiau. Jis buvo parašytas angliškai: „Nao, tu atrodai tokia rami kaip Miegančioji Gražuolė. Aš grįšiu vasaros pabaigoje. Nesijaudink dėl manęs. Būk gera mergaitė ir prižiūrėk savo brangiąją prosenelę."

Raštelį suplėšiau. Mane vemt vertė pagalvojus, kad jis štai taip lengvai manęs atsikratė ir dingo, o aš nespėjau jo įkalbėti pasilikti ir nepriverčiau jaustis kalto. Ir nieko nepasakė apie savo pažadą nuvežti mane į disneilendą, išgaravo nenupirkęs man kroviklio konsolei „Game Boy", nors taip pat buvo prisižadėjęs, ir dabar aš nebeturėjau kuo žaisti, išskyrus keitajaus Tetrį, o jis ne toks įdomus. Be to, šventykloje netgi nėra kompiuterio, todėl aš negalėjau parašyti Keilai laiško į Saniveilį, o Tokijuje, žinoma, neturėjau draugų, kuriems galėčiau parašyti ar paskambinti. Prieš akis tęsėsi ilgos tvankios mano vasaros atostogų dienos, ir aš supratau, kad mirsiu iš nuobodulio.

4.

– Ar labai pyksti? – vieną vakarą paklausė manęs senolė Džiko vonioje, kai aš tryniau jai nugarą.

Sukau ratus plaušine, stengdamasi per daug nespausti, nes jau žinojau, kokia gležna jos sena oda, plonytė kaip ryžių popierius. Iš pradžių, kol to nežinojau, taip drengdavau, kad nugarą jai išmušė tamsiai raudonos dėmės, bet ji nėsyk nepasiskundė, ir aš supratau, kad brūžinti reikia atsargiau, ypač tose vietose, kur

kaulai ištempę odą. Taigi, kai ji paklausė, ar aš pykstu, pamaniau, kad trinu per smarkiai ir jai skauda, todėl atsiprašiau.

– Ne, – pasakė ji. – Man taip gerai. Trink.

Aš dar kartą išmuilavau plaušinę ir perbraukiau žemyn per gumburiuotą stuburo linkį. Kaip daugumos senukų, jos stuburas buvo nelankstus ir iškrypęs, bet kai ji sėdėdavo dzadzeno poza, nugara atrodydavo nepriekaištingai tiesi. Daugiau ji nieko nekalbėjo, ir aš, baigusi trinti, pasėmiau iš vonios du dubenis karšto vandens ir užpyliau jai ant nugaros putoms nuplauti, o tada apsigręžiau, kad ji galėtų patrinti nugarą man. Mes visada taip keisdavomės.

Aš laukiau. Senolė Džiko neskubėjo, ir tai jai gerai pavykdavo, juk šitiek metų to mokėsi, taigi aš visada laukdavau, ir jūs turbūt manot, kad tokį jauną žmogų kaip aš tai turėtų siutinti, bet manęs kažkodėl nesiutino. Vis tiek tą vasarą neturėjau kur skubėti. Kartą, kai taip sėdėjau ant medinės taburetės, nuoga, apglėbusi kelius ir virpėdama, bet ne nuo šalčio, o laukdama, kada ant manęs kliūstelės plikinantis vanduo, staiga pajutau, kaip jos pirštas palietė randelį ant mano nugaros. Aš įsitempiau. Kūnas pastėro. Čia tokia prieblanda, kaip ji pamatė randus savo apžlibusiomis akimis? Nusprendžiau, kad tai neįmanoma, bet paskui pajutau jos pirštą slenkant oda toliau, stabtelint šen bei ten, jungiant taškus.

– Tu turbūt labai pyksti, – pasakė ji. Jos balsas buvo tylus, lyg ji kalbėtųsi pati su savim, gal taip ir buvo. O gal ji išvis nieko nepasakė, gal aš tik įsivaizdavau. Šiaip ar taip, man užgniaužė gerklę, atsakyti nebegalėjau, todėl tik papurčiau galvą. Man buvo taip gėda, bet kartu mane užplūdo nežmoniškas liūdesys ir turėjau sulaikyti kvapą, kad nepravirkčiau.

Ji daugiau nieko nepasakė. Tik švelniai prausė mane toliau, ir aš pirmą kartą norėjau, kad ji paskubėtų ir greičiau baigtų. Po visko skubiai apsirengiau, palinkėjau labos nakties ir išėjau. Maniau,

kad vemsiu. Grįžti į savo kambarį nenorėjau, todėl nubėgau iki pusės kalno žemyn ir tupėjau tarp bambukų, kol sutemo ir išlindo jonvabaliai. Kai Mudži paskambino varpu skelbdama dienos pabaigą, partykinau atgal į šventyklą ir šmurkštelėjau į lovą.

Kitą rytą išėjusi ieškoti senolės Džiko radau ją savo kambaryje. Ji sėdėjo ant grindų nugara į duris, pasilenkusi virš žemo stalelio. Ir skaitė. Stovėdama tarpduryje ir net neperžengdama slenksčio, pasakiau:

– Taip, aš pykstu, ir kas iš to?

Ji neatsisuko, bet mačiau, kad girdi, todėl kalbėjau toliau – trumpai išdėsčiau jai savo šūdino gyvenimo istoriją.

– Ir ką man dabar daryti? Juk negaliu atsakyti už savo tėčio psichologines problemas, internetinių kompanijų burbulus, suknistą Japonijos ekonomiką, savo vadinamosios geriausios draugės Amerikoje išdavystę, patyčias mokykloje, terorizmą, karą, visuotinį atšilimą ir gyvūnų rūšių nykimą, tiesa?

– *So desu ne*, – pasakė ji linktelėdama, bet neatsisukdama. – Tai tiesa. Tu nieko negali dėl viso to padaryti.

– Todėl, žinoma, aš pykstu, – pasakiau piktai. – O ko tu tikėjaisi? Kvaila buvo klausti.

– Taip, – sutiko ji. – Kvaila buvo klausti.

– Tai kam klausei?

Ji iš lėto ėmė gręžtis, pamažu eidama keliais aplink, kol pagaliau atsisuko veidu į mane.

– Aš paklausiau dėl tavęs.

– Dėl manęs?

– Kad tu išgirstum atsakymą.

Kartais senolė Džiko kalba mįslėmis ir gal todėl, kad tiek daug metų praleidau Saniveilyje, dar ne viską suprantu japoniškai, bet tą kartą, man regis, aš supratau, ką ji turi galvoje. Paskui ėmiau jai po truputį pasakoti, kas vykdavo mokykloje ir panašiai,

net kai jinai ir neklausdavo. Kai aš kalbėdavau, ji tik klausydavosi ir stumdavo savo džiudzu karoliukus ratu ant virvelės, bet žinojau, kad kiekvienas nustumtas karoliukas yra sukalbėta už mane malda. Gal nedaug, bet vis šis tas.

<105 才 >[113]

Štai kokią žinutę ji man ką tik atsiuntė. Atseit turi būti tokio senumo, kad tavo sąmonė iš tikrųjų būtų subrendusi, bet kadangi jai šimtas ketveri, tai garantuoju, kad juokauja.

113 *Sai* (才) – metai (amžiaus).

Ruta

1.

Elektros nebuvo keturias dienas, kaip žiemą palyginti neilgai. Nutrūkus srovės tiekimui jie galėdavo naudotis kompiuteriais ir buitine technika tik tuo atveju, jeigu veikdavo generatorius, ir tik tol, kol pakakdavo kuro. Kai jis baigdavosi, atsargas jie papildydavo, jeigu veikdavo nors vienas iš dviejų salos degalinių generatorių ir jeigu nuo kelių būdavo nuvilkti užgriuvę medžiai, kurie dažniausiai ir nutraukdavo elektros laidus.

Kai jų generatorius sustojo, šulinio siurblys taip pat nustojo veikęs, taigi jie liko be vandens. Vidaus tualetai, bėgantis karštas vanduo, vonia, elektros šviesa po keturių dienų atrodė tartum neįsivaizduojama prabanga iš kito amžiaus ir planetos.

– Sveiki atvykę į ateitį, – pasakė Oliveris. – Mes aplenkėme laiką.

Ruta vaikščiojo po namus tarsi žibalu atsiduodančiame tamsiame sapne, klausydamasi, kaip barbena lietus ir stūgauja vėjas. Be nuolatinio visus kampus pasiekiančio ventiliatorių ir kompresorių ūžimo, name buvo tylu ir ramu. Iš pradžių ji vis pagaudavo save besiklausančią, ar neburzgia dvivariklis hidroplanas, gabenantis elektrikus, bet po dienos kitos, taip nieko ir neišgirdusi, pasidavė ir leido tylai įsiviešpatauti. Sėdėjo su katinu ant kelių priešais malkomis kūrenamą krosnį ir skaitė žibalinės lempos šviesoje. Mėgino skaityti Prustą. Ir neskaityti Nao dienoraščio

užbėgdama į priekį. Daugiausia ji žiūrėjo į liepsną. Kartais temstant atsistojusi tarpduryje klausydavosi, kaip vilkai keliauja per rūke skendintį mišką. Iš pradžių kaip šaukinys pasigirsdavo žema nerimastinga vieniša dejonė, paskui prie jos vienas po kito prisidėdavo kiti laukiniai ir gargždūs gaujos balsai, susiliejantys į vieningą aidų staugimą. Ji nusipurtė. Nors ir lijo, Oliveris užsispyrė eiti pabėgioti ir ji sunerimusi jo laukė. Už namo ant medžių kamienų ji buvo pastebėjusi pumos nagų žymes, šviežias išmatas ant tako, ant šlapios žemės buvo pripėduota vilko.

Pastaruoju metu vilkų populiacija didėja, gaujos įsidrąsino. Jie prieina prie namų, nusineša kates, nusivilioja šunis į mišką ir sudrasko. 1970 metais, kai vilkai buvo pradėję pjauti galvijus ir avis, saliečiai surengė vilkų skerdynes, pjudė juos po visą mišką ir iššaudė, kiek galėjo, krovė kruviną maitą kaip malkas į pikapų kėbulus. Žmonės vis dar tai atsiminė, vilkai taip pat, tad ilgai laikėsi atokiau. Bet dabar sugrįžo. Regioninės tarnybos gamtosaugininkai buvo atvykę į salą pamokyti gyventojų, ką daryti. Gąsdinkite juos, sakė pareigūnai. Apmėtykite. Lengviau pasakyti nei padaryti. Kartą, pažvelgusi pro kabineto langą, ji pamatė, kaip Oliveris su savo sportinėmis trumpikėmis rėkdamas ir mojuodamas didžiule lazda vejasi vilką jų kiemo takeliu. Oliveris lėkė visu greičiu. Vilkas – pasiliuoksėdamas, per daug nesiskubindamas.

Kaip atsitiko, kad ji tapo moterimi, kuri bijo, kad jos vyrą sues vilkai ar pumos? Ji nerado atsakymo. Jos sąmonė buvo tarytum pakibusi, keistos netikrumo būsenos.

Kai elektra atsirado, namas su trenksmu grįžo į dvidešimt pirmą amžių: sutvisko lempos, suzvimbė buities prietaisai, sugurguliavo akvariumo siurblys, sudūsavo vandentiekio vamzdžiai, ir Ruta,

peršokusi per katiną ir užkliuvusi už susiraizgiusių ant laiptų laidų, nuskubėjo į viršų prie kompiuterio patikrinti pašto. Pasaulis vėl sugrįžo į savo vietą laike, ir jos sąmonė vėl tapo interaktyvi.

Ji prisijungė prie interneto. Iš profesoriaus jokios žinios. Jau beveik savaitė praėjo. Ar jis ignoruoja ją, ar jam taip pat buvo dingusi elektra? Kažin ar Palo Alte nutrūksta elektros tiekimas?

Ji įėjo į meteorologijos tarnybos puslapį. Artinosi nauja audra. Nėra kada gaišti. Iš daugybės neišaiškintų smulkmenų ir neatsakytų klausimų ji išsirinko vieną, jos manymu, lengviausią. Įjungė naršyklę ir surinko: *japoniškas šišiosecu ir moters „aš" nestabilumas.* Internetas, priešingai nei paprastai, dirbo greitai, lyg būtų atsigavęs po užtarnautų atostogų. Per keletą sekundžių ji sugrįžo į mokslinį archyvą, o štai ir ta straipsnio ištrauka, kurią ji skaitė prieš dingstant elektrai. Paspaudusi <skaityti toliau> ji atsidūrė leidinio *Rytų metafizikos žurnalas* svetainėje. Nuostabu. Straipsnis buvo įtrauktas į rodyklę. Ji spustelėjo pavadinimą ir iššoko tas pats straipsnis, tik dabar apačioje buvo nuoroda UŽSISAKYKITE DABAR. Ji paspaudė ją, paskubomis užpildė užsakymo formą ir ėmė versti kabinetą aukštyn kojom ieškodama savo kreditinės kortelės. Saloje jai dienų dienas neprireikdavo piniginės ir ji dažnai pamesdavo jos pėdsakus. Pagaliau radusi ją užkištą už pagalvėlės krėslo kamputyje, ji surinko kortelės numerį. Paspaudė laukelį PATVIRTINTI PIRKIMĄ ir ėmė laukti, kada prasidės siuntimas, bet išlindo kita žinutė.

Jūsų pageidaujamas straipsnis išimtas iš duomenų bazės ir yra nebeprieinamas. Atsiprašome už nepatogumą. Jūsų užsakymas anuliuotas, pinigai iš jūsų kreditinės kortelės nebus išskaičiuoti.

– NE! – suriko ji taip garsiai, kad Oliveris net su ausinėmis nuo triukšmo išgirdo ją iš savo kabineto. Nuščiuvęs jis laukė, kas bus toliau.

2.

Lauke ant kedro, augančio prie malkų rietuvės, didžiasnapė varna taip pat sukluso. Praėjo keletas akimirkų, gal minutė. Langai name vėl degė – švytintys kvadratai, sklandantys miško tamsoje. Ir vėl iš artimiausio lango prie rietuvės pasigirdo riksmas, šįkart ilgesnis:

– NEEEEEEEEEEEEEEE!..

Paskui įsiviešpatavo tyla ir langas užgeso. Varna pakėlė savo juodus blizgančius pečius ir nusipurtė – varniškai patraukė pečiais. Plastelėjo sparnais kartą, kitą, trečią, tada pakilo nuo šakos ir praskridusi pro sunkias kedro šakas apsuko ratą aplink namą. Žemai apačioje, išsirikiavę nelygia linija, per puošniąsias bruknuoles tyliai bėgo vilkai. Varna dėl viso pikto įspėjamai karktelėjo, paskui pakilo aukščiau, toldama nuo mažo stogelio laukymėje, kol atsidūrė virš tankaus didžiųjų pocūgių baldakimo.

Sklęsdama virš medžių viršūnių, ji užmatė Sališų jūrą, celiuliozės fabriką ir miško ruošos Kambel Riverio miestelį. Kruizinis laineris, keliaujantis į Aliaską, plaukė Džordžijos sąsiauriu visas šviesdamas kaip gimtadienio tortas su degančiomis žvakėmis. Sukdama ratus vis aukštyn ir aukštyn ji pamatė Vankuverio salos kalnų grandinę, Golden Haindą, baltus mėnesienoje švytinčius ledynus. Tolumoje driekėsi atviras vandenynas, bet varna negalėjo pakilti taip aukštai, kad pamatytų kelią namo.

Nao

1.

„Prijuostėje“ šiandien tokia keista atmosfera, kad nežinau, ar galėsiu daug parašyti. Babetė ką tik buvo priėjusi paklausti, ar nenorėčiau su kuo susitikti, o aš nenorėčiau, bet kai pamelavau, kad man mėnesinės, jos šypsena dingo, veidas sustingo, sugriežtėjo ir ji taip staigiai rovė šalin, kad vos neišmušė man akies nėriniuotu apatinio sijono kraštu. Nemanau, kad būtų supratusi, jog meluoju, bet darosi aišku, kad rašyti dienoraštį vis sudėtingiau ir mano asocialus elgesys jau užkniso Babetę ir kitas kambarines. Tikiuosi, kad jos neprivers manęs mokėti už staliuką, nes tai beprotiškai brangu ir man reikės susirasti kitą vietą rašyti. Nors aš jas suprantu. Anksčiau nežinojau, bet dabar man jau aišku, kad rašytojai nėra sukurti linksmybėms, ir aš nė kiek neprisidedu prie smagios ir žvalios „Prijuostės“ atmosferos.

Šiandien „Vienišoji Fifi prijuostė“ dar nykesnė negu visada.

Na, tiek to. Štai kas vyksta mano pasaulyje. O jūsiškiame? Kaip jums sekasi?

2.

Nežinau, kodėl aš vis jūsų klausinėju. Juk nesitikiu, kad atsakysit, o jeigu ir atsakytumėt, kaip aš sužinočiau? Bet gal tai nesvarbu.

Gal kai klausiu, kaip jums sekasi, tiesiog atsakykit, nors ir negirdžiu, o aš sėdėsiu čia ir įsivaizduosiu, ką jūs atsakot.

Galite pasakyti: „Kam dar klausti, Nao. Man sekasi gerai. Viskas čiki."

– *OK*, super, – pasakyčiau jums, ir tada mes nusišypsotume vienas kitam per laiką kaip draugai, nes mes dabar jau draugai, tiesa?

O kadangi mes draugai, aš papasakosiu dar šį tą. Tai atseit asmeniška, bet man labai padėjo. Turiu galvoje Džiko instrukciją, kaip išsiugdyti superjėgą. Kai ji man tai pasakė, maniau, juokauja. Kartais nesuprasi, ar iš tikrųjų senas žmogus juokauja, ar ne, ypač vienuolė. Tada buvome šventyklos virtuvėje, padėjome Mudži sūdyti daržoves. Džiko plovė didžiulius baltus japoninius ridikus. O aš juos pjausčiau, sūdžiau ir dėjau į plastikinius šaldymo maišelius. Visa tai vyko jau Džiko atradus mano randus, ir aš pasakojau jai apie savo laidotuves ir kaip klasiokai giedojo man širdies sūtrą, ir kaip aš, tapusi gyvu vaiduokliu, tatariškai užpuoliau Reiko ir išdūriau jai akį. Džiko stovėjo prie kriauklės skusdama didelį seną ridiką, storesnį ir ilgesnį negu jos ranka, ir kai baigiau kalbėti, jinai mestelėjo ridiką ant krūvos kitų, kuriuos buvome sudėję kaip malkų rietuvę, ir pasakė:

– Žinai, Natčian, tau nėra ko nerimauti. Iš tikrųjų tu nesi mirusi. Tavo laidotuvės buvo netikros.

O aš kažką tokio: Ką? Gal aš to nežinau?

– Jie sugiedojo ne tą sūtrą, – paaiškino ji. – Šingjo per laidotuves negiedama. Reikia giedoti *Dai Hi Šin*[114].

Paskui, nespėjus prisipažinti, kaip man palengvėjo, ji pasakė:

114 *Dai Hi Šin Dharani* – Didžiosios atjautos dharanė. Ezoterinė mantra arba užkeikimas, kuris, kaip manoma, turįs magiškos galios ir apsaugo nuo piktųjų dvasių.

– Natčian. Manau, kad geriausia tau būtų turėti tikros jėgos. Geriausia tau būtų turėti superjėgą.

Kalbėdama japoniškai, ji pavartojo anglišką žodį *superpower*, tik ištarė jį veikiau kaip supapava. Labai greitai. Supapava. Ar net taip: SUPAPAVA!

– Kaip superherojus? – paklausiau, taip pat vartodama anglišką žodį.

– Taip, – atsakė ji. – Kaip SUPAHIRO, pasižymintis SUPAPAVA! – Ji prisimerkusi pasižiūrėjo į mane pro savo storus akinių stiklus. – Norėtum?

Žiauriai keista, kai iš tikrųjų seni žmonės kalba apie superherojus ir superjėgas. Superherojai ir superjėgos yra iš jaunimo leksikono. Bene tokių dalykų išvis būta Džiko jaunystėje? Man toks įspūdis, kad senais laikais jie turėjo tik vaiduoklius, samurajus demonus ir onius. Tik jau ne SUPAHIRO, pasižymintį SUPAPAVA!.. Bet aš tik linktelėjau, ir tiek.

– Gerai. – Ji iš lėto nusišluostė rankas, nusirišo prijuostę, davė keletą nurodymų Mudži dėl sūdymo, tada paėmė mane už rankos. Pirmiausia nuėjome plautis kojų ir sukalbėti kojų mazgonės maldelės, kuri skambėjo taip:

Kai aš mazgoju kojas,
Tegu visų sąmoningų būtybių kojos
Prisipildo antgamtinės jėgos
Ir niekas nestabdo jų ieškojimų.

Žinoma, aš tuoj įsisvajojau apie antgamtinių galių kojas ir kaip man jų reikia, tik suabejojau, ar norėčiau, kad visos gyvos būtybės jas taip pat turėtų, nes kokia tada iš jų nauda? Tuo mudvi su Džiko ir skiriamės. Jinai tai jau tikrai visoms būtybėms linki

antgamtinių kojų. Taigi mes nusiplovėme kojas ir Džiko įsivedė mane į hondo[115].

Hondo yra specialus kambarys, labai tamsus ir tylus. Tenai stovi didelė auksinė Budos Šakjamunio statula, o kitame gale – mažesnė, išminties viešpaties Mondžiu[116], o priešais kiekvieną – vieta žvakėms, kur galima smilkyti smilkalus. Džiko su Mudži daug laiko skiria apeigoms, bet dabar ateina labai nedaug dankos žmonių, nes dauguma kaimelio gyventojų arba seni, arba mirę, o jauni nesidomi religija ir išvažinėjo po miestus susirasti darbo ir įdomiai gyventi. Tarsi rengtum vakarėlį, į kurį niekas neateis, bet Džiko tai, regis, nejaudina.

Net tokioje mažoje šventykloje reikia atlikti galybę ritualų. Kartą Mudži man viską paaiškino. Anksčiau čia gyveno daugiau vienuolių, bet dabar liko tik dvi. Retsykiais pora jaunesnių vienuolių iš pagrindinės šventovės atvyksta pasižiūrėti, kaip joms čia sekasi, ir padeda rengti svarbesnes ceremonijas. Jos labai mielos. Kai senoji Džiko numirs, viena iš jų, ko gero, persikraustys čia padėti Mudži, jeigu tik didžiosios šventyklos vadovybė nenuspręs parduoti Džigendžio nekilnojamojo turto bendrovei, o toji, greičiausiai, nugriaus senuosius pastatus ir įrengs čia karštųjų šaltinių gydyklą arba golfo aikštyną. Kai apie tai užeina kalba, senolės Džiko veidas apsiblausia. Senoji šventykla jau griūva ir nėra už ką jos remontuoti, ir Mudži sako nesuprantanti, kaip ji išvis dar laikosi ant skardžio. Ji bijo, kad per žemės drebėjimą statiniai nenuslystų žemyn į jūrą.

Dzadzenas paprastai vykdavo žiauriai anksti, kokią penktą ryto, kai aš dar miegodavau, taip pat vėlai vakare, po vakarienės, kai jau būdavau nusikalusi. Atvirai kalbant, mane ta meditacija

115 *Hondo* (本堂) – šventyklos patalpa.
116 Mandžušris (sanskr.) – meditacijos ir išminties bodhisatva.

šiek tiek nervino, nes aš nemėgstu sėdėti nejudėdama, bet man patiko būti hondo, todėl, kai Džiko man parodė, kaip aukoti smilkalus viešpačiui Mondžiu – iš pradžių paliesti lazdele sau kaktą, o paskui įsmeigti ją į pelenų indą, – aš užsidegiau. Ji padarė tris *raihai*[117] nusilenkimus, ir aš padariau, taip, kaip ji mane mokė, – atsiklaupiau, pasilenkiau, alkūnėmis ir kakta liesdama grindis, paskui kilstelėjau rankas delnais į viršų, lubų link. Kai baigėme, ji privedė mane prie dzafu[118], liepė atsisėsti ir davė man štai tokias instrukcijas.

Hm. Luktelėkit. Tiesą sakant, aš jos nepasiklausiau, ar galiu jums tai pasakoti, ir dabar manau, kad gal reikia pirmiau paklausti.

OK, parašiau jai žinutę, ar galėčiau pasakyti draugei, kaip daryti dzadzeną. Atsakyti jai prireiks šiek tiek laiko, bet kadangi „Prijuostė" visa išmirusi ir niekas man dabar netrukdo, tuo tarpu galiu papasakoti, kaip senolė Džiko tapo vienuole. Kartą ji man papasakojo šią istoriją, ir ji gana liūdna. Tai įvyko tuoj po karo. Jeigu Japonijoje sakai „tuoj po karo", žmonės iškart supranta, kad kalbama apie Antrąjį pasaulinį karą, nes tai paskutinis karas, kuriame Japonija dalyvavo. Amerikoje kitaip. Amerika nuolat visur kariauja, todėl reikia kalbėti tiksliau. Kai gyvenau Saniveilyje, „karas" reikšdavo Persijos įlankos karą ir daugybė mano mokyklos draugų net nežinojo apie Antrąjį pasaulinį karą, nes jis buvo taip seniai ir po jo vyko tiek daug kitų.

Štai kas juokinga. Amerikiečiai visada vadina jį Antruoju pasauliniu karu, bet daugelis japonų vadina jį Didžiuoju Rytų Azijos karu ir, tiesą sakant, abi šalys laikosi skirtingos nuomonės, kas pradėjo karą ir kas vyko. Dauguma amerikiečių mano, kad visa kaltė japonų, nes Japonija įsiveržė į Kiniją, norėdama atimti

117 *Raihai* (礼拝) – nusilenkimas kniūbsčia. Delnų iškėlimas simbolizuoja viso pasaulio pakėlimą virš savo galvos.

118 *Dzafu* (座蒲) – apskrita juoda pagalvėlė dzadzenui.

iš kinų naftą ir gamtos išteklius, ir Amerikai teko įsikišti ir sustabdyti juos. Tačiau dauguma japonų įsitikinę, kad karą pradėjo Amerika, taikydama tas visas nepagrįstas sankcijas prieš Japoniją, nutraukdama naftos ir maisto tiekimą, atseit, ojojoj, mes tokia neturtinga maža salelė, neimportuodami neišgyvensim ir panašiai. Pagal šią teoriją Amerika privertė Japoniją pradėti gynybos karą, o tai, ką jie ten darė Kinijoje, ne Amerikos reikalas. Taigi japonai ėmė ir užpuolė Perl Harborą, ir daug kas Amerikoje sako, kad tai buvęs rugsėjo 11-osios scenarijus, o tada Amerika užsišiko ir pati paskelbė karą. Taip jie ir kariavo, kol Amerikai nusibodo ir jinai numetė atomines bombas ant Japonijos ir nušlavė nuo žemės paviršiaus Hirošimą ir Nagasakį, o tai, daugumos žmonių nuomone, buvo pernelyg žiauru, nes ji jau ir taip buvo belaiminti karą.

Maždaug tuo metu vienturtis senolės Džiko sūnus, pirmasis Harukis, studijavęs filosofiją ir prancūzų literatūrą Tokijo universitete, buvo pašauktas į kariuomenę. Jis buvo devyniolikmetis, tik trejais metais vyresnis už mane dabar. Atsiprašau, bet jeigu man kas pasakytų, kad po trejų metų turėsiu eiti kariauti, išsikraustyčiau iš proto.

Džiko sakė, kad Harukį tai irgi varė iš proto, nes jis buvo taikus vaikinas. Įsivaizduokit, sėdi savo bendriko kambarėly, šildaisi kojas prie anglių krosnelės, siurbčioji žaliąją arbatą ir gal skaitinėji *À la recheerche du temps perdu*, o po dviejų mėnesių tu jau bombonešio be važiuoklės kabinoj stengiesi nusitaikyti priekiu į amerikiečių šarvuotlaivio šoną ir žinai, kad po kelių akimirkų sprogsi ir pavirtęs didžiuliu ugnies kamuoliu visiškai išnyksi. Kaip tai turi būti siaubinga! Net baisu pagalvoti. Štai tau ir *temps perdu*! Žinau, aš vis kalbu apie tai, kad žadu išeiti iš laiko ir užbaigti savo gyvenimą, bet tai absoliučiai kas kita, nes tai mano pasirinkimas. Pirmasis Harukis nenorėjo išnykti didžiuliame ugnies kamuolyje

ir, sprendžiant iš senolės Džiko pasakojimo, jis buvo ne tik taikus, bet ir linksmas, optimistiškas jaunuolius, kuriam tikrai patiko gyventi, visai ne taip kaip man ar mano tėčiui.

Sakiau, kad negaliu įsivaizduoti tokio siaubo, bet vis dėlto gal šiek tiek ir galiu. Jeigu sudėtum į krūvą viską, ką jaučiau tada, kai pakavomės daiktus važiuodami iš Saniveilio ir kai mama pirtyje pastebėjo mano randus, ir kai tėtis šoko ant bėgių, ir kai mano klasiokai negyvai mane užkankino, o paskui šimtą milijonų kartų tuos jausmus padidintum, tada gal bus maždaug tai, ką jautė mano posenolis pirmasis Harukis, kai buvo pašauktas į specialiąsias pajėgas ir priverstas tapti lakūnu kamikadze. Tai lyg ta šalta, tavo pilve dvesianti žuvis. Stengiesi ją užmiršti, bet kai tik pavyksta, žuvis suspurda paširdžiuose ir primena, kad atsitiko tikras košmaras.

Džiko irgi tai pajuto, kai sužinojo, kad jos vienturtis sūnus žus kare. Žinau, nes papasakojau jai apie žuvį pilve ir ji pasakė, kad puikiai supranta, apie ką aš kalbu, nes pati turėjo tokią žuvį daug metų. Iš tikrųjų ji pasakė, kad turėjo daug tokių žuvų, kai kurios buvo mažos kaip sardinės, kai kurios vidutinio dydžio kaip karpiai, o dar kitos didumo sulig Ramiojo vandenyno tunu, bet didžiausia žuvis buvo dėl pirmojo Harukio, ir ji buvo beveik kaip banginis. Ir dar Džiko pasakė, kad tapusi vienuole ir atsitolinusi nuo pasaulio išmoko atverti širdį ir išleisti banginį į laisvę. Aš taip pat mokausi, kaip tai padaryti.

Sužinojusi, kad jos vienturtis sūnus mirs kaip savižudis kamikadzė, ji taip pat norėjo nusižudyti, bet negalėjo, nes jos jaunesnei dukrai Emai buvo tiktai penkiolika ir ji buvo jai reikalinga. Taigi nusprendė palaukti, kol Ema paūgės ir galės būti savarankiška, o tada nusiskusti galvą, tapti vienuole ir visą likusį savo gyvenimą mokyti žmones, kaip gyventi taikoje, – ir tai jinai iš tikrųjų padarė.

Senolė Džiko sako, kad šiais laikais jauni japonai yra heivabokės[119]. Nežinau, kaip išversti, bet iš esmės tai reiškia, kad mes apduję ir lengvabūdžiai, nes nesuprantame, kas yra karas. Mes atseit manome, jog japonai – taiki tauta, nes esame gimę pasibaigus karui ir prisimename tik taiką, ir mums ji patinka, bet iš tikrųjų mūsų gyvenimus nulėmė karas ir mūsų praeitis, užtat turime tai suprasti.

Jeigu norit žinoti, Japonija nėra tokia jau taiki ir daugumai žmonių taika visai nepatinka. Aš įsitikinusi, kad slapčiausiose širdies kertelėse žmonės trokšta smurto ir jaučia malonumą skaudindami vienas kitą. Šiuo klausimu mūsų su Džiko nuomonės skiriasi. Ji sako, kad pagal Budos filosofiją mano požiūris yra iliuzija ir kad iš prigimties mes esame geri ir gero linkintys, bet aš, prisipažinsiu, manau, kad jos požiūris perdėtai optimistiškas. Bent jau aš pažįstu keletą žmonių, kaip antai Reiko, kurie yra tikrai pikti. Ir daugelis didžiųjų Vakarų filosofijos protų man pritaria. Ir vis dėlto esu patenkinta, kad senolė Džiko tiki, jog mes iš esmės geri, nes tai man teikia vilties, nors pati ir negaliu tuo tikėti. Gal kada nors ir patikėsiu.

O, žiūrėkit! Jėga! Džiko ką tik man atrašė, kad aš gerai darau mokydama jus dzadzeno, jeigu mes abu žiūrėsim į tai rimtai ir nekvailiosim. Aš nekvailioju, o jūs? Nemanyčiau, kad kvailiojat. Bent jau taip noriu įsivaizduoti, tad gal tada taip ir bus. Aš tiesiog duosiu jums instrukcijas, o jeigu nenorėsit jų vykdyti, tai galit šitą dalį praleisti.

DZADZENO INSTRUKCIJOS

Pirmiausia reikia atsisėsti, nors gal dabar jūs ir sėdit. Tradicinis būdas yra sėdėti ant dzafu pagalvėlės arba ant grindų sukryžiavus

119 *Heivaboke* (平和ぼけ) – atbukę nuo taikaus gyvenimo: pažod. „taika" + „sugedęs".

kojas, bet jeigu norit, galit sėdėti ir ant kėdės. Svarbu išsitiesti, negalima kūprintis ar į ką nors remtis.

Dabar galit pasidėti rankas ant kelių, vieną ant kitos, taip, kad kairė ranka būtų dešinės delne, o sulenkti nykščiai liestųsi sudarydami nedidelį ratuką. Ta vieta, kur susiduria nykščiai, turi būti bambos lygyje. Džiko sako, kad toks būdas laikyti rankas vadinamas *hokkai džio-in*[120] ir simbolizuoja visą kosminę visatą, kurią tu laikai ant kelių kaip didžiulį gražų kiaušinį.

Paskui tiesiog atsipalaiduoji ir sėdi labai tyliai, sutelkęs mintis į kvėpavimą. Tik nereikia persistengti. Tai nereiškia, kad turi galvoti apie kvėpavimą, bet neturi ir negalvoti. Tai kaip sėdėjimas pajūryje, kai žiūri į krantą skalaujančias bangas ar tolumoje žaidžiančius nepažįstamus vaikus. Tu tiesiog stebi viską, kas vyksta už tavo ribų ir tavo viduje, kartu ir savo kvėpavimą, ir vaikus, ir bangas, ir smėlį.

Tai atrodo visiškai paprasta, bet kai pamėginau pirmą kartą, mane vis blaškė visokios beprotiškos ir įkyrios mintys, o paskui panižo visą kūną, lyg per mane būtų bėgiojęs šimtakojai. Kai papasakojau apie tai Džiko, ji patarė man štai taip skaičiuoti savo įkvėpimus ir iškvėpimus:

Įkvėpimas, iškvėpimas... vienas.

Įkvėpimas, iškvėpimas... du.

Liepė taip skaičiuoti iki dešimties, o kai suskaičiuosiu iki dešimt, vėl pradėti nuo vieno. Aš tada: nieko čia sunkaus, Džiko! Ir štai pradedu skaičiuoti, tik staiga į galvą šauna kokia nors beprotiška fantazija apie kerštą klasiokams ar suima ilgesys prisiminus Saniveilį, ir dėmesys išsyk išsiblaško. Kaip jau turbūt supratot, dėl dėmesio sutrikimo sindromo mano protas nuolat kažką tarška kaip beždžionė ir kartais aš net iki trijų negaliu

120 *Hokkai džio-in* (法界定印) – kosminė mudra.

suskaičiuoti. Įsivaizduojat? Nieko keista, kad taip ir nepakliuvau į padorią aukštesniąją vidurinę mokyklą. Bet gerai yra tai, kad dzadzeno neįmanoma sugadinti. Džiko sako, net nemanyk, kad ką nors sugadinai. Sako, tai absoliučiai normalu, kad žmogus mąsto, nes tokia proto paskirtis, ir kai tavo mintys nuklysta ir susiraizgo į beprotišką kamuolį, nereikia dėl to ardytis. Nieko čia baisaus. Tiesiog pastebi, kad taip atsitiko, ir sustok, maždaug: na ir kas, ir pradėk nuo pradžios.

Vienas, du, trys ir t. t. Daugiau tau nieko nereikia daryti. Lyg ir nieko ypatingo, bet Džiko įsitikinusi, kad jeigu darysi tai kasdien, tavo sąmonė pabus ir tu išsiugdysi SUPAPAVĄ! Aš kol kas užsiimu tuo labai uoliai, o kai pagauni kablį, ne taip jau ir sunku. Labiausiai man patinka, kad sėdėdama ant savo dzafu (arba net jeigu neturi po ranka dzafu, pavyzdžiui, važiuoji traukiniu arba klūpai rato viduryje tarp paauglių, kurie tave muša ar nori nuplėšti drabužius, kitaip tariant, nesvarbu, kur tu esi) tu sugrąžini sąmonę į dzadzu ir atrodo, kad sugrįžai namo. Gal jums tai nieko ypatingo, nes visada turėjote namus, bet man, niekada neturėjusiai namų, išskyrus Saniveilį, ir dabar jų neturinčiai, tai labai svarbu. Dzadzenas geriau negu namai. Dzadzenas yra namai, kurių neprarasi, ir aš tai darau, nes man patinka tas jausmas, ir aš tikiu senole Džiko, ir kas čia bloga, jeigu pažvelgsiu į pasaulį šiek tiek optimistiškiau, kaip žvelgia ji.

Džiko mėgsta sakyti, kad darydamas dzadzeną visiškai pasineri į laiką.

Man tikrai tai patinka.

Štai ką apie tai pasakė senasis dzeno mokytojas Dogenas:

Galvok negalvojimą.
Kaip galvoti negalvojimą?
Negalvojant. Tai ir yra dzadzeno meno esmė.

Skamba turbūt nelabai suprantamai, kol neatsisėdi ir nepadarai. Nesakau, kad turit tai daryti. Tik pasakoju, ką manau pati.

Ruta

1.

Vienas. Du. Trys. Kiek Ruta bandė ramiai sėdėti ir skaičiuoti savo įkvėpimus, sąmonė pamažu vangiai susigniaužda vo kaip kumštis aplink jos kosminį kiaušinį ir ji užsnūsdavo.

Vis iš naujo.

Kaip nuo to gali pabusti sąmonė? Šitokia nuobodybė. Panašus jausmas kaip dingus elektrai. Bet Nao rašė tiesą. Tuo metu jautiesi namie, bet ji nebuvo tikra, kad jai tai patinka.

2.

Ji bandė vis iš naujo. Knapteli, staiga atsibunda, vėl ima skaičiuoti, bet vis tiek užsnūsta. Tarpuose tarp snaudulio ir prabudimo ji plūduriavo blausioje tarpinėje būsenoje, ne visai sapne, bet nuolat ties jo riba. Pakibusi tenai, panirusi ir iš lėto sukdamasi, kaip sąnašų dalelė po amžinai belūžtančios bangos ketera.

3.

„O jeigu aš sapne nukeliausiu taip toli, kad nespėsiu grįžti laiku ir atsibusti?“

Kartą vaikystėje Ruta to paklausė tėvo. Jis paprastai ją guldydavo į lovą, apkamšydavo, pabučiuodavo į kaktą ir palinkėdavo saldžių sapnų, tačiau tas palinkėjimas visada sukeldavo jai nerimą. Kas, jeigu mano sapnai nebus saldūs? Kas, jeigu siaubingi?

– Primink sau, kad tai tik sapnas, – atsakė jis. – O tada pabusk.

– Bet jeigu aš nespėsiu grįžti?

– Tada aš ateisiu tavęs pasiimti, – pasakė jis išjungdamas šviesą.

4.

– Gal tu per daug stengiesi, – tarė Oliveris. – Reikėtų padaryti pertrauką.

Jis stovėjo jos kabineto tarpduryje, žiūrėdamas, kaip ji taiso pagalvėlę ant grindų.

– Negaliu daryti pertraukos, – atsakė ji sėsdamasi ir kryžiuodama kojas. – Visas mano gyvenimas yra pertrauka. Man šito tikrai reikia.

Ji perkėlė kūno svorio centrą priekin ir išlenkė nugarą. Gal ji per daug patogiai įsitaisiusi. Gal reikėtų jaustis kiek nepatogiai. Ji ištiesė ranką už nugaros, stumtelėjo pagalvėlę ir pamėgino iš naujo.

– Gal tu tiesiog pavargai, – pasakė Oliveris. – Gal tau reikia liautis meditavus ir pamiegoti.

– Mano visas gyvenimas yra miegas. Turiu atsibusti. – Ji užsimerkė ir iškvėpė. Beregint pajuto, kaip kažkur giliai viduje kyla lengva nuovargio migla, traukdama ją žemyn. Ji pasipurtė ir vėl atsimerkė.

– Klausyk, – tarė ji. – Juk pats sakei, kad visata duoda mums šansą. Tai štai, visata davė man Nao, o ji sako, kad tai būdas pabusti. Gal ji teisi. Šiaip ar taip, noriu pabandyti. Man kažko trūksta. Man trūksta supapavos. – Ji vėl užsimerkė. Jos jėga yra sąmonė. Ji nori ją susigrąžinti.

– Gerai, – tarė jis. – Gal eisim pasirinkti moliuskų ir austrių, kai baigsi? Jau nebelyja ir vanduo nuslūgęs.

– Būtinai, – atsakė ji užsimerkusi.

Katinas, galandęs nagus į durų staktą, pralindo Oliveriui tarp kojų ir priėjęs tiesiai prie jos įspraudė galvą tiesiai į jos pirštų mudrą.

– Pestūnai, – tarė ji suardžiusi kosminio kiaušinio apskritimą, kad galėtų pakasyti jam ausį. – Oliveri, būk geras, išsinešk katiną.

– Tai jo superjėga, – pasakė Oliveris imdamas katiną. – Jis moka įkyrėti.

Nešdamasis katiną prie durų, Oliveris vėl stabtelėjo.

– Moliuskų reikia eiti kuo greičiau, kol atoslūgis. Kiek tu čia dar sėdėsi? Gal man ateiti tavęs pažadinti?

5.

Labiausiai jie mėgo savo slaptą moliuskų sodelį, kurį jiems buvo parodžiusi Murielė. Saliečiai turėjo daug paslapčių: slaptus moliuskų sodelius ir austrių lysves, slaptus macutakių ir gaidelių plotus, slaptas povandenines uolas, kur veisiasi jūrų ežiai, slaptus marihuanos pasėlius, slaptus telefonų numerius, kur galima nusipirkti lašišų ir paltszuvių, mėsos, sūrio bei nepasterizuotų pieno produktų. Pastaraisiais metais trijų salos bakalėjos krautuvėlių asortimentas pagausėjo ir jose galėjai nusipirkti beveik visų

maisto produktų, bet senais laikais, jeigu buvai naujakurys, tau grėsė badas, jeigu kuris nors iš senbuvių nepasigailėdavo ir neatskleisdavo kelių paslapčių.

Moliuskų sodelis buvo vakariniame salos pakraštyje, priešais gilius ir šaltus laivų kelio vandenis. Mažos ir gardžios austrės, galybė moliuskų. Murielė sakė, kad šis sodelis gyvuoja nuo senų laikų, jį prižiūrėjusi ne viena saliečių karta, bet dabar nedaug žmonių čia „skina vaisius", ir labai gaila, nes dažnas „vaisių skynimas" sodui tik į naudą. Bet ir dabar vienu kartu jie ištraukdavo iš smėlio dešimt ar daugiau moliuskų ir beveik per dvidešimt minučių jau surinko savo dienos normą – pusantro šimto smulkiųjų moliuskų ir trisdešimt austrių.

Jie susėdo ant lygaus akmens, tiesiai virš smėlingos seklumos, iš kur atsivėrė vaizdas per įlanką į dantytas kalnų viršūnes kitapus. Tamsaus indigo dangų margino balsvi debesų brūkšniai, atspindintys silpstančią dienos šviesą. Virš galvos žiebėsi pirmosios žvaigždės. Mažos bangelės lyžčiojo akmenį palei jų kojas.

Išsitraukęs iš palto kišenės skardinę alaus, Oliveris atidarė ją ir padavė Rutai. Tada išsiėmė aštrų peilį ir žaliąją citriną. Peilis žybtelėjo, ir viršutinė geldelė, nubrėžusi lanką, paniro į tamsius vandenis. Apatinę geldelę jis atkišo jai. Atidengtas moliuskas žvilgėjo perlamutrinėje kriauklėje; storas pilkšvos mėsos gumulėlis su tamsiu apvadu. Jai pasirodė, kad jis trūktelėjo, kai Oliveris užpurškė ant jo citrinos.

Ruta priėmė dovaną ir prisidėjusi kriauklę prie lūpų leido austrei įslysti į burną. Pajuto vėsą ir šviežumą. Oliveris ištraukė iš kibirėlio dar vieną, atidarė ir iščiulpė minkštimą.

– Ak, – atsiduso. – *Crassostrea gigas*. Jūros druska. – Ir užgėrė austrę dideliu gurkšniu alaus.

Jis atrodė toks laimingas. Ir sveikas. Sirgdamas jis numetė svorio. Smagu vėl buvo matyti jį gerai atrodantį. Ji prisiminė, ką

austrių augintojas Bleikas sakė apie radiaciją ir ką Murielė – apie sąnašas.

– Kai kurie austrių fermeriai susirūpinę dėl branduolinio užkrato, – pasakė ji. – Iš Fukušimos. Ką tu manai?

– Ramusis vandenynas ne toks jau mažas, – pasakė jis. – Dar nori?

Ji papurtė galvą

– Kokia likimo ironija, – pasakė jis. – Šita Ramiojo vandenyno austrė ne vietinė.

Ji tai žinojo. Visi tai žinojo. Gyvenant saloje buvo neįmanoma to nežinoti. Austrių fermos – vienintelė pramonės sritis, likusi ištuštėjus lašišų nerštavietėms ir iškirtus didelius medžius.

– Jos buvo užvežtos tūkstantis devyni šimtai dvyliktais ar tryliktais metais, – tarė jis. – Bet iš tikrųjų aklimatizavosi tiktai ketvirtajame dešimtmetyje. Bet tada išgyvendino visas kitas rūšis. Išstūmė vietines smulkesnes.

– Taip, – pasakė ji. – Aš žinau.

– Anksčiau galėdavai basomis vaikščioti pakrante. Taip sako senbuviai.

Ir tai ji buvo girdėjusi. Dabar vietos paplūdimiai nukloti aštriomis kaip skustuvai austrių kriauklėmis, taigi sunku įsivaizduoti, kaip čia būtų galima eiti basomis.

– O kur čia likimo ironija?

– Na, gal ironija ne visai tinkamas žodis. Tiesiog *Crassostrea gigas* atkeliavo iš Japonijos. Tiksliau, iš Mijagio. Tiesą sakant, kitas jų pavadinimas yra „Mijagio austrės“. Ar tavo vienuolė ne iš ten?

– Taip, – pasakė ji, pajutusi, kaip Ramusis vandenynas mažumą susitraukė. – Aš to nežinojau.

Akmens šaltis prasismelkė pro jos džinsų audinį. Ji atsistojo ir pašokinėjo, kad sušiltų. Buvo dar per šalta sėdėti ant akmenų ir gerti alų, bet jai patiko. Šviežias oras plaučiuose išvaikė snaudulį

ir neapčiuopiamą klaustrofobišką jausmą, atsiradusį visą dieną sėdint prie kompiuterio. Čia ji pajuto pagaliau atsibudusi.

– Ar tu įsivaizduoji, kaip mums pasisekė? – paklausė Oliveris. – Gyventi tokioje vietoje, kur vanduo dar švarus? Kur mes dar galime valgyti moliuskus?

Ji pagalvojo apie saliečius, kadaise prižiūrėjusius šiuos sodelius. Kažin, kada Manhatano seklumose buvo rasta paskutinė austrė? Ji pagalvojo apie Fukušimos nuotėkį. Apie senolės Džiko šventyklą, prisiglaudusią prie kalno atšlaitės Mijagyje. Ar jau nebe?

– Įdomu, kiek mums liko laiko... – tarė ji.

– Kas žino? – atsakė jis. – Geriau mėgaukis, kol gali. – Jis padavė jai austrę. Jo pirštai buvo šlapi ir paraudę. – Imsi dar vieną?

– Imsiu. – Aštri kriauklės briauna buvo vėsi, šaltas moliuskas minkštas ant liežuvio. Ji nurijo skonėdamasi jūros vandens sūrumu. Aplink akmenį kilo potvynio vanduo, bangos jau graibstė kojas. – Sužvarbau, – pasakė ji. – Eime namo.

Nao

1.

Ar esate kada tyčiojęsi iš bangos? Kumščiavę ją? Spardę? Žnaibę? Mušę? Mirtinai uždaužę lazda?

Kvaila.

Po to, kai senolė Džiko pamatė mano randus, kartą, eidama su reikalais į miestą, pasiėmė ir mane. O pakeliui į namus užsimanė sustoti ir nusipirkti ryžių kukulių, gazuoto gėrimo ir šokoladukų. Jai šovė į galvą važiuoti autobusu į pajūrį ir surengti man iškylą. Manęs tokia mintis per daug neviliojo, bet jai atrodė, kad man turi būti žiauriai smagu paplūdimy valgyti krautuvinį maistą ir žaisti, ir aš tada: kodėl gi ne, ar gali nuvilti žmogų, kuriam jau šimtas ketveri, tiesa?

Dėl kataraktos Džiko sunkiai vaikščiojo ir visada pasiimdavo lazdelę, bet labiausiai jai patikdavo eiti susikibus rankomis. Laikydamasi už rankos, ji turbūt tvirčiau jaučiasi, todėl aš įpratau laikyti jos ranką, kai būdavau šalia, ir atvirai prisipažinsiu, man tai irgi patiko. Man patiko jausti delne jos plonus pirštelius. Patiko būti stipresniąja ir laikyti jos mažą kūnelį prie savęs. Jaučiausi reikalinga. Kai manęs nebūdavo šalia, ji griebdavosi lazdelės. Man patiko jaustis naudingesnei už lazdelę.

Prieš lipant į autobusą, važiuojantį į pajūrį, Džiko sumanė užsukti į „Family Mart" parduotuvę nupirkti visko, ko reikia iškylai, bet priešais duris stovėjimo aikštelėje trynėsi būrys

jankių[121], todėl sumelavau, kad nenoriu valgyti. Tai buvo greičio mėgėjos baikerės, išbalintomis ir oranžinėmis ševeliūromis, plačiomis apdribusiomis statybininkų kelnėmis ir dideliais besiplaikstančiais chalatais, kaip daktarų ar laborantų, tik ne baltais, o neoninių spalvų, išmargintais milžiniškais juodais kandži.

Pritūpusios ant šaligatvio prie durų, panos rūkė ir čiaumojo gumą. Dvi iš jų buvo pasirėmusios į medinius kardus, tokius kaip kendo, ir aš tada: oi ne, senele, aš tikrai nealkana, bet Džiko jau buvo nusprendusi surengti man iškylą, tai ką galėjau padaryti? Taigi suspaudžiau delne jos mažą rankutę ir žengiau pirmyn, o kai priėjome prie jų, viena nusispjovė ir seilės kone užtiško mums ant kojų, tada ėmė ant mūsų dėti. Tokių dalykų jau buvau prisiklausius mokykloje, bet mane pritrenkė tai, kad Džiko tokia senučiukė, o jos mala visokias nešvankybes apie *manko*[122] ir činčin[123] žilagalvei vienuolei. Kol praėjome pro jas, praėjo amžinybė, nes Džiko eina labai lėtai, o jos beveik buvo užstojusios mums kelią. Jos vis kažką šūkaliojo ir spjaudėsi, ir aš jaučiau, kaip mano širdis ima dunksėti, o veidas rausta, nors Džiko pėdina sau lyg niekur nieko.

Pagaliau mes įėjom į vidų. Visą laiką, kol ieškojom ryžių kukulių ir gėrimų svarstydamos, ką geriau pirkti desertui – šokolado ar saldžių pupelių keksiukų, ar ir vienų, ir kitų, – aš dirsčiojau pro langą į tas duris aptūpusias mergšes. Žinojau, kad mums išeinant vėl ims ant mūsų dėti. Gal kuo apmėtys ar pakiš koją. O

121 *Janki* – chuliganas, iš angl. *Yankee*. Paplitęs jankio įvaizdis – nepilnametis triukšmadarys nuskustais antakiais, vilkintis ilgą ryškiaspalvį, neskoningai išsiuvinėtą chalatą, vadinamą *tokko-fuku*. Žodis *tokko-fuku* reiškia „specialiųjų pajėgų uniforma"; taip buvo vadinama uniforma, skirta *tokkotai*, specialiųjų pajėgų lakūnams kamikadzėms per Antrąjį pasaulinį karą.

122 *Manko* – pizė.

123 *Činčin* – penis.

gal net seks iš paskos iki paplūdimio ir lieps savo bernams mus išprievartauti, primušti ir sumes negyvas į jūrą, o gal pačios su mumis susidoros savo mediniais kardais. Mokykloje buvau pripratusi įsivaizduoti, kaip su mano kūnu daromi tokie dalykai, todėl per daug neėmiau į galvą, bet mintis, kad kas nors gali nuskriausti mano senolę Džiko, buvo nauja ir man atrodė, kad aš tuoj apsivemsiu.

Bet Džiko į nieką nekreipė dėmesio. Ji susikaupusi rinkosi ryžių kukulius pagal skonį ir galiausiai nusprendė imti su raugintomis slyvomis, aromatizuotais jūrų kopūstais ir aštriais menkių ikrais. Norėjo, kad išsirinkčiau šokoladukus – ar „Pocky" ar „Melty Kisses", ar abu, bet kaip aš galėjau galvoti apie tokius nereikšmingus dalykus? Ji per daug sena ir žliba, todėl nesupranta, į kokį mes patekome pavojų, ir aš turiu apginti mus abi nuo už durų laukiančių priešių. Bandžiau įvertinti, kiek turiu šansų atsilaikyti prieš tą dešimt ar kiek jankių išperų su grėsmingais kardais, turėdama tik savo mažytę apgailėtiną supapavą.

Kol Džiko susimokėjo kasoje, praėjo marios laiko – žinot, kaip senukai grabalioja savo smulkius pinigėlius, – bet aš nekreipiau dėmesio ir nesisiūliau padėti. Matyt, tikėjausi, kad knisis visą dieną ir gauja išsiskirstys, bet kur tau. Jos vis dar buvo tenai, sutūpusios ant šaligatvio, ir tą pačią akimirką, kai išėjome iš parduotuvės, ėmė mus supti iš visų pusių, švirkšdamos seiles ir matuodamos žvilgsniais. Aš stengiausi paraginti Džiko, bet juk žinot, kokia ji. Niekada neskuba.

Mergos ėmė klykauti, ir kuo mes labiau artėjom, tuo garsiau ir šaižiau spygavo ir pora tupėjusių atsistojo. Aš išlindau priekin, bet kai su jomis susilyginom, Džiko staiga sustojo. Ji atsisuko į jas veidu ir ėmė apžiūrinėti lyg pirmą kartą matydama, o paskui timptelėjo mane už rankos ir žengė prie jų.

Aš pasipriešinau ir sušnibždėjau: „Dame da jo, Obaačiama! Iko jo!“[124], bet ji nesiklausė. Atsistojo priešais ir žiūri įsmeigusi akis, taip, kaip ji žiūri į viską. Žiūri ilgai ir įdėmiai, gal dėl to, kad vaizdui reikia laiko prasiskverbti pro drumstus jos lęšiukius. Tos šviečiančių spalvų kelnės, raudoni, oranžiniai ir raudoni chalatai su dideliais juodais kandži turbūt atrodė jos akims kaip ryškių spalvų ir linijų raizgalynė.

Niekas nepratarė nė žodžio. Judindamos smakrus ir klubus, merginos neramiai mindžikavo. Galiausiai, kaip spėjau, Džiko suprato, ką mato. Ji paleido mano ranką, ir man užgniaužė kvapą. Tada jinai nusilenkė.

Negalėjau tuo patikėti. Ne šiek tiek nusilenkė, bet per juosmenį. O jankės tada: kas per šūdas? Viena iš jų, priekyje tupėjusi storulė, irgi lyg ir nusilenkė – ne iš tikrųjų, ne per daug pagarbiai, bet vis geriau nei gauti kumščiu per nosį. Tada ta didžiausia viduryje, aiškiai visų jų bosė, pasilenkė ir stuktelėjo storulei į galvą.

– *Nameten no ka!* – užriaumojo. – *Čiutohampa nan da jo. Čianto odžigi mo dekinei no ka?*[125]

Ji niuktelėjo storulę dar kartą, ta atsistojo, susidėjo delnus ir nusilenkė per juosmenį. Kitos jos komandos narės pašoko ir taip pat nusilenkė. Džiko vėl joms nusilenkė ir bakstelėjo man alkūne, taigi aš irgi nusilenkiau, bet padariau tai atmestinai, tad ji privertė mane nusilenkti dar sykį, ir dabar mes jau pasidarėme, tipo, lygios, nes senolė Džiko buvo mūsų gaujos vadė, o aš ta nevėkšla storulė, kuri nemoka nusilenkti. Man tai neatrodė labai juokinga, bet jankių gaujai – superinis fintas, Džiko taip pat šypsojosi,

124 Ne, nereikia, senele. Eime!
125 Žaidi su manim? Chaltūrini. Negali net žmoniškai nusilenkti?

paskui paėmė mane už rankos ir mes nuėjome. Atvažiavus autobusui, Džiko atsisėdo prie lango ir atsisuko į stovėjimo aikštelę.

– Kažin, kokia šiandien *omacuri*[126]? – paklausė.

– *Omacuri?*

– Taip, – patvirtino ji. – Jaunuomenė taip gražiai, šventiškai apsitaisiusi.. Visi tokie linksmi. Įdomu, kokia čia proga? Mudži man visada primena tokius dalykus...

– Čia jokia ne šventė! Ten buvo gatvinių gauja, senele. Baikerės. Jankės.

– Ten buvo merginos?

– Padugnės. Mažametės nusikaltėlės. Jos bjauriai kalbėjo. Maniau, kad primuš.

– Na jau ne, – tarė Džiko purtydama galvą. – Visos taip dailiai apsirengusios. Tokios ryškios spalvos.

2.

– Ar kada nors bandei pasityčioti iš bangos? – paklausė Džiko pajūryje. Mes jau buvome suvalgiusios ryžių kukulius. Džiko sėdėjo ant mažo medinio suoliuko, o aš gulėjau ant smėlio prie jos kojų. Saulė kepino. Džiko apsirišo savo pliką galvą baltu drėgnu rankšluosčiu ir atrodė rami kaip belgė su savo pilka pižama. Man buvo karšta, aš prakaitavau ir neradau sau vietos, bet nebuvau pasiėmusi maudymosi kostiumėlio ir šiaip maudytis nenorėjau. Bet ji klausė ne to.

– Pasityčioti iš bangos? – pasitikslinau. – Ne, žinoma, ne.

– Pamėgink. Nueik prie vandens, palauk didesnės bangos ir trenk jai. Spirk iš visų jėgų. Užduok su lazda. Eik. O aš pažiūrėsiu.

Aplinkui nieko nebuvo, tik pora banglentininkų ant kranto tolumoje. Paėmiau Džiko lazdelę ir iš pradžių žingsniu, paskui bėgte

126 *Omacuri* (お祭り) – šventė.

pasileidau prie jūros, mojuodama lazdele virš galvos kaip kendo kardu. Didelės bangos dužo į krantą, ir aš, įsibėgėjusi kaip mūšin stojantis samurajus, užšokau ant vienos iš jų, riedančios tiesiai į mane, šaukdama *kiajeeee!* Trenkiau per bangą lazda ir perskėliau ją pusiau, bet vanduo vis tiek plūdo. Gelbėdamasi pabėgėjau atgal į krantą, bet kita banga mane pasivijo ir išvertė iš kojų. Pašokau ir puoliau, vis puoliau ir puoliau, bet kaskart vanduo užvirsdavo ant manęs, tempdavo per akmenis, apdrėbdavo putomis ir smėliu. Bet man buvo nė motais. Deginantis šaltis gaivino kūną, bangos smūgiavo taip galingai ir negailėdamos, o sūrus kartumas maloniai kuteno šnerves.

Vis bėgau ir bėgau į jūrą daužydama vandenį, kol pagaliau taip pavargau, kad nebepastovėjau ant kojų. Ir kai vėl pargriuvau, daugiau nebesikėliau, leisdama bangoms ristis per viršų ir svarstydama, kas būtų, jeigu nebesikelčiau. Ar jūra mane nusineštų? Rykliai suėstų kojas ir rankas, ir visus organus. Mažos žuvytės nugraužtų pirštus. Mano gražūs balti kaulai nugultų vandenyno dugne, o virš jų kaip gėlės užaugtų jūrų anemonės. Akiduobėse įsikurtų perlai. Atsistojau ir sugrįžau pas Džiko. Ji nusiėmė nuo galvos rankšluostį ir padavė man.

– *Maketa*, – pasakiau virsdama į smėlį. – Aš pralaimėjau. Jūra nugalėjo.

Ji nusišypsojo.

– Malonus jausmas?

– Aha, – atsakiau.

– Tai gerai, – tarė ji. – Nori dar kukulio?

3.

Mes dar kiek pasėdėjom, laukdamos, kol išdžius mano šortai ir marškinėliai. Tolumoje banglentininkai vis griūdavo į vandenį ir dingdavo bangose.

– Juos bangos irgi muša, – parodžiau.

Džiko prisimerkė, bet nieko negalėjo įžiūrėti per savo tuštumos gėles.

– Tenai, – pasakiau. – Matai tą? Kyla aukštyn... pakilo... oi, krinta žemyn. – Aš nusijuokiau. Smagu buvo žiūrėti.

Džiko linktelėjo, lyg pritardama.

– Aukštyn, žemyn, tai tas pats, – tarė ji.

Tai buvo mėgstamas Džiko posakis apie būties prigimtį, kurią ji vadina „ne du“[127], nors aš tik paprasčiausiai stebėjau simpatiškus banglentininkus. Su ja ginčytis neverta, nes ji visada laimi, bet čia kaip tas anekdotas su „tuk tuk“, kai reikia atsiliepti: „Kas ten?“, kad kitas žmogus galėtų pasakyti esminę frazę. Todėl aš atsakiau:

– Ne, ne tas pats. Tik ne banglentininkui.

– Taip, – atsakė ji. – Teisybė. Ne tas pats. – Ji kilstelėjo akinius aukščiau. – Bet ir ne kas kita.

Suprantat, ką aš turiu galvoje?

– Tai visiškai kas kita, senele. Visa banglenčių sporto esmė yra išsilaikyti ant bangos, o ne po ja.

– Banglentininkas ar banga – tas pats.

Nežinau kodėl, bet aš neatlyžau.

– Tai tiesiog kvaila, – pasakiau. – Banglentininkas yra žmogus. Banga yra banga. Kaip gali būti tas pats?

Džiko pasižiūrėjo į tolį, kur vandenynas sueina su dangumi.

– Bangą pagimdo giluminės vandenyno priežastys, – tarė ji. – Žmogų – giluminės pasaulio priežastys. Jis iškyla iš pasaulio ir rieda į priekį kaip banga, kol ateina laikas kristi žemyn. Aukštyn, žemyn. Žmogus, banga.

Ji parodė į stačias uolas palei pakrantę.

127 Nedualistinė – *funi* (不二), pažod. „ne“ + „du“.

– Džiko ir kalnas – tai tas pats. Kalnas aukštas ir gyvens ilgai. Džiko maža ir gyvens jau nebeilgai. Štai ir viskas.

Kaip jau sakiau, toks pokalbis su manąja senole Džiko – įprastas dalykas. Aš niekada gerai nesuprantu, apie ką ji kalba, bet man vis tiek patinka, kad ji bando kažką išaiškinti. Man tai malonu.

Buvo laikas grįžti į šventyklą. Šortai ir marškinėliai jau buvo išdžiūvę, o odą perštėjo nuo druskos. Padėjau Džiko atsistoti, ir mes, susikibusios už rankų, grįžom į autobusų stotelę. Aš vis dar galvojau apie tai, ką ji pasakė apie bangas, ir man darėsi liūdna, nes žinojau, kad maža jos bangelė ilgai neišsilaikys ir netrukus vėl susilies su jūra, ir nors žinau, kad vandens nesulaikysi, suspaudžiau jos pirštelius smarkiau, kad neištekėtų.

Ruta

1.

Vandens nesulaikysi ir jis vis tiek ištekės. Šitą pamoką bendrovė TEPCO išmoko per keletą savaičių po cunamio, kai tūkstančius tonų jūros vandens perpumpavo į Fukušimos branduolinės elektrinės reaktorių bakus, mėgindami atvėsinti įkaitusius kuro strypus, kad reaktorius neišsilydytų, nors iš tikrųjų tai jau buvo įvykę. Jie pavadino tai „maitinimo ir vėsinimo" strategija, dėl kurios kasdien susidarydavo 500 tonų radioaktyvaus vandens – vandens, kurį reikėjo kažkur laikyti ir neleisti jam nutekėti.

Kitame Ramiojo vandenyno krante Ruta vieną po kitos peržiūrinėjo katastrofos ataskaitas. Tarptautinė atominės energijos agentūra, stebinti susidariusią padėtį, kasdien skelbė „Branduolinės avarijos Fukušimoje 2011 m. ataskaitas", kur buvo smulkiai aprašomos beviltiškos pastangos stabilizuoti reaktorius. Štai labai trumpa ištrauka iš balandžio 3 dienos ataskaitos:

Balandžio 2 d. užbaigtas vandens siurbimas iš antrojo bloko kondensato atsargų bako į požeminio baseino išlyginamąjį baką ir pasirengta siurbti vandenį iš pirmojo bloko turbinų skyriaus rūsio į kondensatorių.

Taip pat balandžio 2 d. pradėtas pumpuoti vanduo iš antro kondensatoriaus bloko į kondensato atsargų baką ruošiantis išsiurbti vandenį iš pirmojo turbinų skyriaus bloko į kondensatorių.

*

Pastraipa po pastraipos, puslapis po puslapio ataskaitose buvo smulkiai aprašinėjami siurbliai ir nuotakai, išlyginamieji bakai ir vandens maitinimo vamzdynai – visa ta paini sistema, naudojama vandeniui sulaikyti.

Apie skilimą pirmą kartą paminėta balandžio 3-ios dienos ataskaitoje. Jis aptiktas nuotakų kaupimo rezervuaro šoninėje sienoje po antruoju reaktoriumi greta jūros vandens sienos. Jūros vandens mėginiuose, paimtuose už trisdešimties kilometrų nuo reaktorių, buvo rasta didelės koncentracijos radioaktyvaus jodo 131 ir cezio 137, užterštumo laipsnis tūkstantį kartų viršijo tą, kuris buvo prieš avariją. Iš kaupiamojo rezervuaro, kaip vėliau rašė *The New York Times*, veržėsi srautai itin radioaktyvaus vandens ir plaukė tiesiai į jūrą.

Balandžio 4 dienos ataskaitoje pasirodė pranešimas, kad TEPCO gavo iš Japonijos vyriausybės leidimą išlieti į Ramųjį vandenyną 11 500 tonų užteršto vandens. Toks kiekis prilygsta maždaug penkių olimpinių baseinų tūriui.

Balandžio 5 dieną patvirtinama, kad vanduo pradėtas lieti. Tai užtruko penkias dienas.

Užteršto vandens radioaktyvumo lygis maždaug šimtą kartų viršijo leistinąjį, bet Ramusis vandenynas gilus ir didelis, tad TEPCO nenumatė kilsiančių problemų. Pagal ataskaitas kompanija apskaičiavo, kad pilietis, kasdien visus metus valgydamas jūržoles ir jūros produktus, gautus iš jūros netoli branduolinės elektrinės, papildomai gaus 0,6 milisiverto radiacijos, tai yra nepavojingą žmogaus sveikatai kiekį.

Informacija daug kuo primena vandenį: sunku sulaikyti, sunku neleisti ištekėti. TEPCO ir Japonijos vyriausybė stengėsi sulaikyti žinias apie reaktorių lydimąsi, ir nors kurį laiką jiems

pavyko nuslėpti svarbią informaciją apie radiacijos lygį rajonuose aplink avarinę elektrinę, pamažu prasidėjo informacijos nuotėkis. Japonai didžiuojasi savo stojiškumu ir nepiktybišku charakteriu, bet nuolatiniai mėginimai nuslėpti klaidas, nesiliaujantis melas ir išsisukinėjimai pažadino giliai tūnantį įniršį.

2.

Viduramžiais Japonijoje žmonės tikėdavo, kad žemės drebėjimus sukelia piktas šamas, gyvenantis po salomis.

Seniausiose legendose pasakojama apie *mono-iu-sakaną*, arba Kalbančiąją Žuvį, valdžiusią ežerus ir upes. Ši antgamtinė žuvis mokėjusi virsti žmogumi ir kalbėti žmonių kalbomis, ir jeigu koks žmogus kenkdavęs jos vandenų karalijai, ji pasirodydavusi ir įspėdavusi apie padarinius. Jeigu pažeidėjai nepaklausydavę įspėjimo, įniršusi *mono-iu-sakana* nubausdavusi juos potvyniu ar kokia kita gamtos nelaime.

Devyniolikto amžiaus viduryje *mono-iu-sakana* virto *džišin namadzu*, arba Žemės Drebėjimų Šamu, į banginį panašiu milžinišku gyvūnu, kuris pašėlusiai daužydamasis drebindavo ir kratydavo žemę. Vienintelis dalykas, galėdavęs jį sustabdyti, buvo didžiulis akmuo Kašimos šventovėje gyvenančio dievaičio Kašimos rankoje.

Tas akmuo vadinamas *kaname-iši*, tai reiškia kažką panašaus į kertinį akmenį, upės akmenį ar magnetą. Kašimos dievaitis tuo *kaname-iši* prispaudžia didžiuvei galvą. Jeigu dievaitis Kašima užsnūsta, užsisvajoja ar iškviečiamas tvarkyti kitų reikalų, šamo galva spaudžiama nebe taip stipriai ir jis pradeda rangytis ir daužytis, sukeldamas žemės drebėjimą.

Nuvykęs į Kašimos šventovę nedaug ką pamatysi, nes didesnė akmens dalis po žeme. Nedideliame aptvertame plikame plotelyje su stogeliu matyti apvali dvylikos colių skersmens akmens viršūnė, pūpsanti virš žemės kaip gimstančio naujagimio galvutė. Neįmanoma suprasti, kokio dydžio akmuo yra likęs po žeme. Nuostabu, kad Japonijos salų likimas priklauso nuo įsitikinimo, kad po žeme esantis ir neįmatomas kertinis akmuo toks didelis ir sunkus, kad gali sulaikyti įpykusį šamą!

3.

Žemės Drebėjimų Šamas – ne toks jau piktadarys, nors gali niokoti ir pridaryti žalos. Jis turi ir gerų aspektų. Žemės Drebėjimų Šamo porūšis, vadinamas *jonaoši namadzu*, arba Pasaulį Taisančiuoju Šamu, gerokai supurtęs šalį, geba išgelbėti ją nuo finansinės ir politinės korupcijos.

Tikėjimas Pasaulį Taisančiuoju Šamu buvo ypač paplitęs devyniolikto amžiaus pradžioje. Šiam laikotarpiui buvo būdinga silpna, neveiksminga vyriausybė ir galinga verslininkų klasė, be to, ekstremalūs oro pokyčiai, derliaus žūtys, badas, maištai miestuose ir masinė religinė piligrimystė, kuri kartais peraugdavo į minios smurtą.

Pasaulį Taisančiojo Šamo taikinys buvo vieną procentą gyventojų sudaranti verslininkų klasė, kuri nevaldomai keldama kainas, kaupdama turtą ir papirkinėdama sukėlė ekonomikos stagnaciją ir politinę korupciją. Įpykintas šamas sudrebindavo žemę, palikdamas griuvėsius ir sumaištį, ir turtingieji, norėdami atkurti ūkį, turėdavo atsisveikinti su savo pinigais, o tai reiškė, kad darbininkų klasė gaudavo naujų darbo vietų gelbėtojų būriuose

ir statybose. Turto pasidalinimas atsispindi to meto karikatūrose, kuriose vaizduojama, kaip Pasaulį Taisantysis Šamas priverčia turtingus prekybininkus ir kompanijų direktorius vemti ir tuštintis auksinėmis monetomis, kurias čia pat susirenka darbininkai.

Deja, žemės drebėjimai daro ir pašalinį kenksmingą poveikį, ir didžuvę dažnai užgraužia sąžinė. Vienoje kandžioje karikatūroje *seppuku namadzu*, Savižudis Šamas, persiskrodžia pilvą atgailaudamas už visus, žuvusius per jį. Iš plataus pjūvio pilve srūva aukso monetos. Viena ranka jis laiko įsmeigtą į pilvą ritualinį skrodimo peilį, kita duoda žmonėms aukso luitą, o iš viršaus jį stebi Košima su mirusiųjų dvasiomis.

4.

Ryšys tarp šamo ir žemės drebėjimų jaučiamas ir mūsų laikais. Mobiliojo telefono programa „Jure Kuru" įspėja savininką apie artėjantį žemės drebėjimą, informuodama apie epicentro vietą, numatomą jo pradžią ir galingumą balais. „Jure Kuru" reiškia „Artėja drebinimas", ir jo logotipas yra animacinis šamas su kvaila šypsena ir dviem iš galvos lendančiais žaibais.

– Geras dalykėlis, – tarė Oliveris, tiesdamas ranką prie aifono. – Reikėtų ir mums atsisiųsti. Seniai mūsų nedrebino. Kažin ar Veiltaune veiks?

Jie sėdėjo svetainėje prie židinio po vakarienės, kurią sudarė tiršta austrių ir moliuskų sriuba, šviežiai kepta duona su rozmarinais ir šviežios kopūstų salotos su aštriais garstyčių lapais iš šiltnamio. Dar tik vasaris, bet Oliveris net ir žiemą sugeba patiekti šviežių žalėsių.

– Štutgarte, kur užaugo mano tėvai, Nekaro upės dugne veisėsi milžiniški šamai. Niekas niekada jų nematydavo, tik prieš pat

žemės drebėjimą jie iškildavo į paviršių. Gigantiški ūsuoti padarai, sveriantys apie du šimtus svarų.

– Tokie dideli?

– Taip man tėtis pasakojo, bet dabar dauguma išgaudyti. Dabar tokio šamo jau nebepamatysi, nebent Černobilyje. Ten būrys jų gyvena kanale, kuriuo anksčiau buvo paduodamas vanduo reaktoriams vėsinti. Jų mėgstamiausia vieta po geležinkelio tiltu. Niekas ten daugiau nebežvejoja, todėl šamai tarpsta. Jie užaugo tikrai didžiuliai, kai kurie dvylikos ar trylikos pėdų ilgio. Tai dugninė žuvis, ir nors, matyt, dumble vis dar esama radioaktyvių dalelių, šamų tai nebaugina.

Ruta prisiminė moliuskus. Ji buvo parai palikusi juos priebutyje, kad apsivalytų nuo smėlio ir dumblo. Ji turėjo tam tikrą metodą – pamerkdavo kriaukles kibire su jūros vandeniu, įmetusi saują kukurūzų miltų ir surūdijusią vinį. Keliskart per dieną pamaišydavo, o po dvylikos valandų pakeisdavo vandenį.

Apie šį būdą ji perskaitė romane, bet užmiršo kokiame. Tik prisiminė, kad tai buvo istorija apie šeimos gyvenimą vasarvietėje Meine ar Masačusetse, o gal ir Rod Ailande. Vieta rytinėje pakrantėje, rinktinių vasarotojų anklavas – ilgakojai įdegę vaikai, patogus gyvenimas ir motina, mokanti priversti dvigeldžius spjaudytis. Moliuskų, kuriuos valgydavo ta graži šeima iš Naujosios Anglijos, geldelėse nepasilikdavo smėlio, kuris grikšėtų tarp stiprių, baltų dantų. Gal vis dėlto tai buvo Hamptonai. Keistas dalykas ta atmintis. Ruta įsidėmėjo, kaip motina atsikratydavo grikšėjimo, nors koks buvo romano siužetas ir kodėl tas būdas toks efektyvus, užmiršo.

Kai ji papasakojo apie tai Oliveriui, šis pateikė savo teoriją.

– Manau, čia vyksta du procesai. Kukurūzų miltai yra tiesiog maistas, kurį moliuskai virškina ir kuris išvalo žalią košę iš jų virškinamojo trakto ir žarnyno.

Visa tai jis aiškino tada, kai Ruta pjaustė bulves jūros gėrybių sriubai. Pjaustydama ir klausydamasi jo balso, ji gyvai įsivaizdavo motiną iš romano. Ši vilkėjo ilgą baltą plono lino suknelę. Jos geldelėse tikrai neturėjo būti jokios žalios košės.

– Tai vienas procesas, – toliau aiškino Oliveris. – Biologinis. Antras – elektrocheminis. Sūrus vanduo – tai jonų tirpalas, todėl veikia kaip elektrolitas. Surūdijusi vinis, padaryta iš geležies, yra laidininkas, kaip, tiesą sakant, ir patys moliuskai.

Greičiausiai tai vis dėlto buvo Hamptonai, galvojo Ruta. Ten būta smėlio kopų, Atlanto brizų, tentų su žaliais ir baltais dryžiais ir drobinių šezlongų. Motina vilkėjo baltą suknelę, kuri pūtėsi nuo popietinio vėjelio, o gal ji buvo su šortais, o pūtėsi permatomos užuolaidos aukštuose atviruose namo languose.

– Panardinus į jūros vandenį surūdijusią vinį, – tarė Oliveris, – ji sukuria nedidelį elektros krūvį, bet jo pakanka moliuskams suerzinti, kad jie išspjautų smėlį.

Bet ne, gal vis dėlto ta scena iš kažkur kitur. Gal gražuolė šviesiaplaukė motina išsipūtusia balta suknele nedėjo surūdijusios vinies į kibirą su geldelėmis. Kažkodėl į ją nepanašu. Gal tas triukas su vinimi yra japoniškas ir Rūta pasigavo jį iš motinos ar savo draugų.

– Taigi, – užbaigė Oliveris, – tu juos šeri ir tuo pačiu metu purtai elektra, kad jie išsispjaudytų ir išsituštintų.

Ruta, kuri tuo metu jau pjaustė svogūnus, atgalia ranka nusišluostė ištryškusias ašaras.

– Šiaip jau, – pasakė ji, – romanas buvo apie šeimą – dideli stiklai su ledu, balti teniso drabužiai, tarpusavio santykiai ir panašūs dalykai. Į elektrocheminius procesus nesigilinta.

Jie valgė svetainėje prie židinio ir klausėsi, kaip ūžauja vėjas. Čia buvo per šalta vilkėti baltą išsipūtusią suknelę, be to, žmonės Ramiojo vandenyno šiaurryčiuose vilki praktiškus drabužius

iš polipropileno ir sintetinės vilnos, bet Ruta nesiskundžia. Gera sėdėti prie ugnies ir jūros gėrybių sriuba buvo gardi, tiršta ir riebi. Kad ir iš kur būtų atsiradęs, kad ir kuo pagrįstas, toks metodas ištuštinti dvigeldes veiksmingas, moliuskai buvo sultingi ir be dumblo ar smėlio. Katinui sriuba irgi patiko. Kol jie valgė, jis vis suko ratus aplink, taikydamasis lyžtelėti jų sriubos dubenėlius. Kai Oliveris norėjo jį nuvyti, jis įsikibo į ranką, todėl Oliveris sugriebė jį ir prispaudė galvą prie grindų. Sutramdytas, bet įsižeidęs, Pestūnas demonstratyviai atsuko jiems nugarą ir niūriai įsispoksojo į ugnį.

– Velniava, – pasakė Oliveris. – Aš galiu įsidiegti „Jure Kuru", bet gausiu duomenis tik iš Japonijos meteorologijos agentūros. Apie žemės drebėjimus Kanadoje jie mums nieko nepraneš.

– Maniau, kad Kanada saugi.

– Jokia vieta nėra saugi, – paprieštaravo Oliveris. – Gerai, supratau. Dabar mes viską žinome apie seisminį aktyvumą Japonijoje.

– Gal mums reikėtų važiuoti į Japoniją, kad tavo programa imtų veikti.

– Gal ir nereikėtų, nes Japonija važiuoja čionai.

5.

– Ką?

– Japonija važiuoja čionai.

– Apie ką tu kalbi?

– Apie žemės drebėjimą, – pasakė Oliveris. – Jis pastūmėjo Japoniją arčiau mūsų.

– Tikrai?

Oliveris atrodė sunerimęs.

– Neprisimeni? Žemės plutos poslinkis išjudino sausumą netoli epicentro, ir ji per trylika colių šoktelėjo mūsų link.

– Aš nieko nežinojau.

– Žinojai. Mes apie tai kalbėjom. Dėl to planetos masė pasislinko arčiau branduolio ir Žemė ėmė suktis greičiau. Padidėjęs sukimosi greitis sutrumpino dieną. Dabar mūsų dienos trumpesnės.

– Trumpesnės? Baisu!

Jis nusišypsojo.

– Kalbi kaip tavo motina...

Šią pastabą ji nuleido negirdomis.

– Kiek laiko mes praradome?

– Nedaug. Vieną ir aštuonias milijonines sekundės per dieną, atrodo, taip. Nori, kad pasitikslinčiau?

– Pasikliauju tavo žodžiu.

– Neabejoju, kad kalbėjome apie tai, – pasakė Oliveris. – Internete buvo gausu informacijos. Nejaugi neprisimeni?

– Žinoma, prisimenu, – pamelavo ji. – Pajutau, kad dienos tragiškai sutrumpėjo. Maniau, jog man tik pasirodė.

Nao

1.

Vasarai baigiantis, padedama Džiko, aš sustiprėjau. Ne tik kūnu, bet ir dvasia. Jaučiausi tampanti superheroje, kaip Džiubei ar Samurajų Mergina, tik aš vadinausi Natčian, Supervienuolė, Budos malone mokanti kautis su bangomis, nors kaskart ir pralaiminti, taip pat pajėgianti iškęsti nerealų skausmą ir sunkumus. Džiko padėjo man ugdyti savo supapavą, skatindama valandų valandas nejudant sėdėti per dzadzeno pratybas ir pratindama nieko nežudyti, net uodo, kuris zyzia prie pat veido, kai temstant sėdžiu hondo arba naktį guliu lovoje. Įpratau nepliaukštelti net per kandantį uodą ir taip pat nesikasyti įkandimų. Iš pradžių atsibusdavau sutinusiu veidu ir rankomis, bet pamažu mano kraujas ir oda užsigrūdino ir tapo atsparūs uodų nuodams, todėl manęs jau neišberdavo, kad ir kiek būčiau sukąsta. Netrukus tarp manęs ir uodų nebeliko jokio skirtumo. Mano oda nustojo buvusi mus skirianti siena, ir mano kraujas buvo jų kraujas. Aš ėmiau didžiuotis savim, todėl nusprendžiau susirasti Džiko ir jai pasakyti. Išklausiusi mane, ji nusišypsojo.

– Taip, – pasakė plekšnodama man per ranką. – Atrodo, uodai iš bado nemirs.

Ji man paaiškino, kad jaunimui reikia daug praktikuotis ir kad per dieną reikia save nualinti, kitaip kamuos kankinančios mintys ir sapnai, kurie gali pereiti į kankinančius veiksmus. Aš jau buvau

pakankamai prisikentėjusi nuo kankinančių jaunimo veiksmų, todėl pritariau jai ir jos liepiama kasdien mielai eidavau į virtuvę padėti Mudži. Žinojau, kad Mudži laiminga, kai būnu su ja, pati man pasakė. Kol manęs nebuvo, vienai vienuolei buvę sunku susidoroti su visais darbais. Jau turbūt sakiau, bet svarbu suprasti, kad gyvenimas šventykloje yra kaip gyvenimas kitoje epochoje ir viskas trunka šimtąkart ilgiau nei dvidešimt pirmame amžiuje. Mudži ir Džiko niekada nieko neišmeta. Kiekvieną gumytę, kiekvieną vielos spaustuką, kiekvieną popieriaus skiautelę ar skudurėlį pasideda ir panaudoja vėl. Mudži pasimaišiusi dėl plastikinių maišelių, rūpestingai juos plauna su muilu ir kabina lauke džiūti, kur jie spindi saulėje ir sukasi vėjyje kaip medūzų pavidalo balionėliai. Aš jai padėdavau, nes nelabai ką turėjau veikti, bet, mano manymu, labai jau ilgai visa tai užtrukdavo. Bandžiau paaiškinti, kad būtų daug greičiau ir lengviau tiesiog išmesti senus maišelius ir nusipirkti naujų, tada joms liktų daugiau laiko dzadzenui, bet Džiko nesutiko. Dzadzeno praktika ir maišelių plovimas esą tas pats.

Jos išmesdavo tik tai, kas būdavo visiškai sudužę ar sulūžę, ir net tą su didžiausiomis ceremonijomis. Jos rinko ir saugojo visus savo susilanksčiusius segtukus, sulūžusias siuvimo adatas ir kartą per metus surengdavo jiems iškilmingiausias atminimo pamaldas, susmaigsčiusios juos į tofu, kad jiems būtų minkšta aname pasaulyje. Džiko sako, kad viskas turi sielą, net tai, kas sena ir nebenaudinga, tad mums dera paguosti ir pagerbti daiktus, kurie gerai mums tarnavo.

Taigi dabar suprantat, kad visiems tiems darbeliams atlikti buvo visai pravartu turėti jauną pagalbininkę – visos kartu priraugėme daugiau slyvų ir kopūstų, pridžiovinome daugiau moliūgų ir japoninių ridikų, labiau išpuoselėjome šventyklos sodą. Galėjome aplankyti daugiau senų ir pasiligojusių parapijiečių, išravėjome jų daržus.

Įpratau keltis penktą ryto ir atlikti dzadzeną kartu su jomis, o po aukojimo, apeigų ir *sodži*[128], kol Mudži taisydavo pusryčius, Džiko liepdavo man nubėgti nuo kalno laiptais žemyn iki kelio, o paskui užbėgti aukštyn. Ji laukdavo manęs viršuje su Čibiu, juodu su baltomis dėmėmis šventyklos katinėliu, paduodavo man rankšluostį ir didelį ąsotį šalto vandens ir žiūrėdavo, kaip aš jį geriu.

– Tavo stiprios tiesios kojos, – pasakė kartą. – Gražios ir ilgos. Stiprios.

Aš buvau patenkinta ir būčiau paraudusi, jeigu veidas ir taip nebūtų buvęs raudonas nuo bėgimo.

– Tėvo kojos, – pridūrė ji. – Jis irgi buvo geras bėgikas. Šiek tiek greitesnis už tave.

– Tu jį irgi versdavai bėgti žemyn ir aukštyn?

– Žinoma. Jis buvo vaikas, ir jį kankino visokios mintys. Jam reikėjo atlikti daugybę pratimų.

Aš susipyliau likusį vandenį iš ąsočio ant galvos ir pasipurčiau. Vandens lašai nuo plaukų galiukų aptaškė Čibį, jis net pašoko, o paskui nuspūdino šalin.

– Atleisk, Čibi, – šūktelėjau, bet jis, žinoma, dėjosi negirdįs. Atsitūpė nuošaliau atsukęs į mane nugarą ir įniko laižytis. Jis atrodė iš tikrųjų įsižeidęs, bet juk jis katinas, ir aš nesikrimtau.

– Tėtį ir dabar kankina visokios mintys, – pasakiau stebėdama parodomąjį katino ignoravimą. – Gal jam reikia sugrįžti čia ir pagyventi su mumis? Gal galėtum jį ištreniruoti ir išmokyti, kad vėl būtų stiprus? Jis bėgiotų nuo kalno ir aukštyn, darytų dzadzeną ir dirbtų sode...

Kuo daugiau apie tai galvojau, tuo geresnė atrodė ši mintis, ir man nespėjus susigriebti žodžiai išsprūdo patys:

– Senele, prašau! Aš rimtai. Jam reikia pagalbos!

128 *Sodži* (掃除) – valymas.

Tada papasakojau jai viską apie tą vakarą, kai jis šoko po traukiniu ir kaip jis su mama apsimetinėjo, kad tai buvo nelaimingas atsitikimas, bet iš tiesų buvo ne taip, ir kaip po to jis dienomis neišeidavo iš namų, tik vėlai naktį, ir nepareidavo valandų valandas, ir aš tai žinojau, nes nemiegodavau ir laukdavau bijodama, kad nesugrįš. Ir kaip vieną naktį, netekusi kantrybės, išsėlinau paskui, nes man reikėjo sužinoti, ar jis ką nors seka, ar eina pas meilužę, o tada mamai būtų buvusios šakės, nors tai bent jau būtų suteikę jam *raison d'être*[129], ir aš tykinau gatvėmis jam iš paskos, slėpdamasi šešėlyje ir glausdamasi prie sienų. Jo maršrutas neturėjo tikslo, bet jam buvo vis vien, žengė lyg robotas, tarsi jo kojos būtų užprogramuotos atlikti tikimybinį algoritmą, maždaug tokį, apie kurį mums dėstė kompiuterių klasėje, bet mąstymas buvo atjungtas, todėl jis nematė nieko aplinkui. Gal ėjo per miegus. Kartais įžengdavo į nepažįstamą rajoną, o kartais įsukdavo į tokias siauras ir klaidžiai vingiuojančias gatveles, jog neabejojau, kad mes pasiklydome. Nė sykio nesustojo, su niekuo nesikalbėjo, nieko nepirko, net cigarečių ar alaus iš automato, ir, kaip dabar suprantu, mes išvis nieko gatvėje nesutikome, taigi gal į jo programą buvo įvestas ir kliūčių išvengimo algoritmas, kad jis į ką nors neatsitrenktų.

Ėjom ne vieną valandą. Man buvo baisu, nes žinojau, kad viena kelio namo nerasiu, bet nenorėjau, kad jis žinotų, jog jį sekiau, nors iš nuovargio vos pastovėjau ant kojų. Kaip tik tada jis paskutinįkart pasuko ir mes įėjom į tą patį mažą parkelį prie Sumidos upės, kurį aš mačiau gulėdama sukaustyta lovoje. Jis buvo lygiai toks, kaip aš jį įsivaizdavau. Iš krašto prie pat kranto buvo vaikų žaidimo aikštelė su sūpynėmis, čiuožyne ir smėlio dėže, ir aš žinojau, kad jis eina būtent tenai. Ir, žinoma, jis priėjo prie

129 Gyvenimo tikslą. (Pranc.)

sūpynių ir atsisėdo. Sėdėjo nugara į mane, o aš apėjau aplink ir užlindau už cementinės pandos, kad galėčiau matyti jo veidą. Jis užsidegė „Short Hope“ ir pradėjo suptis. Buvo atsisukęs veidu į upę ir, pasispirdamas kojomis, suposi vis aukščiau ir aukščiau, sukandęs cigaretę dantimis, šypsodamasis, lyg būtų dirbęs rimtą darbą. Atrodė, jis stengiasi įsisupti taip smarkiai, kad, pasiekęs viršutinį tašką ir paleidęs grandines, iš inercijos nuskrietų tiesiai per sienelę į Sumidos upę ir joje nuskęstų, tada jo kūnas nugrimztų į dugną ir jį suėstų vandenis kapa arba milžiniškas upinis šamas. Prisiekiu, visa tai aš išvydau akimis, mačiau, kaip jo rankos slysta nuo grandinių ir kūnas šauna nuo sėdynės į orą ir skrenda į priekį plačiai išskėstomis rankomis ir kojomis, pasiruošęs apkabinti orą ir tamsų gilų vandenį. „Ne... ne... ne!“ – girdėjau save šnibždant, ir mano širdis plakė į taktą sūpynių siūbavimui. Na... na... na!

Tačiau to neatsitiko. Jis nepaleido grandinių ir jau nebe taip smarkiai suposi, sūpynių skrydžio kreivė darėsi vis trumpesnė ir kreivesnė, ir štai jis jau vos judėjo, o jo plastikinės šlepetės šliūžavo pirmyn atgal, brėždamos beprasmiškus apskritimus smėlyje po sūpynėmis. Jis atsistojo ir nuėjęs prie sienelės pasižiūrėjo žemyn, dar vieną, paskutinį kartą užsitraukė dūmo ir metė nuorūką į upę. Ilgai ten stovėjo žvelgdamas į tepaluotą vandenį. Išsigandau, kad perlipęs sienelę nešoktų žemyn. Buvau bebėganti iš savo užuolandos jo sustabdyti.

– Bet to nepadarei, – pasakė Džiko.

– Ne. Aš norėjau, bet tada jis nusisuko nuo vandens ir patraukė atgal.

– Sekei iš paskos?

– Taip. Jis ėjo namo. Aš palaukiau prie buto durų, kol nusprendžiau, kad jau galima, ir atsirakinau duris. Nemanau, kad būtų mane išgirdęs. Tuo metu jis jau knarkė.

Džiko linktelėjo galvą.

– Vaikystėje jis kietai miegodavo.

– Tai ar tu nemanai, kad jam reikia sugrįžti ir pasilikti su mumis? – paklausiau. – Juk jam tai būtų į naudą, tiesa? Būtum mačiusi jo veidą, kai lipome į šventyklos kalną. Jis atrodė tikrai laimingas.

– Jam visada čia patikdavo.

– Tai jis gali čia sugrįžti, taip?

– *Maa soo kašira...*[130] – pasakė ji, ir tai buvo vienas iš japoniškų atsakymų, kurie absoliučiai nieko nereiškia.

2.

Artinantis rugpjūčiui, karštis buvo toks, kad jūs neįsivaizduojat, ir dieną, kai Džiko su Mudži mokydavo kaimynes dėti puokštes ar giedoti sūtras, aš turėjau ruošti vasaros namų darbus, bet, užuot tai dariusi, išlįsdavau lauk į engavą[131] ir atsisėdusi tvenkinio pusėje atsijungdavau. Man patikdavo atsiremti į storą rąstą, užsimaukšlinti ausines, plačiai ištiesti kojas, žiūrėti, kaip laumžirgiai plasčioja virš lotoso lapų tvenkinyje, ir klausytis japoniškų prancūzų šansonų versijų, dėl kurių svaigau dar prieš sužinodama apie *À la recherche du temps perdu*. Džiko nemėgo, kai aš sėdėdavau išskėtusi kojas, kartą užtikusi taip ir pasakė. Sako, negražu taip išsikėtus sėdėti, kad visas pasaulis matytų, ypač kai būnu be kelnaičių, ir iš esmės aš su ja sutikau, bet ten buvo taip karšta! Tiesiog negalėjau pakęsti, kai šlaunys liečiasi, o senas engavos medis toks vėsus ir niekas juk nemato. Netgi katinas Čibis, kuris paprastai mėgdavo atsitūpti ant mano įkaitusių kelių, prie manęs nėjo.

130 *Ma, so kašira* – Taip, įdomus klausimas...

131 *Engava* (縁側) – siaura medinė veranda, juosianti tradicinį japonų pastatą.

Drybsojo iškrikęs ant vėsaus samanoto akmens po paparčiais. Oras dažniausiai būdavo visiškai nejudantis, bet kartais lengvutis vėjelis pūstelėdavo pašlaite aukštyn, pro vartus įsismelkdavo į sodą, sušiaušdavo tvenkinio paviršių, pakutendavo man tarpukojį, ir aš nušiurpdavau.

Artėjo Obono šventė, ir dvasios grūdosi aplink kaip keliautojai su lagaminais oro uoste, ieškantys registracijos vietos. Obonas ir joms buvo vasaros atostogos, kai jos sugrįžta iš mirusiųjų žemės ir aplanko mus, vadinamoje gyvųjų žemėje. Oras, gali sakyti, nešiojo vaiduoklius kaip gimsiančius kūdikius, nors, žinoma, juokinga, kad aš taip sakau, nes vaiko dar nenešiojau, tik esu traukinyje mačiusi moterų, kurios atrodė taip, lyg tuoj sprogs, ir įsivaizduoju, kad jausmas panašus. Eina krypuodamos, atkišusios pilvus, o jeigu atsiranda koks geruolis ir užleidžia joms vietą, tučtuojau klesteli ir sėdi praskėtusios kojas, glostinėdamosi pilvą ir vėduodamosi įraudusį prakaituotą veidą – toks tat jausmas rugpjūtį, artėjant Obonui, tarsi visas pasaulis būtų nėščias vaiduokliais ir bet kurią akimirką mirusieji gali prasiveržti pro nematomą membraną, kuri juos skiria nuo mūsų.

Jeigu nesėdėdavau atsipūtusi verandoje, vaikščiodavau šventykloje paskui Džiko, nešiodama jai daiktus ir įkyriai klausinėdama apie mūsų protėvius.

– O senelė Ema? Ar ji bus? Ar buvai ją sutikusi? Norėčiau ją pamatyti. O senelės sesuo Sugako ir brolis Harukis? Norėčiau ir su jais susipažinti. Kaip manai, ar jiems įdomu būtų pamatyti mane?

Aš laukiau nekantraudama, ir nors iki šiol, bent mano žiniomis, nė vienas iš mano mirusių giminaičių nebuvo pasirodęs per Oboną, jaučiau, kad šiemet bus kitaip. Visų pirma, dabar aš buvau ikisudama ir, kaip gyvasis vaiduoklis, sumečiau, kad negyviesiems vaiduokliams bus jaukiau su manim. Taip pat sumečiau, kad labiausiai tikėtina juos išvysti čia, Džiko šventykloje, kur visi

jų laukia ir mokės deramai priimti, o ne kur nors Saniveilyje, pavyzdžiui, kur kaimynai tiesiog pasibjaurės ir palaikys juos Helovino persirengėliais pasenusiais šmėklų kostiumais. Tai kaip gimtadienio šventė. Jeigu tavo tėvai tokie kaip Keilos ir nuraukia, kaip rengti vakarėlius, pavyzdžiui, kviečia visus į boulingą ar palaipioti uolomis, tai toks gimtadienis kaifas, o jeigu tėvai tokie grybai kaip mano, tada šakės ir norisi atsidurti už tūkstančio mylių, o ne sėdėti namie su savo draugais amerikiečiais, kurie be atvangos dūsauja ir varto akis arba ima taip šlykščiai maivytis, kai tik mama įeina į kambarį su dar viena sušių lėkšte. O tu irgi apsimeti, kad tau žiauriai linksma, rodai dantis kaip kokia dun dun, bet supranti, kad tik bandai per jėgą įpiršti prekę, nes stengiesi įtikti tėvams ir išsaugoti jų orumą. Šiaip jau aš visa tai pasakoju todėl, kad noriu paklausti: jeigu jūs būtumėt vaiduoklis, į kokį vakarėlį eitumėt?

Džiko ir Mudži yra nerealios švenčių planuotojos, ir kiekvieną budistinę nanosekundę mes išnaudojam tvarkydamos altorius, dėliodamos puokštes, šluostydamos dulkes ir iš pagrindų valydamos kiekvieną šventyklos kampą ir sienos plyšį, kad atėjus protėvių vėlėms niekur neliktų nė dėmelės. Dar mes prigaminome joms visokiausių valgių, nes po ilgos kelionės namo jos bus išalkusios, ir jeigu jų nepamaitinsi, gali supykti. Vaišės – svarbi Obono dalis. Japonijoje yra tūkstančiai skirtingų dvasių, vaiduoklių, goblinų ir pabaisų, kurios gali padaryti tatarį ir užpulti tave, taigi dėl viso pikto nusprendėme surengti didelę osegakio[132] ceremoniją su daugybe svečių, taip pat vienuolių iš kaimyninės šventyklos, padėsiančių mums pamaitinti išalkusias dvasias.

Ta proga Mudži man papasakojo istoriją apie tai, kaip senovėje Buda turėjęs vieną mokinį, vardu Mokurenas, kuris baisiai nusiminė pamatęs savo motiną, kabančią žemyn galva ant mėsinio

132 *Segaki* (施餓鬼) – alkani vaiduokliai; taip pat niekinamas benamių pavadinimas.

kablio, kaip karvės šoninė, alkanų dvasių pragaro karalystėje. Jis paklausė Budos, kaip ją išgelbėti, ir Buda patarė jam paaukoti tam tikrų valgių, ir tas, atrodo, padėjo, o tai reiškia, kad vaikai turi rūpintis savo tėvais, netgi tada, kai tie jau mirę kabo pragare žemyn galva ant mėsinio kablio. Senasis Mokurenas buvo kietas bičas, jis turėjo daug supapavos ir vaikščiojo kiaurai sienas, skaitė žmonių mintis ir kalbėjo su mirusiaisiais. Aš norėčiau vaikščioti kiaurai sienas, skaityti žmonių mintis ir kalbėtis su mirusiaisiais. Būtų super. Aš dar tik pradedu, bet jūs jau žinot, kad man atrodo svarbu turėti gyvenime konkrečių tikslų, o vaikščiojimas kiaurai sienas atrodo visai įmanomas dalykas, kaip manot?

Tai štai, mes viską paruošėm ir išvakarėse, prieš atvykstant pirmiesiems svečiams, Džiko, Mudži ir aš kartu išsimaudėm, kad būtume švarios ir gražios, ir aš turėjau joms abiem skustuvu nuskusti galvas. Džiko ir Mudži laikosi superhigienos ir neleidžia plaukams augti ilgiau negu penkias dienas, o tai sudaro aštuntadalį colio, ir kartais jos prašo mano pagalbos. Man jas patikdavo skusti – maži statūs šereliai gula po skustuvo ašmenimis ir oda pasidaro graži, lygi ir blizganti. Mudži šereliai ploni ir juodi, kaip negyvos skruzdės, krintančios nuo balto tuščio lapo, o senolės Džiko šereliai šviesūs ir blizgantys sidabru, kaip blizgučiai ar pasakiški milteliai.

Skutimuisi taip pat skiriama maldelė:

Skusdamasi galvą
meldžiuosi su visomis būtybėmis,
kad mes atsikratytume savanaudiškų troškimų
ir įžengtume į tikro išsilaisvinimo karalystę.

Tą vakarą buvau tokia susijaudinusi, taip laukiau atvykstant svečių, kad nėjau gulti, kol Mudži manęs nenuvedė į lovą, bet kai

tiktai jinai ir Džiko užmigo, aš vėl išlindau lauk. Nežinau, ko tikėjausi. Perėjau per sodą ir užlipusi ant aukščiausio šventyklos laiptelio atsisėdau po vartais laukti. Per pižamos audinį jaučiau akmeninio laipto drėgmę ir šaltį. Kurkė varlės ir duzgeno naktiniai vabzdžiai.

Kai kurie žmonės mano, kad naktis niūri, nes tamsi ir primena mirtį, bet aš su tuo požiūriu visai nesutinku. Man patinka naktis, ypač šventykloje, kai Mudži išjungia šviesas ir lieka šviesti tik mėnulis ir jonvabaliai arba kai debesuota ir pasaulis toks juodas, kad tu net nematai savo rankos priešais.

Man besėdint tamsa vis tirštėjo, tik pulsuojantys jonvabalių žiburėliai braižė arkas vasaros tamsoje. Šviečia... nešviečia... šviečia... nešviečia... šviečia... nešviečia. Kuo ilgiau žiūrėjau, tuo labiau svaigo galva, kol pajutau, kad pasaulis pakrypo ant šono ir aš slystu nuo kalno žemyn į gilią nakties ryklę. Nuleidau ranką čiuopdama laiptelį pasilaikyti, bet vietoj šalto akmens pirštai pajuto kažką aštrų, dilginantį kaip elektros iškrova. Cyptelėjusi atitraukiau ranką, bet, žinoma, tenai buvo tiktai Čibis, atėjęs pas mane kartu laukti vaiduoklių. Jis sustingo kaip katinas iš animacinio filmuko, šviečiančiomis žaliomis ir apskritomis kaip monetos akimis, bet kai aš nusijuokiau ir paglosčiau jo įsielektrinusį kailiuką, jis prigludo man prie kelio ir įspraudė galvą į saują.

– *Bakane, Čibi-čian!*[133] – pasakiau tebedunksinčia širdimi. Nors aš beveik jo neįžiūrėjau, man buvo smagu, kad jis su manim. Vėjo gūsis sušiureno bambukus, lyg būtų sujudusios dvasios. Bet kaip tie vaiduokliai atrodo? Nejaugi kaip žmonės? Ar dideli ir stori kaip daikono pabaisa? O gal su nežmoniškai ilga nosimi kaip raudonveidis tengu[134]? O gal žali kaip goblinai ar pasivertę lapė-

133 Ar mes ne kvailiai, mielas Čibi!

134 *Tengu* (天狗) – demonai raudonais veidaisiir ilgomis fališkomis nosimis, dažnai apsirengę kaip budistų vienuoliai. Jie gali būti piktybiški arba geri; tai kalnų ir miškų sergėtojai.

mis, o gal tiesiog kaip žmogaus dydžio begalvis pūvančios mėsos luitas su riebalų ringėmis vietoj galūnių ir šlykščiai smardus? Tokie vadinami nupepo. Mudži man pasakojo. Jie slampinėja apie apleistas šventyklas bei kapines ir mėgsta ilgai bastytis sutemus. Gal mano tėtis jau ėmė virsti tokiu nupepo. Yra dar kitokių vaiduoklių, panašių į susivėlusius negyvėlius krauju pasruvusiomis, išsprogusiomis akimis ir besilupančia lyg kerpės oda. Yra vaiduoklių, kurie man baisiausi, nes šiek tiek primena tėtį, ir kai aš jau buvau beišsigąstanti, staiga pajutau, kad kažkas atsisėdo šalia. Aš pasisukau ir pamačiau jį. Tėtis sėdėjo šalia manęs ant akmeninio laiptelio, ir nors jo akys nebuvo išvirtusios iš akiduobių ir jis nevilkėjo darbinio kostiumo, vis tiek žinojau, kad jis miręs, kad pagaliau nusižudė, ir tai buvo jo vėlė, atėjusi man tai pranešti.

– Tėti? – bandžiau sušnabždėti, bet burna buvo tokia perdžiūvusi, kad neištariau nė garso.

Jis žvelgė kažkur į tamsą.

– Tėti, ar čia tu? – Aš vis dar buvau be balso, todėl mano žodžiai buvo tik mintys galvoje. Nenuostabu, kad jis manęs negirdėjo. Jis vis žiūrėjo į tamsą. Aš giliai įkvėpiau, atsikrenkščiau, pamėginau dar kartą.

– *Otosan*, – pasakiau šį kartą japoniškai. Žodis purptelėjo iš burnos kaip oro burbuliukas. Tėčio vėlė šiek tiek pasuko galvą, ir aš pastebėjau, kad jis atrodo labai jaunas ir su kažkokia uniforma, su kepure ant galvos. Kaip mokykline, tik kitokios spalvos. Jis vis dar netarė nė žodžio. Man šovė mintis, kad galbūt su vaiduokliais reikia būti supermandagiai, net jeigu jie tavo tėvai, todėl pamėginau vėl užkalbinti jį nutaisiusi kuo mandagiausią ir oficialiausią moksleivišką balsą.

– *Jasutani Haruki-sama de godzaimasu ka?*[135]

135 Ar jūs esate gerbiamas ponas Harukis Jasutanis?

Šį kartą jis išgirdo ir iš lėto atsisuko į mane, ir kai prabilo, jo balsas buvo toks švelnus, kad vos girdėjau per vėjo ošimą.

– Kas jūs?

Jis nepažino manęs. Negalėjau tuo patikėti! Mano tėtis mirė ir jau užmiršo mane. Man užgniaužė gerklę ir panižo nosį, kaip būna, kai stengiuosi nepravirkti. Dar kartą giliai įkvėpiau.

– Aš esu Naoko Jasutani, – pareiškiau kuo tvirtesniu balsu. – Labai džiaugiuosi jus matydama.

– A, – tarė jis. – Džiaugiuosi ir aš. – Jo žodžiai buvo plonyčiai ir melsvi, kaip nuo smilkalų lazdelės vinguriuojantis dūmelis.

Kažkas buvo ne taip. Nesinorėjo būti nemandagiai ir jo atvirai apžiūrinėti, bet negalėjau ištverti. Jis atrodė kaip jauna mano tėčio kopija, tik pora metų vyresnis už mane, bet jo balsas buvo kitoks ir drabužiai ne tokie. Ir tada man pagaliau šovė mintis: jeigu šitas vaiduoklis, kuris atsišaukė į mano tėčio vardą, ne mano tėtis, tai jis turbūt tėčio dėdė, lakūnas savižudis Harukis Jasutanis.

– Ar mes buvome susitikę anksčiau? – tarytum paklausė jis.

– Aš taip nemanau, – atsakiau. – Manau, kad esu jūsų produkterėčia. Manau, kad esu jūsų sūnėno antrojo Harukio Jasutanio, perėmusio jūsų vardą, dukra.

Vaiduoklis linktelėjo.

– Šit kaip? – tarė jis. – Nebuvau tikras, ar turiu sūnėną, o ką jau kalbėti apie produkterėčią. Kaip bėga laikas...

Abu nutilome. Tiesą sakant, kitaip ir negalėjo būti, nes mano mandagių frazių atsargos baigėsi. Nesu gerai išmokusi oficialiosios japonų kalbos, nes užaugau Saniveilyje, bet ir pirmojo Harukio vaiduoklis nebuvo labai šnekus. Jis atrodė susimąstęs ir užsisklendęs, ir tai, apskritai paėmus, buvo suprantama, prisimenant, ką Džiko pasakojo apie jo polinkį į filosofiją ir poeziją. Gaila, kad nieko neįsidėmėjau, kai tėtis man skaitė apie egzistencialistus, tada būčiau galėjusi pasakyti jam ką nors protingo,

o iš prancūzų poezijos mokėjau tik vieną Monikos Serf dainos „Džinsei no Itami“[136] posmelį, be to, kažin ar mandagu dainuoti mirusiajam.

Le mal de vivre
Le mal de vivre
Qu'il faut bien vivre
Vaille que vivre.[137]

Aš niūniavau ją į tamsą, beveik pašnibždomis, nors ir nebuvau tikra, ką tie žodžiai iš tiesų reiškia. Man pasirodė, kad jis nusijuokė, o gal tai buvo vėjas, bet kai pasižiūrėjau ten, kur jis sėdėjo, pirmojo Harukio nebebuvo.

3.

Kokia tu kvaiša, Nao! Kvaila, kvaila mergiūkštė! Sėdėjau su dvasia savo mirusio posenolio, kuris, tik pamanykit, buvo kamikadzė per Antrąjį pasaulinį karą ir turbūt įdomiausias žmogus, kokį kada nors gyvenime sutiksiu, ir ką aš padariau? Padainavau jam kažkokį kvailą prancūzišką šansoną. Ar tai ne idiotizmas??? Jis turbūt pamanė, kad aš kokia tipiška buka paauglė, o jo laikas žemėje brangus, tai kam gaišti su manim net ir akimirką? Verčiau pleventi kur nors kitur ir susirasti normalų pašnekovą, kuris turės ką pasakyti.

Kas man užėjo? Juk galėjau paklausti jo daugybės visokiausių dalykų. Galėjau paklausti apie jo pomėgius ir hobį. Apie tai,

136 Gyvenimo skausmas.
137 Gyventi reikia drąsos...

ar tik nusiminę žmonės domisi filosofija, ir ar filosofinių knygų skaitymas yra kam nors padėjęs. Galėjau paklausti, kaip jis jautėsi atplėštas nuo savo laimingo gyvenimo ir priverstas tapti savižudžiu lakūnu ir ar kiti vaikinai iš jo būrio erzino jį dėl to, kad jis rašo eilėraščius prancūziškai. Galėjau paklausti, kaip jis jautėsi tą rytą, kai turėjo skristi vykdyti užduoties, tą paskutinį savo gyvenimo rytą. Ar jo skrandyje kažkur giliai tūnojo didelė šalta dvesianti žuvis? Ar jis buvo kupinas spinduliuojančios ramybės, kuri taip sklido iš jo, kad visi aplinkui su baiminga pagarba atsitraukė, žinodami, jog jis pasiruošęs pakilti į dangų?

Galėjau jo paklausti, ką reiškia mirti.

Kvailė, baka Nao Jasutani.

4.

Rytą, po pusryčių, kai Mudži ir Džiko buvo užsiėmusios sutikdamos pirmąjį automobilį su vienuoliais, atvykusiais iš pagrindinės šventyklos padėti atlikti rytdienos osegakio ceremonijos, aš įsmukau į Džiko kabinetą. Ji leisdavo man tenai būti, bet, nežinau kodėl, vis tiek jaučiausi „įsmunkanti“. Tai mano mėgstamiausias kambarys, su langu į sodo pusę, su žemu staleliu, ant kurio ji mėgsta rašyti, ir nedidele lentyna, pristatyta storų religinių ir filosofinių knygų išblukusiais medžiaginiais įrišimais. Džiko pasakojo, kad filosofinės priklausė pirmajam Harukiui, dar kai mokėsi universitete. Mėginau kai kurias paskaityti, bet japoniškų knygų kandži žiauriai sunkūs, o kitos knygos parašytos prancūzų ir vokiečių kalbomis. Net angliškų knygų kalba buvo tokia, kokios aš nesu girdėjusi. Siaubas, nežinau, ar yra dar žmonių, kurie perskaitytų tokias knygas, bet jeigu išpjautum iš jų visus puslapius, išeitų fantastiški dienoraščiai.

Priešais lentyną, kambario gale, stovėjo šeimos altorius. Viršuje kabėjo ritinys, vaizduojantis Budą Šakjamunį, apsuptas ihajų[138], skirtų visiems mūsų protėviams, ir buvo knyga su visų jų vardais. Žemiau – įvairios lentynėlės gėlėms, žvakėms, smilkyklėms ir aukų padėklai su vaisiais, arbata ir saldainiais.

Ant vienos lentynėlės iš krašto gulėjo dėžutė, įrišta į baltą audeklą, ir trys nespalvotos mirusių Džiko vaikų: Harukio, Sugako ir Emos, nuotraukytės. Ir anksčiau buvau mačiusi jas, bet niekada nekreipiau dėmesio. Nepažįstamos sustingusios senamadiškos žmogystos, kito pasaulio laiko būtys, kurios man nieko nereiškė. Bet dabar viskas buvo kitaip.

Aš pasistiebiau ir nusikėliau nuo altoriaus Harukio nuotrauką. Joje jis atrodė jaunesnis negu jo vėlė – išblyškęs moksleivis su uniformine kepure ir poetiška veido išraiška, sustingusia po stiklu. Be to, jis atrodė šiek tiek panašus į tėtį, kol šis dar buvo nesudribęs ir lankydavosi kirpykloje. Stiklas buvo dulkinas, ir aš nušluosčiau jį sijono kraštu, tada jo veide tarytum kažkas pasikeitė. Tarsi jis būtų sukandęs dantis. Viena akis lyg sublizgėjo. Jeigu būtų pasukęs galvą ir užkalbinęs mane, aš nebūčiau nustebusi, todėl kiek palaukiau, bet nieko neįvyko. Jis vis taip pat žvelgė į tolį virš fotoaparato, ir ta akimirka praėjo, jis vėl buvo tik sena įrėminta nuotrauka.

Aš apverčiau nuotrauką, ir kitoje pusėje buvo data: Šiova 16. Paskaičiavau pirštais. Tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt pirmi.

Jis dar mokėsi mokykloje. Tik pora metų vyresnis už mane. Galėjo būti mano senpajus[139]. Įdomu, ar mes būtume buvę draugai ir ar jis būtų apgynęs mane nuo patyčių. Kažin ar aš jam išvis

138 *Ihai* (位牌) – protėvių lentelė, memorialinė lentelė.

139 *Senpai* (先輩) – vyresnysis įstaigoje ar mokykloje, viršesnis žmogus.

būčiau patikusi. Greičiausiai ne. Per daug kvaila. Dar nežinia, ar jis man būtų patikęs.

Vienas nugarėlės laikiklis buvo atsilenkęs, ir aš norėjau užlenkti, tik staiga rėmelis mano rankose subyrėjo. Aš tada: oi, šūdas, nes tikrai nenorėjau, kad Džiko sužinotų, todėl mėginau sudėti rėmelį, kaip buvo, bet kažkas vis strigo ir kliudė. Mane jau išpylė prakaitas. Pagalvojau, gal man jį paslėpti arba tiesiog palikti ant grindų ir suversti bėdą Čibiui, bet paskui atsisėdau ant tatamio, vėl visą jį išardžiau ir tada suradau tą laišką. Vieno lapo laišką, sulankstytą ir įspraustą tarp nuotraukos ir kartoninio įdėklo. Aš jį išlanksčiau. Rašysena tvirta ir daili, kaip Džiko, senamadiško sunkiai įskaitomo stiliaus, todėl sulanksčiusi įsikišau jį į kišenę. Neturėjau minties vogti. Man tiesiog reikėjo žodyno ir šiek tiek laiko išsiaiškinti, kas ten parašyta. Rėmelis tebebuvo sulūžęs, bet aš įstačiau nuotrauką atgal ir taip užlenkiau vieną laikiklį, kad jis lyg ir prilaikė jį visą. Prieš pastatydama atgal ant altoriaus, prisikišau nuotrauką prie veido.

– Haruki Odžisama! – sušnibždėjau pačia nuoširdžiausia ir mandagiausia japonų kalba. – Labai apgailestauju, kad sulaužiau jūsų nuotraukos rėmelį, ir man labai gaila, kad buvau tokia kvaila. Prašau nepykti ant manęs, kad paėmiau jūsų laišką. Prašau sugrįžti.

5.

Brangioji mama,

tai paskutinė mano naktis šioje žemėje. Rytoj užsirišiu ant kaktos raištį su tekančia saule ir pakilsiu į dangų. Rytoj aš mirsiu už savo šalį. Neliūdėk, mama. Aš matau, kaip Tu verki, bet aš nevertas Tavo ašarų. Kaip dažnai spėliodavau, ką jausiu tą valandą, ir dabar jau žinau. Man neliūdna. Man

lengva ir džiugu. Todėl nusišluostyk ašaras. Žiūrėk savęs ir rūpinkis mano brangiomis sesutėmis. Perduok joms mano palinkėjimą, kad augtų geros, linksmos ir būtų gyvenime laimingos.

Tai mano paskutinis laiškas Tau, taip pat oficialus atsisveikinimo laiškas. Karinio jūrų laivyno administracija atsiųs Tau jį kartu su pranešimu apie mano mirtį ir pridėtinę pensiją, kuri nuo šiol tau priklausys. Deja, ji nebus labai didelė, ir aš apgailestauju tik dėl to, kad taip mažai tegaliu duoti Tau ir sesutėms mainais į savo bevertį gyvenimą.

Taip pat siunčiu džiudzu, kurį man davei, savo laikrodį ir K. priklausantį *Šiobogendzo* tomelį, kuris mane visur lydėjo pastaruosius kelis mėnesius.

Kaip man apsakyti savo dėkingumą Tau, brangioji mama, už tai, kad užauginai tokį nevertą sūnų? Aš negaliu apsakyti.

Tiek visko dar norėčiau Tau apsakyti ar nusiųsti. Bet jau per vėlu. Kai skaitysi šį laišką, aš jau būsiu miręs, bet mirsiu tikėdamas, kad Tu pažįsti mano širdį ir griežtai manęs nesmerksi. Aš nesu karingas ir viską padarysiu su meile ir ramybe širdyje, kaip Tu mane išmokei.

Greitai bangos užlies šitą gaisrą
– mano gyvenimą – degantį mėnesienoj.
Paklausyk! Ar girdi,
kažkas šaukia iš jūros dugno?

Tušti žodžiai, žinoma, bet mano širdis sklidina meilės.

Tavo sūnus
Jūrų laivyno jaunesnysis leitenantas Harukis Jasutanis

Ruta

1.

– *Le mal de vivre*, – pakartojo Benua. Jis buvo neaukšto ūgio, plataus veido ir išsipūtusia krūtine, vilkėjo darbinėmis „Carhartts" firmos kelnėmis, kurias prilaikė raudonos petnešos, ir nunešiotus flanelinius marškinius, o ant juodos garbanotos ševeliūros buvo užsimaukšlinęs megztą kanadietišką kepuraitę. Šiurkščioje barzdoje blizgėjo žili plaukai. Vienoje rankoje jis laikė suspaudęs kelių vyno butelių kakliukus, kitoje – „Tanqueray" džino butelį. Jo žvilgsnis buvo įsmeigtas į tolį Rutai virš galvos, kur, matyt, plazdeno prancūziškas eilėraštis. Perdirbimo centro dundėjimas ir bildesys akimirkai nutilo, regis, tam, kad jis tartų žodį.

– Taip, žinoma, tai reiškia gyvenimo skausmą, – tarė jis, – arba ligą, arba galbūt gyvenimo blogį, kaip *les fleurs du mal*[140]. Arba, paprasčiau, gyvenimo kartėlį, priešingai negu *la joie de vivre*[141].

Jis patylėjo skonėdamasis žodžių skambesiu, paskui įmetė butelius į kvadratinę smulkintuvo skylę. Dūžtantis stiklas kurtinamai sužvangėjo.

– O kam jums? – sušuko jis.

– Niekam, šiaip, – atsakė Ruta. Staiga ji pajuto nežinanti, kiek galima atskleisti Benua ir kiek ji sugebės pasakyti per tokį

140 Piktybės gėlės. (Pranc.) (Vert. past.)
141 Gyvenimo džiaugsmas. (Pranc.) (Vert. past.)

triukšmą. – Tai vienos dainos žodžiai. – Kaip paaiškinti visas aplinkybes: kad tai žodžiai dainos, kuri buvo dainuojama mirusiojo vėlei; kad ji rado juos dienoraštyje, išmestame į krantą vėžiagyviais apaugusiame maisto šaldymo maišelyje? Ji norėjo prašyti padėti jai išversti iš prancūzų kalbos sąsiuvinį ir net atsinešė jį su savim, bet visa tai atrodė per daug sudėtinga. Sąvartynas ne pati tinkamiausia vieta subtiliems pokalbiams šeštadienio rytą.

Stovėjimo aikštelėje jai už nugaros taškydami purvą sunkvežimiai važiavo prie konteinerių, o kiti suko atgal į kelią. Nors transporto centras ne per seniausiai įgyvendino atliekų surinkimo programą, saliečiai buvo linkę daryti viską kaip įpratę. Jiems patikdavo atvažiuoti į sąvartyną ir patiems išrūšiuoti savo šiukšles. Patikdavo sustatyti ant atliekų perdirbimo stalo savo sumirkusias dėžes su skardinėmis ir plastikiniais buteliais, popierių atskirti nuo kartono, stiklus sumesti į grūstuvą. Jiems patikdavo šukuoti lentynas ir kabyklas „Nemokamose prekėse“ – krautuvėje, kuri buvo panašiausia saloje į didcentrį. Važiavimas į sąvartyną kažkuo priminė apsilankymus prekybos centre. Tai būdavo šeštadienio ryto pramoga. Vaikai lakstydavo lauke, tarp šlapių surūdijusių automobilių ir šaldytuvų be durelių, įsivaizduodami, kad čia „World of Warcraft“. Dreduoti pankai kapanojosi dviračių raizgalynėje ieškodami grandinių ir krumpliaračių. Varnos, krankliai ir baltagalviai jūriniai ereliai suko ratus aplink, kovodami dėl teritorijos ir mėsos išėdų.

– Taip, – pasakė Benua, – tai labai žinoma daina. Ją dainavo Barbara. – Jis ištarė vardą prancūziškai, lūpomis apgaubdamas kiekvieną skiemenį ir giliai gerklėje švelniai paridendamas gomurinį „r“.

– Vis dėlto ne. Dainininkės vardas Monika...

Jis nekantriai mostelėjo ranka.

– Serf, taip, čia ta pati. Barbara – jos sceninis vardas, žinomas daugybei gerbėjų. Ar jūs irgi jos gerbėja?

– Na, aš, tiesą sakant, niekada jos negirdėjau, – atsakė Ruta. – Tiesiog radau posmelį knygoje ir norėjau sužinoti, ką jis reiškia...

Benua užsimerkė ir vėl prakalbo. Ruta turėjo pasilenkti, kad išgirstų, ką jis sako, per monotonišką grūstuvo bildesį.

– *Le mal de vivre* yra „gyvenimo skausmas". *Qu'il faut bien vivre...* su kuriuo turime gyventi ar iškentėti. *Vaille que vivre* – čia sunku, bet maždaug taip: mes turime gyventi tą gyvenimą, kurį turime. Kaip kareiviai.

Jis atmerkė akis.

– Ar aš padėjau?

– O, taip, – atsakė ji. – Ačiū.

Benua stebėjo ją.

– Tiek tenorėjot? Daugiau nieko išversti nereikia? Ten juk dar buvo sąsiuvinis prancūzų kalba, *non*[142]?

Ji žvilgtelėjo į grūstuvo nasrus.

– Murielė?

– Dora, – atsakė Benua. Jis išsišiepė apnuogindamas skylę, kur anksčiau būta priekinio danties.

– Na, žinoma.

– *Mais, j'adore Barbara*[143], – pasakė jis, – ir mielai jums padėsiu. Čia per daug triukšmo. Gal vertėtų pereiti į biblioteką?

Jis garsiai pašaukė vieną iš dreduotų pankų, kad jį pakeistų, sušvilpė šuniui ir nusivedė Rutą per stovėjimo aikštelę į viršų purvinu pylimu, įmantriai papuoštu snapučių prisodintomis padangomis, į mažą kambarėlį už garažo, kuriame stovėjo krautuvas su šakėmis. Mažas jo šuniukas lodamas bėgo iš paskos.

142 Ar ne? (Pranc.) (Vert. past.)

143 Bet aš dievinu Barbarą. (Pranc.) (Vert. past.)

Kambarys buvo stebėtinai tvarkingas. Langai žvelgė į šiukšlių konteinerius apačioje. Baldai, kaip ir buvo galima tikėtis, skurdūs: bet kaip sukaltas metalinis stalas kampe, dvi kontoros kėdės su išsiklaipiusiais ratukais, metalinė bylų spinta įlinkusiomis lentynomis. Tačiau vietą virš stalo ir dvi gretimas sienas nuo grindų iki lubų užėmė lentynos, pilnos knygų. Ketvirtoji siena buvo nukabinėta sąvartyne rastais paveikslais, daugiausia pieštais narkomanų arba čiabuvių meno imitacijomis, taip pat serijiniais šiaurės peizažais su briedžiais ir grizliais, tokiais primityviais, kad beveik kėlė pasigėrėjimą. Prie sienos buvo prisegtas suliniuotas vyniojamojo popieriaus lapas, kuriame ranka dailiai išvedžiota Ramybės malda. „Dieve, duok man ramybės susitaikyti su tuo, ko negaliu pakeisti...“

– *Voilà*, – pasakė Benua išskėsdamas rankas. – *Ma bibliothèque et galerie.*[144] Sveika atvykusi.

Jis atsisėdo prie stalo. Mažas šiurkščiaplaukis mišrūnas, panašus į terjerą, užšoko ant kėdės, bet Benua liepė jam nulipti ir, nušluostęs skudurėliu sėdynę, pasiūlė Rutai sėstis. Šunytis priekaištingai pasižiūrėjo į ją ir susirangė į kamuoliuką prie Benua kojų.

Ji lėtai ėjo palei lentynas žvilgsniu slysdama knygų nugarėlėmis. Kai kurie pavadinimai buvo prancūziški, bet daug buvo ir angliškų, gera klasikos kolekcija, pramaišiui su moksline fantastika, istorinėmis ir politinės teorijos knygomis. Pasirinkimas geresnis negu bibliotekoje.

– Visos iš sąvartyno, – išdidžiai pareiškė Benua. – Rinkitės. – Jis įdėmiai stebėjo ją, imančią iš lentynos Kafkos apsakymų tomelį. – Jūs labai panaši į savo motiną, – pasakė, kai ji atsisėdo priešais.

Ji nustebusi pakėlė akis.

– O, tai jūs nežinojote? – paklausė jis. – Mes su jūsų mama buvome geri draugai. Ji buvo viena iš mano ištikimiausių lankytojų.

144 Štai. Mano biblioteka ir galerija. (Pranc.) (Vert. past.)

Dabar ji prisiminė. Oliveris veždavo mamą į sąvartyną kiekvieną šeštadienio rytą. Tai buvo reguliarūs pasimatymai, ir mama jų neužmiršo net tada, kai visas kitas pasaulis jau buvo beišnykstąs.

– Masako, – sakydavo Oliveris garsiai jai į ausį, kad išgirstų be klausos aparato, kurį tuo laiku jau buvo nustojusi nešioti. – Kažin ar norėtumėt šeštadienį su manim važiuoti į „Nemokamas prekes"?

Jos veidą nušviesdavo plati bedantė šypsena. Dantų protezus ji irgi buvo nustojusi nešioti. – Pamanyk! – šūktelėdavo jinai. – O aš galvojau, kad nebepaklausi...

Ji mėgdavo apsipirkti pigiau. Užaugusi Didžiosios depresijos metais, ji paprastai apsiprekindavo vartotų daiktų krautuvėlėse prie namų, kol persikraustė į vakarus. Atvykę į salą, jie kartą nuvežė ją į „Nemokamas prekes" ir paliko raustis tarp iškabintų drabužių. Po kiek laiko ji pašaukė Rutą iš megztinių skyriaus.

– Kur kaina? – pašnibždomis paklausė laikydama rankose megztinį. – Kažkur dingusi etiketė. Iš kur man žinoti, kiek jis kainuoja? – kalbėjo susijaudinusi. Dingę daiktai keldavo jai nerimą. Dingusios etiketės. Dingę prisiminimai. Dingusios gyvenimo atkarpos.

– Kainos nėra, mama, – paaiškino Ruta. – Mokėti nereikia. Viskas čia veltui.

Motina stovėjo sustingusi iš nuostabos.

– Veltui? – perklausė ji dairydamasi aplinkui į eilėmis sukabintus drabužius, žaislų, knygų ir namų apyvokos reikmenų pridėtas lentynas.

– Taip, mama. Veltui. Todėl parduotuvė ir vadinasi „Nemokamos prekės".

– Vadinasi, galiu jį pasiimti? – paklausė iškėlusi megztuką. – Nieko nemokėjusi? Pasiimti, ir tiek?

– Taip, mama. Pasiimti, ir tiek.

– Viešpatie brangiausias, – pasakė ji žiūrėdama į megztuką ir kraipydama galvą. – Aš turbūt numiriau ir pakliuvau į rojų.

Po to kiekvieną šeštadienį Oliveris veždavo pikapu Masako į sąvartyną. Atsistojęs aikštelėje, padėdavo jai išsiropšti iš aukštos mašinos, paskui rūpestingai palydėdavo akmenimis grįstu takeliu į viršų pro krūvas rūdijančio šlamšto į „Nemokamas prekes" ir perduodavo iš rankų į rankas ten dirbančiai savanorei. Palikęs šiukšles perdirbti, Oliveris pasiimdavo ją iš krautuvės ir vėl nulydėdavo pylimu žemyn, kur jos laukdavo Benua. Jis paklausinėdavo, kaip jai sekėsi apsipirkti, ar pavyko rasti ką su nuolaida. Iš to pokšto ji visada juokdavosi.

Kai jos spintos imdavo lūžti nuo drabužių, o stalčiai nebeužsidarydavo, Ruta patyliukais ištraukdavo daiktus iš apačios ir nugabendavo į „Nemokamas prekes", kur mama vėl galėdavo juos atrasti.

– Daili, tiesa, – sakydavo Masako, rodydama Rutai bliuzelę, ką tik parsineštą namo. – Aš taip džiaugiuosi, kad ją radau. Žinai, kadaise turėjau panašią...

Benua juokėsi, kai Ruta papasakojo jam šitą istoriją.

– Jūsų mama buvo labai žavi, – pasakė jis. – Greičiausiai ji puikiai žinojo, ką jūs išdarinėjate. Ar atsisveikinimo ceremonijos nebuvo? Ne? Turbūt kad ne. Gaila.

Jis pasilenkė į priekį. Tamsios jo akys sublizgo.

– Na, tai kuo galiu jums padėti?

Jis jau buvo girdėjęs apie maisto maišelį ir smulkiai žinojo apie jo turinį. Jis norėjo pamatyti dangaus kareivio laikrodį, taigi Ruta išsitraukė jį ir parodė. Kodėl vyrus taip vilioja tas laikrodis? Jis švilptelėjo pro skylę tarp dantų, ir šuniukas pabudęs viltingai pakėlė galvą. Kai Benua atsigrožėjo laikrodžiu, ji išsitraukė iš kuprinės laiškus bei sąsiuvinį ir atsargiai išvyniojo. Šuniukas nusižiovavo ir vėl užsnūdo.

– Laiškai parašyti japoniškai, – pasakė ji stumdama juos į šalį ir imdama sąsiuvinį. – Bet čia – prancūziškai.

Ji sudvejojo pažvelgusi į jo sudiržusias, išteptas nuo darbo rankas. Purvas buvo giliai įsiėdęs į surambėjusios odos raukšles ir panages. Kodėl ji nesusiprotėjo padaryti fotokopijos? Plonas sąsiuvinis tarp storų jo pirštų atrodė senovinis ir trapus, bet jis čiupinėjo jį atsargiai, versdamas plonučius kaip servetėlė puslapius su tokia didele pagarba ir dėmesiu, kad ji nustebo. Benua pradėjo garsiai skaityti:

10 décembre 1943 – Dans notre grand dortoir, les soldats de l'escadron et moi, on dirait des poissons qui sèchent sur un étendoir. Seules les nuits de pleine lune, quand le ciel est dégagé, me procurent assez de lumière pour écrire... Mes dernières pensées, mesurées en gouttes d'encre.

Jis pakėlė akis.

– Ar suprantate ką nors?

– Šiek tiek, – prisipažino ji. – Gruodis. Kažkas apie žuvis ir pilnatį. Ir gal kažkieno paskutinės mintys...

Jo šypsenoje šmėstelėjo gailestis.

– Gal leistumėt man jį pasilikti ir išversti?

Globėjiškas jo tonas suerzino Rutą, bet ji tai ištvėrė. Didžiausias jos rūpestis buvo išsaugoti senąjį sąsiuvinį. Ji nenorėjo palikti jam sąsiuvinio, bet nenorėjo ir jo įžeisti. Šuniukas atsibudo ir pajutęs, kad susitikimas eina į pabaigą, atsistojo ir bakstelėjo galva šeimininkui į ranką.

– Gerai, – tarė ji stebėdama, kaip jis pasilenkė pakasyti šuneliui galvos. – Kaip manote, ar tai užims daug laiko?

Jis gūžtelėjo pečiais. Saloje klausimai apie laiką neturėjo prasmės, bet paskui jo akys nušvito.

– Aha, – pasakė jis. – Tai čia jūsų naujai knygai?

– O, ne, – atsakė ji. – Tiesiog smalsu.

Benua atrodė nusivylęs. Užvertęs sąsiuvinį ištiesė ranką per stalą paimti vaškinio popieriaus ir voko. Ką gi, jis bent jau rūpestingas. Jo žvilgsnis užkliuvo už krūvelės laiškų.

– Juos rašė tas pats žmogus? – paklausė jis.

– Tiesą sakant, nežinau, – atsakė ji. – Aš jų dar neskaičiau. Japonų raštas sunkus...

Benua jos pasiteisinimai, regis, nedomino. Jis paėmė pluoštą laiškų ir greitosiomis pervertė. Paskui išskleidė vieną ant stalo. Šuo, pavargęs laukti, atsigulė vėl.

– Nejaugi skaitote ir japoniškai? – paklausė ji.

– Žinoma, ne. Man tai tiesiog keverzos. Bet žiūrėkit. Rašiklis tas pats ir rašalas. – Jis vėl atvertė sąsiuvinį ir padėjo greta laiško. – Ir dar, matote? Rašysena panaši, nors jis rašė skirtingomis kalbomis.

Jis sakė tiesą. Rašysena turėjo panašumo, tiksli ir daili, bet kupina energijos ir gyvybės. Ruta nusistebėjo, kaip galėjo to nepastebėti.

– Kodėl manote, kad rašė vyras?

– Nė kiek neabejoju, – atsakė Benua, bakstelėjęs į pastraipą, kurią buvo garsiai perkaitęs prancūziškai. Jis perskaitė ją dar kartą, tik dabar išversdamas į anglų kalbą:

1943 m. gruodžio 10 d. – Mano būrio draugai ir aš miegame kartu dideliame kambaryje, suguldyti eilėmis, kaip sukabintos džiūti žuvelės.

Jis ištiesė ranką ir patapšnojo per laikrodžio ciferblatą.

– Tai tik prielaida, bet manau, kad visa tai parašė jūsų dangaus kareivis.

2.

Važiuodama iš sąvartyno namo, ji pastebėjo vėl kylant vėją, todėl sustojo prie Skvirel Kouvo nusipirkti produktų ir pasipildyti bako. Papildomo kanistro ji neturėjo, bet jeigu generatoriaus degalai baigsis, Oliveris galės šiek tiek nupilti iš pilno pikapo bako. Jeigu, žinoma, generatorius vėl veiks. Debesys buvo nusileidę žemai ant kalnų, o įlankos žiotys smarkiai bangavo ir putojo. Maža žvejų valtelė plaukė skersai įlanką į vyriausybinį doką. Virš galvos didžiulius ratus suko baltagalvis erelis. Buvo šiek tiek po vidurdienio, bet dangus sparčiai tamsėjo ir tolimajame įlankos gale klahuzų rezervate jau mirksėjo žiburiai.

Namie šviesos jau irgi degė. Ji pastatė pikapą ir iškrovė dėžes su produktais. Eidama pro malkų rietuvę išgirdo krankiant varną. Stabtelėjusi apsidairė, ar čia ne didžiasnapė, bet jos niekur nesimatė. Ar ją galima atskirti iš balso? Krankimas nuskambėjo nerimastingai. Vėl sukrankė, tik dabar iš toliau, o paskui nuo įlankos pusės ataidėjo ilgas, tęsiamas vilkų kauksmas. Ji patraukė namo.

Oliveris ruošėsi audrai. Generatorius jau buvo įjungtas ir paruoštas darbui. Ji išdėliojo pirkinius, paskui palei vinguriuojančius aukštyn laidus užlipo laiptais į viršų. Jo kabineto durys kitame koridoriaus gale buvo atviros, ir ji nusprendė žvilgtelėti. Oliveris sėdėjo prie stalo su ausinėmis nuo triukšmo ir švilpiniuodamas nemelodingą melodiją naršė po internetą. Katinas miegojo šalia ant senos sukamosios kabineto kėdės, kurią jie surado jam sąvartyne. Vadino ją „antrojo lakūno kėde“, ir tai buvo mėgstamiausia jo vieta. Katiną jie taip pat parsivežė iš sąvartyno.

Ausinės nuo triukšmo buvo Rutos, bet ji atidavė jas Oliveriui, kai pamatė, kaip jam jos prie širdies. Jam patikdavo, kaip jos apspaudžia galvą. Spaudimas padeda mąstyti, sakydavo jis, ir jai reikėdavo rėkti, kad jis išgirstų.

– Ei! – sušuko jinai iš tarpdurio modama jam ranka. Katinas sumirksėjo ir pramerkė vieną akį. Oliveris pakėlė galvą ir pamojavo jai.

– Jau grįžai, – pasakė gerokai per garsiai. – Negirdėjau, kaip parėjai. Ar pavyko? – Katinas, susierzinęs dėl triukšmo, atmerkė kitą akį.

Ji pamojo jam, kad nusiimtų ausines.

– Atsiprašau, – pasakė jis. – Ar pavyko?

– Žada išversti. Mano, kad rašyta dangaus kareivio.

– Pirmojo Harukio, – tarė Oliveris. – Įdomu. – Jis stumtelėjo antrojo lakūno kėdės ranktūrį ir žiūrėjo, kaip Pestas iš lėto sukasi. – Kažin, kodėl jis rašė prancūziškai?..

– Kad niekas neperskaitytų? Benua sako, kad jis slėpė sąsiuvinį nuo kitų būrio kareivių.

Oliveris susimąstęs įsuko katiną.

– Puiki apsaugos priemonė, – pasakė.

Tą pačią akimirką Ruta prisiminė, iš kur tai. Kaip jis gali taip tiksliai prisiminti, ką išgirdęs?

– Kas ims seną knygą, pavadinimu *À la recherche du tems perdu*? – kalbėjo jis. – Taip rašė Nao. Taigi ji slepia savo dienoraštį Prusto tomelyje, o jis – rašydamas prancūziškai. Atrodo, slapti prancūziški dienoraščiai – šeimos pomėgis. – Jis paskutinį kartą įsuko antrojo lakūno kėdę ir greitai atitraukė ranką, nes Pestas, jau galutinai pabudęs ir išerzintas, puolė jį ir įdrėskė nagais ranką.

– Ai! – Oliveris įsikišo pirštą į burną.

– Taip tau ir reikia, – tarė Ruta. Katinas nušoko nuo kėdės ir išdidžiai nulipęs laiptais šmurkštelėjo pro kačių landos dureles lauk. – Prie namų girdėjau kaukiant vilkus, – pasakė ji. – Jie labai arti. Pats būsi kaltas, jeigu jį suės.

Oliveris patraukė pečiais.

– Taip jam ir reikia, jeigu vilkas jį nusineš. Karminis atlygis už visus sudraskytus voveriukus. – Jis vėl užsidėjo ausines, bet ji matė, kad jam neramu. Gerai. Ji nužygiavo koridoriumi į savo kabinetą.

Slapti prancūziški dienoraščiai – šeimos pomėgis. Žinoma. Kodėl ji pati nepastebėjo šito ryšio?

Ruta įėjo į kabinetą, ir jos žvilgsnis užkliuvo už meditacijų pagalvėlės ant grindų. Jai toptelėjo, kad jos būsena tokia, jog būtų ne pro šalį atlikti dzadzeną, bet ji to nepadarė. Prisėdo prie kompiuterio ir patikrino paštą.

Iš profesoriaus Listiko vis dar jokio atsakymo.

3.

Jau praėjo daugiau negu savaitė, kai ji išsiuntė jam laišką, ir dabar jai staiga šovė mintis: ar ji iš tikrųjų jį išsiuntė? Gal tik parašė ir užmiršo paspausti SIŲSTI. O gal nutrūko ryšys ir laiškas neišsiuntė. Tokie dalykai atsitinka dažniau, nei norėtųsi. Ji patikrino išsiųstus laiškus. Ne, štai jis, su pažymėta data ir laiku. Gerai. Ji paskaičiavo. Devynios dienos! Kur pradingo laikas?

Žymeklis pulsavo tolygiai, nekantraudamas. Ji nukopijavo laišką ir, pridūrusi mandagų atsiprašymą už tokį užsispyrimą, išsiuntė vėl. Nesinori, kad jis pagalvotų, jog jinai jį persekioja, bet devynios dienos!

Jos veidas degė, ir ji prisidėjo delnus prie skruostų norėdama juos atvėsinti, jausdama kažkokią kaltę, bet dėl ko? Dėl to, kad neduoda ramybės profesoriui? Kad apleido savo darbą? Dėl viso to sugaišto laiko internete ieškant Nao pėdsakų? Staigus „Moters „aš“ nestabilumo“ dingimas ją nuliūdino. Tai buvo patvirtinimas iš realaus pasaulio, kurio ji taip laukė, ir štai jis išsprūdo iš rankų.

Gal ji elgiasi nesąžiningai norėdama sužinoti daugiau, negu parašė mergaitė? Dienoraščio pasaulis darėsi vis keistesnis ir nerealesnis. Ji nežinojo, kaip suprasti jos vaiduoklio istoriją. Ar pati Nao tikėjo tuo, ką rašė?

Profesorius buvo jos vienintelė viltis. Žiūrėdama į nerimstančius pikselius ekrane, ji jautė, kaip auga jos nekantra. Tas nerimas buvo jai pažįstamas, tas paradoksalus pojūtis, apimdavęs daug laiko praleidus internete, tarsi kažkokia jėga būtų ją raginusi ir tuo pat metu stabdžiusi. Kaip tai nusakyti? Laikinas mikčiojimas, staigi apatija, jausmas, lyg ji būtų užbėgusi kažkam už akių ir kartu atsilikusi. Panašu į Parkinsono ligoniams būdingą netolygią eiseną. Slaugos namuose, kur jos motina praleido paskutinius gyvenimo mėnesius, jie šitaip, trūkčiodami ir stabčiodami, keliaudavo koridoriais į valgomąjį ir galiausiai į mirtį. Tai buvo siaubingas, nenatūralus, paniškas pojūtis, kurį sunku apsakyti žodžiais, bet pavaizdavus tipografiškai atrodytų maždaug taip:

Štaikaip**JAUČIAMAS**LAIKINASmikčiojimasTARSItarsimikmik
mikMIKČIOJANTIS**TRŪKTELĖJIMAS**PRIEKIN
LAIKEnėSEKUNDĖSar**AKIMIRKOS**tam,kadATSKIRTUM
VIENĄAKIMIRKĄnuoKITOSvisGARSESNISir
GARSESNISir**GARSESNIS**BESKYRYBOS
ŽENKLŲkolSTAIGAVISAI**NETIKĖTAI**
JIS...

baigiasi

4.

– Ar tik nesikraustau iš proto, – pasakė ji. – Kaip manai, aš kraustausi iš proto?

Jie gulėjo lovoje. Oliveris tikrino paštą telefone. Jis nieko neatsakė, bet Ruta to nepastebėjo.

– Aš numatau ateitį, – pasakė ji. – Ar prisimeni tą sapną apie senolę Džiko? Aš juk tau pasakojau, ar ne? Tą pirmąjį, kuris atrodė toks tikras? Kaip ji spausdino kompiuteriu, ir nors aš nemačiau, bet žinojau ką.

Ji palaukė. Jis neatsakė, tad Ruta kalbėjo toliau.

– Ji parašė: Aukštyn, žemyn, tai tas pats. O paskui, kai jos buvo paplūdimyje, Džiko pasakė Nao kaip tik tuos žodžius... „Aukštyn, žemyn, tai tas pats." Tą sapną sapnavau anksčiau, tik po savaitės perskaičiau apie tą paplūdimį, tai iš kur galėjau žinoti?

– Ką iš kur galėjai žinoti? – perklausė jis.

– Na, atrodo, kad senolė Džiko man taip pat spausdino laiškelį, tik telepatiškai. Ar tai ne beprotybė?

– Hm, – sumurmėjo Oliveris.

– Man tai atrodo kaip numatymas. Kaip manai?

– Numatymas – tai sutapimai, kurie dar neįvyko, – atsakė jis nepakeldamas akių.

– Na taip, bet vis dėlto keista, ką? Iš niekur atsirandantys daiktai, kaip tas maisto maišelis ir didžiasnapė varna. Daiktai, prasmengantys į niekur, kaip tas straipsnis. Bandžiau jį vėl surasti, bet jis dingo. O leidinys? *Rytų metafizikos žurnalas*? Irgi dingo. Aš niekur jo neberandu.

– Daiktai nedingsta be niekur nieko, – pasakė jis smiliumi spausdindamas žinutę. – Kažkur vis tiek turi būti. Ar negali paieškoti pagal autorių ir sužinoti...

– Aš mėginau! Čia ir yra problema. Net autoriaus pavardės neberadau. Galėčiau prisiekti, kad mačiau ją akademinių archyvų puslapyje. Išgaravo! Ir profesorius Listiko neatsako į mano laišką. Atrodo, kuo giliau kapstau, tuo greičiau viskas dingsta. Man rankos svyra!

– Gal per giliai kapstai... – spėliojo jis.

– Ką tai reiškia?

– Nieko. – Jis bakstelėjo ekraną, ir jo laiškelis nuūžė pas adresatą.

– Ar tu klausaisi manęs, ar siuntinėji laiškus?

– Klausausi, tikrinu paštą, tai tas pats...

– Na jau ne!

– Tavo tiesa, – sutiko jis pakeldamas akis nuo telefono ekrano. – Gerai, aš tikrinau paštą ir tuo pačiu metu klausiausi tavęs, ir tuo pačiu metu mano naujienų portale pasirodė šis tas, galbūt susijęs su visais tais dalykais. Iš aš dabar turiu dvi mintis ir pikantišką naujieną. Ką norėtum išgirsti pirmiau?

– Malonėk pikantišką.

– Tiesiog gavau laišką iš menininkų kolektyvo Brukline. Jie nori spausdinti mano monografiją apie neoeoceną.

– Fantastiška! – šūktelėjo ji, ir jos susierzinimas beregint išblėso. – Kas jie tokie?

Jis sutrikęs nusišypsojo, stengdamasis neparodyti, kaip džiaugiasi.

– Jie pasivadinę „Pleistoceno bičiuliais".

– Nuostabu.

– Taip. Tai yra ne idealu. Aš labiau neoeoceno žmogus, o jie narplioja visokias „naujai iškeptas" modernias idėjas. Bet ką jau čia, vienas milijonas metų, penkiasdešimt milijonų metų...

– Jie susidomėjo. Tai svarbiausia.

– Taip, – netvirtai pasakė jis. – Tikiuosi, kad bent jie nedings.

– Nedings. Tiek amžių gyvuoja.

– Tavo tiesa, – pasakė jis. – „Pleistoceno bičiuliai“ skamba kur kas rimčiau negu *Rytų metafizikos žurnalas*.

– Ar čia yra toji tavo mintis?

– Ne. – Jis pasuko aifoną taip, kad ji matytų. – Pirmiausia štai kas pasirodė mano naujienų portale.

Ekranėlyje buvo straipsnis iš *New Science* apie naujausius pasiekimus kuriant kubitus kvantiniams kompiuteriams.

Ruta prisimerkė mėgindama įskaityti smulkų šriftą.

– Na ir?

Oliveris padidino šriftą ir parodė jai. Tyrėjo pavardė ėjo per visą ekraną: H. Jasudanis.

– O, Dieve! – šūktelėjo ji ir atsisėdo. – Manai, čia jis? Tai įmanoma, ką? Ar spaudos klaida? Tikra beprotybė. Atsiųsk man nuorodą. Pažiūrėsim, ar man pavyks su juo susisiekti.

– Jau susisiekta, – atsakė Oliveris.

Ji jau buvo pusiau išlipusi iš lovos, vieną koją įsikišusi į šlepetę ir pasiruošusi bėgti į viršų, įsijungti kompiuterį ir pradėti paiešką.

– Ar nenori išgirsti mano antros minties? – paklausė jisai.

– Žinoma, – atsakė Ruta apgraibomis ieškodama akinių.

– Aš tiesiog pagalvojau, gal visa tai, kas vyksta, turi kvantinį elementą.

Ji vėl atsisėdo ant lovos tabaluodama šlepetę.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Na, gal aš ne visai aiškiai išreiškiau mintį, bet pamaniau, jeigu viskas, ko tu ieškai, pradingsta, gal tau reikia liautis ieškojus. Gal geriau susikaupti prie to, ką turi, čia ir dabar.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Na, tu turi dienoraštį ir jį skaitai. Tai gerai. Benua verčia prancūzišką sąsiuvinį. Tai gerai. Bet dar liko laiškai. Gali susirasti ką nors, kas padėtų tau juos išversti.

Ruta susiraukė. Logiška, bet kartu ir ne.

– Aš rodžiau juos Ajako, bet ji pasakė, kad negali...

– Reikia ne Ajako, – tarė Oliveris. – Arigato. Palauk, duok pasižiūrėti oro prognozę...

– Kuo čia dėtas oras?

– Puiku, – pasakė jis. – Audra praūš pro šalį. Rytoj ramiai nuplauksim. – Jis pakėlė akis į dangų. – Man reikia nuvežti tą nelemtą generatorių į dirbtuves, kol jis dar nenusibaigė. Norėtum sušių Liveryje?

5.

Kambel Riveris, arba Liveris, kaip saliečiai jį vadina, buvo artimiausias Veiltaunui didelis miestas, nors „artimiausias“ ir „miestas“ yra reliatyvūs apibūdinimai. Norint nukeliauti į Liverį reikėjo persėsti į du keltus, be to, automobiliu pervažiuoti skersai visą salą, ir tai užimdavo porą valandų, neskaitant eilių prie keltų, kurios vasarą nusitęsdavo iki begalybės. Pačiame Liveryje pramogų pasirinkimas buvo skurdus, tik pora didcentrių ir pustuščių prekybos centrų, teismas, kalėjimas, ligoninė, keletas dėvėtų prekių krautuvių, pora striptizo barų ir apleistas celiuliozės fabrikas, palikęs daugybę žmonių be darbo.

Ir vis dėlto kelias į miestą keltu buvo gražus: lėtas plaukimas pasilinguojant per plieno spalvos jūrą pro mažytes žaliuojančias saleles, žėrinčias smaragdu po apniukusia padange. Kartais paprastųjų ar baltųjų delfinų būriai eina su keltu lenktynių arba žaidžia kilvateryje. Tolumoje pro žemai kabančio rūko sruogas matyti aukštai iškilę kalnai su sniego kepurėmis.

Tačiau žmonės važiuodavo į miestą ne gražių vaizdų žiūrėti. Kelionė turėdavo praktinį gyvenimišką tikslą, kaip antai: apsilankyti ligoninėje, pataisyti automobilį, įsigyti draudimą, papildyti

maisto atsargas. Paprastai saliečiai raukydavosi ir visa savo esybe rodydavo, kaip baisiai kenčia vien pagalvoję, kad reikės palikti savo rojų ir susidurti su niūria, bet neišvengiama Liverio realybe.

Ruta mėgo išvykas į miestą. Jai Kambel Riveris buvo atgaiva. Ji mėgdavo apsipirkinėti, o jeigu jie pasilikdavo nakvoti, tai galėdavo paskanauti nacionalinių patiekalų, nors, palyginti su Manhatanu, pasirinkimas čia buvo neįspūdingas: dvi kinų valgyklos, tailandiečių restoranas ir jos mėgstamiausias japonų sušių baras „Arigato Suši".

Vyriausiasis virėjas, buvęs automechanikas Akira Inuė, su žmona Kimi emigravo iš Okumos miesto Fukušimos prefektūroje. Didelis sportinės žvejybos mėgėjas, Akira atsivežė savo šeimą į Britanijos Kolumbijos pakrantę dėl pasaulinio lygio lašišų žvejybos dar prieš išdžiūstant upeliams. Atidarę restoraną, jie parinko jam „Arigato"[145] pavadinimą, norėdami išreikšti savo dėkingumą Kanadai, suteikusiai jiems malonų gyvenimą, ir mainais už tai jie plušo įvairindami savo kaimynų Kambel Riveryje meniu. Čia jie užaugino sūnų ir išsiuntė mokytis į Monrealį, bet dabar, metams bėgant ir lašišoms nykstant, Kimi pagaliau pavyko įkalbėti Akirą parduoti „Arigato Suši" ir grįžti poilsio į savo gimtąjį miestą Japonijoje. Katastrofa Fukušimos Daiči branduolinėje elektrinėje viską pakeitė. Per naktį Okumos miestas tapo radioaktyvia dykviete, ir dabar Akira su Kimi buvo įkalinti Liveryje.

– Okumoje nebuvo nieko ypatinga, – sakė Kimi. – Bet mes ten užaugome. Dabar niekas tenai nebegali gyventi. Mūsų draugai, šeima – visi turėjo evakuotis. Išeiti iš namų. Viską palikti. Nebuvo laiko net lėkštėms suplauti. Mes kvietėme tėvus persikraustyti čia. Bet jie nepanoro. Jiems čia ne namai.

145 *Arigato* – ačiū. (Jap.) (Vert. past.)

Liveryje restoranai uždaromi anksti, ir Kimi atidėjo virtuvės tvarkymą, kad galėtų pasėdėti su Ruta ir Oliveriu sušių bare, kol Akira valė peilius ir rūšiavo žuvis. Jų sūnus Tošas baigė Makgilo universitetą ir dabar dirbo Viktorijoje, bet savaitgaliais dažnai atvažiuodavo padėti tėvams prie baro.

– O jums čia namai? – paklausė Ruta Tošo.

– Turite galvoje Kanadą ar Kambel Riverį? – pasitikslino Tošas, kurį tas klausimas, regis, pralinksmino. Tai buvo ramus, gerai išauklėtas aukštas vaikinas, iš profesijos politologas. – Kanada – taip. Monrealis – be abejo. Viktorija mažiau. Kambel Riveris, hm, ne itin.

– O jums? – paklausė Ruta jo motinos.

Kimi dvejojo.

– Ji niekada nesidomėjo žvejyba, – atsakė už ją Akira. – O kaip jums pačiai? – pasisuko į Rutą.

Ruta papurtė galvą.

– Nežinau, – atsakė. – Nežinau, koks tas namų jausmas.

Akira atsiplėšė plastikinės plėvelės ir suvyniojo į ją blizgantį skaisčiai raudono tuno gabalą. – Man atrodo, kad jūs labiau didmiesčio vaikas. O jūs... – Jis pasilenkė per barą įpilti Oliveriui sakės ir pakėlė stikliuką, ketindamas sakyti tostą. – Jūs – kaimo. Kaip ir aš. Kambel Riveris mums visai tinka, teisybė?

Ruta pajuto, kad šalia jos sėdintis Oliveris abejoja, bet paskui jis irgi pakėlė stikliuką.

– Už Liverį, – pasakė.

Metas jau buvo vėlokas. Ruta užsikėlė kuprinę ant kelių ir išėmė laiškus. Ji jau buvo paaiškinusi savo reikalą anksčiau, ir Kimi apsiėmė padėti. Nušluosčiusi barą, Kimi abiem rankomis paėmė iš jos laiškus ir ceremoningai linktelėjo.

– Taip, – pasakė apžiūrinėdama viršutinį voką. – Rašysena vyro. Adresas Tokijuje. Pašto ženklas rodo Šiova 18. – Ji

suskaičiavo pirštais. – Tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt treti. Antspaudas nelabai ryškus, bet, manau, iš Cučiuros. Tenai buvo jūrų laivyno bazė, tai gal ir jūsų tiesa, kad jis buvo kareivis. – Išlanksčiusi laišką, ji ištiesė jį ant baro, švelniai suglostydama pakraščius. Tošas užėjo už baro ir atsirėmė jai į petį.

– Labai daili rašysena, – pasakė ji. Seno stiliaus, bet aš įskaitau. Aš užrašysiu vertimą, tik prašau man atleisti už skurdžią anglų kalbą. Gyvenu čia jau dvidešimt metų, bet vis dar...

Tošas apkabino ją per pečius ir spustelėjo.

– Nesiteisink, mama, – pasakė jis. – Aš neskaitau japoniškai, bet padėsiu tau dėl anglų.

Akira nusijuokė.

– Taip, – tarė jis. – Nesiteisink. Dabar turėsim marias laiko, galėsim pasitobulinti.

Jie nakvojo motelyje „Above Tide“, o kitą rytą, išgėrę kavos su bandelėmis, suspėjo į prieplauką prieš pat išplaukiant pirmajam keltui. Tokiu metu judėjimas buvo nedidelis – važiuojančių į jų salą išsirikiavo tik trys mašinos. Vienas kelto darbuotojas, raumeningas Kambel Riverio žaliūkas su šortais, sustojo prie jų laukdamas, kada galės duoti signalą įvažiuoti. Jis nužvelgė mašinų eilę ir perdavė žinią į tiltelį.

– Trys iki Fantazijos, – sumurmėjo į raciją.

Ruta buvo nuleidusi lango stiklą ir trupindama bandelę maitino voveres.

– Girdėjai? – paklausė ji Oliverio, kuris skaitė seną *The New Yorker* numerį, sėdėdamas keleivio vietoje šalia jos.

– Ką girdėjau?

– Ką dabar pasakė vaikinas iš kelto.

– Ne. O ką?

– Trys iki Fantazijos.

Oliveris pasižiūrėjo pro langą į vaikiną.

– Neblogai.

– Iš kur jis apskritai žino tą pavadinimą? Per jaunas, kad atsimintų serialą.

– Galbūt, – nusišypsojo Oliveris. – Bet jis žino apie salą.

Nao

1.

Aš nebuvau tikra, ar sakyti Džiko apie pirmojo Harukio vėlę. Pirmiausia bijojau, kad ją nuliūdinsiu, – o kas, jeigu jis jos neaplankė? Gal pasirodė man tik dėl to, kad aš ikisudama. O be to, jeigu jai pasakysiu, tai turėsiu prisipažinti, kad pasišiukšlinau: neužduaviau jam nė vieno gero klausimo ir nieko nepadariau, kad jis jaustųsi laukiamas. Matyt, esama tam tikro ypatingo ritualo, kaip reikia priimti vėles, ką turi joms sakyti, kokias dovanas dovanoti. Gal Džiko nusivils manim, kad viską dariau netinkamai, bet iš kur galėjau žinoti, kaip reikia?

O gal ji pagalvos, kad meluoju? Kad viską prikūriau, norėdama nuslėpti, jog šniukštinėjau po altorių ir sulaužiau nuotraukos rėmelį, ir pavogiau laišką. Kitą dieną jau pradėjau manyti, kad viską prasimaniau, be to, ir progų pasikalbėti su Džiko nepasitaikė. Todėl nusprendžiau palaukti ir pažiūrėti, ar pirmasis Harukis sugrįš.

Osegakio ceremonijos rytą atsikėliau anksti ir slapta nutykinau prie šventyklos vartų. Dar buvo tamsu, bet virtuvėje jau degė šviesa ir aš girdėjau virtuvėje Mudži ir kitas padėti atvykusias vienuoles. Žinojau, jeigu jos mane pamatys, būtinai duos kokio darbo, todėl stengiausi žengti kuo tyliau. Nuėjusi prie vartų atsisėdau ant šalto akmeninio laipto, pusiau užlindusi už milžiniškų kolonų.

Buvo baugu ir kažkaip drėgna – taip, kaip mūsų įsivaizdavimu turėtų patikti vaiduokliams, todėl vilties nepraradau.

– *Haruki Odžisama va irasšiaimasu ka?*[146] – sušnibždėjau.

Tačiau vienintelis asmuo, kuris man atsakė, buvo katinėlis Čibis, tiesą sakant, net ir ne asmuo.

Pamėginau dar sykį.

– *Haruki Ičibansama...*[147]

Tada išgirdau lyg kokį žemą bambesį ir murmėjimą po nosim, o kai pažvelgiau žemyn, kur prasideda laiptai, pamačiau vaiduoklišką pabaisą, lipančią prie manęs. Ji atrodė kaip gigantiškas rusvai pilkšvas vikšras. Tataris! – pamaniau. Dvasių ataka! Pašokau ant kojų tvirtai suspaudusi Čibį, kad nepaspruktų, ir užlindau už kolonos, kol pabaisa manęs nepamatė.

Pabaisa visa buvo baltai dėmėta, su šeriais apaugusiomis karpomis ir daugybe kojų, ir judėjo kažkaip vinguriuodama, nerangiai, lėtai kildama ir leisdamasi ant stačių akmeninių laiptų. Aš žiūrėjau į ją, bandydama suprasti, kas tai. Ji vos krutėjo, tad baimintis nebuvo ko. Iš pradžių pamaniau, gal tai prieštvaninis ir visai nusibaigęs drakonas. Kartais šventyklose gyvena drakonai, o kadangi Džiko buvo tokia sena, tai ir jos drakonas senas. Bet kai jis prisiartino, pamačiau, kad tai ne drakonas ir net ne pabaisiškas vikšras. Tai buvo tik ilga vora parapijos karšinčių ir, žiūrint iš viršaus, jų apvalios kuprelės ir tirtančios baltos galvos atrodė kaip vikšro kūnas, o rankos ir lazdelės – kaip atsikišusios kojos, kopiančios aukštyn tamsoje.

Parbėgau atgal į šventyklą ir pranešiau, kad atvyksta svečiai, ir viskas ėmė suktis sparčiau, Mudži bėgiojo šen ir ten, lankstėsi ir rodė kelią į šventyklos didįjį kambarį. Priešais pagrindinį

146 Dėde Haruki, ar jūs čia?
147 Pone pirmasis Haruki...

Budos Šakjamunio altorių mes buvome pastačiusios specialų osegakio altorių alkanoms vėlėms, ir senolė Džiko sėdėjo fantastiškame auksiniame krėsle. Prasidėjo nesibaigiančios giesmės, maldos ir smilkymas, tada Džiko išvyniojo tokį ritinį ir ėmė skaityti visų mirusiųjų vardus. Tai buvo giminių ir draugų vardai, kuriuos buvo surašę parapijiečiai, ir tas sąrašas tikrai buvo ilgas, ir senolės Džiko balsas vis dudeno ir dudeno. Patalpoje buvo tylu, karšta ir ramu, niekas nejudėjo, išskyrus vardus, ir pasidarė nuobodoka, bet kai tik pradėjau snūduriuoti, atsitiko keistas dalykas. Gal pusiau miegojau ir sapnavau, bet man pasirodė, kad tie vardai gyvi, kad jie gyvi ir plevena šventyklos ore, ir niekam nereikia liūdėti, jausti vienatvės ar bijoti mirties, nes vardai yra čia. Tai buvo geras jausmas, ypač senukams, kurie žinojo, kad labai greitai jų vardai atsidurs sąraše, ir kai Džiko pagaliau baigė skaityti, visi iš eilės stojosi ir degė smilkalus, ir tai tęsėsi be galo, be krašto, bet irgi buvo gražu.

Taigi ceremonija buvo ilga, bet aš neturėjau nieko prieš, nes pas mus viešintys kunigai ir vienuolės padėjo Džiko ir Mudži giedoti, skambinti vapeliais ir atlikti kitokias ceremonijas, o aš gavau mušti būgną. Mudži mane to išmokė, ir aš repetavau keletą savaičių. Nežinau, ar jums teko kada nors mušti būgną, bet jeigu ne, tikrai pabandykit, nes visų pirma smagu lazdele per ką nors daužyti iš visų jėgų, o antra, būgno garsas nepakartojamas.

Šventyklos būgnas didumo sulig didele statine ir pastatytas ant aukštos medinės platformos. Mušdama būgną stovi priešais, veidu į ištemptą odą, seki savo kvėpavimą, o jis trūkčioja kaip pašėlęs, nes labai nerviniesi. Kunigai ir vienuoliai meldžiasi prie didžiojo altoriaus, o tu lauki savo įstojimo, kuris vis artėja ir artėja. Paskui, kai ateina ta akimirka, giliai įkvepi oro, pakeli lazdeles, užsimoji ir

bum BUM BUM BUM BUM...
...BUM!

Turi nutaikyti labai tiksliai pagal laiką, ir nors bijojau suklysti visų šių žmonių akivaizdoje, man pavyko visai neblogai. Man žiauriai patinka mušti būgną. Tuo metu aš suvokiu tas šešiasdešimt penkias Džiko akimirkas, esančias kiekviename pirštų spragtelėjime. Aš rimtai. Mušdama būgną jauti, kada BUM pasigirsta vos vos per vėlai, nes visą dėmesį esi sukaupusi į plonytę tylos ir triukšmo ribą. Pagaliau aš pasiekiau tikslą ir atsikračiau nuo vaikystės turėtos žodžio „dabar" manijos, nes būgnas gali tai padaryti. Mušdama būgną, pati kuri tą DABAR, ir tyla tampa garsu, tokiu milžinišku ir gyvu, kad, atrodo, įkvepi debesis ir dangų, o tavo širdis tarsi lietus ir griaustinis.

Džiko sakė, jog tai yra laiko būties paslaptis. Garsas ir begarsybė. Griaustinis ir tyla.

2.

Osegakio ceremonijoms pasibaigus, surengėme svečiams vakarėlį ir aš padavinėjau valgius, bet tai buvo siaubinga, nes aš tokia nerangi, todėl net nevargsiu aprašinėdama. Pagaliau Mudži, kuri tuo metu jau buvo visiškai nusivariusi nuo kojų, visa tai įgriso ir ji išsiuntė mane kažkokiu reikalu. Jau nepamenu kokiu, bet aš ėjau pro Džiko kabinetą ir pastebėjau, kad stumdomosios durys praviros. Atrodė, kad kažkas ten yra. Aš vis dar nerimavau dėl nuotraukos rėmelio ir laiško, todėl užėjau pasižiūrėti. Viduje buvo tamsu, bet ant šeimos altorėlio degė žvakės ir prie jo klūpojo

senyvas vyriškis. Nugara sulinkusi, užsidengęs veidą delnais. Jis lankstėsi paliesdamas kakta grindis, paskui atsistojo ir nušlepsėjo prie altoriaus. Senukas buvo liesas kaip skeletas, ir kostiumas ant jo kabėjo. Per petį jam ėjo juosta, nukabinėta medaliais, kaip kariškio. Priėjęs prie altoriaus, uždegė smilkalų lazdelę ir prisidėjo ją prie kaktos kaip auką, o kai ištiesė ją prie kaušelio, smilkstantis ilgos plonos lazdelės galiukas atrodė kaip mažutis jonvabalis, mirgantis tamsoje.

Jis paršlepsėjo atgal, vėl atsiklaupė priešais altorių ir kurį laiką taip klūpojo. Kartais suspausdavo delnus kartu su džiuzu ir jo lūpos sukrutėdavo. Kartais stabtelėdavo ir klausydavosi, paskui vėl pradėdavo murmėti. Aš kurį laiką į jį žiūrėjau, bet paskui pamačiau, kad ir Džiko čia, klūpo tamsiame kampe prie knygų lentynos, užsimerkusi, lyg laukdama, kol seniokas užbaigs tai, ką pradėjęs. Žinoma, aš buvau nerealiai įsibauginusi, kad jie nepastebėtų, jog rėmeliai sulaužyti ir laiškas dingęs, bet kai jau buvau besprunkanti, išgirdau už savęs šnaresį, lyg būtų atsidariusios senos durys ar kas nors atsikrenkštęs.

Pirmiausia jie mokė mus, kaip nusižudyti.

Žodžiai buvo tylūs, bet suprantami.

Aš apsidairiau, bet čia nieko nebuvo, tik vėlyvo vakaro saulė metė spindulius per sodą ir bambukai šiuršėjo vėjyje. Ir vis dėlto aš pažinau balsą.

Gal tai atrodo tau keista? Mes buvome kareiviai, bet pirmiausia jie mus mokė ne kaip žudyti priešus, o kaip nusižudyti.

Vėjelis nuvilnijo per sodą, suvirpino tvenkinio vandenį. Netoliese tupėjęs laumžirgis pakilo ir nuskrido.

– Ar čia jūs? – sušnibždėjau kuo tyliau. – Harukis Odžisama?..

Jie davė mums šautuvus. Parodė, kaip didžiuoju kojos pirštu nuspausti gaiduką. Kaip įstatyti vamzdžio galą į įdubimą ties žandikaulio smaigaliu, kad nenuslystų...

Man ranka pakilo prie veido ir pirštai perbraukė pasmakrę.

Čia.

Mano pirštai susidėliojo į pistoletą – nykštys pakeltas, o smilius ir didysis įsispaudė į tašką po žandikauliu. Aš negalėjau pajudėti.

Štai taip. Mes turėjome geriau nusižudyti negu leistis merikenų[148] *paimami į nelaisvę. Jie versdavo mums vis praktikuotis, ir jeigu dvejodavom ar padarydavom klaidą, karininkai spardydavo ir mušdavo mus lazdomis, kol pargriūdavome. Apskritai jie mušdavo mus bet kokiu atveju, ar darydavome, kaip reikia, ar ne. Taip buvo grūdinama mūsų kovinė dvasia.*

Jis nusijuokė vaiduokliškų juoku.

Mano ranka nusviro.

Vėjas nuščiuvo ir pasidarė tylu ir ramu. Kambaryje senukas tebeklūpojo, ir iš to, kaip jo kūnas krūpčiojo, o galva buvo nulinkusi it nulaužta tulpė, supratau, kad verkia. Džiko tebesėdėjo užsimerkusi kampe, kantriai laukdama, ir tik tada aš išgirdau tylų ritmišką jos džiuzu karoliukų tuksėjimą, žymintį mažyčius palaiminimus.

Kai balsas vėl prabilo, aš vos jį girdėjau. *Ta dėžutė ant altoriaus. Šalia nuotraukų. Matai ją?*

Ant altoriaus gulėjo į baltą audeklą įrišta dėžutė. Matydavau ją kasdien. Ji atrodė kaip dovana.

– Taip.

Ar žinai, kas viduj?

Kartą, padėdama Mudži šluostyti altorių, paklausiau jos to paties. Ji pasakė, kad joje pirmojo Harukio palaikai, bet kai viską apgalvojau, pamaniau, kad tai nesąmonė. Ji pavartojo žodį

148 *Meriken* (メリケン) – amerikiečiai.

ikocu[149], bet jeigu pirmasis Harukis žuvo kaip kamikadzė rėždamasis lėktuvu į laivą, kaip galėjo likti kaulų? Na, jeigu ir liko, tai kas būtų juos rinkęs? Ir iš kur? Iš vandenyno dugno? Tačiau Mudži neatsakė į mano klausimus, o aš negalėjau paklausti Džiko, nes būtų buvę nemandagu ją liūdinti. Ar vėlės dera šito klausti?

– Manau... tenai jūsų ikocu, ar ne? Taip man sakė Mudži, bet to negali būti...

Aš vėl išgirdau tą garsą, lyg būtų bilstelėjusios vėjo sujudintos senos medinės durys.

Negali. Visiškai negali būti...

Ir jis išėjo. Neklauskit, kaip supratau. Tiesiog pajutau, kad nebėra. Buvo karšta, bet aš drebėjau ir gyvaplaukiai ant rankų buvo pasistoję, ir aš bijojau, kad vėl jį supykdžiau tuo savo kvailu klausimu. Kambaryje senasis kareivis išsitraukė iš kišenės didelę nosinę ir nusišluostė akis, paskui lėtai keliais atsisuko veidu į Džiko, ir abu jie vienas kitam nusilenkė. Praėjo visa amžinybė, kol jie po viso to lankstymosi atsistojo, ir aš spėjau pabėgti.

3.

Obonas truko visas keturias dienas, ir dviem vienuolėms tai buvo beprotiškas laikas. Kai osegakis baigėsi ir svečiai išvyko, senolė Džiko, Mudži ir aš per dienas lankėm danką namuose ir laikėm budistines pamaldas prie visų šeimų altorių. Kadaise jos pėsčiom apeidavo visus namus, bet pagaliau perkopusi šimtmetį Džiko nusprendė, kad nieko neatsitiks, jeigu jos važinės automobiliu. Mudži teko įsigyti vairavimo teises, o Japonijoje tą padaryti nerealiai sunku ir kainuoja krūvą pinigų, be to, ilgai užtrunka, nors ir gerai

149 *Ikocu* (遺骨) – kremuoti palaikai; pažod. „palikti“ + „kaulai“.

vairuoji, tačiau apie Mudži to nepasakytum. Iš tikrųjų tai Mudži siaubingai vairuoja. Šventykloje buvo senas automobilis, paaukotas dankos, ir aš sėdėdavau šalia Mudži priekyje, o Džiko užpakalyje. Mudži taip spausdavo vairą, kad net krumpliai pabaldavo, ir taip smarkiai pasilenkdavo į priekį, kad nosimi beveik remdavosi į priekinį stiklą. Kai norėjo įjungti variklį, automobilis du kartus užgeso, ir netgi kai jai pagaliau pavyko, ji taip nervinosi, kad nuolat spusčiojo stabdžius. Aš ją gerai supratau. Kalnų keliai vingiuoti ir siauri, ir kaskart, pamačiusi priešais atvažiuojantį automobilį, ji turėdavo nežinia kur pasitraukti jo praleisti. Tokiais atvejais senoji Mudži imdavo mandagiai linkčioti atvažiuojančiam vairuotojui, mataruodavo galva taip, kad mes tik per stebuklą nenudardėdavom nuo skardžio. Gyvenime nebuvau patyrusi tokio išgąsčio. Kartą dirstelėjusi į Džiko pamaniau, kad ją ištiko širdies smūgis, bet ji ramiausiai miegojo. Nežinau, kaip jai taip pavyksta. Kai privažiuodavom parapijiečio namus, aš joms nelabai kuo galėdavau padėti, todėl pasilikdavau kieme ir šnekučiuodavausi su katėmis.

Vis dar turėjau kišenėje pirmojo Harukio laišką. Nukniaukusi nuo senolės Džiko stalo kandži žodyną jau buvau spėjusi beveik viską perskaityti, išskyrus keletą žodžių, kurių nesupratau. Naktimis patyliukais bėgdavau prie vartų ir apspista jonvabalių laukdavau, tikėdamasi, kad jis vėl ateis, bet jis daugiau nebepasirodė.

4.

Po Obono mes vėl likome tik trise, bet nespėjome grįžti prie savo įprastinės tvarkos, o jau baigėsi vasaros atostogos ir po kelių dienų turėjo atvažiuoti tėtis pasiimti manęs namo. Aš realiai vaikščiojau nukabinus nosį, taigi Džiko ir Mudži nusprendė surengti man nedidelį atsisveikinimo vakarėlį. Aš nesu vakarėlių fanė, bet mes

sugalvojom išsikepti picą, ir nors ji išėjo šiaip sau, nes nė viena nemokėjo paruošti pado, mums buvo dzin. Desertui turėjom šokoladukų, nes Džiko žiauriai mėgo šokoladą, ir dar nusprendėm šiek tiek padainuoti karaokę[150]. Mudži sugalvojo. Anksčiau vienas iš dankos žmonių buvo atidavęs mums savo seną kompiuterį ir sutvarkęs interneto ryšį, ir aš suradau labai gerą karaokės tinklalapį, iš kurio galima įsirašyti dainų, taigi ir be mikrofono galėjom dainuoti, šokti ir triukšmauti kiek telpa. Dainavom iš eilės, paskui balsavom, kuri kurią dainą sudainavo gražiausiai.

Mano mėgstamiausias hitas buvo klasikinė Madonos daina „The Material Girl", ir aš sušokau šokį engavoje, stumdomųjų durų ertmėje, kaip scenoje. Aš išverčiau žodžius Džiko, ir ji pasakė, kad numeris buvo žavingas. Mudži dainavo R. Keli „I Believe I Can Fly", bet tie žodžiai skambėjo kaip „I Bereave I Can Fry", ir aš lūžau iš juoko. Bet prizas už geriausią vakaro hitą vienbalsiai atiteko Džiko už Brodvėjaus miuziklo dainą „Impossible Dream". Aš dėl miuziklų nekreizėju, bet Džiko ta daina tikrai patiko, ir nors jos balsas jau silpnas, ji padainavo labai jausmingai. Tai tokia sentimentali daina apie tai, kad kelti sau neįvykdomus tikslus yra jėga, nes jeigu tu seki paskui savo nepasiekiamą žvaigždę, kad ir kaip beviltiškai toli ji būtų, kai numirsi, tavo širdis bus rami, net jeigu gyvenime patyrei paniekinimą ir tavo visas kūnas randuotas kaip mano. Aš realiai pamačiau save tos dainos žodžiuose, o senas virpantis Džiko balsas buvo toks gražus. Ji tikrai į tą dainą sudėjo širdį, ir aš manau, kad galbūt dainavo ją man.

Tą vakarą Džiko atėjo į mano kambarį palinkėti labos nakties – įslinko per engavą ir pro stumdomąsias duris kaip vėjelis iš sodo, taip tyliai, kad neišgirdau. Atsiklaupusi prie mano futono, ji uždėjo man ranką ant kaktos. Sena jos ranka buvo sausa, vėsi ir

150 *Karaoke* (空オケ) - pažod. „tuščias" + „orkestras" (*oke* - sutr. *okesutora*).

lengva, aš užsimerkiau ir pati nežinau kaip pradėjau jai pasakoti apie pirmojo Harukio vėlę, kaip ji aplankė mane ant šventyklos laiptų pirmąją Obono naktį, bet paskui dingo, nes aš nesugalvojau jokios įdomios pokalbio temos ir vietoj to padainavau jam trenktą prancūzišką šansoną. Ir kaip paskui pasijutau tokia nemandagi kvaiša, kad nuėjau prie jo nuotraukos altoriuje norėdama atsiprašyti, ir kol laikiau rankose nuotrauką, jo veidas pasirodė man gyvas, bet staiga sulaužiau rėmelį ir iš jo iškrito laiškas, ir aš jį pasiėmiau. Ir kaip meldžiau jį sugrįžti ir jis sugrįžo, ir papasakojo man apie tai, kaip jį, kareivį, karininkai mušdavo ugdydami kovinę dvasią, ir parodė man, kaip reikia šauti į gerklę nuspaudžiant gaiduką kojos pirštu, kad merikenai nepaimtų į nelaisvę, bet paskui išėjo ir aš daugiau nebemačiau.

Visą laiką buvau užsimerkusi ir tarsi kalbėjausi pati su savim tamsoje, o gal net nesikalbėjau, tik mąsčiau. Aš jaučiau Džiko ranką ant kaktos, kaip ji traukia mano mintis ir tuo pat metu spaudžia mane prie žemės, kad nenuskrisčiau. Tai dar viena senolės Džiko supergalių. Ji iš bet ko gali ištraukti istoriją, ir kartais net išsižioti nereikia, nes ji girdi mintis, kurios šmėkščioja tavo paklaikusiame prote, dar balsui nespėjus jų pagarsinti. Baigusi pasakoti atsimerkiau, ir ji nukėlė ranką. Atrodė, kad žiūri į tolį, kažkur į sodą, kur tvenkinyje kurkė varlės. Jų kurkimas ėmė stiprėti, paskui nuslūgo kaip banga ir įsiviešpatavo tyla.

– Taip, – pasakė ji. – Taip juos ir mankštino. Tie kareiviai buvo studentai, protingi vaikinai. Kariškiai juos niekino. Tyčiojosi ir kasdien mušė. Jie laužė jiems kaulus ir norėjo palaužti dvasią.

Ji pavartojo žodį „idžimė“, ir aš staiga pasijutau labai maža. Aš ir mano buki klasiokai. Smulkūs įbrėžimai, įdrėskimai ir mėlynės. Maniau, kad viską žinau apie idžimę, bet pasirodė, kad nežinau nieko. Susigėdau, bet norėjau žinoti daugiau.

– Bet jiems nepavyko, ar ne? – paklausiau. – Jie juk nepalaužė Harukio Odžisamos kovinės dvasios?

Džiko papurtė galvą.

– Ne, – pasakė. – Manau, kad ne.

Aš šiek tiek pagalvojau.

– Amerikiečiai buvo priešai, – pasakiau. – Kokia nesąmonė. Aš užaugau Saniveilyje. Tai reiškia, kad aš priešė?

– Ne, nereiškia.

– Ar tu nekenti amerikiečių?

– Ne.

– Kodėl ne?

– Aš niekam nejaučiu neapykantos.

– O anksčiau jausdavai?

– Ne.

– O Harukis jų nekentė? Ar todėl jis norėjo būti lakūnu savižudžiu?

– Ne, Harukis niekada nejautė amerikiečiams neapykantos. Jis nekentė karo. Nekentė fašizmo. Nekentė vyriausybės ir jos imperialistinės smurto politikos, kapitalizmo ir eksploatacijos. Jis nekentė pačios idėjos žudyti žmones, kuriems nejautė neapykantos.

Man nesusiėjo galai.

– Bet tame laiške jis sako, kad atiduoda gyvybę už savo šalį. Juk negali būti lakūnas savižudis ir nežudyti, ar ne taip?

– Negali, bet tas laiškas parodomasis. Tai nėra tikri jo jausmai.

– Tai kam jis tada stojo į kariuomenę?

– Neturėjo kito pasirinkimo.

– Jis buvo verčiamas stoti?

Ji linktelėjo.

– Japonai jau buvo bepralaimį karą. Jie pašaukė į kariuomenę visus vyrus. Buvo likę tik studentai ir maži berniukai. Harukiui buvo devyniolika, kai jis gavo šaukimą, kviečiantį jį, kaip patriotą ir Japonijos karį, stoti į kovą. Kai jis man parodė šaukimą, aš pravirkau, o jis tik šypsojosi. „Mane, – pasakė, – kaip *karį*. Tu tik įsivaizduok!"

Kvaktelėjo varlė, paskui kita. Džiko žodžiai tarp jų krito į tylą kaip akmenys.

– Pats iš savęs juokėsi, supranti. Jis buvo geraširdis, toks švelnus ir linksmas. Visai ne karys.

Varlių choras įsisiūbavo. Džiko kalbėjo toliau, ir dabar jos žodžiai skambėjo tolygiai, kaip būgno dundesys, lydimas kurtinančio kurkimo.

– Spalis ėjo į pabaigą. Buvo surengtos iškilmės. Dvidešimt penki tūkstančiai šauktinių studentų nužygiavo į Meidži šventyklą. Jiems buvo išdalinti šautuvai, ir jie nešėsi juos ant peties kaip berniukai, žaidžiantys karą. Krito šalta dulksna, o šventykla, skaisčiai raudona ir auksinė, atrodė beskonė ir per ryški. Tris valandas berniukai stovėjo išsitempę, mes irgi ten stovėjome, klausėmės gražių žodžių ir šūkių tėvynės garbei.

Vienas berniukas iš Harukio klasės pasakė kalbą. „Mes, žinoma, nesitikime sugrįžti gyvi", – tarė jis. Jie žinojo, kad mirs. Mes jau buvome girdėję apie masines kareivių savižudybes prie Atu. Jie vadino tai *giokusai*[151]. Beprotybė, bet jos sustabdyti buvo neįmanoma. Ministras pirmininkas taip pat dalyvavo. Todžio Hidekis. Netiesa, ką sakiau anksčiau, nes jo aš nekenčiau. Jis buvo karo nusikaltėlis ir po karo buvo pakartas. Aš jaučiausi tokia

151 *Giokusai* (玉砕) – savižudybių protrūkis, masinė savižudybė. Pažodžiui „skilęs deimantas", iš VII a. kinų posakio: „Verčiau žūti, kaip skyla deimanatas, negu gyventi sveikam kaip akmuo."

laiminga. Verkiau iš džiaugsmo, kai sužinojau, kad jis negyvas. Tad nusiskutau plaukus ir prisiekiau atsižadėti neapykantos.

Varlių choras nutilo.

– Berniukas, kuris sakė kalbą, liko gyvas, – pasakė ji. – Kiekvienais metais per Oboną jis ateina čia atsiprašyti.

Supratau ne iš karto.

– Turi galvoje tą senuką?

Ji linktelėjo.

– Jau nebe berniukas. Mano sūnus taip pat jau būtų senas, jeigu būtų likęs gyvas. Sunku įsivaizduoti.

Gulėdama ant nugaros bandžiau įsivaizduoti seno kareivio veidą. Įsivaizduoti jį jauną, tokį kaip Harukio vėlė. Neįmanoma.

– Tai buvo gabiausi mūsų studentai, – pasakė ji. – *Crème de la creme*[152]. – Ji tarė prancūziškus žodžius su japonišku akcentu, bet aš supratau. Tuščias drumstų jos akių žvilgsnis buvo įsmeigtas į praeitį. Bijojau jai sutrukdyti, bet rūpėjo sužinoti.

– Atleisk, kad paėmiau laišką, – pasakiau. – Aš padėsiu jį atgal.

Ji linktelėjo, bet nežinau, ar išgirdo.

– Kas toje dėžutėje? – paklausiau.

Tas klausimas, atrodo, trumpam ją sugrąžino į dabartį.

– Kokioje dėžutėje?

– Toje, kur ant šeimos altoriaus.

Jos veidu perbėgo šešėlis. O gal debesis praslinko pro mėnulį arba man pasivaideno.

– Nieko.

– Ką reiškia nieko? – paklausiau, o kai jinai neatsakė, pasufleravau: – Tu nori pasakyti, kad ji tuščia?

– Tuščia, – atsakė ji. – *So desu ne.*

152 Geriausi iš geriausių. (Pranc.) (Vert. past.)

Ji pasižiūrėjo į mane taip, lyg aš būčiau nykstantis jos prisiminimas.

– Atleisk man, Nao. Aš vis kalbu ir kalbu. Tau reikia miegoti.

– Ne, – nenorėjau sutikti. – Man patinka tavo istorijos! Papasakok dar!

Ji nusišypsojo.

– Gyvenimas pilnas istorijų. Arba gyvenimas – tai vien istorijos. Labanakt, mano brangioji Nao.

– Labanakt, mano brangioji Džiko, – atsakiau.

Mėnesienoje ji atrodė pavargusi ir sena.

5.

Kitą dieną tėtis mane pasiėmė, bet prieš jam atvažiuojant aš paskutinį kartą nuėjau į Džiko kabinetą. Buvau pažadėjusi padėti laišką į vietą, o prie nuotraukos ant mažos lentynėlės tebegulėjo dėžutė, įvyniota į baltą audeklą. Nesinorėjo vėl drumsti jo ramybės, bet baisiai smalsu buvo pasižiūrėti, kas jos viduje. Džiko sakė, kad tenai nieko nėra, bet iš to, kaip Harukis nusijuokė savo vaiduokliško juoku, sprendžiau, kad kažko tenai vis dėlto esama. Gal jo pieniniai dantys arba akiniai, ar aukštojo mokslo diplomas. Galite manyti, jog tai prietaras, bet norėjau pamatyti kokį nors tikrai egzistavusi jo daiktą, kad ir jis man pasidarytų tikras.

Pasistiebusi ant pirštų galų pasiekiau dėžutę ir nusitraukiau žemyn. Atsisėdau ant grindų ir atrišau balto audeklo mazgą. Lyg kokią Kalėdų dovaną. Viduje buvo medinė dėžutė su užrašu: „Didvyriška jaunesniojo leitenanto Harukio Jasutanio dvasia“. Pajutau, kaip sudunksėjo širdis. Dėžutė buvo maždaug keturiasdešimties centimetrų aukščio. Aš ją truputį pakračiau, ir viduje kažkas lyg sutarškėjo. Kokius garsus skleidžia dvasia? Taip

norėjau pasižiūrėti, bet staiga išsigandau, kad jeigu atidarysiu, jo didvyriška dvasia išskris. Ar ji supyks ant manęs? Gal blokšis tiesiai į veidą? Jau buvau bevyniojanti ir begrąžinanti dėžutę į vietą, bet paskutinę minutę persigalvojau ir pakėliau dangtelį.

Ji buvo tuščia.

Džiko sakė tiesą. Negalėjau tuo patikėti. Tik tam, kad įsitikinčiau, apverčiau ir pakračiau. Mažas popierėlis nukrito ant grindų.

– Šitą man atsiuntė karinių jūrų pajėgų administracija, – pasakė Džiko.

Ji stovėjo tarpduryje, apsivilkusi rudu nublukusiu apdaru, kuriuo vilkėdavo per rytines pamaldas, pasirėmusi lazdele. Dievaži, ji gali išnirti iš niekur. Tai dar viena jos supergalia.

– Jie atsiųsdavo mums mylimų vaikų palaikus dėžutėse. O jeigu kūnų nerasdavo, įdėdavo popieriaus lapelį. Tuščios mat siųsti negalėjo.

Pasižiūrėjau į lapelį. Jame buvo parašytas tik vienas žodis: (遺骨)[153]

– Aš atidariau ją kaip ir tu dabar, – pasakė ji. – Ir lygiai taip pat iš jos iškrito popierėlis. Aš taip nustebau! Perskaičiau, o paskui ėmiau juoktis ir negalėjau sustoti. Ema ir Suga manė, kad išprotėjau iš sielvarto, bet jos nesuprato. Mano dukterys ne rašytojos. O rašytojai tai labai juokinga. Atsiųsti žodį vietoj kūno! Harukis buvo rašytojas. Jis būtų supratęs. Jeigu jis būtų buvęs tenai, irgi būtų juokęsis, ir akimirką man atrodė, kad jis yra su manim ir mes juokiamės kartu.

Ji trumpai nusijuokė ir nusišluostė ašaras savo seniokišku susuktu pirštu. Kartais, kai ji pasakoja istorijas apie praeitį, jos akys nuo visų tų prisiminimų sudrėksta, bet tai nėra ašaros. Ji neverkia. Tai tik prisiminimai sunkiasi iš vidaus.

153 *Ikocu* – palaikai.

– Tai buvo nuostabi paguoda, – pasakė ji. – Tokiomis aplinkybėmis. Bet aš taip ir neprisiverčiau užkasti dėžutės į šeimos kapą. Be to, tas paskutinis žodis buvo ne jo. Jis atėjo iš vyriausybės.

Vis dar pasirėmusi į lazdelę, ji ėmė kažko ieškoti plačioje savo apdaro rankovėje ir truputį susvyravo, lyg praradusi pusiausvyrą, tad šokau jos prilaikyti. Kai ištiesiau ranką, ji man ištiesė savąją.

– Štai, – tarė ji. Jos rankoje buvo vienas iš Mudži maisto produktų maišelių su kažkokiais popieriais viduje. – Čia Harukio laiškai, rašyti man prieš mirtį. Gal tu geriau turėk ir juos. Laikyk kartu su tuo, kurį radai.

Paėmiau iš jos maišelį, atsegiau ir pasižiūrėjau vidun. Aš atpažinau Harukio rašyseną – tokią pat kaip tame laiške už rėmelio, kurį pasiėmiau.

– Gali juos perskaityti, – pasakė Džiko, – bet prašau atminti, kad čia irgi ne paskutiniai jo žodžiai.

Aš linktelėjau, bet beveik jos nebegirdėjau. Buvau tokia susijaudinusi! Netvėriau iš noro kuo greičiau perskaityti laiškus. Pirmasis Harukis buvo mano naujasis herojus. Norėjau žinoti apie jį viską, kas tik įmanoma. Ji vėl pasirausė rankovėje.

– Ir dar, – pasakė. – Paimk ir šitą.

Ji laikė rankoje laikrodį. Su juodu apskritu ciferblatu, plieno rodyklėmis ir korpusu, ir dideliu ratuku šone. Aš paėmiau jį ir prisidėjau prie ausies. Jis maloniai tiksėjo. Tada apverčiau. Nugarėlėje buvo išgraviruota eilė skaičių ir du kandži hieroglifai. Pirmas buvo kandži (空) – dangus. Antras buvo kandži (兵) – kareivis. Dangaus kareivis. Logiška. Bet dangaus hieroglifas gali reikšti ir „tuščias“. Tuščias kareivis. Taip pat logiška. Vėl atverčiau laikrodį ir užsisegiau ant rankos. Ne per didelis. Ne per mažas. Kaip tik.

– Jis Harukio, – pasakė Džiko. – Jį reikia prisukinėti. – Ji pabaksnojo sulenktu pirštu į ratuką šone. – Kasdien.

– Gerai.

– Niekada neleisk jam sustoti. Tik nepamiršk.

– Nepamiršiu, – pažadėjau. Ištiesiau ranką rodydama jai laikrodį. Sugniaužiau kumštį. Pasijutau stipri. Kaip karys.

Ji linktelėjo ir atrodė patenkinta.

– Džiaugiuosi, kad sutikai jį būdama čia, – pasakė ji. – Jis buvo geras berniukas. Protingas kaip tu. Rimtai žiūrėjo į gyvenimą. Tu būtum jam patikusi.

Ji dar kartą nusilenkė, neskubėdama, paskui apsisuko ir nušlepsėjo. Aš stovėjau ir klausiausi jos lazdelės bilsnojimo į medines koridoriaus grindis. Negalėjau patikėti, kad ji taip pasakė. Niekas nebuvo pavadinęs manęs protinga. Niekad niekam nepatikdavau.

Aš sudėjau Harukio nesamus palaikus atgal į dėžutę, aprišau ją ir vėl užkėliau ant lentynos. Paskui aukodama uždegiau jam žvakę ir smilkalų lazdelę ir suglaudžiau delnus.

– Man buvo labai malonu su jumis susitikti, – pasakiau japoniškai, kaip mokėjau mandagiau. – Tikiuosi kitą vasarą dar pabūti jūsų draugijoje. Prašom ir toliau prižiūrėti brangiąją Džiko Obačiamą, kol aš sugrįšiu, gerai? Beje, ačiū už laikrodį.

Aš padariau *raihai* nusilenkimą, atsiklaupdama, paliesdama kakta grindis ir kilsteldama rankas delnais į viršų. Kai atsistojau, man šovė dar viena mintis.

– Nežinau, ar aš nepasirodysiu įžūli, bet jeigu jūs sutiktumėte retsykiais pasidomėti ir mano tėčiu, būčiau labai jums dėkinga. Jis gavo vardą jūsų garbei, ir jam tikrai reikia šiek tiek padėti.

Greitomis dar kartą nusilenkusi išėjau. Tiesą sakant, aš netikėjau, kad Harukio vėlė gali kuo nors padėti mano tėčiui, bet pamaniau, kad nepakenks, jeigu paprašysiu.

Tėtis atvažiavo tą pačią dieną. Nenorėjau išvažiuoti, bet buvau laiminga, kad jis pasirodė. Turbūt slapta nerimavau, kad gali ir

nebeatvažiuoti. Jis atrodė tarsi pasenęs per tą laiką, kol jo nemačiau, bet nieko nesakiau. Vis laukiau, kad pastebės, kaip aš sustiprėjau, bet jis irgi nieko nepasakė. Ketino pernakvoti ir kitą rytą išvykti su manim į Tokiją.

Man buvo gėda dėl to, kas įvyko paskui. Per pietus tėtis pareiškė, kad pakeliui į namus vešis mane į disneilendą. Tik dabar suprantu, koks jam turėjo būti žygdarbis atsidurti tokioje triukšmingoje vietoje tarp daugybės žmonių, ir jis turbūt kelias savaites dėl to krimtosi. Bet tada aš to nesupratau. Tik mačiau, koks jis senas, pavargęs ir apgailėtinas su ta kretiniška šypsena veide, ir mintyse lyginau jį su Harukiu. Džiko su Mudži, sėdėdamos prie vakarienės stalo, laukė, kad aš pradėsiu šokinėti iš džiaugsmo ir būsiu žiauriai laiminga ir dėkinga, kad važiuoju į disneilendą, bet aš tik burbtelėjau kažką panašaus į „ačiū, nereikia".

Tada plačioji tėčio šypsena pradingo, ir jeigu aš būčiau buvusi geresnės širdies, būčiau pasakiusi: „Ei! Aš tik pajuokavau!" ir apsimetusi, kad beprotiškai džiaugiuosi, ir mes būtume nuvažiavę į disneilendą, ir viskas būtų buvę, kaip turi būti. Bet aš nesu geros širdies. Atvirai pasakius, nenorėjau ten važiuoti. Sutikusi pirmąjį Harukį, tikrąjį savo herojų, ir sužinojusi, ką jis patyrė per karą, jau nebesvajojau sutikti Mikio ir paspausti jam rankos. Visa tai man atrodė kažkoks vaikiškumas ir nesąmonė. Aš tik norėjau greičiau sugrįžti namo ir pradėti skaityti laiškus.

Pirmojo Harukio laiškai

1943 m. gruodžio 10 d.

Brangioji mama,

trys mėnesiai praėjo nuo laiko, kai buvo imtasi „Priemonių vidaus padėčiai stiprinti“, panaikinusių mums, studentams, karo prievolės atidėjimą, ir kai buvo uždarytas Filosofijos fakultetas. Bijau, kad jurisprudencija taip pat nukentėjo, kaip ir literatūra, ekonomika ir visa kita. Štai kokie dalykai. Filosofija, teisė, literatūra ir ekonomika – visa tai buvo paaukota dėl švento karo. Ar ne didinga?

Du mėnesiai praėjo nuo mūsų iškilmingų palydų prie Meidži šventyklos, tos marionečių ceremonijos merkiant šaltam geliančiam lietui. Brangioji mama, bijau, kad ponas Raskinas klydo: dangus iš tikrųjų verkia ir taip sakyti anaiptol nėra joks, kaip jis manė, apgailėtinas paklydimas. Prieš savaitę atsisveikinęs su Tavimi, Suga ir Ema, įžengiau į Karinio jūrų laivyno aviacijos bazės kamikadzių barakus. Pasistengsiu parašyti daugiau apie savo gyvenimą čia, bet kol kas galiu tik pasakyti, kad jeigu sutiktum mane gatvėje, nepažintum, taip aš pasikeičiau.

1943 m. sausio 2 d.

Brangioji mama,

kai išgirdau, kad prievolės atidėjimas studentams panaikintas, supratau, kad mirsiu, ir jausmas, kuris apėmė

mane išgirdus šią naujieną, buvo panašus į palengvėjimą. Pagaliau, po visų tų laukimo ir nežinios mėnesių, sužinojęs kai ką tikra – tegu tai žinia apie neišvengiamą mirtį – pajutau žvalumą! Tapo aišku, kur veda mano kelias, ir aš galėjau liautis galvojęs apie tas metafizines gyvenimo kvailystes: identitetą, visuomenę, individualizmą, totalitarizmą, žmogaus valią, – taip jaudinusias ir drumstusias man protą universitete. Neišvengiamos mirties akivaizdoje visos šios sąvokos tikrai atrodo nereikšmingos.

Ir tik tada, kai pamačiau Tavo ašaras, brangioji mama, supratau, kokia egoistiška buvo mano reakcija, bet, deja, buvau nebrandus ir neištaisiau klaidos. Užuot tai padaręs, susierzinau. Aš gėdijausi Tavo ašarų. Jeigu būčiau buvęs brandesnis, būčiau puolęs Tau po kojų ir dėkojęs už ašaras ir už stiprybę, kurią man teikia Tavo meilė. O Tavo nevertas sūnus tik paprašė, kad (bijau, pernelyg šaltai) nustotum verkti ir susiimtum.

Spalį per medicininę apžiūrą karininkas verbuotojas įsakė mums „visiškai atjungti savo širdį ir protą". Pamokė, kaip su šaknimis išrauti visą meilę ir nutraukti visus saitus su šeima ir giminėmis, nes dabar mes, kareiviai, turime būti ištikimi tiktai imperatoriui ir savo tėvynei Japonijai. Prisimenu, kaip klausydamasis jo galvojau, kad to niekada nebus, bet aš klydau. Norėdamas sustabdyti Tavo verksmą, aš jau žodis žodin vykdžiau karininko komandą, bet ne iš patriotiško atsidavimo, o iš bailumo, kad tik nejausčiau savo paties plyštančios širdies skausmo.

Nuo to laiko jau ne kartą suvokiau, kad mano džiūgavimas buvo ne tik egoistiškas, bet ir pirmalaikis, naivus. Tas jausmas gimė dėl neišmanymo ir buvo panašus į svaiginančią egzistencinę euforiją, pereinančią

į besąlygišką heroizmą ar lengvapėdišką patriotizmą, tokį dažną reiškinį karo metu. Tai iš tikrųjų pavojingos pasekmės, ir man gaila, kad leidausi taip suklaidinamas. Esu pasiryžęs daugiau šito nebeleisti.

Kadangi gyventi liko nedaug, esu pasiryžęs nebūti bailiu. Būsiu kiek įmanoma sąžiningesnis ir išgyvensiu viską iki galo. Aš griežtai seksiu savo mintis ir emocijas, apmąstysiu jas ir kiek galėdamas stengsiuosi tapti geresniu žmogumi. Rašysiu ir mokysiuosi toliau, kad, atėjus mirties valandai, mirčiau gražiai, kaip žmogus, esantis pačioje savo kilnaus ir tobulo siekio viršūnėje.

1944 m. vasario 23 d.

Brangioji mama,

treniruotės visada sunkios, o šiandien mūsų būriui buvo skirtas ypatingas dėmesys. Tai asmeninio pobūdžio dalykas, o kartu ir ne. Mūsų būrio vadas yra seržantas, pavarde F. Jis, kaip ir kiti vyresnieji karininkai, atrodo, jaučia naujokams studentams prielankumą ir skiria mums ypatingus pratimus. Jie laiko mus privilegijuotais išlepėliais ir, žinoma, neklysta. Pasak jų, jie daro mums paslaugą, versdami mus kariais, ir aš negaliu nesijuokti, kaip tai nuostabu! O! Mes čia virstame puikiais kareiviais, neverta nė abejoti.

Turbūt gali įsivaizduoti, kad aš, būdamas toks neūžauga ir nevėkšla, esu beveik jo numylėtinis, bet ko man labiausiai gaila, tai K., mano vyresniojo kurso draugo iš Filosofijos fakulteto. Jis yra tikras filosofas. Jis... kaip čia pasakius? Ne „iš šio pasaulio". Jis turi nelemtą įprotį leistis nešamam savo minčių, ir kai taip atsitinka, jis žiūri į tolį,

visiškai nekreipdamas dėmesio į karininkų komandas, ir vyresnybei tai nepalieka gero įspūdžio. F. pravardžiuoja K. „profesoriumi“ (kaip gali įsivaizduoti, mes visi čia gavome pravardes, o savosios net negalėčiau pakartoti). Mudu su K. nusprendėme, kad F. treniravimo metodas, prilygstantis šauniojo prancūzų kareivio Markizo de Sado žygiams, nestokoja grožio ir išmonės. Kaip ir Markizas, kurstomas įgimto proto išradingumo ir menininko savistabos, jis siekia kažkokios žodžiais nenusakomos tobulybės. Nusprendėme, kad nuo šiol jį taip ir vadinsime.

1944 m. vasario 26 d.

Brangioji mano mama,

bėga dienos, ir aš džiaugiuosi galėdamas pranešti, kad darau pažangą moksluose ir karjerą tiek karinio laipsnio, tiek reputacijos prasme, taip pat esu pelnęs savo draugų ir vyresniųjų pagarbą.

Neseniai per vienas mūsų pratybas, sunerimęs dėl K. sveikatos, žengiau į priekį ir pasisiūliau užimti jo vietą. Markizas su džiaugsmu padarė man šią paslaugą ir nuo to karto nusprendė, kad esu kur kas gabesnis mokinys už K., iš kurio jam taip ir nepavyko išgauti jokios rimtesnės reakcijos. Dabar, kviesdamas mane, jis tarsi siūlo bendradarbiauti, kad kiekvienas pratimas būtų dar įmantresnis nei ankstesnis. Savo mokymus jis vadina gerumo aktu, ir nenustebčiau sužinojęs, kad po kiekvieno užsiėmimo smulkiai viską permąsto, kad dar labiau ištobulintų meistrystę. Jeigu jo išraiškos priemonė būtų žodžiai, o ne karyba, tai jis būtų poetas.

1944 m. balandžio 14 d.

Brangioji mama,

pratęsiu pasakojimą apie savo nuotykius nuo tos vietos, kur sustojau praėjusį kartą. Po vakarienės ir sąšaukos Markizas dažnai pasiūlo kvailų žaidimų būrio dvasiai pakelti. Kadangi aš dabar pasistūmėjau į priekį ir tapau jo numylėtiniu, jis kviečia mane būti oniu, o kiti eina ratu ir dainuoja „Kagomė kagomė". Ar prisimeni tą dainelę, mama? Tokia graži dainelė apie paukštelį, uždarytą bambukiniame narvelyje.

Kitas jo mėgstamas žaidimas „Nendrinukė skrenda per slėnį", jį žaidžiant reikia šokinėti per visas lovas ir kartais sustojus sučiršksti nendrinukės giesmelę: *ho-ho-kekio!* Kartais dar žaidžiame traukinį arba sunkųjį bombonešį. Jo žaidimai nesibaigia, kol nenuskamba paskutinis trimito signalas, liepiantis išjungti šviesas.

Kiti mano būrio draugai kartais juokiasi ir linksminasi, bet K. niekada. Jis tik stovi ir žiūri kaip žmogus, pasmerktas viską atidžiai stebėti, bet nieko negalintis daryti. Kai jis mėgina žengti priekin ir užimti mano vietą, Markizas nuveja jį šalin kaip uodą. Bijau, kad norėdamas apsaugoti K. sukėliau jam dar didesnę kančią.

1944 m. birželio 16 d.

Brangiausioji mama,

daug nerašysiu, nes Tu greitai mane aplankysi, ir ta mintis užlieja mane tokiu džiaugsmu, kurio neįmanoma nei sulaikyti, nei išreikšti. Bet jaučiau, jog reikia parašyti, nors trumpai, kad pasiruoštum.

K. prieš tris dienas dingo. Iš pradžių nežinojome, kas atsitiko. Markizas klausinėjo, bet nė vienas nieko nežinojome, nors baiminausi blogiausio. Ir tikrai, kitą dieną mus pasiekė žinia, kad jis mirė. Aš nežinau kaip, bet kai ką įtariu. Žinau viena: mane taip liūdina mano draugo kančios ir aš iš visos širdies tikiuosi, kad jis atgims kur kas geresniame pasaulyje negu šitas.

1944 m. rugpjūčio 3 d.

Brangioji mama,

aš vis dar galvoju apie Tavo apsilankymą ir prisimenu kiekvieną Tavo valingo, gražaus veido bruožą, žavingą Sugos drovumą ir mielus Emos šypsniukus. Kiekvieną naktį atsigulus miegoti tie vaizdai guodžia mane, ir aš stengiuosi negalvoti apie tai, kaip mano sesutės verkė ir mojavo traukiniui pajudėjus. Ačiū Tau už džiuzu. Tai didžiulė paguoda, nešiosiu jį po uniforma, prie pat širdies.

Aš neužmiršiu, koks apstulbęs buvo Tavo veidas, kai tik mane pamatei. Ar Tavo brangus sūnus taip pasikeitė? Iki šiol jaučiu švelnų Tavo pirštų prisilietimą, kai paglostei įbrėžimą ant mano skruosto ir randą ant smakro. Tu nepatikėjai, kai pasakiau, kad tai tik menki sužeidimai, ir tą akimirką jaučiau tokią gėdą, kad iš anksto neįspėjau dėl to, kas, tiesą sakant, tėra kasdienė kariško gyvenimo rutina. Nepagalvojau, kaip dėl manęs kentėsi. Koks buvau savanaudis, koks neatidus! Galiu pasiteisinti nebent tuo, kad kartais pamirštu, jog Tu neskaitai mano minčių. Mudu tokie artimi, tas pats kūnas ir kraujas, ir kas mano širdyje, Tau niekada nebuvo paslaptis.

Tavo pasakojimas apie padėtį Tokijuje išgąsdino mane, ir aš meldžiu Tave pasisaugoti. Nerimauju dėl Tavo ir sesučių saugumo. Norėčiau, kad pagalvotumėte, ar neverta pasitraukti į kaimą. Pas mus, regis, treniruočių etapas jau baigėsi, todėl gali daugiau nebesijaudinti. Markizas paskirtas kitam naujokų būriui, o mes užbaigėme kursą ir dabar mokomės skraidyti.

1944 m. gruodis

Brangioji mama,

vakar buvome sušaukti pasiklausyti įkvepiančios kalbos su šūkiais patriotinei dvasiai pakelti, užsibaigusios savanorių kvietimu įgyti sustiprintą lakūno pasirengimą specialiosios paskirties pajėgose. Brangioji mama, atleisk man. Mirtis neišvengiama, kad ir ką pasirinkčiau. Aš tą matau ir suprantu kaip niekada anksčiau. Būk gera, nusišluostyk ašaras ir leisk man paaiškinti. Tokios mirties pasirinkimas turi daug privalumų. Pirmiausia, ir visų svarbiausia, ji užtikrina pakėlimą dviem laipsniais, ir nors tai, žinoma, neturi prasmės, bet gerokai padidina pensiją, kurią Tu gausi po mano mirties. Girdžiu, kaip Tu protestuoji, grąžai rankas ir kartoji, kad Tau nereikia pinigų, ir nejučia šypsausi. Tu verčiau galą gautum iš bado, bet nepasinaudotum mano mirtimi. Aš suprantu. Bet meldžiu susitaikyti su mano sprendimu dėl seserų. Pasirinkęs būtent šią mirtį jaučiu didžiulį palengvėjimą. Ji suteikia prasmę mano gyvenimui ir didžiulį pasitenkinimą man, kaip sūnui. Jeigu papildoma kompensacija padės Tau ir seserims prasimaitinti ir rasti joms gerus vyrus, man to pakaks.

Toks tat vienas privalumas, grynai praktiškas. Kitas galbūt labiau filosofiškas. Savanoriškai pasirinkęs išėjimą, aš įgijau šiek tiek galios valdyti savo likusį gyvenimo laiką. Mirtis per sausumos puolimą ar nuo bombos atrodo atsitiktinė ir neapibrėžta. Šita mirtis ne tokia. Ji švari ir tyra, ir prasminga. Aš galėsiu stebėti savo priešmirtines akimirkas, suvokti jas aiškiai ir visiškai sąmoningai. Galėsiu pasirinkti, kur ir kaip mirti, ir numatyti pasekmes. Jeigu Tu nusišluostysi ašaras ir pagalvosi apie tai, mama, esu tikras, kad suprasi, apie ką aš kalbu.

Spinoza rašo: „Laisvas žmogus, tai yra gyvenantis vien protu, nepasiduoda mirties baimei, tik tiesiogiai siekia gėrio, tai yra trokšta veikti ir išsaugoti savo egzistenciją, vadovaudamasis asmeninės naudos principu. Todėl jis apie nieką taip mažai negalvoja kaip apie mirtį, o jo išmintis paremta gyvenimo apmąstymu."

Esmė ta, kad mano mirtis šiame kare neišvengiama, todėl tai, kaip aš mirsiu, vien teorinis klausimas. Kadangi nėra galimybės pratęsti mano būtį ar siekti šiame gyvenime sau naudos, pasirinkau mirtį, kuri duos daugiausia naudos tiems, kuriuos myliu, ir suteiks man kuo mažiau liūdesio aname pasaulyje. Tegu šie samprotavimai Tave paguodžia.

1945 m. kovo 27 d.

Brangioji mama,

Tu apsidžiaugsi sužinojusi, kad prieš mirtį aš vėl ėmiausi skaityti poeziją ir romanus. Savo mėgstamus Sosekį ir Kavabatą ir tavo atsiųstas mielų draugių rašytojų knygas: Enči Fumiko *Žodžius kaip vėją* ir Josano eilėraščius *Susidraikę plaukai.*

Skaitydamas šias moterų parašytas knygas, jaučiuosi arčiau Tavęs. Ar ir Tu, brangioji mama, dalyvavai audringose jų praeities peripetijose? Jeigu taip, ploju Tau katučių ir daugiau nekamantinėsiu, nes sūnui nedera kvosti motinos.

Dabar literatūra traukia mane labiau negu anksčiau; ne tiek atskiri kūriniai, kiek pati literatūros idėja – didvyriškos pastangos ir taurus žmogaus troškimas savo protu kurti grožį – jaudina mane iki ašarų, kurias turiu kuo skubiau nusišluostyti, kol niekas nepastebėjo. Tokios ašaros nedaro garbės *Jamato danši*[154].

Ar vis dar rašai? Būčiau be galo laimingas žinodamas, kad kuri eilėraščius ar romaną, bet suprantu, jog tam turi nedaug laiko.

Šiandien skrisdamas prisiminiau Mijadzavos Kendži istoriją apie Varnų karus. Visi mano, kad tai pasaka vaikams, bet iš tikrųjų joje esama kai ko daugiau, ir skrisdamas rikiuotėje dviejų tūkstančių metrų aukštyje prisiminiau, kaip Varnų Kapitonas pakyla nuo robinijos šakos ir suvasnojęs sparnais stoja į kovą. „Aš varnas!“ – tariau sau pagautas ekstazės. Kadangi matomumas buvo geras, o skrydis jau paskutinis iš specialiųjų pratybų, nardžiau į visas puses, kiek širdis troško.

Man patinka skraidyti. Ar jau sakiau? Tai nuostabiausias ir nerealiausiais jausmas iš visų. Toks kartais apima per dzadzeną. Aš kasdien praktikuoju dzadzeną. Ačiū, kad patarei. Man lengviau, kai žinau, kad ir Tu tai darai.

154 *Jamato danši* (大和男子) – pažod. „vyrui iš Jamato“. Tai tikro japonų vyro archetipas.

Bijau, kad mano diena artėja ir kitas, „oficialus“ laiškas gal jau bus paskutinis, kurį gausi iš manęs. Bet kad ir kokias nesąmones jame rašyčiau, žinok, kad tai ne paskutiniai mano žodžiai. Yra kitų žodžių ir kitų pasaulių, brangioji mama. Tu mane to išmokei.

III dalis

Nereikia manyti, kad laikas tiesiog praskrieja. Nereikia įsivaizduoti, kad „skrieti" yra vienintelė laiko funkcija. Jeigu laikas paprasčiausiai praskrietų, tu nuo jo atsiskirtum. Taigi, jeigu suvoki laiką tiktai kaip praeinantį, tai nesupranti, kas yra laiko būtis.

Tam, kad iš tiesų tai suvoktum, įsivaizduok, jog visos pasaulyje egzistuojančios būtybės susijusios kaip akimirkos laike ir kartu egzistuoja kaip atskiros laiko akimirkos. Kadangi visos akimirkos sudaro laiko būtį, jos yra tavo laiko būtis.

Dogenas Dzendži, *Udži*

Nao

1.

Man prireikė savaitės, kol perskaičiau visus laiškus. Jo rašysena buvo sunkiai įskaitoma, nes hieroglifai šliejosi vienas prie kito, ir aš nesupratau daugelio jo vartojamų terminų, bet rankų nenuleidau. Kas vakarą prisukdama posenolio Harukio laikrodį, galvodavau apie jo pašnibždėtas istorijas. Jos nedavė man ramybės, ir aš degiau iš gėdos. Kai ankstų rytą atsikėlusi įsitaisydavau ant pagalvėlės dzadzenui, galvą užplūsdavo štai tokios mintys:

„Kokia tu kvaila, Naoko Jasutani! Bailė, negalinti ištverti nė truputėlio idžimės, kurios sulauki iš vaikų, tokių pat apgailėtinų kaip tu pati! Tai, ką jie darė tau, tėra lašas, palyginti su tuo, ką išgyveno tavo posenolis. Vos keletu metų vyresnis už tave, pirmasis Harukis buvo superherojus, drąsus, brandus ir protingas. Norėjo būti išsilavinęs ir stropiai mokėsi. Išmanė filosofiją, politiką, literatūrą ir skaitė knygas anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis taip pat kaip japonų kalba. Jis žinojo, kaip nusišauti šautuvu per burną, nors ir neketino to daryti. Tu, Naoko Jasutani, palyginti su juo, esi menkysta. Ką tu išvis išmanai? Mangas. Animę, Saniveilį, Kaliforniją, Džiubei ir jos dailųjį akies raištį. Kaip galima būti tokiai bukai ir lėkštai! Tavo posenolis Harukis Jasutanis buvo karo didvyris, mylėjęs gyvenimą ir taiką, ir vis tiek nusprendęs rėžtis į priešo laivą ir žūti gindamas tėvynę. Tu esi maža nelaiminga blusa, Naoko Jasutani, ir jeigu tučtuojau nesusiimsi į nagą, tai esi neverta daugiau gyventi nė mirksnio."

Kai dabar pagalvoju, tai su manim nelabai saldu buvo bendrauti, kai sugrįžau iš šventyklos. Siutau ant savęs, bet ant tėčio dar labiau. Aš juk vis dėlto mergaitė, dar nedidelė, turiu kuo pateisinti savo nevėkšliškumą, o tėtis suaugęs ir jokio pasiteisinimo neturi. Per vasarą jis turėjo lankytis pas gydytoją ir jam turėjo pagerėti, bet, kaip supratau, viskas buvo po senovei, o gal dar blogiau, ir mačiau, kad mama mano tą patį.

Kartą, kai buvau ką tik pradėjusi skaityti laiškus, susidūriau su kandži, kurio negalėjau rasti žodyne. Nusirašiau jį kaip įmanydama tiksliau ir vakare paklausiau mamos, ką jis reiškia. Ji pasakė, kad čia pasenęs žodis ir perrašė jį moderniu stiliumi, tada kartu išsiaiškinome, ką jis reiškia. Kai kitą kartą kažko nesupratau, vėl jos paklausiau, o paskui susidariau sąrašą ir kas vakarą prašydavau jos pagalbos, nes taip skaityti sekėsi daug sparčiau. Vieną vakarą mums sėdint prie virtuvės stalo ji paklausė, ką aš skaitau ir ar tai mokyklos užduotis. Tėtis rūkė balkone, ir aš žinojau, kad mūsų neišgirs, tad nusprendžiau pasakyti jai apie pirmojo H. laiškus.

Atrodė, kad ji nustebo.

– Tavo prosenelė tikrai tau juos atidavė?

Ji paklausė tokiu tonu, lyg aš būčiau juos pavogusi ar ką.

– Taip, tikrai atidavė. Ir jie labai įdomūs. Iš jų daug sužinojau apie istoriją ir panašiai. – Man buvo bjauru, kad turiu teisintis.

– Ar parodei juos tėčiui?

– Ne. – Dabar jau tikrai gailėjausi, kad pasakiau.

– Kodėl ne? Laiškus parašė jo dėdė, ir manau, kad jis irgi norėtų juos perskaityti. Tavo tėtis žino apie savo šeimą daug daugiau negu aš. Galėtumėt skaityti juos kartu.

Va šitas dalykas mane visai sunervino. Aš nenorėjau rodyti laiškų tėčiui. Jis nebuvo vertas jų skaityti, be to, aš sumečiau, kad ji nori pakišti jam mane arba jį man kaip vadinamosios reabilitacijos priemonę.

– Jeigu nebenori padėti, nereikia. Pati susitvarkysiu.

Pasakiau gana įžūliai, bet, užuot supykusi, ji uždėjo man ranką ant riešo, lyg norėdama mane sulaikyti.

– Naoko, – tarė ji. – Man patinka tau padėti. Aš ne dėl to. Žinau, kaip tau visa tai buvo sunku, bet nebūk tokia negailestinga tėvui. Jis geras žmogus, ir aš žinau, kad giliai širdyje tu myli jį. Jis tikrai labai stengiasi, ir tu taip pat turi pasistengti.

Jeigu ji tuo metu nebūtų laikiusi mano rankos, būčiau griebusi ką nors ir sviedusi į ją. Ji net neįsivaizdavo, kaip man buvo sunku ir kaip aš nežmoniškai stengiausi! O dėl tėčio, tai nepatikėjau nė vienu jos žodžiu. Ji melavo. Jis sėdėjo balkone ant kibiro su cigarete skaitydamas mangą, ir iš jos pavargusio veido ir nervingo žvilgsnio į jį supratau, kad ji nė nemano, kad jis taip jau labai stengiasi.

Bet ji neklydo dėl vieno dalyko, aš vis dar mylėjau jį. Tą naktį atsigulusi lovoje apgalvojau jos pasiūlymą ir suvokiau, kad gal ir noriu papasakoti jam apie karą ir pirmąjį Harukį. Tėtis gavo jo vardą ir sužinojęs, koks drąsus ir šaunus buvo Pirmasis, gal pasiryš ką nors keisti.

Taigi kitą dieną grįžusi iš mokyklos namo nusprendžiau parodyti jam laiškus. Jis sėdėjo ant kotacu lankstydamas japoniško samurajaus šalmo vabalą iš „Didžiųjų Vakarų filosofijos protų" lapo. Po to, ką sužinojau apie pirmąjį Harukį, ėmiau palankiau žvelgti į filosofiją.

– Ką lankstai? – pasidomėjau.

– *Trypoxylus dichotomus tsunobosonis*, – atsakė jis, pakėlęs ir rodydamas man ilgą išlenktą ragą.

– Ne, aš norėjau paklausti, kokį filosofą?

Jis apvertė vabalą ir prisimerkęs ėmė skaityti, sukaliodamas lankstinį į visas puses, sekdamas eilutes per sulenkimus ir klostes.

– ...egzistuojanti čia-būtis... vykstantis laike... istorizavimas, kuris yra „praeitis" mūsų būtyje su kitais... įduotas mums...

pabrėžtinai laikomas „istorija“ , – perskaitė jis ir nusišypsojo. – Ponas Martinas Heidegeris.

Kažkodėl mane suėmė nervas. Nieko nežinojau apie poną Martiną Heidegerį ir neįsikirtau, apie ką jis kalba, bet jo pavardė man buvo pažįstama iš tų senų pirmajam Harukiui priklausiusių filosofinių knygų, todėl žinojau, kad jis svarbus, o štai mano tėtis sau sėdi ir iš didžiojo pono Heidegerio proto lanksto vabalą. Tai buvo paskutinis lašas. Atėjo laikas tėčiui sužinoti, koks jis menkysta.

– Žinai, tavo dėdė Harukis iš tikrųjų studijavo filosofiją, – išpyškinau. – Jis mokėsi Tokijo universiteto Filosofijos fakultete. Ir nesėdėjo per dienas namuose žaisdamas su origamiais kaip vaikas.

Tėčio veidas išblyško ir sustingo. Jis padėjo savo vabalą ant stalo ir įsistebeilijo į jį.

Žinojau, kad mano žodžiai žiaurūs. Ko gero, man reikėjo nutilti. Bet aš nenutilau. Norėjau jį išjudinti. Norėjau supurtyti. Sviedžiau ant stalo laiškus.

– Džiko Obačiama atidavė man jo laiškus. Tau irgi reikia juos perskaityti, tada gal nustosi savęs gailėjęs. Tavo dėdė pirmasis Harukis buvo drąsus. Jis nenorėjo dalyvauti kare, bet kai atėjo laikas, drąsiai pasitiko lemtį. Jis buvo oro laivyno jaunesnysis leitenantas ir tikras japonų karys. Jis buvo lakūnas kamikadzė, bet jo savižudybė buvo visiškai kitokia. Jis nebuvo bailys. Jis rėžėsi į priešo laivą gindamas tėvynę. Turėtum būti į jį panašesnis!

Tėtis nežiūrėjo nei į mane, nei į laiškus. Jis tebebuvo įsmeigęs žvilgsnį į vabalą.

Galiausiai linktelėjo galvą.

– *So daro na...*[155]

Jo balsas buvo toks liūdnas.

Gal nereikėjo man nieko sakyti.

155 Hm, tu turbūt teisi.

2.

Vėl prasidėjo mokslo metai. Japonijoje rugsėjis – tai tik mokslo metų vidurys, taigi buvau toje pačioje klasėje su tais pačiais kvailiais ir veidmainiais savo klasiokais, kurie pirmą pusmetį apsimetinėjo, kad aš jiems dzin, o paskui – kad liūdi per mano laidotuves. Bet šį semestrą nusprendžiau, jog viskas bus kitaip. Daugiau nebesileisiu, kad iš manęs tyčiotųsi ir palaužtų mano dvasią. Žinojau, kad vėl galiu smeigti Reiko į akį, bet nenorėjau griebtis fizinio smurto be reikalo. Vietoj to ketinau pasinaudoti savąja supapava, kurios mane išmokė Džiko. Ketinau būti drąsi, rami ir taiki, kaip Pirmasis.

Kai pirmą dieną po atostogų ėjau į mokyklą, mano širdis daužėsi krūtinėje, bet žuvis pilve buvo stipri ir galinga kaip delfinas. Klasiokai, matyt, pastebėjo skirtumą, o gal pajuto virš manęs sklendžiantį Pirmojo šešėlį, ir nors nė vienas nešokinėjo iš džiaugsmo mane matydamas, per veidą bent jau netrenkė.

Kadangi niekas manęs nebekankino, man pavykdavo labiau susikaupti ir aš galėjau rimtai kibti į mokslus. Pamokos buvo nuobodžios kaip visada, bet perskaičiusi Pirmojo laiškus ir pamačiusi, koks jis buvo protingas ir kaip mėgo mokytis, susigėdau savo neišprusimo. Žinoma, jūs galite paklausti, kokia nauda turėti išsilavinimą, jeigu ketini susmigti į priešo šarvuotlaivio bortą? Tai tiesa, bet jaučiau, kad man nepakenks šio to išmokti prieš mirtį, todėl užguliau mokslus, ir žinote ką? Mokytis man pasidarė įdomiau, ypač per gamtos mokslų pamokas. Mes mokėmės evoliucinės biologijos ir kaip tik tada aš užkibau – susidomėjau išmirusiomis rūšimis.

Nežinau, kodėl tas dalykas taip mane pakerėjo, gal kad lotyniški išmirusių rūšių pavadinimai taip gražiai skambėjo ir dėdamasi juos į galvą jaučiau, kaip slūgsta įtampa. Pradėjau nuo priešistorinių jūrų agurkų, paskui perėjau prie ofiūrų. Tada išnarsčiau

bežiaunes, kremzlines ir galiausiai kaulines žuvis, o vėliau perėjau prie žinduolių. *Acantohotheelia, Binoculites, Calcancorella, Dictyothurites, Exlinella, Frizzellus...*

Džiko buvo davusi man apyrankę iš dailių raudonų džiudzu karoliukų, kaip pradžiamokslį, ir per pertraukas ar eidama iš mokyklos namo arba atsigulusi į lovą stumdydavau juos, pašnabždomis kartodama nuostabius išmirusių rūšių pavadinimus. Jaučiau ramybę, žinodama, kad visi tie padarai gyveno ir mirė prieš mane, beveik nepalikę jokių pėdsakų.

Visokie dinozaurai, ichtiozaurai ir panašūs į juos manęs nedomino, nes jie kaip kokia klišė. Kiekvienas pradinės mokyklos mokinys išgyvena aistros dinozaurams stadiją, o aš norėjau turėti subtilesnį žinių pamatą. Taigi didžiuosius roplius praleidau, o lapkritį, kai pradėjau studijuoti išnykusius hominidus, mano tėtis vėl pabandė žudytis.

Bet turiu sugrįžti šiek tiek atgal, į rugsėjo 11 dieną, kad galėčiau viską paaiškinti geriau.

Rugsėjo 11-oji yra viena tų beprotiškų laiko akimirkų, kurias prisimena visi tuo metu gyvenę pasaulio žmonės. Jūs garantuotai prisimenate. Rugsėjo 11-oji – kaip aštrus laiką perskrodęs peilis. Ji viską pakeitė.

Kažkas jau buvo pradėję keistis mano tėčio galvoje. Jis skundėsi nemiga, nepadėdavo net migdomieji, o gal jis jų nė negerdavo. Nežinau. Jis vis dar eidavo naktimis vaikščioti, ir aš vis dar atsimerkdavau naktį išgirdusi, kaip žvangteli užsitrenkdamos durys ir žingsniai nušlepsi koridoriumi. Plastiko brūžiai į cementą. Man nebebuvo reikalo eiti iš paskos. Sekiau paskui jį mintimis.

Bet didysis pokytis įvyko rugsėjo 11-ąją. Buvo praėjusi savaitė nuo to laiko, kai daviau jam pirmojo Harukio laiškus, ir aš pabudau nuo televizoriaus garsų svetainėje. Jis veikė ne taip jau ir garsiai, bet pabudau nuo sirenų ir gaisrinių kauksmo. Pasižiūrėjau

į lovą, kur miegodavo mama su tėčiu. Mamos kūno kontūrus įžiūrėjau, bet tėčio vieta buvo tuščia. Laikrodyje degė skaičiai 10:48. Atsikėliau ir nuėjau į svetainę. Jis sėdėjo ant grindų priešais televizorių su apatinėmis ir marškinėliais, laikydamas burnoje neuždegtą cigaretę. Ekrane du aukšti ploni dangoraižiai stiebėsi į skaisčiai mėlyną dangų. Pastatai atrodė pažįstami ir miesto panorama lyg ir buvo pažįstama. Aišku, kad ne Tokijas. Iš pastatų šonų veržėsi dūmai. Kurį laiką stovėjau tarpduryje ir žiūrėjau. Iš pradžių pamaniau, kad čia filmas, bet vaizdas nesikeitė per daug ilgai ir nieko daugiau nevyko. Tiesiog tie du dangoraižiai stovėjo ir dūmijo, be jokios muzikos ar garso takelio, išskyrus pritildytus žinių komentatorių balsus fone.

– Kas čia? – paklausiau.

Tėtis atsisuko. Televizoriaus šviesoje jis atrodė liguistai. Veidas išblyškęs, akys karščiuojančios.

– Čia Pasaulio prekybos centras, – pasakė.

Aš užaugau Amerikoje, todėl pavadinimas buvo girdėtas, bet negalėjau tiksliai prisiminti, kur jis yra.

–Niujorke? – paklausiau.

Jis linktelėjo.

– Kas atsitiko?

Jis papurtė galvą.

– Jie nežino. Lėktuvas įsirėžė į vieną iš pastatų. Manė, kad atsitiktinai, bet paskui pasikartojo vėl... Štai, žiūrėk!

Ekrane sumirgėjo lėktuvo pavidalas ir pradingo sidabrinėje pastato sienoje. Jis įslydo į vidų kaip peilis į sviesto plytelę. Iš tos pusės iškilo debesis ugnies ir dūmų. Kur dingo lėktuvas?

– Čia buvo antras, – pasakė tėtis. – Dabar jie sako, kad čia teroristinis aktas. Lakūnai savižudžiai.

Ugnies atšvaitas iš ekrano apšvietė jo veidą.

– Viduje įstrigę žmonės, – pasakė jis.

Atsisėdau prie jo. Liepsnos ir juodi dūmai veržėsi pro žiojėjančias pastato kiaurymes. Iš jų, kaip žėrintys ir tviskantys konfeti, skrido liepsnojantys popieriai. Miniatiūrinės žmonių figūrėlės mojavo pro langus kažkokiais daiktais. Maži tamsūs pavidalai krito žemyn palei blizgančio pastato sienas. Aš paėmiau tėtį už rankos. Tie pavidalai buvo gyvi, tai irgi buvo žmonės. Kai kurie su kostiumais. Kaip mano tėčio. Mačiau vieno vyro kaklaraištį.

Per sirenų ir automobilių pypsėjimą išgirdau gatvėje šalia kameros stovinčių žmonių balsus. Jie kalbėjo angliškai. Vyras šaukė: „Atlaisvinkit kelią, atlaisvinkit kelią!“ Kažkokie vaikinai kalbėjo apie malūnsparnį virš dangoraižių. Ar jis nori nutūpti?

Paskui suklykė moteris ir visi ėmė klykti, o vyriškas balsas šaukė: „O Dieve, o Dieve!“ – vis šaukė ir šaukė visą tą laiką, kol griuvo pirmasis bokštas. Jis griuvo tiesiai žemyn, sukrisdamas į savo vidų, baltame dūmų ir dulkių debesyje, kuris pakilo ir prarijo pasaulį.

Žmonės bėgo gatve. Jie buvo sužeisti. Bandė pabėgti. Dieve mano! Dieve mano! O paskui griuvo antrasis bokštas.

Aš nepaleidau tėčio rankos. Mes sėdėjom vienas šalia kito ir žiūrėjom iki pat aušros. Vienas po kito griuvo bokštai. Vis griuvo ir griuvo, o mes vis žiūrėjom. Kai išėjau į mokyklą, jis vis dar žiūrėjo. Kai parėjau namo, jis dar tebežiūrėjo.

4.

Jis negalėjo užmiršti tų žemyn šokusių žmonių. Tą pirmąją naktį mes matėm juos, mažus tamsius žmonių siluetus, krintančius žemyn palei pastatų sienas, ir tikėjomės dar kartą pamatyti juos per televiziją ar laikraščių nuotraukose, bet jie pradingo. Ar jie mums pasivaideno? Ar tai buvo sapnas?

Porą savaičių jis naršė internetą ieškodamas jų. Liovėsi net vaikščiojęs naktimis. Vidurnaktį atsibudusi matydavau jį sėdintį prie mano stalo miegamajame, spoksantį į ekraną ir naršantį vieną puslapį po kito. Jis sakė, kad vyriausybė ir naujienų tinklai cenzūruoja vaizdus, bet pagaliau pasirodė krintančio žmogaus nuotrauka. Turbūt matėte ją. Toje nuotraukoje mažulytis žmogelis baltais marškiniais ir juodomis kelnėmis neria tiesiai žemyn palei glotnią plieninę pastato sieną. Šalia to gigantiško pastato jis tik mažas juodas brūkšnelis, ir iš pradžių pamanai, kad čia tik koks pūkelis, pakliuvęs ant objektyvo lęšio ir per neapsižiūrėjimą atsidūręs nuotraukoje. Ir tik iš arčiau įsižiūrėjus pasidaro aišku. Brūkšnelis – tai žmogus. Laiko būtis. Gyvybė. Rankos prispaustos prie šonų, vienas kelis sulenktas, kaip šokant airišką džigą, tik žemyn galva. Viskas ne taip. Jis neturėtų šokti. Jo apskritai tenai neturėtų būti.

Nuo savo futono ant grindų aš mačiau, kaip tėtis apžiūrinėja nuotrauką. Prikišęs nosį prie pat ekrano, jis tarsi šnekėjosi su Krintančiuoju, lyg žmogus akimirkai būtų stabtelėjęs, kad atsakytų į mano tėčio klausimus. Kas privertė tave šokti? Dūmai ar karštis? Ar tu šokai, ar nėrei, ar tiesiog žengei į orą? Ar oras atgaivino po karščio ir dūmų? Koks jausmas kristi? Kaip tu jautiesi? Ką galvoji? Jautiesi gyvas ar miręs? Ar dabar jautiesi laisvas?

Įdomu, ar Krintantysis jam ką nors atsakė.

Aš žinau, ką mes su tėčiu būtume darę, jeigu būtume įstrigę tų pastatų viduje. Net nesitarę. Mudu būtume prasibrovę prie atviro lango. Jis būtų stipriai mane apkabinęs ir pabučiavęs į viršugalvį, o paskui padavęs ranką. Būtume suskaičiavę iki trijų, kaip darydavom Saniveilyje ant baseino krašto, kai jis mokė mane nebijoti gelmės. Viens, du, trys, o tada, beveik tą pačią akimirką, būtume šokę. Mums krintant jis būtų kuo ilgiau laikęs mano ranką ir tik paskui paleidęs.

5.

O jūs ką darytumėt?

Baisu šokti? Aš niekada nebijojau aukščio. Kai stoviu kur nors aukštai ant krašto, jaučiuosi taip, lyg čia būtų laiko pabaiga ir aš žvelgiu į amžinybę. Galvoje kyla mintis: „O ką, jeigu...“, ir ji mane jaudina, nes žinau, kad jau kitą akimirką, greičiau negu spragteli pirštai, galiu nuskrieti į amžinybę.

Anksčiau, kai augau Saniveilyje, niekada negalvodavau apie savižudybę, bet kai atvažiavome į Tokiją ir tėtis šoko po traukiniu, pradėjau dažnai apie tai mąstyti. Tai atrodė prasmingas žingsnis. Juk vis tiek mirsi, tai kodėl neužbaigti visko dabar?

Iš pradžių tai buvo kaip koks proto žaidimas. Kaip aš tai padaryčiau? Hmm. Leiskit pagalvoti. Žinau, kad kai kurie mano bendraamžiai pjaustosi, bet su peiliukais keblu ir kraujas taip ilgai bėga. Traukinai irgi nemalonus dalykas ir koks nors vargšas suskretėlis paskui turės valyti vidurius ir žarnas, o ką jau kalbėti apie tai, kad šeimai reikės mokėti baudą. Tai būtų nesąžininga mamos atžvilgiu, nes ji taip sunkiai dirba, kad mus išlaikytų.

Tablečių gauti sunku ir iš kur gali žinoti, kiek jų reikia išgerti? Geriausia būtų susirasti gražią vietą gamtoje, gal statų skardį, kuris leidžiasi tiesiai į tarpeklį, kur tavęs niekas neras ir tavo kūnas tiesiog natūraliai suirs arba jį sules varnos. O dar geriau būtų skardis ties jūra. Taip, čia geriausias būdas. Prie mažo paplūdimio, kur mudvi su Džiko iškylavom. Iš ten gal net įžiūrėčiau suolelį, ant kurio sėdėdamos valgėm ryžių kukulius ir šokoladukus. Iš tokio aukščio tas paplūdimys atrodys mažas kaip kišenė. Aš su meile pagalvosiu apie Džiko ir kaip ji mokė mane, kad beprasmiška kautis su banga, ir tai bus labai graži paskutinė mintis, o tada šoksiu nuo pasaulio krašto ir nuskrisiu į jūrą. Tai juk tas

pats Ramusis vandenynas, kuriame Pirmasis sudužo rėždamasis į priešo šarvuotlaivį. Puiku. Medūzos sušlamš mano kūną, o kaulai nugrims į dugną ir aš amžinai liksiu su Harukiu. Jis toks protingas, mes turėsime apie ką pasišnekėti. Gal jis net išmokys mane prancūzų kalbos.

Ruta

1.

Rugsėjo 11-ąją jie buvo Driftlese. Prieš kelias dienas Ruta buvo perskaičiusi pagrindinį pranešimą konferencijoje, vykusioje Viskonsino universitete, Madisone, apie mitybos politiką, o po jos važiavo aplankyti užmiestyje gyvenančių savo draugų Džono ir Lauros. Driftlesas yra provincija pietryčių Viskonsine, kurią Oliveris jau seniai norėjo aplankyti dėl unikalios geologijos, – tai paleozojinė plynaukštė, nežinia kaip išvengusi ledynmečio ir pavadinta žodžiu, reiškiančiu, kad tenai nėra ledonešio sąnašų: dumblo, smėlio, molio, smulkių ir stambių akmenų, paprastai liekančių traukiantis ledo luitams. Jį ypač domino olų sistemos, dingstantys upokšniai, karstiniai slėniai ir daubos, būdingi vietinei topografijai, bet Ruta nekantravo. Tada jos motina dar buvo gyva ir gyveno su jais saloje, ir nors Ruta susitarė su kaimynais, kad šie užsuks jos aplankyti, atneš maisto ir patikrins, kaip ji laikosi, ji nenorėjo taip ilgai palikti jos vienos. Bet ruduo Viskonsine buvo puikus ir jie smagiai leido laiką su draugais. Ilgą tingią popietę plaukiojo kanojomis Misisipe, stebėdami, kaip vėžliai kaitinasi saulės atokaitoje gulėdami ant rąstų.

Kitą rytą, kai jie visi keturi sėdėjo prie virtuvės stalo ir po pusryčių neskubėdami gurkšnojo po antrą puodelį kavos, pasigirdo kaimynų pikapo burzgesys. Džonas išėjo pasižiūrėti. Netrukus grįžo surimtėjusiu veidu.

– Niujorke kažkas atsitiko, – pasakė jis. Sodyboje nebuvo televizoriaus. Jis įjungė radiją ir pagavo JAV Nacionalinio visuomeninio radijo stotį kaip tik tuo metu, kai antrasis lėktuvas įsirėžė į Šiaurinį bokštą.

Visą valandą Ruta praleido ant kiemo kalnelio, kur stovėjo sodo stalas, bandydama pagauti mobiliojo ryšio signalą, paskambinti draugams į Niujorką. Pagaliau jai pavyko prisiskambinti savo redaktorei, kuri stebėjo vykstančią katastrofą pro savo virtuvės langą Brukline.

– Jis griūva! – pro trukdžius prasiveržė jos šūktelėjimas. – Dieve mano, bokštas griūva!

Ir ryšys nutrūko.

Jie sugrįžo į Medisoną, įsijungė televizorių ir visą likusią dieną žiūrėjo, kaip lėktuvai rėžiasi į bokštus ir bokštai griūva. Ji vis galvojo apie motiną – kaip jinai ten, vienut viena mažame namelyje Kanadoje. Mama visada žiūrėdavo naujienas, nors ir negalėjo prisiminti vakarykščių įvykių. Ruta bandė paskambinti, bet niekas neatsiliepė. Mama buvo beveik kurčia ir negirdėdavo skambučio.

– Mama mato visa tai per televizorių, – pasakė ji Oliveriui. – Ji manys, kad mes Niujorke. Išprotės besijaudindama.

– Paskambink kaimynams, – pasakė jis. – Pasakyk, tegu ištraukia laidą iš rozetės.

Prisiskambinti pavyko tik kitą rytą.

– Man reikia, kad jūs nueitumėt į mamos namus išsiaiškinti, ar ji ką nors matė, – pasakė ji. – Jeigu matė, tiesiog nuraminkite ją. Pasakykite, kad mums viskas gerai ir mes nebuvome net priartėję prie Niujorko. Paskui išjunkite iš tinklo televizorių ir pasakykite, kad sugedo.

Kitame laido gale stojo ilga tyla.

– Na gerai, – pasakė moteris. – O kas atsitiko?

– Bijau, kad neišsigąstų išgirdusi naujienas.

Ir vėl ilga tyla.

– Kokias naujienas?..

Ruta trumpai paaiškino ir nuspaudė telefoną.

– Reikia grįžti, – pasakė Oliveriui.

2.

Oro uostai buvo uždaryti, todėl jie išsinuomojo automobilį, baltą „Ford Taurus“, ir pasuko į vakarus palei Kanados sieną. Nusprendė Siatle grąžinti automobilį ir laivu su povandeniniais sparnais plaukti į Kanadą. Kanadoje buvo saugu.

Važiuojant per šalį, Amerikos vėliavos dygo kaip gėlės po lietaus – ant stulpų ir automobilių antenų, priklijuotos prie parduotuvių ir namų langų. Visa šalis užtvindyta raudonos, baltos ir mėlynos spalvos. Vakare moteliuose „Super 8“ arba „Motel 6“ jie žiūrėdavo, kaip prezidentas prisiekinėja sugausiąs teroristus. „Gyvus ar mirusius, – žadėjo jis. – Išrūkysim juos iš urvų. Kai duos į kojas, sučiupsim.“

Vieną vakarą jie sustojo pavakarieniauti „Didžiosios kinų sienos“ restorane Harleme, Montanos valstijoje. Restoranas buvo tuščias ir dirbo trumpiau. Tai papildomos atsargumo priemonės, paaiškino padavėja atnešusi sąskaitą.

– Nežinia, kas bus kitas taikinys, – pasakė ji.

– Manote, kad arabų teroristai užpuls mus čia, Harleme? – paklausė Oliveris. Montanos Harleme gyveno 850 žmonių. Jis buvo nutolęs nuo Niujorko per du tūkstančius kilometrų ir apsuptas dykumos.

Padavėja, iš pažiūros meksikietė, papurtė galvą.

– Mes negalim rizikuoti.

Vėliau „Super 8“ motelyje jie žiūrėjo laidą, kurioje buvo kalbama apie neapykantos protrūkį ir nusikaltimų bangą, nukreiptą prieš amerikiečius musulmonus.

– Žinai, aš turbūt klydau, – pasakė Oliveris.

– Dėl ko?

– Dėl mūsų padavėjos. Manau, ji bijojo ne arabų teroristų.

3.

Jie kirto sieną ir niekada dar taip saugiai nesijautė Kanadoje kaip tąkart. Sugrįžus į salą, kaimynai pasakė nerimavę dėl jų, bet naujienos iš pasaulio menkai paveikė kasdienį jų gyvenimą. Apie tai, kas įvyko pietuose, jie žinojo labai apytikriai, nors tai jiems netrukdė turėti savo nuomonę.

– Aš beveik tikras, jog visa tai sufabrikuota, – pasakė vienas kaimynas, užvežęs Masako vaistus nuo Alcheimerio ligos, paimtus iš klinikos.

– Sufabrikuota? Jūs manote, kad to neįvyko?

– O, ne, – pasakė jis. – Žinoma, įvyko. Tiesiog ne tai, ką jie pasakoja. – Jis apsižvalgė, paskui žengtelėjo artyn ir, prisikišęs prie pat jos veido, pridūrė: – Jeigu norite žinoti mano nuomonę, čia vyriausybės sąmokslas.

Jis buvo amerikietis, Vietnamo veteranas. Įvažiavęs į Kanadą atidavė Amerikos imigracinei tarnybai savo apdovanojimą, „Purpurinę širdį“. Stuburo traumų jam taip ir nepavyko išsigydyti, ir jis nuolat vartojo morfijų, kad galėtų iškęsti skausmą. Ruta neturėjo jėgų ginčytis. Ji pasiūlė jam arbatos ir atsisėdusi šalia klausėsi jo teorijų galvodama apie dėžę rūsyje. Kaip gera būtų įlįsti vidun ir pamiegoti.

Iš savo ūkanoto užkampio pasaulio pakraštyje ji stebėjo, kaip Jungtinės Valstijos įsiveržė į Afganistaną, o paskui nukreipė savo žvilgsnį į Iraką. Tuo metu, kai pulkai tvarkingai keliavo į Vidurinius Rytus, ji sėdėjo su mama ant sofos namelyje, stovinčiame pačiame tamsaus ir drėgno atogrąžų miško tankumyne, ir žiūrėjo į mažą šviečiantį televizoriaus ekraną.

– Kokia čia programa? – paklausė motina.

– Žinios, mama, – atsakė ji.

– Nesuprantu, – pasakė motina. – Atrodo kaip karas. Ar mes kariaujam?

– Taip, mama, – atsakė ji. – Mes kariaujam.

– Siaubas! – šūktelėjo motina. – Su kuo mes kariaujam?

– Su Afganistanu.

Tylėdamos jos žiūrėjo toliau iki reklaminės pauzės. Motina atsistojo ir nušlepsėjo į vonią. Grįžusi sustojo ir pasižiūrėjo į ekraną.

– Kokia čia programa?

– Žinios, mama, – atsakė Ruta.

– Nesuprantu, – pasakė motina. – Atrodo kaip karas. Ar mes kariaujam?

– Taip, mama, – atsakė ji. – Mes kariaujam.

– Koks siaubas! – šūktelėjo motina. – Su kuo mes kariaujam?

– Su Iraku, mama.

– Tikrai? Bet aš maniau, kad tas karas jau baigėsi.

– Ne, mama. Jis vis dar nesibaigė. Amerika visą laiką kariauja su Iraku.

– Koks siaubas! – Mama pasilenkė į priekį, kad geriau įsižiūrėtų.

Taip ėjo dienos, savaitės. Mėnesiai, paskui ir metai.

– Palauk, tai su kuo, sakei, mes kariaujam?

Nao

1.

Mes manėm, kad po rugsėjo 11-osios pasaulio pabaiga ateis beveik tuoj pat, bet ji neatėjo. Dienos mokykloje tįso kaip guma. Mano klasiokai kurį laiką elgėsi su manim gražiai dėl to, kad buvau iš Amerikos. Mes išlankstėm tūkstantį popierinių origamio gervių ir nusiuntėm į „Ground Zero" pagerbdami dvidešimt keturis žuvusius japonus ir kitas bokštų dvynių katastrofos aukas. Rugsėjo pabaigoje visiems įkyrėjo rodyti gerą širdį ir reikšti užuojautą ir priešiškumas aiškiai padidėjo. Jis nebuvo toks organizuotas kaip pirmiau, bent jau iš pradžių, tiesiog pavienės spontaniškos snaiperių atakos kam nors susinervinus ar netekus kantrybės. Tai koją kas pakiša koridoriuje, tai žnybteli krūtinę. Ore tvyrojo agresijos ir klastos tvaikas. Visas pasaulis laukė, kad Amerika užpuls Afganistaną, bet nieko neįvyko, ir dėl to, regis, įtampa augo dar labiau, net ir mūsų klasėje. Mes išlaikėme parengiamuosius egzaminus, kurie dar nebuvo tikrieji, bet vis dėlto atskleidė, kas įstos į gerą aukštesniąją mokyklą ir užsitikrins gražų gyvenimėlį, o kas liks lūzeriu. Tai yra aš. Turėjau pasiruošti, bet nepasiruošiau. Ir kokia prasmė save kankinti, jeigu kiti pasirengę tai padaryti už tave?

Pagaliau spalio 7-ąją Jungtinės Valstijos pradėjo bombarduoti Afganistaną, o man vėl prasidėjo mėnesinės, ir abu tie dalykai atnešė didžiulį palengvėjimą.

Žinau, daug kas mano, kad apie tokius dalykus kalbėti nepadoru, bet tikiuosi, jūs ne iš tų. Aš nepriklausau tai kategorijai merginų, kurios erotizuojasi kiekvienam sutiktam pasakodamos apie savo ciklą ir nebūčiau apie tai net prasižiojusi, jeigu tai nebūtų svarbu tam, kas vyko paskui.

Mėnesinės man prasidėjo Saniveilyje, kai buvau dvylikos, ir tai visai normalu Amerikoje, bet Japonijoje per anksti. Kai atvažiavome į Tokiją, man buvo keturiolika, bet paskui mėnesinės baigėsi, matyt, dėl visų tų stresų ir idžimės. Turbūt mano kūnas bandė sugrįžti į praeitį, kai buvau jaunesnė ir laimingesnė. Taigi jų nebebūdavo, bet tą dieną, kai per paskutinę pamoką mokytojas pranešė, kad Jungtinės Valstijos pradėjo bombarduoti Afganistaną, aš staiga pajutau, jog kraujuoju. Per kvailą galvą tada jau buvau nustojusi nešiotis įklotus ir visa kita. Žinojau, kad nė minutės negaliu pasilikti po pamokų, bet kol pasieksiu namus, gali prasidėti kraujo tvanas, taigi vos tik suskambėjo skambutis, aš puoliau į tualetą.

Mano mokykloje buvo seni prieštvaniniai japoniški tualetai, ne tokie kaip Amerikoje. Unitazai įmontuoti į grindis ir ant jų reikia atsitūpti, o ne sėstis. Kai aš taip tupėjau pasikėlusi sijoną su nusmukusiomis ant kulkšnių suteptomis kelnaitėmis, išgirdau, kaip atsidaro ir užsidaro tualeto durys. Kažkas įėjo.

Kaip galėdama tyliau apsivyniojusi apie riešą tualetinio popieriaus pasidariau tamponą. Iš gretimos kabinos pasigirdo skrebėjimas, lyg žiurkės keberiotųsi siena aukštyn, ir aš visa sustingau. Kabinų sienos eina iki pat grindų, taigi, ačiū Dievui, negali pasižiūrėti iš apačios, bet vis dėlto siaubingas jausmas taip tupėti su nusmukusiomis kelnaitėmis atkišus pliką užpakalį ir girdėti krebždant žiurkes. Nėra labiau pažeidžiamos padėties. Sulaikiau kvėpavimą. Tylu. Pasikėlusi sijoną pasilenkiau norėdama įsidėti tamponą į kelnaites ir tada vėl išgirdau tą garsą, tik dabar jau nuo

pertvaros viršaus. Kažkas sukikeno, ir pakėlusi akis pamačiau dvi eiles keitajų, išsikišusių iš abiejų pertvaros pusių ir nukreiptų į mane. Aš žaibiškai atsitiesiau ir užsimoviau kelnaites.

– Oho! – sušuko balsas. – Geras kadras!

Vienas po kito telefonai dingo. Susitvarkiau sijoną ir įlindau į kabinos kampą.

– Fe! Kraujas! Ji net vandens nenuleido!

Apkabinusi save rankomis atsirėmiau į plytelių sieną. Ar turiu nuleisti vandenį? Ar man bandyti pabėgti? Jeigu būčiau turėjusi šautuvą, būčiau nusišovusi į gerklę.

– Baka! Viskas susiliejo!

Atsistūmiau nuo sienos ir ištiesiau ranką prie užrakto.

– Niekas nesusiliejo! Čia jos bebras!

Atrakinau ir atidariau duris. Jie stovėjo prie kriauklių, susispietę aplink Reiko, lygindami vaizdus savo keitajų ekranuose. Nukorusi galvą ėmiau brautis pro juos durų link, bet Reiko iškėlė ranką kaip faras prie kelio.

– Kur eini? – paklausė.

– Namo, – atsakiau.

– Aš taip nemanau, – pareiškė jinai.

Kažkuri griebė mane už apykaklės ir įstūmė į kampą, o Daisukė viską filmavo vaizdo kamera. Trys druckės parklupdė mane, paskui parvertė ant pilvo. Skruostu prigludau prie grindų plytelių, jos buvo šaltos ir atsidavė šlapimu. Kažkieno į nugarą įremtas kelis spaudė mane iš viršaus, o kitos rankos užvertė sijoną iki pažastų. Kažkas spyrė į šonkaulius.

– Duok šen šokdynę.

Jos viską buvo suplanavusios. Laikydamos mano rankas, užvertė sijoną ant galvos ir surišo kaip maišą šokdyne, kad nieko nematyčiau. Laikydamos už kulkšnių, kad nesispardyčiau, nutraukė kelnaites.

– Oho, tiesiu taikymu! – išgirdau kažkurią sakant. – Ištepliota! Už dėmes duos daugiau!

– Šlykštu. Kaip dvokia. Dėk į maišą, kol neapsivėmiau!

– Daisuke, tu baka. Ko nefilmuoji? Mums reikia įrašo.

Languotos vilnos maiše buvo karšta ir drėgna, nes kvėpavau tankiai, o orui nebuvo kur išeiti. Pro audinio tarpelius mačiau tik menkutę šviesą ir šešėlius. Kažkas trenkė man į šoną ir apvertė ant nugaros, ir dabar šešėliai judėjo aplinkui, o plytelės šaldė nuogą užpakalį. Jos kalbėjo apie tai, kas pirmas mane išprievartaus. Nusprendė priversti tą padaryti Daisukę.

– Duok kamerą, – liepė Reiko. – Maukit jam kelnes.

Jos laikė išskėtusios mano kojas, o jį privertė atsiklaupti ir užgulti mane. Jaučiau jo lieso kūno svorį ir kaip jo aštrūs dubens kaulai sminga į mane, bet jis buvo per daug išsigandęs ir nieko neįvyko, todėl jos kumščiuodamos jį nustūmė ir aš išgirdau, kaip jis išbėgo. Jos ėmė kalbėti, kaip joms reikia prievartavimo įrašo, bet po Daisukės nesėkmės niekas nebenorėjo bandyti. Gal visi buvo išsigandę. Nežinau.

– Kažkas turi tą padaryti.

– Jinai kraujuoja. Per daug šlykštu.

– Jūs, berniukai, tikri lopai.

– Gerai, tada pati padaryk, Reiko. Bus lesbo scena. Dar geriau.

– Baka. Aš ne lesbo.

Aš tiesiog gulėjau tenai nė nekrustelėdama. Rėkti ar priešintis buvo beprasmiška. Jų buvo per daug, be to, niekas nebūtų manęs išgirdęs ir atskubėjęs į pagalbą, ir apskritai tai buvo nesvarbu, nes aš galvojau apie Pirmąjį ir jis man teikė drąsos. Jie gali sulaužyti man kaulus, bet mano dvasios nepalauš. Jie tiktai šešėliai, ir klausydamasi, kaip jie ginčijasi, pajutau, kaip mano veide atsiranda švelni šypsena. Aš sukaupiau savo supapavą, ir netrukus

tie šešėliai jau reiškė man ne daugiau kaip kažkur zyziantys uodai, kurie tau įsipyksta tik tuomet, kai tu jiems leidi.

– Ei, – išgirdau kažką sakant. – Jinai nebejuda.

– Jinai nekvėpuoja.

– Kažkaip per daug kraujo.

– Šūdas. Maunam iš čia!

Ar prisimenat tą jausmą vaikystėje, kai apsimeti, kad esi negyvas? Žaidi Saniveilio kieme su vaikais karą, ir staiga PYKŠT! Kažkas nutaiko į tave lazdą ir šauna. Susigriebi už krūtinės ir krinti. Žemė šalta, drėgna. Priešas stebi tavo žūtį, todėl stengiesi, kad būtų kuo įtikinamiau, dejuoji prispaudusi rankas prie kraujuojančios krūtinės, o kai viskas būna baigta, karas, žiūrėk, jau persikraustęs į kitą kiemo galą.

O tu guli čia ir skruostu, krūtine, visu kūnu jauti žemės šaltį. Keliai šlapi nuo kritimo ant žemės. Tu virpi. Žemė kvepia purvu, lietumi ir vejos trąšomis. Nuo jų paskausta galva, bet tu nesikeli. Tu negali pakrutėti, tu mirusi.

Kur jie visi dingo? – galvoji. Ar jie pamiršo mane?

Kiek dar aš čia gulėsiu?

Ar jie pažais aplink mano mirusį kūną, o paskui išsiskirstys po namus? Iš kur aš žinosiu, kad žaidimas baigėsi? O jeigu niekas man nepasakys?

Kaip nuobodu būti mirusiai!

Galiausiai nebeiškentusi apsiverti ant nugaros ir atsimerki, o virš tavęs – didžiulis, milžiniškas, dzinbudistinis dangus, nusėtas debesėliais. Tu mirkčioji nelabai tikėdama, kad tai tiesa, nes gal tu tikrai nebegyva. Pamažu pajudini ranką, koją, patikrini, ar dar gali, o paskui... ei! Tu nemirusi! Su palengvėjimu pašoki ant kojų, čiumpi šautuvą ir ir vėl gyva bėgi kariauti toliau.

Štai kaip aš jaučiausi, tik nemačiau jokio dangaus, vien neryškius pailgų šviestuvų kontūrus pro tankų vilnonį audinį. Tualete ir koridoriuje buvo tylu. Plytelės tebebuvo šaltos, ir aš jaučiau po užpakaliu lipnų kraują. Pamažu atsisėdau ir ėmiau tampyti mazgą virš galvos, kol virvė atsipalaidavo ir paleido sijoną. Dantimis atmazgiau surištus riešus. Man juos gėlė, kaip ir įspirtą šoną, bet šiaip viskas buvo gerai. Susidrėkinusi tualetinio popieriaus nuėjau į kabiną apsišluostyti, paskui sėdau į traukinį ir parvažiavau namo.

Tą vakarą jie įdėjo vaizdo įrašą į internetą. Vienas iš klasiokų atsiuntė nuorodą. Kentajų kamerų nufilmuotas vaizdas buvo prastas, grūdėtas ir virpantis, veidą įžiūrėti irgi buvo ne taip paprasta, ir už tai buvau dėkinga, bet pats įrašas išėjo siaubingai ryškus. Su tuo ant galvos ir rankų užrištu sijonu ir plikomis timpčiojančiomis kojomis atrodžiau kaip koks priešistorinis kalmaras, kuris tamposi ir purškia iš maišelio rašalą beviltiškai mėgindamas atbaidyti plėšrūnus. Šalia vaizdo įrašo buvo nuoroda į buruseros fetišų[156] svetainę, kurioje hentajai galėjo statyti už mano sukruvintas kelnaites. Aukcionas turėjo trukti savaitę ir statymai augo sparčiai, bet šį kartą didėjantys skaičiai neteikė man pasitenkinimo. Išjungiau kompiuterį, dėl viso pikto ištrynusi puslapį iš atminties, jeigu tėtis kartais pasidomėtų.

Mes vis dar turėjome tik vieną kompiuterį, tad dalinausi juo su tėčiu. Gana ilgai jis visai nesinaudodavo internetu, bet kai jį apsėdo ta krintančio žmogeliuko manija, iš interneto beveik neišlįsdavo. O kai Jungtinės Valstijos įsiveržė į Afganistaną, išvis buvo galas. Jis nustūmė į šalį savo filosofus ir origamio vabalus ir kiaurą dieną sekdavo karo veiksmus, sudarydamas man nepatogumų, nes aš turėjau sekti tą itin keblų buruseros reikalą ir nenorėjau, kad jis

156 *Burusera* (ブルセラ) – moksleivių mergaičių uniformos fetišas; pažod. *buru* (iš angl. sutr. *bloomer*, čia „kelnaitės“) + *sera* (iš angl. sutr. *sailor*, čia „jūreiviška palaidinė“).

šnipinėtų mane, stebinčią savo kelnaičių kainos kilimą. Būdavo, sėdžiu kaip ant adatų. O jis slankioja aplinkui man už nugaros laukdamas savo eilės, kol galiausiai tenka prašyti jo pasitraukti, kad turėčiau nors kiek privatumo. Bet net ir tada jis kaišioja galvą iš miegamojo kas penkias minutes.

– Tiesiog pasakyk man, kada baigsi, gerai? – sako, ir aš pagaliau pasiduodu ir užleidžiu jam vietą, o jau tada jis užgula kompą visai dienai. Kai mama klausia, ką jis ten veikia, meluoja, kad ieško darbo. Ji tik sučiaupia lūpas, kad koks aštresnis žodis neišsprūstų. Netiki juo, kaip ir aš, nes mes abi tikrinome jo paieškų istoriją ir matėme, kur jis būna užstrigęs. Puslapiai apie ginklų technologijas. Karo tinklapiai. Karo fanų svetainės. Al Džazyra. Raketų filmuota medžiaga, primenanti žaidimus su šaudymu, jeigu vaizdas nebūtų toks neryškus ir tamsus. Bombų sprogimai. Griūvantys pastatai. Smurtas. Lavonai.

2.

Suradau jį aš. Po atsitikimo su kelnaitėmis, kol vyko aukcionas, aš į mokyklą nebevaikščiojau. Apsivilkusi uniformą kasryt eidavau į interneto kavinę, ten persirengdavau ir tupėdavau kavinėje sekdama statymus ir skaitydama mangas, jei oras būdavo prastas, arba važiuodavau į miestą pažiopsoti į parduotuvių vitrinas. Paskui vėl apsivilkdavau uniformą ir vakarienės grįždavau namo.

Dienos darėsi vis šaltesnės, ir ginkmedžių lapai gatvėse pradėjo gelsti. Nuolat lijo, lietus plėšė lapus nuo šakų, ir jie gulėjo prilipę ant juodo šlapio asfalto kaip mažos paauksuotos vėduoklytės. Ginkmedžiai primena Džiko, ir man visada liūdna žiūrėti, kaip žmonių batai mina ir traiško lapus ir riešutus – tada jie atrodo ir smirda kaip šunų kakai ar vėmalai.

Tą dieną, kai turėjo baigtis aukcionas, aš ir pati nežinojau, ar mano nervai nebelaiko, ar apima neviltis, kad kažkoks šlykštus hentajus netrukus kaifuos su mano kelnaitėmis. Tai buvo anaiptol ne malonus, o sunkus, slegiantis ir košmariškas jausmas, todėl nuėjau į tą rankdarbių krautuvėlę Haradžiuku rajone pakelti sau ūpo. Ir gerai padariau, nes kaip tik tada suradau savo gražųjį *À la recherche du temps perdu* dienoraštį, ir atsimenu, kad grįždama namo buvau linksma, tipo, dabar, kai turiu slaptą dienoraštį, nieko blogo neatsitiks.

Bet kai tiktai atsirakinau duris ir įėjau, mano optimizmas išgaravo. Iš kvapo pajutau, kad kažkas negerai. Visas butas dvokė pūvančiais ginkmedžio lapais. Kaip mūsų skersgatvis šeštadienio rytą po to, kai girti barų merginų klientai permiega pas jas naktį. Tvyrojo šiukšlių ir vėmalų kvapas.

Nusiaviau ir įžengiau į kambarį.

– *Tadaima*, – šūktelėjau. Aš jau minėjau žodį *tadaima*? *Tadaima* reiškia „ką tik“ ir taip sakoma, kai pareini į namus. Ką tik. Štai ir aš.

Tėtis neatsakė, nes ką tik buvo išėjęs. Jo nebuvo svetainėje. Pirmasis *Didžiųjų Vakarų filosofijos protų* tomas gulėjo ant stalo, televizorius išjungtas. Tas man ypač krito į akį, nes jis visada laikydavo įjungęs CNN arba BBC, kad girdėtų paskutines karščiausias naujienas apie karą. Bet ekranas buvo juodas, o kambaryje tylu. Miegamajame jo irgi nebuvo.

Radau jį tualete. Jis gulėjo ant grindų veidu į vėmalų balą, ir aš norėčiau parašyti, kaip šokau jam padėti, bet negaliu. Vos atidariau duris, pamačiau jį ir žiaugtelėjau nuo kvapo, o tada atsivėrė ta didžiulė tuščia erdvė laike, ir viskas nuščiuvo ir apmirė. Turbūt leptelėjau: „Oi, atsiprašau“ ar panašią nesąmonę, paskui atatupsta išėjau ir uždariau duris.

Kurį laiką stovėjau spoksodama į duris. Lyg būčiau užklupusi jį ant klozeto besituštinantį ir pamačiusi jo penį ar dar ką. Negaliu paaiškinti. Tai, kaip jis tenai gulėjo, atrodė taip intymu ir asmeniška, ir aš tiesiog žinojau, kad jis nenorėtų, jog matyčiau jį tokį, todėl atbulomis grįžau į prieškambarį, įsirėmiau į sieną ir nejučia nuslydau ant grindų.

– Tėti! – pašaukiau, bet mano balsas nuskambėjo kaip visai kito žmogaus, gyvenančio labai toli. – Tėti!

Jis neatsakė. Ant kaklo turėjau pasikabinusi kentajų, tad surinkau 911. Bet paskui prisiminiau, kad Japonijoje pagalbos telefono numeris yra 119, taigi paskambinau juo ir sėdėjau tenai tol, kol atvažiavo greitoji pagalba. Paramedikai užkėlė jį ant neštuvų ir išnešė. Aš paklausiau, ar mano tėtis miręs, ir jie atsakė, kad ne. Paklausiau, ar jis atsigaus, bet jie neatsakė. Kartu važiuoti neleido. Norėjo iškviesti policininką, kad pabūtų su manim, kol pareis mama, bet pasakiau, kad man beveik šešiolika ir kad aš pratusi būti viena. Bute iš tiesų pasidarė tylu, kai jie išvažiavo. Aš vis žiūrėjau į kortelę rankoje. Paramedikai buvo užrašę ligoninės pavadinimą, bet nežinojau, kaip tenai nuvažiuoti traukiniu. Paskambinau mamai, bet išgirdau jos balso pašto atsakiklį, todėl pamėginau palikti žinutę.

– Čia aš.

Nemėgstu kalbėti su automatais, todėl nuspaudžiau ir ėmiau rinkti tekstą.

„Tėtis apsivėmė ir neteko sąmonės. Jis N ligoninėje, T skyriuje."

Ką aš dar galėjau parašyti?

Mane troškino. Nuėjau prie šaldytuvo įsipilti pieno, bet tėčio vėmalų kvapas susimaišė su pieno skoniu ir teko išpilti pieną į kriauklę. Ant plieno paviršiaus susidarė balta balutė, paskui jinai

nutekėjo ir liko tik blyški plėvelė. Atsukau čiaupus norėdama ją nuplauti, paskui išskalavau stiklinę ir iššluosčiau kriauklę. Pagalvojau, jeigu jau taip, reikėtų išvalyti tėčio vėmalus, taigi atsinešiau iš balkono kibirą ir šepetį. Kvapas tebebuvo toks dusinantis, kad užsirišau nosį ir burną rankšluosčiu ir nuėjau į tualetą.

Vėmalų pliurzė buvo skaidri, bet kažkodėl gelsva su kažkokiais aptirpusiais baltais gumuliukais, panašiais į karameles. Vienas iš paramedikų taip pat atkreipė į juos dėmesį. Jis užsimovė gumines pirštines ir, pasėmęs nemažą jų krūvelę semtuvėliu iš savo lagamino, supylė į mėgintuvėlį su kamšteliu.

– Ar tavo tėtis vartoja kokius vaistus? – paklausė jis.

Aš nežinojau. Kiti paramedikai tuo metu manevravo su tėčiu ant neštuvų siaurame koridoriuje. Žmogus greitomis apžiūrėjo grindis aplink klozetą, paskui šiukšlių dėžę.

– Ar žinai, kur jis laiko savo vaistus? – paklausė.

Nenorėjau, kad tėčiui būtų nemalonumų, todėl nieko nepasakiau.

– Tai svarbu, – pasakė paramedikas.

Aš parodžiau spintelę su vaistinėle, ir jis ją atidarė, bet tenai nieko nebuvo, tik įprastinis šlamštas: aspirinas, pleistrai, kažkokie liuosinamieji, tepalas nuo hemorojaus ir mamos priemonės plaukams.

Kiti medikai jau vežė tėtį pro duris.

– Kur miegamasis?

Nuvedžiau jį per prieškambarį. Užuolaidos buvo nuleistos, ir kambaryje buvo gana tamsu. Vienintelis šviesos šaltinis buvo monitorius, mano ekrano užsklanda su „Hello Kitty“ buvo nudažiusi viską rausvai. Rausvas futonas gulėjo ant grindų gražiai išskleistas, tarsi kas būtų ant jo ką tik atsigulęs miegoti, o paskui vėl atsikėlęs išjungti šviesos. Prie rausvos pagalvėlės stovėjo pustuštė stiklinė vandens ir tuščias vaistų buteliukas. Paramedikas įsimetė

buteliuką į kitą maišelį ir nuskubėjo prie durų. Atsisuko, padavė man kortelę ir įdėmiai į mane pasižiūrėjo.

– Kaip jautiesi?

– Gerai, – atsakiau tarsi nesavu balsu. Bandžiau jam nusišypsoti, bet jis jau buvo už durų ir tekinas bėgo koridoriumi.

Bala vonioje apdžiūvo. Sugrįžusi į virtuvę, išsitraukiau iš šiukšlių dėžės tuščią pakelį nuo gvajavų sulčių ir, išardžiusi jį žirklėmis, smailiu kartono galu nugramdžiau nuo grindų pliurzę ir nuleidau į klozetą. Buvau prisižiūrėjusi per teliką kriminalinių laidų ir žinojau, kad naikinu įkalčius, bet man įkalčių nereikėjo. Aš žinojau, kas atsitiko, ir žinojau, kad visiems bus geriau, jeigu mes apsimesime, jog tai buvo nelaimingas atsitikimas. Kvailas tėtis. Išsiblaškęs tėtis. Nelaimėlis tėtis. Paskui pagalvojau apie kitką.

Sukišau pakelį nuo gvajavų sulčių į plastikinį maišą ir išėjau į gatvę išmesti į konteinerį. Grįžusi atgal užsirakinau. Pirmasis *Didžiųjų Vakarų filosofijos protų* tomas gulėjo ant stalo, bet jis jau kažin kada buvo baigęs skaityti senovės graikus, ir aš supratau, kad kažkas negerai. Tada radau raštelį ant mano laiškinio popieriaus „Gloomy Bear", kuris, gražiai triskart perlenktas, buvo įkištas į skyrių „Sokrato mirtis". Aš ištraukiau jį. Ant jo nebuvo užrašyta jokio vardo, ir man pasidarė įdomu, ar jis tikėjosi, kad jį surasiu aš, ar kad mama, o gal parašė jį pats sau. Nenorėjau to laiško tuoj pat skaityti, todėl sulanksčiau ir įsikišau į mokyklinio švarko kišenę.

Aš pagalvojau štai ką. Jeigu perskaitysiu tą raštelį, o jis jau bus miręs, tai žinosiu, kad šį kartą jo ketinimai buvo rimti ir jis tikrai buvo pasiryžęs mirti, ir aš būsiu kalta, kad šiurkščiai ir negailestingai su juo elgiausi. O jeigu jis dar nemiręs, tai perskaičiusi raštelį galiu jį nužudyti ir vėl būsiu kalta.

Logikos čia nebuvo jokios, bet tuo metu aš taip mąsčiau ir žinojau: kad ir ką daryčiau, vis tiek jausiuosi šlykščiai. Aš vis dar

buvau su mokykline uniforma. Nuėjusi į miegamąjį persivilkau džinsais ir sportiniu nertiniu, o raštelį perdėjau į nertinio kišenę ir nuėjau į tualetą užbaigti darbo. Du šlykštūs atsitikimai tualete per vieną savaitę. Keista.

Mama paskambino iš įstaigos. Jai buvo susirinkimas. Ji privertė mane papasakoti viską, kaip buvo ir ką aš mačiau, paskui liepė perskaityti iš kortelės ligoninės pavadinimą, adresą ir telefono numerį. Tada paklausė, ar galiu pabūti viena.

– Žinoma, – atsakiau.

– Ar tu alkana? – paklausė ji. – Ar tėtis tau ką nors paliko?

– Aš nenoriu valgyti. – Turbūt aš daugiau niekada nebevalgysiu.

– Paskambinsiu tau iš ligoninės. Lauk manęs. Niekur neišeik.

– Mama...

– Ką?

Norėjau pasakyti jai apie raštelį, bet nežinojau, ar reikia.

– Kas, Nao? – Jos balsas buvo įsitempęs. Ji skubėjo.

– Nieko.

Ji išjungė telefoną. Išsitraukiau iš kišenės raštelį. Gal aš apsirikau. Jis niekam neadresuotas, gal visai ir ne raštelis. Išskleidžiau jį. Jame buvo du sakiniai, parašyti maniakiška tėčio rašysena. Pirmasis toks:

Tik pats sau atrodysiu juokingas kabindamasis į gyvenimą, kai jis jau nieko nebegali man pasiūlyti.

Aš atpažinau tą sakinį. Sokratas jį pasakė savo bičiuliui Kritonui prieš išgerdamas maudos nuodų. Kritonas vilkino laiką, mėgindamas nors kiek sulaikyti Sokratą. Tipo: „Kur taip skubėti? Turime marias laiko. Kodėl nepasėdėjus su draugais prie pietų stalo ir neišgėrus vienos kitos taurės vyno?“ O Sokratas: „Liaukis. Nenoriu jaustis

kaip kvailys. Užbaikim visa tai", ir užbaigė. Tėčiui baisiai patiko ta istorija, ir vieną dieną jis man ją papasakojo. Jis išvedė teoriją, kad jinai iliustruoja vakarietišką mąstymą, bet aš nesupratau kaip. Tik prisimenu, kad žodį „Kritonas" jis tarė kaip „Kurito" ir man patiko jo skambesys. Kaip lūžtantis krekeris arba žiogų svirpimas žolėje.

Po pirmuoju sakiniu buvo antras.

Tik kitiems atrodysiu juokingas kabindamasis į gyvenimą, kai jau nieko negaliu jam pasiūlyti.

Staiga man šovė siaubinga mintis. Aš sugrįžau į miegamąjį. „Hello Kitty" rausvai švietė iš ekrano užsklandos, bet kai aš pažadinau kompiuterį ir „Hello Kitty" dingo, iš ekrano į mane žvelgė hentajų buruseros puslapis, kuriame buvo pardavinėjamos mano kelnaitės. Aš užmiršau ištrinti iš tinklo paieškų adresus. Greičiausiai jis pamatė. Aukcionas buvo pasibaigęs. Laimėjo kažkoks Lolicom73. Peržiūrėjau statymų istoriją. Vienu metu statymų kreivė buvo pasiekusi aukščiausią tašką, o paskui išsilygino, bet paskutinę valandą išlindo naujas dalyvis, C. imperator, ir prasidėjo nauji ir vis didesni statymai, bet likus dviem sekundėms iki pabaigos Lolicom73 viršijo paskutinį C. imperator statymą.

Lolicom73 tapo laimingu mano kelnaičių savininku. C. imperator prakišo. Nuėjusi į vonią pasilenkiau prie tualeto ir išsivėmiau, tačiau aš bent jau gražiai pataikiau į skylę.

Tada sugrįžau į svetainę. Raštelis tebegulėjo ant knygos, kur buvau jį palikusi. Paėmiau ir suglamžiusi kumštyje sviedžiau per kambarį, bet jis atsitrenkė į sofą ir nukrito ant kilimo. Norėjau, kad tai būtų akmuo arba bomba. Norėjau išdaužti didžiulę skylę mūsų svetainėje arba susprogdinti visą sušiktą namą. Bet aš neturėjau bombos, todėl pasiėmiau pirmąjį *Didžiųjų Vakarų filosofijos protų* tomą ir mečiau į balkono duris. Jis buvo sunkus, bet stiklas

tvirtas, ir atšokusi nuo jo knyga šleptelėjo viršeliu ant grindų. Tai mane dabar labiau įsiutino, ir aš vėl ją pačiupusi mečiau dar kartą, tik dabar jau atstūmusi balkono duris. Žiūrėdama, kaip senovės graikai skrieja per balkono turėklus, kaip puslapiai plazda nelyginant pūkinės paskutinio archeopterikso plunksnos, pajutau begalinį palengvėjimą, Klausiausi skaičiuodama akimirkas, kol pasigirs tylus dunkstelėjimas.

– Ei!

Aš apmiriau. Balsas atsklido iš apačios.

– Ei! – Nesislėpk, aš žinau, kad tu tenai!

Tai buvo merginos balsas ir neatrodė labai piktas, todėl įžengiau į balkoną ir persisvėrusi per turėklus pasižiūrėjau. Į mane žvelgė mielas apvalus veidelis. Tai buvo kaimynystėje gyvenanti baro mergina. Prisiminiau ją mačiusi pirtyje. Ji niekada nešykštėdavo man šypsenos, ir dabar mane pažino.

– O, tai tu, – pasakė ji laikydama knygą rankoje. – Tu ją išmetei?

Neatrodė, kad ji būtų nukentėjusi, todėl linktelėjau.

– Būk atsargesnė, – pasakė, lyg nieko ypatingo nebūtų atsitikę. – Galėjai žmogų užmušti.

– Atsiprašau, – sulemenau. Mano balsas vis dar manęs neklausė, ir aš nebuvau tikra, ar ji mane išgirdo.

– Paliksiu ją čia, gerai? – Ir ji padėjo knygą ant neaukštos betoninės sienelės, skiriančios pastatą nuo šaligatvio. – Verčiau nulipk ir pasiimk, nes kas nors gali nusinešti. – Paskui pasižiūrėjo į pavadinimą. – O gal ir ne. Gerai, palieku čia, girdi?

– Ačiū, – sušnibždėjau, bet ji jau pasuko už kampo ir dingo iš akių.

Ligoninėje tėčiui išplovė skrandį, jeigu ten kartais būtų likę kokių tablečių, ir jis vis dėlto nenumirė, ir iš esmės jam tai ir negrėsė.

Grįžusi iš ligoninės, mama pasakė, kad tėtis atsigaus. Apie raštelį Sokrato skyriuje nutylėjau.

Kai tėtį paleido, mes visi susėdome svetainėje, pasiruošę dar vienam atviram pokalbiui arba, kitaip tariant, šeimyninei apklausai. Tėtis kalbėjo vienodu balsu, lyg būtų iškalęs savo replikas, kuriomis netikėjo. Atsiprašė manęs. Pasakė, jog tai įvykę per klaidą, jis jautęsis toks pavargęs, bet negalėjęs užmigti. Užmiršęs, kiek tablečių jau buvo išgėręs. Daugiau to nebūsią. Apie aukcioną neužsiminė.

Mama įdėmiai stebėjo spektaklį, ir kai jis priartėjo prie pabaigos, jos balse atslūgo įtampa.

– Žinoma, tai buvo nelaimingas atsitikimas, – pasakė ji kreipdamasi į mane. – Mes tai žinojome, ar ne, Nao?

Paskui vėl pasisuko į tėtį ir ėmė jį barti:

– Bet koks tu nerimtas, tėtuši! Kaip galima būti tokiam išsiblaškiusiam! Nuo šiol mudvi su Nao saugosim tavo vaistus, ir jeigu reikės tabletės, turėsi paprašyti. Ar ne taip, Nao?

Manęs į tai nevelk, pagalvojau, bet ėmiausi pešioti suskilusius plaukų galiukus ir linktelėjau. Negalėjau žiūrėti nė į vieną iš jų. Po apklausos mama nuėjo miegoti. Aš padaviau tėčiui trigubai perlenktą savo laiškinio popieriaus „Gloomy Bear" lapą, kuris atrodė toks pat kaip Sokrato laiškelis. Tėtis išblyško ir tik žiopčiojo kaip dūstanti žuvis.

– Tu verčiau perskaityk, – pasakiau.

Jis išlankstė lapą ir perskaitė. Ten buvo du sakiniai. Perskaitęs juos, jis linktelėjo ir vėl sulankstė lapą.

– Taip, – pasakė, – tu teisi.

Štai kokie buvo mano sakiniai:

Tavo dėdė pirmasis Harukis nebūtų taip susimovęs jau kelintą kartą.

O štai antras:

Jeigu nori ką nors padaryti, daryk iki galo.

Kartais reikia sakyti tai, ką galvoji.

Tą naktį, kai tėvai pagaliau užmigo, aš nutykinau į vonią pasiėmusi žirkles ir elektrinį skustuvą, kurį mama buvo nupirkusi tėčiui, kai jis dar rūpinosi savo išvaizda, asmenine higiena, įsidarbinimu ir panašiai. Šaltoje vonios šviesoje kuokštais nusikirpau plaukus. Ilgokai užtrukau, kol nukirpau juos tiek, kad galėčiau nuskusti. Įkišau laidą į rozetę ir įjungiau mašinėlę. Pakilo baisus triukšmas! Mikliai išjungusi suklusau, bet iš miegamojo nesigirdėjo jokių garsų, taigi uždariau duris ir suvyniojau mašinėlę į rankšluostį, kad prislopinčiau varikliuko burzgimą. Baigusi skustis, surinkau visus ilgus savo plaukus į popierinį maišelį ir išmečiau į šiukšliadėžę, paskui iššluosčiau kriauklę tualetiniu popieriumi. Užsidėjusi gobtuvą ant plikos galvos nucipenau prie savo futono ir susirangiau ant jo. Buvo taip keista, kad aš be perstojo čiupinėjau galvą.

Likusią nakties dalį praktikavau dzadzeną po antklode, o kai tik prašvito, apsirengiau ir išėjau iš namų. Nertinį su gobtuvu buvau apsivilkusi po mokykliniu švarku ir nors tai totaliai prieštarauja taisyklėms, man juk reikėjo paslėpti pliką galvą. Buvo dar taip anksti, kad nusprendžiau nusipirkti kavos iš automato ir pasėdėti ant akmeninio suolelio šventyklos kieme, kad greičiau prabėgtų laikas. Atėjo vienuolis grėbliuoti žvyro. Jis pakėlė akis ir pamatė mane. Gal suprato, kas dedasi po mano gobtuvu, nes tarp mūsų perbėgo kažkokia srovė ir jis man nusilenkė. Aš pasidėjau savo kavos skardinę ant suolelio, nusismaukiau gobtuvą ir taip pat jam nusilenkiau, kaip dera tikrai budistei, susidėjusi delnus, gražiai ir žemai, kaip mane mokė Džiko. Kai pakėliau galvą,

pamačiau, kad jis nustojo grėbliavęs ir atsako man taip pat deramai nusilenkdamas. Man pasidarė gera, kaip tik todėl man taip patinka vienuoliai ir vienuolės. Jie su kiekvienu žmogumi moka būti mandagūs, netgi su tokiu, kuris apsišikęs iki ausų.

Aš palaukiau iki paskutinio skambučio, paskui tekina pasileidau į mokyklą. Žaidimų aikštelėje nieko nebebuvo. Tyliai kaip vaiduoklis perskriejau tuščiais koridoriais iki savo klasės durų. Kadangi kiaurai pereiti sienų dar nemokėjau, tiesiog atplėšiau duris. Mokytojas jau buvo įpusėjęs patikrinimą, bet aš neatsiprašiau už pavėlavimą. Kažkas iš Reiko gaujos ėmė kikenti pamatęs mane, ir aš nugirdau žodžius „aukcionas", „kelnaitės" ir „pelnas". Supratau, kad visi klasėje žino apie kelnaičių incidentą ir visas tas dienas sekė pirkimą. Tai buvo visos klasės projektas.

Bet aš nekreipiau dėmesio į šnabždesius ir nužygiavau į savo vietą. Gal gobtuvas po švarku buvo jiems signalas, kad kažkas ne taip, gal mano tiesi laikysena, kaip žengiančio į mūšį kareivio, o gal mano supapavos energija juos apkerėjo ir atėmė žadą. Vienas po kito jie užsičiaupė. Priėjusi prie suolo nesisėdau, bet užlipau ant jo, paskui ant stalo ir stovėjau taip, aukšta ir išsitempusi. Tada, visiems į mane spoksant, nusitraukiau gobtuvą.

Visa klasė aiktelėjo, ir man per nugarą nubėgo šiurpuliukai. Mano plikos ir blizgančios galvos supapava perskrodė klasę ir nušvietė visą pasaulį tarytum didžiulė lempa – spindulys, prasismelkiantis į kiekvieną tamsų žemės plyšį ir akinantis priešus. Įsirėmusi kumščiais į šonus žiūrėjau, kaip jie tirta, dangstosi delnais akis nuo nepakeliamos šviesos. Kai išsižiojau, iš mano burnos išsiveržė šaižus kaip erelio riksmas, drebindamas žemę ir pasiekdamas kiekvieną visatos kampelį. Mačiau, kaip klasiokai užsidengia ausis ir kraujas sunkiasi jiems iš tarpupirščių sprogus ausų būgneliams.

O paskui aš lioviausi. Kodėl? Nes man jų pagailo. Nulipau nuo suolo ir atsistojau priešais klasę. Pasisukau veidu į mokytoją

ir susidėjusi rankas nusilenkiau, paskui atsigręžiau į klasiokus ir jiems taip pat nusilenkiau, gražiai ir iš juosmens, o tada išėjau iš klasės. Dabar jau buvo galima išeiti, ir man net buvo šiek tiek liūdna, nes aš žinojau, kad nebegrįšiu.

3.

Tėtis taip gerai išmoko manęs nematyti, kad tą dieną, kai nusiskutusi galvą ir išguldžiusi klasiokus savo fantastiška supapava parėjau namo, vis laukiau, ar jis pastebės, kad aš be plaukų, bet jis taip ir nepastebėjo. Mama, žinoma, pamatė iškart. Įžengusi vakare pro duris ir pamačiusi gobtuvą, ji iškart supsichavo ir ėmė spirti paaiškinti, kas atsitiko. Apie kelnaičių incidentą jai nepasakojau, tiesiog pranešiau, kad metu mokyklą ir išeinu iš namų į vienuolyną. Aš kalbėjau pusiau rimtai. Iš dalies ir norėjau taip padaryti, važiuoti į senolės Džiko šventyklą ir visam gyvenimui atsiduoti dzadzenui, tvarkymuisi ir konservavimui.

Jokiais būdais, pasakė mama. Aš dar esanti per maža palikti namus. Ir pirmiausia turiu pabaigti aukštesniąją mokyklą. Tai buvo jos klaida. Verčiau jau būtų leidusi, nes mes tris dienas kariavome ir pagaliau susitarėme, kad aš bent jau išlaikysiu stojamuosius, kurių laikas artėjo. Man buvo vis vien, nes žinojau, kad nieko gero iš to nebus, bet pažadėjau jai pamėginti ir jinai bent jau atsikniso nuo manęs.

Tą pačią savaitę viešojoje pirtyje sutikau tą baro merginą, kurios vos nepritrėškiau „Didžiaisiais Vakarų filosofijos protais“, ir ji iškart mane pažino, nors buvau be plaukų. Bet, užuot nusisukusi, kaip darydavo dauguma žmonių, prisimerkė ir apžiūrėjusi mane galiausiai linktelėjo.

– Žavinga, – pasakė ji. – Graži forma. Tavo daili galva.

Mes sėdėjome vonioje pasinėrusios į vandenį iki kaklo. Aprasojusiame veidrodyje mačiau savo lygutėlę baltą kaukolę, kyšančią iš garuojančio vandens kaip virtas kiaušinis.

– Grožis man dzin, – pareiškiau. – Aš superherojė. Superherojėms grožio nereikia.

Ji patraukė pečiais.

– Žinai, aš neišmanau apie superherojes. Bet juk tai netrukdo, ar ne? Būti šiek tiek dailesnei už kitas?

Turbūt ne, pagalvojau.

– Mano mama psichuoja, – pasakiau jai. – Nori nupirkti peruką.

Ji linktelėjo ir ištiesusi savo gražią ranką žiūrėjo, kaip vanduo varva nuo grakščių jos pirštų.

– Gerai, – pasakė. – Aš tave nusivesiu. Žinau vieną gerą vietelę.

Lyg aš būčiau jos ko nors prašiusi.

Ji pasakė, kad jos vardas Babetė, nebūdingas Japonijai. Babetė ne visada buvo Babetė. Anksčiau ji buvo Kaori, tada, kai dirbo Asakusos klube baro mergina, bet ją iš ten išmetė, kai ji permiegojo su baro šeimininkės vaikinu. Klubų gyvenimas jau vis tiek jai įsipykęs, pasakė jinai. Klientai apsiseilėję mulkiai. Ji pasivadino Babete ir įsitaisė dirbti į „Dailiąją Fifi prijuostę", tenai buvo labai linksma ir gera, kol ta vieta dar buvo smagi ir neištuštėjusi.

Didžiausia Babetės aistra – animės herojų kostiumai, o būdama Fifi ji gali vilkėti žavingą pūstą sijonėlį, prijuostę, kojinaites ir nėrinius. Apsirengusi eiti į darbą, ji atrodo kaip prašmatnus pyragaitis, papuoštas marcipaninėmis gėlytėmis, blizgučiais ir cukrinėmis širdelėmis, – tokia saldi ir skani, kad norisi tučtuojau suvalgyti, bet neapsigaukite. Babetė anaiptol ne gardus kąsnelis.

Kadangi į mokyklą nebevaikščiojau, dieną neturėdavau ką veikti, todėl susitarėme susitikti ir kartu nuvarėme į Akibą.

– Man patinka būti su tavim, – pasakė ji. – Žmonės į mus žiūri. Reikėtų tave gražiai aprengti. Tu atrodytum labai *šibui*[157] su gražiais drabužiais ir ta savo nepakartojama plika galva. Gal tau reikėtų apsirengti kaip vienuolei. Arba ne, palauk, geriau kaip prisukamam lėliukui! Su nėriniuota kepuraite tu atrodysi kaip tikras plikas žaislinis lėliukas. Jėga!

– Tu lyg ir žadėjai rasti man peruką, – priminiau, bet širdyje buvau patenkinta.

Akihabara reiškia Rudeninių lapų laukas, bet visi laukai ir lapai buvo užstatyti elektronikos parduotuvėmis ir šiais laikais šitą vietą žmonės vadina Akiba arba Elektros miestu. Iki tol nebuvau čia buvusi. Maniau, kad čia lankosi tokie pakvaišę dėl mangų otakų ir lūzerių tipai kaip mano tėtušis, norėdami parduoti savo kompiuterių įrangą, kai jiems baigiasi pinigai, bet kaip aš klydau! Akiba – laukinė ir keista, bet fantastiška vieta. Eini tais siaurais skersgatviais ir gatvelėmis ir visur aplinkui krautuvėlės ir prekystaliai, užversti sisteminėmis plokštėmis, DVD, transformatoriais, programine žaidimų įranga, fetišistų inventoriumi, mangų figūrėlėmis, pripučiamomis sekso lėlėmis ir krepšiais, prigrūstais elektronikos prekių, perukų, kambarinių kostiumų ir mokyklinių mergaitiškų sportinių kelnaičių. Kur pažvelgsi – visur spalvingi animės plakatai arba milžiniški transparantai, kabantys nuo pastatų viršaus su didžiulėmis *moe*[158] mergaitėmis apvaliomis kaip vaikiški baseinai žėrinčiomis akimis ir milžiniškais vešliais papais, virstančiais lauk iš jų galaktinių superherojų kostiumų, o iš žaidimų pasažų sklinda nesiliaujantys dzingt! dzingt! dzingt!, iš

157 Šibui (渋い) – kietas, prašmatnus.

158 *Moe* (萌え) – sprogstanti, besiskleidžianti. Slengas, reiškiantis žavią, pritrenkiančią mangos tipo mergaitę.

pačinko salių – din! din! din!, ir garsiakalbiai skelbia žaibiškus trumpalaikius išpardavimus, o mažos prancūzų kambarinės gatvėse garsiai kviečia pro šalį einančius vaikinus otakus. Nei tau laukų, nei rudens lapų.

Babetė vedėsi mane per minią laikydama už rankos, kad į ką nors neužsižiūrėčiau ir nepasimesčiau. Jaučiausi kaip paplaukusi turistė, nelyginant amerikietė atvipusia lūpa, ir todėl prisiminiau Keilą. Šimtą metų nebuvau jos prisiminusi ir staiga panūdau, kad Keila dabar išnirtų Akibos Elektros mieste, kad jos Silicio slėnio protelį ištiktų šokas. Šitas Tokijo rajonas man žiauriai patiko, ir aš nekantravau nusipirkti peruką – tuo metu norėjau ilgų supertiesių ir rausvų plaukų kaip Anemonės iš „Eureka 7" – ir gal kokį nors šarmingą kostiumėlį, kad įsipaišyčiau į aplinką, – ir kaip tik tą akimirką ėjome pro krautuvėlę, prekiaujančią DVD, kur visa vitrina buvo prigrūsta plokščiųjų televizorių. Iš garsiakalbių trenkė žvanganti kovinė muzika. Televizorių ekranuose sproginėjo fejerverkai ir išniro užrašas: VABZDŽIAI GLADIATORIAI! Paskui pranešėjas sustaugė: „Dabar tiesiasparnis kausis su maldininku!"

Stabtelėjome pasižiūrėti, kaip pabaisiškas svirplys stumia blyškiai žalią maldininką į stiklinio terariumo kampą. Tai buvo rodoma visuose ekranuose, ir vaizdo įrašas perteikė menkiausias smulkmenas. „Pažvelkite į šiuos galingus geležinius žandikaulius, kaip jie traiško maldininko akį! Kaip trina į miltus permatomus jo sparnelius!"

Kova baigėsi tuomet, kai svirplys nutraukė maldininkui galvą.

„Mūšį laimėjo... tiesiasparnis! O dabar į kovą stoja elniavabalis ir geltonasis skorpionas!"

Blyškus skorpionas žnyplėmis pakėlė elniavabalį į orą. Vabalas pasistojo piestu ir krito aukštielninkas atkišdamas pilvą. Nariuota skorpiono uodega išsilenkė virš jo pasiruošusi suleisti

nuodus. „*Sasu! Sasu!*[159] Geltonasis skorpionas gelia!“ Elniavabalis sudrebėjo. Mažame tuščiame terariume jam nebuvo kur slėptis. Plonos jo kojelės mataravo ir daužėsi ore, paskui nustojo. „Atrodo, kad elniavabalis pralaimėjo, taip, jis jau dvesia, dvesia, jis... NEGYVAS!“

Ekrane nušvito ryškios neoninės raidės. „Laimėjo geltonasis skorpionas!“

Aš pravirkau.

Nejuokauju. Iki tol niekada nebuvau apsiverkusi – nei kai praradome visus pinigus, nei kai palikome savo nuostabų gyvenimą Saniveilyje ir persikraustėme į tą skylę Japonijoje, nei dėl savo išprotėjusios motinos, nei dėl savižudžio tėvo, nei dėl manęs išsižadėjusios geriausios draugės, netgi dėl visos tos mėnesių mėnesius trukusios idžimės. Aš niekada neverkiau. Bet nežinia kodėl, žiūrėdama į tuos debiliškus vienas kitą į gabalus draskančius vabalus, neištvėriau. Siaubas, bet, žinoma, vabalai čia niekuo dėti. Verkiau dėl žmonių, kuriems buvo linksma į tai žiūrėti.

Susiriečiau prie to namo apglėbusi save rankomis ir verkiau. Babetė stovėjo šalia sargyboje čiupinėdama savo prijuostės nėrinius ir plekšnodama per mano pliką galvą, lyg būtų rinkusis melioną ar mokiusis gamų. Galvos viduje jos pirštų baksnojimas aidėjo kaip lietaus lašai, barbenantys į kaukolę. Po kurio laiko ji užsidegė cigaretę ir užsirūkė, o kai sutrypė nuorūką savo šešiacoliu batelių su platforma kulniuku, aš jau buvau aprimusi.

– Atleisk, – pasakiau.

– Niekis, – atsakė ji. Ji apžiūrėjo mano veidą ir ėmė raustis rankinėje. – Tu, tipo, kraustaisi iš proto dėl vabalų?

– Nepasakyčiau. Mano tėtis kraustosi. Jis lanksto juos iš popieriaus. Tai vienas iš jo hobių.

159 Sasu (刺す) – gelti.

– Keista, – pasakė ji, išsitraukusi nosinaitę ir valydama man skruostą. – O koks kitas?

– Žudytis.

Ji padavė man nosinę.

– Hm. Jeigu jis tebėra gyvas, atrodo, tas hobis nelabai vykęs.

– Vabalai jam geriau išeina. – Išsišnypščiau nosį ir įsikišau nosinę į kišenę. – Jis laimėjo trečią vietą „Didžiuosiuose origamio vabalų karuose“ už savo skrendantį elniaragį.

– Fantastika, – pasakė ji. – Tu turbūt juo didžiuojiesi.

– Taip, – pasakiau ir tą akimirką tikrai didžiavausi.

– Jau gali eiti į krautuves?

– Žinoma, – atsakiau eidama jai iš paskos.

Mes išsirinkome dailią megztą kepurėlę, peruką iki pečių, mezginiuotą apatinį sijonėlį, porą plačių kojinių, o tada ji nusivedė mane į „Fifi“ susipažinti su kambarinėmis. Babetė buvo tik keletu metų vyresnė už mane, bet ji mokėjo manim pasirūpinti ir pakelti man nuotaiką.

Ruta

1.

– Ta Babetė, atrodo, visai nieko, – pasakė Oliveris.

– Galėtų tapti gera jos drauge... – pridūrė jis.

– Gerai, kad ji pagaliau rado su kuo pasikalbėti... – pasakė.

– Norėčiau pasivaikščioti po Akibą...

– Gaila vabalų.

Ji užvertė dienoraštį, nusiėmė akinius ir pasidėjo viską ant stalelio prie lovos. Nustūmusi katiną nuo pilvo užgesino šviesą.

– Labanakt, Oliveri, – pasakė atsukdama jam nugarą.

– Labanakt, – atsakė jis. Katinas susirangė į tarpą tarp jų ir vėl užmigo. Taip jie ir gulėjo, vienas prie kito, tylėdami. Praėjo keletas tūkstančių akimirkų.

2.

– Ar aš ką ne taip pasakiau? – kreipėsi jis į tamsą.

Ji galėjo apsimesti, kad miega, arba galėjo atsakyti.

– Taip, – tarė ji.

Ji kone girdėjo, kaip jis mąsto.

– Ką? – pagaliau paklausė jis.

Ji kreipėsi į sieną, stengdamasi, kad balsas skambėtų ramiai:

– Atleisk, – pasakė ji. – Bet aš tavęs nesuprantu. Mergaitę užpuolė, surišo ir vos neišprievartavo, vaizdo įrašas įdėtas į kažkokį fetišistų puslapį, kelnaitės parduotos kažkokiam iškrypėliui, jos menkysta tėvas visa tai mato ir, užuot iš paskutiniųjų jai padėjęs, bando nusižudyti vonioje, kad būtent jinai jį ten surastų, – ir po viso to tu gali pasakyti tik tiek, kad Babetė visai nieko? Kad gaila *vabalų*?

– A...

Praėjo dar keli šimtai akimirkų.

– Aš suprantu tave, – pasakė jis. – Bet juk gerai, kad ji turi puikią draugę, ar ne?

– Oliveri, Babetė yra sąvadautoja! Ji jokia ne draugė, o stengiasi ją užverbuoti. Toje siaubingoje kambarinių kavinėje ji užsiima mokamų pasimatymų organizavimo verslu.

– Tikrai?

– Taip. Tikrai.

3.

Jis atrodė nuoširdžiai nustebęs.

– Ir visos kambarinių kavinės tokios?

– Tu klausi, ar visos tos kavinės viešnamiai? Greičiausiai ne. Bet ta tikrai.

Jis kurį laiką galvojo.

– Ką gi, matyt, būsiu apsirikęs dėl Babetės.

– Taip, tikrai.

– Bet netiesa, kad Nao tėvas nesistengė padėti.

Tada ji nebeišvėrė, atsisėdo ir įjungė šviesą.

– Ar tu, po galais, tyčiojiesi iš manęs? – paklausė, iš visų jėgų kumščiais trenkdama per minkštas antklodės klostes. – Jis sužino

apie hentajų puslapį ir prisirijęs tablečių bando pasidaryti galą. Įdomu, kaip tuo galima padėti?

Oliveris nežiūrėjo į ją, kitaip būtų pamatęs, kad ji labiau įpykusi, nei galėjai spręsti iš balso, ir gal būtų nebesiginčijęs. Katinas suprato. Kai tik Ruta ėmė daužyti antklodę kumščiais, Pestas nušoko nuo lovos ir išrūko iš kambario. Jie išgirdo, kaip tarkštelėjo katino landos durelės jam smunkant į saugų nakties prieglobstį.

Stebeilydamas į lubas, Oliveris bandė apginti savo nuomonę:

– Jis mėgino padėti. Jis darė statymus. Norėjo laimėti aukcioną. Jis nekaltas, kad pralošė.

– Ką?

– Statė pinigus. – Oliveris atrodė sutrikęs. – Už jos kelnaites. Ar tu to nesupratai?

– Iš kur tu žinai?

– O „C. imperator"? Tas, kuris pralaimėjo aukcioną? Juk tai jis. Tai buvo Nao tėvas.

Klausydamasi ji pajuto, kaip jos veidą užlieja raudonis.

– *Cyclommatus imperator*, – kalbėjo toliau Oliveris. – Neprisimeni?

Ji neprisiminė.

– Tai lotyniškas elniaragio pavadinimas, – paaiškino jis. To, kurį jis lankstė iš popieriaus. Skrendantis *Cyclommatus imperator*. Už jį laimėjo trečią vietą origamio vabalų karuose.

Žinoma, ji prisiminė. Tiesiog buvo užmiršusi lotynišką pavadinimą ir niršo, kad jis jį prisiminė. Niršo, kad dabar jis tariasi turįs iš lėto ir smulkiai viską paaiškinti, lyg ji būtų kokia atsilikėlė ar sirgtų Alcheimerio liga. Tokiu tonu jis kalbėdavo su jos motina.

– Nao iškart atpažino lotynišką pavadinimą, – pasakė jis. – Dėl to taip nusiminė. Kai tik perskaitė priešmirtinį laišką, jau žinojo. „Tik kitiems atrodysiu juokingas kabindamasis į gyvenimą, kai jau nieko negaliu jam pasiūlyti." Tėvas kalbėjo apie aukcioną,

ir Nao tai suprato, todėl ir nuėjo patikrinti kompiuterio. Tokia mano prielaida.

Ji niršo, kad jis turi prielaidą ir atrodo toks patenkintas savimi.

– Supratau, – nutraukė ji Oliverį. – Tai šlykštu. Jis statė už savo dukters kelnaites. Tik nenormalus statys už savo dukters apatinius.

Oliveris atrodė nustebęs.

– Jis tik norėjo, kad niekas jų negautų. Kad koks hentajus nenupirktų. Juk ne dėl savęs stengėsi.

– Iš kur žinai?

– Eik sau. Tu beprotė. Jeigu taip manai, tai pati nenormali.

– Ačiū.

– Na, gal jis ir nevykėlis, bet...

– Ką gi, apie tai tu geriau išmanai.

4.

Vos tik tie žodžiai išsprūdo jai iš burnos, ji panoro juos atsiimti.

– Aš nenorėjau to pasakyti, – tarė ji. – Tu pavadinai mane beprote. Pavadinai ligone. Aš supykau.

Bet buvo jau per vėlu. Ji matė, kaip apsiblausė jo mėlynos akys, kaip tarp jų iškilo siena ir jis paslėpė už jos viską, kas pažeidžiamiausia. Kai jis prašneko, jo balsas buvo šaltas ir svetimas.

– Jis ne hentajus. Tiesiog ją myli, ir tiek.

Ji vėl išjungė šviesą.

Per vėlu ką nors pakeisti.

– Jeigu jis ją myli, tai turi liautis žudęsis, – pasakė ji į tamsą. – Arba pasistengti, kad pagaliau pavyktų.

– Esu tikras, kad taip ir bus, – tyliai atsakė Oliveris.

5.

Jie nedažnai pykdavosi. Nė vienas iš jų nemėgo ginčytis ir į tam tikras teritorijas stengdavosi nežengti. Jis žinojo, kad nereikia jos erzinti dėl atminties, o ji žinojo, kad geriau nevadinti jo nevykėliu.

Jis ir nebuvo nevykėlis. Jis buvo pats protingiausias iš visų jos sutiktų žmonių, savamokslis, atvėręs jai pasaulį iš naujo, suskaldęs jį kaip kosminį kiaušinį ir parodęs tai, ko ji niekada pati nebūtų pastebėjusi. Dešimtis metų jis dirbo kaip dailininkas, bet vis tiek laikė save mėgėju. Jis buvo aistringas botanikas, jo hobis buvo auginti, skiepyti ir laužyti tarprūšinės hibridizacijos apribojimus. Kartais, kai jam pavykdavo įtikinti retą medį išleisti atžalą arba kai prigydavo skiepas, jis sugrįždavo iš medelyno sode pergalingai šaukdamas: „Šiandien ypatinga diena!“ Ant palangės jis iš sėklų augino kaktusus, smulkiais sabalo šerių šepetėliais surinkęs geltonas žiedadulkes nuo vyriškų augalų ir atsargiai pernešęs juos ant moteriškų. Saviesiems *Euphorbia obesa* jis iš sietelio darydavo mažas smailias kepurėles, panašias į tas, kurias seniau už bausmę nešiodavo nepažangūs mokiniai, ir uždėdavo ant moteriškų augalų galvų, kad subrendusios sėklos sprogdamos toli neišsibarstytų.

Kol jis dar nebuvo susirgęs ir jie nebuvo persikėlę į salą, Oliveris gaudavo stipendijas ir retsykiais landšafto dizaino užsakymų, taip pat papildydavo įgudviejų pajamas dėstytojavimu ir paskaitomis. Jiems persikrausčius jis ir toliau užsiėmė mėgstamu darbu, netgi sirgdamas. Rašydavo straipsnius, neakivaizdiniu būdu dalyvaudavo meno renginiuose ir inicijavo tokius projektus kaip neoeocenas. Jis važinėdavo į Vankuverį kurti urbanistinio miško, pavadinto „Gamybos priemonės“, kuriame turėjo augti medžiagos vietiniams menininkams: mediena instrumentams, karklai pynėjams, celiuliozė popieriaus gamintojams. Visur, kur jiedu keliaudavo, jis rinkdavo sėklas ir auginius: aukštųjų ailantų

Brukline, metasekvojų Masačusetse, dviskiaučių ginkmedžių, „gyvųjų Kinijos iškasenų", nuo Bronkso šaligatvių. Driftlese prieš du tūkstančiai devintųjų rugsėjo 11-ąją jis prisirinko gudobelės šaknų ir įskiepijo į jas baltažiedę šliandrą.

– Tai mano didžiausia sėkmė! – pareiškė jis ir kol ji gamino valgį, atsisėdęs ant laiptų pasakojo jai baltažiedės šliandros istoriją, apie jos į obuolius panašius vaisius, kurie skaniausi būna supuvę, nors nepakenčiamai ir nedviprasmiškai dvokia.

– Panašu į cukruotą vaiko kakutį.

– Žavu, – tarė ji berdama į sriubą šalavijų.

– Kaip tik tie vaisiai nebuvo pravardžiuojami! – pasakė jis. –Elžbietos laikais anglai sakydavo „atlaparūriai". Prancūzai – *cul de chien*, arba „šuns šikna". Šekspyras vartojo jų pavadinimą kaip prostitucijos ir analinės sueities metaforą. Kur tavo *Romeo ir Džujeta*?

Ji nusiuntė jį į savo kabinetą viršuje atnešti „Riverside" išleisto Šekspyro tomo, ir netrukus Oliveris jau buvo apačioje ir garsiai skaitė:

Jei meilė būt akla, nerastų kelio jos strėlė,
Dabar jis sėdi kur po baltažiedžiu šliandros krūmu
Ir svajoja, kad numylėta būtų jam kaip tų žiedynų vaisiai,
Kuriuos mergelės šliundromis vadina juokdamosi paslapčia.

– Tai Merkucijus tyčiojasi iš Romeo, kad tas negauna iš Džuljetos to, ko nori, – pasakė jis.

Ji sumažino ugnį ir uždengė sriubą dangčiu.

– Ir iš kur tu visa tai iškapstai?

Jis papasakojo radęs internete baltažiedžių šliandrų entuziastų puslapį, o ten nuorodą į Šekspyrą. Mintis įskiepyti baltažiedę šliandrą į gudobelę jam šovė studijuojant Džentelmeno Džono

Tavernerio knygą *Kai kurie eksperimentai su žuvimis ir vaisiais*, išleistą 1600 metais Londone.

– Joje surašyta to džentelmeno patirtis stebint žuvų tvenkinių ir vaismedžių gyvenimą, – paaiškino jis svajingai. – Norėčiau išleisti tokią knygą.

Tokio neegoistiško žmogaus kaip Oliveris ji dar nebuvo sutikusi, ir ambicijų jis turėjo ne per daugiausia. Savo landšafto meno projektus, tokius kaip „Gamybos priemonių miškas", jis laikydavo vykusiais tik tada, kai pasitraukdavo iš jų.

– Noriu, kad žiūrovai pamirštų mane.

– Kodėl? – klausė ji. – Nejaugi nenori būti įvertintas už savo darbą?

– Ne todėl. Esmė ne įvertinimas. Ir ne meno rinka. Kūrinys yra pavykęs tuomet, kai po daugelio metų derliaus ir atsinaujinimo, dingus visam sumanymo naujumui ir išmonei, žmonės priima tai tiesiog kaip malonią aplinką. Kai išgaruoja paskutinis mano, kaip menininko ar sodininko dramaturgo, asmenybės pėdsakas. Kai tai jau nebesvarbu. Štai kada darbas pasidaro įdomus...

– Įdomus – kaip?

– Jis tampa kažkuo didesniu nei „menas". Jis tampa optinės pasąmonės dalimi. Pokytis įvyko. Tai nauja norma, tiesiog taip yra.

Jo paties vertinimu, jo darbai buvo sėkmingi, bet kuo jie buvo sėkmingesni, tuo sunkiau jiedu sudurdavo galą su galu.

– Aš niekada nebūsiu pramonės magnatas, – vieną vakarą pasakė jis, kai jie aptarinėjo savo padėtį, mėgindami susivokti, iš ko apmokės sąskaitas. – Aš jaučiuosi toks nevykėlis.

– Nejuokink manęs, – pasakė ji. – Jeigu man būtų reikėję pramonės magnato, tai ir būčiau už jo ištekėjusi.

Jis liūdnai palingavo galvą.

– Meilės sode tu išsirinkai citriną.

Nao

1.

Kartais, kai sėdžiu pas Fifi ir jums rašau, pagaunu save bespėliojančią, kaip jūs atrodot, kokio ūgio, kokio amžiaus, ar jūs moteris, ar vyras. Kažin ar pažinčiau jus, jeigu netyčia prasilenktume eidami gatve. Ką gali žinoti, gal jūs sėdit už poros staliukų nuo manęs, nors, atvirai kalbant, abejoju. Kartais noriu, kad būtumėt vyras, tada aš jums patikčiau, nes esu simpatiška, o kartais manau, kad geriau būtų moteris, nes daugiau šansų, kad mane suprasit, net jeigu aš ir nelabai patikčiau. Dažniausiai nusprendžiu, kad tai nesvarbu. Jokio čia skirtumo – vyras ar moteris. Kai pagalvoju, kartais aš jaučiuosi labiau kaip moteris, o kartais kaip vyras, o dažniausiai kaip kažkas per vidurį, ypač kai po skutimosi man pradėjo dygti plaukai.

Apie tą „per vidurį" turiu gerą istoriją. Pirmasis pasimatymas, kurį man surengė Babetė, buvo su vaikinu, kuris dirbo garsioje reklamos firmoje – jums ji greičiausiai žinoma, bet aš negaliu minėti, kad manęs paskui nenuteistų. Jis turėjo apsčiai šlamančiųjų, superinių kostiumų ir laikrodžių: „Armani", „Hermès" ir kitokių, ir Babetė pasakė, kad mes skirti vienas kitam. Būsim puiki pora. Man tai buvo pirmas kartas, ir Babetė parinko man jį – vadinsiu jį Riu, – nes jis turtingas, bet kartu mandagus ir švelnus. Jis manęs paklausė, ar aš nenoriu iš pradžių pavakarieniauti, bet aš taip nervinausi, kad maniau, apsivemsiu, todėl pasakiau, kad

noriu greičiau viską užbaigti. Jis nusivedė mane į gražų meilės viešbutį Šibujoje, atkimšo butelį šampano ir išrengė mane nuogai. Mes kartu išsimaudėm, ir jis mane smarkiai nugirdė. Jis vis mane bučiavo, kol aš susierzinau ir pasakiau jam, tada nustojo. Jis mane visą nuprausė ir buvo toks mandagus, kad nieko neklausė apie randus ir nepareikalavo grąžinti dalies pinigų.

Paskui nušluostė mane ir nunešė į lovą, tada tai aš jau supsichavau. Na, tai buvo man pirmas kartas, ir aš išsigandau, nes nežinojau, ką reikia daryti. Galbūt, jeigu jis būtų buvęs šūdžius ir būtų laikęs mane prispaudęs, kol užbaigs savo reikalą, tiesiog būčiau sulindusi į savo tylų kampelį ledkalnio viduje ir gal net nepastebėjusi, ką jis man daro, ir nieko nebūčiau pajutusi.

Tačiau Riu buvo ne šūdžius, o mielas ir tikrai švelnus, bet aš buvau per daug susispaudusi ir tai buvo tas pats, kas prakišti pusryčių dešrelę pro lango stiklą – neina, nors tu ką. Kiekvieną kartą, kai jis bandydavo man jį įkišti, pradėdavau drebėti ir negalėdavau sustoti, ir staiga mane užliejo liūdesio banga. Gal šampanas mane padarė tokią verksmingą, bet mane staiga priblokšė, kad tas fainas vaikinas, visai ne pašlemėkas, kaip aš maniau, sumokėjo pinigus už pasimatymą su manim ir, užuot gavęs šauniai pasimylėti su nekalta mergele, turi beviltiškai žliumbiančią mokinę su neįveikiama vagina. Jaučiausi tokia lūzerė. Jau ėmė atrodyti, kad moku tik žliumbti, iš pradžių dėl tų debiliškų vabalų, o dabar va vėl.

Jis buvo per daug mandagus ir nemygo manęs, kol verkiau. Iš pradžių atsisėdęs ant lovos žiūrėjo, paskui priėjo prie kėdės, ant kurios buvo pasikabinęs kostiumą, ir ištraukęs iš kišenės gražią išlygintą lininę nosinę padavė man, kad išsišnypščiau. Paskui, kadangi visa tirtėjau, atnešė marškinius ir uždėjo ant pečių. Jie buvo tokie minkšti ir švelnūs, kad nė nepajutau, kaip įkišau rankas į rankoves, ir jis užsagstė sagutes. Po marškinių ėjo raudonas šilko kaklaraištis, ir jis surišo man jį dailiu Vindzoro mazgu. Paskui

atnešė kelnes ir galop švarką, ir per tą laiką, kol persivilkau jo drabužiais, nustojau verkti, o jis, paėmęs mane už rankos, nusivedė prie veidrodžio ir vis suko aplink, grožėdamasis mano atvaizdu.

Aš buvau graži su jo kostiumu. Jis buvo kiek aukštesnis ir lieknesnis už mane, bet apskritai mes nelabai skyrėmės. Nusiėmiau peruką, ir mano plaukai po juo vis dar buvo žavingai trumpi, ir jis pasakė, kad jam patinka. Sakė, kad aš atrodanti kaip bišonenas[160], bet iš tikrųjų aš buvau žavingesnė už bet kurį berniuką. Rimtai. Vos pati savęs neįsimylėjau. Jis stovėjo man už nugaros, nuogas, ir įkišęs ranką į savo švarko vidinę kišenę ištraukė pakelį cigarečių. Iškratęs dvi įsikišo į burną ir uždegė stilingu platininiu žiebtuvėliu, ne ką didesniu už degtuką. Vieną cigaretę įkišo man tarp lūpų, paskui grįžo į lovą surūkyti savosios ir paspoksoti į mane. Laimė, buvau jau bandžiusi patraukti tėčio cigarečių, tad žinojau kaip. Palenkusi galvą į šoną tyrinėjau savo atspindį. Papūtusi lūpas – pabrinkusias ir paraudusias nuo visų tų bučinių – išleidau dūmą pro kampą. Viena akimi stebėjau jį veidrodyje. Jis gulėjo ant lovos rūkydamas, ir mačiau, kad tikrai užsivedęs. Pasisukau, įsipyliau taurę šampano ir vienu mauku išgėriau, paskui užgesinau cigaretę, priėjau prie lovos ir apžergusi jį atsisėdau ant viršaus.

– Užsimerk, – pasakiau. – Įsivaizduok, kad aš – tai tu.

Jis užsimerkė ir leidosi kurį laiką bučiuojamas, paskui ištiesė rankas ir atrišo mano šilkinį Vindzoro mazgą ir atsagstė marškinius. Atsegė savo kelnių užtrauktuką, numovė jas ir nuspyrė, bet aš likau su marškiniais, kai vėl jį apžergiau ir jis nuleido mane žemyn, ir man suskaudo, bet tik trumpai.

Po to gulėjome vienas šalia kito, ir jis užsidegė cigaretę ir paklausė, ar aš nenoriu. Ačiū, ne, pasakiau. Paskui pasiteiravo, ar

160 *Bišonen* (美少年) – gražus jaunuolis, gražus berniukas.

man patiko seksas, ir aš pasakiau: žinoma, ačiū, kad paklausei. Juk gražu, ar ne? Dedu galvą, kad daugumai tas nė į galvą nešautų.

– Ar skaudėjo? – paklausė jis, ir aš pasakiau, kad truputį, bet ne taip baisiai, nes mano skausmo pojūčio slenkstis labai aukštas. Jis nusišypsojo ir pasakė, kad aš žavi.

– Kiek tau vis dėlto metų? – pasidomėjo jis, ir aš jau norėjau sakyti, kad penkiolika, bet staiga prisiminiau.

– Šešiolika, – pasakiau. – Man šešiolika.

Jis nusijuokė.

– Pasakei, lyg pati netikėtum.

Jis pareiškė apgailestaująs, kad neturi man dovanos, ir tada padovanojo man tą mažulytį blizgantį žiebtuvėlį. Paskui dar buvome porą kartų susitikę ir visada darėme taip pat, aš – su jo kostiumu. Kartą apvilkau jį savo mokykline uniforma, bet jis taip juokingai atrodė su atsikišusiais iš po klostuoto sijono keliais, kad aš susierzinau ir panūdau jį primušti, taip ir padariau. Buvau su jo gražiuoju „Armani", kostiumu, kuris neturi gailesčio, o jis pasyviai stovėjo priešais mane su mano sijonėliu ir jūreiviška palaidine, nudelbęs akis žemyn. Tas jo pasyvumas siutino mane dar labiau, ir kuo smarkiau siutau, tuo skaudžiau norėjosi jam trenkti. Daužiau jį tol, kol mane apėmė isterija, ir kai jis pakėlė akis, jose buvo tiek skausmo ir gailesčio man, kad maniau, turėsiu jį užmušti. Bet kai vėl pakėliau ranką, jis sugriebė ją už riešo.

– Gana, – pasakė, – tu tik save žeidi.

Aš buvau su pirmojo Harukio laikrodžiu. Sena metalinė sagtis įsirėžė į suspaustą riešą. Jo veido oda buvo įraudusi ir tarsi karščiuojanti. Kita ranka paliečiau jo skruostą.

– Atleisk, – pasakiau ir pravirkau.

Jis prisidėjo mano dilgsintį delną prie lūpų ir pabučiavo.

– Aš tau atleidžiu, – pasakė.

Jam labai patiko dangaus kareivio pirmojo Harukio laikrodis, ir kartą jis paprašė jį išmainyti į jo „Rolex“ laikrodį. Su inkrustuotais deimantais. Aš gundžiausi, bet, žinoma, atsisakiau.

2.

Kartais, kai pasimylėdavom, Riu norėdavo pagulėti lovoje, pasiurbčioti „Rémy“ ir pasižiūrėti per televiziją pornofilmą, o aš atsikeldavau, apsivilkdavau jo kostiumą ir vaikščiodavau po kambarį. Kartais net išeidavau iš viešbučio, bet vaikštinėdavau tik toje pusėje, kur buvo mūsų langai, kad jis pasižiūrėjęs galėtų mane matyti. Jam tai patikdavo.

Stengdavausi vaikščioti šešėlyje, mėgaudamasi pojūčiu, kad esu vyras. Retsykiais išsitraukdavau iš jo kišenės cigaretę ir prisidegdavau platininiu žiebtuvėliu. Žiebtuvėlyje taip pat buvo mažytis deimantas. Riu buvo iš tikrųjų stilingas vaikinas su tais savo plonyčiais deimantu puoštais žiebtuvėliais ir gražiais kostiumais, bet jis rūkė „Mild Seven“. Atvirai sakant, tikrą mėšlą. Turėjau neužmiršti kitą kartą išsirinkti vaikiną, kuris rūko „Dunhills“ arba bent jau „Larks“.

Jeigu nebūdavo per daug vėlu, parašydavau senolei Džiko į šventyklą, bet man buvo baugoka prisipažinti jai, kas vyksta. Aš beveik lioviausi praktikuoti dzadzeną, todėl mes jau nebebuvome ant tos pačios bangos ir, tiesą sakant, mūsų dienotvarkės nebesutapo, nes ji eidavo gulti anksti, o aš eidavau į pasimatymus ir užtrukdavau iki vėlumos. Keista, kaip nuo laiko keičiasi žmonių artumo vienas kitam jausmas, panašiai kaip tada, kai persikėliau į kitą laiko juostą ir mudvi su Keila jau nebegalėjome toliau draugauti. Įdomu, ką Keila pasakytų pamačiusi mane dabar. Gal pagalvotų, koks simpatiškas vaikinas, ir prieitų. Tokių dalykų

pasitaikydavo man vaikštant šešėlyje. Merginos manydavo, kad aš iš privataus bišonenų klubo[161], ir bandydavo kabinti, tad tekdavo greičiau nešti kudašių, nes supratusios, jog apsikvailino, būtų primušusios.

Riu nebuvo mano vaikinas. Tai buvo visai kas kita. Mes susitikinėjom kokį mėnesį, bet kai mano plaukai pradėjo ilgėti, jis dingo. Aš jau rimtai buvau jį įsimylėjusi ir geresnio už jį nepažinojau, todėl, kai jis nustojo man skambinti, maniau, kad plyš širdis. Vis klausinėjau Babetę, ar nieko apie jį negirdėjo, bet ji pasakė, kad ne, nors tai galėjo būti ir netiesa. Babetė organizuodavo pasimatymus daugeliui merginų, ji tik patraukė pečiais ir pasakė, kad aš gal padariau ką ne taip, nors, išskyrus mušimą, už kurį jis man atleido, nieko negalėjau prisiminti.

Po to aš sukinėjausi apie „Fifi", paniurusi klausiausi Editos Piaf ir Barbaros ir atsisakinėjau eiti į kitus pasimatymus, kol Babetei galiausiai tai įkyrėjo. Pasakė, kad nėra čia ko taip pūstis ir kad aš turėčiau būti jai dėkinga, jog ji pirmam kartui parinko man tokį žavų, malonų bičą. Paskui liepė pralinksmėti arba nešdintis lauk ir pagrasino atiduoti mano staliuką ne tokiai niūrai kaip aš.

3.

Visa tai vyko ne dėl to, kad buvau nedėkinga. Iš tiesų jaučiausi jai dėkinga. Ji buvo mano vienintelė draugė, ir jeigu negalėsiu stumdytis „Vienišojoje Fifi prijuostėje", tai kur man dėtis? Mama leidykloje buvo paaukštinta ir dabar dirbo redaktore, o tai reiškė, kad ji kasdien mirtinai nusiplūkdavo dirbdama viršvalandžius. Tėtis išgyveno naują tarpsnį ruošdamasis trečiam, paskutiniam

161 Klubas ar baras, kuriame bišonenai atneša gėrimų ir aptarnauja moteris klientes.

bandymui. Ankstesniais neva ėjimo į darbą, hikikomorio, didžiųjų Vakarų filosofijos protų, origamio vabzdžių periodais bent jau atrodė, kad jam įdomu kraustytis iš galvos ir kad jis į tai pasinėręs. Net naktinių vaikštynių ir krintančio žmogaus laikotarpiais jo beprotybė turėjo tikslą ir negriovė asmenybės. Bet šį kartą buvo kitaip. Jį buvo apėmusi tokia depresija, kokios dar nebuvo, tarsi jis būtų galutinai ir negrįžtamai praradęs bet kokį norą gyventi. Jis stengėsi nesusidurti su manim ir mama, nors tokiame mažame dviejų kambarių butelyje reikėjo įsigudrinti tą padaryti. Jis apsimesdavo, kad mūsų nemato, ir sėdėdavo prilipęs prie kompiuterio ekrano, bet kartais, jeigu eidavau siauru koridoriumi pro šalį ir pagaudavau jo žvilgsnį, jo veidas persikreipdavo ir imdavo raukšlėtis, slegiamas gėdos naštos, tad aš nejučia nudurdavau akis, nes negalėdavau to matyti. Mudu su tėčiu vis dar dalinomės kompiuteriu, ir vieną dieną aptikau jo nuorodas į internetinį savižudžių klubą. Atrodė, kad jis užmezgė pažintis ir jie aptarinėjo planus.

Kokia menkystė! Tu negali padaryti to vienas ir turi ieškoti kokio svetimo žmogaus, kad palaikytų tavo ranką? O blogiausia, kad vienas iš tų klubo bičiulių buvo vyresniųjų klasių mokinė ir jis drįso atkalbinėti ją nuo savižudybės. Susiradau jo pasikalbėjimus ir perskaičiau. Kas čia – dviveidiškumas? Pats nori žudytis, o jai sako, kad nereikia? Kad jai prieš akis visas gyvenimas?

Ir tada man atėjo ta mintis. Gal man geriau nevažiuoti į Džiko šventyklą ir netapti vienuole. Gal geriau tiesiog irgi nusižudyti, ir viskas bus baigta.

Ruta

1.

Brangioji Ruta (jeigu leisite taip į Jus kreiptis),

apsidžiaugiau savo pašto aplanke radęs Jūsų laišką ir turiu atsiprašyti, kad taip ilgai neatsakiau. Aš, be abejo, prisimenu Jus nuo to karto, kai buvote atvykusi į Stanfordą. Lyginamosios literatūrologijos profesorius P. L. yra geras mano draugas, taigi daugiau rekomendacijų nereikia. Deja, Jūsų rezidentūros metu buvau išėjęs akademinių atostogų ir negalėjau lankyti Jūsų knygos pristatymų, bet, tikiuosi, greitai turėsiu malonumo išgirsti kitos Jūsų knygos skaitymus.

O dabar, kalbant apie Jūsų skubų klausimą, reikia pasakyti, kad nors ir turiu laikytis tam tikro diskretiškumo, dalindamasis slapta informacija, šiuo tuo, manau, vis dėlto galiu padėti.

Pirmiausia, sutinku, kad tas „Haris", kurio laiškas įdėtas mano puslapyje, greičiausiai yra Naoko Jasutani, kurios dienoraštis pakliuvo Jums į rankas, tėvas. Ponas Jasutanis buvo kompiuterių mokslo specialistas, dešimtajame dešimtmetyje dirbęs didelėje informacinių technologijų kompanijoje čia, Silicio slėnyje. Manyčiau, galima sakyti, kad buvome draugai ir jis iš tiesų turėjo dukterį Naoko, kuriai

tuo metu, kai mes pirmą kartą susitikome, buvo ne daugiau kaip ketveri ar penkeri metukai.

Skubu paaiškinti, kad vartoju būtąjį laiką ne todėl, kad ką nors žinočiau apie jų tolesnį gyvenimą ir likimą, bet vien tik todėl, kad daugiau nebepalaikau ryšių su ponu Jasutaniu, taigi mūsų pažintis, deja, jau priklauso praeičiai. Kaip galbūt žinote, jis sugrįžo su šeima į Japoniją netrukus po to, kai sprogo interneto bendrovių burbulas. Paskui mes retsykiais parašydavome vienas kitam elektroniniu paštu ar susiskambindavome telefonu, bet po truputį mūsų ryšys nutrūko ir nuo paskutinio kontakto praėjo jau keletas metų.

Dabar, Jums leidus, šiek tiek papasakosiu apie mūsų pažintį. Aš sutikau Jasutanį Stanforde 1991-aisiais, praėjus maždaug metams po jo atvykimo į Saniveilį. Vieną popietę jis atėjo į mano kontorą. Išgirdau beldžiant į duris. Darbo valandos jau buvo pasibaigusios ir, prisimenu, šiek tiek susierzinau dėl trukdymo, bet šūktelėjau „įeikite" ir laukiau, kas pasirodys. Durų niekas neatidarė. Aš vėl pakviečiau, ir vis tiek nebuvo jokio atsako, todėl atsistojau ir nuėjau atidaryti durų. Prieš mane stovėjo liesas azijietis su krepšiu per petį. Apsivilkęs gana kasdieniškai, su chaki spalvos kelnėmis, sportine striuke, sandalais ir kojinėmis. Iš pradžių palaikiau jį kurjeriu, vežiojančiu siuntas motociklu, bet, užuot įteikęs man siuntinį, jis žemai nusilenkė. Tai mane nustebino. Oficialus nusilenkimas taip nesiderino su jo apranga, be to, mes nebuvo pratę lankstytis Stanfordo universitete.

– Profesoriau, – pasakė jis lėtai ir rūpestingai tardamas angliškus žodžius. – Labai atsiprašau už sutrukdymą. – Jis

išsitraukė vizitinę kortelę ir vėl nusilenkė. Kortelėje buvo parašyta, kad tai Harukis Jasutanis, mokslininkas, informatikos specialistas, dirbantis vienoje iš sparčiai besiplėtojančių IT kompanijų Silicio slėnyje. Pakviečiau jį užeiti ir pasiūliau sėstis.

Savo perdėtai taisyklinga anglų kalba jis paaiškino atvykęs iš Japonijos, pakviestas kurti žmogaus ir kompiuterio sietuvo dizaino. Jam patinkąs jo darbas ir su kompiuterine dalimi jokių sunkumų nesą. Jo problema esanti žmogiškasis faktorius. Jis nelabai gerai suprantąs žmones, todėl atėjęs į Stanfordo universiteto Psichologijos fakultetą tikėdamasis specialistų pagalbos.

Aš buvau apstulbęs, bet kartu susidomėjęs. Silicio slėnis – ne Tokijas, ir natūralu, kad jis išgyvena kultūrinį šoką arba neranda bendros kalbos su savo bendradarbiais.

– Kokios norėtumėte pagalbos? – pasiteiravau.

Jis sėdėjo nuleidęs galvą, ieškodamas žodžių. Kai pakėlė akis, pamačiau, kad jo veidas įsitempęs.

– Noriu žinoti, kas yra žmogaus sąžinė.

– Žmogaus sąmonė? – perklausiau pamanęs, kad blogai nugirdau.

– Ne, – atsakė jis. – Są-žinė. Ieškodamas žodyne šio žodžio kilmės radau, kad jis kilęs iš lotynų kalbos conscientia. Con *reiškia „su“, o* scientia *– „žinojimas“. Taigi* conscientia *reiškia „su žinojimu“. Su mokslu.*

– Niekada to nesvarsčiau tokiu aspektu, – pasakiau jam. – Bet esu tikras, kad jūsų tiesa.

– Bet tai neturi jokios prasmės, – kalbėjo jis toliau. Ir išsitraukė popieriaus lapą. – Žodyne rašoma: „Žinojimas ar pojūtis, leidžiantis atskirti gerą nuo blogo ir verčiantis žmogų elgtis teisingai.“

Jis padavė man lapą, ir man neliko nieko kito, kaip tik jį paimti.

– Regis, logiškas apibūdinimas.

– Bet aš nesuprantu. Juk žinojimas ir pojūtis nėra tas pats. Žinojimą suprantu, bet pojūtį? Ar pojūtis yra tas pats, kas jausmas? Ar sąžinė yra tai, ko galima išmokti ir žinoti, ar tai daugiau emocija? Ar ji susijusi su empatija? Ar ji skiriasi nuo gėdos? Ir kodėl ji „verčia“?

Jaučiausi suglumęs, ir tai, ko gero, buvo matyti, nes jis suskubo aiškinti toliau.

– Turiu prisipažinti, kad nors esu informatikos specialistas, niekada neturėjau tokio pojūčio ar jausmo. Mano darbe tai didelis trūkumas. Noriu jūsų paklausti, ar galiu išmokti jausti tokį dalyką? Ar mano amžiuje tai ne per vėlu?

Tai buvo stulbinantis klausimas, tiksliau, kruša klausimų. Mes kalbėjomės toliau, ir pagaliau man pavyko susigaudyti, apie ką jis kalba. Jo kompanija užsiėmė sietuvo plėtojimu kompiuterinių žaidimų rinkai, ir Amerikos kariškiai netruko

susidomėti jo tyrinėjimais, turinčiais didžiulį potencialą pusiau autonominių ginklų technologijų srityje. Haris nerimavo dėl to, kad sietuvas, kurį kuriant jis dalyvavo, per daug paprastas. Tai, kas daro žaidimą įdomų ir linksmą, paverstų masinio naikinimo bombardavimą patraukliu ir smagiu užsiėmimu. Jis mėgino išsiaiškinti, ar įmanoma į sietuvo projektą įdiegti sąžinę, pažadinančią naudotojo etinį sugebėjimą skirti gerą nuo blogo ir galiausiai priversti jį elgtis teisingai.

Jo istorija taip pat buvo jaudinanti ir tragiška. Nors jis tikino nesigaudąs žmogaus sąžinės dalykuose, būtent jo sąžinė privertė jį suabejoti status quo, *ir vėliau dėl to jis neteko darbo. Nėra reikalo sakyti, kad technologijų kūrimas susijęs su moralės klausimais, bet kariniai rangovai ir ginklų gamintojai nelinkę šių klausimų kelti, o ką jau kalbėti apie jų diegimą į savo valdiklius.*

Kiek galėdamas stengiausi jį nuraminti. Jau vien tai, kad jam rūpėjo tokie klausimai, rodė, kad jo sąžinė gyva ir sveika.

– Ne, – papurtė galvą jis. – Tai ne sąžinė. Tai tik gėda dėl savo istorijos, o istoriją lengva pakeisti.

Aš nesupratau ir paprašiau paaiškinti.

– Mes, japonai, istorijos mokomės mokykloje, – pasakė jis. – Sužinome apie siaubingus dalykus, pavyzdžiui, apie atomines bombas, sugriovusias Hirošimą ir Nagasakį. Sužinome, kad tai blogis, bet šiuo atveju tai paprasta, nes mes, japonai, esame aukos.

Daug sunkiau, kai sužinome apie japonų žvėriškumus, tarkime, Mandžiūrijoje. Šiuo atveju mes, japonai, vykdėme genocidą ir kinų kankinimus, taigi paaiškėja, kad turime jausti didžiulę gėdą prieš visą pasaulį. Bet gėda – nemalonus jausmas ir kai kurie japonų politikai nuolat bando pakeisti mūsų vaikų istorijos vadovėlius, kad kita karta nesimokytų apie tuos genocidus ir kankinimus. Keisdami istoriją ir mūsų atmintį, jie bando ištrinti visą mūsų gėdą.

Štai kodėl aš manau, kad gėda skiriasi nuo sąžinės. Žmonės sako, kad mūsų, japonų, kultūra yra gėdos kultūra, tai gal mums nelabai suvokiami sąžinės klausimai? Gėda ateina iš išorės, o sąžinė turi būti natūralus jausmas, išplaukiantis iš kiekvieno individo gilumos. Sakoma, japonai taip ilgai gyveno feodalizmo epochoje, kad gal mūsų individualybės nėra tokios išsivysčiusios kaip vakariečių. Gal neįmanoma turėti sąžinės neturint individualybės. Nežinau. Todėl ir nerimauju.

Žinoma, aš čia kiek perfrazuoju tą neįprastą pokalbį, vykusį prieš daug metų. Neprisimenu, ką tada atsakiau, bet tas pokalbis, mums abiem malonus, buvo pratęstas vėliau ir netgi peraugo į draugystę. Taigi akivaizdu, kaip klausimas apie individualybę, be kita ko, gali nuvesti prie svarstymų apie gėdą, garbę ir savižudybę, tapusią jus sudominusio laiško tema. Aš pats, pradėjęs domėtis kultūriniu savižudybės kontekstu nuo Vidurinių Rytų lakūnų savižudžių, vis gilinau žinias daug metų bendraudamas su ponu Jasutaniu. Pastarasis visada tvirtino, kad Japonijoje savižudybė – labiau estetinis negu moralinis aktas ir yra susijusi su gėdos arba garbės sampratomis. Kaip jums galbūt žinoma, jo dėdė

buvo Antrojo pasaulinio karo didvyris, specialiųjų karinių pajėgų lakūnas, ir žuvo vykdydamas kamikadzės misiją virš Ramiojo vandenyno.

– Mano senelei tai buvo didžiulis skausmas, – sakė Haris. – Jeigu dėdės lėktuvas būtų turėjęs sąžinę, gal jis nebūtų šitaip susisprogdinęs. Tas pats pasakytina ir apie „Enola Gay" pilotą, gal Hirošimos ir Nagasakio tragedijos taip pat nebūtų buvę. Žinoma, tais laikais technologijos nebuvo taip pažengusios, todėl toks dalykas buvo neįmanomas. O dabar įmanomas.

Jis sėdėjo visiškai nekrutėdamas, įbedęs akis į rankas ant kelių.

– Žinau, kad kvaila kurti ginklą, kuris atsisakys žudyti, – tarė jis. – Tačiau gal man pavyks žudymą padaryti ne tokiu smagiu užsiėmimu.

Gyvenimo Silicio slėnyje pabaigoje ponas Jasutanis pateko į savo darbdavių nemalonę, nes jie nenorėjo rizikuoti sugadinti santykių su kariškiais ir investuotojais dėl pernelyg jautrios vieno japono tarnautojo sąžinės. Jie paprašė jo sustabdyti šią tyrimo kryptį, bet jis atsisakė. Tuomet buvo išbrauktas iš projekto. Jis buvo apimtas nerimo ir depresijos, ir nors aš neturiu klinikinės praktikos, konsultavau jį kaip draugas. Netrukus kompanija jį atleido.

Tai įvyko maždaug 2000 metų kovą, nes nepraėjus nė mėnesiui internetinių kompanijų burbulas sprogo ir NASDAQ žlugo.

Jis atėjo pas mane ir pasakė, kad beveik visas šeimos santaupas buvo įdėjęs į kompanijos akcijas ir dabar neteko visko. Jis nebuvo praktiškas žmogus. Tų metų rugpjūtį jie sugrįžo į Japoniją, ir kurį laiką nieko apie jį negirdėjau.

Kitais metais nusprendžiau dalį savo tyrimų paskelbti internete ir įkūriau savo svetainę. Po mėnesio gavau Hario laišką, kurio ištrauką perskaitėte internete. Tai buvo nuostabus laiškas, jaudinantis pagalbos šauksmas, ir aš keletą mėnesių su juo susirašinėjau ir kalbėjausi telefonu. Kaip tik tuo metu paklausiau jo, ar leistų įdėti savo komentarus į mano puslapį, ir jis atsakė, kad jeigu aš tikįs, jog tai kam nors padės, tai jis duodąs sutikimą. Neabejojau, kad jam reikia profesionalios pagalbos, ir pasiūliau keletą specialistų Tokijuje. Nežinau, ar jis kreipėsi nors į vieną. Įtariu, kad ne.

Po rugsėjo 11-osios sprogimų mūsų ryšys nutrūko. Man tai buvo sunkus metas, nes tie įvykiai sukėlė didelį žiniasklaidos susidomėjimą mano tyrinėjimais. Atsimenu, po kelerių metų dar kartą apsikeitėme laiškais, bet kaip tik tuo metu į mano kompiuterio aplankus įsiskverbė virusas ir daug archyvuotų elektroninio pašto laiškų, tarp jų ir Jasutanio, dingo. Norėjau parašyti jam po žemės drebėjimo ir cunamio, bet pamačiau, kad jau nebeturiu jo adreso. Nuraminau save tuo, kad jo šeima gyveno toli nuo Sendajaus, tačiau dabar, po Jūsų laiško, esu pasiryžęs pabandyti jį surasti.

Minėjote, kad, be dienoraščio, dar turite keletą dukrai priklausiusių laiškų. Jeigu juose esama informacijos, galinčios man padėti surasti poną Jasutanį ir jo šeimą, būčiau dėkingas, jeigu pasidalintumėte ja su manimi. Taip

pat rūpi paklausti, kas būtent sukėlė Jums nerimą dėl dukters likimo. Rašėte, kad Jums tai atrodo neatidėliotinas reikalas. Kodėl?

Galiausiai man taip pat būtų įdomu sužinoti, kaip dienoraštis ir laiškai pakliuvo Jums į rankas, bet tai, ko gero, atskira istorija, kurią galima atidėti.

Beje, jeigu prakalbome apie istorijas, tikiuosi, rašote naują knygą? Nekantrauju ją perskaityti, nes paskutinė man labai patiko.

Nuoširdžiai Jūsų

Ir t. t.

2.

Greitosiomis permetusi laišką akimis, ji tučtuojau atrašė. Papasakojo, kaip rado dienoraštį po jūros dumbliais, apie savo prielaidą, kad į vandenyną jis galėjo patekti per cunamį, ir apie tai, kad iki šiol ji neradusi, kas patvirtintų šią jos prielaidą ar kaip kitaip paaiškintų dėžutės atsiradimą pakrantėje. Trumpai pacitavo nerimą keliančias pastraipas iš Nao dienoraščio: apie nesaugią jos tėčio psichikos būseną, jo bandymus nusižudyti ir Nao ryžtą nusižudyti pačiai. Paaiškino, kad jaučianti stiprų, kone karminį ryšį su mergaite ir jos tėvu. Juk, šiaip ar taip, jūra išmetė dienoraštį Rutos pakrantėje. Jeigu Nao ir jos tėvui gresia pavojus, ji norėtų padėti.

Baigdama ji paminėjo Oliverio aptiktą straipsnį *New Science* žurnale apie kubitus, kur buvo minima H. Jasudanio pavardė, ir

kad tos pavardės ji niekur daugiau neradusi. Išsiuntusi laišką atsilošė kėdėje, jausdama svaiginantį palengvėjimą. Pagaliau! Liudijimas, kurio ji taip laukė. Nao ir jos šeima tikri!

Ji atsistojo, pasirąžė ir nužingsniavo koridoriumi pas Oliverį. Jis sėdėjo užsibarikadavęs ausinėmis nuo triukšmo. Antrojo piloto krėslas buvo tuščias.

– Kur Pestas? – Ruta pamojavo jam prieš akis.

Oliveris nusiėmė ausines ir žvilgtelėjo į tuščią kėdę.

– Jo čia šiandien nebuvo, – pasakė niūriai.

Jie susitaikė per pusryčius. Ruta dar kartą atsiprašė, kad pavadino jį nevykėliu, o jis atsiprašė, kad pavadino ją nenormalia, bet įtampa tarp jų vis tiek nebuvo atslūgusi. Kartais katinas, jausdamas ore slogutį, dingdavo iš akių. Ruta taip pat tai jautė, todėl atėjo koridoriumi pasidalinti gera naujiena, kad gavo profesoriaus laišką, bet dabar, matydama, kaip Oliveris susigūžė kėdėje, sudvejojo.

– Kas atsitiko? – paklausė.

– Ai, nieko, – atsakė jis. – Tiesiog turiu krūvą ginkmedžio daigų, o sutarties turėtojas man neleidžia jų sodinti. Sako, ginkmedžiai – potencialiai invazinė rūšis.

Jis nusiėmė akinius ir pasitrynė veidą rankomis. Dviskiaučiams ginkmedžiams jis jautė ypatingą prieraišumą.

– Tai beprotybė. Tas medis yra gyvoji iškasena. Jis išgyveno globalinį rūšies nykimą prieš šimtus milijonų metų. Visa populiacija buvo išnykusi. Likęs tik mažas plotelis Kinijos centrinėje dalyje, tik kai kuriems iš jų pavyko išlikti. O dabar jie sunyks mūsų terasoje, jeigu jų kuo skubiau nesukišiu į žemę.

Jam buvo nebūdinga pulti į tokią neviltį ar perdėtai niūriomis spalvomis piešti palyginti nedidelės problemos. Matyt, bus nusiminęs dėl katino.

– Ar negali sodinti sodinukų mūsų žemėje?

Jis sunkiai atsiduso stebeilydamas į savo tuščias rankas, gulinčias ant kelių.

– Taip ir padarysiu. Ir ko aš taip jaudinuosi? Kokia prasmė? Niekas nesupranta, ką aš noriu padaryti...

Atrodo, rimtai susirūpinęs dėl katino. Ji nusprendė atidėti naujieną apie profesoriaus laišką vėlesniam laikui, bet kai jau buvo beišeinanti, Oliveris pakėlė galvą ir paklausė:

– Norėjai ko?

Ir tada jinai pasakė. Perpasakojo Listiko laišką, kuriame netikėtai atsiskleidė, kad Nao tėvas buvo sąžinės išpažinėjas ir už tai buvo atleistas iš darbo, paskui trumpai nupasakojo, ką jam atrašiusi, bet staiga nutilo pamačiusi, kad Olivers keistai į ją žiūri.

– Kas yra? – paklausė ji. – Ko tu taip žiūri? Kas negerai?

– Tu parašei, kad tai neatidėliotinas reikalas?

– Žinoma. Mergaitė linkusi į savižudybę. Jos tėvas taip pat. Visas dienoraštis yra pagalbos šauksmas. Todėl, be abejo, tai skubu. Iš esmės dienoraštis tą ir reiškia. – Ji pajuto nejučia pradėjusi teisintis. – Tu vis tiek žiūri.

– Na...

– Ką na?

– Na, tavo veiksmai nelabai prasmingi. Juk tai vyksta ne šiuo metu, ką?

– Nesuprantu. Ką nori tuo pasakyti?

– Paskaičiuok. Internetinių kompanijų burbulas sprogo 2000-ųjų kovą. Jos tėvas buvo atleistas iš darbo, jie grįžo į Japoniją, prabėgo keletas metų. Kai Nao pradėjo rašyti dienoraštį, jai buvo šešiolika. Bet tai buvo daugiau kaip prieš dešimt metų, be to, mes žinome, kad dienoraštis plūduriavo dar mažiausiai kelerius metus. Aš noriu pasakyti, kad jeigu ji ketino nusižudyti, tai jau spėjo tą padaryti, ar tu taip nemanai? O jeigu nenusižudė, tai dabar jai jau greitai bus trisdešimt. Tiesiog suabejojau, ar žodis „skubu“ iš tiesų šiuo atveju tinkamas, daugiau nieko.

Ruta pajuto, kaip žemė slysta iš po kojų. Čiupo už rankenos, kad nepargriūtų.

– Kas tau?

– Nieko, – pasakė sunkiai rydama seiles. – Aš... žinoma, tavo tiesa. Kvaila. Aš tiesiog... pamiršau. – Ji jautė, kaip dega skruostai ir kutena nosį lyg prieš nusičiaudant ar pravirkstant.

– Pamiršai? – perklausė jis. – Iš tikrųjų?

Ji linktelėjo pamažėle traukdamasi. Norėjosi bėgti ir kur nors pasislėpti.

– Nieko sau, – pasakė jis. – Tai beprotybė.

Ji apsisuko, nuskubėjo koridoriumi ir pasileido laiptais žemyn.

– Aš nesakiau, kad tu beprotė, – šūktelėjo jis jai pavymui.

3.

Toli jinai nenubėgo. Tik iki miegamojo. Įlindo į lovą, užsitraukė antklodę iki nosies ir taip gulėjo tankiai kvėpuodama. Į langą barbeno bambukas. Ilgalapiai inkstpaparčiai jau siekė palangę. Bambuko stiebai, apraizgyti spygliuotų rožių šakų, užstojo beveik visą šviesą. Ji žiūrėjo į lapų raizgalynę ir galvojo apie laišką, kurį ką tik išsiuntė profesoriui. Kraujas plūstelėjo jai į veidą. Kaip ji galėjo taip apsikvailinti?

Nors negali sakyti, kad ji tiesiog užmiršo. Bėda ta, kad įvyko kažkoks atotrūkis. Kai ji rašydavo romaną, giliai panirdama į įsivaizduojamą pasaulį, dienos susijaukdavo, ir ištisos savaitės, mėnesiai ir net metai čia priartėdavo, čia vėl nutoldavo nelyginant sapnas. Sąskaitos likdavo neapmokėtos, laiškai neatsakyti, skambučiai be atsako. Išmonė turėdavo savą laiką ir logiką. Čia slypėjo jos jėga. Tačiau laiškas, kurį ji ką tik parašė profesoriui, ne išmonė. Jis realus, kaip ir dienoraštis.

Oliveris pasibeldė į duris ir pravėrė plyšelį.

– Ar galiu įeiti?

Ji linktelėjo. Jis priėjo prie lovos.

– Kaip jautiesi? – paklausė apžiūrinėdamas jos veidą.

– Aš susipainiojau, – pasakė jinai. – Mano galvoje jai vis dar šešiolika. Visada bus šešiolika.

Oliveris atsisėdo ant čiužinio krašto ir priglaudė delną jai prie kaktos.

– „Amžinasis dabar", – tarė jis. – Prisimeni, ji norėjo jį sučiupti? Sulaikyti. Štai ko ji siekė.

– Rašydama?

– Arba žudydamasi.

– Aš visada maniau, kad rašymas yra tai, kas paneigia savižudybę, – pasakė ji. – Kad rašoma teigiant nemirtingumą. Kad jis padeda nugalėti ar bent jau nustumti tolyn mirtį.

– Kaip Šachrazada?

– Taip, – atsakė ji. – Pasakoti istorijas, kad nustumtum tolyn egzekuciją...

– Tik Nao pati sau paskelbė mirties nuosprendį.

– Norėčiau sužinoti, ar jinai jį įvykdė.

– Skaityk toliau, – tarė Oliveris. – Kol neperskaitysi iki galo, nesužinosi.

– Gal visai nesužinosiu... – Ji mėgino įsivaizduoti, koks būtų jausmas taip ir nesužinojus. Ne itin malonus. Paskui jai toptelėjo dar vienas dalykas.

– Oi! – Ji staiga atsisėdo. – Ji juk nežino!

– Ko nežino?

– Kodėl jos tėtį atleido iš darbo! Ji nežino, kad jis yra sąžinės išpažinėjas. Mes turime...

Štai. Ir vėl tas pats. Ji krito atgal ant pagalvės. Bent jau šį kartą ji pagavo save.

– Per vėlu, – niūriai pasakė.

– Kas per vėlu?

– Jai padėti, – pasakė ji. – Tai kokia prasmė skaityti? Dienoraštis – tik būdas atitrūkti. Koks skirtumas, ar aš jį perskaitysiu, ar ne?

Oliveris patraukė pečiais.

– Greičiausiai jokio, bet vis tiek turi užbaigti. Ji rašė iki galo, tai ir tu perskaityk iki galo. Toks susitarimas, be to, aš noriu sužinoti, kas toliau.

Jis atsistojo ir pasisuko eiti. Ji paėmė jį už rankos.

– Ar aš išprotėjusi? – paklausė ji. – Kartais jaučiuosi, lyg taip ir būtų.

– Galbūt, – atsakė jis glostydamas jai kaktą. – Bet nesijaudink dėl to. Tau reikia būti šiek tiek išprotėjusiai. Beprotybė – tai kaina, kurią moki už vaizduotę. Tai tavo superjėga. Mokėjimas prisijungti prie sapno. Tai gerai, o ne blogai.

Suskambo telefonas, ir jis nuskubėjo atsakyti, bet prie durų stabtelėjo.

– Aš tikrai nerimauju dėl Pesto.

4.

Benua sėdėjo aptriušusiame krėsle priešais krosnelę, rūkydamas ir žiūrėdamas į liepsną. Rutai įėjus jis pakėlė akis. Jos buvo paraudusios, lyg nuo ašarų, ir jis aiškiai buvo išgėręs. Vimdanti kanadietiško viskio smarvė buvo sumišusi su cigarečių dūmais, degančių malkų ir drėgnų kojinių kvapais.

Jo žmona stovėjo svetainės tarpduryje. Atrodė nepatenkinta. Tai ji skambino, kai Oliveris atsiliepė. Vyras baigęs versti prancūzišką dienoraštį, pasakė ji. Ar Ruta negalėtų šįvakar atvažiuoti jo pasiimti. Oliveris padėjo ragelį, įsimetė į furgoną benzinpjūklį

ir pasisiūlė ją nuvežti. Vėjas stiprėjo, ir aukšti medžiai jau buvo pradėję linguoti. Artinosi dar viena audra, ir šita ėjo tiesiai į juos.

Benua padavė jai pluoštą liniuoto popieriaus lapų, jo ranka virpėjo.

– *Le mal de vivre*, – pasakė jis. – Jūs klausiate, ką tai reiškia. Atsakymas čia. Blogis, kančia, liūdesys. Kodėl pasaulyje tiek skausmo?

Ruta paėmė iš jo lapus.

– Ačiū, – padėkojo žiūrėdama į vertimą.

– Iš šitą pasiimkit, – pasakė jis. Padavė jai ploną sąsiuvinį, įvyniotą į tą patį vaškinį popierių.

– Aš labai jums dėkinga... – pradėjo ji, bet jis papurtė galvą ir nukreipė žvilgsnį į ugnį.

Tada priėjo jo žmona ir paėmė ją už alkūnės. Ji išvedė Rutą iš kambario ir palydėjo iki durų.

– Jis išgėręs.

Ruta nežinojo, ką pasakyti.

– Man baisiai gaila...

Žmona kiek atsileido.

– Tai ne jūsų kaltė, – tarė pusbalsiu. – Vakar naktį vilkai sudraskė jo šuniuką. Gauja pasiuntė priekin jauną vilkę, ir tas nusekė iš paskos. Kvailelis. Gauja laukė anapus tarpeklio. Užpuolė ir sudraskė. Suplėšė į gabalus ir surijo. – Atsisukusi ji pasižiūrėjo į svetainę, kur tebesėdėjo jos vyras. – Jis matė, kaip tai vyko. Šaukė jį, vijosi, bet nesuskubo pereiti per tarpeklį. Per storas. Per lėtas. Kol iki ten nusigavo, tik kailio kuokštai buvo likę. Jis mylėjo tą šuniuką. – Ji atidarė duris ir iškišo galvą klausydamasi. – Verčiau paskubėkit. Vėjas kyla. Audra bus smarki.

Slaptas pirmojo Harukio prancūziškas dienoraštis

1.

1943 m. gruodžio 10 d. – Mano būrio nariai ir aš miegame kartu dideliame kambaryje, suguldyti eilėmis, kaip sukabintos džiūti žuvelės. Tik pilnaties naktimis, kai dangus giedras, man užtenka šviesos rašyti... Išsitraukiu tuos lapus iš po uniformos pamušalo, kur laikau paslėpęs, atsargiai, kad nesušlamėtų. Atsuku parkerio dangtelį nuogąstaudamas, kad rašalas gali baigtis ir mano mintys liks neužrašytos. Mano paskutinės mintys, atseikėtos rašalo lašais.

Mums liepta rašyti treniruočių dienoraštį ir aprašinėti savo jausmus neišvengiamos mirties akivaizdoje, bet vienas kareivis iš kitų studentų būrio įspėjo, kad vyresnieji karininkai tikrins tuos dienoraščius ir skaitys mūsų laiškus be jokio įspėjimo, taigi aš turįs būti atsargus ir nerašyti atvirai, iš širdies. Dviveidystę man per sunku pakelti, todėl nusprendžiau rašyti du dienoraščius: vieną parodomąjį, o šį, slaptą, tiesai, Tau, nors vargu, ar Tu kada nors jį perskaitysi. Rašysiu prancūziškai, *ma chère Maman*[162], sekdamas geru Tavo dievinamos Kano pavyzdžiu, juk ji pareigingai mokėsi anglų kalbos iki pat tos minutės, kol buvo nuvesta į kartuves. Kaip ir ji, turime tęsti savo užsiėmimus, net kai aplinkui griūva civilizacija.

162 Brangioji mama. (Pranc.) (Vert. past.)

2.

„Sukąsk dantis. Suspausk smarkiau!“ – komanduoja mūsų vadas Markizas de F. Jis kumščiu daužo K. per veidą, kol K. pakerta kojas, o kai šis parkrinta, spardo jį. Praėjusią savaitę išmušė du krūminius dantis, bet K. elgiasi taip, lyg nieko nebūtų atsitikę, tik mirksi ir šypsosi savo šviesia nežemiška šypsena, o kraujas teka iš burnos.

K. yra mano vyresnysis draugas iš Filosofijos fakulteto, ir aš jaučiu pareigą jam padėti. Vakar, kai jį mušė itin žiauriai, žengiau priekin pasirengęs priimti jam skirtus smūgius. Markizas de F. buvo sužavėtas. Jis daužė man per veidą iš abiejų pusių ir spardė bato kulnu. Po to mano burnos vidus atrodė kaip malta mėsa ir netgi nuo mažo miso sriubos šaukštelio ištrykšdavo ašaros – taip druska graužė žaizdas.

Chère Maman, aš vynioju šį sąsiuvinį į vaškinį popierių ir slepiu po ryžiais savo priešpiečių dėžutės dugne. Mėginsiu Tau kaip nors jį perduoti, kol gyvas. Negaliu savo laiškuose Tau rašyti visko, kaip yra, bet guodžiuosi viltimi, kad kada nors Tu sužinosi visą tiesą apie tą beprotišką linčiavimą. Kad ir kiek jie tyčiotųsi iš mano kūno, kol turiu šią viltį, galiu ištverti bet kokį skausmą.

3.

Vakar naktį per malonumų kvartalo žaidimus pajutau, kaip K., stebėdamas mano pažeminimą, pasikeitė. Kai pagal Markizo nurodymus pasilenkęs už *šautuvų* stovo ir prakišęs rankas pro pertvaras gundomai kaip gatvinė mojau kviesdamas prieiti, pirmą kartą pamačiau, kaip K. nusisuko, tarsi nebegalėdamas šito reginio pakęsti.

Galbūt pastebėjęs tai, Markizas davė komandą vis kartoti ir kartoti tuos mostus. Jis sufleruoja replikas. „Sveikas, kareivėli, eikš pas mane." Kaip režisierius mėgėjas palenkęs galvą stebi mano vaidybą. Liepia kalbėti aukštesniu ir saldesniu balsu. Stebi atsidėjęs, beveik nekaltai. „Ar užeisi pažaisti su manim?" – šaukiu, ir jis ilgai negaišta. Žaidimai trunka dar ilgai po to, kai nuaidi trimitas, skelbiantis, kad gesinamos šviesos. Naktį kartais girdžiu, kaip K. verkia.

Tu marches sur des morts, Beauté, dont tu te moques;
De tes bijoux l'Horreur n'est pas le moins charmant...[163]

Ar Bodleras žinojo apie tokius dalykus, *Maman*? Ar tai ir yra tamsieji *les fleurs du mal* lapeliai?

4.

Četija taip gražiai gieda. Bet ją girdėdamas visada prisiminsiu F. ir trokšiu jį užmušti. Tarp kareivių iš lūpų į lūpas keliauja istorijos, kaip nekenčiami karininkai buvo nušauti iš nugaros arba užmušti jų pačių kareivių mūšio sumaištyje. Aš skaičiuoju iš Markizo gautus smūgius. Vieną dieną sugrąžinsiu jam visus. Šiandien jų skaičius siekia 267.

Aš nesipriešinu mirčiai. Visi suprantame, kad mirtis laukia kiekvieno. Bet tikiuosi, kad nemirsiu neparagavęs kerštо saldybės.

5.

Beprasmiška. Beprasmiška. Auštant K. pradingo, ir paskui mums buvo pranešta, kad jis nusižudė, šoko po krovininiu traukiniu, bet

163 Groži, tu žengi per numirėlių kūnus ir tyčiojiesi. / Tarp tavo brangakmenių Siaubas nebus menkiausias... (Pranc.)

vienas iš tų, kurie matė jo kūną, pasakė, kad jis buvo nušautas į nugarą. Tą naktį suradau jo nučiupinėtą mokytojo Dogeno *Šiobogendzo* tomelį, įkištą į mano čiužinį. Guliu ir noriu pravirkti karštomis ašaromis kaip anksčiau, bet mano širdis suledėjusi. Aš visas suledėjęs – iš išorės ir iš vidaus. Nieko nebejaučiu. Net Markizo smūgiai manęs nebeveikia ir nebekelia pykčio. Jie kaip torpedos, nepataikančios į taikinį. Kadaise aš buvau išmokęs mąstyti. Gebėjau jausti. Kare tokius dalykus geriau užmiršti.

6.

Per Tavo apsilankymą, *Maman*, ruošiausi kaip nors nemačiom perduoti Tau šiuos puslapius, bet kai išvydau Tavo akyse siaubą pamačius mane, apsigalvojau. Aš Tau pamelavau, sakiau, kad netyčia nusibrozdinau per eilinę treniruotę. Nemanau, kad patikėjai, bet tą akimirką tas melas sukliudė atiduoti Tau šį dienoraštį, kupiną savigailos ir smulkiai aprašinėjantį kasdieniškus ir banalius karinio gyvenimo žiaurumus. Taigi, stokodamas ištvermės ir valios, štai aš ir vėl sėdžiu vienas mėnesienoje ir rašau. Vis dėlto nesigailiu, kad melavau. Padaryčiau bet ką, kad sušvelninčiau Tavo širdgėlą.

Ir iš tiesų mano jausmai Markizui ėmė keistis. Iš pradžių, kai jis mane mušdavo, aš bijojau. Drąsiai pripažįstu. O kaipgi kitaip? Juk anksčiau manęs niekas nemušdavo! Nedaugeliui vaikinų pasiseka kaip man užaugti ir tapti vyru girdint iš motinos tik pačius gražiausius žodžius, švelniausius įtikinėjimus, patiriant švelniausias glamones ir apsaugą nuo pasaulio šiurkštumo ir grėsmingumo. Buvau išlepintas, visiškai nepasiruošęs žiaurumui, ir gal tai skamba kaip skundas, bet aš nesiskundžiu! Nemanyk, kad kaltinu Tave. Bijau, kad mano žodžiai nenuskambėtų kaip paties

nedėkingiausio sūnaus pasaulyje žodžiai, o iš tikrųjų yra priešingai. Dabar kaip niekad esu dėkingas už tai, kaip mus auginai, mokydama vertinti gerumą, išsilavinimą, savarankišką mąstymą ir liberalias idėjas mūsų šalį niokojančio fašizmo akivaizdoje. Dabar žiauriausios bausmės man nė ašaros neišspaudžia, bet pagalvojęs apie sunkumus, kuriuos iškentėjai gindama savo idealus, kūkčioju kaip kūdikis.

Na, štai ir vėl sugadinau puslapį ašaromis – net sunku įskaityti, ką parašiau. Popierius – tikra brangenybė, nors šie žodžiai vargu ar verti popieriaus ir rašalo, sunaudotų jiems parašyti.

Apie ką aš rašiau? Ak, taip. Rašiau apie tai, kaip pasikeitė mano jausmai F. Po pirmųjų kelių savaičių bausmių ir treniruočių pastebėjau, kad mano baimė ir gailestis sau ima virsti neapykanta, o neapykanta – įniršiu. Kai jis iškviesdavo mane pavarde, vietoj nerimo ir baimės kūną kaip narkotikas užliedavo jaudulys ir aš stengdavausi nepakelti akių, nes jeigu būčiau pažvelgęs į tą nekenčiamą veidą, manajame jis būtų išvydęs degantį įniršį. Mano pyktis išgąsdino mane labiau nei ankstesnė baimė.

Tačiau pastaruoju metu mano jausmai vėl pasikeitė. Praėjusią savaitę jis iškvietė mane dėl kažkokio smulkaus prasižengimo – greičiausiai numečiau žemėn ryžių grūdelį aptarnaudamas jį per pietus arba palikau dulkelę ant nušveisto jo bato, o gal jam tiesiog skrandis nevirškino ar blogai išsimiegojo. Neprisimenu, bet jis liepė man atsiklaupti ant grindų pasikišus rankas po šlaunimis ir pagavo pliekti diržu per veidą ir kūną.

Paprastai būdavau nuleidęs akis, įsmeigęs žvilgsnį į vieną tašką grindyse, kol akys užtindavo arba jas užliedavo kraujas ir nieko nebematydavau, bet tą dieną kažkodėl jų nenuleidau. Aš pažvelgiau į F. – tiesiai jam į akis, nors tai prieštarauja taisyklėms, nes mes neturime teisės žiūrėti į akis aukštesnio rango kariškiams,

bet kai tai padariau, mano širdis kažkodėl *suminkštėjo*. Žinau, tai skamba keistai, bet aš taip pasijutau. Pirmą kartą pamačiau, kad jo arti viena kitos įsodintos akys karščiuoja, kakta išrasojusi riebiu prakaitu, ir mane suėmė gailestis, netgi po dešimties smūgių pajėgiau jam nuoširdžiai *atleisti*. Žinoma, tai buvo prasta strategija, nes mano tvirtas žvilgsnis ir nepaklusnumas dar labiau jį įpykdė ir dešimt smūgių virto dvidešimčia, o paskui trisdešimčia. Kai netekau sąmonės, nustojau ir skaičiuoti. Matyt, kažkas parnešė mane į baraką ir užklojo antklode. Kai atsikėliau, man turbūt viską skaudėjo, bet skausmo nejaučiau. Mane tarsi gaubė šiluma ir ramybė, kurią teikia vidinės jėgos suvokimas.

Štai kodėl, pamaniau, aš mačiau šypseną mušamo K. veide prieš žengdamas į priekį perimti jo bausmės. Jis galėjo ištverti savo skausmą, bet manojo, prisiimto vietoje jo, nepakėlė. Mane iki šiol kankina įtarimas, kad aš buvau jo mirties priežastis, bet šiame pasaulyje, kur priežastys ir pasekmės taip susipynusios, neįmanoma to žinoti.

Nuo to karto, nors buvo įvykdyta dar pora bausmės procedūrų, atrodė, kad aš F. nusibodau arba jis išsigando. Gal man tik taip atrodė, bet jis tą darė jau be ankstesnio širdingumo.

Ar turėčiau jaustis jam dėkingas? Pametęs gautų smūgių skaičių, jau nebetrokštu atsilyginti tuo pačiu. Gal tai reiškia, kad išaugau iš tokio vaikiškumo. Gal aš užaugau ir tapau vyru.

7.

1944 m. rugpjūčio 3 d. – Štai apie ką aš negalėjau parašyti laiške. Sklinda gandai, *Maman*, kad karas nėra labai sėkmingas. Mūsų pajėgos atsitraukė iš Birmos, o amerikiečių kariuomenė išsilaipino Guame. Jeigu taip tęsis toliau, JAV gali įsiveržti į Japoniją ir mūsų dalinių

įvedimas gali būti paskutinis mėginimas sustabdyti potvynį. Aš labai sunerimau sužinojęs apie karinės policijos apsilankymą ir bijau, kad nenukentėtum dėl savo politinės veiklos. Maldauju, būk atsargi. Noriu, kad apsigalvotum ir su seserimis išvažiuotum į kaimą.

8.

Jau rašiau apie savo pasiryžimą mirti. O čia tai, apie ką nutylėjau. Aplinkui per miegus dūsauja ir dejuoja, neramiai vartosi lovose mano draugai, lauke čirpia vabzdžiai, bet aš girdžiu tik vieną garsą – laikrodžio tiksėjimą. Sekundė po sekundės, minutė po minutės... tik, tak, tik, tak... trumpi, sausi garsai smelkte persmelkia tylą. Rašau tamsoje. Rašau mėnesienoje, ištempęs ausis klausydamasis šiltų nakties gyvybės garsų, gožiamų šalto mechaninio tiksėjimo, tačiau mano esybė priima tik vieną dalyką: nepermaldaujamą laiką, marširuojantį mirties link.

Kad taip galėčiau sudaužyti laikrodį ir sustabdyti laiko puolimą! Sutraiškyti pragaro mechanizmą! Suskaldyti negyvą jo veidą, išrauti tas nelemtas rodykles iš apgaulingo uždaro rato ašies! Beveik jaučiu, kaip tvirtas metalinis korpusas gūra mano rankoje, kaip dūžta stiklas, kaip lūžta ciferblatas ir pirštai, sulindę į jo vidurius, išbarsto spyruoklytes ir mažučius krumpliaračius. Bet ne, tai beprasmiška, laikas nesustabdomas, todėl guliu čia, paralyžiuotas, klausydamasis, kaip tiksi, žygiuodamos pro šalį, paskutinės mano gyvenimo akimirkos.

Aš nenoriu mirti, mama! Aš nenoriu mirti!

Aš nenoriu mirti.

*

Atleisk. Aš čia kalbėjau su mėnuliu.

*

Kvaila. Kiek rašalo išnaudojau paikai liedamas jausmus, mintyse daužydamas laikrodžius, širdyje rėkdamas. Užmiršk apie laikrodį. Jis neturi galios laikui, o žodžiai turi, ir dabar man knieti suplėšyti šituos puslapius. Ar aš noriu, kad mane taip prisimintų? Iš šių žodžių? Iš Tavo lūpų?

Bet ne, kol kas juos paliksiu, juk Tu niekada jų neperskaitysi. Rašau juos dėl savęs paties, įsivaizduodamas Tave. Jie skirti tiktai man.

„Tyrinėti Kelią – vadinasi, tyrinėti save", – sakė Dogenas. Aš daviau įžadą praktikuoti dzadzeną ir atidžiai sekti savo mintis ir jausmus, kaip mokslininkas, preparuojantis lavoną, kad padaryčiau kuo didesnę pažangą per man likusias kelias trumpas savaites. Daviau įžadą atsiskleisti Tau, net jeigu Tu niekad šito neperskaitysi. Plėšydamas lapus neišrausiu iš širdies bailumo, kaip išplėšdamas rodykles iš laikrodžio ciferblato nesustabdysiu laiko.

Tiesą sakant, aš esu laimingas žmogus. Gavau išsimokslinimą, mano protas išlavintas. Turiu galimybę viską gerai permąstyti.

„Filosofuoti – tai mokytis mirti."

Taip rašė Montenis, perfrazuodamas Ciceroną, nors ta mintis, žinoma, buvo ne nauja, ją atsektume jau nuo Sokrato Vakaruose ir Budos Rytuose... nors samprata „filosofuoti", be abejo, reiškė skirtingus dalykus.

„Tyrinėti Kelią – vadinasi, tyrinėti save. Tyrinėti save – vadinasi, užmiršti save. Užmiršti save – vadinasi, atsiverti nesuskaitomai daugybei dalykų."

*

Laiške aš dėsčiau savo fantastiškus samprotavimus apie Mijadzavos Varnų karus ir dabar labai nesmagiai jaučiuosi. Aš nesu Varnų Kapitonas, keliantis sparnus į mūšį! Bet prisipažinsiu, mėgstu skraidyti. Kad ir kaip kvaila atrodytų, ta pasaka įstrigo mano galvoje ir vėliau nejučia prisiminiau sceną, kur Varnų Kapitonas laidoja savo draugus ir meldžiasi žvaigždėms. Ar prisimeni tą vietą? Skamba maždaug taip:

„Palaimintos žvaigždės, prašau padaryti pasaulį tokį, kad jame niekas nebūtų verčiamas žudyti priešo, kuriam nejaučia neapykantos. Jeigu mano noras išsipildytų, aš sutikčiau, kad mano kūnas būtų vis draskomas ir draskomas į gabalus."

Aš tikiu tais puikiais žodžiais, ir dabar, kai žinau, kad išeisiu, jie įgyja man tokią karčią prasmę. Prisiminiau juos per pietus, ir akys pritvinko ašarų. Deja, jas šluostydamas numečiau ant grindų indelį su raugintomis daržovėmis. Vis dėlto mano naujasis laipsnis, atrodo, saugo mane nuo bausmių, o Markizas tiesiog apsimeta, kad nemato.

9.

Dabar, kai laiko liko taip nedaug, jo tėkmė mane itin domina. Praktikuoju dzadzeną, stumdau džiudzu karoliukus, skaičiuodamas – karoliukas po karoliuko, įkvėpimas po iškvėpimo – akimirkas, likusias iki mirties. Kažkur Dogenas rašė, kiek akimirkų telpa į spragtelėjimą pirštais. Neatsimenu, kiek tiksliai, tik tas skaičius buvo didelis ir atrodė atsitiktinis, bet įsivaizduoju, kad kai sėdėsiu savo lėktuve, nosimi nusitaikiusiame į amerikietiško šarvuotlaivio korpusą, kiekviena akimirka bus aiški, tikra ir apčiuopiama. Iš

anksto gėriuosi, kaip mirties akimirką pagaliau pasijusiu iš tikrųjų gyvas ir suvokiantis save.

Dogenas taip pat rašė, kad mums tereikia vienintelės akimirkos, kad išreikštume savo žmogišką valią ir pasiektume tiesą. Anksčiau to nesupratau, nes laiką įsivaizdavau miglotai ir nekonkrečiai, bet dabar, kai mirtis neišvengiama, aš galop suvokiau jo žodžių prasmę. Mūsų, žmonių, kūnas nuolatos pasirodo ir vėl dingsta, akimirka po akimirkos, nepaliaujamai, ir tas nepaliaujamas radimasis ir mirimas yra tai, ką mes patiriame kaip laiką ir būtį. Tai nėra atskiri dalykai. Tai viena esatis, ir netgi per dalį sekundės mes turime galimybę pasirinkti ir pasukti įvykių eigą, kuri gali mus nuvesti prie tiesos suvokimo arba nukreipti nuo jos šalin. Kiekviena akimirka yra be galo reikšminga visam mūsų pasauliui.

Kai galvoju apie tai, man kartu ir linksma, ir liūdna. Linksma, kai mąstau apie daugybę kylančių akimirkų, kurios gali atnešti pasauliui gėrį. Liūdna dėl visų neišnaudotų akimirkų, kurios kaupėsi ir atvedė mus į šitą karą.

Kokia gi bus mano valia pačioje pabaigoje? Ar aš narsiai laikysiuosi savo kurso žinodamas, kad po susidūrimo mano kūnas sprogs ir virs liepsnų kamuoliu sunaikindamas tiek daug vadinamųjų priešų, kurių niekada nebuvau sutikęs ir kuriems nejaučiu neapykantos? Ar bailumas (arba mano geroji žmogiškos prigimties pusė) paskutinį kartą paims viršų ir pastūmės ranką ant vairo, kad lėktuvas nukryptų nuo kurso, ir pasirinkęs baigti gyvenimą su gėdos žyme, o ne kaip didvyrių didvyris, tą pačią akimirką visiems laikams pakeisiu priešo kareivių šarvuotlaivyje likimą, taip pat ir jų motinų, seserų, brolių, žmonų, vaikų?

Ir tą patį mirksnį lengvu rankos judesiu nulemsiu likimą visų tų japonų kareivių ir civilių, kuriuos tie patys amerikiečiai (mano išgelbėti priešai), likę gyvi, sunaikins. Ir taip toliau, ir taip

toliau, kol galiausiai galėčiau sakyti, kad net visą šito karo baigtį nulems ta viena akimirka ir tas vienas milimetras, esantys mano valioje. Bet iš kur aš galiu žinoti?

O, kokie didingi mes sau atrodome prieš mirtį! Bet manęs netraukia heroizmas. Martinas Heidegeris *Būtyje ir laike* išdėsto Herojaus sampratą kalbėdamas apie autentišką laikinumą, istoriškumą ir buvimą pasaulyje, ir anksčiau aš būčiau nagrinėjęs savo dabartinę keblią padėtį Heidegerio terminais, o dabar man kur kas malonesnis Dogeno dzenas ir mano japoniškoji tradicija, ir tai greičiausiai tik įrodo, kad M. H. neklydo. „Kalba yra būties namai", – kartą parašė jis, ir Dogenas (pats žodžio meistras!) būtų, be abejo, su tuo sutikęs. Tačiau dabar teutoniški M. H. labirintai vargina mano karščiuojantį protą, o tylūs ir tušti Dogeno kambariai atrodo viliojantys. Tarp žodžių Dogenas pažino tylą.

*

Bazėje pražydo ir nubyrėjo vyšnių žiedai, o aš vis dar laukiu, kada ir mane ištiks jų dalia.

*

„Rytoj aš žūsiu mūšyje", – pasakė Varnų Kapitonas.

Montenis rašė, kad mirtis savaime nieko nereiškia. Tai mūsų baimė suteikia mirčiai svarbos. Ar aš bijau? Žinoma, ir vis dėlto...

„Que sais-je?"[164] – klausė Montenis. Atsakymas yra „nieko". Iš tikrųjų aš nežinau nieko.

Ir vis dėlto naktį guliu ant lovos ir stumdau karoliukus, po vieną už kiekvieną mano mylėtą dalyką žemėje, vis stumdau ir stumdau juos ratu be pabaigos.

164 Ką aš žinau? (Pranc.) (Vert. past.)

10.

Vakar atvažiavome į Kiūšiū. Mūsų būrys pasipildė dviem kinų fronto kareiviais veteranais, kurie buvo paleisti ir vėl pašaukti į tarnybą. Nuožmūs, atgrasūs, perdžiūvę, žvilgančiomis, pikta pažinusiomis akimis, net F. muistosi jų akivaizdoje. Vos tik jiems įžengus, nuotaika barakuose pasikeitė. Vakar po vakarienės jie sėdėjo su mumis, apsupti ką tik atvykusių studentų rekrūtų, rakinėjo dantis ir gyrėsi, kaip jie tarnavo Šandongo provincijoje.

Net dabar pykina prisiminus jų pasakojimus, kiek jiems būdavo juoko radus kokiame name į kampą susispietusias kinų senutes su anūkais. Vieną po kitos jie vilkdavo jas į kambario vidurį ir prievartaudavo, o paskui durtuvais subadydavo genitalijas. Kvatodami jie rodė, kaip juokingai senutės maldaudavo pasigailėti anūkų. Kūdikius vieną po kito pamėtėdavo į orą ir pasmeigdavo ant šautuvų durtuvų.

Kaip žvilgėjo jų akys, kai jie pasakojo, kaip pakabindavo kinų vyrus žemyn galva it mėsą virš atviros ugnies ir žiūrėdavo, kaip degantys gabalai krinta nuo dar gyvų jų kūnų, o rankos tamposi kaip kepamo kalmaro čiuptuvai. Paskui sukapodavo apdegusius lavonus ir sušerdavo šunims.

Kaip klastingai žvairakiavo į mus pasakodami istorijas apie jaunus japonų rekrūtus, tokius nepatyrusius vaikinus kaip aš ir K., kurių kovinė dvasia buvo ugdoma mokantis smūgiuoti durtuvais į gyvus kinų belaisvių kūnus. Pririšę belaisvius prie stulpų, apipiešdavo apie širdį apskritimą. „Durk bet kur, tik ne čia“, – komanduodavo karininkai rodydami į apskritimus. Mat belaisviai turėjo likti gyvi kiek įmanoma ilgiau, o jaunuoliai taip drebėdavo, kad nenulaikydavo durtuvų ir pridėdavo į kelnes. Prisiminę tą jų baimę, abu mūsų šaunieji kareiviai patenkinti kikeno. Po šitų

pratybų, tikino jie mus, kai belaisviai mirdavo ir jų išdarkyti kūnai gulėdavo paplūdę kraujais, tie japonų berniukai tapdavo vyrais.

Apie savo žygius jie pasakojo taip, kaip juos atliko, – be jokios gėdos. Jie vykdę įsakymą duoti kinams pamoką ir rengdavę žudynes vidury kaimų, kad aukų vaikai ir tėvai, kaimynai ir draugai galėtų matyti. O perpasakodami visa tai mums, jie taip pat duodantys pamoką mums, kad mes užsigrūdintume ir būtume pasiruošę sutikti tai, kas mūsų laukia.

„Chacun appelle barbarie ce qui n'est pas de son usage", – rašė Montenis. „Kiekvienas vadina barbariškumu tai, kas jam neįprasta."

Laimė, aš jau nebespėsiu prie to priprasti ir tam tikra prasme jaučiuosi dėkingas tiems dviem šėtonams: pabaisiškas jų barbariškumas kitokia šviesa nušviečia mano nereikšmingus kentėjimus. Man baisiai gėda, kad tiek daug rašalo išliejau skundams. Atėjo laikas užversti gyvenimo knygą. *Maman*, mano skrydis paskirtas rytdienai, taigi aš atsisveikinu. Prasidėjo *Tecu no Ame*[165], ir šį vakarą mes su kolegomis besimokančiais karininkais švęsime. Gersime sakę ir rašysime testamentus ir oficialius atsisveikinimo laiškus. Tuos tuščius žodžius, kartu su mano asmeniniais daiktais: džiuzu, kurį man davei, laikrodžiu ir K. *Šiobogendzo* tomu, tau atsiųs karinio jūrų laivyno administracija. Tačiau šito dienoraščio tarp mano asmeninių daiktų nebus. Turiu prisipažinti, aš apsigalvojau ir dabar norėčiau kaip nors tau jį perduoti, bet nedrįstu. Jo turinys nuvertina tą maskaradinį patriotizmą, kurį mes taip nykiai vaidiname, ir bijau, kad nesukliudytų jums gauti pašalpos mainais už vienintelio sūnaus gyvybę. Nežinau, ką su juo darysiu.

165 *Tecu no Ame* (鉄の雨) – „Plieno taifūnas" (arba Okinavos mūšis), atnešęs daugiausia aukų Ramiojo vandenyne fronte per Antrąjį pasaulinį karą. Daugiau kaip 100 000 japonų kareivių žuvo, pakliuvo į nelaisvę arba nusižudė. Sąjungininkai neteko daugiau kaip 65 000 žmonių. Taip pat žuvo, buvo sužeisti arba įvykdė savižudybes 42 000–150 000 Okinavos civilių (nuo dešimtadalio iki trečdalio vietinių Okinavos gyventojų).

Gal pasigėręs šį vakarą sudeginsiu arba nusinešiu su savimi į jūros dugną. Jis buvo mano paguoda ir – beje, tai neatrodo man nerealu – tikiu, kad nors Tu ir nepamatysi šių puslapių, vis tiek perskaitysi kiekvieną mano parašytą žodį. Tu, brangioji mama, pažįsti mano širdį.

Tai, ką dabar noriu Tau pasakyti, negaliu rašyti jokiame oficialiame dokumente, kurį kas nors gali perskaityti ar perimti. Aš jau priėmiau sprendimą. Rytoj stipriai susiveršiu galvą juosta su Tekančios Saulės simboliu ir skrisiu Okinavos link padėti galvos už savo šalį. Visada maniau, kad šis karas neteisingas. Visada bjaurėjausi kapitalizmo godumu ir jį pagimdžiusia imperine puikybe. Ir dabar, žinodamas, kokie nežmoniški žiaurumai lydėjo šį karą, esu pasiryžęs pasukti savo lėktuvą į šoną nuo tikslo ir nukreipti į jūrą.

Verčiau grumtis su bangomis – jos dar gali man atleisti.

Aš nesijaučiu mirsiąs rytoj. Jaučiuosi jau miręs.

Ruta

1.

Ji perskaitė paskutinius Benua išverstus puslapius ir padėjo į krūvelę šalia ant sofos. Pažvelgė pro langą į horizontą. Dangų buvo užgulę tamsūs debesų vėpūtiniai, ir jeigu ne baltos vėjo šiaušiamų bangų keteros, smulkiais taškeliais marginančios juodą vandens paviršių, ji nebūtų įžvelgusi ribos, skiriančios dangų ir jūrą. Iš čia, nuo sofos, kur ji sėdėjo, bangos atrodė tokios mažos. Sunku įsivaizduoti. Iš arti jos turėtų atrodyti kur kas didesnės. Nepramausi pro šalį.

Jis įskrido į bangą, pagalvojo jinai.

Vėjo šuorai drebino namą, girgždino senas sijas. Lauke dejavo ir ošė medžiai. Gyvi medžiai.

Nao to dar nežino. Ji vis dar mano, kad jos dėdė įsirėžė į priešų karo laivą. Ji mano, kad jis žuvo kaip karo didvyris, vykdydamas savo misiją. Ji nežino, kad jis ją sužlugdė. Kaip šitaip gali būti?

Elektra atsirado, bet šviesa mirkčiojo ir jau keliskart buvo užgesusi. Kažkur ant laidų bus užvirtęs medis. Generatorius tebebuvo dirbtuvėje Kembel Riveryje. Jie kabo ant plauko.

Ji perskaitė jo japoniškus laiškus – oficialųjį, kurį rado už nuotraukos rėmelio, ir kitus, kuriuos jai atidavė Džiko, – bet nieko neužsiminė apie slaptą prancūziską dienoraštį. Ar ji apskritai apie jį žino? Ar ji žino, kur jis yra? Jeigu pirmasis Harukis pasigėrė ir sudegino dienoraštį arba pasiėmė jį su savim vykdydamas misiją, tai jis jau seniai turėjo būti virtęs vėjo pustomais pelenais arba jūroje ištirpusia celiulioze.

Ji paėmė vaškinio popieriaus paketą su sąsiuviniu, kurį Benua grąžino kartu su išverstais puslapiais. Įdėmiai apžiūrėjo iš visų pusių.

Jis tikras, bet kaip jis čia atsidūrė? Kaip pakliuvo į šaldymo maišelį ir atsirado mano rankose?

Ji norėjo aptarti tai su Oliveriu, garsiai užduoti jam šituos klausimus, bet jis buvo lauke, lietuje, ieškojo Pesto. Ji išvyniojo paketą ir atvertė sąsiuvinį. Perbraukė pirštais puslapį. Popierius buvo pigus. Rašalas išblukęs, tačiau buvo matyti, kad kadaise jo būta ryškiai mėlynos indigo spalvos. Jis slėpė jį priešpiečių dėžutėje po ryžiais. Slėpė po švarko pamušalu prie krūtinės. Užsimerkusi ji prisikišo sąsiuvinį prie nosies ir giliai įkvėpė, bet jis atsidavė vien vašku ir jūra.

Nao turi jį perskaityti, ir jos tėvas taip pat. Jie turi žinoti tiesą.

Ji atsimerkė ir sulanksčiusi dienoraštį suvyniojo vėl. Lauke temo. Ji žvilgtelėjo į dangaus kareivio laikrodį. Jis vis dar tiksėjo. Kur Oliveris?

Pirmasis Harukis sprendė sudėtingiausias moralines ir egzistencines problemas, susijusias su genocidu, karu ir savo paties neišvengiamos mirties pasekmėmis, o mes sielojamės dėl dingusio katino? Kaip tai išvis įmanoma?

Bet tai buvo įmanoma ir taip iš tiesų buvo. Nuo tada, kai prapuolė katinas, neįmanoma buvo susikaupti jokiam darbui, ypač po to, kai jie sužinojo apie vilkų sudraskytą Benua šuniuką. Vos išgirdęs lauke kokį krebždesį, Oliveris mesdavo darbą į šalį, eidavo prie durų ir atidaręs klausydavosi. Ir pelėdų ūkavimas, ir vilkų kausmas, ir net varnų karkimas kėlė jam vienodą nerimą.

– Neabejoju, kad jam nieko neatsitiko, – sakė jis guosdamas save. – Ji toks menkutis. Kaulų maišelis. Kas norės jį ėsti? – Bet jie abu žinojo, kad miškas knibžda grobuonių, kurie mielai pasigautų vakarienei katinėlį. Galop Oliveris nebeištvėrė ir vėjui pakilus išėjo jo ieškoti.

Rutą graužė sąžinė. Tai jos pykčio išsigandęs Pestas naktį pabėgo iš miegamojo į lauką. Gaila, kad ji nesusitvardė. Gaila, kad Oliveris apskritai ją supykdė.

2.

Lietus ne juokais įsismarkavo, tad ji nulipo žemyn pakurstyti ugnies ir pamatė, kad malkų likę nedaug. Apsivilkusi lietpaltį, apsiavusi guminius aulinius, pasiėmusi galvos žibintą ir krepšį malkoms, išėjo laukan. Vėjas jau pūtė kaip reikiant, daužė kedrų šakas. Kur jis? Per tokį vėją miške nesaugu. Medžiai vaitojo ir girgždėjo nuo audros šėlsmo. Nors aukšti, bet jų šaknys stebėtinai negilios, o miško paklotas įmirkęs nuo lietaus. Akimirką jai dingtelėjo, kad reikėtų eiti jo ieškoti, bet paskui suprato, kad tai kvaila. Ji pradėjo traukti malkas iš rietuvės ir krauti į odinį krepšį. Tą akimirką iš viršaus pasigirdo kimus kranktelėjimas. Ji pakėlė galvą aukštyn. Tai buvo didžiasnapė, ji tupėjo savo įprastinėje vietoje ant kedro šakos. Varna žiūrėjo įsmeigusi į ją savo apvalią kaip karoliukas akį. „Kar!“ – karktelėjo taip primygtinai, kad nuskambėjo kaip įspėjimas. Atsisukusi Ruta pažvelgė į namą. Langai buvo juodi. Šviesa dingo. Staiga jai pasidarė baisu.

Ką daryti? Lietus smogė jai į veidą, kai ji vėl atsisuko į varną.

– Lėk, – pasakė. – Lėk ir surask jį.

Varna toliau ją stebėjo.

Kvailystė, pamanė ji. Kalbu su varna. Bet aplinkui nieko nebuvo ir jau vien išgirdusi savo balsą ji kiek aprimo.

Varna ištempė kaklą ir pasipurtė. Ruta pakėlė sunkų krepšį su malkomis ir persimetusi per petį pasuko aptemusio namo link. „Kar!“ – vėl riktelėjo varna, ir kai ji atsisuko, pamatė, kaip iš siūbuojančio miško išeina visas permirkęs nuo lietaus Oliveris. Pamatęs ją, stovinčią su malkomis, jis išskėtė rankas į šalis. Jo rankos buvo tuščios. Katino nėra.

Nao

1.

Kai nusprendžiau užbaigti gyvenimą, mano nuotaika pasitaisė ir staiga visi tie dalykai, kuriuos Džiko man pasakojo apie laiko būtį, įgijo prasmę. Geriausias būdas išmokti vertinti gyvenimą – tai suvokti, kad gyventi tau liko nebedaug. Žinau, nuvalkiotas posakis, bet aš iš tikrųjų pirmą kartą pradėjau viską jausti, pavyzdžiui, kokios gražios yra žydinčios slyvos ir vyšnios Ueno parke, kai visi medžiai apsipylę žiedais. Kiauras dienas praleisdavau tenai vaikštinėdama ten ir šen tais ilgais švelnių rausvų debesų tuneliais, dairydamasi aukštyn į papurusius žiedus, rausvus ir garbanotus, ir skaisčiai žalią lapiją, pro kurią žybsi saulės spinduliukai ir mirga žydri dangaus lopinėliai. Laikas kažkur prapuola, ir atrodo, lyg būčiau vėl gimusi pasaulyje. Viskas tobula. Vėjeliui papūtus žiedlapių lietus pasipila man ant veido, ir aš sustoju – net kvapą gniaužia, koks grožis ir koks liūdesys.

Pirmą kartą gyvenime turėjau planą ir tikslą, kuriam reikėjo ruoštis. Turėjau apgalvoti viską, ką norėčiau padaryti per likusį man laiką žemėje, ir tada supratau, kad noriu parašyti senolės Džiko gyvenimo istoriją. Džiko tokia išmintinga ir įdomi, ir dabar, kai pagalvoju, kaip man nepavyko įgyvendinti savo tikslo, norisi verkti.

2.

Ueno parke būdavau todėl, kad Babetė vis dar buvo užsišikusi ant manęs, ir, be abejo, aš nebėjau į mokyklą. Nebuvau nuo to karto, kai nusiskutau plaukus ir įgijau superjėgą, ir dėl to jaučiau didžiulį palengvėjimą, bet dabar, kai mokslo metai baigėsi, ėmiau šiek tiek gailėtis. Ėjau laikyti egzaminų į aukštesniąją mokyklą, kaip žadėjau mamai, ir iš tikrųjų susimoviau. Tą pačią minutę, kai atsisėdau į vietą, supratau, kad man šakės. Egzaminų kambarys buvo tragiškai tvankus, prisigrūdęs paklaikusių iš streso uniformuotų mokinių, prasmirdusių paauglišku prakaitu ir poliesteriu. Ore tvyrojo beveik įžiūrimi feromonų debesys, ir mano brandžios, smalsios smegenys išsijungė. Pasidarė sunkios, bukos, inertiškos. Aš tik norėjau padėti galvą ant suolo ir miegoti. Paaiškėjo, kad didesnė medžiagos dalis man gerai žinoma, ypač angliškoji, bet į daugumą klausimų net nepasivarginau atsakyti. Mano pažymiai buvo tokie prasti, kad net juokinga, lyg būčiau protiškai atsilikusi, bet, šiaip ar taip, tokia aš ir esu. Per daug dėl to nesijaudinau, tik šiek tiek, nes žinojau, kad jau nebepateksiu į aukštesniąją mokyklą ir neišmoksiu visų tų dalykų, kurių mokėsi mano posenolis Harukis, kol buvo gyvas. Na, jūs, žinoma, galite sakyti, kam viso to mokytis, jeigu nebežadi gyventi, ir tai tiesa, bet juk gražu, kai žmonės vis dėlto bando ką nors daryti. Kad ir senolės Džiko superherojė Sugako Kano, kuri mokėsi anglų kalbos ir rašė dienoraštį iki pat tos dienos, kai ją pakorė. Manau, ji sektinas pavyzdys, tegu ir norėjo susprogdinti imperatorių.

Šiaip ar taip, aš jau žinojau, kad mano laikas žemėje ribotas, ir nebenorėjau gaišti brangių jo akimirkų visokiems kvailiems pasimatymams, ir Babetę tai visai užkniso. Ji pasakė, kad užimu vertingą darbo vietą prie „Fifi“ staliuko ir kad mano skrebenimas rašikliu kuria niūrią atmosferą. Mėginau ją įtikinti, kad tokioje

prancūziškoje kavinėje rašytoja – kaip tik labai autentiška detalė, bet ji nesutiko ir galiausiai pareiškė man ultimatumą. Arba einu į pasimatymą, arba einu lauk.

Puiku. Man nusipjaut.

Tai buvo vakar.

Ji staigiai nusisuko, o aš rašiau toliau, viena akimi ją stebėdama. Ji užkalbino lankytoją prie gretimo staliuko, ir kai tas atsisukęs pasižiūrėjo į mane, negalėjau patikėti – tai buvo tas pats hentajus, apie kurį rašiau pradžioje. Tas riebaluotais plaukais ir spuoguotu veidu, kuriam patikdavo žiūrėti, kaip aš pasitempiu kojinaites. Jis čia nuolatinis, bet visada maniau, kad jis iš tų tipų, kurie tik spokso ir neturi pinigų susimokėti už pasimatymą. Babetė prieš jį nėrėsi iš kailio pardavinėdama prekę, ir aš šiek tiek įsižeidžiau, jeigu jau atvirai. Na, juk esu visai žavi šešiolikmetė moksleivė mokykline uniforma. Jis turėtų būti laimingas eidamas su manim į pasimatymą, tiesa? Pagaliau jis išsitraukė piniginę ir padavė Babetei kažkiek banknotų. Jinai juos sulankstė ir įsikišo tarp papų, tada pasižiūrėjo į mane.

– Pasimatymas, – pasakė.

Atsidususi užverčiau dienoraštį ir nuėjau paskui ją į rūbinę, tenai ji išsiėmė iš iškirptės ploną pluoštelį banknotų ir ištraukusi kelis padavė man.

Aš net akis pastačiau.

– Riu tave išlepino, – patraukė ji pečiais. – Laikas nusileisti ant žemės.

– Už tiek aš šito nedarysiu! – pasakiau grąžindama jai pinigus. – Aš, žinok, turiu savigarbos.

Šypsena jos dailiame lėliškame veidelyje ištįso ir pasidarė grėsminga. Ji prispaudė mane prie sienos su paltais ir sugriebusi už smakro giliai sukišo krumplius man į pasmakrę, tą minkštą vietą, kur žandikauliai susieina į trikampį, virš gerklės. Aš žiaugtelėjau nuo skausmo – tokio stipraus, kad net supykino.

– Įdomu, – pasakė ji. – Tokios kaip tu nenusipelniusios turėti savigarbos. Velnias tavęs negriebs.

Paskui abiem rankomis suėmusi mano skruostus taip sužnybo, kad man ašaros ištryško. Ji prisitraukė mane artyn, beveik kakta prie kaktos, ir abi jos akys susiliejo į vieną siaubingą akį, tamsią ir žvilgančią tarp raukinukų ir nėrinių.

– Džiaukis, kad aš tokia gera ir išvis su tavim dalinuosi, – pasakė. – Labai jau tu amerikietė. Tinginė ir savanaudė. Teks išmokti paklusnumo ir pratintis prie darbo. – Paskui dar sykį iš visų jėgų patampė man veidą ir paleido.

Aš atsitrenkiau į paltus už nugaros ir nuslydau ant grindų. Pakreipusi galvą, ji įdėmiai mane nužiūrėjo, paskui pasilenkė ir paplekšnojo per degantį skruostą.

– Tokia rausvutė, – pasakė. – Tokia gražutė. – Ir trenkė antausį. Paskui surado mano kavalieriaus paltą ir metė į mane. – Linkiu smagiai pasilinksminti. – Ir taip grakščiai pasisuko ant kulniukų, kad net sijonėliai pasikėlė, o kai ji atplėšė duris, sėdėdama ant grindų pamačiau jos apatinių kelnaičių nėrinius.

Neprisimenu to hentajaus vardo. Gal nė nežinojau. Jis laukė manęs priimamajame šalia nuogos damos fontane. Aš padaviau jam paltą. Jis paėmė jį net nežiūrėdamas į mane. Kažką neaiškiai sumurmėjo ir išėjo tikėdamasis, kad seksiu iš paskos. Mažas liftas buvo tuščias, ir mes nejaukiai stovėjome jame nežinodami, ką sakyti ir kaip pradėti pokalbį. Keliais aukštais žemiau durys vėl atsidarė ir į liftą įvirtęs didelis linksmas įkaušusių ir besikvatojančių žmonių būrys staiga mane prispaudė prie jo. Jaučiau gižų jo kvėpavimą į sprandą, kai jis užgulęs mane iš nugaros ėmė grabinėti po sijonu. Norėjau surikti ČIKANAS![166], kaip metro traukinyje, kai koks nors batonas pradeda tave glamžyti, bet susivaldžiau. Juk jis vis dėlto susimokėjo, ir jeigu jam norisi pradėti anksčiau, ką aš

166 *Čikan* (痴漢) – iškrypėlis, priekabiautojas. Vyras, kuris viešai grabinėja moteris.

galiu padaryti? Kai lifto durys atsidarė ir visi išėjo, jis, iš priekio prisidengęs kelnes paltu, pasileido gatve, kas žingsnį atsigręždamas pasižiūrėti, ar einu paskui. Galėjau pabėgti nuo jo, bet nepabėgau. Ėjau, nes jis buvo sumokėjęs ir nusimuilinti būtų buvę negarbinga. Jis buvo neįsivaizduojamas debilas, bet aš neturėjau savigarbos, taigi tai buvo nesvarbu. Socialinių įgūdžių jis neturėjo jokių. Nepasiūlė nupirkti man dailaus megztuko ar keitajaus. Nepavaišino gėrimu, o tame viešbutyje, kur jis mane nusivedė, nebuvo net bariuko. Nei brendžio, nei šampano, tik gėrimų automatas vestibiulyje su alaus skardinėmis ir sake indeliuose. Tie indeliai priminė man tėtį, nes iš tokių jis gėrė tą vakarą, kai šoko po greituoju Čiūo ekspresu. Totali depresija, bet mano vadinamasis kavalierius buvo toks skrudžas, kad, šiaip ar taip, man nė vieno nenupirko.

Jeigu jūs neprieštaraujat, aš geriau smulkiai neaprašinėsiu, kas vyko paskui, nes vien pagalvojus apie tai man darosi liūdna ir bloga, ir aš net nespėjau vonioje išsimaudyti. Sakykim, lova buvo ne apskrita ir apklota ne zebro odos raštų užtiesalu, bet visa kita įsivaizdavau gana tiksliai. Kai įėjom į kambarį, jis laiko negaišo ir tuo metu, kai jis išdarinėjo su mano kūnu visokius dalykus, aš tiesiog pasislėpiau tolimoj ledinėj ir tylioj savo sąmonės erdvėj, kur buvo švaru ir šalta.

Ir tikrai, aš ne kažin ką prisimenu, tik per vidurį veiksmo, man gulint ant pilvo, suskambo mano keitajus ir sugrąžino mane į šį pasaulį – bent jau tiek, kad man parūpo, kas skambina. Pagalvojau, kad tai Džiko, ir man iš akių pasipylė ašaros, nes žinojau, kaip ji nusimintų pamačiusi mane dabar, o aš taip jos ilgėjausi ir norėjau pasikalbėti. Paskui dingtelėjo, kad ji galbūt žino, kad aš atsidūriau bėdoje, todėl man skambina ir gal kaip tik dabar barkši savo džiuzu karoliukais ir meldžiasi už mane. Ir gal tas telefono skambutis iš tikrųjų mane išgelbėjo, nes galvodama apie Džiko suvokiau, kad nenoriu būti viena iš tų merginų, kurias po kelių dienų policija suranda gulinčias ant grindų, nes jai plyštų širdis,

o jeigu tu išgyveni iki šimto ketverių metų, tai nesi nusipelniusi, kad tau širdis plyštų dėl padraikos proanūkės. Ir kaip tik tą akimirką mano kavalierius padarė man kažką taip skaudžiai, kad aš nuo šoko visiškai atsipeikėjau ir išgirdusi savo riksmą ėmiausi veiksmų. Įstengiau jį nustumti ir išlįsti iš apačios. Riu mane buvo išmokęs, kad vyrams kartais patinka patirti šiek tiek idžimės, taigi aš sukaupiau savo superjėgą, apžergiau hentajų ir pradėjau talžyti jam veidą. Kad jūs būtumėt matę, koks jis buvo sužavėtas. Surišau jam riešus jo paties diržu ir net nereikėjo ko nors daryti labai skaudžiai, kad jis pasitenkintų. Nuostabu, kaip greitai vyras iš sadisto tampa mazochistu. Žinau, ką pasakytų Džiko. Sadizmas, mazochizmas, tas pats.

Kai tiktai jis užmigo, aš atsikėliau ir patikrinau telefoną. Ir tikrai, skambutis buvo jos. Ji žinojo, ir ji išgelbėjo mane! Bet perskaičiusi žinutę supratau, kad čia visai ne Džiko. Rašė Mudži. Tik viena eilutė. Aš perskaičiau ją, bet nesupratau. Perskaičiau vėl.

先生の最期よ。早くお帰り。[167]

Aš stovėjau tenai, viduryje skurdaus numerio veidrodinėmis sienomis, įbedusi akis į telefono ekraną. Mano vadinamasis kavalierius knarkė lovoje. Pakėlusi akis pamačiau nuogos mergaitės atspindį, begalę kartų atsikartojantį veidrodžiuose. Jos kūnas buvo nusėtas mėlynėmis ir atrodė nerangus ir nevėkšliškas. Aš apkabinau save, ir ta mergaitė taip pat save apkabino. Aš pradėjau verkti, ir mes jau nebegalėjome sustoti. Nusisukusi nuo jos, tyliai susirinkau savo mokyklinę uniformą ir apsivilkau. Pirštų galais perlipau per savo kavalieriaus drabužius ir apšniukštinėjau kišenes. Iš piniginės ištraukiau likusius pinigus. Susukusi jo drabužius į kietą gniutulą, nuėjau prie durų stengdamasi bent trumpam užgniaužti verksmą. Kai pasukusi rankeną išsprūdau lauk ir durys užsitrenkė, išgirdau jį šaukiant. Puoliau bėgti. Įsivaizdavau, kaip

167 *Sensei no saigo jo. Hajaku okaeri.* – Paskutinės mokytojos akimirkos. Atvažiuok greičiau.

karštligiškai jis ieško drabužių, ir numečiau gniutulą laiptinėje koridoriaus gale. Galėjau pasiimti juos su savim ir išmesti gatvėje, bet man to nereikėjo. Manau, širdyje esu geraširdė.

Lauke toliau bėgau stumdydama žmones siauruose Elektros miesto skersgatviuose. Saulei leidžiantis Akiba yra tikrai pritrenkianti – didžiulė pulsuojanti haliucinacija iš neono šviesų ir milžiniškų mangų superherojų, pakibusių virš tavęs, lyg norėtų sutraiškyti. Ir tas triukšmas: beprotiškas žvangėjimas iš pačinko salonų ir žaidimų pasažų, gatvės prekeivių ir kjakuhikių[168] riksmai, kviečiantys girtus tarnautojus, turistus ir otakus, kurie, čia susiburdami, čia iškrikdami, banguoja kaip planktonas vandenyne.

Paprastai visa tai man patinka. Paprastai aš pasisemiu iš to energijos, bet tam reikia būti atitinkamai nusiteikusiai, o aš taip nusiteikusi nebuvau. Broviausi pro minią, nunėrusi galvą, kad niekas nematytų mano ašarų. Norėjau kuo greičiau sugrįžti namo pas tėtį. Man reikėjo tėčio. Turėjau jam pasakyti, kad Džiko miršta, taigi jis turi viską mesti ir vežti mane į stotį ir mums reikia sėsti į artimiausią traukinį, važiuojantį į Sendajų, o kadangi jau vėlu ir autobusai nebevažiuos, iki šventyklos nusigauti taksi. Mes galime padaryti tai labai greitai. Per kokias penkias ar šešias valandas. O kai atvažiuosim, tenai viskas bus ramu tylu ir Mudži atbėgs mūsų pasitikti ir pasakys, kad Džiko jaučiasi gerai ir visa tai buvo tik netikras pavojaus signalas, tad ji labai apgailestaujanti be reikalo mus iškvietusi, bet kad jau mes čia, gal norėtume išsimaudyti?

Štai ko aš norėjau. Rasti tėtį, sužinoti, kad Džiko sveika, ir išsimaudyti. Važiuodama traukiniu galvojau tik apie tai, vis dar nepakeldama galvos ir šluostydamasi nosį uniformos rankogaliu.

Namie buvo tylu.

– *Tadaima*, – atsargiai ištariau. Nuo verksmo mano balsas buvo šiurkštus.

168 *Kjakuhiki* (客引き) – įkyriai peršantis prekes prekeivis; pažod. „pirkėjas“ + „traukti“.

Niekas neatsakė, bet tai buvo įprasta, jeigu tėtis tupėdavo internete ir manęs negirdėdavo. Kažin ar mama dar negrįžusi iš darbo? Ar Mudži paskambino jiems? Gal jie jau išvažiavo į Sendajų be manęs.

– Tėti!

Išgirdau klozete nuleidžiamą vandenį, paskui per užtamsintą prieškambarį drykstelėjo siauras šviesos pluoštas – atsidarė vonios durys. Aš nusiaviau ir įžengiau į kambarį. Ant grindų, toje vietoje, kur dedame daiktus, kad nepamirštume jų pasiimti, gulėjo maišas iš vietinio didcentrio. Praskleidusi maišelį pasižiūrėjau, kas viduje, tada vėl užskleidžiau ir nuėjau šviesos link.

Radau jį miegamajame, apsivilkusį tamsiai mėlyną kostiumą, švariai nusiskutusį ir besiaunantį kojines.

– Tėti!

Kaulėta jo koja atrodė liguistai balta. Jis pakėlė akis.

– O, – pasakė. – Naoko. Negirdėjau, kaip tu parėjai.

Jis žvelgė kiaurai mane, ir jo balsas buvo duslus ir negyvas. Pasilenkęs pasitaisė kojinę.

– Anksti parėjai, – pasakė. – Šiandien niekur neini su klasės draugais?

Geras! Jis vis dar tikėjo, kad aš turiu klasės draugų. Iš to matyti, kad jis visai be ryšio. Stovėjau tarpduryje ir žiūrėjau į jį. Jis atrodė kažkoks keistas, keistesnis nei visada, lyg būtų virtęs zombiu.

– Kur mama? – paklausiau.

– *Dzangio*[169], – atsakė jis. Tada atsistojo ir pasilygino kelnes.

– Ar tu kur nors eini?

– Taip, – atsakė jis kiek nustebęs. Net kaklaraištį buvo pasirišęs. Tą kaklaraištį buvau jam nupirkusi Kalėdoms, kai jis apsimetinėjo turįs darbą. Jis buvo ne šilkinis, bet su gražiu drugelių piešiniu.

– Kur tu eini?

169 *Dzangio* (残業) – viršvalandžiai.

– Susitikti su draugu, – paaiškino jis. – Iš universiteto laikų. Eisime išgerti už senus laikus. Aš ilgai neužtruksiu. – Jis tarė žodžius taip, lyg būtų juos pasirašęs ir išmokęs mintinai. Nejaugi iš tikrųjų manė, kad juo patikėsiu?

Tėtis zombis apsivilko švarką.

– Ar niekas neskambino? – pasiteiravau.

– Ne, – papurtė galvą jis. Įsidėjo į kišenę piniginę, paskui stabtelėjo ir suraukė kaktą.

– O ką? Lauki skambučio?

Logiška. Mudži tokia paplaukusi, be to, ji žino, kad jis niekada neatsiliepia.

– Ne, tik taip paklausiau, – atsakiau stebėdama jį. Su kostiumu jis atrodė visai neblogai. Kostiumas pigus, bjauriai pasiūtas, bet geriau negu senas purvinas treningas, kurį nešioja namie.

Aš nusekiau paskui jį į prieškambarį ir žiūrėjau, kaip jis aunasi batus kišdamas šaukštą į užkulnį.

– Neužmiršk maišelio, – pasakiau.

Jis automatiškai ištiesė ranką, paskui sustingo.

– Kokio maišelio? – Apsimeta, kad nieko nesupranta. Kad nieko nežino.

– Šito, – sakau rodydama į paketą prie durų.

– Ak, šito. Taip. Žinoma. – Jis pakėlė maišelį ir dirstelėjo į mane, svarstydamas, ar aš mačiau, kas jo viduje. Nusisukau ir nuėjau į virtuvę.

– *Ittekimasu*... – šūktelėjo jis, bet jo balsas nuskambėjo netvirtai. Lyg jis nebūtų buvęs dėl to tikras.

Ittekimasu sakoma tada, kai žinai, kad sugrįši. Pažodžiui jis tą ir reiškia: aš išeinu ir aš sugrįšiu. Kai kas nors tau sako *ittekimasu*, turi atsakyti *itterašai*, o tai reiškia: taip, prašom eiti ir sugrįžti.

Bet aš negalėjau to ištarti. Stovėjau prie kriauklės atsirėmusi nugara į duris ir įsivaizdavau, kaip jis stovi tenai su didcentrio

maišeliu, prigrūstu anglių briketų ir Niko Dreiko diskų. „Laikas pasakė man“. *Diena baigta.*

Matyt, nusprendęs, kad aš jo neišgirdau, pakartojo vėl:

– *Ittekimasu!*

Kurių galų jis neišeina? Po akimirkos durys užsitrenkė.

Melagis, sušnibždėjau tyliai.

Tai buvo vakar vakare.

Galiausiai apsiėjau ir be tėčio. Spėjau į paskutinį Sendajaus traukinį, paskui persėdau į vietinę liniją ir privažiavau iki miestelio, kuris buvo arčiausiai šventyklos. Naktį autobusai nevažinėjo, bet netgi turėdama hentajaus pinigus nesukrapščiau reikiamos sumos nuvažiuoti taksi iki Džiko kaimelio pakrantėje, todėl atsisėdau ant suoliuko mažoje stotyje ir ėmiau laukti. Pagalvojau, kad reikėtų paskambinti į šventyklą. Įsivaizdavau, kaip telefono skambutis perrėžia tamsią nakties tylą, ir nusprendžiau, kad taip bus negerai, verčiau parašyti. Žinojau, kad niekas man neatsakys, o taip norėjau su kuo nors pasikalbėti, todėl prirašiau visus šiuos puslapius jums. Žinojau, kad ir jūs neatsakysit. Turbūt tenai užmigau.

Dangui jau pradėjus brėkšti, stoties prižiūrėtojas mane pažadino ir parodė, kur sėsti į autobusą. Nusipirkau karštos kavos iš automato ir dabar laukiu čia pirmojo autobuso. Bandžiau skambinti į šventyklą, bet niekas neatsiliepė, taigi nežinojau, kas ten vyksta. Tikiuosi, Džiko viskas gerai. Tikiuosi, ji dar nemirusi. Tikiuosi, ji manęs laukia. Aš meldžiuosi. Ar girdit, kaip aš meldžiuosi?

Žinau, tai kvaila. Žinau, kad jūsų nėra ir niekas niekada šito neperskaitys. Tik aš sėdžiu čia ant to suknisto autobusų stotelės suoliuko, geriu nusaldintą kavą iš skardinės ir apsimetu, kad rašau draugui.

O iš tikrųjų tas draugas išgalvotas. Dar viena trenkta istorija, mano išpūstas muilo burbulas, nes jaučiausi vieniša ir norėjau kam nors išsilieti. Mirti buvau nepasiruošusi, ir reikėjo kokios nors *raison d'être*.

Iš tikrųjų aš esu visai viena.

Taip man ir reikia. Juk žinojau, kai pradėjau rašyti dienoraštį, kad ilgai tas netruks, nes giliai širdyje niekada netikėjau, kad jūs kur nors esat. O kaip man tikėti? Visi, kuriais tikiu, miršta. Mano senolė Džiko miršta, tėtis jau turbūt miręs, ir net savim aš jau nebetikiu. Netikiu, kad esu, ir greitai jau nebebūsiu. Aš esu laiko būtis, kurios galiojimo laikas pasibaigė.

Babetė sakė tiesą. Aš savanaudė, galvojau tik apie savo pačios sumautą gyvenimą, kaip ir tėtis galvojo tik apie savo paties sumautą gyvenimą, o dabar štai ėmiau ir sugadinau visus tuos gražius puslapius ir nepasiekiau savo tikslo parašyti apie Džiko ir jos nuostabų gyvenimą, kol dar buvo laiko, kol ji dar buvo gyva. O dabar jau per vėlu. Štai jums ir *temps perdu*. Atleisk man, mieloji senoji Džiko. Aš myliu tave, bet viską sumoviau.

Šalta. Žiedai ant medžių priešais stotį beveik nubyrėję, o tie, kurie dar likę, bjauriai nurudę. Senis su mėlynu treningu baltais dryžiais šluoja žiedlapius nuo šaligatvio priešais savo raugintų agurkų krautuvėlę. Jis manęs nemato. Stoties prižiūrėtojas atidaro stoties duris. Jis žino, kad aš čia, bet į mane nežiūri. Murzinas baltas šuo kitoje gatvės pusėje laižosi pautus. Pro šalį dviračiu pravažiavo sena ūkininkė, apsigobusi juodą su baltu tenugujų. Niekas manęs nemato. Gal aš nematoma.

Matyt, čia tai ir yra. Taip jaučiamas „dabar".

Ruta

1.

Auštant iš šiaurryčių atūžė audra – apsuko Aleutų salas, prašliaužė palei Aliaskos pakrantę ir kaukdama įsisuko į Džordžijos sąsiaurio verpetą. Vėtra akies mirksniu užpūtė visą salą kaip žvakę. Ką tik sala dar buvo čia, nusėta mažų mirgančių žiburėlių spiečiais, o kitą akimirką jos jau nebėra – paniro į sūkurio ir vandenų tamsą. Bent jau taip turėjo atrodyti žvelgiant iš viršaus.

Dar porą valandų vėjas nesiliovė puldinėjęs laukymės medžių. Namelis, anksčiau naktį švietęs iš toli, dabar buvo matomas tik iš blausaus švytėjimo pro mažą kvadratinį miegamojo langelį.

2.

– „...Matyt, čia tai ir yra. Taip jaučiamas „dabar“, – skaitė Ruta vos įžiūrėdama raides blausioje žibalinės lempos šviesoje. – Taip jaučiamas „dabar“.“

Jos balsas buvo toks silpnas ir tylus toje staugiančioje audros vėjų čaižomoje nakties tuštumoje, bet vieną užsitęsusią akimirką nuo tų žodžių sustingo viskas aplinkui. Lempa sumirksėjo. Pasaulis užgniaužė kvapą.

– Ji priartėjo prie pačios savęs, – tyloje pasigirdo Oliverio balsas.

Taip jie ir sėdėjo, vienas prie kito lovoje, galvodami apie tai, ką parašė Nao, suvokdami, jog laukia, kada pakils vėjas, bet tyla vis tęsėsi ir galiausiai Oliveris ją nutraukė:

– Skaityk toliau, nesustok.

Ruta atvertė kitą puslapį ir pajuto, kaip apmirė širdis.

Puslapis buvo tuščias.

Ji atvertė kitą. Tuščias.

Ir trečias taip pat. Tuščias.

Ji pervertė likusius. Knygoje buvo dar likę koks dvidešimt puslapių, bet visi buvo tušti. Vėl suūžė vėjas, talžydamas medžius ir pliekdamas ploną stogo skardą lietaus šuorais.

Nesąmonė. Ji žinojo, kad anksčiau puslapiai buvo pirašyti, nes ji bent du kartus tikrino, ar mergaitė pirašiusi knygą iki galo, ir užrašai ėjo iki pabaigos. Anksčiau žodžiai čia buvo, ji nė kiek neabejojo, o dabar jų nėra. Kur jie dingo?

Ji čiupo žibintuvėlį, kabantį ant lovos kojos, įjungė ir užsidėjo ant kaktos. LED lemputės spindulys buvo ryškus kaip švyturio. Atsargiai pakėlusi knygą apžiūrėjo lovos apklotą, įdėmiai tyrinėdama iškilumus ir įdubas, beveik tikėdamasi pamatyti, kaip raidės skuta slėptis į šešėlį.

– Ką darai? – paklausė Oliveris.

– Nieko, – sumurmėjo ji ir dar kartą karštligiškai pervertė puslapius: gal kartais koks žodis, atsilikęs nuo kitų, liko knygoje, įstrigęs tarpuose tarp žodžių ar nugarėlėje.

– Ką reiškia „nieko“? – neatlyžo jis. – Skaityk. Noriu žinoti, kas toliau.

– Toliau nieko. Tą ir reiškia. Visi žodžiai dingo.

Jis palengva iškvėpė orą.

– Kaip suprasti „dingo“?

– Suprask taip, kad anksčiau žodžiai ten buvo, o dabar jų nėra.

– Tu tikra?

Ji pakėlė knygą ir parodė jam.

– Žinoma, tikra. Aš anksčiau žiūrėjau. Keliskart. Prirašyta buvo iki pat paskutinio puslapio.

– Žodžiai negali imti ir pradingti.

– Na, o šitie dingo, – atsakė Ruta. – Negaliu paaiškinti. Gal ji apsigalvojo, ar ką.

– Tu šiek tiek perdedi, ar nemanai? Juk ji negali įsiskverbti į knygą ir juos susigrąžinti?

– Bet aš manau, kad ji kaip tik taip ir padarė. – Ji išjungė žibintuvėlį. – Atrodo, kad tiesiog jos gyvenimas sutrumpėjo. Laikas palieka ją, puslapis po puslapio...

Oliveris nieko neatsakė. Gal mąstė. Gal užmigo. Ji ilgai gulėjo klausydamasi audros. Lietus dabar krito įžambiai ir daužė langus lyg koks gyvas padaras, norintis įeiti į vidų. Žibalinė lempa ant staliuko vis dar degė, nors dagtį verkiant reikėjo nukirpti – baisiai spragsėjo. Netrukus reikės ją užgesinti, bet ji nemėgo žibalo ir dūmų kvapo, todėl delsė. Žibalinės ir ledinės lempos. Senos ir naujos technologijos, suspaudusios laiką į paradoksalią nūdieną. Ar banginių taukai kvepėjo gardžiau? Mirgančioje šviesoje migloti Oliverio kontūrai šalia buvo vos įžiūrimi, jie čia išnirdavo iš tamsos, čia vėl dingdavo. Kai galiausiai jis prabilo, lyg nebūtų praėję nė kiek laiko, jo balsas nuskambėjo taip arti, kad ji net krūptelėjo.

– Jeigu taip, – pasakė jis, – pavojus gresia ne tik *jos* gyvybei.

– Ką tu turi galvoje?

– Mūsų gyvenimas taip pat kabo ant plauko, ar nemanai?

– Mūsų gyvenimas? – paklausė ji. Ar jis juokauja?

– Žinoma, – tarė jis.– Jeigu ji nustos mums rašyti, tai gal ir mūsų nebebus.

Dabar jo balsas, regis, skambėjo jau iš toliau. Ar ji taip girdi, ar dėl audros? Staiga jai dingtelėjo viena mintis.

– Mums? – perklausė ji. – Ji rašė man. Aš esu ta, į kurią jinai kreipiasi „jūs“. Jinai laukė manęs. Nuo kada „aš“ tapau „mes“?

– Suprask, man ji irgi rūpi, – atsakė jis. Dabar jo balsas vėl priartėjo prie pat jos ausies. – Aš klausiausi, kaip skaitei šitą dienoraštį, tad dabar galiu laikyti save tavo dalimi. Be to, „jūs“ gali būti tiek daugiskaita, tiek vienaskaita, tai iš kur žinai, kad ji nuo pat pradžių nesikreipia į mus abu?

Per audros šėlsmą buvo sunku suprasti, bet jo balse ji tarsi išgirdo kažkokią gaidelę, lyg kokią švelnią pašaipėlę. Ji uždegė žibintuvėlį ir nukreipė spindulį jam į veidą.

– Manai, kad tai *juokinga*?

Jis prisidengė delnu akis nuo ryškios šviesos.

– Nė trupučio, – atsakė mirksėdamas. – Dėl Dievo...

Ji nuleido žibintą ir nusisuko.

– Aš kalbu rimtai, – pasakė jis dingdamas tamsoje. – Gal mes nebeegzistuojame. Gal ir Pestui tas pats nutiko. Ir jis tiesiog iškrito iš mūsų puslapio.

3.

Lauke, prie malkinės, tarp aukšto kedro šakų didžiasnapė susigūžė nuo merkiančio lietaus. Prasiskverbęs pro šakas vėjas pašiaušė blizgančias juodas jos plunksnas. Ke, ke, ke, subarė varna vėją, bet per audros gausmą vėjas jos neišgirdo, užtat nieko neatsakė. Šaka sulingavo ir varna stipriau suspaudė nagus pasiruošusi mestis priekin ir skristi.

4.

– Tu dar didesnis beprotis negu aš, – pasakė ji.

– Visai ne, – atsakė jis. – Tiesiog mums reikia tą dalyką logiškai apmąstyti. Išnarstyti po kaulelį.

Visoje toje kalboje slypėjo kažkoks įtaikumas ir klasta, ir ji sukluso.

– Tu mane erzini, – pasakė jinai. – Liaukis.

– Jeigu esi tikra, kad žodžiai ten buvo, turi eiti jų ieškoti.

– Tai tiesiog juokinga.

– Žodžiai čia buvo, – pasakė jis. – O dabar prapuolė. Pagalvok, kur dingsta prapuolę žodžiai?

– Iš kur aš galiu žinoti?

– Bet juk žinoti – tavo darbas? – Jis visą laiką kalbėjo luboms, bet dabar atsisuko tiesiai į ją. – Tu esi *rašytoja*.

Tai, ko gero, buvo žiauriausias dalykas, kokį jis galėjo pasakyti.

– *Nesu!* – skausmingai suriko ji, perrėkdama vėjo ūžimą. – Anksčiau buvau, bet daugiau nebesu! Nebeliko žodžių...

– Hm, – numykė jis. – Gal tu persistengei. Arba ne ten žiūrėjai.

– Ką tu čia kalbi?

– Gal jie čia.

– Čia?

– O kodėl ne? – Jis vėl nukreipė žvilgsnį į lubas. – Pagalvok apie tai. Iš kur ateina žodžiai? Jie ateina iš mirusiųjų. Mes gauname juos kaip palikimą. Pasiskoliname. Laikinai jais pasinaudojame, kad mirusieji atgytų. – Jis pasivertė ant šono ir pasirėmė ant alkūnės. – Senovės graikai tikėjo, kad tuo metu, kai skaitai balsu, tavo lūpomis kalba mirusieji, jie pasiskolina tavo liežuvį, kad galėtų vėl prabilti. – Persisvėręs savo ilgu kūnu

per ją, Oliveris pasiekė žibalinę lempą. Kol jis laikė delnu uždengęs aukštą stiklinį gaubto kaminą, kad ugnis užgestų, vieną akimirką, apšviestos iš apačios, jo akiduobės patamsėjo ir veidas pasidarė panašus į kaukolę. – Mirusiųjų sala. Kurgi dar ieškoti prapuolusių žodžių?

– Tu mane gąsdini...

Jis nusijuokė ir papūtė į lempą. Kambarys aptemo, ir aitrus žibalo ir dūmų kvapas vaiduokliškai pakibo ore.

– Saldžių sapnų, – sušnibždėjo jis.

5.

O jeigu aš sapne nukeliausiu taip toli, kad nespėsiu grįžti laiku atsibusti?

Tada aš ateisiu tavęs pasiimti.

Kaip atrodo išsiskyrimas? Kaip siena? Kaip banga? Vandens telkinys? Šviesos raibuliai ar žyrančių į visas puses subatominių dalelių virpėjimas? Ką jauti prasiskverbdamas pro ką nors? Jos pirštai grabinėja grublėtą sapno paviršių, atpažindami plaušų audinyje popierių, jau plyštantį, nors visomis skaidulomis tebesaugantį stangrumo, sruvimo, stiebimosi pojūtį. Praeityje medis, dabartyje popierius, ir vis dėlto jis mena save statų ir vientisą. Kaip sapną prisimena savo syvus.

Bet ji vis tiek nenustoja maigiusi, kol plaušai pasiduoda kaip kambis kirvio ašmenims, kaip oda peiliui...

Prieš ją prasiskleidžia šakos, ir ji žengia takeliu, kuris vingiuoja, sukasi, darosi vis siauresnis ir siauresnis ir atveda į vis labiau tankėjantį mišką. Lietus jau nustojo lyti. Čirpia svirpliai. Ore tvyro šventyklos smilkalų, kedro ir sandalmedžio kvapas.

Tolumoje tarp lapų akis pagauna kažkokį pavidalą – kas tai, pikselių klasteris, forma, figūra? Sunku pasakyti. Jis šokčioja nuo vienos šakos ant kitos. Paukštis? Pikseliai susiglaudžia, tamsėja, vaizdas nublanksta ir dingsta. Įsitempusi ji vis tiek bando įžiūrėti, tada prisimena. *Gal tu persistengei.* Ji liaujasi stengusis.

Kartais suvokimas ateina, o žodžiai ne.

Kartais ateina žodžiai, o suvokimas ne.

Iš kur šie žodžiai atėjo? Ji jau niekur nebeina. Sėdi ant minkšto miško pakloto, vėsaus ir drėgno, bet visai malonaus. Sėdi sukryžiavusi kojas.

Kartais suvokimas ir žodžiai ateina kartu.

Kartais neateina nei suvokimas, nei žodžiai.

Nuo šakos tiesiai jai virš galvos ant sidabrinio siūlo leidžiasi voras. Lengvas vėjelis siūruoja medžių viršūnes. Rūkas ir lietaus lašai gula ant pomiškio žolynų ir paparčių. Kiekviename lašelyje – mažas skaistus mėnuliukas.

Suvokimas ir žodžiai yra laiko būtis. Atėjimas ir neatėjimas yra laiko būtis.

Viena jos akis pagauna kažkokį judesį. Atsisukusi mato pėdą. Pėda įmauta į tamsią kojinę, o šalia jos – kita, anos pora, ir jos abi maždaug per metrą kyburiuoja virš pigių mokasinų, tvarkingai pastatytų greta ant smaragdinio žalumo samanų kilimo. Ji žiūri aukštyn į nebylius kūnus, kabančius šešėlyje ant medžio šakų, ir žino, kad tai negerai, bet nebegali stotis ir bėgti. Jos kūnas apsunkęs ir bejėgis kaip pakaruoklių, lėtai sukamų tiršto kaip purvas oro srovių.

O gal tai vanduo? Taip, dabar ji plaukia. Jai šalta, ir ji plaukia, o jūra juoda ir tiršta, pilna šiukšlių. Ji pradeda skęsti, ir maurų siena užsiveria virš jos.

Garsai susilieja ir išsiskiria, dera ir pjaunasi. Žodžiai mirguliuoja nelyginant spiečius smulkių žuvelių, šaudančių vandens

paviršiuje. Nepagaunami. *Mes miegame kartu dideliame kambaryje suguldyti eilėmis kaip sukabintos džiūti* žuvelės...

Bet kažkas ima darytis su žodžiais – skiemenys tebeskamba, nenori ištirpti ar kristi į tylą, ir dabar garsai lipa vienas ant kito kaip greitkelyje susidūrę automobiliai, paversdami prasmę kakofonija, ir ji nejučia prisideda prie to triukšmo – bežodis, begarsis riksmas kyla iš jos gerklės ir vis tęsiasi, tęsiasi amžinai. Laikas išsipučia ir užkloja ją. Ji stengiasi nepulti į paniką. Bando atsipalaiduoti ir leistis nešama, priešindamasi instinktui įsitempti ir bėgti. Bet kur jai bėgti? Ji prisimena Džiko liftą. *Kai viršus žiūri į viršų, viršus yra apačia...* Bet čia nėra viršaus. Nėra apačios. Nėra vidaus. Nėra išorės. Nėra nei pirmyn, nei atgal. Tik ta šalta, viską šluojanti banga, tas neįvardijamas liejimosi į vieną ir sklaidymosi į dalis tolydumas. Nesiekdama kojomis dugno, ji kapanojasi į paviršių.

Jausmai lyžčioja jos sąmonės briaunas kaip bangos smėlį. Džiko duoda jai savo akinius ir Ruta juos užsideda, nes žino, kad tai būtina. Drumzlini lęšiai ištrina pasaulį, ir senosios vienuolės gyvenimo nuotrupos srūva per ją: vaiduokliški vaizdai, kvapai ir garsai: aiktelėjimas moters, kariamos už išdavystę, kaklui lūžus kilpoje; gedinčios mergaitės rauda, kraujo skonis burnoje – sūnaus kraujo ir lūžusių dantų; liepsnose paskendusio miesto smarvė, debesų grybas, marionečių paradas lietuje. Akimirką ji svyruoja. Žodžiai čia, prie pat jos pirštų galiukų. Ji užčiuopia jų pavidalą, gali juos sugriebti ir ištraukti, bet taip pat žino, kad negali čia ilgiau būti. Akimirksniu apsisprendžia, atgniaužia sąmonės kumštį ir paleidžia. Ji nepajėgs išlaikyti senosios vienuolės praeities ir tuo pačiu metu surasti Nao.

Nao, galvoja ji, *Na...ooo...*

Pliaukštelėjusi uodega, žuvis išslysta iš rankų ir nuplaukia, bet ji prisispyrusi seka jai iš paskos, rankos ir kojos iriasi vandenyje į taktą kažkokiai tolimai muzikai, kaip sinchroniniame

plaukime iš senų laikų filmo, kol ją apleidžia jėgos ir pasaulis suskyla į smulkius kaleidoskopo marginius – besišakojančios šakos, žybčiojantys raibuliai ant vandens – ir visi jie, sukdamiesi ratu, susidėlioja į kambarį su veidrodžiais, apskrita lova ir zebro odos raštų užtiesalu. Gerai, galvoja ji. Matyt, aš jau arti. Ji ieško Nao veidrodyje – logiška jos ten ieškoti, bet ji mato tiktai savo atspindį, kurio neatpažįsta.

– Kas tu? – klausia.

Atspindys spokso į ją ir patraukia pečiais, tada veidrodžio paviršius suraibuliuoja, kaip tvenkinys įmetus akmenuką. Raibuliai išnyksta, ir jos atspindį pakeičia kitas, kiek kitoks, kuris taip pat nėra jinai.

– Ar aš jus pažįstu? – klausia ji.

Ar aš jus pažįstu? – be garso mėgdžioja ją atspindys.

– Ką čia veikiat? – klausia ji.

Ką čia veikiat? – nebyliu aidu atsako atspindys.

– Kodėl šaipotės iš manęs? – klausia ji.

Atspindys atsako išsitraukdamas žandikaulį iš sąnarių. Siaubingai žioji kruvinai raudona, apsiseilėjusi burnos kiaurymė. Kai ji nusišypso, sudreba žemė ir iš gilios kaip tunelis gerklės išlindęs ilgas dvišakis liežuvis rangydamasis kyla aukštyn kaip besitaikanti kirsti gyvatė.

– Nereikia! – šaukia jinai ir kaip tik tada pastebi merginą. Ji pusnuogė, tik užsimetusi ant pečių vyriškus marškinius. Ant kaklo laisvai užnertas kaklaraištis. Jų akys susitinka, ir mergina pradeda sagstytis marškinius, bet vos tik Ruta nusisuka, mergina dingsta ir lieka tik lova su zebrišku apklotu.

Nesileisk apgaudinėjama! – staugia jos atspindys, ir kambarys sprogsta veidrodžių ir šviesos verpetais.

– Palauk! – šaukia jinai, bet kai jos kontūrai jau ima lydytis akinančioje šviesoje, viena akimi ji pastebi kažką greitą ir juodą,

kažkokį plyšį, greičiau nebuvimą negu buvimą. Užkandusi žadą, ji laukia nedrįsdama atsisukti ir pasižiūrėti tiesiai. Mažas juodas plyšys ima valytis plunksnas, pikseliai susilieja, ir ji išgirsta tylų pažįstamą karksėjimą.

Horizonte iškyla žodis, juodas nepakeliamoje šviesoje, ir jis artėja, pradeda suktis įvijai, griaudamas ant šono **R** ir sudarydamas plokščią pilvą, guldydamas abi **A** kaip akį ir iššiotą snapą, suspausdamas **N** uodegai. Jis išskleidžia savo **V** sparnus, sumojuoja kartą, du, tris ir tada, visas apsiplunksnavęs, nuplasnoja.

Tai jos didžiasnapė atskrido jos gelbėti! Vėl susiėmusi į nagą, ji seka paskui varną, skrendančią nuo šakos ant šakos, bet ji bėga žeme, o takas akmenuotas. Kaskart, kai atsilieka ar suklumpa, didžiasnapė stabteli ir lūkuriuoja, palenkusi galvą spoksodama į ją juoda blizgančia akute. Regis, kažkur ją veda. Tolumoje pasigirsta miesto ūžesys, ji užkopia į akmenuotą įkalnę ir atsiduria plačiai išsidriekusiame parke, žvelgiančiame į platų tvenkinį. Vandens pakraščiai tirštai apaugę lotosais ir vikšriais, bet vidurys švarus. Jau sutemę, bet veidrodiniu vandens paviršiumi dar slysta keli pastelinių spalvų ilgakaklių gulbių pavidalo vandens dviračiai, paliekantys V raidės pėdsaką, mirguliuojantį rausvais, mėlynais ir geltonais atšvaitais. Tvenkinį juosia platus asfaltuotas takas su akmeniniais suolais, sustatytais lygiais atstumais, nelyginant skaičiai laikrodžio ciferblate.

Ant vieno suoliuko po gluosniu svyruokliu sėdi vyras. Jis mėto duonos trupinius būriui nušiurusių varnų, tos straksi,

vasnoja sparnais ir pešasi dėl kąsnio. Varna nutūpia prie vyro kojų sukeldama dulkių debesėlį, kitos išsilaksto. Ruta eina ir atsisėda greta jo ant suoliuko.

Jis atsitiesia, paskui nulenkia galvą nedrąsiai sveikindamasis.

– Ar jūs tas žmogus, kurio aš laukiu? – klausia.

– Aš nežinau, – atsako ji. Įsižiūri gerėliau. Tai vidutinio amžiaus vyras blizgančiu mėlynu kostiumu, bet vakaras šiltas ir jis nusivilkęs švarką ir pasikabinęs tvarkingai sulankstytą ant suolo atlošo. Jis vilki baltus marškinius trumpomis rankovėmis ir pasirišęs varlytę.

– Ar jūs narė? – klausia jis.

– Narė?

– Klubo?..

– Turbūt ne.

– Aa. – Jis atrodo nusivylęs. Žvilgteli į laikrodį.

Ji pastebi parduotuvės maišelį prie jo kojų.

– Briketai? – klausia ir mato, kaip jis išsigandęs susigūžia. – Lyg ir ne tas metų laikas kepti kepsnius. – Ji žiūri į tvenkinyje plaukiojančius pastelinių spalvų vandens dviračius ilgais, grakščiais kaip klaustukai kaklais ir ilgesingomis gulbių akimis.

Vyras atsikrenkščia, lyg kas būtų įstrigę gerklėje.

– Ar tikrai aš laukiu ne jūsų?

– Tikrų tikriausiai.

– Gal jūs čia irgi atėjot su kuo nors susitikti?

– Taip, – atsako ji. – Aš atėjau susitikti su jumis.

– Manim?

– Taip. Juk jūs esate antrasis Harukis, ar ne?

Jis įbeda į ją akis.

– Iš kur jūs sužinojote?

– Jūsų dukra man pasakė. – Pasikliaudama nuojauta, nėrė stačia galva.

– Naoko?

– Taip. Ji, na... sakė, kad jūs galbūt čia.

– Tikrai?

– Taip. Ji norėjo, kad jums kai ką pasakyčiau.

Dabar jį apima įtarimai.

– Iš kur pažįstate mano dukterį?

– Nepažįstu, – sako ji ilgai negalvodama. – Turėjau galvoje, kad mes... susirašinėjame.

Jis nužvelgia ją nuo galvos iki kojų.

– Jūs kiek per sena, kad su ja susirašinėtumėte, – lepteli.

– Labai jums ačiū.

– Aš nenorėjau... – pradeda jis, paskui jam šauna kita mintis. – Jūs susipažinote internete? Ar jūs viena iš tų kibermedžiotojų?

– Žinoma, ne.

– Tai gerai, – sako jis su palengvėjimu. – Internetas yra tikra išvietė, atleiskit už pasakymą. – Jis meta gabaliuką duonos varnoms ir susimąsto. – Nė nesitikėjome, kad taip bus...

– Nieko baisaus, – sako ji. – Iš tikrųjų tai aš sutikau ją vaikščiodama pakrante. Po audros.

– O, – sako jis linksėdamas. – Tai gerai. Jai reikia daugiau laiko leisti lauke. Kai gyvenome Kalifornijoje, gana dažnai eidavome į pajūrį. Man neramu dėl jos. Žinote, ji viską metė.

– Mokyklą?

Jis linkteli ir numeta varnoms dar trupiniuką.

– Aš jos nekaltinu. Iš jos tenai tyčiojosi. Baisius dalykus apie ją dėjo į internetą.

Jis atsidūsta ir nuleidžia galvą.

– Aš programuotojas, bet nieko negaliu padaryti. Jeigu tik kas ten pakliūva, pasilieka visam laikui, suprantate? Prikimba prie žmogaus ir nebeatstoja.

– Tiesą sakant, aš turėjau kitokią patirtį, – sako ji. – Kartais ieškau ko nors ir tam tikra informacija vieną akimirką yra internete, o kitą jau braukšt ir nebėra.

– Braukšt?

– Sunaikinta. Ištrinta. Va taip. – Ji spragteli pirštais.

– Sunaikinta, – sako jis. – Hm. Ir kurgi taip nutinka?

– Na, dažniausiai saloje, kurioje gyvenu. Mes truputį atsilikę nuo laiko, ir mūsų ryšys su pasauliu ne itin patikimas.

Jo antakiai pakyla.

– Įdomi mintis, – sako. – Aš ir pats visą laiką maniau, kad laikas ne itin patikimas dalykas.

Gera taip sėdėti ant suoliuko ir šnekučiuotis su juo, bet staigus spazmas galvoje leidžia Rutai suprasti, kad jos laikas eina į pabaigą. Ji pasipurto ir pasistengia susikaupti. – Ar norite išgirsti tai, ką jums prašė pasakyti dukra?

Ji mato, kaip jis mirksi, bet paskui linkteli.

– Žinoma.

– Gerai. – Ji pasisuka veidu į jį, kad jis suprastų, jog tai rimta. – Ji prašo jums pasakyti, kad to nedarytumėt.

– Ko nedaryčiau? – klausia jis.

Ji beda pirštu į parduotuvės maišelį prie jo kojų.

Jo žvilgsnis nulydi jos pirštą, ir jo pečiai sukniumba.

– Ak, šito.

– Taip, šito, – sako ji griežtai. – Patikėkite, ji jaudinasi dėl jūsų.

– Jaudinasi? – Jo veide blyksteli kažkokio jausmo kibirkštėlė, bet čia pat užgęsta. – Ką gi, todėl geriau užbaigti visa tai kuo greičiau, kad niekas jai netrukdytų gyventi.

Jo atsakymas ją supykdo.

– Prašau atleisti man, bet jums tikrai nederėtų būti tokiam savanaudžiui.

– Savanaudžiui? – nustebęs perklausia jis.

– Žinoma. Ji yra jūsų duktė. Ji myli jus. Kaip, jūsų manymu, ji jausis, jeigu ją paliksit? Su tuo ji niekada nepajėgs susitaikyti. Ji žino, ką sumanėt, ir jeigu tai padarysit, ji taip pat žada nusižudyti.

Jis palinksta priekin, atsiremdamas alkūnėmis į kelius, ir užsidengia veidą delnais. Balta marškinių apykaklė sudrėkusi nuo prakaito, pro audinį prasišviečia berankoviai marškinėliai. Mentės krusčioja kaip ką tik išsiritusio paukštelio sparnai, liesi ir trūkčiojantys – naudos iš tokių ne per daugiausia.

– Ir jūs tikrai tuo tikite? – klausia jis pro pirštus.

– Taip, aš tuo neabejoju. Ji man pasakė. Nao ruošiasi nusižudyti, ir jūs esate vienintelis žmogus, galintis ją sustabdyti. Jūs jai reikalingas. O ji reikalinga mums.

Jis lėtai linguoja galvą į šonus, paskui ima trinti delnais veidą. Žiūri į tvenkinį. Jie ilgai taip sėdi žiūrėdami į spalvingus dviračius. Galiausiai jis prabyla:

– Nesuprantu, – sako jis. – Bet jeigu tai, ką sakote, yra tiesa, aš negaliu rizikuoti. Grįšiu namo ir pasikalbėsiu su ja...

– Ji ne namie. Sendajaus autobusų stotelėje. Važiuoja į šventyklą. Jūsų senelė...

– Ką? – Jis skubiai žvilgteli į ją, bet viltis jo veide greitai užgęsta ir virsta nerimu. – Ar jums negera? – klausia. – Jūs labai išblyškusi.

Ji nori jam dar tiek daug pasakyti, bet negali ištarti nė žodžio. Smegenys traukiasi, ir laikas jau baigiasi, bet kai ką ji dar būtinai turi padaryti, kad tik neužmirštų... Ji atsistoja, ir ją perlieja svaigulio banga. Nušiurusios varnos karksi ir pešasi jai prie kojų, reikalaudamos lesalo. Ji apsidairo akimis ieškodama didžiasnapės, bet ši, atrodo, dingusi.

– Varna! – sušunka Ruta, pajutusi silpstančią gravitaciją, ir pasaulis paleidžia ją iš savo glėbio ir nupučia atgal.

Žiedlapių audra mėnesienoje. Šventyklos kiemas naktį. Vėjas čaižo seną vyšnios medį, plėšia žiedus nuo šakų ir pripildo tamsą blyškaus žiedlapių gaivalo, verpetuojančio jai apie pečius ir gulančio ant senų akmeninių antkapių. Medinės lentelės ant antkapių taukšti ir kalena kaip supuvę vaiduoklių dantys, ir vėjyje ji išgirsta balsą, ne visai balsą, veikiau balso įspūdį: *Tik tada, kai artipilnis mėnuo...* tarsi sako tas ne visai balsas, veikiau vėjo atodūsis į tuščio butelio kakliuką. Kodėl čia? – klausia ji. Ji žvilgteli žemyn ir mato, kad laiko rankose seną sąsiuvinį, suvyniotą į susiglamžiusį vaškinį popierių, ir staiga prisimena. Ji žino, kaip per šventyklą nueiti į kabinetą prie altoriaus. Žino, kur guli dėžutė, užkelta aukštai ant lentynos, ir ji netrunka išvynioti baltą audeklą, pakelti dangtelį ir įdėti į ją paketą su sąsiuviniu viduje. Išgirdusi triukšmą, ji atsisuka ir mato tarpduryje stovinčią ir ją stebinčią seną vienuolę. Už jos plyti sodas. Ji vilki juodą vienuolišką rūbą, ir kai ištiesia rankas apkabindama pasaulį, ilgos rankovės išsipučia. Jos vis ilgėja ir platėja, kol pasidaro plačios kaip nakties dangus ir jau gali sutalpinti viską, tik tada Ruta pagaliau atsipalaiduoja ir krinta į jos rankas, į tylą, į tamsą.

6.

Naktį audra nurimo ir, šaltoje dienos šviesoje stovėdama prie virtuvės baro, ji laukė, kol užvirs vanduo arbatai. Buvo jau vėlu, pagal laiką dar rytas, bet iš tiesų arčiau vidurdienio. Oliveris atsikėlė anksti ir buvo nuėjęs pasižiūrėti, kiek išversta medžių ir ar neatsirado Pestas, bet dabar, jau sugrįžęs, sėdėjo virtuvėje ant savo baro kėdės, kur visada mėgdavo sėdėti su katinu ant kelių. Jis gėrė arbatą ir tikrino paštą aifone, o Ruta mėgino pasakoti jam sapną. Buvo toks jausmas, kad katinas tebėra su juo, tik kaip nesantis, tokia katino formos skylė.

– Aš neradau jos žodžių, – pasakė ji. – Ieškojau, ieškojau, bet neradau. Grįžau tuščiomis. – Ji išskėtė pirštus ir apžiūrėjo niekam tikusias rankas.

– Ką gi, – pasakė jis. – Bent jau stengeisi.

Vanduo užvirė, ir ji užplikė arbatą.

– Vieną akimirką pajutau, kad kažką užčiuopiau, pačiais pirštų galiukais, bet paskui supratau, kad čia senolės Džiko, ne Nao istorija, ir ją paleidau. Nenorėjau atsiriboti ir sukti kitur, supranti?

Oliveris linktelėjo. Atsiriboti jis mokėjo kaip niekas kitas. Išgirdęs siunčiamo laiško ūžtelėjimą, jis padėjo telefoną ir gurkštelėjo atvėsusios arbatos.

– „Pleistoceno bičiuliai" teiraujasi, kada parengsiu monografiją, – niūriai pasakė jis. – Jau turėjau užbaigti. Kodėl aš negaliu susikaupti? Ir ko jie taip skuba?

Klausimai buvo retoriniai, taigi Ruta nesivargino atsakyti. Ji pripylė karšto vandens į jo puodelį ir įsipylė sau.

– Vieninteliai žodžiai, kuriuos radau, buvo Harukio, – pasakė ji. – Tie, iš jo slapto prancūziško dienoraščio, bet mes juos jau perskaitėme, todėl palikau juos ten.

– Bėda su tuo pleistocenu, – pasakė jis. – Skubu, skubu, skubu. Duok jiems viską tučtuojau.

– Prieš atsibusdama įdėjau juos į jo palaikų dėžutę. Atrodė, kad turiu taip padaryti.

– Bet čia ne jų kaltė, – pasakė jis. – Aš žinau. Tai mano kaltė. Tiesiog negaliu susikaupti be Pesto.

– Ar tu girdėjai nors vieną mano žodį?

Jis pakėlė akis į ją.

– Žinoma, girdėjau. Nieko sau sapnas. Ar tu patikrinai dienoraštį?

Ji pastatė puodelį.

– O, – tarstelėjo. – Manai, reikia?

IV dalis

Knyga – didžiulės kapinės, kur ant daugumos kapų nebeįmanoma įskaityti nusitrynusių pavardžių. Kartais, priešingai, labai gerai prisimeni pavardę, bet nežinai, ar kažkas tos būtybės išliko gyva tuose puslapiuose.[170]

Marselis Prustas, *Atrastas laikas*

170 Vertė G. Baužytė-Čepinskienė. (Vert. past.)

Nao

1.

Ar jūs dar čia?

Aš jūsų nekaltinu, jeigu šį kartą totaliai manim nusivylėt. Aš juk pati savim nusivyliau, tiesa? Tai kodėl turėčiau tikėtis, kad jūs vis dar čia? Bet jeigu jums nenusibodo ir jūs vis dar čia (o aš labai to tikiuosi), tai noriu jums padėkoti, kad tikėjote manim.

Tai kurgi mes sustojom? Aha, taip. Aš sėdėjau ant suoliuko autobusų stotelėj ir laukiau autobuso, kuris nuvežtų mane į šventyklą, kad galėčiau pamatyti, kaip miršta mano senolė Džiko, o senukas su treningais šlavė nuo šaligatvio žiedlapius, baltas purvinas šuo laižėsi pautus, o stoties viršininkas atidarė stoties duris. Pasirodė pirmieji keleiviai, vykstantys į darbą, paskui atvažiavo traukinys ir iš jo išlipo keletas keleivių – taip, kaip būna bet kurioje mažoje stotyje ankstyvą rytą. Nieko ypatingo, tiesa? Bet po kelių minučių vėl pasirodė stoties viršininkas, lydimas kažkokio kostiumuoto tipo, apsižvalgė aplinkui ir pastebėjęs mane bedė pirštu. Tas tipas su juo ėmė lankstytis dėkodamas, ir kai jis atsitiesė, supratau, kad tai mano tėtis.

Negalėjau patikėti. Maniau, kad jis jau negyvas. Tai yra stengiausi visai apie tai negalvoti, nes kai tik pagalvodavau, prieš akis iškildavo tas pats vaizdas – kaip jis kažkur vidury miško sėdi automobilyje kartu su savo savižudžiais draugeliais ir dūsta akompanuojant Nikui Dreikui.

Bet ne. Jis ėjo prie manęs, todėl aš mikliai nusisukau ir apsimečiau, kad jo nepastebėjau. Priėjęs prie mano suoliuko, jis sustojo, o aš žiūrėjau, kaip šuo laižosi pautus. Jis žinojo, kad aš žinau jį čia esant, bet mes neturėjome ką vienas kitam pasakyti, ir kai pokalbis pagaliau prasidėjo, jis buvo gana skurdus ir skambėjo maždaug taip:

– Labas, – pasakė jis.

– Labas, – pasakiau aš.

– Jau seniai čia?

– Ar seniai? Išeina, kad nuo vakar.

– A... Ar tu nieko prieš, jeigu aš prisėsiu?

– Kaip nori.

Pasitraukiau, kad jam būtų vietos, nes nenorėjau prie jo liestis. Jis atsisėdo, ir mes ėmėm kartu žiūrėti į šunį, kol jis baigė kasytis ir nubidzeno šalin.

– Atvažiavai pamatyti Obačiamos? – paklausė jis.

Linktelėjau.

– Ar jinai serga?

Linktelėjau.

– Kodėl nepasakei man?

Aš nusijuokiau, bet ne *cha, cha*. Labiau kaip *Aha, žinoma, ir kokio velnio? Kas būtų nuo to pasikeitę?*

Jis suprato ir nieko nepasakė.

Tuo metu iš už kampo pasirodė autobusas ir mes abu atsistojom. Buvom vieninteliai keleiviai, bet vis tiek mandagiai išsirikiavom į eilę – aš priekyje, tėtis už manęs, – lyg būtume nepažįstami. Kai autobusas sustojo, pasakiau:

– Maniau, kad tu miręs.

Pasakiau taip, tarsi kalbėčiau su autobuso šonu, ir net nebuvau tikra, ar jis mane išvis išgirdo. Tie žodžiai buvo mano galvoje ir patys savaime išsprūdo, nesuspėjau sustabdyti. Aš žiauriai

nenorėjau knaisiotis po tuos dalykus, ir kai jis neatsakė, man palengvėjo. Autobuso durys atsivėrė, ir mes sulipom. Tėtis sumokėjo už bilietus. Nuėjau į patį galą ir atsisėdau, o jis atėjo ir atsisėdo šalia. Giliai atsiduso, lyg būtume ką tik įvykdę kokį žygdarbį, paskui ištiesė ranką ir paglostė man galvą.

– Ne, – pasakė. – Aš dar ne miręs.

Kai atvažiavome į šventyklą, Džiko dar buvo gyva, bet aplink ją susirinkęs būrys žmonių laukė, kol ji numirs. Vienas kitas iš dankos, kelios vienuolės, vienuoliai ir net keli laikraščio reporteriai, atvažiavę dėl jos amžiaus – tipo, šiokia tokia įžymybė.

Mes, kaip jos šeimos nariai, gavom vipinį statusą ir iškart pakliuvom pas ją. Mudži mus nuvedė. Senolė Džiko gulėjo ant savo futono. Ji atrodė miniatiūrinė, kaip vaikas, tik labai susenęs. Oda beveik perregima, o po ja aiškiai matyti gražiai apvalaini skruostikauliai. Ji žvelgė tiesiai į lubas, bet kai aš atsiklaupiau prie jos ir paėmiau už rankos, ji pasuko galvą ir pasižiūrėjo į mane savo blausiai mėlynomis tuštumos gėlėmis.

– *Jokata*, – sušnibždėjo jinai. – *Maniatta ne*.[171]

Jos pirštai buvo nelyginant ploni, sausi pagaliukai, tik karšti. Man pasirodė, kad ji spustelėjo savo karštais pirštais man ranką. Nieko nepajėgiau išveblenti, nes labai stengiausi nepravirkti. O ir ką sakyti? Ji žinojo, kad ją myliu. Kartais tam, kad pasakytum, kas tavo širdyje, žodžių nereikia.

Bet ji pati norėjo kažką mums pasakyti. Manau, laukė mūsų. Pakėlusi rankas mėgino sėstis. Norėjau jai padėti, bet jos kūnas buvo vieni kauliukai odos maišelyje ir bijojau, kad jai skaudės.

– Mudži, – sušnibždėjo ji.

Mudži buvo čia pat, mano tėtis irgi.

171 Džiaugiuosi... Jūs suspėjot.

– Mokytoja, – meldė Mudži. – Būk gera, nesikelk. Tau nereikia...

Bet senolė Džiko užsispyrė. Ji norėjo atsisėsti seidzos[172] poza, ir jie, pakėlę ją už pažastų, parklupdė ant futono – tikrai maniau, kad jos rankos nutrūks arba kad ji tiesiog neištvers tokių pastangų. Buvo matyti, kaip jai sunku, bet pagaliau jiems pavyko pasodinti ją tiesiai, kad nevirstų. Mudži pataisė jai apykaklę. Senolė Džiko kurį laiką taip sėdėjo, užsimerkusi, ilsėdamasi, paskui pakėlė ranką. Mudži suprato. Ant staliuko ji buvo pasiruošusi teptuką ir tušą, tad dabar pernešė juos ant futono ir atsargiai padėjo priešais ją.

Jeigu kartais jums tai nežinoma, paaiškinsiu: sena dzeno mokytojų tradicija– mirties patale sukurti paskutinį eilėraštį, taigi visa tai nebuvo jau taip keista, kaip atrodo, bet aš žiauriai išsigandau, nes vieną minutę galėjau prisiekti, kad ji tuoj išleis paskutinį atodūsį, o kitą ji jau sėdėjo ant patalo su teptuku rankoje.

Užsimerkusi ji laukė, kol Mudži viską suruošė – padėjo prieš ją ant staliuko švarų balto popieriaus lapą, paskui rūpestingai ištrynė tušą indelyje. Užbaigusi įdėjo tušo lazdelę atgal į dėklą – ir nusilenkė.

– *Hai, Sensei. Dodzo*[173]...

Tada Džiko atsimerkė. Ji pamirkė teptuką į tirštą juodą tušą, spustelėjo, patapšnojo jį į indelį, lyg būtų turėjusi marias laiko, ir jinai jo turėjo, nes laikas sulėtėjo dovanodamas jai būtinas akimirkas. Iš pagarbos milžiniškoms jos pastangoms ir antgamtiškam sugebėjimui sulėtinti laiką, mes visi ištiesinome nugaras – mudu su tėčiu, klūpantys priešais ją, ir Mudži šiek tiek šone, – ir kambaryje įsiviešpatavo tyla, buvo girdėti tik mirkomo teptuko stuksenimas. Tada, kai teptuko galas jau buvo toks, koks reikia, Džiko giliai įkvėpė ir pakėlė teptuką virš popieriaus. Jos ranka

172 *Seidza* (正座) – oficiali klūpojimo poza.
173 Štai, mokytoja. Prašom.

nejudėjo. Ant teptuko galo ėmė burkti lašas juodo tušo, bet nespėjo nukristi, nes teptukas švystelėjo oru kaip juodas paukštis per blyškiai mėlyną dangų ir po akimirkos ant popieriaus sugulė penki drėgni ryškūs brūkšniai. Tai buvo ne eilėraštis. Tai buvo vienui vienas hieroglifas.

生

Penki potėpiai. *Sei. Ikiru.* Gyventi.

Vis dar sulaikiusi kvapą, ji pasižiūrėjo į mane ir tėtį.

– Dabar, – pasakė mums abiem. – Šią akimirką.

Daugelis dzeno meistrų pasitinka mirtį sėdėdami dzadzeno poza, tačiau senolė Džiko gulėjo. Poza ne taip jau ir svarbu. Tai nereiškia, kad ji buvo netikra dzeno meistrė. Ir tikras dzeno meistras gali mirti gulėdamas. Pats Buda mirė gulėdamas ir visas tas šišas dėl sėdėjimo yra tik dar viena „mačizmo" apraiška. Džiko mirė nepriekaištingai. Rūpestingai padėjo teptuką ant laikiklio, paskui lėtai pasivertė ant dešinio šono, visai kaip Buda Šakjamunis. Keliai taip ir liko sulenkti nuo seidzos pozos, ji net nepasivargino jų ištiesti. Galvai palietus grindis, ji pasikišo po skruostu delną, kad būtų minkščiau, ir užsimerkė lyg būtų taisiusis nusnūsti. Atrodė, kad jai patogu ir gera.

Ji giliai ir virpulingai įkvėpė, paskui dar kartą, o kai iškvėpė, su ja iškvėpė visas pasaulis. Tada nustojo kvėpuoti. Ir viskas. Mes laukėm, bet nieko daugiau neatsitiko. Išėjo su visam. Mudži priklaupė prie jos, suvilgė jos lūpas *macugo-no-midzu*[174] ir atliko prieš

174 *macugo-no-midzu* (末期の水) – paskutinės minutės vanduo.

ją *raihai* nusilenkimus, mes su tėčiu taip pat kelis kartus nusilenkėme. Paskui jie atvertė jos smulkų kūnelį ant nugaros ir ištiesino kelius, o Mudži uždegė smilkalų ir užklojo jai veidą balta skepeta. Ji iš anksto buvo paruošusi altorėlį su naujomis žvakėmis, smilkalais ir gėlėmis ir dabar išėjo pranešti žinios visiems, laukiantiems lauke.

Aš tiesiog sėdėjau tenai ir bandžiau suvokti, kas atsitiko. Negalėjau patikėti, kad senolė Džiko iš tikrųjų mirė, ir vis norėjau žvilgtelėti po balta skepeta. Bijojau, kad ji po ja neuždustų, bet skepeta nejudėjo, taigi supratau, kad Džiko nekvėpuoja. Nuo smilkalų lazdelės lubų link vinguriavo plonytis dūmelis, o daugiau niekas kambaryje nejudėjo.

Laikas ir toliau slinko lėtai ir neįprastai, ir aš nesupratau, ar prabėgo minutės, ar valandos, ar dienos. Girdėjau, kad kažkas vyksta kitose šventyklos vietose. Iš kambario dingo tatamiai. Galop keli vyrai įnešė didelę medinę vonią. Mudži pripylė ją *sakasamidzu*, pradėdama nuo šalto vandens[175], nes žmogui mirus viskas daroma atvirkščiai, atbuline tvarka. Pripildžiusi vonią, ji atsargiai nurengė Džiko ir paklausė, ar nenorėčiau padėti ją nuprausti. Tėtis sunerimo dėl manęs ir pasakė, kad geriau nereikia, bet aš atsakiau, jog, žinoma, padėsiu. Juk mes su Džiko tiek kartų maudėmės kartu ir aš visada trindavau jai nugarą, tai turbūt jau žinojau, ką daryti, ar ne? Lyg visą tą laiką būčiau tam ruošusis. Gerai žinojau, kokiu smarkumu trinti, ir man neatrodė, kad reikėtų tą daryti kitaip vien dėl to, kad ji mirusi. Man tai buvo įprasta.

Paskui mes su Mudži apvilkom ją ypatingu skaisčiai baltu kimono, kurį Mudži pasiuvo jai be jokio mazgelio, kad Džiko nebūtų prisirišusi prie šio pasaulio. Dešinį kimono skverną užmetėm

175 *Sakasamidzu* (逆さ水)- atvirkštinis vanduo. Paprastai vonia pripildoma karšto vandens, o paskui pilamas šaltas.

ant kairiojo, nors gyvieji nešioja priešingai, ir paguldėm ją galva į šiaurę, o ne į pietus. Ant krūtinės Mudži padėjo jai peiliuką, kad galėtų nusipjauti paskutinius saitus. Šitaip senoji Džiko gulėjo visą kitą dieną, kol dankos žmonės ir kiti vienuoliai ėjo jai nusilenkti ir atiduoti paskutinės pagarbos. Paskui ją paguldė į karstą.

Įsivaizdavau, kad esu neblogai susipažinusi su japoniškomis laidotuvėmis, juk jas man pačiai surengė klasiokai, bet Džiko laidotuvės buvai visai ne tokios. Jos buvo labai prašmatnios ir vyko pagrindinėje šventyklos salėje, ir ten susirinko minia žmonių iš įvairių vietų ir pagrindinės šventyklos vienuoliai ir vienuolės. Galiausiai pasirodė ir mano mama, visa čiki piki, juodai apsirengusi. Atvežė tėčiui juodą kostiumą, o man švarią uniformą. Vienuoliai ir vienuolės sugiedojo daugybę sūtrų, ir visi iš eilės ėjo prie altoriaus ir aukojo smilkalus. Aš turėjau eiti antra, tuoj po tėčio, dėl to labai nervinausi ir jaučiausi svarbi. Kai visi svečiai paaukojo smilkalus ir nusilenkė, atėjo laikas užkalti karstą ir mes turėjom atsisveikinti su senole Džiko. Pridėjom jai gėlių ir kitokių daiktų, kurių gali prisireikti anapus, jos sūtrų knygeles, šlepetes, skaitymo akinius ir šešias monetas, kurių reikės norint persikelti per Trijų Perėjų upę Baimės kalne. Kai niekas nežiūrėjo, įspraudžiau jai į delną kelis „Melty Kisses" šokoladukus. Dzeno meistrai paprastai neima su savim šokoladukų eidami į Tyrąją žemę, nes jie neturi liestis prie šio pasaulio daiktų, bet aš žinojau, kaip senolė Džiko mėgsta šokoladukus, ir nusprendžiau, kad nieko bloga neatsitiks. Jos pirštai buvo sustingę ir šalti. Po mirties ji spėjo taip smarkiai pasikeisti. Dar vakar, kai mes ją prausėm, atrodė, kad ji tebėra savo kūne, bet dabar tas kūnas buvo tuščias. Maišas. Odos maišas. Šaltas daiktas. Visai ne Džiko.

Karstas buvo uždengtas ir užkaltas akmeniu, ir visą tą laiką vienuoliai su vienuolėmis giedojo sūtras. Prisiminimai kaip bangelės lyžčiojo mano sąmonės kraštą. Galvojau apie savo pačios

laidotuves ir liūdną mokytojo Ugavos balsą, ir žodžius, kuriuos jis prodainiu tarė. *Forma yra tuštuma ir tuštuma yra forma.* Dabar aš tai supratau, nes vieną akimirką senolė Džiko buvo forma, o kitą jau ne. Paskui prisiminiau karaokės vakarėlį, kai Džiko dainavo dainą „Impossible Dream". Kažkodėl ta daina priminė man jos priesaiką išgelbėti visas būtybes, ir matydama ją čia gulinčią liūdėjau, nes jai nepavyko, ir pasaulyje vis dar pilna iškrypėlių ir hentajų. Bet paskui į galvą man šovė mintis, kad gal jos pralaimėjimas nesvarbus, nes ji bent jau buvo ištikima savo nerealiai svajonei iki pat galo. Įdomu, ar jos širdis buvo nurimusi ir susitaikiusi, kai ji atgulė poilsio, ar ji vis dar nerimavo dėl ko nors. Kažin ar ji nerimavo dėl manęs. Tai egoistiška, bet vyliausi, kad nerimavo. Na, neišgelbėjo visų būtybių, tačiau manęs bent jau galėjo palaukti. Savo proanūkės. Bet nepalaukė. Tiesiog nuėjo į priekį ir vis tiek pakliuvo į liftą.

Išėjo išėjo,
Išėjo anapus...

Prabangiu katafalku nuvežėm jos kūną nuo kalno žemyn į krematoriumą prie pagrindinės miestelio šventyklos. Vienuoliams dar pagiedojus, Džiko karstas buvo užkeltas ant metalinio padėklo ir kaip pica pašautas į krosnį. Krosnies durys užsidarė, ir staiga aš sunerimau, kad šokoladukai ištirps ir suteps jos baltą kimono, bet jau buvo per vėlu ką nors daryti. Mes išėjom į lauką, ir aš mačiau, kaip į dangų kyla dūmai. Tėtis taip pat išėjo ir atsistojęs šalia manęs paėmė mane už rankos, ir aš nesipriešinau. Mes visai nesikalbėjom. Kai viskas buvo baigta, sugrįžom atgal ir padėklas išvažiavo iš krosnies. Šokolado nė žymės. Iš jos teliko mažulyčiai suskaldyti šiltų baltų kaulų griaučiai. Ji buvo tokia maža, neįmanoma patikėti.

Krematoriumo patarnautojas mažu plaktuku sudaužė stambesnius kaulus, tada mes visi sustojom aplinkui su mediniais

pagaliukais, kuriais reikėjo surinkti kaulų skeveldras. Tą reikia daryti poromis: dviese suimti kauliuką ir dėti į laidojimo urną. Pradedi nuo kojų ir judi galvos link, kad jinai visą amžinybę nebūtų aukštyn kojomis. Aš su tėčiu buvau vienoje komandoje, ir abu labai atsargiai rinkom kaulelius, o Mudži mums aiškino, kur yra kas. O, čia jos kulkšnis. Čia šlaunis. Čia alkūnė. O, žiūrėkit, čia jos nodobotokė!

Visi baisiai apsidžiaugė, nes rasti nodobotokę yra geras ženklas. Mudži sakė, jog tai svarbiausias kaulas, tas, kurį vadinam Adomo obuoliu, bet japoniškai jis vadinamas „gerkliniu buda", nes turi trikampio formą ir šiek tiek primena dzadzeną praktikuojantį žmogų. Jeigu surandi „gerklinį budą", mirusysis pasieks nirvaną ir sugrįš į amžinos ramybės vandenyną. „Gerklinis buda" dedamas į urną paskutinis, tada uždedamas dangtis.

Grįžtant mums nebereikėjo prabangaus katafalko, nes dabar Džiko buvo tokia maža, kad galėjo įsitaisyti man ant kelių, ir aš ją taip laikiau visą kelią, kol važiavom į kalną. Kai sugrįžom, nunešiau urną į Džiko kambarį ir kartu su nuotrauka pastačiau į šeimyninį altorių, šalia pirmojo Harukio.

Mudži atnešė iš didžiojo kambario Džiko parašytą 生. Kažkas per tą laiką buvo priklijavęs jį ant ritinio, ir dabar Mudži pakabino jį šalia altoriaus, prie senolės Džiko portreto. Reporteriai sukėlė daug triukšmo dėl paskutinio jos žodžio, puldinėjo nuo vienų prie kitų, iškvotė visus miestelio šventyklos proto bokštus, reikalaudami išsamaus paaiškinimo ir interpretavimo. Vieningos nuomonės nebuvo. Kai kurie sakė, kad tai pradžia eilėraščio, kurio ji nepajėgė užbaigti. Kiti sakė ne, tai buvęs užbaigtas pareiškimas, rodantis, kad ji vis dar kabinosi į gyvenimą ir kad net sulaukus šimto ketverių metų jos suvokimas tebebuvo nepriekaištingas. Kiti su tuo nesutiko ir tvirtino, kad mirties akimirką rašyti ***gyvenimas*** reiškia, kad ji suvokė gyvenimą ir mirtį kaip viena,

vadinasi, buvo visiškai nušvitusi ir išsilaisvinusi iš dvilypumo. Bet faktas tas, kad niekas nesuprato, ką ji iš tikrųjų norėjo pasakyti, išskyrus mane ir tėtį, o mes tylėjom.

Mano mama nuėjo padėti Mudži ir kitoms dankos ponioms sutvarkyti virtuvės, ir prie šeimyninio altoriaus likom sėdėti tik mudu su tėčiu, visai vieni nuo to laiko, kai jis rado mane sėdinčią ant autobuso stotelės suoliuko. Iki tos akimirkos čia buvo kažkoks beprotnamis, visos tos vienuolės, vienuoliai, danka, apeigos, giedojimai ir reporteriai su savo klausimais, bet dabar buvom tik mes su tėčiu ir visi neištarti žodžiai kaip šmėklos pleveno tarp mūsų. Ir tas vienas didelis žodis, kurį Džiko užrašė, baisiausias vaiduoklis iš visų.

Buvo šiek tiek nejauku. Iš virtuvės sklido prislopintas murmesys, ruošiamų pietų garsai, lauke zyzė vabzdžiai. Buvo pavasaris ir oras vėl ėjo šiltyn.

– Įdomu, kas toje dėžutėje, – pasakė tėtis.

Aš pamaniau, kad jis kalbina mane tiesiog iš mandagumo, bet jis rodė į lentyną, ant kurios stovėjo dėžutė su Harukio palaikais, iš tiesų netikrais, ir man labai palengvėjo, kad jis paklausė to, ką aš žinau, todėl išklojau jam visą istoriją. Žinoma, jis beveik visą ją jau žinojo, bet nesvarbu. Didžiavausi, nes tai buvo graži istorija ir Džiko man ją papasakojo, ir dabar galėjau ją perpasakoti ir išvaikyti visas šmėklas. Taigi papasakojau jam apie tai, kaip pirmasis Harukis buvo pašauktas į kariuomenę, kaip lyjant vyko karinis paradas, apie visas bausmes ir patyčias, kurias jam teko iškentėti, ir kaip, nepasydamas visų sunkumų, jis narsiai įvykdė savižudybės misiją nutaikęs savo lėktuvą į priešo taikinį. O kadangi jis buvo karo didvyris, įvykdęs savo misiją ir atlikęs savo pareigą, karinė vadovybė išsiuntė Džiko ne visai tuščią palaikų dėžutę.

– Iš jo nieko neliko, – paaiškinau, – todėl jie įdėjo popieriaus skiautelę, kurioje parašyta *ikocu*. Nori pažiūrėti?

– Žinoma, – pasakė tėtis.

Aš nuėjau prie altoriaus ir atnešiau dėžutę. Atvožusi dangtelį tikėjausi pamatyti popieriaus lapą. Bet tenai buvo kažkas kita. Mažas paketėlis. Aš jį išėmiau.

– Kas čia? – paklausė tėtis.

– Nežinau, – pasakiau. – Anksčiau nebuvo.

– Išvyniok.

Taip ir padariau. Atlanksčiau vaškinį popierių stengdamasi neįplėšti. Viduje buvo plonas keturlinkai sulankstytas sąsiuvinis. Atverčiau pirmą puslapį. Jis buvo visas prirašytas išblukusiu rašalu iš kairės į dešinę. Ne iš viršaus žemyn kaip rašo japonai. Taip, kaip rašoma angliškai, bet aš nieko nesupratau.

– Neperskaitau.

Tėtis ištiesė ranką.

– Duok man.

– Čia prancūziškai, – pasakė tėtis. – Įdomu...

Aš nustebau. Nesitikėjau, kad jis ką nors žino apie prancūzų kalbą.

Tėtis palinko priekin, atsargiai versdamas trapius puslapius.

– Manau, kad jis gali būti dėdės Harukio, – tarė jis. – Džiko Obačiama kartą minėjo dienoraštį. Sakė, kad Harukis visada rašė dienoraštį. Manė, kad jis pradingo.

– Tai kaip jis čia pakliuvo? – paklausiau.

Tėtis pakraipė galvą.

– Gal jinai visą laiką jį turėjo?

Man tai atrodė neįtikėtina.

– Tikrai ne, – pasakiau. – Būtų mums pasakiusi.

– Jis užrašinėjo datas, matai? – parodė tėtis. – 1944 metai. 1945 metai. Tuo metu turbūt tarnavo oro laivyne. Kažin, kodėl jis rašė prancūziškai?

Į tai aš irgi turėjau atsakymą.

– Taip buvo saugiau, – paaiškinau. – Jeigu tie, kurie iš jo tyčiojosi, būtų suradę, nieko nebūtų supratę.

– Hm, – numykė tėtis. – Turbūt tavo tiesa. Tai buvo slaptas dienoraštis.

Pasijutau pamaloninta.

– Dėdė Harukis buvo nerealiai protingas, – pasakiau. – Jis kalbėjo prancūziškai, vokiškai ir dar angliškai. – Nežinau, kodėl gyriausi, lyg pati būčiau tiek visko sugebėjusi.

Jis pasižiūrėjo į mane.

– Ar mes jį pasiimsim namo? Ar tau neįdomu sužinoti, kas čia parašyta?

Žinoma, man buvo įdomu! Aš tikrai labai apsidžiaugiau, ir ne tik dėl to, kad žiauriai norėjau sužinoti, ką Harukis rašė savo slaptam prancūziškam dienoraštyje, bet ir dėl to, kad po ilgo laiko tai buvo pirmas dalykas, kurį mes su tėčiu darysime kartu. Žiūrėjau į jį, sėdintį prie altoriaus, stebeilijantį į popieriaus lapus, bandantį suprasti prancūzų kalbą. Jis buvo mano senasis tėtis, apsigimęs mokslinčius, pasinėręs į kitus pasaulius. Bet staiga prieš akis iškilo vaizdas, kaip jis išeina iš namų su maišeliu, prikimštu anglių briketų, ir man dilgtelėjo širdį. Mes jau buvome įpusėję savo nebaigtą projektą. Paskutinį mūsų projektą. Mūsų savižudybės projektą.

Jis turbūt pajuto, kad į jį žiūriu, nes pakėlė akis, ir aš tuoj pat nusisukau, kad jis nepamatytų, kaip stengiuosi nepravirkti. Nes kaip tik tą akimirką pamačiau mus abu su tėčiu, vieną prie kito, apdulkėjusiose urnose ant šeimos altoriaus, ir kad nėra nieko, kas mumis pasirūpintų. Ir taip bus jau netrukus.

– Nao...

– Ką?

Žinojau, kad mano tonas šiurkštus, bet man buvo dzin.

Jis palaukė, kol įsitikino, kad aš tikrai klausau, ir tyliai pasakė:

– Kaip rašė senelė Džiko, Nao, mums reikia iš visų jėgų pasistengti!

Gūžtelėjau pečiais. Gerai, skamba neblogai, bet kodėl turiu juo tikėti?

– *Ikiru šika nai!* – pasakė jis pusiau sau, paskui pakėlė galvą ir skubiai pakartojo, šį kartą angliškai, tarsi norėdamas būti visiškai tikras, kad aš supratau. – Mes turime gyventi, Naoko! Kito pasirinkimo neturime. Privalome eiti toliau!

Linktelėjau nedrįsdama kvėptelėti, nes žuvis mano pilve supliaukšėjo savo milžiniška uodega ir pašoko į orą. Paskui, smarkiai pūkštelėjusi į vandenį, nuplaukė sau. Pamažėle vanduo nurimo.

Ikiru šika nai. Mano žuvis gyvens, taip pat ir aš, ir tėtis, kaip ir rašė mano senolė Džiko.

Tėtis vėl ėmėsi skaityti. Verandoje miaukė Čibis, ir aš atsistojau jo įleisti. Vos tik spėjau atstumti duris, jis šovė pro tarpą ir šmurkštelėjo man tarp kojų, lyg jį būtų vijusios pragaro šunų šmėklos. Kailis ant sprando buvo pasišiaušęs. Jam iš paskos siūbtelėjo stiprus šilto vėjo gūsis iš sodo, ir popierinių durų rėmai sutarškėjo. Garsas priminė Džiko kikenimą. Tėtis pakėlė akis nuo dienoraščio.

– Sakei ką nors?

Aš papurčiau galvą.

Mama kitą dieną išvažiavo, nes turėjo grįžti į darbą, bet mes su tėčiu pasilikome padėti Mudži sutvarkyti senolės Džiko daiktus. Ne todėl, kad jų būtų buvę daug. Ji beveik nieko neturėjo, išskyrus keletą filosofijos knygų, kurios kadaise priklausė pirmajam Harukiui ir kurias tėtis pasakė paimsiąs. Vienintelis dalykas, kuris

Džiko iš tiesų rūpėjo, buvo mažosios Džigendžio šventyklos likimas, tačiau ji jai nepriklausė. Tai buvo pagrindinės šventyklos nuosavybė, o ši vis dar puoselėjo viltį parduoti ją supirkėjams, bet, laimė, sprogus ekonomikos burbului nekilnojamojo turto rinka smuko ir perkelti kapavietes buvo per brangu, todėl nuspręsta palaukti. Tai reiškė, kad Mudži galėjo čia likti, bent jau laikinai, ir mes taip pat galėjome čia laikyti šeimos altorių. Mudži pažadėjo juo rūpintis kaip savu, o taip, mano supratimu, ir buvo, nes ji mums tapo tarsi kokia tetulė ir aš pažadėjau jai atvažiuoti vasarą ir kovo mėnesį padėti rengti Džiko atminimo apeigas. Taigi viskas neblogai susitvarkė, bet jau kuriam laikui.

Ruta

1.

Mažosios Veiltauno kapinės buvo netoli jų namų, bet Ruta nerasdavo laiko nuvažiuoti ten taip dažnai, kaip būtų norėjusi. Prie savo tėvų kapo ji pasodino sedulos medelį, bet šią vasarą buvo sausra ir ji užmiršo jį palaistyti, taigi, nors medelis išsilaikė, keletas šakų nudžiūvo ir jis jau nebebuvo gražiai simetriškas. Ją graužė sąžinė.

– Atleisk, mama, – pasakė ji šluotele šluodama žiemos dulkių ir sudžiūvusių lapų sąnašas nuo nedidelės granitinės plokštės su iškalta motinos pavarde. – Nelabai man išeina.

Žinoma, motina neatsakė, bet Ruta žinojo, kad jai tai nebūtų buvę svarbu. Masako niekada neteikė daug reikšmės ritualams, niekada neprisimindavo gimtadienių, nešvęsdavo jubiliejų ir apskritai manė, kad tokie dalykai yra nereikalingas vargas. Ir Ruta iš esmės su tuo sutiko, bet perskaičiusi Nao aprašytas Džiko laidotuves pasigailėjo, kad motinai mirus taip nedaug padarė jos atminimui.

Motinos mirtis buvo gana nežymus įvykis. Paskutiniais gyvenimo metais jai buvo diagnozuotas apatinio žandikaulio vėžys, bet tuo metu, net ir be Alcheimerio ligos sukeltų komplikacijų, ji jau buvo per sena operacijai, būtų tekę išimti pusę žandikaulio. Onkologas pasiūlė paliatyvinę radiaciją, kuri vėžio neišgydysianti, bet sumažinsianti kančias. Ir iš tiesų taip buvo. Auglys išnyko ir židinys užgijo, bet tuo metu ligonei reikėjo didesnės priežiūros,

negu ta, kurią Ruta su Oliveriu galėjo suteikti saloje, todėl jiedu pervežė ją į globos namus Viktorijoje ir ten ji praleido paskutinius dvejus savo gyvenimo metus. Kai auglys atsinaujino, jie pabandė dar vieną spindulinės terapijos kursą, bet motina jau nebeturėjo nei jėgų, nei valios pasveikti ir nugrimzdo į komą.

Mirtis ją ištiko staiga. Tai įvyko vėlų vakarą, kai globos namuose buvo tylu. Ruta su Oliveriu sėdėjo šalia. Abu skaitė. Staiga motinos akys atsimerkė, aklos, nieko nematančios, ir ji pabandė atsisėsti. Kvėpavo tankiai, trūkčiodama. Ruta apkabino rankomis mažą įsiręžusį motinos kūną. Oliveris uždėjo ranką jai ant kaktos. Ji atsipalaidavo. Vokai suplazdėjo ir iš veido tarsi pasitraukė šviesa. Dar kurį laiką ji buvo čia, vos juntamai, ties riba, paskui iškvėpė paskutinį kartą ir išėjo.

Jie dar šiek tiek pabuvo su ja, nenorėdami palikti vienos, jeigu jos dvasia būtų kažkur netoliese. Jie laikė jos rankas ir kalbėjosi su ja, kol kūnas atšalo.

Ji mirė antradienio naktį. Kūną kremavo penktadienį. Praėjo kelios dienos, ir Ruta nuogąstavo, kaip motina atrodys, bet kai jie atėjo į krematoriumo prieškambarį, kur Masako kūnas buvo paguldytas į rudą kartoninę dėžę ir uždengtas balta paklode, Ruta buvo laiminga vėl ją pamačiusi. Jie atsinešė keletą jos mėgtų daiktų: nuotraukų, artimųjų ir draugų laiškų bei atvirukų, vąšeliu nertą pledą iš „Nemokamų prekių“, kuris jai itin patiko; jos mėgtas pirštines ir sportbačius; porą plytelių šokolado. Dar kalendorių datoms prisiminti. Dildžių nagams. Lipniosios juostelės. Akvarelinių dažų. Gėlių. Oliveris norėjo atnešti tropinių gėlių iš Havajų, nes ji tenai užaugo, todėl nupirko anturių iš Hilo ir plačialapės kordilinos lapų sėkmei, imbiero ir didelį akį rėžiančių spalvų rojaus paukštį. Jie prikrovė pilną kartoninį karstą ir dar kiek su ja pasėdėjo, paskui, nebeišmanydami, ką toliau daryti, pabučiavo ją ir atsisveikino. Ruta pagalvojo, kad ji gražiai

atrodo toje dėžėje su visomis savo dovanomis. Jaukiai. Laidojimo biuro tarnautojas uždengė karstą dangčiu ir jo padėjėjai išvežė jį į krematoriumo salę ir pristūmė prie krosnies angos. Durys atsidarė ir dėžė įslydo vidun. Ruta pasuko jungiklį. Jūsų mama tokia smulkutė, pasakė tarnautojas, vos septyniasdešimt keturių svarų. Tai ilgai netruksią. Porą valandų. Po antros jie galėsią ateiti surinkti pelenų.

Jie pasivaikščiojo po memorialinį sodą prie laidojimo biuro. Ramiojo vandenyno dangų dengė balti debesų ruožtai, bet saulė švietė pro juos ir viskas aplinkui buvo nuberta auksu spindinčiais lašais. Apie sodą augo taip mamos mėgtos didžiosios pocūgės. Visi lapuočiai buvo pakeitę spalvą, ir jų raudoni ir geltoni lapai skaisčiai švietė tamsių spygliuočių fone. Visa žemė buvo jais nubirusi. Jie apėjo takeliu tvenkinį, kol pamatė krematoriumo kaminą. Kurį laiką stovėjo ir žiūrėjo. Jokių dūmų nebuvo, bet į viršų kilo virpantis karštas oras, ir tai buvo viskas, kas liko iš motinos kūno. Oliveris pasakė, kad būdama eterinio pavidalo ji gali su pasatu žaibiškai atsidurti Hile. Ruta pasakė, kad mamai tai patiktų.

Jie parsivežė pelenus į Veiltauną, ir Ruta pasikalbėjo su Dora, kuri, kaip bendrijos sekretorė, buvo atsakinga ir už kapines.

– Vietą galite pasirinkti, – pasakė ji. – Išsikaskite duobelę, kur patiks, tik žiūrėkite, kad neiškastumėt ko kito.

– Mes didelės nekasime, – atsakė Ruta. – Tai tik jos pelenams, ir tėčio taip pat. Bet aš norėčiau pasodinti šalia medį, jeigu galima. Japoninę sedulą. Jie abu mėgo japonines sedulas.

– Dėl to taip pat neturėtų būti kliūčių, – tarė Dora. – Tol, kol medis nieko neužstoja. Tik nepamirškite jo laistyti.

Kreivas medelis nuo motinos mirties ne kažin kiek tepaaugo, bet kiekvieną pavasarį įsigudrindavo sukrauti keletą žiedų, nors retai kas tenai juos pastebėdavo. Rutos motina nenorėjo laidotuvių, tėvas taip pat. Jie buvo pergyvenę daugumą savo draugų, o

kadangi nusigauti iki salos ne taip paprasta, kažin ar kas iš dar likusių gyvųjų būtų ryžęsis aplankyti jų kapus. Vis dėlto Ruta kartais rasdavo prie motinos kapo nuvytusią rožę ar pliušinį žaisliuką, o tai reiškė, kad kartais kažkas čia užsukdavo. Ji spėjo, kad rožes atneša Dora, bet pliušiniai žvėreliai buvo jai mįslė, nors motinai jie tikrai būtų patikę.

– Tikiuosi, judu čia nenuobodžiaujat, – pasakė Ruta baigdama šveisti tėvo akmenį. Ji priekabiai nužvelgė aplinkinius antkapius. Dauguma senesnių kapų tebuvo susmukusios žemės įdubos su pūvančiais mediniais kryžiais. Kapus su akmeniniais antkapiais lengviau rasti. Keletas senesnių antkapių buvo marinistiniai, skirti jūroje paskendusiems žvejams ir laivų kapitonams. Kai kurie iš naujesnių kapų buvo papuošti negrabaus darbo stupomis arba mediniais totemais, išpjaustinėtais į šamanizmą linkusių hipių. Vienas kitas kapas atrodė prižiūrimas, bet dauguma nelankomi. Šen bei ten mėtėsi krūvelės seniai paaukotų kriauklelių, akmenukų, apvarvėjusių žvakių ir tinklinių sapnų gaudyklių. Ant kedro šakos kadaravo suplyšusi tibetietiška maldų vėliava. Tai buvo nuošali vieta. Rutos motinai patiko vienatvė, ji nebūtų prieštaravusi, bet tėvas mėgo bendrauti.

Ruta įsidėjo šluotelę atgal į kuprinę ir išsitraukė mažą pjautuvą, kuriuo paprastai pjaudavo išdžiūvusią žolę. Ji apžiūrėjo japoninę sedulą. Ta vis dar buvo susisukusi, bet jau pastebimai pradėjusi stiebtis. Šakelių galuose jau buvo sukrauti pumpurai, ir ji pažadėjo sau, kad pavasarį ateis pasižiūrėti žiedų. Vietinėje sveiko maisto krautuvėlėje buvo nusipirkusi smilkalų ir dabar išsitraukusi vieną uždegė žiebtuvėliu. Įkišo jį į žemę ir atsisėdo ant žolės priešais kapą, kad... kad padarytų ką? Ji nežinojo. Žemė dar buvo šlapia nuo lietaus. Nuo smilkalo į orą kilo plonytis dūmelis. Dangus virš galvos buvo mėlynas su debesų driekenomis. Ji galvojo apie pramanytas Nao laidotuves ir apie realias Džiko ir

pasigailėjo, kad nemoka jokios giesmės dabar pat sugiedoti. Kokie ten žodžiai? Išėjo išėjo, išėjo anapus, negrįžtamai išėjo anapus, pabudęs, valio...

Maždaug taip.

2.

– Japonai labai rimtai žiūri į laidotuves ir atminimo apeigas, – tarė Ruta.

– Tavo motina taip nežiūrėjo, – atitarė Oliveris.

Jiedu stovėjo terasoje su Muriele ir bandė naująjį teleskopinį fotoaparatą paukščiams fotografuoti, kurį Oliveris buvo užsisakęs savo aifonui. Murielė tikėjosi dar kartą pamatyti didžiasnapę, o Ruta norėjo, kad jis ją nufotografuotų. Tada ji nusiųstų nuotrauką kartu su GPS koordinatėmis Kornelio universiteto ornitologijos laboratorijos civilinių tyrimų bazei.

– Taip, mama buvo keistuolė. Netipiška japonė.

– Kaip ir tu, – pasakė Oliveris. Jis pakėlė ilgą teleobjektyvą, prie kurio, kaip nestandartinis priedas, buvo pritvirtintas aifonas, ir žvalgydamas didžiosios pocūgės šakas įdėmiai žiūrėjo į ekraną. Šakos tamsavo šviesaus dangaus fone, ir Oliveris negalėjo nustatyti reikiamo kontrasto.

– Žinau, – tarė Ruta. – Bet aš stengiuosi. Šį rytą gera buvo pabūti kapinėse. Sedula jau nebe tokia kreiva.

Jis nukreipė fotoaparatą į kedrų giraitę.

– Jau turėtų būti gerai įsišaknijusi. Ir išgyventi dar kelerius sausros ir užmaršties metus.

Jis ėmė sukioti objektyvą bandydamas sufokusuoti vaizdą. Murielė taip pat buvo atsinešusi savo stipriuosius žiūronus. Klausydamasi jųdviejų pokalbio, ji tyrinėjo šakas.

– Nemanau, kad tavo mama buvo keistuolė, – tarė ji. – Man ji tikrai labai patiko. Daugelis saliečių ją mėgo. Ji turėjo čia draugų, nors ir negalėjo prisiminti, kas jie tokie. Apmaudu, kad nesurengei bent kuklių šermenų. Jei ne dėl jos, tai dėl visų kitų.

– Žinau, žinau...

– Ar žinai, kad Benua lanko jos kapą? Atneša jai žaisliukų iš „Nemokamų prekių".

Ruta nuščiuvo. Benua. Žinoma. Murielė sako tiesą, apmaudu. Ir ji pakeitė pokalbio temą.

– Tiesą sakant, norėjau pakalbėti apie Nao ir Džiko. Japonai iš tikrųjų labai rimtai žiūri į atminimo ceremonijas. Džiko mirė kovą, ar ne? Nao pažadėjo kiekvieną kovą atvažiuoti į šventyklą padėti rengti metinių. Šventykla stovėjo į šiaurę nuo Sendajaus, jūros pakrantėje, netoli žemės drebėjimo epicentro, taip pat daugiau ar mažiau cunamio kelyje. Taigi klausimas, ar ji buvo tenai 2011 metų kovo vienuoliktąją? Manau, tai labai reali galimybė. Ji buvo tenai, žinojo, kad atūžia banga, griebė keletą Mudži plastikinių maišelių ir sukišo į juos brangiausia, ką turėjo: savo dienoraštį, Harukio laiškus ir laikrodį...

– Kokia prasmė spėlioti? – tarė Oliveris. – Tu dar net neperskaitei iki galo.

Murielė nuleido žiūronus ir apstulbusi pasižiūrėjo į Rutą.

– Neperskaitei iki galo?

– Ne, – atsakė Ruta. – Iki pabaigos liko dar keli puslapiai.

Murielė papurtė galvą.

– Aš tavęs nesuprantu, – pasakė ji. – Aš būčiau perskaičiusi tą nelemtą knygą vienu prisėdimu, o paskui ieškojusi savo išvadų patvirtinimo. Ir niekas nebūtų man sutrukdęs jos baigti skaityti.

Ruta apžiūrinėjo papurusius debesis danguje, galvodama, kaip geriau atsakyti.

– Na, – tarė pagaliau, – suprantu, ką tu turi galvoje, bet aš bandžiau prisiderinti prie Nao tempo. Norėjau skaityti tokiu pat tempu, kokiu ji gyveno. Dabar tai atrodo kvaila. – Ji nutilo suabejojusi, ar verta aiškinti. – Be to, su ta pabaiga ne taip paprasta... – ryžosi pagaliau.

– Kas atsitiko pabaigai?

– Šiaip nieko, tik ji... vis keičiasi.

– Keičiasi?

– Traukiasi, – paaiškino Ruta.

– Įdomu, – tarė Murielė. – Gal būtum gera ir paaiškintum?

Ruta paaiškino. Papasakojo, kaip buvo pervertusi knygą iki galo, norėdama įsitikinti, ar visi puslapiai prirašyti, o paskui, kai norėjo skaityti toliau, pastebėjo, kad puslapiai staiga ištuštėjo. Ji žvilgtelėjo į Oliverį laukdama pritarimo. Jis pakėlė antakius ir patraukė pečiais.

– Keista, – pasakė Murielė. – Atleiskite, kad klausiu, bet gal jūs, bičiuliai, persirūkėte žolės?

– Žinoma, ne, – atkirto Ruta. – Juk žinai, kad žolės nerūkom.

– Paklausiau dėl viso pikto, – paaiškino Murielė ir klestelėjo į aplūžusį lauko krėslą. Krėslas taip grėsmingai sugirgždėjo, kad Oliveris net atsisuko sunerimęs. Terasos baldai, kaip ir pati terasa, ką čia sakyti – visas namas, buvo aplūžę, ir jis vis laukė, kad nuo orų sukežusios lentos kartą triokštels ir kas nors įvirs į skylę.

– Tai, ką tu pasakoji, įdomu, – pakartojo Murielė vyniodama kasos galiuką apie pirštą. – Skaitytojas atsiduria priešais tuščią puslapį. Panašiai kaip dingus rašytojo įkvėpimui, tik čia atvirkščiai.

Ruta pagalvojo.

– Nori pasakyti, kad man, kaip jos skaitytojai, dingo įkvėpimas, todėl dingsta ir žodžiai? Šita versija manęs neįtikina. Be to, kokia prasmė?

– Sunku pasakyti. Poveikio galia – keblus dalykas. Apie ką ji rašė tuo metu, kai puslapiai ištuštėjo?

– Ji buvo ką tik priartėjusi prie pačios savęs. Iki savo istorijos „dabar“. Ji sėdėjo Sendajaus autobusų stotelėje ant suoliuko, ir paskutiniai jos žodžiai buvo: „Matyt, čia tai ir yra. Taip jaučiamas „dabar“.“ O toliau nieko – tušti lapai. Ji nerado žodžių, kol...

Ruta dvejojo. Jos sapnas buvo dar keistesnis, ir ji nežinojo, ar verta pasakoti jį Murielei, ar ne, bet ši taip prisispyrusi į ją žiūrėjo, kad ji ėmė pasakoti, kaip didžiasnapė nuvedusi ją prie Ueno parko suoliuko, kur Nao tėtis buvo paskyręs pasimatymą savižudybės bendrininkui, ir kaip jiedu pasikalbėję apie Nao ir jis išvažiavęs į Sendajų jos ieškoti.

– Paskui, kitą rytą, kai aš patikrinau dienoraštį, paaiškėjo, kad ji parašiusi dar visą gabalą apie Džiko mirtį ir laidotuves, apie susitaikymą su tėvu ir pažadą Mudži kasmet kovo mėnesį sugrįžti į šventyklą.

– Atrodo, kaip laiminga pabaiga, – tarė Murielė.

– Na taip, – pritarė Ruta. – Tik tiek, kad vis dar neperskaičiau iki galo. Kiekvieną kartą atvertusi dienoraštį randu jame vis daugiau prirašytų puslapių. Kaip jau sakiau, pabaiga traukiasi kaip grįžtanti banga. Ji tiesiog nepasiekiama. Nuolat nuo manęs pabėga.

– Kuo toliau, tuo keisčiau, – pasakė Murielė. – Gerai, jeigu taip, aš turiu dar dvi prielaidas. Vietos žmonių mitologijoje varnos yra magiški padarai. Sakykime, kad didžiasnapė – tavo namų dvasia, tavo toteminis gyvūnas, kaip Pestas buvo Oliveriui. – Ji stabtelėjo ir atsisuko į Oliverį. – Kaip man gaila Pesto, – tarė ji. – Ar žinai, kad Benua neteko savo šuniuko?

– Taip, – metė Oliveris neatsisukdamas. – Košmaras. – Jis vis dar tikėjosi, kad Pestas vis dėlto sugrįš pas juos gyvas ir sveikas – nė valandėlę nesiliovė jo žvalgęsis, – bet dienos bėgo ir jo viltys

blėso. Murielė, kurios mylimą katiną buvo sudraskiusi puma, giliai atsiduso, ir visas jos kūnas tarytum subliūško smegdamas į palaikį šezlongą.

– Iš tikrųjų košmaras, – pasakė ji. – Aš vis tikinu save, kad laimė gyventi tokioje nepažeistoje ekosistemoje, kur išlikę stambieji plėšrūnai, bet ilgiuosi Ervino. – Ji įsispitrijo į savo kelius, paskui giliai įkvėpė oro ir nusipurtė vydama liūdnas mintis. – Šiaip ar taip, – kalbėjo toliau, – mano prielaida tokia, kad šita varna iš Nao pasaulio atskrido čia tam, kad palydėtų tave į sapną, kuriame tu galėtum pakeisti jos istorijos pabaigą. Istorija turėjo baigtis vienaip, bet tavo įsikišimas sukūrė terpę kitokiai pabaigai. Naujam „dabar", kurio Nao kaip reikiant nėra suvokusi.

Murielė atsilošė patenkinta savimi.

Ruta nusijuokė.

– Ir tu laikai save antropologe?

– Aš jau išėjau į pensiją, – atšovė Murielė.

– Aišku. Na, o kokia kita prielaida?

– Tau gali nepatikti.

– Drąsiau.

– Na, ji susijusi su skaitytojo įkvėpimo praradimu. Tai jau ne apie Nao „dabar", o apie tavąjį. Tu dar jo nesuvokei ir kol to nepadarysi, neperskaitysi Nao rašinio pabaigos.

Ruta susimąstė.

– Tavo tiesa, – pagaliau tarė. – Man ji nepatinka. Nepatinka turėti tiek įtakos kažkieno kito pasakojimui.

Murielė nusikvatojo.

– Ir tokius žodžius mes girdime iš rašytojos lūpų!

– Aš ne... – pradėjo Ruta, bet Oliveris ją nutraukė.

– Žiūrėkit! – sušuko jis kreipdamas teleobjektyvą į klevą. – Tenai. Ant tos žemos šakos. Ar tai ne taviškė varna?

Palinkusi į priekį, Murielė prisidėjo prie akių žiūronus.

– Panaši į didžiasnapę, – pasakė ji. – Gražus paukštis. Ką manai? – ir padavė žiūronus Rutai.

Kelias akimirkas paklaidžiojusi akimis šakų ir gelsvųjų raganių kuokštų raizgalynėje, Ruta pagaliau pamatė blizgantį juodą sparną skaisčiai žalių samanų patiesalo fone. Ji prisiderino žiūronus. Varna buvo toli, bet vaizdo stabilizavimo funkcija leido gerai ją įsižiūrėti.

– Taip, tai jinai. Atpažįstu tą erelišką profilį. Beveik neabejoju.

Varna ištempė kaklą ir pasuko galvą.

– Ji mus mato, – tarė Ruta. – Įsispitrijusi tiesiai į mus.

Oliveris padarė dar keletą nuotraukų.

– Ne kažin kas, – pasakė, – bet atpažinimui gal ir tiks. Norėčiau geresnio kadro.

Jis vėl nutaikė objektyvą, bet kaip tik tuo metu varna pašiaušė plunksnas, išskleidė sparnus ir pakilo į orą.

– Kur jinai? – Ruta nuleido žiūronus.

– Tenai, – parodė Murielė į viršų.

Varna jau buvo pakilusi virš medžių tankmės ir, kildama vis aukštyn, lėkė per laukymę jų link. Atsidūrusi tiesiai virš jų galvų kažką paleido iš nagų. Mažas daiktelis šmėstelėjo ore ir atsitrenkė į jų terasos grindis, kiek pariedėjo ir įstrigo plyšyje tarp dviejų papuvusių lentų.

– Keista, – pasakė Ruta. – Kas čia?

– Riešutas, – pasakė Oliveris lenkdamasis jo. – Įstrigo plyšyje.

– Riešutas? – nusivylusi pratarė Ruta. Kažin, ko ji tikėjosi?

Oliveris atsiklaupė.

– Atrodo, kad lazdyno, – tarė jis. Išsiėmė sulankstomą peiliuką ir atlenkė ašmenis. – Ko gero, iš mūsų medžių, likęs nuo pernai rudens.

Jis išlupo riešutą ir pasukaliojo tarp pirštų.

Ruta pasižiūrėjo aukštyn. Varna suko ratus aplinkui, sulig kiekvienu apsisukimu pakildama vis aukščiau. Ji pagalvojo apie Harukio Varnų Kapitoną.

– Manai, kad ji ketino mus bombarduoti?

– Abejoju, – atsakė Murielė. – Varnos meta žemėn riešutus ir kriaukles norėdamos sudaužyti.

Varna vis dar buvo viršuje, bet dabar dar aukščiau pakilusi – juodas taškelis danguje.

– Kaip manai, ji laukia, kol mes suskaldysim riešutą?

– Neatrodo, kad ji ko nors lauktų, – pasakė Murielė. – Ji, regis, iškeliauja. Gal čia buvo atsisveikinimo dovana.

– Laikyk, – tarė Oliveris dėdamas riešutą Rutai į delną. – Jeigu jau riešutas, tai, matyt, skirtas tau.

– Šit kaip! Na, ačiū, – tarė ji ridinėdama delnu mažą kietą gumuliuką.

Oliveris, vis dar klūpodamas ant grindų, susilankstė peiliuką, ir staiga kažkas po terasos grindimis patraukė jo dėmesį. Namas stovėjo ant nestataus kalvos šlaito, ir po terasa, įrengta virš jo, buvo susidaręs nemenkas tarpas, į kurį ropomis galėjai įlįsti.

– Kažkas ten kruta, – pasakė jis. Pasilenkęs ir prispaudęs veidą prie plyšio, į kurį buvo įriedėjęs riešutas, jis dirstelėjo pro sutrešusias lentas į apačią. – Per tamsu. Būk gera, duok telefoną.

Ruta įjungė žibintuvėlio funkciją ir padavė jam. Jis nutaikė spindulį į tamsą apačioje.

– Kas ten? – paklausė ji, bet Oliveris neatsakė.

Jis tik pašoko ir tekinas pasileido per terasą. Nurūko laipteliais žemyn, trypdamas kojomis ir mosuodamas rankomis prasiskynė kelią per tankiai sužėlusius paparčius, paskui ropomis palindo po terasa. Iš viršaus buvo matyti, kaip juda šviesos spindulys, jam rėpliojant per purvą tamsoje, paskui pasigirdo plonas

garsas, lyg cyptelėjimas, lyg inkštimas, ir Oliverio balsas: „Ką tu čia veiki?“

– Pestas. – Ruta suspaudė Murielės ranką. – Prisikėlė iš numirusių.

3.

Katiną kažkas buvo užpuolęs ir siaubingai sužalojęs. Incidentas įvyko prieš keletą dienų, nes žaizdos jau buvo užsivėrusios ir supūliavusios. Uodega, kuria jis taip didžiavosi ir paprastai laikydavo aukštai iškėlęs, žemai nukarusi vilkosi žeme. Jis buvo visiškai išsekęs. Kailis kruvinas ir purvinas, akys apsiblaususios ir padėrusios, lyg jis būtų pasitraukęs į kokią nepasiekiamą katinišką vietą, kur nejuntamas skausmas. Oliveris nunešė jį į viršų ir laikė ant rankų, kol Ruta surado dėžę ir patiesė joje rankšluostį. Paguldytas į ją, katinas bandė stotis, bet tuoj pat nugriuvo. Užpakalinės kojos jo nelaikė.

– Prasti reikalai, – pasakė Oliveris. – Žaizdos labai gilios. Ir pūliuoja.

Jis giliai atsiduso ir perbraukė ranka jam per šoną. Kai palietė sužalotą uodegą, Pestas pasikėlė ir pamėgino grasinamai urgztelti, bet net ir tam neužteko jėgų ir jis vėl susmuko ant rankšluosčio.

– Jam labai skauda, – tarė Oliveris. Jis kalbėjo aukštu ir įtemptu balsu. Atsitiesė ir stovėdamas prie dėžės pažiūrėjo žemyn. – Kvailas katinas. Neišsikapstys.

– Iš kur žinai? – paklausė Ruta. – Gal jis...

– Ne, – nukirto Oliveris. – Infekcija pasklido po visą kūną. Reikia jį užmigdyti.

– Nori, kad paskambinčiau Dorai? – paklausė Murielė.

– Ne, – atsakė Ruta. – Reikia vežti jį į miestą. Pas veterinarą.

– Kokia prasmė? – nesutiko Oliveris. Jis staigiai apsisuko ir nuėjo prie turėklų. – Žinojau, kad taip atsitiks. Kvailas katinas. Amžinai kur nors laksto. Įsivelia į pjautynes. Tai buvo tik laiko klausimas.

– Važiuojam tuojau pat.

– Jeigu dabar išvažiuosime, dar spėsime į antros valandos keltą, – ragino Ruta.

– Neverta, – tarė jis. – Jis dvesia. Kvailas beveislis padaras.

– Iš kelto paskambinsime veterinarui.

– Ne. Veterinarai brangiai kainuoja. Sukarsime tokį kelią, o jie vis tiek turės jį užmigdyti.

Jis vis dar stovėjo toje pačioje vietoje, atsukęs nugarą, įsikibęs į turėklus. Ruta žiūrėjo į jo įsitempusią nugarą. Jis buvo toks įniršęs. Pyko ant jos, ant katino, ant viso pasaulio, kad taip jį įskaudino. Ruta nuėjo į vidų pasiimti automobilio raktų. Paskui grįžo, pasiėmė dėžę su katinu ir nunešusi prie automobilio įdėjo ją į vidų. Pavažiavo atgal ir atidariusi langą paragino Oliverį:

– Paskubėk.

Jis atsigręžė nesiryždamas.

– Eik, – pasakė Murielė stumteldama jį prie mašinos.

Kelte, kol Ruta skambino į veterinarijos kliniką, įspėdama, kad jie atvažiuoja, jis spoksojo į bangas ir kaip užsuktas kartojo: „Kvailas katinas. Kvailas katinas.“ Bet kai jie nuvažiavo į vietą, jis įnešė dėžę į vidų ir laikė Pestą, kol veterinaras jį skuto ir atvėrinėjo žaizdas, kad išvalytų. Žaizdos pavojingos, patvirtino veterinaras, tokių jis dar nematęs, paliktos greičiausiai meškėno ar visos jų gaujos dantų ir nagų. Pestas bandė pabėgti, todėl užpakalyje žaizdos tokios gilios, bet blogiausia, kad po kūną pasklidęs užkratas. Prognozė buvo liūdna. Jiems reikėsią valyti žaizdas, o jeigu užsivertų, prapjauti vėl, kad nesusidarytų pūliniai. Būtina šerti katiną

antibiotikais, laikyti uždarytą ir triskart per dieną maudyti šiltoje magnio sulfato vonelėje. Oliveris klausinėjo, užsirašinėjo, paskui paprašė veterinaro skalpelio. Ruta, sėdėdama ant kėdės, vos nenualpo, kai veterinaras aiškino, kaip atverti žaizdą ir išvalyti pūlius. Oliveris buvo niūrus, bet vėl ryžtingas. Jis nusprendė išgelbėti savo katiną. Jiems išėjus iš klinikos, Rutai vis dar buvo negera, tad vairavo jis. Pestas, prislopęs nuo anestezijos, miegojo užpakalyje savo dėžėje. Laukiant eilėje kelto, įspraudusi galvą į tarpą tarp sėdynės atkaltės ir durelių, Ruta klausėsi Oliverio. Kalbėdamas jis vis grįždavo prie to paties, stengdamasis suvokti, kas iš tiesų atsitiko.

– Dabar bent jau žinome, – vis kartojo jis. – Jeigu Pestas ir neišsikapanos, mes bent jau žinome, kas atsitiko. Tas dalykas labiausiai varė mane į neviltį. Tas nežinojimas, kur jis dingo, ar jis gyvas, ar ne. Bet dabar mes bent jau žinome. Darysime viską, kad jį išgelbėtume, bet net jeigu nepavyks, jeigu jis rytoj nugaiš, bent jau žinosime, kad padarėme viską. Kvailas katinas. Nieko nėra blogiau už nežinią...

4.

Miela Ruta,

mano pastangos davė vaisių, nors rezultatai gal ir ne tokie geri, kaip būtume norėję. Nuo to laiko, kai paskutinį kartą apsikeitėme laiškais, man pavyko atkurti kai kuriuos dingusius kompiuterio aplankus ir rasti seną laišką, kurį, pasirodo, Haris man atsiuntė, nors aš, turiu prisipažinti, neprisimenu, kad būčiau kada jį gavęs. Tučtuojau jam

parašiau ir tikiuosi netrukus gauti atsakymą. Leidau sau nusiųsti jam Jūsų elektroninio pašto adresą ir paminėti, kad esate susirūpinusi ir didžiai nekantraujate ką nors sužinoti, todėl galbūt jis parašys tiesiai Jums, o gal ir ne. Persiunčiu jo laišką, iš jo suprasite, ką turiu galvoje.

Žinoma, šis laiškas buvo parašytas dar prieš žemės drebėjimą ir cunamį, taigi abejoju, ar iš jo bus daug naudos ir ar jis padės atsakyti į klausimą, kur dabar galėtų būti mano paslaptingasis draugas ir jo šeima, bet jaučiu, kad šiame laiške esama dalykų, kurie Jums gali pasirodyti įdomūs. Man bent jau atrodo, kad turėtumėt susipažinti su mūsų susirašinėjimu, nors šis paskutinis laiškas ir kelerių metų senumo.

5.

Mielas Ronai,

ačiū, kad neužmirštate savo seno bičiulio, kuris taip ilgai nepasivargino Jums parašyti. Pirmiausia leiskite atsakyti į Jūsų dėmesingus klausimus. Mano šeima laikosi neblogai. Žmona toliau dirba leidykloje ir neseniai susirado naują hobį – giluminį nardymą. Esu labai dėkingas jai už tai, kad rėmė mane, kai man buvo sunkus metas, taip pat savo dukteriai Naoko. Kai tik sugrįžome iš Saniveilio į Tokiją, jai taip pat teko nemaža išgyventi ir kurį laiką ji netgi buvo metusi mokyklą, bet vėliau jai pavyko pasiruošti egzaminams ir gauti gerą stipendiją tarptautinėje Monrealio mokykloje, kurioje ji pasirinko studijuoti prancūzų kalbą ir kultūrą.

Dėl manęs, tai aš prieš keletą metų įkūriau savo interneto kompaniją, kuri užsiima tiesioginiu šifravimu ir saugumo sistema, vadinama „Mu-Mu[176] *bazinė higiena". Atskleisti visų smulkmenų man neleidžia sutartis dėl neviešinimo, bet idėją man davė Nao. Mokydamasi vidurinėje aukštesniojoje mokykloje ji kentėjo žiaurias savo klasės draugų patyčias, be kita ko, jos orumą žeminančių nufilmuotų scenų sklaidą internete. Kai tai pamačiau, verkiau kruvinomis ašaromis. Kaip aš pykau! Mano, kaip tėvo, pareiga yra apsaugoti savo dukterį, bet aš buvau kaip aklas, per didelis savanaudis, todėl nieko nemačiau ir rūpinausi tik savimi.*

Tačiau kai pagaliau prabudau, pradėjau tyrinėti ir man pavyko sukurti mažą voriuką, kuris ropinėdamas po paieškos sistemų duomenų bazes naikintų visus man dukters vardo paminėjimus, visus jos asmeninius duomenis, taip pat nuotraukas ir vaizdo įrašus, kol iš jos gėdos neliko nė menkiausio pėdsako. Viskas vėl buvo švaru. „Supermuper švaru!" – pasakė Naoko ir buvo labai laiminga galėdama pradėti naują gyvenimą Kanadoje, Monrealyje.

Taigi visa tai buvo labai gera išeitis, bet vėliau man šovė į galvą, kad galbūt mano mažasis voriukas, kurį pavadinau Naikintoju Mu-Mu, galėtų pasitarnauti ir kitiems. Pavyzdžiui, yra daug žmonių, padariusių klaidą ir norinčių ją ištaisyti, ir jiems mano Mu-Mu galėtų padėti. Arba daug kas norėtų pradingti, o Mu-Mu gali padaryti taip, kad niekas

176 *Mu-mu* (無 無?) – ne, nulis, nieko, ne- (neigimas)..

tavęs nerastų. Pavyzdžiui, jeigu esi žymus, pavargęs nuo šlovės ir nori būti kaip paprastas žmogus.

Šiam tikslui sukūrėme du Mu metodus. Pirmasis – kvantinis, ir mes vadiname jį Ku-Mu: Mu ieško visų įmanomų tavo pavardės paminėjimų daugybinių pasaulių internetuose, o paskui anuliuoja. Nežinau, kaip geriau paaiškinti, nebent kaip origamio žaidimą su laiku. Tai pats sunkiausias ir brangiausias metodas, nes Mu turi dirbti skirtinguose pasauliuose ir keisti vieną praeitį kita, todėl tai įkandama tik labai turtingam žmogui ir netgi tuo atveju kai kurie yra per daug žymūs ir egzistuoja tokioje daugybėje pasaulių, kad neįmanoma visko supermuper išvalyti.

Antrasis metodas paprastesnis, ir jis mechaniškas, nes čia Mu keičia tiktai dabartį ir ateitį. Jis vadinamas Mechamu ir yra palaipsninis, bet ilgainiui pasiekiamas tas pats rezultatas. Naudojant šį metodą, Mu veikia tiktai paieškos sistemas ir išnaikina tavo pavardę taip, kad jos nebeįmanoma rasti, labai greitai tu nustoji būti žymus ir netrukus dingsti visai. Pamažu tampi nematomu žmogumi, ir tai pats efektyviausias būdas kokybės ir kainos santykio požiūriu.

Aš turiu daug garsių klientų, apie kuriuos jūs jau nieko nesate girdėję! (Juokauju, bet tai tikra tiesa.)

Matote, Ronai, dabar aš suprantu, kad savižudybė – tai pasenęs mąstymas iš senų materialistinių laikų. Be to, savižudybė – keblus dalykas ir be jos galima apsieiti. Dabar, turint mano Mu-Mu, jau niekam nebereikia veltis į tokias

kebeknes, nes mano mažieji voriukai gali kuo gražiausiai tave panaikinti, jeigu nebenori būti. Naoko sukūrė juokingą nebuvimo teoriją, kurią pavadino Mujū[177]*. Ji sako, kad Mujū yra naujasis Jū*[178]*. Tai naujas mąstymas. Ji sako, kad anonimiškumas – tai naujoviškas pagarsėjimas. Ji sako, kad dabar kiečiausias tas, apie kurį internete nėra jokios informacijos. Informacijos nebuvimas rodo, koks esi be galo nežinomas, nes būti nežinomam reiškia būti tikrai laisvam. Nežinau, ar tai tiesa, ar ne, bet gal tiesos čia ir esama, nes mano Mu-Mu sekasi neblogai ir pirmą kartą nuo to laiko, kai sprogo internetinių kompanijų burbulas, aš galiu užtikrinti savo šeimai padorų pragyvenimą.*

Tikiuosi, kad Jums taip pat gerai sekasi. Aš sekiau Jūsų darbą internete ir atrodo, kad Jums nereikia mano paslaugų, bet jeigu kada ateityje prireiktų, žinote, kad galite į mane kreiptis.

Jūsų draugas Haris

177 *Mujū* (無有?) – nebūtis.
178 *Jū* (有?) – būtis, egzistavimas, *mujū* antonimas.

Nao

1.

Siaubas, aš tikrai jūsų ilgėsiuosi. Skamba trenktai, nes jūs kol kas dar net neegzistuojat. Ir jeigu nerasit šitos knygos ir nepradėsit skaityti, gal jūsų niekada nė nebus. Jūs – mano įsivaizduojamas draugas, bent jau kol kas.

Vis dėlto man atrodo, kad eidama pro šalį gatvėje arba pagavusi jūsų žvilgsnį „Starbucks" kavinėje jus pažinčiau. Keista, ar ne? Net jeigu supasuočiau ir nepalikčiau šitos knygos ten, kur galėtumėt ją rasti, jeigu nuspręsčiau, kad geriau bus, jei liksit mano vaizduotėje, vis tiek jaučiu, kad atpažinčiau jus akies mirksniu. Tegu jūs tik prasimanytas, bet tikras draugas, ir jūs man padėjot. Tikrai.

Šiaip ar taip, man jau baigiasi puslapiai, tai gal geriau bus vyniotis. Aš tik norėjau papasakoti apie tai, kas vyko po senolės Džiko laidotuvių ir kas vyksta dabar su manim ir mano šeima, kad per daug nesijaudintumėt. Pakeliui į namus iš Sendajaus tėtis iš tikrųjų nuvežė mane į disneilendą, nors tai ir atrodė keistoka po laidotuvių, be to, aš jau per sena, kad alpčiau iš laimės nuo Mikio rankos paspaudimo. Bet vis tiek buvo labai smagu, ypač stebėti tėtį Fjučerlande, kai jis šviesos greičiu skriejo tarp ledinio asteroido kraterių paskui Mirties Žvaigždę.

O jeigu jau užsiminiau apie žvaigždes, tai praėjus mėnesiui po grįžimo namo, mudu su tėčiu nuėjome pasivaikščioti į parkelį prie Sumidos ir sėdėdami sūpynėse žiūrėjome į žvaigždes danguje ir tamsų tekančios upės vandenį. Po medžiais šmirinėjo

valkataujančios katės grauždamos maisto atliekas. Tamsoje, siūbuojant pirmyn atgal, buvo lengva kalbėti apie sudėtingus dalykus. Kalbėjomės apie žvaigždes ir kosmosą, ir apie karą. Tą dieną kaip tik buvome baigę skaityti slaptąjį prancūzišką pirmojo Harukio dienoraštį. Tėtis paprašė pažįstamo magistranto, studijavusio universitete prancūzų poeziją, mums jį išversti, ir mes skaitėme jį kartu, ir pirmą kartą aš sužinojau, kokie pikti būna žmonės. Tariausi apie žiaurumą žinanti viską, bet pasirodė, kad nežinau ničnieko. Mano senolė Džiko tą suprato. Todėl ir nešiojosi su savim tą Harukio džiudzu, kad galėtų melstis ir padėti žmonėms nebūti tokiems žiauriems vienas kitam. Po laidotuvių Mudži atidavė džiuzu man, ir dabar aš niekad nesiskiriu su juo. Tas džiuzu labai stipriai veikia, vėrinio karoliukai patamsėję, nugludinti Harukio ir Džiko pirštų, sunkūs nuo jų maldų. Aš maldų nemoku, todėl tik leidžiu karoliukus per pirštus ir mintyse laiminu viską ir visus, ką myliu, o kai jų pritrūkstu, pereinu prie nelabai mėgstamų ir kartais paaiškėja, kad galiu mylėti tai, ko maniau nekenčianti.

Slaptojo prancūziško dienoraščio pabaigoje, naktį prieš mirtį, mano posenolis parašė visą tiesą apie savo savižudybės misiją, ir mes su tėčiu nustebome sužinoję, kad jis nusprendė nesirėžti į priešo šarvuotlaivį. Neskristi apskritai jis negalėjo, todėl vietoj to ryžosi smigti į bangas. Žinoma, tai buvo mirtina paslaptis. Sužinoję apie jo planą tyčia praskristi pro taikinį, vadai būtų sušaudę jį už išdavystę, o jis norėjo, kad motina ir seserys gautų piniginę kompensaciją, vyriausybės skiriamą žuvusių lakūnų giminėms už savo šalies labui paaukotą gyvybę. Man tai atrodė didžiai prasmingas poelgis. Jis buvo nelyginant Varnų Kapitonas. Jis nenorėjo palaikyti nekenčiamo karo ir nenorėjo suteikti skausmo net ir savo vadinamiesiems priešams. Perskaičiusi tai pasijutau šiek tiek sugėdinta, tikrai. Prisiminiau, kaip užsipuoliau Daisukę ir primušiau jį, kaip gyvojo vaiduoklio pavidalu išdūriau savo priešei Reiko akį. Man pasidarė taip negera, kad nusprendžiau būtinai jų

atsiprašyti, jeigu kada nors sutiksiu, nors vargu ar sutiksiu. Daisukė su motina kažkur išvažiavo, o aš jau nebelankiau mokyklos ir Reiko nebematydavau.

Tai va, kai mes perskaitėm apie Harukio apsisprendimą skristi į bangas, mano tėtis visai suskydo. Mes buvome namie, susėdę ant kotacu, ir jis garsiai skaitė man vertimą, o kai priėjo tą vietą, padėjo į šalį lapą ir garsiai sušnypštė nosimi, lyg būtų griausmingai nusičiaudėjęs, bet iš tikrųjų visai ne. Taip išsiveržė jo širdgėla. Jis atsistojo, nuėjo į vonią ir užsidarė, bet aš vis tiek girdėjau, kaip jis ten rauda, springdamas, kūkčiodamas. Keista, ar ne? Kai girdi, kaip tavo tėčiui važiuoja stogas? Nežinojau, ką jam sakyti, nes kai tavo tėtis jau n kartų bandė žudytis, tokie dalykai šiek tiek nervina. Bet galiausiai jis išėjo iš vonios ir pradėjo ruošti vakarienę, lyg vėl viskas būtų gerai, ir aš jau nieko nebesakiau, bet paskui, kai buvome parke ir supomės patamsyje ant sūpynių, paklausiau, kas jam buvo užėję, ir jis man paaiškino.

Pasirodo, tai buvo susiję su jo tarnyba Saniveilyje, su jo atleidimu. Tada, kai tai įvyko, dar buvau maža ir nieko nesupratau. Tik žinojau, kad jis vienai kompiuterinių žaidimų kompanijai projektuoja interfeisus, ir tada man tai atrodė kieta.

– Mano interfeisai buvo tikrai vykę, – pasakė jis. – Labai smagūs. Visiems patikdavo žaisti. – Jo žvilgsnis buvo mąslus ir liūdnas. – Mes kūrėme žaidimų prototipus iš pirmojo asmens perspektyvos. Mane vadino Perspektyvos pionieriumi. Vėliau kompanija pasirašė sutartį su Jungtinių Valstijų kariškiais. Jie ruošėsi panaudoti mano interfeisus distanciniams kareivių ginklų valdikliams.

– Eik tu sau, – žioptelėjau. Tai man irgi darė įspūdį. Aš to nepasakiau, bet tėtis suprato iš tono. Įbedęs plastikinį šlepetės nykštį į smėlį, jis staigiai sustabdė sūpynes.

– Tai buvo neteisinga, – pasakė jis, pečiais užsigulęs sūpynių grandines. – Tie berniukai turėjo žudyti žmones. Žmonių žudymas neturi būti žaidimas.

Aš irgi nustojau suptis ir kyburiavau greta jo. Mano širdis plakė, varydama kraują į skruostus. Pasijutau tokia žalia ir kvaila, bet tuo pat metu kažkas skilo ir prasivėrė mano viduje, o gal pasaulis skilo, kad aš pamatyčiau jo viduje šį tą iš tiesų svarbaus. Žinojau, kad matau tik mažą dalelytę, bet ji buvo didesnė už bet ką mano matytą anksčiau.

Tėtis atsistojo ir nuėjo tolyn. Aš nusekiau iš paskos. Jis pasakojo, kaip puolė į nevilti ir nebegalėjo užmigti naktimis. Kaip bandė rasti žmogų, su kuriuo galėtų apie tai pasikalbėti. Netgi kreipėsi į vieną kalifornietį psichologą. Darbe taip pat nuolat keldavo šį klausimą, mėgino įtikinti šio projekto komandos narius, siūlydamasis įvesti į interfeisą kokį nors grąžinimo į realybę instrumentą, kad nelaimingi lakūnai galėtų atsipeikėti ir suvokti savo veiksmų beprotiškumą, bet karinis rangovas nepritarė tokiai minčiai, o kompanijai ir jo bendradarbiams įgriso klausytis jo samprotavimų ir jis buvo atleistas iš darbo.

Tėtis klestelėjo ant betoninės pandos ir užsidengė delnais veidą.

– Man buvo taip gėda, – pasakė jis.

Aš tiesiog negalėjau tuo patikėti. Išplėtusi akis spoksojau į jį, kniūbsantį ant pandos galvos, ir jaučiau, kad mano širdis tuoj sprogs iš pasididžiavimo. Mano tėtis – totalus superherojus, čia ne jam, o man reikia gėdytis, nes visą tą laiką, kol jis kentėjo už savo įsitikinimus, aš siutau ant jo, kam neteko darbo, prarado visus mūsų pinigus ir sugadino man gyvenimą. Dabar matote, ką teišmaniau.

O jis vis kalbėjo.

– ...todėl ir apsiverkiau šiandien perskaitęs dėdės Harukio dienoraštį. Matai, aš labai gerai supratau, ką jis jautė. Pirmasis Harukis priėmė sprendimą. Jis nukreipė lėktuvą į bangas. Žinojo, kad tai kvailas, beprasmiškas žingsnis, bet ką jis dar galėjo daryti? Aš priėmiau panašų sprendimą, taip pat kvailą ir beprasmišką, tik

mano lėktuvas skraidino visą mano šeimą. Jaučiausi toks kaltas prieš tave, prieš tavo mamą ir visus kitus dėl to, ką padariau.

Po rugsėjo 11-osios pasidarė aišku, kad karas neišvengiamas. Jie taip ilgai jam ruošėsi. Nauja jaunų amerikiečių lakūnų karta naudosis mano interfeisais medžiodami ir žudydami afganus ir irakiečius. Ir aš būsiu dėl to kaltas. Man buvo taip gaila tų arabų ir jų šeimų, bet aš žinojau, kad nukentės ir amerikiečių kareiviai. Gal ne iš karto. Tuo metu, kai tie jaunuoliai vykdys savo misiją, viskas atrodys nerealu ir nuotykinga, nes mūsų interfeisas būtent taip sukonstruotas. Tačiau vėliau, po kelių dienų, mėnesių ar net kelerių metų, jų įvykdytų žygių realybė ims kilti į paviršių, o tada skausmas ir pyktis juos palauš ir atsigręš prieš juos pačius ir jų šeimos narius. Ir aš taip pat būsiu dėl to kaltas.

Nenustygdamas vietoje jis pašoko nuo pandos ir nušlepsėjo prie geležinės grandinės, kuria buvo užtverta žaidimų aikštelė. Nuėjau jam iš paskos. Maži varteliai vedė į betoninę krantinę, besileidžiančią prie upės. Susėdę ant šlaito žiūrėjome, kaip smarki srovė pro šalį neša tamsius upės vandenis. Žinojau, kad jis ketino nusiskandinti tuose vandenyse. Žinojau, kad galvoja apie tuos kartus, kai ateidavo čia pasirengęs mirti. Jis ištiesė ranką ir suėmė mano delną.

– Aš tave nuvyliau, – tarė jis. – Leidausi užvaldomas kaltės jausmo. Manęs nebuvo šalia, kai tau manęs tikrai reikėjo.

Man užgniaužė kvapą. Jis ruošėsi kalbėti apie incidentą su kelnaitėmis. Prisipažinti, kad statė už jas. Pamėginau ištraukti ranką. Man klaikiai nesinorėjo apie tai kalbėti, bet kaip galėjau to išvengti? Juk vis dėlto, kai aš uždaviau jam nemalonų klausimą, jis man atsakė atvirai ir sąžiningai. Tad jaučiausi skolinga. Užtat kai jis paklausė, kaip mano kelnaitės pakliuvo į tą hentajų buruseros puslapį ir kas vyksta nufilmuoto vaizdo juostoje, giliai įkvėpiau oro ir viską papasakojau. Žinau, jiedu su mama kalbėjosi apie mano idžimę, bet nemanau, kad jis bent kiek nutuokė,

kokie prasti mano popieriai. Mačiau, kad jis nusiminė, bet kartu ir užsišiko.

– Ačiū, kad man pasakei, – padėkojo, kai baigiau pasakoti. Jis vos tvardėsi, bet žinojau, kad niršta ne ant manęs. Iš balso atrodė, lyg būtų nusprendęs kažko griebtis. Jis atsistojo ir pastatė mane ant kojų, o paskui mes patraukėme namo, stabtelėjom tik prie automato, ir tėtis nupirko man „Pulpy". Jis atrodė labai susikaupęs. Nežinau, kas jam šovė į galvą, bet nuo to vakaro jis dirbo prie kompiuterio kaip apsėstasis, suradęs savo *raison d'être*.

Jis visiškai nustojo skaityti „Didžiuosius Vakarų filosofijos protus" ir kiauras dienas programuodavo, o šioje srityje tėtis tikrai supergalingas. Na, jūs žinote, kad yra daugybė superherojų, turinčių visokių supergalių – kai kurios iš jų milžiniškos ir įspūdingos, pavyzdžiui, superinė jėga arba superinis greitis, sugebėjimas restruktūrizuoti molekules ir kurti jėgos skydą. Bet šios savybės iš tikrųjų nelabai skiriasi nuo senolės Džiko supergalių – sugebėjimo superlėtai judėti arba skaityti žmonių mintis, arba išdygti tarpduryje, arba vien savo buvimu raminamai veikti aplinkinius.

Apskritai nežinau, kam jums visa tai pasakoju, tik pamaniau, gal kartais bus įdomu. Mano tėtis, atrodo, jau aptiko savo superjėgą, ir aš gal suradau savąją – rašyti jums. Tad kol dar nesibaigė popierius, noriu, kad žinotumėt, jog dabar, kai supratau, koks yra mano tėtis, mums abiem sekasi tikrai gerai, ir nors mes, tiesą sakant, niekada nekalbėjom apie savižudybę, esu tikra, kad nė vienas iš mūsų daugiau apie tai negalvoja. Bent jau aš – tikrai ne. Kai tik baigsiu rašyti, nusipirksiu naują švarią knygą ir įvykdysiu savo pažadą – aprašysiu visą visutėlę senolės Džiko gyvenimo istoriją. Taip, ji jau mirusi, bet jos pasakojimai, bent kol kas, tebėra gyvi mano galvoje ir reikia paskubėti juos užrašyti, kol neužmiršau. Mano atmintis gera, bet prisiminimai yra tokios pat laiko būtys kaip vyšnių žiedlapiai ar ginkmedžio lapai – kurį laiką gražūs, o paskui vysta ir miršta.

Ir gal jums bus malonu išgirsti, kad pirmą kartą gyvenime visiškai nebenoriu mirti. Atsibudusi naktį pirmiausia pasitikrinu, ar Harukio laikrodis tebetiksi, o paskui – ar aš iš tikrųjų gyva, ir norit tikėkit, norit ne, bet kartais iš tiesų persigąstu: „O Dieve, kas, jeigu aš mirusi! Kaip būtų baisu! Juk dar neparašiau istorijos apie senolės Džiko gyvenimą!" Arba pasitaiko, kad einu gatve ir išgirstu savo mintis: „Oi, kad tik tas trenktas „Lexus" nesusimėtytų ir neužvažiuotų ant manęs arba tas degradas buruseros fetišais prekiaujantis hentajus, užsišukavęs plaukus ant plikės, nesmeigtų man peilio, arba tas baltai apsirengęs tipas, panašus į sektantą teroristą, neįmestų paketo su zarino užtaisu į mano vagoną... bent jau kol nebaigsiu rašyti Džiko gyvenimo istorijos!"

Štai apie ką pagaunu save galvojant. Bent jau kol neaprašysiu šitos istorijos, visiškai nenoriu mirti. Vien pagalvojus apie tai, kad galiu nuvilti Džiko, ištrykšta ašaros, ir, manau, jūs pastebite, kokią aš padariau pažangą – baiminuosi, kad nenumirčiau, visai kaip normalūs žmonės.

Ir pabaigai dar kai kas. Ką tik sužinojau vieną labai paskatinantį dalyką. Sužinojau, kad tas gudročius Marselis Prustas parašė ne vieną knygą *À la recherche du temps perdu*. Jis parašė visas septynias! Geras, ką? *À la recherche du temps perdu* pasirodė besanti labai ilga, kelių tūkstančių puslapių, tad jam teko išleisti jas keliais atskirais tomais. Paskutinis tomas vadinasi *Le temps retrouvé*, o tai reiškia *Atrastas laikas*. Aš nunešiu jį į rankdarbių krautuvėlę Haradžiuku gatvėje ir gal priprašysiu ten dirbančią moterį, kad atiduotų išpjaustyti ir padarytų man dar vieną tokią knygą, o tada parašysiu į ją senolės Džiko istoriją.

Hm. Žinote, ką? Pagalvojau ir nusprendžiau, gal ir neverta. Geriau pasistengsiu pramokti prancūziškai, kad galėčiau perskaityti Marselio knygą, o ne plėšti iš jos puslapius. Tai būtų jėga! O senolės Džiko istorijai tiesiog nusipirksiu paprasto gero popieriaus ir pradėsiu rašyti.

Ruta

1.

Ji užvertė knygą.

Perskaitė iki pabaigos. Iki paskutinio puslapio. Baigė skaityti.

Kas dabar?

Žvilgtelėjo į laikrodį. Raudoni degantys skaičiai: 3:47. Beveik keturios. Malkų krosnis svetainėje seniai atvėso, ir namie buvo šaltoka. Jeigu ji būtų Džiko šventykloje, valandžiukę paskirtų dzadzenui. Ji nusipurtė. Miegamojo langą iš lauko buvo užgulusi juoda naktis, ir tik vienintelis ryškus jos galvos žibintuvėlio žiburys atsispindėjo švieslangio stikle. Vėjas šiureno bambukus, girgždėjo kažkuris milžinas medis. Šalia jos ramiai miegojo Oliveris, švelniai papsėdamas lūpomis. Sužeistas katinas dėžėje prie jo lovos taip pat nekrutėjo. Matyt, irgi miegojo.

Nežinia kodėl prieš kokią valandą atsibudusi ir kurį laiką pagulėjusi, ji suprato, kad nebeužmigs, ir pasiėmė dienoraštį. Nė nepajuto, kaip atsidūrė priešpaskutiniame puslapyje. Liko tik vienas. Tada ji sudvejojo, gal puslapių vėl pasidaugins, bet to neįvyko. Ji atvertė paskutinį puslapį. Žodžiai plaukė vienas paskui kitą, ji perskaitė juos visus ir puslapio gale jie baigėsi. Nebeliko jokių abejonių. Nėra daugiau žodžių ir nėra daugiau puslapių.

Visos knygos baigiasi. Kodėl ji taip nustebo?

Ji vėl prisiminė paslaptingą žodžių dingimą. Ar ji kažkaip juos surado ir sugrąžino atgal? Tai ne taip jau beprotiška, kaip atrodo. Kartais rašydama ji taip pasineria į darbą, kad kitą rytą atsibudusi ir kompiuteryje atsivertusi savo tekstą ima skaityti

pastraipas, o kartais net ištisas scenas, kurių, galėtų prisiekti, akyse nebuvo mačiusi. Kaip jos čia pakliuvo? Iš pradžių nukrėsdavo šiurpas, o paskui apimdavo panika – *kažkas įsilaužė į mano pasakojimą!* – kuri dažnai virsdavo džiugiu susijaudinimu, kai ji, palinkusi prie ekrano, kaip kokio šviesos ar šilumos šaltinio, skaitydavo toliau, bandydama suvokti, kurlink veda priešais bėgantys nauji negirdėti sakiniai. Labai miglotai imdavo prisiminti, panašiai kaip iš užmaršties traukiamas trapus kaip plaštakė sapno epizodas, kai sąmonė čiuopia pakraščiais, aplinkui, drovėdamasi pažvelgti į žodžius tiesiai, iš baimės, kad jie nuplasnos kur nors į nebūtį, už pikselių ribos ir dings ten amžinai. Iš akių ir iš širdies.

Tačiau tai, kas įvyko šįkart, buvo kas kita. Ji ne rašė, o *skaitė*. O skaitytojui toks rankų miklumas – traukti iš nebūties žodžius – ko gero, būtų neįkandamas? Bet juk akivaizdu, kad ji padarė būtent tai, arba išsikraustė iš proto. Arba...

Ir mes kartu kursim stebuklą...

Kas ką ištraukė iš nebūties?

Ji prisiminė, kaip kartą Oliveris jau buvo padaręs panašią prielaidą, bet ji nesuteikė tam reikšmės. Ar ji yra sapnas? Ar Nao savo žodžiais prikėlė ją gyvenimui? Poveikio galia – keblus dalykas, sakė Murielė. Ruta visada jautėsi pakankamai materiali, bet gal ji apsirinka? Gal jos nėra, kaip sufleruoja jos vardas, gal ji tik benamis ir vaiduokliškas žodžių derinys, kurį sudėliojo ši mergina? Ji niekada neturėjo pagrindo suabejoti savo pojūčiais. Empirinis savęs pačios pažinimas kaip būtybės iš kūno ir kraujo, egzistuojančios realiame prisiminimų pasaulyje, atrodė pakankamai patikimas, bet dabar, tamsoje, ketvirtą valandą ryto, ji nebebuvo tokia tikra. Ji nusipurtė, ir tas staigus judesys pažadino visas kūno vietas, besiliečiančias su lova. Jau geriau. Susikaupusi pajuto antklodės šilumą ir svorį, oro vėsą ant veido ir rankų, širdies plakimą.

Dienoraštis taip pat dar buvo šiltas jos rankose. Ji pasižiūrėjo į raudoną medžiaginį viršelį. Ar jai tik pasivaideno, ar jis iš tikrųjų atrodo daug labiau nučiupinėtas nei tada, kai jį pirmąkart

pamatė? Ji apvertė knygą. Štai tamsi dėmė nuo katino seilių. Ji prisikišo knygą prie nosies. Kartokas kavos pupelių ir saldus šampūno kvapas buvo išnykęs. Dabar ji atsidavė laužo dūmais ir kedrais, dar šiek tiek dulkėmis bei pelėsiais. Ruta perbraukė pirštu paauksintas raides ant nugarėlės ir atvertė, labai staigiai, paskutinį knygos puslapį, tarsi norėdama užklupti jį iš netyčių.

Puslapis nebuvo pasikeitęs. Žinoma, ir neturėjo būti pasikeitęs. Ką ji sau manė? Kad keli papildomi žodžiai įlindo tarp viršelių, kol knyga buvo užversta, kol ji nežiūrėjo? Juokinga.

Ir vis dėlto keli papildomi žodžiai nebūtų pakenkę. Ji vėl užvertė knygą ir ėmė kirbinti užlinkusį kampuką kaip klibantį dantį. Dabar viršelis atrodė vėsesnis. Ar ir tai ji tik įsivaizduoja?

Pakaks.

Ruta padėjo dienoraštį ant stalelio prie lovos ir išjungė šviesą. Rytą, kai vėl paėmė knygą į rankas, ji buvo šalta.

2.

– Dabar, kai tu užbaigei, – pasakė Ruta, – noriu žinoti, ar aš išprotėjusi, ar ne.

Jiedu sėdėjo virtuvėje prie stalo ir gėrė rytinę arbatą. Pestas, nuskustas ir nubertas atvirų žaizdų, su vadinamuoju „gėdos gaubtu“ ant kaklo drybsojo susuktas į rankšluostį Oliveriui ant kelių, apdujęs ir neapsakomai suirzęs. Oliveris ką tik perskaitė paskutinį dienoraščio puslapį ir išgirdęs klausimą įspėjamai iškėlė ranką.

– Man jau aišku, kad šitas pokalbis nieko gero neduos, todėl geriau jo nepradėkim.

Ji nekreipė dėmesio į jo protestą.

– Tą vakarą, kai pradingo žodžiai ir pasakei, kad mano darbas yra ieškoti žodžių, tu iš tikrųjų nepatikėjai, jog puslapiai tušti.

Nepatikėjai ir tuo, kad pabaiga vis tolsta. Nepatikėjai, ar ne. – Paskutinė frazė neskambėjo kaip klausimas.

Jis pažvelgė jai tiesiai į akis ir net nemirktelėjęs pasakė:

– Brangioji, niekada nebuvo taip, kad aš tavimi netikėčiau.

– Bet leidai man pasakoti apie tai Murielei ir dabar ji irgi tikriausiai mano, kad aš išprotėjau.

– A, – pasakė jis su palengvėjimu. – Jeigu tu *dėl to*, tai neverta jaudintis. Šioje saloje visi išprotėję. Murielė tikrai to nesureikšmino.

Toks atsakymas jos nenuramino, bet kadangi dar buvo likę tiek neatsakytų klausimų, ji atlyžo.

– Gerai, – tarė ji. – Tarkim, kad Murielės prielaida teisinga ir aš savo sapne sugebėjau nusekti paskui didžiasnapę į Ueno parką ir radusi tenai Nao tėvą nusiųsti jį į Sendajų...

Jis buvo padėjęs dienoraštį į šalį ir dabar vartė naujausią *The New Yorker* numerį.

– Oliveri!

– Ką? – Jis pakėlė akis. – Aš klausau. Tu nusekei paskui varną į parką, radai tenai tėvą ir nusiuntei jį į Sendajų.

– Gerai, tai ką visa tai reiškia?

– Kaip suprasti „ką visa tai reiškia“?

– Ar tu nori pasakyti, kad varna nuvedė mane į praeitį? Kad jeigu būčiau nesusapnavusi to sapno, tai Nao tėvas nebūtų apsigalvojęs ir susitikęs su žmogumi, kuriam buvo paskyręs pasimatymą, o tada nusižudęs? Kad Nao niekada nebūtų sužinojusi, kad jos tėvas buvo sąžiningumo įsikūnijimas ir koks buvo jos posenolio kamikadzės likimas?

– Aš nieko panašaus nenoriu pasakyti, – tarė Oliveris. – Patikėk.

– Jeigu nebūčiau įdėjusi pirmojo Harukio slapto prancūziško dienoraščio į jo palaikų dėželę ant altoriaus, kaip jis ten būtų atsiradęs?

Jis nustebęs pakėlė akis.

– Tu jį ten įdėjai?

– Taip. Aš tau sakiau. Pačioje sapno pabaigoje. Pamačiau, kad rankose laikau dienoraštį, o kadangi pradėjau busti, staigiai įkišau jį į dėžutę.

– Puikus sprendimas, – susižavėjęs pasakė jis.

Patenkinta Ruta patraukė pečiais.

– Aha, ir aš taip pamaniau. Tą akimirką jaučiausi vos ne kaip superherojė.

– Iš tikrųjų, – susižavėjęs pritarė jis.

Bet jos tai vis tiek neįtikino.

– Nežinau, – tarė ji, jausdama, kaip silpsta jos įsitikinimas. – Jeigu pasiklausyčiau savęs iš šalies, tai irgi pamanyčiau, kad man pasimaišė protas. Čia turi būti koks nors racionalus paaiškinimas, pavyzdžiui, kad jį tenai įdėjo Džiko. Gal ji visą laiką turėjo tą dienoraštį, gal pirmajam Harukiui kažkaip pavyko jį nusiųsti jai prieš išskrendant, bet dėl tam tikrų priežasčių ji nenorėjo, kad kas apie tai žinotų. Gal ji slapta rėmė karą ir gėdijosi, kad jos sūnus galiausiai nusprendė nevykdyti savižudybės misijos. Gal manė, kad jis bailys...

– Stop, – nutraukė ją Oliveris. – Dabar tu jau tikrai kalbi nesąmones. Nėra nė menkiausio įrodymo šiai hipotezei paremti. Sprendžiant iš to, ką pasakojo Naoko, senolė Džiko buvo pacifistė ir taip pat radikalė, nors ir šimto ketverių. Todėl neverta kurpti pritemptų paaiškinimų ir taikyti istorinio revizionizmo, kad pasijustum sveiko proto. Jeigu tam, kad Džiko būtų tokia, kokia yra, turi būti išprotėjusi, tai ir būk. Tas pats pasakytina apie kiekvieną.

Ruta nutilo. Žinoma, Oliveris teisus. Jis vėl paėmė į rankas *The New Yorker*, bet ji dar nebuvo nusiteikusi užbaigti pokalbio.

– Gerai, – tarė ji. – O kaip dėl antrojo Harukio elektroninio laiško? Kaip dėl viso to *Ku-Mu* ir *Mechamu* ir visų tų kvantinių skaičiavimų? Ar tu tikrai visu tuo tiki? Juk tai atrodo dar beprotiškiau negu tai, ką sakau aš?

Oliveris atitraukė žvilgsnį nuo žurnalo.

– Kvantinė informacija yra nelyginant sapno informacija, – tarė jis. – Mes negalime jos parodyti kitiems, o kai norime nupasakoti, mūsų prisiminimas apie ją būna pasikeitęs.

– Oho, – nustebo ji. – Gražu. Pats sumąstei?

– Ne. Cituoju vieną fiziką. Tik neprisimenu pavardės[179].

– Man taip būna, kai rašau: mintyse turiu susikūrusi nuostabų pasaulį, bet kai bandydama jį prisiminti, kad galėčiau aprašyti, jį pakeičiu, jau nebegaliu atgaivinti senojo. – Ji sielvartingai įsispitrijo į langą, galvodama apie nebaigtus rašyti memuarus. Dar vienas sugriuvęs pasaulis. Kaip liūdna. – Bet aš vis tek nesuprantu. Ką kvantiniai skaičiavimai turi bendra su visu tuo?

Oliveris patogiau pasidėjo katiną ant kelių.

– Gerai, – pasakė jis. – Tu svarstei apie įvairias įmanomas išeitis, tiesa? Skirtingų išeičių egzistavimas rodo skirtingų pasaulių egzistavimą. Tu ne pirma, kuriai kilo toks klausimas. Kvantinė daugybinių pasaulių teorija egzistuoja jau maždaug pusę amžiaus. Jai mažiausiai tiek metų, kiek mums.

– Na, tai jau žila senovė.

– Turiu galvoje, kad tai ne naujiena. Nieko nėra naujo, ir jeigu tu priimi kvantinės mechanikos daugybinių pasaulių interpretaciją, tai viskas, kas tik gali atsitikti, atsitiks, o gal jau ir atsitiko. O jeigu taip, gal ir įmanoma, kad viename iš tų pasaulių antrasis Harukis sugalvojo, kaip sukurti savąjį *Ku-Mu* ir priversti to pasaulio subjektus sąveikauti su mūsiškiu. Gal jis sugalvojo, kaip panaudoti kvantinį susipynimą, kad paraleliniai pasauliai galėtų pasikalbėti ir pasikeisti informacija.

Ruta niūriai žvelgė į katiną.

179 Charles Bennett. Vėliau Oliveris patikrino citatą ir paaiškėjo, kad ji iš Rivkos Galchen straipsnio apie kvantinius skaičiavimus, išspausdinto 2011 m. gegužės 2 d. *The New Yorker* žurnale.

– Kažko nepagaunu, – pasakė ji. – Čia man derėtų nešioti „gėdos gaubtą“. Galva neišneša.

– Manoji taip pat. Kad suprastum, reikia matematinių žinių, o tai daugumai mūsų nepasiekiama. Bet tu juk žinai apie Šrėdingerio katę, ar ne?

3.

Aišku, ji žinojo. Pagaliau ir jų katinas buvo pavadintas Šrėdingeriu, tik tas vardas jam neprigijo, bet jeigu kas būtų jos paklausęs, būtų turėjusi prisipažinti, kad Šrėdingerio pavardė visada kėlė jai keistą nesmagumą, panašiai kaip ir Prusto. Ji buvo šventai įsitikinusi, kad privalo žinoti apie pirmojo katę ir perskaityti antrojo opusą, bet nei vienam, nei kitam vis nerasdavo laiko.

Ruta žinojo, kad Šrėdingerio katė buvo teorinis eksperimentas, sugalvotas mokslininko, davusio jam savo pavardę, ir buvo kažkaip susijęs su gyvenimu, mirtimi ir kvantine fizika.

Ji žinojo, kad kvantinė fizika aprašo materijos ir energijos funkcionavimą mikroskopiniu lygmeniu, kur atomai ir subatominės dalelytės funkcionuoja kitaip negu makroskopiniai kasdienos objektai, pavyzdžiui, katės.

Ji žinojo, kad Šrėdingeris pasiūlė įdėti savo teorinę katę į teorinę dėžę su mirtinu nuodu, kuris turėjo išsiskirti tam tikromis sąlygomis.

– Tikrai taip, – tarė Oliveris. – Aš ir pats neatsimenu smulkmenų[180], bet esminė jo prielaida buvo ta, kad jeigu katės funkcionuotų kaip subatominės dalelės, katė tuo pačiu metu būtų ir gyva, ir negyva, kol dėžė būtų atidaryta ir mes sužinotume, ar susidarė tam tikros sąlygos. Tačiau tą pačią akimirką, kai stebėtojas atidaro

180 Plačiau apie Schrödingerio eksperimentą žr. E priede.

dėžę, kad pasižiūrėtų vidun ir patikrintų sąlygas, jis randa katę arba gyvą, arba negyvą.

– Tu nori pasakyti, kad jis gali numarinti katę į ją pasižiūrėjęs?

– Ne, ne visai. Tai, ką Šrėdingeris norėjo parodyti, kartais vadinama stebėtojo paradoksu. Ta problema iškyla, kai bandai įvertinti labai smulkių objektų, kaip antai subatominių dalelių, elgesį. Kvantinė fizika – keistas dalykas. Subatominiu lygmeniu vienui viena dalelytė gali egzistuoti kaip daugybė galimybių, iškart daugelyje vietų. Toks sugebėjimas būti daugelyje vietų vienu metu vadinamas sutapdinimu, arba superpozicija.

– Ko ne superjėga, – pasakė Ruta. – Nao patiktų. – Jai pačiai irgi patiko. Jeigu ji būtų subatominė dalelė, galėtų būti ir čia, ir Niujorke.

– Šis sutapdintų dalelių kvantinis elgesys matematiškai aprašomas kaip banginė funkcija. Paradoksas tas, kad dalelė egzistuoja superpozijos būsenos tik tol, kol niekas nežiūri. Kai tik tu pradedi stebėti daugybę superpozicijos būsenos dalelių, įvyksta banginės funkcijos kolapsas ir dalelė egzistuoja jau tik vienoje iš galimų vietų ir tik kaip vienintelė dalelė.

– Daugybė dalelių susispaudžia į vieną?

– Taip, bent jau tokia buvo viena teorija. Vienintelės baigties nesą, kol ji nėra išmatuota ar kieno nors stebima. Iki to momento, kol ji bus pradėta stebėti, tai esąs tiktai rinkinys galimybių, taigi katė egzistuoja būdama vadinamojo klampaus būvio. Ji kartu gyva ir negyva.

– Bet tai absurdas.

– Taip ir yra. Tą Šrėdingeris ir turėjo galvoje. Ši banginės funkcijos kolapso teorija susiduria su keletu problemų. Apskritai ji reiškia, kad bet kurią akimirką dalelė yra tokia, kokią ją fiksuoja matavimai. Ji neturi objektyvios realybės. Tai pirmoji problema. Kita problema yra ta, kad niekam nepavyko matematiškai pagrįsti banginės funkcijos kolapso teorijos. Taigi Šrėdingeris iš tikrųjų

nelaikė jos už gryną pinigą. Visa ši istorija su kate buvo skirta parodyti situacijos absurdiškumui.

– Ar jis turėjo geresnę idėją?

– Ne, bet vėliau ją pateikė kitas žmogus. Toks Hju Everetas. Jis matematiškai pagrindė alternatyvią teoriją, kad vadinamasis kolapsas iš viso neįvyksta[181]. Niekada. Vietoj to kvantinė superpozicija išlieka ir sistema tik stebima išsiskaido į šakas. Katė nėra nei negyva, nei gyva. Ji yra kartu negyva ir gyva, tik dabar ji egzistuoja kaip dvi katės dviejuose skirtinguose pasauliuose.

– Tai yra realiuose pasauliuose?

– Taip. Beprotiška, tiesa? Jo teorija, kuri remiasi, kaip jis vadina, visuotine bangine funkcija, tvirtina, kad kvantinė mechanika egzistuoja ne tik subatominiu lygmeniu. Ji taikytina viskam – atomams ir katėms. Visa visutėlė visata funkcionuoja kvantinės mechanikos principu. Štai čia ir yra didžiausia kebeknė. Jeigu yra negyvos katės pasaulis ir gyvos katės pasaulis, tai tas pat pasakytina ir apie patį stebėtoją, nes stebėtojas egzistuoja kvantinės sistemos *viduje*. Tu negali būti nuošaly, vadinasi, irgi suskyli kaip ameba. Taigi dabar yra vienas „tu", kuris stebi negyvą katę, ir kitas „tu", kuris stebi gyvą katę. Katė buvo vieninė, dabar dauginė. Stebėtojas buvo vieninis, dabar dauginis. Tu negali susisiekti ir kalbėtis su savo kitais „tu", netgi žinoti apie jų egzistavimą kituose pasauliuose, nes negali prisiminti...

4.

Ar dėl to ji taip nieko neprisimena?

Ruta žiūrėjo į katiną, nesmagiai besimuistantį ant Oliverio kelių. Katinas piktai stebeilijo į ją, paskui užsimerkė. Kas ką stebėjo?

181 Plačiau apie Hugh Everettą žr. F priede.

Pestui ne taip jau lengva buvo ką nors stebėti su gaubtu ant kaklo, bet prieš susidurdamas su meškėnu jis mėgdavo stebėti save. Ar Pestas galėtų būti savęs paties stebėtojas? Įdomus klausimas. Jis mėgdavo pakėlęs užpakalinę koją stebėti savo šikną. Neatrodė, kad tas stebėjimas būtų suskaidęs jį į daugybę katinų su daugybe šiknų.

Staiga ji prisiminė Nao žodžius, o gal tai pasakė Džiko? *Tyrinėti Kelią – vadinasi, tyrinėti save.* Ne, juos parašė Harukis. Jis citavo Dogeną ir kalbėjo apie dzadzeną. Šis tas aiškėja. Rutos supratimu, dzadzenas buvo tam tikras nuoseklus savęs stebėjimas akimirka po akimirkos, turintis nuvesti į nušvitimą. Bet ką tai apskritai reiškia?

Tyrinėti Kelią – vadinasi, tyrinėti save. Galbūt, jeigu tu pakankamai ilgai sėdėsi dzadzeno poza, tavo „aš" pamažu ims atrodyti nebe toks vientisas, nedalomas ir tu galėsi apie jį užmiršti. Koks palengvėjimas. Kybai sau laiminga kaip nesibaigiančios kvantinės matricos dalelė.

Užmiršti save – vadinasi, atsiverti nesuskaitomai daugybei dalykų. Kalnams ir upėms, žolynams ir medžiams, varnoms ir katėms, vilkams ir medūzoms. Būtų nuostabu.

Ar Dogenas visa tai suvokė? Jis parašė šiuos žodžius daug šimtmečių prieš atsirandant kvantinei mechanikai, prieš Šrėdingeriui įtupdant savo paslaptingąją katę į metaforišką dėžę. Kai Hju Everetas matematiškai pagrindė daugybės pasaulių teoriją, Dogenas jau buvo miręs – beveik prieš aštuonis šimtus metų.

O gal nebuvo?

– Tai va, matai kaip, – tarė Oliveris, – dabar mes esame pasaulyje, kur Pestas gyvas, bet yra kitas pasaulis, kur jis sudraskytas ir suėstas tų šlykštynių meškėnų, kuriuos, beje, aš žadu išgaudyti spąstais ir paskandinti, taip suskaidydamas pasaulį į du: vieną su negyvais meškėnais ir kitą su gyvais.

– Man skauda galvą, – pasakė Ruta.

– Ir man, – pasakė Oliveris. – Nesijaudink taip.

– Man atrodo, nereikia žudyti meškėnų, – tarė ji. – Bent jau šitame pasaulyje.

– Gal aš to ir nedarysiu, bet tai nesustabdys pasaulio nuo skilimo. Kai tik atsiranda galimybė, jis susiskaido.

– Ojojoj. – Ji susimąstė. Gal ne taip jau ir blogai. Kituose pasauliuose ji baigė rašyti savo memuarus. Memuarus ir gal dar vieną kitą romaną. Ta mintis ją pralinksmino. Jeigu ji tokia kūrybinga kituose pasauliuose, gal šiame tereikėtų kiek labiau pasistengti. Gal laikas grįžti prie darbo. Bet ji sėdėjo toliau ir nesikėlė iš vietos.

– Ar tu tikrai visu tuo tiki? – paklausė. – Kad yra kiti pasauliai, kur pirmasis Harukis nežuvo bangose, nes neįvyko Antrasis pasaulinis karas? Kur niekas nežuvo nuo cunamio ir žemės drebėjimo? Kur Nao gyva sveika ir gal jau baigia rašyti savo knygą apie Džiko gyvenimą, o mudu gyvename Niujorke ir aš baigiu rašyti naują romaną? Kur nėra nei nesandarių branduolinių reaktorių, nei šiukšlių salų jūroje...

– Ką gali žinoti, – atsakė Oliveris. – Bet jeigu Antrasis pasaulinis karas nebūtų įvykęs, mes nebūtume susitikę.

– Hm, būtų liūdna.

5.

Nežinia slegia. Per žemės drebėjimą ir cunamį žuvo 15 854 žmonės, bet tūkstančiai tiesiog pradingo, buvo palaidoti gyvi arba grįžtančios bangos nuplauti į jūrą. Jų kūnų niekas neberado. Niekas niekada nesužinos, kas jiems atsitiko. Tokia buvo žiauri, bent jau šio pasaulio, realybė.

– Manai, kad Nao gyva? – paklausė Ruta.

– Sunku pasakyti. Ar daugybės pasaulių visatoje mirtis apskritai įmanoma? Arba savižudybė? Juk jeigu viename pasaulyje tu nusižudai, kitame gyveni toliau. Daugybė pasaulių užtikrina tam tikrą nemirtingumą...

Čia Ruta neteko kantrybės.

– Man nerūpi kiti pasauliai. Man rūpi šitas. Man rūpi, ar ji gyva, ar mirusi šiame pasaulyje. Ir kaip jos dienoraštis ir kiti daiktai buvo išplauti čia, į salos krantą. – Ištiesusi ranką, ji bedė pirštu į dangaus kareivio laikrodį. – Šitas laikrodis tikras. Paklausyk. Jis tiksi. Jis rodo laiką. Tai kaip jis čia pakliuvo?

– Nežinau, – gūžtelėjo pečiais Oliveris.

– Aš tikrai maniau, kad dabar žinosiu viską, – pasakė ji stodamasi. – Maniau, kai baigsiu skaityti dienoraštį, turėsiu visus atsakymus arba pati susiprotėsiu. Bet jokių atsakymų tenai nebuvo ir aš nesusiprotėjau. Tai mane varo į neviltį.

Bet Ruta nieko negalėjo padaryti, laikas buvo lipti į viršų ir sėsti prie darbo. Kai ji įkišo ranką į gaubtą norėdama pakasyti Pestui galvą, jai toptelėjo viena mintis.

– Ta Šrėdingerio katė, – pasakė ji. – Ji man priminė tave. Koks buvo tavo kvantinis būvis, kai tu lindėjai rūsio dėžėje?

– Ak, tada, – pasakė jis. – Neabejotinai klampusis. Pusiau gyvas, pusiau miręs. Bet jeigu būtum mane suradusi, būčiau buvęs miręs, tikrai.

– Ką gi, vadinasi, gerai, kad aš tavęs neieškojau.

Jis nusijuokė.

– Tikrai? Nejuokauji?

– Žinoma. Ar tu manai, kad noriu tavo mirties?

Jis patraukė pečiais.

– Kartais pagalvoju, kad tau būtų buvę geriau be manęs. Būtum galėjusi ištekėti už kokio nors pramonės magnato ir gyventum sau gražiai Niujorke. Vietoj to įkalinai save su manim šitoje

Dievo užmirštoje saloje kartu su nenaudėliu katinu. Pliku nenaudėliu katinu.

– Dabar jau tu pats taikai istorinį revizionizmą, – pasakė ji. – Ar turi įrodymų savo spėjimui paremti?

– Taip. Daugybę įrodymų, kad katinas yra nenaudėlis. Ir labai plikas.

– Aš kalbu apie tai, kad be tavęs man būtų buvę geriau, – pasakė ji.

– Nežinau. Turbūt ne.

– Na, tada tau reikia nešioti gėdos gaubtą jau vien už tai, kad taip pagalvojai. Nes dabar tu ėmei ir ištrėmei mane į kitą pasaulį Niujorke gyventi su kažkokiu netašytu magnatu. Nuoširdžiai dėkoju. – Ji patapšnojo katinui per nosį.

– Kam jaudintis, – pasakė jis. – Tu jau seniai mane užmiršai.

Jis, žinoma, juokavo, bet jo žodžiai skaudino. Ji atitraukė ranką.

– Ne, neužmiršau.

Jis ištiesė ranką per barą ir suėmė ją už riešo.

– Aš juk pajuokavau, – pasakė ir dar kiek palaikė jos ranką, kad neištrauktų. – Ar tu laiminga? – paklausė. – Čia? Šitame pasaulyje?

Nustebusi ji atsistojo ir apmąstė jo klausimą.

– Taip, turbūt laiminga. Bent dabar.

Atsakymas, regis, jį patenkino. Jis spustelėjo jos riešą ir paleido ranką.

– Gerai, – pasakė grįždamas prie savo *The New Yorker*. – Man daugiau nieko ir nereikia.

Epilogas

Tu galvoji apie mane.

Aš galvoju apie tave.

Kas tu esi ir ką veiki?

Dabar įsivaizduoju tave, jauną moterį, dvidešimt... Pala, man reikia paskaičiuoti... Dvidešimt šešerių? Dvidešimt septynerių? Panašaus amžiaus. Gal Tokijuje. O gal Paryžiuje tikroje prancūziškoje kavinėje. Tu pakeli akis nuo popieriaus ieškodama tinkamo žodžio ir žiūri į praeinančius žmones. Nemanau, kad tu mirusi.

Kad ir kur tu būtum, žinau, kad rašai. Šito tikrai negalėjai mesti. Matau, kaip gniauži rašiklį. Ar vis dar rašai violetiniu rašalu, ar jau išaugai iš to? Ar vis dar kramtai nagus?

Neįsivaizduoju tavęs dirbančios kokioje nors kompanijoje, bet taip pat nemanau, kad užsiimi laikinais darbais. Įtariu, kad baigi doktorantūrą ir dabar rašai disertaciją apie Taišio demokratijos moteris anarchistes arba apie moters „aš" nestabilumą. (Vieną beprotybės akimirką pamaniau, kad internete rastoji monografija, kuri išnyko nespėjus sužinoti, kas jos autorius, buvo tavo rašyta.) Šiaip ar taip, tikiuosi, kad baigei knygą apie senolę Džiko. Norėčiau kada nors ją perskaityti. Taip pat norėčiau perskaityti ir senolės Džiko romaną.

Tiesą sakant, nežinau, kodėl visa tai rašau. Kaip aš tave rasiu, jeigu tu to nenori? Bet jeigu norėtum, žinau, kad rasčiau.

Savo dienoraštyje citavai senolės Džiko žodžius apie nežinojimą, kad nežinojimas yra šventas, ar man tai prisisapnavo? Šiaip ar anaip, daug mąsčiau apie tai ir manau, kad gal tai tiesa, nors iš tikrųjų nemėgstu netikrumo. Aš linkusi žinoti, tačiau, kita vertus, nežinojimas palieka visas galimybes atviras. Leidžia visiems pasauliams gyvuoti. Be viso to, ką pasakiau, noriu pridurti, kad jeigu kada nors apsigalvosi ir nuspręsi, kad nori būti surasta, aš lauksiu. Labai noriu kada nors su tavimi susitikti. Tu taip pat esi mano mėgstamo tipo laiko būtis.

Tavo Ruta

P. S. Aš tikrai laikau ant kelių katiną, ir jo kakta prakvipusi kedrais ir šviežiu oru. Kaip tu atspėjai?

Priedai

A PRIEDAS: DZENO AKIMIRKOS

Dzeno vienuolė Džiko Jasutani kartą sapne man pasakė, kad neįmanu suprasti, ką reiškia gyventi žemėje, kol nesupranti laiko būties, o norėdama suprasti, kas yra laiko būtis, turi suprasti, kas yra akimirka.

Sapne paklausiau jos: *Kas gi pagaliau yra ta akimirka?*

Akimirka – tai labai maža laiko dalelė. Tokia maža, kad dieną sudaro 6 400 099 980 akimirkų.

Vėliau patikrinus paaiškėjo, kad kaip tik tokį skaičių nurodo mokytojas Dogenas savo pagrindiniame veikale *Šiobogendzo* (*Tikrosios dharmos akies lobynas*).

Akys nepriima skaičių, tad, jums leidus, perrašysiu jį žodžiais: šeši bilijonai keturi šimtai milijonų devyniasdešimt devyni tūkstančiai devyni šimtai aštuoniasdešimt. Štai tiek akimirkų, pasak dzeno mokytojo Dogeno, yra vienoje dienoje – išbėrusi tą skaičių, senolė Džiko spragtelėjo pirštais. Jos pirštai buvo nežmoniškai išklaipyti artrito, todėl spragsėti jai sekėsi prastai, bet perteikti prasmę vis dėlto pavyko.

Nagi, pamėgink pati, pasakė ji. *Spragtelėjai? Jeigu spragtelėjai, tas spragtelėjimas prilygsta šešiasdešimt penkioms akimirkoms.*

Laiko prigimtis dzeno požiūriu pasidaro aiškesnė atlikus aritmetinius veiksmus[182], arba galima tiesiog patikėti Džiko

[182] 1 spragtelėjimas = 65 akimirkos, o 6 400 099 980 akimirkų = viena diena, taigi 6 400 099 980 + 65 = 98 463 077 spragtelėjimų pirštais per dieną.

žodžiu. Pasilenkusi į priekį, ji pasikėlė aukščiau ant nosies akinius juodais rėmeliais ir žiūrėdama pro storus drumzlinus stiklus pridūrė:

Jeigu dabar pradėsi spragsėti ir nesustodama spragsėsi 98 463 077 kartus, saulė pakils ir nusileis, dangus aptems ir stos gili naktis, ir tau spragsint visi miegos, kol galop kažkurią akimirką išaušus spragtelėsi paskutinį 98 463 077-ąjį kartą ir staiga giliai viduje suvoksi – tiksliai žinosi, kaip išgyvenai kiekvieną savo gyvenimo dienos akimirką.

Ji vėl atsisėdo ant kulnų ir nusilenkė. Jos pasiūlytas minties eksperimentas, žinoma, buvo savotiškas, bet suprantamas. Visatoje viskas nuolat keičiasi ir niekas nelieka toks pat, ir mes turime įsisąmoninti, kaip greitai bėga laikas, jeigu norime pabusti ir iš tikrųjų gyventi savo gyvenimus.

Štai ką reiškia būti laiko būtimi, pasakė man senolė Džiko, o paskui vėl spragtelėjo pirštais.

O štai taip tu numiršti.

B PRIEDAS: KVANTINĖ MECHANIKA

Kvantinė mechanika yra laiko būtis, tačiau klasikinė fizika – taip pat. Abi tyrinėja, kaip sąveikauja materija ir energija, judėdamos per laiką ir erdvę. Skirtumą lemia lygmuo. Smulkiausiu, atominiu lygmeniu energija ir materija ima elgtis pagal kitokias taisykles, į kurias klasikinė fizika negali atsižvelgti. Todėl kvantinė mechanika bando paaiškinti tuos keistumus, skelbdama naują rinkinį principų, taikomų atominėms ir subatominėms dalelėms, kaip antai:

superpozicija: principas, pagal kurį dalelė gali būti dviejose ar daugiau vietų arba kelių būsenų iš karto (pvz., dzeno mokytojas Dogenas yra kartu gyvas ir miręs?)

neatskiriamumas: principas, pagal kurį dvi dalelės gali sinchroniškai keisti savo savybes ir veikti kaip viena sistema (pvz., dzeno mokytojas ir jo mokinys; personažas ir autorius; senolė Džiko ir Nao, Oliveris ir aš?)

matavimo problema: principas, pagal kurį matavimo ar stebėjimo aktas keičia stebėjimo objektą (pvz., begalinės funkcijos kolapsas; sapno papasakojimas?)

Jeigu dzeno mokytojas Dogenas būtų buvęs fizikas, jam tikriausiai būtų patikusi kvantinė mechanika. Jis būtų natūraliai suvokęs visą superpozijos su daugybe galimybių idėją ir intuityviai suvokęs neatskiriamų dalelių sąveikos reiškinį. Kaip mąstytojas, o kartu ir

veiksmo žmogus, jis būtų susidomėjęs idėja, kad dėmesys pajėgus keisti realybę, tuo pat metu suprasdamas, kad žmogaus sąmonė yra ne daugiau (bet ir ne mažiau) kaip debesys, vanduo ar šimtai žolynų. Jam būtų buvusios prie širdies begalinės nežinojimo galimybės.

C PRIEDAS: KLAJOJANČIOS MINTYS

Diena, kai pajudės kalnai, jau čia.
Taip aš sakau, nors niekas tuo nepatikės.
Kalnai trumpam užsnūdę buvo.
Tačiau kadaise jie gurgėjo tarsi gaisro genami.
Jeigu nenorit, netikėkit.
Prašau tikėti vien tik tuo,
Kad šią akimirką iš savo snaudulio pabunda moteris.

O, kad galėčiau vien pirmuoju asmeniu rašyti,
Aš, moteris,
Kad galėčiau vien pirmuoju asmeniu rašyti,

Aš, aš.
Josano Akiko

Taip prasideda Josano Akiko poema *Sodzorogoto* (*Klajoklės mintys*), 1911metų rugsėjį išspausdinta pirmajame feministinio žurnalo *Seito* (*Mėlynkojinė*) numeryje.

D PRIEDAS: ŠVENTYKLŲ PAVADINIMAI

Šiek tiek patyrinėjusi japonų šventyklų nomenklatūrą, supratau, kad Džigendžis – šventyklos pavadinimas, o Hijudzanas – vadinamasis kalno vardas, arba *sango* (山号). Pagal senąją kinų tradiciją dzeno mokytojai pasitraukdavo į kokio nors nuošalaus kalno viršūnę, toli nuo miestų ir gyvenviečių pagundų ir, susirentę tenai atsiskyrėlišką meditacijų trobelę, atsidėdavo dvasinėms pratyboms. Pasklidus gandams apie jų dvasinius pasiekimus, į kalną imdavo ropštis ir jų ieškoti mokiniai, ir netrukus susitelkdavo bendruomenė, atsirasdavo keliai ir iškildavo milžiniški šventyklų kompleksai, vadinami kadai nuošalaus kalno vardu. (Kaip pasklisdavo tie gandai? Kaip veikdavo tas „virusinės" rinkodaros ir reputacijos formavimo tinklas preišinternetiniais laikais?)

Dzeno mokymui atėjus į Japoniją, tradicija vadinti šventyklas kalno vardu išliko, nesvarbu, ar jos būtų stovėjusios ant kalno, ar ne. Galiausiai net Tokijo didmiesčio pakrantės lygumose stovinčias šventyklas imta vadinti kalnų vardais, ir niekam tas nekliuvo.

Šventyklos vardą Džigendžis galima išreikšti keletu kandži, bet pati įtikimiausia kombinacija yra 慈眼時, susidedanti iš hieroglifų, reiškiančių „gailestingas", „akies obuolys" ir „šventykla". Hieroglifas *gen*, arba akies obuolys, tas pats kaip ir Mokytojo Dogeno *Šiobogendzo*, *Tikrosios dharmos akies lobyne*.

Labiausiai tikėtini Hijudzano pavadinimo kandži yra 秘湯山 (Paslėptas karštojo šaltinio kalnas), tačiau kai perskaičiau pavadinimą pirmą kartą, galvoje iškilo hieroglifų derinys 比喩山, kurį galima išversti kaip „Metaforos kalnas“. Nejučia prisiminiau nuostabų Renė Domalio kūrinį *Analogo kalnas: romanas apie simboliškai autentiškus neeuklidinius alpinistų nuotykius*. Domalio paieškos objektas buvo unikalus ir geografiškai realus kalnas, kurio papėdė prieinama, bet viršukalnė nepasiekiama. „Durys į nematomybę, – rašo jis, – turi būti matomos.“ Kaip tik Analogo kalne esąs peradamas – nepaprastas nežinomas krištolinis daiktas, kurį mato tik jo ieškantieji.

Visa tai gali pasirodyti kaip nukrypimas nuo temos, visiškai neesminis, bet aš, neapčiuopdama Džiko šventyklos pavadinimo prasmės, jaučiau didžiulį palengvėjimą ir viltį mąstydama apie Analogo kalną.

E PRIEDAS: Schrödingerio katė

Eksperimentas vyksta taip.

Katė įdedama į sandarią plieninę dėžę. Kartu su ja viduje yra šėtoniškas įtaisas: stiklinė kolba su ciano vandenilio rūgštimi, nedidelis plaktukas virš jos ir paleidimo mechanizmas, kuris arba išlaisvins plaktuką, arba ne. Paleidimo mechanizmą kontroliuoja nedidelis radioaktyviosios medžiagos kiekis, matuojamas Geigerio skaitikliu. Jeigu, tarkime, per valandą vienas iš radioaktyviosios medžiagos atomų suskils, tai jį aptikęs Geigerio skaitiklis nuleis plaktuką, o šis sudaužęs kolbą išlaisvins rūgštį ir katė žus. Tačiau taip pat gali būti, kad per tą valandą joks atomas nesuskils, tuo atveju plaktukas nenusileis ir katė liks gyva.

Atrodo labai paprasta, tačiau šio teorinio eksperimento tikslas nėra kankinti katę. Jo tikslas nėra nužudyti ar išgelbėti katę ir net ne apskaičiuoti abiejų baigčių galimybę. Tikslas yra pademonstruoti gluminantį kvantinės mechanikos vadinamosios matavimo problemos paradoksą: kas atsitinka susipynusioms kvantinės sistemos dalelėms, kai jos yra stebimos ir matuojamos.

Katė ir atomas įkūnija dvi neatskiriamąsias daleles[183]. Neatskiriamumas reiškia, kad jiems būdingos tam tikros tokios pačios savybės ar elgesys, o šiuo atveju – jų likimas dėžėje: *suskilęs atomas = negyva katė, nesuskilęs atomas = gyva katė.* Du elgiasi kaip

183 Erwinas Schrödingeris sugalvojo *neatskiriamumo* terminą savo teorinio eksperimento metu. Vėliau Einsteinas neatskiriamumą pavadino „vaiduokliišku veikimu per atstumą".

vienas. Drauge dėžėje susipynusi pora atomas / katė yra kvantinės sistemos dalis, matuojama stebėtojo, kuris yra, pavyzdžiui, jūs.

Dabar trumpam atsitraukime, nes tam, kad eitume toliau, mums reikia suvokti dar porą kitų fundamentalių kvantinių reiškinių: *superpoziciją* ir *matavimo problemą*.

Įsivaizduokite, kad vietoj atomo / katės derinio dėžėje tėra vienas elektronas. Kol neatidarai dėžės ir nepasižiūri, elektronas egzistuoja kaip banginė funkcija, t. y. kaip daugybė jo paties visuose įmanomuose taškuose dėžės viduje. Šis kvantinis reiškinys vadinamas superpozicija: dalelė tuo pat metu gali būti visų įmanomų būsenų. (Įsivaizduokite narve vaikštinėjančio tigro nuotrauką, padarytą naudojant dvigubą ekspoziciją, kai užraktas užlaikomas porą sekundžių. Išryškintoje nuotraukoje tigras atrodys kaip išskydusi dėmė ar migla. Mikroskopinėje kvantinėje visatoje, kurią valdo superpozicijos principas, tigras ir yra dėmė.)

Matavimo problema iškyla tą akimirką, kai atidengi dėžės dangtį, kad galėtum stebėti dalelę. Kai tai darai, įvyksta banginės funkcijos kolapsas ir ji pereina į vienintelę laike ir erdvėje fiksuotą būseną. (Remiantis tigro analogija, išskydęs tigras vėl tampa vienu žvėrimi.)

Gerai, dabar grįžkime prie katės, neatskiriamos nuo radioaktyviojo atomo. Čia mes matuojame ne tigro buvimo vietą, bet greičiau atomo / katės sąsają. Vietoj galimų tigro padėčių narve mes vertiname katės gyvumo laipsnį, jos, kaip sakoma, egzistencinį statusą.

Žinome, kad, atsižvelgiant į matavimo problemą, tuo momentu, kai atidengiamas dėžės dangtis, rasite katę gyvą arba negyvą. Egzistuoja penkiasdešimties procentų tikimybė, kad katė bus gyva. Tiek pat procentų, kad negyva. Kad ir kokia būtų jos būsena, ji vienareikšmė ir fiksuotas erdvėje ir laike.

Tačiau *tol, kol* dangčio neatidengėte, katės būsena turi būti daugybinė ir miglota kaip išskydęs tigro atvaizdas. Pagal

kvantinius neatskiriamumo ir superpozicijos principus tol, kol katė nestebima, ji turi būti ir gyva, ir negyva *tuo pačiu metu.*

Žinoma, ši išvada absurdiška, tai Schrödingeris ir norėjo įrodyti. Tačiau jo teorinis eksperimentas iškėlė įdomių klausimų: kurią laiko akimirką kvantinė sistema nustoja buvusi visų galimų būsenų superpozicija ir virsta vienintele „arba / arba" būsena?

Ir, jeigu gilinsimės toliau, ar vienetinio katino – gyvo ar negyvo – egzistavimui reikia išorinio stebėtojo, t. y. tavęs? O jeigu ne tavęs, tai ko? Ar gali katė stebėti pati save? Ir gal, neturėdami išorinio stebėtojo, mes visi esame visų įmanomų būsenų vienu metu?

Šį paradoksą ne kartą buvo mėginta interpretuoti. Kopenhagos interpretacija, 1924 metais suformuluota Nielso Bohro ir Wernerio Heisenbergo, palaiko banginės funkcijos kolapso teoriją ir teigia, kad stebėjimo momentu kvantinė sistema kolapsuoja iš superpozijos būsenos ir visos galimybės susilieja į vieną, be to, šis kolapsas negali neįvykti, nes to reikalauja makropasaulio realybė[184]. Visa bėda, kad iki šiol niekas nesugebėjo šios interpretacijos paremti matematiniais skaičiavimais.

Daugybinių pasaulių interpretacija, 1957 metais pasiūlyta amerikiečio fiziko Hugh Everetto, meta iššūkį banginės funkcijos kolapso teorijai, postuluodama, kad stebėjimo momentu kvantinė sistema, esanti superpozicijos būsenos, egzistuoja toliau ir išsišakoja.

Sulig kiekvienu tokiu momentu – sulig kiekviena dzeno akimirka, kai tiktai atsiranda įvairios galimybės, – įvyksta skilimas, pasaulis išsišakoja, tampa daugybinis.

184 Savo paslaptingą katę Schrödingeris pateikė kaip iššūkį savajai stebėtojo sužadinto kolapso idėjai. Jis tvirtino, kad fizikai įsikibę laikosi kolapso fenomeno, nes be jo visos galimybės, fizinės ir kitokios, pradėtų daugintis ir netrukus „patirtume, kad mūsų aplinka sparčiai virsta klampyne, kažkokiais beformiais drebučiais ar plazma, neryškiais kontūrais ir mes patys greičiausiai virstame medūzomis".

Kiekvieną mirksnį „arba / arba“ keičia „ir“. Ir dar vienas „ir“, ir dar, ir dar... ir taip iki begalybės, apimančios tinklą pasaulių, nieko nežinančių apie vienas kitą.

Astrofizikas Adamas Frankas pasakė man, kad kalbant apie kvantinę mechaniką svarbu neužmiršti, kad, nors esama įvairių interpretacijų, tokių kaip Kopenhagos ir daugybinių pasaulių hipotezės, pati kvantinė mechanika yra vien skaičiavimai. Tai mašina eksperimento rezultatams nuspėti. Į mėnulį rodantis pirštas.

Profesorius Frankas papasakojo man vieną seną dzeno koaną apie šeštąjį dzeno patriarchą, kuris buvo neraštingas. Paklaustas, kaip jis supranta budistinius tekstus nemokėdamas perskaityti žodžių, šeštasis patriarchas pakėlė ranką ir parodė į mėnulį. Tiesa yra kaip mėnulis danguje. Žodžiai – kaip pirštai. Pirštas gali nurodyti mėnulio vietą, bet jis nėra mėnulis. Norėdamas pamatyti mėnulį, turi žiūrėti, kas yra už piršto. Ieškoti tiesos knygose, sakė šeštasis patriarchas, yra tas pats, kas pirštą laikyti mėnuliu. Mėnulis ir pirštas – ne tas pats.

„Ne tas pats, – pasakytų senolė Džiko, – bet ir ne visai kas kita.“

F PRIEDAS: HUGH EVERETTAS

Hugh Everettas savo kvantinės mechanikos interpretaciją, vėliau pavadintą „daugybinių pasaulių interpretacija", išspausdino 1957 metais žurnale *Reviews of Modern Physics*, būdamas dvidešimt septynerių metų amžiaus. Tai buvo jo doktorantūros darbas Prinstone. Jis buvo sutiktas šaltai. Žymiausi jo meto fizikai pavadino jį beprotiu. Ir kvailiu. Nusivylęs Everettas metė kvantinę fiziką ir užsiėmė ginklų technologijomis. Jis dirbo Pentagono Ginklų sistemos vertinimo grupėje. Parašė straipsnį militaristinių žaidimų teorijos tema, pavadintą „Rekursiniai žaidimai", kuris yra tapęs šios srities klasika. Jis kūrė programinę įrangą kariniams branduolinio karo žaidimams ir buvo Karibų krizės dalyvis. Šaltojo karo metu Baltieji rūmai kviesdavosi jį kaip patarėją branduolinio karo strategijos ir taktikos klausimais, ir jis sukūrė programinę įrangą miestų ir civilių gyventojų atominėms atakoms, jeigu šaltasis karas virstų karštuoju. Tuo metu jis jau buvo matematiškai pagrindęs „daugybinių pasaulių" interpretaciją ir tikėjo, kad visa, ką įmanu įsivaizduoti, gali įvykti arba jau įvyko. Nenuostabu, kad jis smarkiai gėrė.

Šeimyninis gyvenimas jam klostėsi prastai. Jo santykiai su vaikais buvo šalti ir sudėtingi. Dukra Liza, kenčianti nuo maniakinės depresijos ir žalingų įpročių, bandė nusižudyti migdomaisiais. Jos brolis Markas, radęs ją ant vonios grindų, skubiai nugabeno į ligoninę, ir gydytojams pavyko ją atgaivinti. Kai Markas grįžo iš

ligoninės, Everettas, pakėlęs akis nuo savo *Newsweek*, burbtelėjo: „Nežinojau, kad jai taip liūdna."

Po mėnesio, būdamas penkiasdešimt dvejų, Everettas mirė nuo širdies smūgio. Šiame pasaulyje jis buvo miręs, bet jis tikėjo, kad daugelyje kitų pasaulių jis yra nemirtingas. Jo žmona laikė kremuotus jo palaikus svetainėje kartotekų spintoje, kol galiausiai, vykdydama paskutinę velionio valią, išmetė į šiukšlyną. Markas pasižymėjo kaip roko muzikantas, bet Liza ėmė ristis žemyn. Kai pagaliau 1996 metais jai pavyko nusižudyti prisigėrus migdomųjų, buvo rastas toks jos raštelius:

Prašau mane sudeginti ir NESTATYTI Į SPINTĄ ☺. Prašau suberti mane į kokį gražų vandens telkinį... arba šiukšlių konteinerį, gal tada aš pakliūsiu į reikiamą paralelinį pasaulį ir susitiksiu tėtį.

Literatūros sąrašas

Arai, Paula Kane Robinson, *Women Living Zen: Japanese Soto Buddhist Nuns*, Oxford: Oxford University Press, 1999

Bardsley, Jan, *The Bluestockings of Japan: New Woman Essays and Fiction from Seitō, 1911–16*, Ann Arbor: Michigan Monograph Series in Japanese Studies, number 60, Center for Japanese Studies, University of Michigan, 2007

Byrne, Peter, *The Many Worlds of Hugh Everett III: Multiple Universes, Mutual Assured Destruction, and the Meltdown of a Nuclear Family*, Oxford: Oxford University Press, 2010

Daumal, René, *Mount Analogue: A Novel of Symbolically Authentic Non-Euclidean Adventures in Mountain Climbing*, Boston: Shambhala Publications, 1992

Dōgen, Eihei, *Shōbōgenzō*, vertė Gudo Wafu Nishijima ir Chodo Cross, Berkeley: Numata enter for Buddhist Translation and Research, dBET PDF Version, 2008

Dōgen, Eihei, *Treasury of the True Dharma Eye: Zen Master Dogen's Shobo Genzo. Edited by Kazuaki Tanahashi*, vertė Kazuaki Tanahashi, Peter Levett ir kt., Boston: Shambhala Publications, 2011

Ebbesmeyer, Curtis, ir Scigliano, Eric, *Flotsametrics and the Floating Word: How One Man's Obsession with Runaway Sneakers and Rubber Ducks Revolutionized Ocean Science*, New York: Smithsonian Books/ HarperCollins, 2009

Fowler, Edward, *The Rhetoric of Confession: Shishōsetsu in Early Twentieth-Century Japanese Fiction*, Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1988

Hohn, Donovan, *Moby-Duck: The True Story of 28,800 Bath Toys Lost at Sea and of the Beachcombers, Oceanographers, Environmentalits, and Fools Including the Author, Who Went in Search of Them*, New York: Viking, 2011

Kundera, Milan, *Juoko ir užmaršties knyga: romanas*, iš prancūzų kalbos vertė Pranas Bieliauskas, Vilnius: Tyto alba, 2006

Leighton, Dan, *Visions of Awakening Time and Space: Dōgen and the Lotus Sutra*, Oxford: Oxford University Press, 2007

Levy, David M., *Scrolling Forward: Making Sense of Documents in the Digital Age*, New York: Arcade Publishing, 2001

Noma, Hiroshi, *Zone of Emptiness*, Cleveland and New York: World Publishing Company, 1956

Ohnuki-Tierney, Emiko, *Kamikaze Diaries: Reflections of Japanese Student Soldiers*, Chicago: University of Chicago Press, 2006

Ohnuki-Tierney, Emiko, *Kamikaze, Cherry Blossoms, and Nationisms: The Militarization of Aesthetics in Japanese History*, Chicago: University of Chicago Press, 2002

Proust, Marcel, *Atrastas laikas*, iš prancūzų kalbos vertė Galina Baužytė-Čepinskienė, Vilnius: Alma littera, 1997

Yamanouchi, Midori, ir Quinn, Joseph L., vert., *Listen to the Voices from the Sea: Writings of the Fallen Japanese Soldiers*, sudaryta Japan Memorial Society for the Students Killed in the War – Wadatsumi Society, Scranton: University of Scranton Press, 2000 (Origin. – *Shinpan Kike Wadatsumi no Koe* (Tokyo: Iwanami Shoten, 1995)

Ruth Ozeki
Knyga laiko būčiai

Iš anglų kalbos vertė
Nijolė Regina Chijenienė

Redaktorė
Diana Bučiūtė

Maketuotoja
Eglė Jurkūnaitė

Dailininkas
Zigmantas Butautis

Tiražas 2 500 egz.

Išleido UAB „Baltų lankų leidyba"
A. Jakšto g. 5, LT-01105 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino spaustuvė
ScandBook
Gamyklos g. 23, 96155 Gargždai
Tel. +370 46 42 03 00

LAIKO BŪTIS YRA TAS, KAS GYVENA LAIKE, VADINASI, JŪS IR AŠ, IR KIEKVIENAS IŠ MŪSŲ, KURIS YRA, BUVO AR BUS.

Šešiolikmetė Nao, gyvenanti Tokijuje, nusprendė, kad jai tėra vienas būdas nusikratyti kankinančios vienatvės ir bendraklasių patyčių. Tačiau prieš žengdama galutinį ir neatšaukiamą žingsnį Nao nori papasakoti savo prosenelės, budistų vienuolės, išgyvenusios daugiau kaip šimtą metų, gyvenimą. Šis dienoraštis – vienintelė Nao paguoda, ir jam lemta pakeisti jos ir aplinkinių gyvenimus.

Kitoje Ramiojo vandenyno pusėje nuošalioje Britų Kolumbijos saloje gyvena rašytoja Ruta. Vieną dieną išėjusi pasivaikščioti ji aptinka į vandenyno krantą išplautą „Hello Kitty" priešpiečių dėžutę su keistu turiniu: pluoštu laiškų, raudona knyga ir laikrodžiu. Kaip Ruta spėja, tai gali būti 2011 m. Japoniją sukrėtusio cunamio bangų atnešti daiktai. Aiškindamasi dėžutės mįslę Ruta panyra į praeitį, prieš jos akis atsiskleidžia Nao drama ir jos paslaptingas likimas.

Romane *Knyga laiko būčiai* Ruth Ozeki meistriškai analizuoja ryšį tarp rašytojo ir skaitytojo, tarp praeities ir dabarties, tarp fakto ir fikcijos, tarp kvantinės fizikos, istorijos ir mito. Šis romanas – nepaprastai išradinga, literatūrinį origamį primenanti istorija apie žmones siejančius nematomus ryšius ir tikrųjų savo namų paieškas.

ŠEDEVRAS.
Kirkus Reviews

IŠSKIRTINIS PASAKOJIMAS: JUOKINGAS, TRAGIŠKAS, AŠTRIABRIAUNIS IR NEŽEMIŠKAI GRAŽUS.
Los Angeles Times

Ruth Ozeki (Ruta Ozeki, g. 1956) – amerikiečių-japonų kilmės rašytoja, režisierė, dėstytoja. Jos originalus balsas šiandienos literatūros kontekste išsiskiria išmintimi, temų universalumu, santūriu stiliumi, autorė yra įšventinta dzenbudizmo mokytoja. Už romaną *Knyga laiko būčiai* ji nominuota „Man Booker", IMPAC Dublino, JAV Nacionalinės knygų kritikų draugijos premijoms, apdovanota „Los Angeles Times", John Dos Passos ir daugeliu kitų literatūros premijų.

ISBN 978-9955-23-944-4